

SPIS TREŚCI

1.	Program dydaktyczny na rok akademicki 2010/2011. Kierunek: Psychologia – niestacjonarne jednolite magisterskie.....	3
2.	Wyjaśnienia do programu 2010/2011.....	29
3.	Egzaminy.....	31
4.	Sylabus: Rok I.....	36
4.1	Wykłady obowiązkowe.....	38
4.2	Ćwiczenia obowiązkowe.....	61
4.3	Konwersatorium obowiązkowe.....	71
5.	Sylabusy: Rok II.....	74
5.1	Wykłady obowiązkowe.....	76
5.2	Ćwiczenia obowiązkowe.....	114
6.	Sylabusy: Rok III.....	145
6.1.	Wykłady obowiązkowe.....	154
6.2.	Ćwiczenia obowiązkowe.....	180
6.3.	Konwersatorium obowiązkowe.....	209
6.4.	Proseminaria.....	213
6.5.	Specjalizacja 1 Psychologia kliniczna i osobowości.....	225
6.5.1.	Wykłady specjalizacyjne.....	225
6.5.2.	Ćwiczenia specjalizacyjne.....	237
6.6.	Specjalizacja 2 Psychologia edukacji i komunikacji.....	251
6.6.1.	Wykłady specjalizacyjne.....	251
6.6.2.	Ćwiczenia specjalizacyjne.....	263
6.7.	Specjalizacja 3 Psychologia marketingu, organizacji i zarządzania.....	272
6.7.1.	Wykłady specjalizacyjne.....	272
6.7.2.	Ćwiczenia specjalizacyjne.....	279
6.8.	Specjalizacja 4 Psychoprofilaktyka i psychoterapia.....	289
6.8.1.	Wykłady specjalizacyjne.....	289
6.8.2.	Ćwiczenia specjalizacyjne.....	301
7.	Syllabusy: Rok IV.....	313
7.1.	Wykłady obowiązkowe.....	320
7.2.	Ćwiczenia obowiązkowe.....	344
7.3.	Konwersatoria obowiązkowe.....	360
7.4.	Seminaria magisterskie.....	364
7.5.	Specjalizacja 1 Psychologia kliniczna, osobowości, zdrowia i psychoterapii.....	379
7.5.1.	Wykłady specjalizacyjne.....	379
7.5.2.	Ćwiczenia specjalizacyjne.....	387
7.6.	Specjalizacja 2 Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji.....	396
7.6.1.	Wykłady specjalizacyjne.....	396
7.6.2.	Ćwiczenia specjalizacyjne.....	413
7.7.	Specjalizacja 3 Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska.....	431
7.7.1.	Wykłady specjalizacyjne.....	431
7.7.2.	Ćwiczenia specjalizacyjne.....	449
8.	Syllabusy: Rok V.....	472
8.1.	Specjalizacja 1 Psychologia kliniczna i osobowości.....	478
8.1.1.	Wykłady specjalizacyjne.....	478
8.1.2.	Ćwiczenia specjalizacyjne.....	483
8.2.	Specjalizacja 2 Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji.....	487
8.2.1.	Wykłady specjalizacyjne.....	487

8.2.2. Ćwiczenia specjalizacyjne.....	497
8.3. Specjalizacja 3 Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska.....	510
8.3.1. Wykłady specjalizacyjne.....	510
8.3.2. Ćwiczenia specjalizacyjne.....	517
9. Wykłady monograficzne.....	522

INSTYTUT PSYCHOLOGII KUL

Kierunek: Psychologia - niestacjonarne jednolite magisterskie

1. Program dydaktyczny na rok akademicki 2010/2011

ROK I

Lp	Nazwa przedmiotu	Semestr				Prowadzący
		I		II		
		Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	
I rok Wykłady obowiązkowe						
1.	Historia filozofii (wykład)	30	E/4	-	-	Dr A. Palusińska
2.	Psychologia ogólna (wykład)	15	Zbo/5	30	E/7	Dr A. Januszewski
3.	Biologiczne podstawy zachowania (wykład)	45	E/5	-	-	Dr hab. H. Donica
4.	Psychologia emocji i motywacji (wykład)	15	Zbo/4	30	E/4	Dr M. Janson
5.	Metodologia psychologii (wykład)	-	-	30	E/6	Prof. dr hab. A. Biela
6.	Logika formalna z elementami semiotyki i ogólnej metodologii nauk (wykład)	30	E/6	-	-	Prof. dr hab. S. Kiczuk
7.	Biblia – istota i rola w kulturze (wykład)	15	Zbo/1	15	E/2	Ks. dr A. Piwowar

8.	Katolicka nauka społeczna i Myśl społeczna Jana Pawła II (wykład)	-	-	30	E/5	Ks. dr K. Świąt
I rok Ćwiczenia obowiązkowe						
1.	Psychologia ogólna (ćwiczenia)	30	Z	30	Z	Dr A. Januszewski 2 grupy
2.	Psychologia emocji i motywacji (ćwiczenia)	15	Z	30	Z	Mgr A. Przepiórka 2 grupy
3	Technologia informacyjna (ćwiczenia)	-	-	30	Z/2	Dr A. Błachnio 2 grupy
I rok Konwersatorium obowiązkowe						
	Podstawowe umiejętności psychologiczne (konwersatorium)	30	Zbo/1	-	-	Mgr P. Mamcarz 1 grupa
I rok Lektoraty						
1.	Język obcy nowożytny (lektorat)	30	Z/4	30	Z/3 E/1	

ROK II

Lp	Nazwa przedmiotu	Semestr				Prowadzący
		I		II		
		Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	
II rok Wykłady obowiązkowe						
1.	Etyka (wykład)	-	-	30	E/4	Dr W. Lewandowski
2.	Diagnostyka inteligencji (wykład)	30	Zbo/3	15	E/5	Dr K. Janowski
3.	Psychologia rozwojowa (dzieci, młodzieży, dorosłych) (wykład)	15	Zbo/3	30	E/5	Dr hab. E. Rzechowska
4.	Psychologia eksperymentalna (percepcja, uczenie, pamięć) (wykład)	30	Zbo/3	-	-	Dr hab. P. Francuz, prof. KUL
5.	Psychologia eksperymentalna (myślenie, podejmowanie decyzji, język) (wykład)	-	-	15	E/3	Dr A. Szalkowska
6.	Historia psychologii (wykład)	30	E/4	-	-	Dr M. Artymiak
7.	Psychologia rodziny (wykład)	30	E/4	-	-	Dr B. Kostrubiec-Wojtachnio
8.	Teorie osobowości (wykład)	15	Zbo/3	30	E/5	Dr W. Bąk
9.	Psychoprofilaktyka patologii społecznej	30	Zbo/4	15	E/4	Dr hab. I. Niewiadomska, prof. KUL

	(wykład)					
10.	Psychologia zdrowia (w tym biofeedback) (wykład)	30	E/3	-	-	Dr. L. Suchocka
11.	Psychologia społeczna (wykład)	30	Zbo/3	15	E/4	Dr hab. J. Śliwak, prof. KUL
II rok Ćwiczenia obowiązkowe						
1.	Diagnostyka inteligencji (ćwiczenia)	30	Z	30	Z	Mgr A. Janeczek-Romanowska; I sem. – 2 grupy, II sem. – 1 grupa Mgr K. Tomaszek; I sem. – 1 grupa Mgr L. Wiśniewska; I sem. – 1 grupa, II sem. – 2 grupy Mgr P. Pabis; II sem. – 1 grupa
2.	Psychologia eksperymentalna (percepcja, uczenie, pamięć) (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Mgr E. Zabielska 3 grupy Dr O. Grabowska 1 grupa
3.	Psychologia eksperymentalna (myślenie, podejmowanie decyzji, język) (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Dr O. Grabowska 4 grupy
4.	Psychologia rodziny (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Mgr A. Filip 2 grupy Dr B. Lachowska 1 grupa Dr I. Ulfik-Jaworska 1 grupa
5.	Psychologia rozwojowa (dzieci, młodzieży, dorosłych) (ćwiczenia)	15	Z	30	Z	Mgr A. Garbacz 2 grupy Mgr K. Konopa 2 grupy
6.	Psychoprofilaktyka patologii społecznej (ćwiczenia)	-	-	30	Z	Mgr W. Augustynowicz 4 grupy
7.	Psychologia zdrowia (w tym biofeedback) (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Mgr. P. Mamcarz 2 grupy Mgr I. Chłodna 2 grupy
8.	Psychologia społeczna (ćwiczenia)	30	Z	30	Z	Ks. dr J. Szymoń 1 grupa Mgr R. Bartzuk 2 grupy

						S. dr B. Zarzycka	1 grupa
--	--	--	--	--	--	-------------------	---------

ROK III

Lp	Nazwa przedmiotu	Semestr				Prowadzący
		I		II		
		Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	
III rok Wykłady obowiązkowe dla wszystkich						
1.	Metody statystyczne (wykład)	15	Zbo/2	30	E/3	Dr O. Gorbaniuk
2.	Wprowadzenie do psychologii klinicznej dorosłych (wykład)	30	Zbo/4	15	E/2	Dr hab. S. Steuden, prof. KUL
3.	Wprowadzenie do psychologii klinicznej dzieci i młodzieży (wykład)	-	-	15	E/3	Dr M. Oleś
4.	Metody badania osobowości (wykład)	15	Zbo/3	30	E/3	Dr M. Puchalska-Wasył
5.	Psychologia wychowania i nauczania (wykład)	30	E/3	-	-	Dr A. Gała
6.	Psychologia różnic indywidualnych: psychologia zdolności i twórczości (wykład)	-	-	30	E/3	Prof. dr hab. A. Sękowski
7.	Wprowadzenie do psychologii przemysłowej (wykład)	30	E/4	-	-	Dr hab. B. Rożnowski
8.	Podstawy psychometrii (wykład)			30	E/3	Dr hab. M. Łaguna

9.	Psychologia rehabilitacji (niepełnosprawność intelektualna i motoryczna) (wykład)	-	-	15	Zbo/3	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL
III rok Ćwiczenia obowiązkowe dla wszystkich						
1.	Metody statystyczne (ćwiczenia)	30	Z	30	Z	Mgr D. Zapała 3 grupy
2.	Wprowadzenie do psychologii klinicznej dorosłych (ćwiczenia)	30	Z	15	Z	Dr K. Szymona-Pałkowska 1 grupa Dr B. Bereza 2 grupy
3.	Wprowadzenie do psychologii klinicznej dzieci i młodzieży (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Dr E. Talik 3 grupy
4.	Metody badania osobowości (ćwiczenia)	15	Z	30	Z	Dr M. Sobol-Kwapińska I sem. 1 grupa Dr M. Puchalska-Wasył 2 grupy Dr T. Jankowski II sem. 1 grupa
5.	Psychologia różnic indywidualnych: psychologia zdolności i twórczości (ćw.)	-	-	15	Z	Ks. mgr M. Rudź 1 grupa Ks. dr W. Klinkosz 2 grupy
6.	Psychologia wychowania i nauczania (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Mgr A. Szczykutowicz 1 grupa Dr A. Gała 1 grupa Dr E. Trubiłowicz 1 grupa
7.	Wprowadzenie do psychologii przemysłowej (ćwiczenia)	15	Z	-	-	Mgr P. Mamcarz 2 grupy Mgr I. Chłodna 1 grupa
8.	Podstawy psychometrii (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Mgr P. Stróżak 3 grupy
9.	Psychologia rehabilitacji (ćw.)	-	-	15	Z	Mgr M.M. Kulik 1 grupa Mgr M. Machowski 2 grupy
III rok Konwersatorium obowiązkowe						

1	English in Psychology – A Practical Approach (konwersatorium)	30	Z/3	-	-	Mgr D. Szymczyk	3 grupy
---	---	----	-----	---	---	-----------------	---------

III rok Proseminarium (jedno do wyboru spośród podanych poniżej)

1.	Psychologia ogólna (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	Dr J. Iskra
2.	Psychoterapia i psychologia zdrowia (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	Ks. dr B. Block
3.	Psychologia wychowawcza i rodziny (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	Prof. dr hab. M. Braun-Gałkowska
4.	Psychologia rehabilitacji (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	Dr G. Wiącek
5.	Psychologia różnic indywidualnych (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	o. dr W. Klinkosz
6.	Psychologia procesów poznawczych (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	<i>Zawieszono w roku 2010/2011</i>
7.	Psychologia emocji i motywacji (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	<i>Zawieszono w roku 2010/2011</i>
8.	Psychologia rozwojowa (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	<i>Zawieszono w roku 2010/2011</i>
9.	Psychologia kliniczna (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	<i>Zawieszono w roku 2010/2011</i>
10.	Psychologia osobowości (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	<i>Zawieszono w roku 2010/2011</i>
11.	Psychologia organizacji i zarządzania	30	Z/1	30	Z/3	<i>Zawieszono w roku 2010/2011</i>

	(proseminarium)					
12	Psychologia społeczna (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	Zawieszono w roku 2010/2011
13	Psychoprofilaktyka patologii społecznej (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	Zawieszono w roku 2010/2011

* UWAGA! Punktacja za proseminarium jest włączona do ogólnej sumy punktów bloku podstawowego

SPECJALIZACJA 1 – Psychologia kliniczna i osobowości						
III rok Wykłady specjalizacyjne spec. 1						
1.	Diagnostyka parcjalnych deficytów rozwojowych (wyk.)	30	E/7	-	-	Dr E. Januszewska
2.	Metody badania osobowości dzieci i dorosłych (wyk.)	-	-	15	E/4	Dr M. Sobol-Kwapińska
3.	Mechanizmy motywacyjne i emocjonalne (wyk.)	30	E/3	-	-	Dr M. Janson
4.	Psychologia moralności (wyk.)	-	-	30	E/3	Ks. dr J. Szymoń
III rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 1						
1.	Diagnostyka parcjalnych deficytów rozwojowych (ćw.)	30	Z	-	-	Mgr I. Czajka-Szymona 1 grupa
2.	Metody badania osobowości dzieci i dorosłych (ćw.)	30	Z	30	Z	Dr M. Sobol-Kwapińska 1 grupa

3.	Mechanizmy motywacyjne i emocjonalne (ćw.)	15	Z	-	-	Dr M. Janson	1 grupa
4.	Psychologia moralności (ćw.)	-	-	15	Z	Ks. dr J. Szymoła	1 grupa

SPECJALIZACJA 2– Psychologia edukacji i komunikacji

III rok Wykłady specjalizacyjne spec.2

1.	Psychologia rodziny dysfunkcyjnej (wyk.)	30	E/7	-	-	Dr B. Lachowska	
2.	Psychologia dysfunkcji szkolnych (wyk.)	-	-	30	E/6	Dr A. Gała	
3.	Psychologia twórczości (wyk.)	-	-	30	E/4	o. dr W. Klinkosz	
4.	Diagnostyka parcjalnych deficytów rozwojowych (wyk.)	30	E/7	-	-	Dr E. Januszewska	

III rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 2

1.	Psychologia rodziny dysfunkcyjnej (ćw.)	30	Z	-	-	Dr B. Lachowska	1 grupa
2.	Psychologia twórczości (ćw.)	-	-	15	Z	o. dr W. Klinkosz	1 grupa
3.	Diagnostyka parcjalnych deficytów rozwojowych (wyk.)	30	Z	-	-	Dr E. Januszewska	1 grupa

SPECJALIZACJA 3 – Psychologia marketingu, organizacji i zarządzania

III rok Wykłady specjalizacyjne spec. 3

1.	Psychologia przemysłowa (wyk.)	-	-	30	E/6	Dr hab. B. Rożnowski
2.	Psychologia ekonomiczna (wyk.)	-	-	15	E/4	Dr A. Kozak
3.	Psychologia środowiskowa (wyk.)	15	E/6	-	-	Dr G. Kida

III rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 3

1.	Psychologia przemysłowa (ćw.)	-	-	15	Z	Mgr A. Stasińska	1 grupa
2.	Psychologia ekonomiczna (ćw.)	-	-	15	Z	Mgr A. Załęska	1 grupa
3.	Psychologia środowiskowa (ćw.)	30	Z	-	-	Mgr P. Mamcarz	1 grupa
4.	Zastosowanie metod komputerowych w badaniach psychologicznych (ćwiczenia)	15	Z/1	-	-	Dr A. Błachnio	1 grupa

SPECJALIZACJA 4– Psychoprofilaktyka i psychoterapia

III rok Wykłady specjalizacyjne spec.2

1.	Psychologia zdrowia młodzieży i dorosłych (wyk.)	-	-	30	E/3	Ks. dr B. Block
2.	Patologia społeczna (wykład)	30	E/6	-	-	Dr hab. I. Niewiadomska, prof. KUL
3.	Psychologia komunikacji społecznej (wyk.)	-	-	30	E/5	Dr hab. J. Śliwak, prof. KUL
4.	Psychologia moralności (wyk.)	-	-	30	E/3	Ks. dr J. Szymoła

III rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 2

1.	Psychologia zdrowia młodzieży i dorosłych (ćw.)	-	-	30	Z	Ks. dr B. Block	1 grupa
2.	Patologia społeczna (ćw.)	30	Z	-	-	Dr J. Chwaszcz	1 grupa
3.	Psychologia komunikacji społecznej (ćw.)	-	-	15	Z	Mgr R. Bartczuk	1 grupa
4.	Psychologia moralności (ćw.)	-	-	15	Z	Ks. Dr J. Szymoń	1 grupa

ROK IV

Lp	Nazwa przedmiotu	Semestr				Prowadzący
		I		II		
		Liczba	Forma zal./	Liczba	Forma zal./	

		godz. w sem.	Punkt y ECTS	godz. w sem.	Punkty ECTS	
IV rok Wykłady obowiązkowe dla wszystkich						
1.	Psychiatria (wykład)	30	Zbo/2	-	E/3	Dr M. Olajossy
2.	Psychologia religii (wykład)	15	Zbo/2	30	E/2	Ks. dr M. Jarosz
3.	Psychoterapia (wykład)	30	Zbo/2	15	E/2	Dr K. Ciepliński
4	Psychologia rehabilitacji (niepełnosprawność sensoryczna i somatyczna) (wykład)	30	E/4	-	-	Dr G. Wiącek
6.	Pedagogika (wykład)	30	E/4	-	-	Dr A. Gała
7.	Neuropsychologia (wykład)	-	-	30	E/4	Dr M. Steuden
8.	Psychologiczne doradztwo zawodowe (wykład)	15	E/4	-	-	Dr hab. B. Roźnowski
9.	Poradnictwo psychologiczne (wykład)	-	-	30	E/7	Dr B. Bereza
IV rok Ćwiczenia obowiązkowe dla wszystkich						
1.	Psychiatria (ćwiczenia) oraz jednorazowo: Psychiatria dziecięca (ćwiczenia) Psychiatria sądowa (ćwiczenia)	-	-	8 1 1	Z Zbo Zbo	6 grup 6 grup 6 grup
2.	Psychologia religii (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Ks. dr J. Szymołaon 1 grupa Ks. dr M. Jarosz 2 grupy
3.	Psychoterapia (ćwiczenia)	-	-	30	Zbo	Dr E. Masiak 2 grupy Mgr H. Maciejewska 2 grupy
4.	Psychologia	30	Z	-	-	Mgr M.M. Kulik 3 grupy

	rehabilitacji (ćwiczenia)					
5	Psychologiczne doradztwo zawodowe (ćwiczenia)	15	Z	-	-	Dr G. Kida Mgr P. Mamcarz 1 grupa 2 grupy
6	Poradnictwo psychologiczne (ćwiczenia)	-	-	30	Z	Dr E. Januszewska Dr M. Ledwoch 2 grupy 1 grupa
IV rok Konwersatorium obowiązkowe						
1	Konwersatorium z etyki zawodu psychologa	-	-	30	Z/2	Dr M. Artymiak Dr A. Celińska-Miszczuk 2 grupy 1 grupa

IV rok Seminarium magisterskie (jedno do wyboru spośród podanych poniżej)

1.	Psychologia ogólna (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
2.	Psychologia procesów poznawczych (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
3.	Psychologia emocji i motywacji (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
4.	Psychologia rozwojowa (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
5.	Psychologia kliniczna dorosłych (seminarium magist.)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr K. Janowski
6.	Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży (seminarium mag.)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr M. Oleś
7.	Psychologia osobowości (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr T. Jankowski
8.	Psychoterapia i psychologia zdrowia (seminarium magist.)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
9.	Psychologia rodziny (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
10.	Psychologia wychowawcza (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
11.	Psychologia rehabilitacji (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
12.	Psychologia różnic indywidualnych (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	O dr. W. Klinkosz
13.	Psychologia organizacji i zarządzania (seminarium	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr hab. M. Łaguna

	magisterskie)					
14.	Psychologia zachowań konsumenckich (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
15.	Psychologia społeczna i religii (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr hab. J. Śliwak, prof. KUL
16.	Psychoprofilaktyka patologii społecznej (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr hab. I. Niewiadomska, prof. KUL

*UWAGA:

Psychiatria (ćwiczenia) – na całość składa się:

Psychiatria (ćwiczenia – 8 godz.) (wpis do indeksu – Z);

Psychiatria dziecięca (ćwiczenia – jednorazowo 1 godzina) (wpis do indeksu – Zbo)

Psychiatria sądowa (ćwiczenia – jednorazowo 1 godzina) (wpis do indeksu – Zbo)

Uwaga!!! Po IV roku obowiązuje odbycie 4-tygodniowej praktyki wakacyjnej (160 godzin) – wpis i zaliczenie student otrzymuje w semestrze IX, tj. w I semestrze V roku. Do zaliczenia IV roku obowiązuje przedłożenie zaświadczenia o odbyciu praktyk. Studentów specjalizacji 2 obowiązuje dodatkowo odbycie praktyki pedagogicznej w wymiarze 150 godzin - wpis i zaliczenie student otrzymuje w semestrze IX, tj. w I semestrze V roku.

SPECJALIZACJA 1 – Psychologia kliniczna, osobowości, zdrowia i psychoterapii						
IV rok Wykłady specjalizacyjne spec. 1						
1.	Diagnostyka zaburzeń psychicznych (wykład)	30	E/5	-	-	Dr W. Okła
2.	Psychologia kliniczna dorosłych (wykład)	30	E/5	-	-	Dr hab. S. Steuden, prof. KUL
3.	Psychoterapia integralna i nooterapia. Część I: Podstawy teoretyczne (wykład)	-	-	15	E/5	Dr L. Suchocka

IV rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 1

1.	Diagnostyka zaburzeń psychicznych (ćwiczenia)	30	Z			Dr M. Ledwoch	1 grupa
2.	Neuropsychologia (ćwiczenia)	-	-	15	Z/1	Dr K. Janowski	1 grupa
3.	Psychoterapia integralna i nooterapia: Trening autogenny Schulza (ćwiczenia)	-	-	30	Z	Dr L. Suchocka	1 grupa
4.	Konfrontacja z sobą (ćwiczenia)	30	Z/2	-	-	Mgr E. Brygoła	1 grupa

SPECJALIZACJA 2– Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji

IV rok Wykłady specjalizacyjne spec. 2

1.	Psychoprofilaktyka i terapia rodzin (wykład)	30	E/4	-	-	Dr K. Litwińska-Rączka
2.	Psychologia i pedagogika mediów (wykład)	-	-	30	E/4	Dr I. Ulfik-Jaworska
3.	Metody projekcyjne (wykład)	30	E/3	-	-	Dr M. Gałkowska-Bachanek
4.	Metodyka z elementami informatyki (wykład)	-	-	30	E/3	Dr B. Kostrubiec-Wojtachnio
5.	Metody rehabilitacji (wykład)	-	-	30	E/3	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL

IV rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 2

1.	Psychoprofilaktyka i terapia rodzin (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Dr K. Litwińska-Rączka	1 grupa
2.	Psychologia i pedagogika mediów (ćwiczenia)	-	-	30	Z	Dr I. Ulfik-Jaworska	1 grupa
3.	Metody projekcyjne (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Dr B.Kostrubiec-Wojtachnio	1 grupa
4.	Pedagogika (ćwiczenia)	30	Z/1	-	-	Dr E. Trubiłowicz	1 grupa
5.	Metodyka z elementami informatyki (ćwiczenia)	-	-	30	Z	Dr E. Trubiłowicz	1 grupa
6.	Metody rehabilitacji (ćwiczenia)	-	-	30	Z	Mgr M. Machowski	1 grupa

SPECJALIZACJA 3 – Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska

IV rok Wykłady specjalizacyjne spec. 3

1.	Psychologia reklamy (wykład)	30	E/2	-	-	Dr P. Fortuna
2.	Psychologia zachowań konsumenckich (wykład)	-	-	15	E/2	Dr O. Gorbaniuk
3.	Zarządzanie personelem (wykład)	-	-	15	E/3	Dr J. Sobek
4.	Psychologia marketingu gospodarczego i politycznego (wykład)	15	E/3	-	-	Dr hab. B. Rożnowski
5.	Psychologia szkoleń (wykład)	-	-	15	E/2	Dr hab. M. Łąguna
6.	Psychologia kultury pracy i	-	-	15	E/3	Dr. M. Wołończiej

	organizacji (wykład)						
7.	Funkcjonowanie człowieka w warunkach ekstremalnych: psychologia lotnicza (wykład)	-	-	15	E/1	Dr J. Ślusarski	
IV rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 3							
1.	Psychologia reklamy (ćwiczenia)	15	Z	-	-	Dr P. Fortuna	1 grupa
2.	Zarządzanie personelem (ćwiczenia)	-	-	30	Z	Dr J. Sobek	1 grupa
3.	Psychologia zachowań konsumenckich (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Dr P. Fortuna	1 grupa
4.	Metody statystycznej analizy danych w psychologii (ćwiczenia)	30	Z/2	-	-	Dr A. Szalkowska	1 grupa
5.	Psychologia szkoleń (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Dr hab. M. Łaguna	1 grupa
6.	Psychologia marketingu gospodarczego i politycznego (ćwiczenia)	15	Z	-	-	Mgr K. Ługowska	1 grupa
7.	Funkcjonowanie człowieka w warunkach ekstremalnych: psychologia lotnicza (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Dr J. Ślusarski	1 grupa
8.	Psychologia kultury pracy i organizacji (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Dr M. Wołończiej	1 grupa

ROK V

		Semestr	
--	--	----------------	--

Lp.	Nazwa przedmiotu	I		II		Prowadzący
		Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	
1.	Zaliczenie praktyki wakacyjnej obowiązującej na IV roku	4 tyg./ 160 godzin	Zbo/1 6	-	-	Dr D. Musiał
2.	Zaliczenie praktyki pedagogicznej dla specjalizacji 2 (<i>Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji</i>)	150 godzin	Zbo/2	-	-	Dr D. Musiał
V rok Praca dyplomowa magisterska						
5.	Praca dyplomowa magisterska	-	-	-	Zbo/24	Promotor
V rok Seminarium magisterskie (jedno do wyboru spośród podanych poniżej)						
1.	Psychologia ogólna (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr A. Januszewski
2.	Psychologia procesów poznawczych (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszony w roku ak. 2010/2011
3.	Psychologia emocji i motywacji (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszony w roku ak. 2010/2011
4.	Psychologia rozwojowa (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszony w roku ak. 2010/2011
5.	Psychologia kliniczna dorosłych (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr K. Janowski
6.	Psychologia kliniczna dzieci i	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr M. Oleś

	młodzieży (seminarium)					
7.	Psychologia osobowości (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr T. Jankowski
8.	Psychoterapia i psychologia zdrowia (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	<i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
9.	Psychologia rodziny (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	<i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
10.	Psychologia wychowawcza (semin.)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	<i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
11.	Psychologia rehabilitacji (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	<i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
12.	Psychologia różnic indywidualnych (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	O dr. W. Klinkosz
13.	Psychologia organizacji i zarządzania (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr hab. M. Łaguna
14.	Psychologia zachowań konsumenckich (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	<i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
15.	Psychologia społeczna i religii (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr hab. J. Śliwak, prof. KUL
16.	Psychoprofilaktyka patologii społecznej (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr hab. I. Niewiadomska, prof. KUL
17.	Psychologia kliniczna młodzieży (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr hab. S. Steuden, prof. KUL
SPECJALIZACJA 1 – Psychologia kliniczna, osobowości, zdrowia i psychoterapii						
V rok Wykłady specjalizacyjne spec. 1						
1.	Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży (wykład)	30	E/8	-	-	Dr. E. Januszewska
2.	Psychoterapia integralna i nooterapia. Część II: Metoda analizy konceptów	15	E/5	-	-	Dr. L. Suchocka

	egzystencjalnych (wykład)					
V rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 1						
1.	Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Dr E. Talik
2.	Psychoterapia integralna i nooterapia (ćwiczenia)	15	Z	-	-	Mgr P. Mamcarz

SPECJALIZACJA 2– Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji							
V rok Wykłady specjalizacyjne spec. 2							
1.	Niepełnosprawności sprzężone (wykład)	15	E/4	-	-	Dr G. Wiącek	
2.	Metody rehabilitacji (wykład)	30	E/3	-	-	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL	
3.	Dydaktyka (wykład)	30	E/3	-	-	o. dr W. Klinkosz	
1.	Niepełnosprawności sprzężone: diagnoza i program rewalidacji (ćwiczenia)	15	Z	-	-	Dr G. Wiącek grupa	1
2.	Metody rehabilitacji (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Mgr M. Machowski grupa	1
3.	Emisja głosu (ćwiczenia)	30	Zbo/1	-	-	Dr A. Seweryn grupa	1
4.	Dydaktyka (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Mgr B. Cichy grupa	1

SPECJALIZACJA 3 – Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska						
---	--	--	--	--	--	--

V rok Wykłady specjalizacyjne spec. 3						
1.	Psychologia organizacji i zarządzania (wykład)	30	E/7	-	-	Dr J. Sobek
2.	Doradztwo karier (wykład)	15	E/6	-	-	Dr Cz. Noworol
V rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 3						
1.	Psychologia organizacji i zarządzania (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Dr J. Sobek 1 grupa
2.	Doradztwo karier (ćwiczenia)	15	Z	-	-	Dr hab. M. Łaguna 1 grupa

Wykłady monograficzne (do wyboru wg preferencji studentów – dla IV i V roku)						
1	Klasyfikacja zaburzeń zachowania dzieci i młodzieży	30	E/3	-	-	Dr E. Januszewska
2	Psychoterapia grupowa	30	E/3	-	-	Dr K. Ciepliński
3	Psychologia bólu i cierpienia	30	E/3	-	-	Dr L. Suchocka
4	W pułapce Ja? Problematyka procesów samoregulacji związanych z koncepcją siebie	-	-	30	E/3	Dr T. Jankowski <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
5	Developmental and social neuroscience	-	-	30	E/3	B. Mania-Farnell <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
6	Cognitive neuroscience	-	-	30	E/3	J. Norden <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
7	Poznawcza psychologia Ja. Struktura Ja, samoocena i samoregulacja	-	-	30	E/3	Dr W. Bąk <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
8	Emocje w działalności sportowej	30	E/3	-	-	Dr D. Borek-Chudek <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
9	Motywacyjne i poznawcze mechanizmy w działalności	-	-	30	E/3	Dr D. Borek-Chudek <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>

	sportowej					
10	Charakter człowieka w badaniach empirycznych	30	E/3	-	-	Dr A. Celińska-Miszczuk <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
11	Jakość życia w okresie adolescencji – implikacje dla diagnozy, terapii i promocji zdrowia	30	E/3	-	-	Dr M. Oleś <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
12	Nieśmiałość – teorie, badania, terapia	-	-	30	E/3	Dr E. Chmielnicka-Kuter <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
13	Osobowość człowieka dorosłego: integracja – transgresja – ciągłość - zmiana	30	E/3	-	-	Prof. dr hab. P. Oleś <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
14	Muzykoterapia	30	E/3	-	-	Dr E. Masiak <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
15	Positive psychology	30	E/3	-	-	Dr hab. M. Łąguna <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
16	Psychologia dziecka odrzuconego przez rodzinę	30	E/3	-	-	Dr E. Trubiłowicz
17	Psychopatologia i religia	30	E/3	-	-	S. dr B. Zarzycka <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
18	Zachowania prospołeczne	30	E/3	-	-	Dr hab. J. Śliwak, prof. KUL <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
19	Psychologiczne problemy umierania i żałoby	-	-	30	E/3	O dr. F. Buczyński <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
20	Psychologia sportu	-	-	30	E/3	Dr J. Sobek <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
21	Psychologia komunikacji perswazyjnej	-	-	30	E/3	Dr P. Fortuna
2	Podstawy komunikacji	-	-	30	E/3	Dr A. Januszewski

2	interpersonalnej: style funkcjonowania koherentnego					Zawieszony w roku ak. 2010/2011
2 3	Psychologiczne opiniodawstwo sądowe sprawach karnych cywilnych	30	E/3	-	-	Dr M. Ledwoch

Studenci IV i V roku mają możliwość wyboru ćwiczeń fakultatywnych spośród niżej podanych:

Lp	Nazwa przedmiotu	Semestr				Prowadzący
		I		II		
		Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	
1.	Diagnoza rozwoju w cyklu życia (ćwiczenia)	30	Z/3	-	-	Dr D. Musiał <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
2.	Elementy psychoterapii dzieci (ćwiczenia)	30	Z/3	-	-	Dr A. Kulik <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
3.	Psychologia sportu (ćwiczenia)	-	-	30	Z/3	Dr N. Żukowski <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
4.	Przygotowanie prezentacji z użyciem metod multimedialnych	30	Z/3	-	-	Dr A. Błachnio <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>

	(ćwiczenia)					
5.	Psychologiczna pomoc w działalności sportowej (ćwiczenia)	-	-	30	Z/3	Dr D. Borek-Chudek Zawieszony w roku ak. 2010/2011

2. Wyjaśnienia do programu 2010/2011.

(1) Forma zaliczenia zajęć:

E egzamin (*wykład*)

Z zaliczenie na ocenę (*ćwiczenia*)

Zbo zaliczenie bez oceny (*podpis prowadzącego*)

(2) Do zaliczenia roku student powinien uzyskać **60** punktów ECTS, natomiast do zaliczenia semestru – około **30** w jednym semestrze. Włącza się tutaj punkty z wykładów i ćwiczeń obowiązkowych dla wszystkich, wybranego proseminarium/seminarium, zajęć z wybranej przez studenta specjalizacji (zajęcia specjalizacyjne są dla studenta obowiązkowe) oraz zajęć do wyboru (z oferty zajęć monograficznych, fakultatywnych i zajęć do wyboru).

(3) W ramach lektoratu Student ma obowiązek zaliczenia przedmiotu w sesji egzaminacyjnej po zakończeniu realizacji przedmiotu.

(4) w roku akademickim 2010/2011 na **III roku** studiów zajęcia będą realizowane (obok bloku podstawowego) w ramach czterech specjalizacji:

SPECJALIZACJA 1 – Psychologia kliniczna i osobowości

SPECJALIZACJA 2 – Psychologia edukacji i komunikacji

SPECJALIZACJA 3 – Psychologia marketingu, organizacji i zarządzania

SPECJALIZACJA 4 – Psychoprofilaktyka i psychoterapia

(5) w roku akademickim 2010/2011 na **IV i V roku** studiów zajęcia będą realizowane (obok bloku podstawowego) w ramach trzech specjalizacji:

SPECJALIZACJA 1 – Psychologia kliniczna, osobowości, zdrowia i psychoterapii

SPECJALIZACJA 2 – Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji

SPECJALIZACJA 3 – Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska

(6) Każda ze specjalizacji na **III roku** będzie liczyła około 20 osób.

(7) Student ma prawo wyboru **proseminarium** i **seminarium magisterskiego** niezależnie od specjalizacji. Każdy student może uczestniczyć tylko w jednym proseminarium i seminarium. **Proseminarium** będzie prowadzone pod warunkiem zgłoszenia uczestniczenia w nim minimum

10 osób. Liczba uczestników **seminarium** będzie wynosiła 5 – 15 osób (łącznie dla IV i V roku)

(8) Na studiach wieczorowych od I do V roku obowiązują następujące liczby grup ćwiczeniowych dla zajęć kursorycznych (prowadzonych dla wszystkich studentów) oraz zajęć specjalizacyjnych:

I rok – **2 grupy**

II rok – **4 grupy**

III rok – **3 grupy**

Specjalizacja 1 – 1 gr.

Specjalizacja 2 – 1 gr.

Specjalizacja 3 – 1 gr.

Specjalizacja 4 – 1 gr.

IV rok – **3 grupy**

Specjalizacja 1 – 1 gr.

Specjalizacja 2 – 1 gr.

Specjalizacja 3 – 1 gr.

V rok

Specjalizacja 1 – 1 gr.

Specjalizacja 2 – 1 gr.

Specjalizacja 3 – 1 gr.

(9) Po IV roku studentów psychologii obowiązuje **praktyka wakacyjna** w wymiarze czterech tygodni

(160 godz.). Wpis za praktykę i zaliczenie – na podstawie przedłożonego zaświadczenia o odbyciu praktyki – na V roku w I semestrze.

(10) Po IV roku studentów psychologii ze specjalizacji 2 obowiązuje **praktyka pedagogiczna** w wymiarze 150 godz.. Wpis za praktykę i zaliczenie – na podstawie przedłożonego zaświadczenia o odbyciu praktyki – na V roku w I semestrze.

(11) Wykłady monograficzne (i inne zajęcia do wyboru) będą prowadzone pod warunkiem zgłoszenia chęci udziału w nich 10-17 osób.

(12) Wykłady w języku angielskim będą prowadzone pod warunkiem zgłoszenia chęci udziału w nich minimum 5 osób.

(13) Studenci studiów niestacjonarnych z psychologii mogą ubiegać się o uczęszczanie na wykłady monograficzne, ćwiczenia fakultatywne i zajęcia do wyboru uwzględnione w programie studiów stacjonarnych.

Termin składania **deklaracji odnośnie wyboru jednej spośród trzech specjalizacji (dla III**

roku), proseminariów (dla III roku), seminariów (dla IV roku) oraz wykładów monograficznych, ćwiczeń fakultatywnych, zajęć do wyboru (dla IV i V roku) zgodnie z programem na rok akademicki 2010/2011 upływa z dniem 31 marca 2010 r. Deklaracje należy składać u starostów poszczególnych lat, którzy następnie przekazują je do Sekretariatu Instytutu Psychologii KUL.

3. Egzaminy

ROK I			
semestr I		semestr II	
1.	Historia filozofii	1.	Psychologia ogólna
2.	Biologiczne podstawy zachowania	2.	Psychologia emocji i motywacji
3.	Logika formalna z elementami semiotyki i ogólnej metodologii nauk	3.	Metodologia psychologii (zawieszony w roku 2010/11)
		4.	Biblia – istota i rola w kulturze
		5.	Katolicka nauka społeczna i Myśl społeczna Jana Pawła II

ROK II			
semestr I		semestr II	
1.	Historia psychologii	1.	Etyka
2.	Psychologia rodziny	2.	Diagnostyka inteligencji
3.	Psychologia zdrowia (w tym biofeedback)	3.	Teorie osobowości
		4.	Psychoprofilaktyka patologii społecznej
		5.	Psychologia rozwojowa
		6.	Psychologia eksperymentalna (myślenie, podejmowanie decyzji, język)
		7.	Psychologia społeczna

ROK III			
semestr I		semestr II	
1.	Wprowadzenie do psychologii przemysłowej	1.	Metody statystyczne
2.	Psychologia wychowania i nauczania	2.	Wprowadzenie do psychologii klinicznej dorosłych
		3.	Metody badania osobowości
		4.	Psychologia różnic indywidualnych: psychologia zdolności i twórczości
		5.	Wprowadzenie do psychologii klinicznej dzieci i młodzieży
		6.	Podstawy psychometrii
<i>Egzaminy z wykładów w ramach specjalizacji</i>			
Specjalizacje			
SPECJALIZACJA 1 – Psychologia kliniczna, osobowości, zdrowia i psychoterapii			
1.	Diagnostyka parcjalnych deficytów rozwojowych	1.	Metody badania osobowości dzieci i dorosłych
2.	Mechanizmy motywacyjne i emocjonalne	2.	Psychologia moralności

SPECJALIZACJA 2 – Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji			
1.	Psychologia rodziny dysfunkcyjnej	1.	Psychologia dysfunkcji szkolnych
2.	Diagnostyka parcjalnych deficytów rozwojowych	2.	Psychologia twórczości
SPECJALIZACJA 3 – Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska			
1.	Psychologia środowiskowa	1.	Psychologia przemysłowa
		2.	Psychologia ekonomiczna
SPECJALIZACJA 4 – Psychoprophylaktyka i psychoterapia			
1.	Patologia społeczna	1.	Psychologia zdrowia młodzieży i dorosłych
		2.	Psychologia komunikacji społecznej
		3.	Psychologia moralności

ROK IV			
semestr I		semestr II	
1.	Pedagogika	1.	Psychiatria
2.	Psychologiczne doradztwo zawodowe	2.	Psychoterapia
3.	Psychologia rehabilitacji (niepełnosprawność sensoryczna i somatyczna)	3.	Neuropsychologia
		4.	Psychologia religii
		5.	Poradnictwo psychologiczne

Egzaminy z wykładów w ramach specjalizacji

Specjalizacje

SPECJALIZACJA 1 – Psychologia kliniczna, osobowości, zdrowia i psychoterapii

1.	Psychologia kliniczna dorosłych	1.	Psychoterapia integralna i nooterapia. Część I: Podstawy teoretyczne
2.	Diagnostyka zaburzeń psychicznych		

SPECJALIZACJA 2 – Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji

1.	Psychoprofilaktyka i terapia rodzin	1.	Psychologia i pedagogika mediów
2.	Metody projekcyjne	2.	Metodyka z elementami informatyki
		3.	Metody rehabilitacji

SPECJALIZACJA 3 – Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska

1.	Psychologia reklamy	1.	Psychologia zachowań konsumenckich
2.	Psychologia marketingu gospodarczego i politycznego	2.	Funkcjonowanie człowieka w warunkach ekstremalnych – psychologia lotnicza
		3.	Zarządzanie personelem
		4.	Psychologia szkoleń
		5.	Psychologia kultury pracy i organizacji

Egzaminy z zajęć innych wybranych (monograficznych, fakultatywnych do wyboru)

ROK V

semestr I

semestr II

1.	Praktyka wakacyjna (psychologiczna)	1.	Praca dyplomowa magisterska
2.	Praktyka pedagogiczna (dla specjalizacji 2)		
<i>Egzaminy z wykładów w ramach specjalizacji</i>			
Specjalizacje			
SPECJALIZACJA 1 – Psychologia kliniczna, osobowości, zdrowia i psychoterapii			
1.	Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży		
2.	Psychoterapia integralna i nooterapia. Część II: Metoda analizy konceptów egzystencjalnych		
SPECJALIZACJA 2 – Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji			
1.	Niepełnosprawności sprzężone		
2.	Metody rehabilitacji		
3.	Dydaktyka		
SPECJALIZACJA 3 – Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska			
1.	Psychologia organizacji i zarządzania		
2.	Doradztwo karier		
<i>Egzaminy z zajęć innych wybranych (monograficznych, fakultatywnych do wyboru)</i>			

4. Syllabus: ROK I

Lp	Nazwa przedmiotu	Semestr				Prowadzący
		I		II		
		Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	
I rok Wykłady obowiązkowe						
1.	Historia filozofii (wykład)	30	E/4	-	-	Dr A. Palusińska
2.	Psychologia ogólna (wykład)	15	Zbo/5	30	E/7	Dr A. Januszewski
3.	Biologiczne podstawy zachowania (wykład)	45	E/5	-	-	Dr hab. H. Donica
4.	Psychologia emocji i motywacji (wykład)	15	Zbo/4	30	E/4	Dr M. Janson
5.	Metodologia psychologii (wykład)	-	-	30	E/6	Prof. dr hab. A. Biela
6.	Logika formalna z elementami semiotyki i ogólnej metodologii nauk (wykład)	30	E/6	-	-	Prof. dr hab. S. Kiczuk
7.	Biblia – istota i rola w kulturze (wykład)	15	Zbo/1	15	E/2	Ks. dr A. Piwowar
8.	Katolicka nauka społeczna i Myśl społeczna Jana Pawła II (wykład)	-	-	30	E/5	Ks. dr K. Świąś
I rok Ćwiczenia obowiązkowe						
1.	Psychologia ogólna (ćwiczenia)	30	Z	30	Z	Dr A. Januszewski 2 grupy

2.	Psychologia emocji i motywacji (ćwiczenia)	15	Z	30	Z	Mgr A. Przepiórka 2 grupy
3	Technologia informacyjna (ćwiczenia)	-	-	30	Z/2	Dr A. Błachnio 2 grupy
I rok Konwersatorium obowiązkowe						
	Podstawowe umiejętności psychologiczne (konwersatorium)	30	Zbo/1	-	-	Mgr P. Mamcarz 1 grupa
I rok Lektoraty						
1.	Język obcy nowożytny (lektorat)	30	Z/4	30	Z/3 E/1	

4.1 Wykłady obowiązkowe.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Historia filozofii

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Dr A. Palusińska
Wymagania wstępne	Brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	Dr A. Palusińska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładów jest zapoznanie słuchaczy z całościową wizją dziejów filozofii: starożytnej, średniowiecznej, nowożytnej i współczesnej. Zapoznanie studentów z podstawową terminologią kierunków filozofii.

Zamierzone efekty kształcenia:

Opanowanie przez słuchaczy podstawowych zagadnień dotyczących filozofii, zdobycie wiedzy o najważniejszych myślicielach i kierunkach filozoficznych na przestrzeni dziejów i współcześnie.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład oparty na podręcznikowych opracowaniach dziejów filozofii, własnych pracach badawczych dotyczących filozofii starożytnej i średniowiecznej oraz badaniach pracowników Katedry Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej KUL.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin ustny

Treści programowe

Zajęcia 1.

Początki filozofii, filozofia jońskich filozofów przyrody, Parmenidesa i Eleatów

Zajęcia 2.

Filozofia pluralistów jako próba rozwiązania aporii eleackiej, filozofia humanistyczna: sofisci

Zajęcia 3.

Sokrates i Platon

Zajęcia 4.

Arystoteles: metafizyka i fizyka

Zajęcia 5.

Arystoteles: etyka i psychologia

Zajęcia 6.

Szkoły etyczne starożytności

Zajęcia 7.

Teoria Absolutu w myśli Plotyna

Zajęcia 8.

Patrystyka, filozofia Augustyna Boecjusza, problematyka fides et ratio w myśli chrześcijańskiej, wpływ Ps. Dionizego na myśl średniowieczną

Zajęcia 9.

Anzelma dowód ontologiczny na istnienie Boga, Anzelm ojcem scholastyki, egzystencjalizm św. Tomasza, aposterioryczne dowody na istnienie Boga.

Zajęcia 10.

Szkotyizm jako synteza Augustynizmu i Tomizmu w średniowieczu, nominalizm Ockhama.

Zajęcia 11.

Kartezjusz

Zajęcia 12.

spór między racjonalizmem a empiryzmem

Zajęcia 13.

Kant i Hegel

Zajęcia 14.

marksizm, egzystencjalizm, personalizm chrześcijański

Zajęcia 15.

Filozofia współczesna, Lubelska szkoła Filozoficzna

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. F. Copleston, *Historia filozofii*, t. 1-9, Warszawa 2004.

2. W. Tatarkiewicz, *Historia filozofii*, t. 1-3, Warszawa 2009.

3. S. Swieżawski, *Dzieje europejskiej filozofii klasycznej*, Warszawa 2000.

4. G. Reale, *Historia filozofii starożytnej*, t. 1-5, Lublin 1998 – 2002.

5. E. Gilson, *Historia filozofii chrześcijańskiej w wiekach średnich*, Warszawa 1987.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. M. A. Krapiec, *Ja – człowiek*, Lublin 1998.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia ogólna

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Justyna Iskra,
Wymagania wstępne	Równoległe uczestniczenie w ćwiczeniach z psychologii ogólnej
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	7
Prowadzący zajęcia	dr Andrzej Januszewski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Wykład z psychologii ogólnej stanowi dla studentów I roku wprowadzenie w problematykę podstawowych zagadnień psychologicznych. Celem zajęć jest zapoznanie studentów z podstawowymi prawidłowościami dotyczącymi procesów poznawczych, emocjonalnych, motywacyjnych oraz zagadnieniami osobowości. Podczas wykładu słuchacze mają możliwość zapoznania się z najnowszymi osiągnięciami badawczymi dotyczącymi podejmowanej problematyki i ich praktycznymi aplikacjami.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza dotyczących ogólnych prawidłowości funkcjonowania człowieka jako osoby, która żyje i odnosi się do otaczającego świata. Znajomość procesów poznawczych, emocjonalnych i motywacyjnych oraz prawidłowości rządzących ich przebiegiem. Definiowanie podstawowych terminów psychologicznych związanych ze wskazaną problematyką. Porównanie głównych teorii osobowości. Znaczenie różnic płciowych w codziennym funkcjonowaniu człowieka.

Świadomość różnic wynikających z traktowania psychologii jako nauki przyrodniczej i humanistycznej. Umiejętność opisywania i dokonywania charakterystyki poszczególnych procesów poznawczych. Zdolność do wykorzystania zdobytej wiedzy w praktycznym, codziennym działaniu. Analizowanie przyczyn i przebiegu swoich zachowań i konkretnych procesów poznawczych, emocjonalnych i motywacyjnych. Wykorzystanie zdobytej wiedzy w praktycznym działaniu np. radzenie sobie z frustracją. Analizowanie różnic osobowościowych wynikających ze specyfiki podejścia prezentowanego przez konkretne teorie osobowości oraz zdolność do samodzielnego ich porównywania. Świadomość psychologicznych różnic wynikających z bycia kobietą i mężczyzną oraz rozumienie zachowań płynących z tej specyfiki.

Dbłość o precyzyjne opanowanie naukowego języka specyficznego dla psychologii poprzez definiowanie podstawowych pojęć i precyzyjne prezentowanie podziałów i schematów. Uwrażliwienie na wzajemne relacje pomiędzy procesami poznawczymi, emocjonalnymi i motywacyjnymi. Świadomość różnic osobowościowych wynikających z uwarunkowań genetycznych, psychicznych i kulturowych. Otwartość na różnorodność osobowościową oraz

indywidualne różnice w przebiegu poszczególnych procesów poznawczych.

Metody i pomoce dydaktyczne

Zajęcia prowadzone są w formie wykładu. Słuchacze mają możliwość zadawania pytań odnośnie omawianego zagadnienia. Stosowane pomoce to: rzutnik multimedialny, ekran, laptop.

Forma i warunki zaliczenia

Pisemny egzamin (pytania otwarte).

Treści programowe

Zajęcia 1.

Psychologia jako nauka przyrodnicza i humanistyczne – specyfika każdego z podejść.

Zajęcia 2.

Świadomość jako podstawowa czynność orientacyjna – określenie świadomości, współczesne ujęcie świadomości według R. Maya, cechy ludzkiej świadomości, rodzaje świadomości, pole świadomości i jego struktura.

Zajęcia 3.

Fizjologiczne uwarunkowania świadomości oraz prezentacja najnowszych badań dotyczących świadomego funkcjonowania człowieka.

Zajęcia 4.

Odmiennie stany świadomości – sen. Fazy i funkcje snu, skutki braku snu, marzenia sennie i teorie wyjaśniające treść marzeń sennych, badania międzykulturowe nad treścią i znaczeniem marzeń sennych.

Zajęcia 5.

Procesy poznawcze – spostrzeganie. Charakterystyka procesu. Czynniki wpływające na proces spostrzegania.

Zajęcia 6.

Zaburzenia procesu spostrzegania oraz prezentacja najnowszych badań dotyczących spostrzegania.

Zajęcia 7.

Procesy poznawcze – uwaga. Definicja, funkcje, rodzaje uwagi, właściwości.

Zajęcia 8.

Fizjologiczne uwarunkowania uwagi, możliwości kształtowania uwagi, najnowsze badania dotyczące uwagi.

Zajęcia 9.

Procesy poznawcze – pamięć. Definicja pamięci, funkcje, rodzaje, właściwości.

Zajęcia 10.

Czynniki wpływające na proces zapamiętywania i zapominania. Krzywa zapominania. Fizjologiczne uwarunkowania pamięci.

Zajęcia 11.

Najnowsze badania dotyczące pamięci oraz praktyczne implikacje dotyczące tego, jak zapamiętywać, żeby pamiętać, czynniki wzmacniające pamięć.

Zajęcia 12.

Zwykłe i niezwykłe zjawiska pamięci (utracone wspomnienia z dzieciństwa, pamięć fleszowa, upośledzeni geniusze czyli sawanci, pamięć fotograficzna).

Zajęcia 13.

Myślenie – definicja, materiał dla procesu myślenia, operacje i reguły, rodzaje myślenia. Problemy i myślenie problemowe.

Zajęcia 14.

Myślenie twórcze, charakterystyka osób twórczych. Znaczenie nudy w kreowaniu pomysłów. Zagrożenia płynące z nadmiaru docierających informacji.

Zajęcia 15.

Różnice międzypłciowe w zakresie przebiegu procesów poznawczych i czynników na nie wpływających oraz różnice emocjonalne między kobietami i mężczyznami (uwarunkowania biologiczne i kulturowe)

Zajęcia 16.

Emocje – komponenty procesu emocjonalnego, ewolucja emocji i ich mózgowo podłoże.

Zajęcia 17.

Wpływ emocji na zachowanie (wzorce ekspresyjne, zmiany w stanie świadomości, zachowania wyładowujące, stałe wzorce reagowania).

Zajęcia 18.

Emocje a uczucia, inteligencja emocjonalna.

Zajęcia 19.

Najnowsze badania dotyczące emocji ich wpływu na procesy poznawcze oraz funkcjonowanie człowieka. Sezonowe zaburzenia afektywne.

Zajęcia 20.

Motywacja – komponenty charakteryzujące proces motywacji, rodzaje motywacji (wewnętrzna, zewnętrzna, świadoma, nieświadoma).

Zajęcia 21.

Teorie motywacji (teoria instynktów, teoria popędów, teoria humanistyczna – zaspokojenie potrzeb, psychodynamiczna, poznawcza).

Zajęcia 22.

Frustracja – określenie, przyczyny frustracji, sposoby reagowania na stan frustracji, konsekwencje frustracji.

Zajęcia 23.

Osobowość – różnorodność podejść i definicji, czynniki kształtujące osobowość, teorie osobowości.

Zajęcia 24.

Teorie psychodynamiczne i ich specyfika.

Zajęcia 25.

Teorie cech – historyczne ujęcie od Hipokratesa do koncepcji współczesnych, model H. J. Eysencka, model Wielkiej Piątki.

Zajęcia 26.

Teorie uczenia się – podejście behawioralne, teoria społeczno-poznawcza.

Zajęcia 27.

Teorie humanistyczno egzystencjalne – samoaktualizacja w ujęciu A. H. Masłowa.

Zajęcia 28.

Jaki jestem? Ja realne i ja idealne w ujęciu C. Rogersa. Teorie wyjaśniające kształtowanie obrazu siebie. Poczucie własnej wartości.

Zajęcia 29.

Teoria społeczno – kulturowa czyli indywidualizm czy kolektywizm? Czynniki społeczno – kulturowe wpływające na pojmowanie własnego Ja i samoocenę, akulturacja.

Zajęcia 30.

Porównanie teorii osobowości w aspekcie założeń. Mierzenie osobowości – wybrane testy.

Literatura podstawowa

1. Kosslyn, S.M., Rosenberg R.S. (2006). *Psychologia. Mózg, człowiek, świat*. Kraków: Wyd. Znak.
2. Myers, D.G. (2003). *Psychologia*. Poznań: Zysk i S-ka.

3. Rathus, S.A. (2004). *Psychologia współczesna*. Gdańsk: GWP.
4. Strelau, J., Doliński, D. (2008). *Psychologia. Podręcznik akademicki* (t.1 i 2). Gdańsk: GWP.
5. Zimbardo, P., Johnson, R., McCann, V. (2010). *Psychologia. Kluczowe koncepcje* (t. 2-4). Warszawa: PWN.

Literatura uzupełniająca

1. Brannon, L. (2002). *Psychologia rodzaju*. Gdańsk: GWP.
2. Czerniawska, E. (2005). (red.). *Pamięć zjawiska zwykłe i niezwykłe*. Warszawa: WSiP.
3. Maruszewski, T. (2002). *Psychologia poznania*. Gdańsk: GWP.
4. Mietzel, G. (1998). *Wprowadzenie do psychologii*. Gdańsk: GWP.
5. Pervin, L. (2002). *Psychologia osobowości*. Gdańsk: GWP.

6. Sternberg, R. (2001). *Psychologia poznawcza*. Warszawa WSiP.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Biologiczne podstawy zachowania (wykład)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Prof. dr hab. M. Kozioł-Montewka; Prof.dr hab. Helena Donica
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	5
Prowadzący zajęcia	Prof.dr hab. Helena Donica

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem nauczania jest zapoznanie studentów z podstawami wiedzy z zakresu genetyki, anatomii i fizjologii człowieka w celu zrozumienia mechanizmów wzajemnych powiązań sfery psychicznej i somatycznej w warunkach fizjologicznych i patologicznych. Szczególne znaczenie w transdukcji informacji między psychiką a ciałem mają: autonomiczny układ nerwowy, hormonalny, immunologiczny i neuroprzebieżnikowy. Istotną rolę w kształtowaniu zachowań mogą odgrywać zaburzenia spowodowane defektem genetycznym.

Zamierzone efekty kształcenia:

Całość wykładów prezentuje wiedzę z wybranych dziedzin biologii, fizjologii i medycyny, co będzie stanowić podstawy do dalszego kształcenia w zakresie psychologii.

Po ukończeniu cyklu wykładów student pozna podstawy genetyki obejmujące wiedzę dotyczącą budowy genomu ludzkiego, mechanizmy replikacji, możliwe mutacje oraz zaburzenia psychiczne uwarunkowane genetycznie (np.zespół Downa, trisomia w zakresie chromosomów płciowych). Choroby jednogenowe związane z zaburzeniami umysłowymi oraz zaburzenia związane z wieloma genami mające wpływ na zdolności; poznawcze, uczenia się, zapamiętywania, zachowania agresywne.

Znajomość podstaw anatomii i fizjologii centralnego i obwodowego układu nerwowego pozwoli na zrozumienie zasady przetwarzania informacji przez układ nerwowy: impuls nerwowy, transmisja sygnału nerwowego.

Znajomość przekazywania synaptycznego daje podstawy do neuropsychologii w zakresie badań związków zachodzących między układem nerwowym a procesami poznawczymi z uwzględnieniem konsekwencji uszkodzenia mózgu człowieka.

Podstawy anatomiczne i funkcjonalne kory mózgowej i układu limbicznego pozwalają na zrozumienie funkcji podwzgórza jako ośrodka integrującego układ nerwowy, hormonalny i immunologiczny. Podstawowe informacje związane z funkcjonowaniem układu hormonalnego pozwolą na zrozumienie wpływu wybranych hormonów na modyfikacje zachowań.

Odrębnym zagadnieniem jest poznanie biologicznych podstawy reakcji stresowej i adaptacji na stres gdzie główną rolę odgrywają: współczulny układ nerwowy oraz oś

podwzgórze-przysadka-nadnercza, obwodowy i centralny układ nerwowy, głównie układ limbiczny. Wydzielany na końcu tego łańcucha kortyzol i adrenalina są ogniwami łączącymi układ neurohormonalny z układem immunologicznym.

Metody i pomoce dydaktyczne: Wykłady są prowadzone z zastosowaniem prezentacji multimedialnej obejmującej rysunki, schematy, zdjęcia

Forma i warunki zaliczenia. Zaliczenie przedmiotu obejmuje 4 częściowe zaliczenia na ocenę. Końcowa ocena egzaminu stanowi średnią z poszczególnych zaliczeń uzupełnianą ustną wypowiedzią studenta.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Budowa i funkcje genomu ludzkiego z uwzględnieniem podstawowych struktur – zasady dziedziczenia, mutacje .

Zajęcia 2.

Zaburzenia umysłowe uwarunkowane genetycznie – zaburzenia w zakresie chromosomów autosomatycznych i płciowych- trisomie, delecje i choroby związane z tymi zaburzeniami

Zajęcia 3.

Zaburzenia umysłowe w wyniku jednogenowych i wielogenowych zmian oraz wpływ punktowych mutacji DNA na strukturę i funkcję genu oraz kodowanego przez niego białka.

Zajęcia 4.

Badania prenatalne w zakresie wykrywalności wad genetycznych, nieprawidłowości chromosomów z oszacowaniem ryzyka wystąpienia danej wady. Problemy etyczne, psychologiczne. Metody zapobiegania i leczenia wad genetycznych poprzez odpowiednią dietę, suplementację hormonalną.

Zajęcia 5.

Mechanizmy odporności, immunologia przeszczepów, nadwrażliwość, niedobory odporności. Zaliczenie I obejmujące wiedzę z zakresu genetyczne uwarunkowania zaburzeń umysłowych.

Zajęcia 6.

Morfologia i funkcje elementów układu nerwowego: Obwodowy układ nerwowy, somatyczny i autonomiczny. Budowa neuronu. Budowa i funkcje synaps. Przekazywanie impulsu nerwowego.

Zajęcia 7.

Struktury centralnego układu nerwowego . Pień mózgu: struktura, drogi czuciowe i ruchowe, układ nagrody, system przeciwbólowy. Mózdzek. Międzymózgowie: części składowe, rola i połączenia wzgórza. Podwzgórze: ośrodki, połączenia, czynność, układ podwzgórzowo – przysadkowy. Kresomózgowie: budowa, główne czynności korowe, połączenia korowe, uszkodzenia pól korowych, wyższe czynności nerwowe.

Zajęcia 8.

Neuroprzekazniki rodzaje i funkcje. Zaliczenie II – podstawy anatomii i funkcje układu nerwowego

Zajęcia 9.

Podstawy Układu hormonalnego. Powiązanie układu nerwowego z hormonalnym

Zajęcia 10.

Oś podwzgórze, przysadka, nadnercza – znaczenie w reakcji adaptacji na stres.

Zajęcia 11.

Układ współczulno-nadnerczowy. Szlaki noradrenergiczne, dopaminergiczne i serotoninergiczne w mózgu.

Zajęcia 12.

Biologiczne podstawy stresu. Zaliczenie III.

Zajęcia 13.

Charakterystyka osi podwzgórze, przysadka, gonady. Omówienie ważniejszych hormonów płciowych w aspekcie biologicznych podstaw zachowań.

Zajęcia 14.

Wpływ hormonów płciowych na rozwój i aktywność organizmu człowieka i modyfikacje zachowań w różnych okresach życia człowieka.

Zajęcia 15.

Neurohormonalna regulacja odżywiania. Zaburzenia w odżywianiu, anoreksja, bulimia – psychiczne podstawy zaburzeń. Podsumowanie. Zaliczenie IV – Końcowe.

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Kalat J.W.: Biologiczne podstawy psychologii. Wydawnictwo naukowe PWN S.A. Warszawa 2006
2. Genetyka zachowania. Robert Plomin. PWN.2001
3. Mózg a zachowania. Teresa Górska.PWN (PWN 2006)
4. Gołąb B., Traczyk W. -Anatomia i fizjologia człowieka. PWN 2002
5. Konturek S.J.: Fizjologia człowieka .Urban& Partner .Wrocław 2007

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Bogdan Sadowski. Biologiczne mechanizmy zachowania się ludzi i zwierząt..PWN
2. Jakubisiak M. - Immunologia (lub inny podręcznik immunologii)
3. Sokołowska-Pituchowa J. - Anatomia człowieka (lub inny podręcznik anatomii)
4. Narkiewicz O., Moryś J.- Neuroanatomia czynnościowa i kliniczna
5. Oniszczenko W. Genetyczne podstawy ludzkich zachowań.
6. Konturek S. - Fizjologia człowieka t.IV- Neurofizjologia
7. Brook Ch., Marshal N.: Podstawy endokrynologii. Wydawnictwo Medyczne Urban& Partner.Wrocław 2000
8. Traczyk W.Z. Trzebski A. „Fizjologia człowieka z elementami fizjologii stosowanej i klinicznej” Wydawnictwo Lekarskie PZWL 2007
9. Ganong W.F. „Fizjologia” Wydawnictwo Lekarskie PZWL 2007
10. Uszyński M. Stres i antystres patomechanizm i skutki zdrowotne. Medpharm.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia Emocji i Motywacji

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Zbigniew Zaleski, dr Michał Janson
Wymagania wstępne	Nie ma
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	8
Prowadzący	dr Michał Janson

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Kurs ma na celu zapoznanie słuchaczy z pojęciami, koncepcjami i metodami badawczymi z zagadnień emocji i motywacji. Całość składa się z 2 części, pierwsza poświęcona emocjom rozumianym jako reakcje na bodźce zewnętrzne i wewnętrzne, w drugiej części zarówno emocje jak też inne czynniki są rozumiane i przedstawiane jako motywy zachowań. Wykład z psychologii emocji i motywacji stanowi kompendium wiedzy o zagadnieniach emocji i motywacji dające zarówno przegląd ogólny jak i omówienie wybranych szczegółowych ale ważnych bądź ciekawych zjawisk psychologicznych w tych obszarach.

W trakcie zajęć student wyrabia sobie postawę obserwatora zjawisk emocjonalnych i motywacyjnych za pomocą zdefiniowanych pojęć. Dowiaduje się, że mało obserwowalne procesy można badać metodą naukową (głównie dobrym eksperymentem). Nabywa dystansu do oceniania tam, gdzie warto zrozumieć mechanizmy postępowania, reagowania, odczuwania. Dowiaduje się, że nie chodzi nam o sztuczki, jasnowidzenie, ale o metodologiczne zrozumienie postępowania w badaniu i pokazywanie roli emocji i motywacji w wielu sferach funkcjonowania człowieka.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład konwencjonalny, omawiane treści są ilustrowane na ekranie przez wykresy, ilustracje, tabele i kopia każdej prezentacji jest przekazana studentom, aby uniknąć błędów w robionych ręcznie notatkach z prezentacji.

Alternatywnie, wykład z prezentacją laptop – rzutnik multimedialny

Forma i warunki zaliczenia

Warunkiem zaliczenia jest obecność na większości zajęć (wrywkowo sprawdzana), egzamin testowy, całościowo obejmujący treści z wykładów.

sem.I (15 godzin)

Zajęcia 1.

Definicje emocji. Emocja a motywacja, emocja a uczucie

Zajęcia 2.

Cechy dobrej teorii emocji w propozycji R. Lazarusa

Zajęcia 3.

Ewolucyjne koncepcje emocji, McDougall, James-Lange

Zajęcia 4.

Fenomenologiczna koncepcja, Giorgi

Zajęcia 5.

Koncepcje behawiorystyczne, Watson, Millenson

Zajęcia 6.

Teorie fizjologiczne, Cannon-Bard, Lindsley, Plutchik.

Zajęcia 7.

Koncepcje kognitywne, Arnold, Schachter, Lazarus, Mandler, Frijda, Ortony

Zajęcia 8.

Lokalizacyjna koncepcja emocji - autostymulacja (Olds i Milner)

Zajęcia 9.

Lateralizacja półkul mózgowych a emocje pozytywne i negatywne

Zajęcia 10.

Atrybucyjna koncepcja emocji, Weiner

Zajęcia 11.

Emocje podstawowe, wymienić przynajmniej 3 propozycje i stanowisko Ekmana

Zajęcia 12.

Prawo Yerkesa-Dodsona a prawo Spence'a

Zajęcia 13.

Transfer pobudzenia (Zillmann)

Zajęcia 14.

Siła bodźca (pozytywnego vs. negatywnego) a siła i znak emocji (krzywa Wundta)

Zajęcia 15.

Opozycyjna koncepcja pobudzenia wg Solomona

sem.II (30 godzin)

Zajęcia 1.

Wskaźniki emocji werbalne i fizjologiczne (rodzaje: GSR, praca serca, EMG, temperatura).

Hipotezy wyjaśniające GSR i zastosowanie poligrafu Keelera. Pierwszeństwo emocji czy poznania (dyskusja Zajonc - Lazarus).

Zajęcia 2.

Obronność percepcyjna - eksperyment McGinniesa i Zajonca. Warunkowanie emocji (eksp. Watsona). Wyuczona bezradność.

Zajęcia 3.

Poczucie kontroli a siła negatywnych emocji (Bowersa badania nad bólem). Ograniczenie ekspresji (represja) a siła przeżywanych emocji. Deprywacja zaspokojenia potrzeb a emocje (Bruner i Goodman).

Zajęcia 4.

Trójkątna koncepcja miłości wg Sternberga. Teoria przeciwstawnych procesów M.Aptera.

Zajęcia 5.

Inteligencja emocjonalna.M. Csikszentmihalyi, koncepcja „flow”. G.Bowera związek nastroju z pamięcią.

Zajęcia 6.

Koncepcje motywacji : fizjologiczna, biologiczna, społeczna, behawioryzm, teoria nieświadomych motywów, teoria poznawcza. Instynkt, popęd, homeostaza (McDougall, Freud, Woodworth).

Zajęcia 7.

Hulla rozumienie popędu, nawyku, wartości bodźca. Eksperyment Weba, Merymana. Popęd w ujęciu N. Millera (popędy wyuczone). Millera model konfliktu popędów.

Zajęcia 8.

Przeniesienie (popędów, zachowań, konfliktu), frustracja a agresja. Frustracja - eksperyment Hanera i Farbera, Sears i Searsa. Lewina teoria pola i koncepcja mechanizmów napędowych. Poziom aspiracji.

Zajęcia 9.

Rodzaje i rozwiązywanie konfliktów wg Lewina. Efekt Zeigernik. Teoria potrzeb według Masłowa.

Zajęcia 10.

Deprywacja sensoryczna i jej emocjonalno-motywacyjne efekty. Potrzeba wrażeń według Zuckermana i jej motywacyjne właściwości. Motyw nudy wg Berlyne'a.

Zajęcia 11.

Motywacja osiągnięć (MOS) - koncepcja Atkinsona i McClellanda. Cechy osób o wysokiej MOS i metody jej badania. Wybór zadań o różnym stopniu trudności przy różnej MOS.

Zajęcia 12.

Rozwojowe aspekty MOS, różnice międzypłciowe; sugestia Horner. Atrybucyjna teoria motywacji (Heider, Weiner). Motywacja wewnętrzna wg Deci'ego (eksperyment szkolny) (eksperyment Leppera i współpracowników).

Zajęcia 13.

Osobiste sprawstwo wg de Charmsa i wg Rottera. Własna skuteczność według Bandury. Koncepcja reaktancji wg Brehma (badania Maziesa).

Zajęcia 14.

Dysonans poznawczy jako motyw (koncepcja Festingera). Model TOTE Millera, Galanter, Pribrama. Motywacja w ujęciu teorii decyzji.

Zajęcia 15.

Zachowanie według skryptów: koncepcja Shanka i Abelsona. Osobiste cele jako motywy. Znaczenie przyszłościowej perspektywy czasowej (Nuttin). Motywacja transgresyjna - propozycje Kozielskiego.

Literatura podstawowa

1. Gasiul H. (2007). *Teorie emocji i motywacji*. Warszawa: UKSW
2. Lesiak W. (2007). *Psychologia emocji*. Wydawnictwo Akademickie i Profesji . Warszawa.
3. Strelau J. (2000). *Psychologia. Podręcznik akademicki*. (tom II, dział VI- Emocje i motywacje). Gdańsk: GWP.
4. Strelau J. & Doliński D. (red.) (2010). *Psychologia akademicka*. (t. I rozdz. VII – Emocje i motywacja). Gdańsk: GWP.
5. Zaleski, Z. (1991) *Psychologia zachowań celowych*. Warszawa: PWN.

Literatura uzupełniająca

1. Damasio A. (1998). *Błąd Kartezjusza*. Poznań.: Rebis.
2. Darwin K. (1988). *O wyrazie uczuć u człowieka i zwierząt*. Warszawa: PWN.
3. Ekman R. & Dawidson R.J. (1999) *Natura emocji*. Gdańsk :GWP.
4. Franken R. (2005). *Psychologia motywacji*. Gdańsk: GWP.
5. Goleman D. (1995). *Inteligencja emocjonalna*. Przegląd psychologiczny. Poznań: Media Rodzina.
6. Haviland- Jones J. & Lewis M. (2005). *Psychologia emocji*. Gdańsk : GWP.
7. James W. (1984). *Co to jest emocja?* Przegląd psychologiczny, 24 (4), s. 863-885.
8. Le Doux J. (2000). *Mózg emocjonalny*. Poznań: Media Rodzina.
9. Ohme R. (red.). (2007). *Nieświadomy afekt. Najnowsze odkrycia*. Gdańsk: GWP.

OPIS PRZEDMIOTU: Metodologia psychologii

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	6
Osoba prowadząca	prof. dr hab. Adam Biela

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Wykład z metodologii psychologii ma na celu zapoznanie studentów po zapoznaniu się przez nich z wykładami ogólnouniwersyteckimi w KUL (historia filozofii, elementy logiki formalnej i ogólnej metodologii nauk, psychologia ogólna, biologiczne podstawy zachowania), z podstawami filozoficzno-metodologicznymi psychologii jako nauki, a więc z głównymi koncepcjami nauki, na których opierają się kierunki psychologii współczesnej.

Na zasadzie uczenia się przez *imprinting*, wykład zmierza do nabycia przez studentów umiejętności spostrzegania specyfiki statusu metodologicznego psychologii (przedmiot, metody i cel psychologii) na tle innych dyscyplin oraz typów nauk. Ważnym celem wykładu jest również nabycie zdolności systematyzacyjnych teorii psychologicznych, działań psychologii oraz metod i technik badań psychologicznych (zarówno w zakresie badań podstawowych w psychologii jak i aplikacyjnych).

Zamierzone efekty kształcenia:

Student I roku psychologii winien nabyć wiedzę w zakresie podstaw filozoficzno-

metodologicznych psychologii jako nauki (chodzi o główne koncepcje nauki jako fundament dla teorii psychologicznych) oraz specyfiki psychologii jako dyscypliny naukowej. Ma on już nauczyć się rozróżniać pomiędzy podstawowymi terminami metodologicznym jak *kierunek psychologii* a *dział psychologii*. Winien też umieć podawać przykłady terminów teoretycznych w psychologii oraz odpowiadających im terminów empirycznych. Student zdobędzie wiedzę o strukturze teorii psychologicznej, interpretacji psychologicznej uzyskanych wyników oraz rozróżnianiu, na czym polega eklektyzm i kiedy jest on dopuszczalny w psychologii a kiedy jest błędem metodologicznym.

Do ogólnych kompetencji metodologicznych studenta winna również należeć umiejętność dostrzegania niebezpieczeństw interpretacji redukcjonistycznych oraz deterministycznych w psychologii oraz zdolność obrony psychologii przed tymi zagrożeniami. Student psychologii winien przy tym wiedzieć, że każdy test psychologiczny czy inna metoda lub technika psychologiczna – są wtórne wobec postawionego problemu badawczego lub aplikacyjnego. Metodologia psychologii winna być dla studenta a później i dla przyszłego psychologa – pomocą w systematyzacji zdobytej w trakcie studiów oraz po studiach szczegółowej wiedzy w zakresie teorii i działów psychologii oraz metod i technik badawczych, czy aplikacyjnych.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład prowadzony będzie zasadniczo w stylu dialogu ze studentami w celu pobudzani ich do większej aktywności intelektualnej. W czasie niektórych wykładów będzie wykorzystywany rzutnik multimedialny, w celu przedstawienia wykresów, zestawień lub osób. Konieczne jest również korzystanie przez studentów z zaplecza programowego oraz konsultacyjnego w Ośrodku Obliczeniowym KUL, w celu przygotowania wydruku komputerowego skalowania wielowymiarowego według jednego z programów skalowania z etapu analitycznego.

Forma i warunki zaliczenia

Formą zaliczenia jest egzamin końcowy, który składa się z następujących części: 1. pisemny test wiadomości z metodologii psychologii (50%); 2. interpretacja wydruku komputerowego własnego projektu skalowania wielowymiarowego przez student (25%); 3. egzamin ustny z lektur (wybrani klasycy psychologii oraz lektury uzupełniające wykłady) (25%).

Treści programowe

Zajęcia 1.

Czym jest metodologia psychologii? Co składa się na status metodologiczny psychologii jako nauki oraz jaka jest specyfika tego statusu?

Zajęcia 2

Główne koncepcje nauki (klasyczna, Kantowska, pozytywistyczna, ewolucyjna) jako baza filozoficzno-metodologiczna powstania nurtów teoretycznych psychologii współczesnej.

Zajęcia 3.

Przynależność psychologii do nauk filozoficznych: psychologia racjonalna i empiryczna.

Zajęcia 4.

Przynależność psychologii do nauk humanistycznych i przyrodniczych. Model idiograficzny oraz nomotetyczny interpretacji faktu naukowego w psychologii.

Zajęcia 5.

Psychologia jako nauka społeczna i behawioralna: uzasadnienie metodologiczne przynależności psychologii do obu typów nauk.

Zajęcia 6.

Przynależność psychologii do *life sciences* oraz do *brain sciences*. Wąskospecjalistyczne oraz integracyjne nurty rozwoju w nauce współczesnej na przykładzie rozwoju nauk psychologicznych.

Zajęcia 7.

Struktura teorii psychologicznej. Twierdzenia tzw. bazy zewnętrznej teorii oraz twierdzenia empirycznie weryfikowalne. Terminy teoretyczne i empiryczne w psychologii.

Zajęcia 8.

Interpretacja psychologiczna wyników badań empirycznych w psychologii. Synkretyzm jako błąd metodologiczny oraz jako metodologiczny postulat w praktyce pomocy psychologicznej

Zajęcia 9.

Redukcjonizm i determinizm jako błędy metodologiczne w interpretacji psychologicznej. Teorie psychologiczne będące przykładem podejścia redukcjonistycznego i deterministycznego.

Zajęcia 10.

Modele idealne i opisowe w badaniach psychologicznych. Przykłady modeli idealnych i opisowych.

Zajęcia 11.

Powstawanie nowych modeli i koncepcji w psychologii na przykładzie koncepcji *zgromadzenia agoralnego (agoral gathering)*. Wykorzystania tej koncepcji do interpretacji transformacji makrosystemowej w Polsce oraz innych krajach Europy.

Zajęcia 12.

Systematyzacja metod badań psychologicznych: obserwacja, eksperyment, wywiad, badanie testowe, analiza wytworów ludzi.

Zajęcia 13.

Skalowanie wielowymiarowe jako metoda badania złożonych problemów psychologicznych: założenia epistemologiczne, psychologiczne, matematyczne i metodologiczne skalowania wielowymiarowego; przygotowanie danych do skalowania oraz interpretacja uzyskanych wyników badań na podstawie wydruku komputerowego skalowania.

Zajęcia 14.

Działy psychologii teoretycznej i ich systematyzacja: działy badań podstawowych psychologii eksperymentalnej; psychologia rozwojowa, psychologia społeczna, psychologia wychowawcza, psychologia środowiskowa oraz psychologia religii – jako działy psychologii teoretycznej.

Zajęcia 15.

Działy psychologii stosowanej i ich systematyzacja. Potencjalność metodologiczna powstawania nowych działów psychologii teoretycznej oraz stosowanej (przykłady takich działów).

Literatura podstawowa

1. Św. Augustyn, (2007). *Wyznania*. Kraków: Znak.
2. Watson, J.B. (1990). *Behawioryzm oraz psychologia, jak widzi ją behawiorysta*. Warszawa: PWN.
3. Bruner, J.S. (1978). *Poza dostarczone informacje*. Warszawa: PWN.
4. Skinner, B. F. (1978). *Poza wolnością i godnością*. Warszawa: PIW.
5. Dewey, J. (2002). *Jak myślimy*. Warszawa: De Agostini.

Literatura uzupełniająca

1. Biela, A. (1995). Skalowanie wielowymiarowe jako metoda badań naukowych. Lublin: TN KUL.
2. Biela, A. (1989). Współczesne tendencje w psychologii poznawczej. *Przegląd Psychologiczny*, 32, 27-43.

3. Biela, A. (2007). Psychospołeczne uwarunkowania zmian makrostrukturalnych: koncepcja zgromadzenia agoralnego. *Czasopismo Psychologiczne*, 13, 75-86.
4. Biela, A. (1990). *Czym jest psychologia matematyczna?* Folia Scientatis Scientiarum Lublinensis, 32, 65-705.
5. LeBon, G. (2007). *Psychologia tłumu*. Warszawa 2007, Wyd. Marek Derewiecki

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Logika formalna z elementami semiotyki i ogólnej metodologii nauk (wykład)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Prof. dr hab. Stanisław Kiczuk
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	6
Prowadzący zajęcia	Prof. dr hab. Stanisław Kiczuk

Założenia i cele przedmiotu

Cele zajęć:

Nauczyć studenta jasnego myślenia, ścisłego wyrażania myśli oraz poprawnego wnioskowania.

W zakresie wiedzy: zapoznanie studenta z podstawowymi pojęciami i metodami logiki formalnej, polskiej semiotyki logicznej, rachunku zbiorów i relacji, oraz ogólnej metodologii nauk.

W zakresie postaw: kształtowanie postawy szacunku do prawdy oraz do społecznie twórczych zasad moralnych.

W zakresie umiejętności: nauczanie umiejętności analizowania tekstu, budowania definicji, rozpoznawania praw logiki, dowodzenia twierdzeń, badania poprawności wnioskowań i argumentowania.

Metody i pomoce dydaktyczne:

wykład autorski, wyjaśnianie niektórych tekstów logicznych.

Forma i warunki zaliczenia:

egzamin ustny

Treści programowe

1. elementy semiotyki logicznej; wynikanie logiczne, wnioskowanie, reguła dowodzenia; formalne warunki poprawności definicji normalnych;

2. klasyczny rachunek logiczny oraz elementy rachunku zbiorów i relacji – założeniowe, zerojedynkowe i aksjomatyczne ujęcie klasycznego rachunku zdań, syntaktyczne pojęcia teorii systemów dedukcyjnych, założeniowe i aksjomatyczne ujęcie węższego rachunku predykatów, węższy rachunek predykatów z identycznością, ważniejsze definicje i twierdzenia rachunku zbiorów, pojęcie relacji oraz osobliwe rodzaje relacji;

3. rachunki nazw oraz współczesne logiki nieklasyczne – tradycyjny rachunek nazw, ontologia S. Leśniewskiego, krótka charakterystyka logik wielowartościowych, modalnych, epistemicznych, logiki intuicjonistycznej, logiki norm i logik deontycznych;

4. teoria metod naukowych, teoria argumentacji, szczególne rodzaje wnioskowań z uwzględnieniem wnioskowań statystycznych.

Literatura podstawowa:

1. K. Ajdukiewicz, *Zarys logiki*, Warszawa 1960.
2. L. Borkowski, *Logika formalna*, Warszawa 1977.
3. L. Borkowski, *Wprowadzenie do logiki i teorii mnogości*, Lublin 1991.
4. T. Czeżowski, *Logika*, Warszawa 1968.
5. S. Kamiński, *Pojęcie nauki i klasyfikacja nauk*, Lublin 1981.
6. Z. Ziembiński, *Logika praktyczna*, Warszawa 1990.
7. B. Stanosz, *Wprowadzenie do logiki formalnej*, Warszawa 1999.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Biblia – istota i rola w kulturze (wykład)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Ks. dr A. Piwowar
Wymagania wstępne	Nie ma
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	Ks. dr A. Piwowar

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć: Przybliżenie współczesnemu czytelnikowi Biblii problemów przed jakimi staje w jej lekturze współczesny czytelnik i ukazanie ich rozwiązania.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład i praca z tekstem

Forma i warunki zaliczenia

I semestr zaliczenie na podpis, II semestr egzamin ustny

Treści programowe

Sem. I.

Zajęcia 1. Natchnienie Biblijne

Zajęcia 2. Stworzenie świata i człowieka

Zajęcia 3. Upadek pierwszych ludzi

Zajęcia 4. Prawda Pisma Świętego

Zajęcia 5. Potop biblijny

Zajęcia 6. Prawda Pisma Świętego

Zajęcia 7. Formowanie się Biblii

Literatura podstawowa (do 5 pozycji) proszę przepisać z poprzedniego opisu przedmiotu przesłany miesiąc temu

1. Janos R., *Biblia między literaturą a teologią*, Kraków 2007

2. Jelonek T., *Biblia a nauka*, Kraków 1995

3. Jelonek T., *Biblia w kulturze świata*, Kraków 2007

4. Kudasiewicz J., *Biblia – historia – nauka*, Kraków 1987

5. Kudasiewicz J., *Biblia dzisiaj*, Kraków 1969

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Kudasiewicz J., *Teologiczno-praktyczny wstęp do Pisma Świętego* (skrypt), Lublin 2005

2. Paciorek A., *Wstęp ogólny do Pisma św.*, Tarnów 2003

3. Paciorek A. – Kramiszewska A., *Pan rzeczywiście zmartwychwstał. Nowotestamentalne orędzie o zmartwychwstaniu Jezusa*, Tarnów 2010

4. Paciorek A., *Tobie mówię, wstań! Cuda Jezusa w Ewangeliach*, Tarnów 2009.

5. Peter M., *Prehistoria biblijna*, Poznań 1994
6. Peter M., *Wykład Pisma Świętego Starego Testamentu*, Poznań-W-wa 1970
7. Pikor W., *Jak powstało Pismo Święte?*, Kielce 2010
8. Ravasi G., *Piękno Biblii*, Kraków 2006
9. Synowiec J., *Na początku*, W-wa 1987
10. Synowiec J., *Początki świata i ludzkości według Księgi Rodzaju*, Kraków 2001
11. Synowiec J., *Prawda Pisma Świętego*, Kraków 2001

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Katolicka nauka społeczna i myśl społeczna Jana Pawła II (wykład)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Ks. Dr M. Hułas
Wymagania wstępne	Brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	Ks. Dr K. Święs

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Przekazanie studentom wiedzy z KNS na poziomie studiów I stopnia. Ponadto zapoznanie z podstawowymi wartościami solidarystyczno-personalistycznego ujęcia pięciu funkcjonalnych (instytucjonalnych) zakresów interakcji społecznych: ekonomii, państwa, rodziny, religii i nauki. Ukazanie historycznej zmienności powyższych pięciu obszarów przez odniesienie do niezmiennych kategorii takich jak prawda, dobro, jedność.

Zamierzone efekty kształcenia:

Studenci poznają KNS jako zbiór zasad i wartości stanowiących odniesienie w budowaniu etosu społeczeństwa obywatelskiego, w którym centralną zasadą jest godność człowieka oraz podstawowe prawa i obowiązki. Wiedza przekazywana podczas zajęć ma na celu rozwinięcie umiejętności samodzielnego, rozumienia i krytycznej oceny problemów społecznych. Studenci powinni rozróżniać najważniejsze zasady i wartości KNS, powinni też rozumieć i potrafić uzasadnić postawy i działania, jakie wynikają z w/w zasad i wartości w odniesieniu do przestrzeni społecznej i publicznej. Mają możliwość zdobycia wiedzy, która ukazuje różne perspektywy postrzegania zjawisk społecznych. Wykład z KNS wpisuje się w etos uniwersytetu katolickiego. Stosowana argumentacja i forma narratywna motywuje studentów do ustawicznego odnoszenia postulatów KNS do analogicznych postulatów proponowanych przez ideologie zarówno te o rodowodzie indywidualistycznym jak i kolektywistycznym. KNS jako zespół zasad i wartości nawiązujący do personalistycznego solidaryzmu jest z natury rzeczy polemiczny wobec ideologii. Na wykładzie z KNS wiele uwagi poświęca się „anatomii” ideologii społecznych ukazując je jako zespół idei

zaangażowanych w służbie konkretnym celom. Studenci mają możliwość zdobycia wiedzy pozwalającej budować samodzielną, konstruktywną, krytyczną postawę wobec ideologicznych interpretacji istotnych obszarów życia społecznego. Słuchający wykładów powinni z jednej strony wykształtować w sobie umiejętność postrzegania i rozumienia istotnych zagadnień życia społecznego w odniesieniu do trzech niezmiennych kategorii takich jak prawda, jedność, dobro. Z drugiej strony powinni zdobyć wiedzę pozwalającą rozumieć znaczenie i poruszać się swobodnie w przestrzeniach tak subiektywnych jak autonomia woli czy odpowiedzialności.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład konwencjonalny, kreda i tablica.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin odbywa się w terminie wyznaczonym przez Sekretariat WNS KUL w formie ustnej lub pisemnej. Wybór formy egzaminu należy do egzaminującego. Egzamin ustny trwa ok. 15 minut, egzamin pisemny ok. 45 minut. Warunkiem zaliczenia egzaminu jest wykazanie się wiedzą, która obejmuje zakres wykładów. Wysokość oceny określa się według następujących kryteriów: rozumienie zagadnienia, umiejętność wyjaśnienia poszczególnych zagadnień problemowych, umiejętność argumentacji uzasadniającej przyjęte stanowisko, umiejętność formułowania odpowiedzi na pytanie w sposób jasny i spójny. Obecność na wykładzie nie jest obowiązkowa.

Treści programowe

- Zajęcia 1. KNS jako dyscyplina naukowa: definicja, przedmiot, cel, metoda, źródła;
- Zajęcia 2. Oświecenie i transformacje społeczne jako cywilizacyjny kontekst kwestii społecznej;
- Zajęcia 3. Wartości i zasady KNS: godność osoby, personalizm, solidarność, subsydiarność, dobro wspólne, sprawiedliwość społeczna;
- Zajęcia 4. Prawa człowieka: kontekst filozoficzno-historyczny, podział, charakterystyka, korelacja praw i obowiązków;
- Zajęcia 5. Spór o źródła prawa: Arystoteles, Augustyn, Hobbes, Kant, Radbruch, KNS;
- Zajęcia 6. Rodzina zadania i obowiązki;
- Zajęcia 7. Społeczeństwo sekularne, a religia instytucjonalna;
- Zajęcia 8. Państwo i społeczeństwo: społeczeństwo obywatelskie, struktury pośrednie, granice demokracji;
- Zajęcia 9. Ideologia i światopogląd, koncepcje uspołecznienia: indywidualizm i kolektywizm;
- Zajęcia 10. Liberalizm, libertarianizm, globalizm;
- Zajęcia 11. Socjalizm, komunizm, faszyzm, postmodernizm;
- Zajęcia 12. Terroryzm, a wojna sprawiedliwa;
- Zajęcia 13. Media i etyka mediów;
- Zajęcia 14. Troska o ekologię jako przejaw solidarności globalnej;
- Zajęcia 15. Emigracja: prawo do emigracji, emigracja poakcesyjna, tożsamość emigracyjna.

Literatura podstawowa

1. Dokumenty Nauki Społecznej Kościoła, red. M. Radwan i in., (KUL) Lublin 1996; Papińska Rada Iustitia et Pax, Kompendium Nauki Społecznej Kościoła, (Jedność) Kielce 2005;
2. Fel S., Oswald von Nell-Breuninga koncepcja ładu społecznego, (KUL) Lublin 2007;
3. Mazurek F.J., Personalistyczno-integralne ujęcie Katolickiej Nauki Społecznej w eksplikacji Stefana Kardynała Wyszyńskiego, (Polihymnia) Lublin 1999;
4. Mazurek F.J., Godność osoby ludzkiej podstawą praw człowieka, RWKUL, Lublin 2001;
5. Strzeszewski Cz. Katolicka nauka społeczna, KUL, Lublin 1994.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Katolicka Nauka Społeczna. Podstawowe zagadnienia życia gospodarczego, Red. Józef Kupny, Stanisław Fel, Uniwersytet Śląski, Katowice 2003;
2. Dinstein Y., Ius ad bellum Aspects of the "War on Terrorism". Terrorism and the Military, w: International Legal Implications ed. Wybo P. Heere, 2003, ss. 13-22;
3. Społeczne Dokumenty Kościoła (od Leona XIII do współczesnych);
4. Anzenbacher A., Christliche Sozialethik. Einfuehrung und Prinzipien, Schoening, Paderborn 1998;
5. Klueber F., Katholische Gesellschaftslehre. Geschichte und System, (Fromm) Osnabrueck 1968;
6. Nell-Breuning von O., Gerechtigkeit und Freiheit/ Gruendzuege katholischer Soziallehre, (Olzog) Muenchen 1985;
7. Political Thinkers. From Socrates to the Present, ed. D. Boucher I P. Kelly, (Oxford) 2007;
8. McCoubrey H., White N.D., Textbook on Jurisprudence, (Oxford) 1999;
9. New Dictionary of Catholic Social Thought the, ed. J.A. Dwyer, E.L. Montgomery, Collegeville, Minn. 1994;
10. Fel S, Status nowych aktorów procesów globalizacyjnych w perspektywie „global governance”, w: Nowa ekonomia a społeczeństwo, (red.) S. Partycki, Lublin 2006, s. 291-298.

4.2 ĆWICZENIA OBOWIĄZKOWE

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia ogólna

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Justyna Iskra,
Wymagania wstępne	Uczestnictwo w wykładzie z psychologii ogólnej.
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Liczba punktów ECTS	0
Prowadzący zajęcia	dr Andrzej Januszewski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Wprowadzenie w problematykę podstawowych zagadnień psychologicznych. Zapoznanie z ogólnymi prawidłowości funkcjonowania człowieka jako osoby, która żyje i odnosi się do otaczającego świata. Kształcenie umiejętności posługiwania się językiem psychologicznym. Pogłębianie rozumienia podstawowych pojęć i terminów z zakresu psychologii. Kształcenie krytycznego ustosunkowania się do podejmowanych zagadnień. Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza na temat podstawowych kierunków psychologicznych wraz z umiejętnością ich porównania w zakresie przedmiotu psychologii, założeń i stosowanych metod badawczych. Poznanie głównych koncepcji człowieka przyjmowanych na gruncie psychologii i umiejętność krytycznego ustosunkowania do omawianych i dyskutowanych założeń. Znajomość podstawowych psychologicznych metod badawczych oraz możliwości ich stosowania adekwatnie do przedmiotu badań. Wiedza o koncepcji uczenia się wraz z umiejętnością jej praktycznego zastosowania do samodzielnie podejmowanych zadań wymagających przyswajania sobie określonego materiału. Znajomość psychologicznych koncepcji stresu, jego przyczyn, konsekwencji oraz analizowanie własnych sposobów radzenia sobie ze stresem.

Weryfikowanie przekonań odnośnie siebie samego poprzez analizowanie swojego temperamentu, charakteru, zainteresowań, postaw. Samodzielne doskonalenie wiedzy na temat tego, jaki jestem i jakie są przyczyny mojego wyobrażenia o sobie. Pogłębianie świadomości znaczenia różnic płciowych i ich wpływu na nasze codzienne funkcjonowanie. Rozwój pozytywnego stosunku wobec siebie z uwzględnieniem tych elementów mojego działania i doświadczeń, które wymagają pracy nad sobą. Interpretowanie danych pochodzących z zachowań wskazujących na normalne funkcjonowanie (kryteria normy psychologicznej) i takie, które może świadczyć o zaburzeniach. Dbłość o kształcenie umiejętności posługiwania się językiem psychologicznym oraz pogłębianie rozumienia podstawowych pojęć i terminów z zakresu psychologii.

Metody i pomoce dydaktyczne

Metody dialogowe, metody problemowe, praca w grupie. Jako pomoce w zajęciach służą: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały papiernicze i biurowe

Forma i warunki zaliczenia

1. kolokwium (forma pisemna, trzy w ciągu semestru) (75% oceny końcowej)
2. aktywność w dyskusji w czasie zajęć wynikająca z przygotowania się do nich (25% oceny końcowej)

Treści programowe

Zajęcia 1.

Psychologia jako dyscyplina naukowa: psychologia filozoficzna i jako samodzielna dyscyplina naukowa posiadająca swój przedmiot, metody i cele; kształtowanie się przedmiotu psychologii; odniesienie psychologii do innych dyscyplin naukowych.

Zajęcia 2.

Kierunki psychologiczne: psychofizycy jako prekursorzy psychologii naukowej; psychologia świadomości W. Wundta; główne założenia psychologii funkcjonalnej.

Zajęcia 3.

Przedmiot psychologii w ujęciu psychologii postaci – założenia i implikacje dla współczesnej psychologii.

Zajęcia 4.

Pisemne kolokwium ze zrealizowanych zagadnień.

Zajęcia 5.

Behawioryzm w ujęciu J. Watsona, B. Skinnera i E. Tolmana oraz ich poglądy na temat psychologii jako nauki.

Zajęcia 6.

System wzmocnień pozytywnych i negatywnych w ujęciu B. Skinnera czyli co praktycznego z niego dla nas wynika.

Zajęcia 7.

Psychoanaliza: przedmiot psychologii i założenia w ujęciu Z. Freuda, C. G. Junga i A. Adlera.

Zajęcia 8.

Mechanizmy obronne – dlaczego są nam przydatne, przed czym nas chronią?

Zajęcia 9.

Psychologia poznawcza, humanistyczna i pozytywna - założenia i inspiracje dla podejmowanych badań i analiz.

Zajęcia 10.

Pisemne kolokwium ze zrealizowanych zagadnień.

Zajęcia 11.

Wybrane metody psychologiczne: definicja metody, wymogi metodologiczne, podział metod psychologicznych, skale pomiaru psychologicznego .

Zajęcia 12.

Wybrane metody psychologiczne: ankieta i kwestionariusz.

Zajęcia 13.

Wybrane metody psychologiczne: testy i wywiad.

Zajęcia 14.

Pisemne kolokwium ze zrealizowanych zagadnień.

Zajęcia 15.

Zaliczenie na koniec semestru.

Zajęcia 16.

Stres – koncepcje, przyczyny, następstwa.

Zajęcia 17.

Stres i jego wpływ na podejmowane działanie, czyli jak sobie radzić ze stresem.

Zajęcia 18.

Psychologiczne koncepcje uczenia się - uczenie się metodą warunkowania klasycznego; uczenie się metodą warunkowania instrumentalnego.

Zajęcia 19.

Psychologiczne koncepcje uczenia się - uczenie się poznawcze, uczenie się społeczne, praktyczne wskazówki dotyczące uczenia się.

Zajęcia 20.

Pisemne kolokwium ze zrealizowanych zagadnień.

Zajęcia 21.

Osobowość – osoba a osobowość, teorie osobowości, struktura osobowości.

Zajęcia 22.

Temperament jako element struktury osobowości – od ujęcia historycznego (typologia Hipokratesa) do współczesności (typologia J. Strelaua).

Zajęcia 23.

Dlaczego jestem jaki jestem? Struktura Ja w ujęciu C. Rogera, obraz siebie, samoocena, samoakceptacja, samorealizacja.

Zajęcia 24.

Różnice płciowe – kształtowanie się rodzaju, stereotypy rodzaju.

Zajęcia 25.

Pisemne kolokwium ze zrealizowanych zagadnień.

Zajęcia 26.

Norma psychologiczna - norma przyrodnicza i humanistyczna w psychologii; kryteria dojrzałej osobowości w ujęciu G. Allporta, A. Masłowa.

Zajęcia 27.

Zaburzenia psychiczne - charakterystyka zaburzonego funkcjonowania; klasyfikacja zaburzeń.

Zajęcia 28.

Zaburzenia psychiczne - studia przypadków dotyczące zaburzonego funkcjonowania.

Zajęcia 29.

Pisemne kolokwium ze zrealizowanych zagadnień.

Zajęcia 30.

Zaliczenie na koniec semestru.

Literatura podstawowa

1. Kosslyn, S.M., Rosenberg R.S. (2006). *Psychologia. Mózg, człowiek, świat*. Kraków: Wyd. Znak.
2. Koziński, J. (1996). *Koncepcje psychologiczne człowieka*. Warszawa: Wydawnictwo Żak.
3. Rathus, S.A. (2004). *Psychologia współczesna*. Gdańsk: GWP.
4. Strelau, J., Doliński, D. (2008). *Psychologia. Podręcznik akademicki* (t.1 i 2). Gdańsk: GWP.
5. Zimbardo, P., Johnson, R., McCann, V. (2010). *Psychologia. Kluczowe koncepcje* (t. 2-4). Warszawa: PWN.

Literatura uzupełniająca

1. Brannon, L. (2002). *Psychologia rodzaju*. Gdańsk: GWP.
2. Hare, R. (2004). *Psychopaci są wśród nas*. Kraków: Wydawnictwo Znak.
3. Meyer, R. (2003). *Psychopatologia*. Gdańsk: GWP.
4. Mietzel, G. (1998). *Wprowadzenie do psychologii*. Gdańsk: GWP.
5. Linker, S. (2009). *Paradoks płci*. Warszawa: Wydawnictwo Czarna Owca.

6. Ogińska-Bulik, N., Juczyński, Z. (2008). *Osobowość stres a zdrowie*. Warszawa: Difin.
7. Pervin, L. (2002). *Psychologia osobowości*. Gdańsk: GWP.
8. Pryor, K. (2004). *Najpierw wytresuj kurczaka*. Poznań: Media Rodzina.
9. Terelak, J. (2008). *Człowiek i stres*. Bydgoszcz-Warszawa: Oficyna Wydawnicza Branta.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia emocji i motywacji

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia;
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Michał Janson; dr Agata Błachnio, mgr Aneta Przepiórka
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	mgr Aneta Przepiórka

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Ćwiczenia z psychologii emocji i motywacji są prowadzone równoległe do wykładu. Treści są omawiane bardziej szczegółowo niż na zajęciach, nacisk postawiony jest na aplikacyjność poznanych teorii. Pogłębiona zostaje wiedza na dotycząca problematyki emocji i motywacji. Na zajęciach wymagana jest duża aktywność studentów, którzy mają możliwość prezentować swoją wiedzę. Studenci zapoznają się z terminologią tego przedmiotu, uczą się analizować jak interpretować artykuły naukowe. Studenci uczą się wyrażania sądów w dyskusjach naukowych.

Metody i pomoce dydaktyczne

metody warsztatowe, dyskusja, miniwykład, praca w grupach, prezentacja multimedialna, zajęcia w laboratorium, film

Forma i warunki zaliczenia

zaliczenie kolokwiów, obecność i aktywność na zajęciach

Treści programowe

Sem. 1. (15 h)

Zajęcia 1.

Wprowadzenie i zapoznanie się z wymaganiami. Emocje podstawowe i wtórne/pochodne, dyskusja wokół emocji podstawowych, rozbiór emocji na czynniki pierwsze; wzorce fizjologiczne).

Zajęcia 2.

C.d. Emocje podstawowe i wtórne/pochodne, dyskusja wokół emocji podstawowych, rozbiór emocji na czynniki pierwsze; wzorce fizjologiczne).

Zajęcia 3.

Biologiczne podstawy i fizjologiczne mechanizmy emocji; Emocje a układ nerwowy.

Zajęcia 4.

film: „Wszechświat ludzkiego ciała.”

Zajęcia 5.

Rola układu nerwowego i jego części w działaniu emocji ich doświadczaniu. Układ autonomiczny w powstawaniu emocji,

Zajęcia 6.

Korowe i podkorowe podstawy emocji, mózgowa lateralizacja emocji.

Zajęcia 7.

Wzbudzanie i wygaszanie emocji.

Zajęcia 8.

Szczegółowe właściwości procesów afektywnych i emocjonalnych.

Zajęcia 9.

Metody badania emocji: kwestionariuszowe, fizjologiczne GSR, EKG,

Zajęcia 10.

Poznawcze koncepcje emocji - ujęcie Frijdy. Prawa emocji wg N.Frijdy.

Zajęcia 11.

Mechanizm i pomiar aktywności elektrycznej skóry.

Zajęcia 12.

Zastosowanie GSR: Poligraf Keelera, Biofeedback. Zajęcia w laboratorium.

Zajęcia 13.

Opozycyjna koncepcja emocji i transfer pobudzenia. Przebieg emocji w czasie, nakładanie się emocji

Zajęcia 14.

Zasady ekspresji emocji Darwina.

Zajęcia 15.

Pochodzenie ekspresji emocji, zasady i ich funkcja. Wzorce ekspresji emocji,

Sem. 2. (30 h)

Zajęcia 16.

Ekmana zdjęcia twarzy ekspresyjnych, stanowisko uniwersalności i relatywności.

Zajęcia 17.

Psychologia uśmiechu.

Zajęcia 18.

Kolokwium

Zajęcia 19.

Inteligencja emocjonalna. Metody badania

Zajęcia 20.

Emocje społeczne

Zajęcia 21.

Koncepcja i kwestionariusz kontroli emocji Brzezińskiego.

Zajęcia 22.

Analiza tekstu R.Zajonca: Uczucia a myślenie. Nie trzeba się domyślać aby wiedzieć co się woli.

Zajęcia 23.

Procesy afektywne a procesy poznawcze, problem współistnienia i kolejności przebiegu.

Odniesienia do dyskusji R.Lazarusa i R.Zajonca.

Zajęcia 24.

Związki motywacji i emocji.

Zajęcia 25.

Zastosowanie praw Yerkesa Dodsona i koncepcji M.Aptera Psychologicznej Zmiany

Zajęcia 26.

Facylitacja społeczna, próżniactwo społeczne, wyuczona bezradność.

Zajęcia 27.

Teoria poszukiwania doznań, Kwestionariusz Zukermana.

Zajęcia 28.

Rodzaje motywacji, konflikty motywów – aplikacje. Motywacja osiągnięć, Kwestionariusz

Mehrabiana.

Zajęcia 29.

Wykorzystanie psychologii motywacji w firmie (motywowanie do nauki, motywowanie pracowników)

Zajęcia 30.

Kolokwium

Literatura podstawowa

1. Strelau, J.(red.). (2000). *Psychologia. Podręcznik Akademicki*. Gdańsk: GWP.(396-398)
2. Gasiul, H. (2002). *Teorie emocji i motywacji*. Warszawa: Wydawnictwo UKSW. (rozdział IX).
3. Herzyk, A., Borkowska, A. (Red.). (1999). *Neuropsychologia emocji*, (s.59 – 82). Lublin: Wyd. UMCS.
4. Oatley, K. & Jenkins, J., M. (2003). (Red.). *Zrozumieć emocje*, 133 - 159. Warszawa: PWN.
5. Łosiak, W. (2007). *Psychologia emocji*. (rozdz. 1 i 3)Wyd. Akademickie i Profesjonalne.

Literatura uzupełniająca

1. Błachnio, A., Przepiórka, A. (2010). *Closer to emotions*. Lublin: Wyd. KUL.
2. Darwin, K. (1988). O wyrazie uczuć u człowieka i Zwierząt. Warszawa: PWN.
3. Franken, R. (2006). *Psychologia motywacji*. Gdańsk. GWP.
4. Frijda, N. (1989). Prawa emocji. *Nowiny Psychologiczne*, 61 (2), 24 – 49.
5. Johnson, S. (2005). *Umysł szeroko otwarty. Życie codzienne naszego mózgu w świetle współczesnej neurobiologii*. Warszawa: Santorski i sp.
6. Kucharska – Pietra, K., Klimkowski, M. (2002). *Kliniczne aspekty emocji w zdrowym i chorym mózgu*. Kraków: Wyd. Medyczne.
7. LeDoux, J. (2000). *Mózg emocjonalny*. Poznań: Wydawnictwo Media Rodzina.
8. Levis, M. i Haviland – Jones J., M. (2005). *Psychologia emocji*. Gdańsk: GWP.
9. Zajonc, R.B. (1985). Uczucia a myślenie. *Przegląd Psychologiczny*, 1, 27-72.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Technologia informacyjna

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	dr Agata Błachnio
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	2
Prowadzący zajęcia	dr Agata Błachnio

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Głównym celem zajęć jest zapoznanie się z podstawami obsługi komputerów, aby student mógł samodzielnie pisać na komputerze prace zaliczeniowe w czasie studiów i pracę magisterską. Studenci zapoznają się z edytorem tekstów, arkuszem kalkulacyjnymi, a także uczą się korzystać z wyszukiwarek internetowych, wyszukiwać w bazach artykułów i przeszukiwać zasoby biblioteczne.

Uczestnicy zajęć poznają zasady pracy w edytorach tekstów, a także klawisze skrótów, które ją ułatwiają. Nauczają się formatowania tekstu, sporządzać tabele i wykresy oraz je formatować. Nauczają się pracy z dużymi dokumentami i robienia automatycznych spisów treści. Ponadto nauczają się wykonywać obliczenia w arkuszu kalkulacyjnym. Dodatkowo zapoznają się z formularzami, które dają możliwość tworzenia kwestionariuszy elektronicznych, potrzebnych w prowadzeniu badań. Studenci nauczają się tworzenia schematów i rysunków. Kolejną umiejętnością będzie wyszukiwanie informacji z Internetu, przeszukiwanie baz artykułów i w zasobach bibliotecznych.

Studenci nauczają się przedstawiać swoje prace w sposób estetyczny z zgodny z przyjętymi zasadami. W dzisiejszych czasach rozwoju technologicznego obsługa komputera jaką poznają na zajęciach jest niezbędną i podstawową umiejętnością w czasie dalszego studiowania, a także po studiach, gdy osoby zaczną pracować.

Metody i pomoce dydaktyczne

Studenci korzystają z pakietu Open Office dostępnego w pracowni komputerowej Instytutu Psychologii. Zajęcia mają charakter praktyczny. Programy Writer i Calc poznają wykonując zadania związane ćwicząc zagadnienia, jakie poznają na zajęciach.

Forma i warunki zaliczenia

Wymagana jest obecność na zajęciach i wykonywanie zadań oraz kolokwium z Calca i Writera.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Zajęcia wprowadzające. Zasady pisania w edytorach tekstów. Wprowadzenie do Writera.

Zajęcia 2.

Rysowanie i formatowanie tabel. Robienie numerowania i wypunktowania automatycznego.

Zapisywanie plików w formacie PDF.

Zajęcia 3.

Wstawianie do tekstu rysunków wyszukanych w Internecie. Robienie estetycznych rysunków, schematów (tworzenie, kopiowanie poszczególnych obiektów, grupowanie);

Zajęcia 4.

Pisanie w kolumnach. Pisanie wzorów matematycznych

Zajęcia 5.

Robienie automatycznego spisu treści, spisu tabel, spisu rysunków. Rodzaje nagłówków.

Zajęcia 6.

Kolokwium z Writera

Zajęcia 7.

Wyszukiwanie w Internecie informacji potrzebnych przy pisaniu prac, wyszukiwanie w bazach np. ebsco. Przeszukiwanie zasobów bibliotecznych.

Zajęcia 8.

Wprowadzenie do programu Calc. M. In. wstawianie nowych wierszy/kolumn, scalanie wierszy. Zmiana szerokości wierszy/kolumn. Edycja zawartości komórek (pogrubienie, kursywa, podkreślenie, rozmiar/krój czcionki, wyrównanie do lewej/prawej/środku).

Zajęcia 9.

Obramowanie krawędzi, sortowanie zawartości komórek, automatyczne wstawianie liczy/dni tygodnia/miesiący, tworzenie nowych arkuszy, zmienianie ich nazwy, tworzenie formularzy, rysowanie wykresów, kopiowanie ich do writera.

Zajęcia 10.

Wykonywanie obliczeń, dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie.

Zajęcia 11.

Wstawianie funkcji (suma, średnia, odch. st., test t, test F, wsp. korelacji, jeżeli, obliczanie czasu i in.)

Zajęcia 12.

Wykonanie kosztorysu np. imprezy, budżetu domowego.

Zajęcia 13.

Robienie kwestionariuszy elektronicznych (formularze).

Zajęcia 14.

Zapoznanie się ze stronami na których można zrobić badania online (np. WWW.ebadania.pl.

Ćwiczenie wykonania e-kwestionariusza.

Zajęcia 15.

Kolokwium z Calca

Literatura podstawowa

4.3 KONWERSATORIUM OBOWIĄZKOWE

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Podstawowe umiejętności psychologiczne

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Konwersatorium
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	mgr Piotr Mamcarz
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	0
Prowadzący zajęcia	mgr Piotr Mamcarz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest doskonalenie predyspozycji niezbędnych w pracy psychologicznej niezależnie od późniejszej specjalizacji. Bardzo istotne są takie umiejętności jak: wgląd we własne emocje i procesy poznawcze pośredniczące w percepcji otaczającej rzeczywistości oraz biorące udział w procesie wnioskowania, podejmowania decyzji, oceniania i interpretacji. Zajęcia mają na celu poszerzenie repertuaru zachowań społecznych i sposobów

porozumiewania się międzypersonalnego.

Metody i pomoce dydaktyczne

1. Rzutnik
2. Laptop

Forma i warunki zaliczenia

Obecność – 50%

Egzamin ustny – 50%

Treści programowe

Zajęcia 1. Koncepcja człowieka jako podstawa interpretacji zachowań – omówienie podstawowych koncepcji psychologicznych dotyczących złożoności ludzkiej egzystencji

Zajęcia 2. Psychologia myślenia ludzkiego –interpretowanie wewnętrznych treści świadomościowych (ćwiczenia wizualizacyjne)

Zajęcia 3. Kontrolowanie sfery emocjonalności – ćwiczenia z zakresu radzenia sobie z emocjami

Zajęcia 4. Szczęście a smutek – analiza stanów uczuciowych, eksploracja własnych pokładów emocjonalnych

Zajęcia 5. Komunikacja pozawerbalna – obserwacja własnych przekazów niewerbalnych i umiejętność ich interpretacji

Zajęcia 6. Zachowanie człowieka w zależności od czynników zewnętrznych – analiza spektrum zachowań i prawdopodobieństwa ich wystąpienia w odniesieniu do sytuacji

Zajęcia 7. Poszerzanie zakresu percepcji – wzrok, słuch, dotyk, jako narzędzia poznania psychologicznego

Zajęcia 8. Myślenie wielowymiarowe – kształtowanie myślenia w kierunku poznawczej ciekawości

Zajęcia 9. Proces podejmowania decyzji w sytuacjach trudnych – analiza procesu decyzyjnego i jego konsekwencji w temporalności ludzkiej egzystencji

Zajęcia 10. Myśli automatyczne – schematyzacja poznawcza a funkcjonowanie osoby chorej psychicznie (kompulsje)

Zajęcia 11. Kontakt interpersonalny – relacja międzyludzka jako podstawa pomocy psychologicznej

Zajęcia 12. Radzenie sobie ze stresem – sposoby kontrolowania negatywnych emocji i myśli

Zajęcia 13. Kształtowanie obrazu własnej osoby – ćwiczenia nad umacnianiem podmiotowych struktur osobowościowych.

Zajęcia 14. Zakres obowiązków osoby pracującej Ana stanowisku psychologa – przedstawienie możliwości rozwoju zawodowego, wymagane kwalifikacje, etyczne aspekty pracy psychologa

Zajęcia 15. Zaliczenie

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

Zaleśkiewicz T., Piskorz Z. (2003). *Psychologia umysłu*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Łosiak W. (2007). *Psychologia emocji*. WAiP

Sokołowska J. (2005). *Psychologia decyzji ryzykownych*. Wydawnictwo Academica.

Birkenbihl V. F. (1997). *Komunikacja werbalna Psychologia prowadzenia negocjacji*. Wydawnictwo Astrum.

1. Harciarek M. (2008). *Podstawy psychologii realistycznej według Karola Wojtyły*. Wydawnictwo KOS.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

5. Syllabusy: ROK II

Lp	Nazwa przedmiotu	Semestr				Prowadzący
		I		II		
		Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	
II rok Wykłady obowiązkowe						
1.	Etyka (wykład)	-	-	30	E/4	Dr W. Lewandowski
2.	Diagnostyka inteligencji (wykład)	30	Zbo/3	15	E/5	Dr K. Janowski
3.	Psychologia rozwojowa (dzieci, młodzieży, dorosłych) (wykład)	15	Zbo/3	30	E/5	Dr hab. E. Rzechowska
4.	Psychologia eksperymentalna (percepcja, uczenie, pamięć) (wykład)	30	Zbo/3	-	-	Dr hab. P. Francuz, prof. KUL
5.	Psychologia eksperymentalna (myślenie, podejmowanie decyzji, język) (wykład)	-	-	15	E/3	Dr A. Szalkowska
6.	Historia psychologii (wykład)	30	E/4	-	-	Dr M. Artymiak
7.	Psychologia rodziny (wykład)	30	E/4	-	-	Dr B. Kostrubiec-Wojtachnio
8.	Teorie osobowości (wykład)	15	Zbo/3	30	E/5	Dr W. Bąk
9.	Psychoprofilaktyka patologii społecznej (wykład)	30	Zbo/4	15	E/4	Dr hab. I. Niewiadomska, prof. KUL
10.	Psychologia zdrowia (w tym biofeedback) (wykład)	30	E/3	-	-	Dr. L. Suchocka

11.	Psychologia społeczna (wykład)	30	Zbo/3	15	E/4	Dr hab. J. Śliwak, prof. KUL
II rok Ćwiczenia obowiązkowe						
1.	Diagnostyka inteligencji (ćwiczenia)	30	Z	30	Z	Mgr A. Janeczek-Romanowska; I sem. – 2 grupy, II sem. – 1 grupa Mgr K. Tomaszek; I sem. – 1 grupa Mgr L. Wiśniewska; I sem. – 1 grupa, II sem. – 2 grupy Mgr P. Pabis; II sem. – 1 grupa
2.	Psychologia eksperymentalna (percepcja, uczenie, pamięć) (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Mgr E. Zabielska 3 grupy Dr O. Grabowska 1 grupa
3.	Psychologia eksperymentalna (myślenie, podejmowanie decyzji, język) (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Dr O. Grabowska 4 grupy
4.	Psychologia rodziny (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Mgr A. Filip 2 grupy Dr B. Lachowska 1 grupa Dr I. Ulfik-Jaworska 1 grupa
5.	Psychologia rozwojowa (dzieci, młodzieży, dorosłych) (ćwiczenia)	15	Z	30	Z	Mgr A. Garbacz 2 grupy Mgr K. Konopa 2 grupy
6.	Psychoprofilaktyka patologii społecznej (ćwiczenia)	-	-	30	Z	Mgr W. Augustynowicz 4 grupy
7.	Psychologia zdrowia (w tym biofeedback) (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Mgr. P. Mamcarz 2 grupy Mgr I. Chłodna 2 grupy
8.	Psychologia społeczna (ćwiczenia)	30	Z	30	Z	Ks. dr J. Szymoła 1 grupa Mgr R. Bartzuk 2 grupy S. dr B. Zarzycka 1 grupa

5.1 WYKŁADY OBOWIĄZKOWE

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Etyka

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr W. Lewandowski
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	2
Prowadzący zajęcia	dr W. Lewandowski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zaprezentowanie głównych zagadnień z dziedziny etyki: podstawowych terminów, problemów, stanowisk oraz argumentów dotyczących wartości moralnej ludzkiego działania.

Zamierzone efekty kształcenia:

Po ukończeniu kursu uczestnik powinien umieć:

1. opisać metodologiczny status etyki,
2. rozpoznać elementy ludzkiego działania istotne dla moralnej oceny,
3. omówić główne sposoby uzasadniania ocen i norm moralnych,
4. podać definicje podstawowych terminów etycznych,
5. podać przykłady problemów moralnych,
6. sformułować i uzasadnić ocenę moralną danego działania.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład tradycyjny.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Definicja etyki, jej przedmiot, cele oraz metody. Dyscypliny etyczne: metaetyka, etyka ogólna, etyka stosowana.

Zajęcia 2.

Warunki odpowiedzialności moralnej za czyn. Warunki odpowiedzialności moralnej.

Zajęcia 3.

Struktura czynu. Proces podejmowania decyzji. Rodzaje skutków działania.

Zajęcia 4.

Kryterium szczęścia jako podstawa oceny moralnej cz. 1: eudajmonizm.

Zajęcia 5.

Kryterium szczęścia jako podstawa oceny moralnej cz. 2: utylitaryzm.

Zajęcia 6.

Kryterium posłuszeństwa nakazom jako podstawa oceny moralnej: deontologizm.

Zajęcia 7.

Kryterium godności osoby ludzkiej jako podstawa oceny moralnej: personalizm.

Zajęcia 8.

Wyznaczniki oceny moralnej czynu. Dobroć i słuszność działania.

Zajęcia 9.

Cele i środki. Problem „brudnych rąk”. Złota reguła.

Zajęcia 10.

Natura ludzka i prawo naturalne.

Zajęcia 11.

Cnoty moralne, cz. 1: definicja i podział cnot. Cnoty kardynalne: roztropność i sprawiedliwość.

Zajęcia 12.

Cnoty moralne cz. 2.: cnoty kardynalne (umiarkowanie, męstwo)

Zajęcia 13.

Argumentacja etyczna w bioetyce: problemy moralne związane z początkami i końcem ludzkiego życia. Etyka jakości życia i etyka świętości życia.

Zajęcia 14.

Argumentacja etyczna w etyce społecznej: problem równości, problem kary śmierci.

Zajęcia 15.

Argumentacja etyczna w etyce środowiska naturalnego: problem wartości środowiska.

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Styczeń T., Merecki J., ABC etyki, Lublin 1996.
2. Szostek A., Pogadanki z etyki, Częstochowa (dowolne wydanie).
3. Singer P. (red.), Przewodnik po etyce, Warszawa 1992.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Styczeń T., Wprowadzenie do etyki, Lublin 1993.
2. Woroniecki J., Katolicka etyka wychowawcza, t. 1 (etyka ogólna), Lublin 1986.
3. Ślipko T., Zarys etyki ogólnej, Kraków 2004.
4. Szostek A., Wokół godności, prawdy i miłości, Lublin 1995.
5. MacIntyre A., Krótka historia etyki, tłum. A. Chmielewski, Warszawa 2002.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Diagnostyka inteligencji

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Konrad Janowski
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	8
Prowadzący zajęcia	dr Konrad Janowski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest zaznajomienie studentów z podstawami teoretycznymi pomiaru inteligencji.

Zamierzone efekty kształcenia:

Wiedza: Po zakończeniu zajęć student potrafi wykazać się krytycznym rozumieniem złożonej natury inteligencji oraz istoty różnych podejść do rozumienia i pomiaru inteligencji. Potrafi przeanalizować istotę zasadniczych debat, które zaistniały w historii badań nad inteligencją. Potrafi przedstawić historię rozwoju testów inteligencji i umieć wykazać jej związek z aktualną praktyką pomiaru inteligencji.

Umiejętności: Umie dokonać wyboru najbardziej adekwatnych narzędzi pomiaru inteligencji w określonych sytuacjach diagnostycznych.

Postawy: Wykazuje się wrażliwością dotyczącą kulturowych i społecznych konsekwencji pomiaru i orzekania o inteligencji człowieka.

Metody i pomoce dydaktyczne

prezentacja multimedialna, rzutnik, laptop

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny w formie testowej.

Treści programowe

Semestr I:

Zajęcia 1. Wytyczne międzynarodowej komisji ds. testów z 2000 roku, dotyczące stosowania testów psychologicznych

Zajęcia 2. Definicje inteligencji

Zajęcia 3. Teorie hierarchiczne inteligencji

Zajęcia 4. Teorie czynników równorzędnych

Zajęcia 5. Struktura intelektu według Guilforda

Zajęcia 6. Definicje testów psychologicznych. Podział testów inteligencji

Zajęcia 7. Wymogi psychometryczne stawiane testom psychologicznym (obiektywność, standaryzacja, normalizacja)

Zajęcia 8. Wymogi psychometryczne stawiane testom psychologicznym (rzetelność, trafność)

- Zajęcia 9. Czynniki psychologiczne modyfikujące przebieg badania
- Zajęcia 10. Czynniki fizjologiczne, fizyczne i społeczno-ekonomiczne modyfikujące przebieg badania
- Zajęcia 11. Czynniki wywierające wpływ na inteligencję człowieka.
- Zajęcia 12. Historia rozwoju testów inteligencji. Prekursorzy pomiaru inteligencji w XIX w.
- Zajęcia 13. Historia rozwoju testów inteligencji. Skala Bineta-Simona i rozwój testów binetowskich.
- Zajęcia 14. Historia rozwoju testów inteligencji. Dawid Wechsler i pojęcie ilorazu dewiacyjnego
- Zajęcia 15. Historia rozwoju testów inteligencji. Rozwój testów wechslerowskich. pojęcie ilorazu dewiacyjnego.
- Semestr II:
- Zajęcia 1. Historia rozwoju testów inteligencji. Rozwój testów grupowych do pomiaru inteligencji.
- Zajęcia 2. Wielkie debaty społeczne w historii badań nad inteligencją.
- Zajęcia 3. Współczesne zastosowania testów inteligencji. Korzyści i ograniczenia.
- Zajęcia 4. Rozwój klasyfikacji upośledzenia umysłowego/niepełnosprawności intelektualnej. Znaczenie ilorazu inteligencji w diagnozie niepełnosprawności intelektualnej.
- Zajęcia 5. Charakterystyka indywidualnych testów inteligencji dla dorosłych
- Zajęcia 6. Metody analizy i interpretacji wyników badania skalą WAIS-R(PL)
- Zajęcia 7. Charakterystyka indywidualnych testów inteligencji dla dzieci w wieku szkolnym
- Zajęcia 8. Metody analizy i interpretacji wyników badania skalą WISC-R(PL)
- Zajęcia 9. Charakterystyka indywidualnych testów inteligencji dla niemowląt i dzieci w wieku przedszkolnym
- Zajęcia 10. Charakterystyka testów do badania dojrzałości społecznej
- Zajęcia 11. Charakterystyka grupowych testów do badania inteligencji i konstruktów pokrewnych
- Zajęcia 12. Specyfika pomiaru zdolności umysłowych w grupach osób niepełnosprawnych.
- Zajęcia 13. Charakterystyka testów inteligencji przeznaczonych do badania osób niewidomych
- Zajęcia 14. Charakterystyka testów inteligencji przeznaczonych do badania osób niesłyszących i z niepełnosprawnością ruchową.
- Zajęcia 15. Zasady sporządzania opinii psychologicznej z badania zdolności umysłowych

Literatura podstawowa

1. Strelau, J. (1997). *Inteligencja człowieka*. Warszawa: Wydawnictwo Żak.
2. Nęcka, E. (2003). *Inteligencja: geneza, struktura, funkcje*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
3. Brzeziński, J., Hornowska, E. (1998). *Skala Inteligencji Wechslera WAIS-R*. Warszawa: PWN.
4. Anastasi, A., Urbina, S. (1998). *Testy psychologiczne*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych.

Literatura uzupełniająca

1. Seligmann, D. (1995). *O inteligencji prawie wszystko*. Warszawa: PWN
2. Gardner, H., Kornhaber, M.L., Wake, W.K. (2001). *Inteligencja: wielorakie perspektywy*. Warszawa: WSiP
3. Sternberg, R. (red.). (2000). *Handbook of Intelligence*. Cambridge: Cambridge University Press.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia rozwojowa (dzieci, młodzieży, dorosłych)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab.Ewa Rzechowska
Wymagania wstępne	Równoczesne uczestnictwo i zaliczenie ćwiczeń z przedmiotu
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr hab. Ewa Rzechowska

Założenia i cele przedmiotu:**Cel zajęć:**

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z obecnym stanem wiedzy o rozwoju człowieka w biegu życia, kształtowanie u studentów umiejętności wielowymiarowego patrzenia na zmiany dokonujące się w dzieciństwie, młodości i dorosłości oraz dostrzegania ciągłości i różnorodności zmian w zakresie różnych aspektów w rozwoju.

Zamierzone efekty kształcenia:

Nabycie umiejętności definiowania podstawowych pojęć teoretycznych na gruncie psychologii rozwoju człowieka. Umiejętność opisywania specyfiki zmian dokonujących się na kolejnych etapach rozwoju: od okresu prenatalnego do okresu późnej. Umiejętność syntetycznego ujmowania (w przekroju poziomym i pionowym) zmian oraz dostrzegania ich powiązań. Umiejętność interpretowania zmian rozwojowych z perspektywy różnych ujęć teoretycznych. Umiejętność interpretowania obserwowanych zachowań dzieci, młodzieży i dorosłych w kontekście wiedzy o rozwoju. Umiejętność rozróżniania przejawów inter- i intraindywidualnego zróżnicowania w przebiegach rozwoju od dysfunkcjonalności. Umiejętność projektowania badań, pozwalających na określanie charakterystyk rozwojowych dzieci, młodzieży i dorosłych. Uwrażliwienie na problemy człowieka na różnych etapach jego rozwoju oraz na etyczne aspekty kontaktu psycholog – dziecko/ psycholog – dorosły.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Formą zajęć jest wykład. Stosowane pomoce dydaktyczne to: prezentacje multimedialne, plansze, materiały audiowizualne. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny złożony z dwóch części: testowej i opisowej (przekrojowa prezentacja wskazanego aspektu rozwoju), z zakresu treści z wykładu oraz literatury podstawowej.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wykład wprowadzający w problematykę psychologii rozwoju człowieka w biegu życia; określenie wymagań i oczekiwań wobec uczestników; przedmiot, problemy i zadania psychologii rozwojowej; pojęcie rozwoju i zmiany rozwojowej; zasady i prawidłowości psychicznego rozwoju człowieka; periodyzacja rozwoju psychicznego człowieka; standardy etyczne badań nad rozwojem człowieka.

Zajęcia 2.

Początki życia psychicznego w okresie prenatalnym: charakterystyka faz okresu prenatalnego; przejawy zmian morfologicznych, powstawanie narządów sensorycznych i pierwsze przejawy wrażliwości sensorycznej; przejawy motorycznej i percepcyjnej aktywności płodu; przygotowanie płodu do funkcjonowania poza organizmem matki.

Zajęcia 3.

Neuropsychologiczne aspekty rozwoju jednostki w okresie prenatalny: rozwój strukturalny i funkcjonalny mózgu (neurotransmitery, migracja komórek, namnażanie się i zanikanie synaps, mielinizacja); czynniki genetyczne i pozagenetyczne (teratogenne) mogące spowodować anomalie rozwojowe płodu; psychoteratogeny.

Zajęcia 4.

Narodziny i okres okołoporodowy: współczesne tendencje w podejściu do porodu; fazy porodu; noworodek (charakterystyka; czynniki ryzyka; ocena stanu fizycznego i zachowania się: skale Apgar i Brazeltona); formy organizacji aktywności noworodka: stany pobudzenia, rytmy, odruchy, wrodzone zachowania zorganizowane.

Zajęcia 5.

Rozwój somatyczny w okresie niemowlęcym: zmiany jakościowe i ilościowe w obrębie kośćca, narządów wewnętrznych i układu nerwowego oraz ich implikacje; rozwój motoryczny (rozwój postawy, lokomocji i manipulacji; rola doświadczeń motorycznych w kształtowaniu się zdolności poznawczych, rozwoju społecznym i emocjonalnym dziecka).

Zajęcia 6.

Rozwój percepcji: sposoby badania wczesnych form percepcji; co rejestruje oko; jak dziecko widzi świat: od widzenia pojedynczych elementów do percepcji intermodalnej.

Zajęcia 7.

Wczesny rozwój myślenia (zmiany rozwojowe w okresie sensomotorycznym (stadia I-IV); etapy rozwoju stałości przedmiotu); uwaga, pamięć i wczesne formy uczenia się.

Zajęcia 8.

Wczesne formy komunikowania się: okres prelingwistyczny i pierwsze słowa; niewerbalne formy porozumiewania się; wczesny rozwój społeczny: preadaptacja do kontaktów społecznych; od kontaktu do interakcji; od synchronii do dialogu; rozwój emocjonalny: różnicowanie się doznań o charakterze emocjonalnym; narodziny przywiązania i jego uwarunkowania ze strony matki i dziecka; zachowania opiekuna a rodzaj przywiązania u

dziecka.

Zajęcia 9.

Rozwój somatyczny w okresie poniemowlęcym: zmiany jakościowe i ilościowe w obrębie kośćca, narządów wewnętrznych i układu nerwowego oraz ich implikacje; rozwój motoryczny (zmiany w sposobu przemieszczania się w przestrzeni; od manipulacji do praktyki; czynności samoobsługowe).

Zajęcia 10.

Przełom w konstruowaniu wiedzy o świecie - koncepcja J.Piageta cd. (nowe formy myślenia w działaniu: różnicowanie się schematów czynnościowych i początki ich interioryzacji; tworzenie reprezentacji umysłowej; u progu myślenia przedoperacyjnego); funkcja symboliczna i jej przejawy (m.in. wczesny rozwój rysunkowy: od manipulacji do graficznej reprezentacji świata; początki zabawy).

Zajęcia 11.

Język, mowa i komunikowanie się (kompetencja językowa i komunikacyjna; rozwój struktur językowych; mechanizmy wspomagające dziecko w uczeniu się struktur językowych; rozwój semantyczny: pierwsze słowa, hipergeneralizacja, hipogeneralizacja, neologizmy; mechanizmy rozwoju semantycznego; nabywanie pragmatycznych aspektów języka).

Zajęcia 12.

Rozwój socjalizacji: kierunki zmian w relacjach z dorosłymi i z dziećmi; Odkrywanie i początki respektowania norm społecznych; respektowanie nakazów i zakazów; dostosowywanie się wymagań społecznych.

Zajęcia 13.

Początki kształtowania się osobowości: odkrycie własnego „ja” (poczucie odrębności psychicznej i poczucie sprawstwa; poczucie odrębności „ja” jako podstawa kształtowania się samowiedzy); rozwój emocjonalny (pierwsze emocje złożone; geneza empatii; powiązania pomiędzy rozwojem emocjonalnym, poznawczym, odkryciem własnego „ja” i odkryciem standardów społecznych).

Zajęcia 14.

Rozwój somatyczny i motoryczny w wieku przedszkolnym (zmiany jakościowe i ilościowe w obrębie kośćca, narządów wewnętrznych i układu nerwowego oraz ich implikacje; charakterystyka trzech faz rozwoju motorycznego); rozwój myślenia (procesy umysłowe nowym źródłem wiedzy o świecie: dziecięce rozumienie świata; cechy charakterystyczne myślenia przedoperacyjnego: centracja; egocentryzm dziecięcy; rozumowanie transdukcyjne i dostrzeganie relacji przyczynowo-skutkowych; dziecięce ujmowanie świata: artyficyzizm, animizm i realizm; różnicowanie pozorów i rzeczywistości; fantazjowanie).

Zajęcia 15.

Dziecięce sposoby reprezentowania świata: pojęcia i ich rozwój wg L.S.Wygotskiego i J.Piageta; naiwne teorie umysłu); twórczość dziecięca: rozwój rysunkowy; aktywność zabawowa (prawidłowości rozwojowe w zabawach dzieci); Zmiany w zakresie pamięci i uwagi.

Zajęcia 16.

Rozwój języka i komunikowania się (rozwój semantyczny, sytuacyjność i synpraktyczność

mowy, mowa kontekstowa; kompetencja narracyjna, mowa dialogowa); rozwój społeczny jako proces socjalizacji (kształtowanie zdolności do przestrzegania norm społecznych; kierunki badań nad rozwojem moralnym dzieci; rozwój moralny w wieku przedszkolnym wg J. Piageta i L. Kohlberga).

Zajęcia 17.

Rozwój percepcji społecznej i zmiany w zakresie kontaktów społecznych: różnicowanie osób ze względu na kategorie ogólne i właściwości indywidualne; spostrzeganie osób: od subiektywnych pojedynczych cech do obiektywnej wiedzy społecznej; kierunki zmian w formach kontaktów społecznych; od empatii do działań prospołecznych; kontakty dziecka z rówieśnikami; relacje w rodzinie; dziecko i edukacja instytucjonalna: programy ukryte.

Zajęcia 18.

Rozwój emocjonalny (społeczno-poznawcze uwarunkowania zmian; cechy emocji w wieku przedszkolnym; czynniki wewnętrzne jako nowe źródło emocji; intelektualizacja uczuć (L.S.Wygotski); nowe rodzaje stanów emocjonalnych jako wynik postępującej integracji uczuć w toku rozwoju; wykształcanie się początków samokontroli emocjonalnej; specyfika dziecięcych potrzeb a rozwój emocjonalny.

Zajęcia 19.

U progu szkoły: dojrzałość szkolna (dojrzałość fizyczna, emocjonalno-społeczna, umysłowa oraz gotowość do nauki czytania, pisania, matematyki); rozwój poznawczy: okres operacji konkretnych (teorii J.Piageta cd.); geneza operacji konkretnych: odwracalność operacji pojęcie stałości, niezmienniki; tworzenie klas i relacji: klasyfikowanie, inkluzja klas, kwantyfikatory, szeregowanie, przyporządkowywanie, rozumowanie relacyjne, klasy multiplikacyjne; pojęcie liczby.

Zajęcia 20.

Rozwój mowy i komunikowania się w okresie przedszkolnym; mowa pisana jako nowy sposób komunikowania się; od uwagi kontrolowanej przez bodźce zewnętrzne do samokontroli; rozwój procesów pamięciowych (strategie pamięciowe, metapamięć).

Zajęcia 21.

Rozwój emocjonalny: strach/lęk, agresja, mechanizmy obronne, uczucia wyższe; rozwój moralny w podejściach J.Piageta i L.Kohlberga); rozwój osobowości wg E.Eriksona; rozwój pojęcia Ja: społeczne porównywanie i interpersonalne implikacje.

Zajęcia 22.

Rozwój społeczny: szkoła jako środowisko rozwoju dziecka; relacje rówieśnicze; dziecięce przyjaźnie - koncepcja R.Selmana, grupy formalne/niefORMALNE; relacje w rodzinie.

Zajęcia 23.

Rozwój fizyczny w okresie dorastania (zmiany hormonalne, skok pokwitaniowy, rozwój cech płciowych; psychospołeczne konsekwencje przyspieszonego/opóźnionego dojrzewania u dziewcząt i u chłopców); rozwój poznawczy (operacje formalne i ich hipotetyczno-dedukcyjny, kombinatoryczny, abstrakcyjny charakter; pozapoznawcze konsekwencje pojawienia się operacji formalnych; egocentryzm młodzieńczy).

Zajęcia 24.

Rozwój motywacji (odległe cele, poszerzona perspektywa wyboru, nowe kierunki

aktywności: świat wewnętrzny i świat społeczny; eksperymentowanie w poszukiwaniu siebie i idealizm młodzieńczy; motywacja a obraz siebie: funkcje samowiedzy).

Rozwój emocjonalny (labilność emocji i nastroje, uczucia społeczne, uczucia wyższe, dojrzałość uczuciowa).

Zajęcia 25.

Rozwój społeczno-moralny (wg J.Piageta i L.Kohlberga; dorastający w strefie wpływu norm dorosłych i rówieśników: konformizm młodzieżowy; rozwój heteroseksualny).

Zajęcia 26.

Kształtowanie się osobowości w wieku dorastania (obraz samego siebie, samoocena, aspiracje, odrębność, krytycyzm, tendencje samowychowawcze); rozwój osobowości wg Z.Freuda, E.Eriksona, J.Marcii.

Zajęcia 27.

Periodyzacja rozwoju człowieka w okresie dorosłości (kryteria dorosłości i dojrzałości, geneza dorosłości); kierunki zmian rozwojowych w okresie dorosłości (teorie E. Eriksona, J. Levinsona, Ch. Büchler, R. Goulda); zadania rozwojowe we wczesnej, średniej i późnej dorosłości.

Zajęcia 28.

Rozwój poznawczy w okresie wczesnej, średniej i późnej dorosłości (myślenie postformalne, ekspertywność, mądrość).

Kształtowanie się tożsamości indywidualnej; kształtowanie się tożsamości rodzinnej; małżeństwo: wejście w rolę męża/żony; cykl życia rodzinnego).

Zajęcia 29.

Kształtowanie się tożsamości zawodowej (etapy rozwoju zawodowej kariery zawodowa; zakończenie aktywności zawodowej); problemy cierpienia, umierania, żałoby i przystosowania do życia po utracie osoby najbliższej.

Zajęcia 30.

Temat: Zmiany rozwojowe w biegu życia: podsumowanie.

Literatura podstawowa

1. Bee H. (2004). Psychologia rozwoju człowieka. Poznań: Zyska i S-ka Wydawnictwo.
2. Brzezińska A. (red.). (2005). Psychologiczne portrety człowieka. Praktyczna psychologia rozwojowa. Gdańsk: GWP.
3. Harwas –Napierała B., Trempała J. (red.) (2000). Psychologia rozwoju człowieka. Warszawa: PWN (T. II i III).
4. Pietrasiński Z. (1990). Rozwój człowieka dorosłego. Warszawa: PWN.
5. Stuart-Hamilton I. (2005). Psychologia starzenia się. Poznań: Zysk i S-ka.

Literatura uzupełniająca

1. Birch A., Malim T. (1998). Psychologia rozwojowa w zarysie. Od niemowlęctwa do dorosłości. Warszawa: PWN.
2. Bryant P. E., Colman A. M. (red.) (1997). Psychologia rozwojowa. Poznań: Zysk i S-ka.
3. Brzezińska A. (2000). *Spoleczna psychologia rozwoju*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe

Scholar.

4. Lerner R. M., Steinberg L. (2004). *Handbook of adolescent psychology*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., Hoboken.
5. Przetacznik-Gierowska M., Tyszkowa M. (1996). *Psychologia rozwoju człowieka*. T. 1. Warszawa, PWN.
6. Rice F. P. (1995). *Human development. A life-span approach*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
7. Turner J., Helms D. (1999). *Rozwój człowieka*. Warszawa: WSiP.
8. Vasta R., Haith M., Miller S. (1995). *Psychologia dziecka*. Warszawa: PWN.
9. Weiner I.B. i in. (red. tomu) (2003). *Developmental psychology*. W: R.M. Lerner, M.A. Easterbrooks, J. Mistry (red. serii). *Handbook of psychology*. T.VI. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., Hoboken.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia eksperymentalna (percepcja, uczenie, pamięć)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Piotr Francuz, prof. KUL
Wymagania wstępne	Uczestnictwo w ćwiczeniach z psychologii eksperymentalnej
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	Semestr I: 30
Liczba punktów ECTS	Zbo/3
Prowadzący zajęcia	dr hab. Piotr Francuz, prof. KUL

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest wyjaśnienie słuchaczom podstawowych koncepcji z zakresu psychologii percepcji, uczenia się i pamięci oraz przekazanie wiedzy zawartej w psychologicznych i neuropsychologicznych teoriach spostrzegania, uczenia się i pamięci oraz zainteresowanie ich tą problematyką.

Zamierzone efekty kształcenia.

Wiedza nabyta w czasie wykładu powinna umożliwić słuchaczom poprawne definiowanie podstawowych terminów, stosowanych na gruncie psychologicznych i neuropsychologicznych teorii percepcji, uczenia i pamięci. Słuchacze powinni nabyć takiej wiedzy, która pozwoli im na poprawny opis i porównanie modeli teoretycznych prezentowanych podczas wykładu. Na podstawie personaliów wybranych autorów najważniejszych badań i teorii w zakresie wyznaczonym przez tematykę wykładu, studenci powinni poprawnie rozpoznawać ich osiągnięcia, a także umieć się krytycznie do nich odnieść.

Umiejętności, jakich można oczekiwać od słuchaczy po zapoznaniu się z treścią wykładu to przede wszystkim: umiejętność refleksyjnego i analitycznego podejścia do problemów omawianych podczas wykładu, umiejętność samodzielnego eksploataowania interesujących ich aspektów omawianej dziedziny wiedzy oraz wyszukiwania, dostępnych w różnych formach, materiałów źródłowych.

Inne kompetencje, postawy można sprowadzić do dwóch: otwartość i wrażliwość na problemy z zakresu psychologii percepcji i uczenia się i pamięci oraz podejmowanie odważnych prób ich niestandardowego opracowania intelektualnego.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład z elementami konwersacji, bogato ilustrowany przykładami przedstawionymi

w formie animowanych modeli i materiałów audiowizualnych. Podczas wykładu stosowane są wszystkie dostępne środki multimedialne (rzutnik, komputer, nagłośnienie sali).

Forma i warunki zaliczenia

- uczestnictwo w wykładzie,
- egzamin pisemny (min. 60% poprawnych odpowiedzi).

Treści programowe

Zajęcia 1. Wprowadzenie. Klasyfikacja narządów zmysłowych.

Zajęcia 2. Recepcja sensoryczna i percepcja umysłowa. Procesy oddolne i odgórne

Zajęcia 3. Budowa i funkcjonowanie narządu wzroku.

Zajęcia 4. Problematyka uwagi na przykładzie ruchów gałek ocznych.

Zajęcia 5. Drogi wzrokowe i przetwarzanie danych sensorycznych na dalszych etapach szlaków wzrokowych.

Zajęcia 6. Spostrzeganie kształtu, głębi i koloru.

Zajęcia 7. Wyższe procesy poznawcze związane z widzeniem. Wyobrażenia wizualna.

Zajęcia 8. Poznawcze konsekwencje defektów narządu wzroku i dróg wzrokowych oraz organicznych uszkodzeń mózgu na szlaku wzrokowym. Złudzenia i iluzje wzrokowe.

Zajęcia 9. Budowa i funkcjonowanie narządu słuchu i równowagi. Drogi słuchowe i przetwarzanie danych sensorycznych w mózgu.

Zajęcia 10. Smak i powonienie – teorie i modele wyjaśniające.

Zajęcia 11. Wprowadzenie do teorii uczenia. Warunkowanie klasyczne, instrumentalne i transfer

Zajęcia 12. Neurobiologiczne podstawy pamięci

Zajęcia 13. Organizacja systemów pamięci

Zajęcia 14. Podstawowe mechanizmy pamięci: kodowanie, przechowywanie, wydobywanie i zapominanie

Zajęcia 15. Organiczne i afektywne zaburzenia pamięci

Literatura podstawowa

Kalat, J. W. (2006). Biologiczne podstawy psychologii. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN (podrozdział 4.3: Kora mózgowa).

Francuz, P., Mackiewicz, R. (2007). Liczby nie wiedzą skąd pochodzą. Przewodnik po metodologii i statystyce nie tylko dla psychologów. Lublin: Wydawnictwo KUL (Część I: O metodach badań psychologicznych; Część III: Jak napisać raport z badań?)

Strelau J., Doliński D. (red.) (2008). Psychologia. Podręcznik akademicki t. I., Gdańsk: GWP (Rozdział 6: Procesy poznawcze).

Literatura uzupełniająca

Francuz, P. (red.) (2007). Obrazy w umyśle. Studia nad percepcją i wyobraźnią. Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.

Francuz, P. (red.) (2008). Przegląd Psychologiczny. Numer tematyczny: Uwaga i percepcja wzrokowa. Wyobraźnia wizualna, 51 (2).

Milner A. D., Goodale, M. A. (2008). Mózg wzrokowy w działaniu. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

4. Młodkowski J. (1998). Aktywność wizualna człowieka. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia eksperymentalna (myślenie, podejmowanie decyzji, język)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Anna Szalkowska
Wymagania wstępne	Uczestnictwo w ćwiczeniach z psychologii eksperymentalnej
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	Semestr II: 15
Liczba punktów ECTS	E/3
Prowadzący zajęcia	dr Anna Szalkowska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest zapoznanie studentów z problematyką z zakresu psychologii myślenia i decyzji oraz przekazanie wiedzy zawartej w psychologicznych teoriach opisujących struktury poznawcze, a także złożone procesy przetwarzania informacji.

Zamierzone efekty kształcenia.

Uczestnicy wykładu zdobywają wiedzę na temat podstawowych i złożonych struktur poznawczych oraz procesów przetwarzania informacji tj. myślenie, rozumowanie, rozwiązywanie problemów, podejmowanie decyzji i posługiwanie się językiem. W efekcie studenci uczą się definiować podstawowe pojęcia z zakresu psychologii poznawczej. Nabywają też wiedzę pozwalającą opisywać i porównywać poszczególne struktury poznawcze oraz złożone procesy przetwarzania informacji. Uczestnicy wykładu uczą się także identyfikować heurystyki odpowiadające za tendencyjność w wydawaniu sądów i podejmowaniu decyzji. Zdobyta wiedza umożliwi studentom odnieść się krytycznie do teorii sformułowanych na gruncie psychologii poznawczej.

Umiejętności jakie zdobywają uczestnicy wykładu to przede wszystkim nabycie analitycznego i refleksyjnego podejścia do zagadnień z zakresu psychologii myślenia i decyzji. Wiedza przekazywana na wykładzie umożliwia formułowanie problemów badawczych odnoszących się do psychologii poznawczej, stanowiących formę eksploracji tej dziedziny wiedzy, a wyrażających się w formie projektów badawczych. Prezentowane w ramach wykładu modele struktur poznawczych oraz teorie opisujące złożone procesy przetwarzania informacji kształcą u studentów umiejętność ich interpretacji w świetle najnowszych wyników badań z zakresu psychologii poznawczej.

Inne kompetencje i postawy rozwijane u uczestników zajęć to otwartość i wrażliwość na problemy odnoszące się do wiedzy przekazywanej na wykładzie. Studenci nabywają też umiejętność postępowania zgodnie z paradygmatami badawczymi wypracowanymi w ramach psychologii poznawczej. Istotne jest także kształcenie umiejętności krytycznego myślenia i wyrażania własnych sądów w odniesieniu do problematyki z zakresu psychologii myślenia i

decyzji.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład ma formę prezentacji multimedialnej, zawierającej liczne przykłady w formie animowanych modeli i materiałów audiowizualnych. Pomoce dydaktyczne: laptop, rzutnik multimedialny.

Forma i warunki zaliczenia

Uczestnictwo w wykładzie, egzamin pisemny.

Treści programowe

Zajęcia 1. Wprowadzenie: podstawowe pojęcia, historia i metody badań psychologii poznawczej.

Zajęcia 2. Modele umysłowe: blokowy, modułowy i sieciowy

Zajęcia 3. Spór o formę reprezentacji umysłowej: reprezentacje obrazowe, werbalne i propozycjonalne, teoria podwójnego kodowania Paivio oraz koncepcja modeli umysłowych.

Zajęcia 4. Pojęcia: teoria klasyczna i probabilistyczna

Zajęcia 5. Pojęcia: teoria prototypowa i egzemplarzowa

Zajęcia 6. Złożone struktury poznawcze: teoria sieci semantycznej Collinsa i Quilliana oraz teoria schematów poznawczych Rumelharta i Ortony'ego.

Zajęcia 7. Złożone struktury poznawcze: teoria skryptów Schanka i Abelsona oraz teoria ram Minsky'ego.

Zajęcia 8. Reprezentacja wiedzy: organizacja oraz nabywanie wiedzy deklaratywnej i proceduralnej oraz wiedzy jawnej i ukrytej.

Zajęcia 9. Przetwarzanie informacji: zasady, głębokość i zakres przetwarzania informacji, świadomość *versus* automatyczność przetwarzania informacji.

Zajęcia 10. Myślenie: definicja, klasyfikacja, struktura i reguły myślenia.

Zajęcia 11. Rozumowanie dedukcyjne i indukcyjne.

Zajęcia 12. Rozwiązywanie problemów: typologia, fazy rozwiązywania problemów, czynniki ułatwiające i utrudniające rozwiązywanie problemów.

Zajęcia 13. Wydawanie sądów: definicja, tendencyjność w wydawaniu sądów (heurystyki).

Zajęcia 14. Podejmowanie decyzji: teorie podejmowania decyzji, strategie w podejmowaniu decyzji, intuicja.

Zajęcia 15. Psycholingwistyka: podstawowe pojęcia, język jako system, funkcje języka, teoria gramatyki generatywno-transformacyjnej Chomsky'ego, rozumienie słów, zdań, tekstu.

Literatura podstawowa

Nęcka, E., Orzechowski, J., Szymura, B. (2006). *Psychologia poznawcza*. Warszawa: ACADEMICA Wyd. SWPS, Wyd. Naukowe PWN.

Falkowski, A., Maruszewski, T., Nęcka, E. (2008). *Procesy poznawcze. Pojęciowa reprezentacja rzeczywistości. Myślenie, rozumowanie, rozwiązywanie problemów. Podejmowanie decyzji. Język i komunikacja*. W: J. Strelau, D. Doliński (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki* (t. I, s. 400-417, 461-508). Gdańsk: GWP.

Literatura uzupełniająca

Chlewiński, Z. (red.) (2007). *Psychologia poznawcza w trzech ostatnich dekadach XX wieku*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne

Chlewiński, Z. (1999). *Umysł. Dynamiczna organizacja pojęć. Analiza psychologiczna*. Warszawa: Wyd. Naukowe PWN.

Kosslyn, S.M., Rosenberg, R.S. (2006). *Psychologia. Mózg-człowiek-świat*. Kraków: Wyd. Znak.

Kurcz, I. (2000). *Psychologia języka i komunikacji*. Warszawa: Wyd. Naukowe SCHOLAR.

Gleason, J.B., Ratner, N.B. (red.) (2005). *Psycholingwistyka*. Gdańsk: Gdańskie

Wydawnictwo

Psychologiczne.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Historia psychologii

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia ---
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Małgorzata Artymiak
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	dr Małgorzata Artymiak

Założenia i cele przedmiotu:

Cel zajęć:

Przedstawienie psychologii jako autonomicznej nauki wyodrębniającej się z filozofii na przestrzeni kilku stuleci, ukazanie drogi kształtowania się myśli psychologicznej od starożytności do współczesności. Celem zajęć jest także kształtowanie u studentów umiejętności analitycznego i syntetycznego myślenia a także krytycyzmu wobec przemian psychologii.

Zamierzone efekty kształcenia:

Student nabywa umiejętności w zakresie analizowania, porównywania i syntetyzowania zagadnień w rozwoju myśli psychologicznej, rozwija krytycyzm pozwalający na demaskowanie pseudonowatorskich koncepcji i teorii, dostrzeganie istotnych braków na poziomie założeń oraz projektowanych procedur badawczych.

Zajęcia uczą umiejętności praktycznego wykorzystania znajomości historii psychologii do stawiania hipotez, projektowania współczesnych badań i poszukiwań teoretycznych.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Zajęcia mają formę wykładu. Stosowane pomoce dydaktyczne to: prezentacje multimedialne, materiały audiowizualne, teksty źródłowe. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD.

Forma i warunki zaliczenia:

Warunkiem zaliczenia zajęć jest zdanie egzaminu końcowego.

Treści programowe:

Zajęcia 1.

Psychologiczna problematyka w filozofii starożytnej i średniowiecznej: okresy rozwoju myśli filozoficznej; zainteresowanie człowiekiem, Arystoteles i Platon oraz ich wkład w myśl psychologiczną.

Zajęcia 2.

Kierunki rozwoju nauki nowożytnej w okresie Odrodzenia: koncepcja człowieka i świata w myśli Odrodzenia, F. Bacon i jego klasyfikacja nauk.

Zajęcia 3

Kartezjusza mechaniczna koncepcja organizmu oraz ludzkich czynności poznawczych; Kartezjusza dualizm, indywidualizm, subiektywizm.

Zajęcia 4.

Założyciele i przedstawiciele empiryzmu brytyjskiego: F. Bacon i empiryzm brytyjski. Przedstawiciele i nurty. Znaczenie ich prac dla psychologii.

Zajęcia 5.

Rozwój idei racjonalizmu: Leibniza koncepcja apercepcji i dynamiki nieświadomości; Herbarta koncepcja świadomości oraz uczenia się według pięciu etapów.

Zajęcia 6.

Asocjacionizm: przedstawiciele i problemy badawcze, zagadnienia poznania.

Zajęcia 7.

Problematyka związku: mózg-psychika: prace Galla i Flourensa, frenologia i jej implikacje.

Zajęcia 8.

Problematyka wrażeń w badaniach eksperymentalnych: prace i poglądy H. Helmholtza, G. T. Fechnera i współpracowników.

Zajęcia 9.

W. Wundta koncepcja psychologii fizjologicznej i eksperymentalnej: koncepcja świadomości i metod jej badania, prace E. Titchenera.

Zajęcia 10.

Prekursorzy psychologii postaci, psychologia postaci: Franz Brentano i psychologia aktów, prace szkoły wüzburgskiej, Oswald Külpe, psychologia Gestalt-przedstawiciele, problemy i badania.

Zajęcia 11.

Funkcjonalizm amerykański: W. James i jego koncepcja świadomości, J. Dewey i jego koncepcja doświadczenia, prace i poglądy McKeen Cattella, założenia psychologii funkcjonalnej według Jamesa Angella, prace R. Woodwortha i S. Halla

Zajęcia 12.

Idee ewolucjonizmu K. Darwina i znaczenie jego prac dla psychologii: Darwin i jego dzieło, koncepcja H. Spencera i H. J. Jacksona.

Zajęcia 13.

Narodziny behawioryzmu: prace i poglądy I. Pawłowa, prace H. Ebbinghause, E. Thomdike'a koneksjonizm bodźca i reakcji, J. Watsona założenia behawioryzmu, Skinner i Tolman i ich wkład w rozwój idei behawioryzmu.

Zajęcia 14.

Psychoanaliza w Europie i na świecie: S. Freuda działalność badawcza, koncepcja osobowości i metod jej analizy, rozwój idei psychoanalizy w Europie i w Stanach Zjednoczonych.

Zajęcia 15.

Geneza i rozwój psychologii humanistycznej: idee psychologii humanistycznej w pracach W. Diltheya, W. Sterna i E. Sprangera, A. Maslow, C. Rogers, V. Frankl - humanistyczna koncepcja człowieka; psychologia w Polsce.

Literatura podstawowa:

1. Benjamin, L., (2008). *Historia współczesnej psychologii*. Warszawa: PWN
2. Luck, H. (2008). *Historia psychologii, orientacje, szkoły, kierunki rozwoju*. Vizja Press &IT
3. Stachowski, R. (2000). *Historia myśli psychologicznej*. Gdańsk: WP.
4. Schultz, D., P., Schultz, S., E., (2007). *Historia współczesnej psychologii*. Wydawnictwo UJ
5. Pastuszka J. (1971). *Historia psychologii*. Lublin: TN KUL

Literatura uzupełniająca:

1. Brett, G.S. (1969). *Historia psychologii*. Warszawa: PWN
2. Pieter, J. (1972). *Historia psychologii*. Warszawa: PWN.
3. Zamiara, K. (1995). *Materiały z historii psychologii*. Poznań: UAM.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia rodziny

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. Maria Braun – Gałkowska, dr Beata Kostrubiec - Wojtachnio
Wymagania wstępne	Uczestnictwo równoległe w ćwiczeniach z psychologii rodziny
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	dr Beata Kostrubiec - Wojtachnio

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z podstawowymi pojęciami z psychologii rodziny. Bazą jest poznanie i umiejętność praktycznego zastosowania do rozumienia rodziny i sytuacji osoby w rodzinie systemowej teorii rodziny. Akcent nauczania jest położony na poznanie normy w funkcjonowaniu rodzin, sposobu poznawania systemu rodzinnego (metody), rozumienia miejsca i aktywności zawodowej psychologa w pracy z rodziną w ramach systemowej teorii rodziny.

Zamierzone efekty kształcenia:

Umiejętność rozpoznawania, opisywania i dokonywania charakterystyki rodziny w ramach paradygmatu systemowego. Znajomość etapów życia rodzinnego, charakterystyk poszczególnych podsystemów pomaga przyszłemu adeptowi psychologii w rozumieniu roli rodziny na poszczególnych etapach życia człowieka. Zdolność do samodzielnego porównywania różnych zjawisk pozwala studentowi głębiej rozumieć zależności między zmianami kulturowymi rodziny, zmianami poszczególnych jej członków, jak również, zmianami obserwowanymi w postaci objawów psychopatologicznych. W trakcie kursu student jest zaproszony do rozumienia normy w życiu rodzinnym, przez poznawanie charakterystyki poszczególnych podsystemów i etapów życia rodzinnego. Po kursie psychologii rodziny (wykład oraz ćwiczenia) student potrafi syntetyzować wiedzę o rodzinie w postaci informacji zbiorczej jaką jest mapa rodziny. Szczególną rolę ma w tematyce wykładów pojęcie małżeństwa, zagadnienie powodzenia małżeństwa, poprawnej komunikacji oraz czynników kształtujących zadowolenie w rodzinie. Studenci uzyskują także wiedzę o typach rodzin, rodzajach oddziaływań psychoprofilaktycznych, formach pracy z rodzinami.

Umiejętność spostrzegania rodzinnych uwarunkowań w życiu jednostki, zjawisko rodziny jako systemu otwartego, poznanie zdolności osoby do rozwoju w ramach życia rodzinnego, uwrażliwia studentów na szerokie i humanistyczne rozumienie dynamiki rozwoju człowieka i społeczeństwa. Student nabywa zdolności do myślenia systemowego i syntetycznego scalania wiadomości płynących z różnych metod poznawania rodziny, od

różnych jej członków. Nabywa otwartości na bogacenie wiadomości w procesie poznawania rodziny, rzetelnego interpretowania metod psychologicznych na różnych etapach jej funkcjonowania, w ramach specyfiki szerszych grup społecznych.

Celem zajęć jest również poznanie przez studentów podstawowych sposobów tworzenia metod psychoprofilaktycznych w oparciu o systemowe rozumienie rodziny (wychowanie seksualne, kursy dla narzeczonych, prelekcje dla młodzieży).

Metody i pomoce dydaktyczne

Formą zajęć jest wykład.

Pomoce dydaktyczne stosowane to: prezentacje multimedialne, plansze, materiały audiowizualne, studium przypadku, prezentacje materiałów testowych,

Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD, rzutnik folii, film dydaktyczny,

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny z treści wykładowych i lektur obowiązkowych

Treści programowe

Zajęcia 1.

Psychologia rodziny jako dyscyplina psychologiczna. Przedmiot poznania. Metody poznania, specyfika, historia. Literatura przedmiotu, lektury podstawowe i uzupełniające, egzamin.

Zajęcia 2.

Rodzina jako system (cz.I). Pojęcie ogólnej teorii systemów L. von Bertalanfy'ego i miejsce teorii systemowej rodziny (S. Minuchn, B. Braun – Gałkowska) na tym tle. Rodzina jako system interakcji, system rodzinny i jego cechy: ekwifinalizm, ekwipotencjalizm, zależności linearne i cyrkularne w rodzinie (rozumienie, konsekwencje i egzemplifikacje).

Zajęcia 3.

Rodzina jako system (cz.II). Granice w rodzinie. Inne cechy systemu rodzinnego takie jak: spójność, całościowość, komplementarność. Pojęcie nadsystemów i podsystemów w strukturze rodziny. Pojęcie homeostazy w rodzinie.

Zajęcia 4.

Cechy systemu rodzinnego jako struktury dynamicznej. Wymiar temporalny rodziny. Charakterystyka stadiów rozwojowych rodziny wg E.M. Duvall i I.Namysłowskiej. Zadania rozwojowe, przebieg wykonania zadań rozwojowych na poszczególnych etapach życia rodzinnego, trudności i ich przełamywanie.

Zajęcia 5.

Postawy małżeńskie. Postawy rodzinne. Typologia postaw rodzinnych wg różnych autorów (Leary'ego, M.Ziemskiej, M. Braun – Gałkowska). Metody badania postaw rodzinnych. Obraz Postaw Rodzinnych M. Braun – Gałkowskiej.

Zajęcia 6.

Psychologia różnic płciowych. Cechy męskie i kobiece. Mity i stereotypy. Rzeczywiste badania. Pojęcie płci psychologicznej S. Bem. Kształtowanie się orientacji płciowej.

Zajęcia 7.

Role rodzinne związane z płcią. Macierzyństwo. Postawa matki wobec poczętego dziecka. Narodziny jako przełom dla ról rodzinnych. Wychowanie dzieci, postawy matek wobec dzieci

dorastających i dorosłych. Macierzyństwo fizyczne i duchowe. Macierzyństwo adopcyjne.

Zajęcia 6.

Role rodzinne związane z płcią. Ojcostwo. Postawa ojca wobec dziecka. Element poznawczy, behawioralny i emocjonalny w postawie ojcowskiej. Ojcostwo z perspektywy zmieniającej się kultury.

Zajęcia 8.

Wychowanie seksualne. Wybór drogi życia. Oddziaływanie psychoprofilaktyczne i wychowanie seksualne na poszczególnych etapach życia rodziny. Zasady ogólne prowadzenia edukacji w dziedzinie wychowania seksualnego (język, metody, zasady, programy).

Zajęcia 9.

Przygotowanie do życia w rodzinie. Trzy fazy przygotowania. Kursy dla narzeczonych. Zawartość treściowa i struktura metodyczna.

Zajęcia 10.

Psychologia małżeństwa. Zagadnienie powodzenia małżeństwa. Wyznaczniki powodzenia małżeństwa. Czynniki powodzenia małżeństwa. Metody badania par małżeńskich. Skala Powodzenia Małżeństwa M. Braun – Gałkowskiej i jej modyfikacje w praktyce psychologicznej.

Zajęcia 11.

Komunikacja w małżeństwie i rodzinie. Zależności, prawidłowości, metody pomocy i edukacji. Style komunikowania się w rodzinie. Formy pomocy rodzinie przez identyfikację problemów komunikacyjnych. Metody pracy z rodzinami z trudnościami w komunikowaniu się. Zagadnienie mediacji i negocjacji.

Zajęcia 12.

Metody badania rodziny. Wywiad i obserwacja. Metody służące do badania osoby w rodzinie (subiektywna percepcja rodziny w odbiorze jednostki). Metody służące do badania systemowego rodziny. Zastosowanie myślenia systemowego w badaniach rodziny. Rysunek projekcyjny rodziny (cz.I). Wskaźniki formalne.

Zajęcia 13.

Rysunek projekcyjny rodziny (cz.II.). Wskaźniki treściowe i analiza wybranych zjawisk psychopatologicznych (mechanizmy obronne, wskaźniki dezorganizacji osobowości, konflikty w rysunku).

Zajęcia 14.

Inne, wybrane metody badania systemu rodzinnego. Schematyczny rysunek rodziny. Genogram, rzeźba rodziny. Rysunek symboliczny. Mapa rodziny jako metoda systematyzująca i syntetyzująca wiedzę o rodzinie.

Zajęcia 15.

Typologia rodzin i ich charakterystyka. Formy pracy psychologa z rodziną. Formy pomocy rodzinie.

Literatura podstawowa:

1. Maria Braun – Gałkowska (1994) *Psychologiczna analiza systemów rodzinnych osób zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa*, Lublin: TN KUL.
2. Maria Braun – Gałkowska (2007), *Poznawanie systemu rodzinnego*, Lublin: KUL.
3. Maria Braun – Gałkowska (2008), *Psychologia domowa*, Lublin: KUL
4. Kostrubiec B. (2010). Sytuacja psychologiczna dziecka w różnych typach rodzin niepełnych, W; *Wartości w rodzinie: ciągłość i zmiana*. Pod red. W. Muszyński, Toruń: Adam Marszałek, s. 413-425,

Literatura uzupełniająca:

1. Augustyn J. (1993), *Integracja seksualna. Przewodnik w poznawaniu i kształtowaniu własnej seksualności*, Kraków: Wydawnictwo M.
2. Brandler R., Grinder J., Satir V. (2001), *Zmieniamy się wraz z rodzinami. O zdrowej komunikacji*, Gdańsk: GWP.
3. Braun-Gałkowska M., (2000), Jak być szczęśliwym w rodzinie? W: *Polska rodzina u progu Trzeciego Tysiąclecia*, pod red. R.Ryszka, , Lublin: KUL,
4. de Barbaro, B., (1999), *Wprowadzenie do systemowego rozumienia rodziny*, (red). Kraków: WUJ.
5. Czabała J.C. (1988), *Rodzina. Psychoprofilaktyka a zaburzenia psychiczne*, Kraków Sekcja Psychoterapii PTP.
6. Dakowicz A. (2000), *Płeć psychiczna a poziom samoaktualizacji*. Białystok: Trans Humana.
7. Grzywak – Kaczyńska M.(1985), *Erotyka w aspekcie zdrowia psychicznego*. Warszawa: PAX,
8. Plopa. M. (2005), *Psychologia rodziny*. Kraków: Impuls.
9. Plopa M. (2008), *Więzi w małżeństwie i rodzinie. Metody badań*, Kraków: Impuls.
10. Sujak E., (2001), *Małżeństwo pielęgnowane*, Katowice: Księgarnia św.Jacka,

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Teorie osobowości

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Waław Bąk
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	5
Prowadzący zajęcia	dr Waław Bąk

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Przedstawienie szerokiego spektrum koncepcji teoretycznych z obszaru psychologii osobowości, od ujęć historycznych i klasycznych do najbardziej współczesnych. Omówienie głównych założeń poszczególnych nurtów teoretycznych oraz szczegółowych tez wchodzących w ich skład teorii i koncepcji. Porównywanie teorii między sobą z wypunktowaniem ich mocnych i słabych stron.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Definiować najważniejsze pojęcia z obszaru psychologii osobowości. Określić założenia głównych nurtów teoretycznych. Opisać szczegółowe tezy teorii wchodzących w skład danego nurtu ze wskazaniem elementów wspólnych i różnic. Porównać poszczególne koncepcje między sobą. Znać odpowiedzi na podstawowe pytania o naturę motywacji, znaczenie świadomości, mechanizmy rozwoju osobowości i kształtowania się zaburzeń proponowane przez poszczególne nurty teoretyczne. Określać słabe i mocne strony poszczególnych teorii i takie ich aspekty, które najczęściej są poddawane krytyce.

Umiejętności: Poszukiwać implikacji omawianych treści do innych obszarów psychologii, takich jak: psychologia kliniczna, psychologia wychowawcza, organizacji i zarządzania, marketingu i reklamy. Potrafić krytycznie ocenić założenia i główne tezy wybranych teorii osobowości. Analizować podobieństwa i różnice między teoriami pochodzącymi z różnych nurtów. Interpretować znaczenie różnic w ramach jednego nurtu teoretycznego. Wyszukiwać praktyczne aplikacje wiedzy teoretycznej z psychologii

osobowości do diagnostyki psychologicznej, poradnictwa i psychoterapii.

Inne kompetencje i postawy: Wyrażanie własnych poglądów i hipotez dotyczących przedstawianych na wykładzie treści. Umiejętność uczestniczenia w dyskusji naukowej.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład, dyskusja, prezentacje multimedialne, laptop, projektor multimedialny.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny składający się z części testowej (60%) i opisowej (40%).

Treści programowe

I semestr

Zajęcia 1.

(1) Kwestie organizacyjne – plan wykładu, literatura, wymagania i forma zaliczenia. (2) Wprowadzenie do psychologii osobowości – podstawowe rozróżnienia definicyjne; nauka o osobowości i jej miejsce w psychologii.

Zajęcia 2.

Klasyczna teoria psychoanalityczna Z. Freuda – elementy biografii, główne założenia, szczegółowe tezy dotyczące struktury osobowości, motywacji, rozwoju osobowości, psychopatologii.

Zajęcia 3.

Wczesne modyfikacje klasycznej psychoanalizy: (1) psychologia analityczna C.G.Junga, (2) psychologia indywidualna A. Adlera,

Zajęcia 4.

Wczesne modyfikacje klasycznej psychoanalizy, c.d.: (3) neopschoanalityczne teorie K. Horney, E. Fromma, H.S. Sullivana.

Zajęcia 5.

Współczesna psychoanaliza: (1) psychologia ego (A. Freud, H. Hartmann, J. Block, R. White), (2) psychospołeczna teoria rozwoju E. Eriksona.

Zajęcia 6.

Współczesna psychoanaliza, c.d.: (3) teorie relacji z obiektem – koncepcja M. Klein oraz teoria separacji-indywiduacji M. Mahler, (3) psychodynamiczna teoria self: teoria narcyzmu H. Kohuta oraz tożsamość ego wg O. Kernberga.

Zajęcia 7

Pierwsze niepsychoanalityczne teorie osobowości: (1) personologia H.A. Murraya, (2) psychologia jednostki G. Allporta.

Zajęcia 8.

Teorie cech: (1) pojęcie cechy w psychologii, (2) czynnikowa teoria R.B. Cattella.

II semestr

Zajęcia 9.

Teorie cech, c.d.: (3) trójczynnikowa teoria H.J. Eysencka.

Zajęcia 10.

Teorie cech, c.d.: (4) pięcioczynnikowy model osobowości (L. Goldberg, M. Zuckerman, P.T. Costa i R.R. McCrae).

Zajęcia 11.

Teorie społecznego uczenia się: (1) teoria uczenia jako podstawa nurtu – warunkowanie klasyczne i instrumentalne, (2) uczenie się w ujęciu J. Dollarda i N.E Millera, (3) teoria frustracja-agresja, (4) teoria konfliktu.

Zajęcia 12.

Teorie społecznego uczenia się, c.d.: (5) uczenie się w ujęciu J. Rottera, (6) teoria oczekiwania-wartości, (7) koncepcja lokalizacji kontroli.

Zajęcia 13.

Poznawcza psychologia osobowości: (1) teoria konstruktów osobistych G. Kelly'ego, (2) poznawcza psychologia osobowości w Polsce (J. Koziński, J. Reykowski, W. Łukaszewski).

Zajęcia 14.

Teorie społeczno poznawcze: (1) teoria osobowości w ujęciu A. Bandury: badania dotyczące agresji, modelowanie, przekonania o własnej skuteczności, samoregulacja, psychopatologia.

Zajęcia 15.

Teorie społeczno poznawcze, c.d., (2) krytyka teorii cech W. Mischela, (3) kognitywno-afektywna systemowa teoria osobowości (CAPS) – W. Mischel i Y. Schoda, (4) model architektury osobowości (KAPA) D. Cervone.

Zajęcia 16.

Poznawcza psychologia Ja: (1) inspiracje płynące z teorii W. Jamesa, (2) rozwój systemu Ja w ontogenezie, (3) schematy Ja w ujęciu H. Markus, (4) Ja jako złożona i dynamiczna struktura poznawcza, (5) regulacyjne funkcje Ja możliwych.

Zajęcia 17.

Poznawcza psychologia Ja, c.d.: (6) motywy organizujące koncepcję siebie, (7) teoria przedmiotowej samoświadomości – T. Duval i R. Wiklund, (8) model procesów dążenia-

unikania C. Carvera i M. Scheiera, (9) E.T. Higgins – teoria rozbieżności Ja oraz teoria ukierunkowań regulacyjnych.

Zajęcia 18.

Osobowość w ujęciu psychologii humanistycznej: (1) główne założenia, (2) samoaktualizacja w ujęciu K. Goldsteina, (2) natura człowieka wg A. Masłowa, (3) teoria potrzeb oraz koncepcja dojrzałej osobowości A. Masłowa, (4) terapia skoncentrowana na kliencie oraz fenomenologiczna teoria osobowości wg C. Rogersa.

Zajęcia 19.

Psychologia egzystencjalna: (1) filozoficzno-historyczne podłoże nurtu i jego główne założenia, (2) struktura egzystencji (L. Binswanger, M. Boss), (3) problem wolności i odpowiedzialności, (4) lęk egzystencjalny w koncepcji P. Tillicha, (5) nerwica noogenna i logoterapia V.E. Frankla.

Zajęcia 20.

Psychologia narracyjna i teoria dialogowego Ja: (1) istota narracyjnej aktywności człowieka, (2) teoria skryptu S. Tomkinsa, (2) koncepcja narracyjnej tożsamości D. McAdamsa, (3) H.J.M. Hermans – teoria wartościowania i teoria dialogowego Ja.

Zajęcia 21.

Socjobiologia i osobowość w ujęciu psychologii ewolucyjnej: (1) teoria ewolucji i socjobiologia (K. Darwin, K. Lorenz, E. Wilson, W.D. Hamilton, R. Dawkins), (2) socjobiologiczne interpretacje agresji i altruizmu.

Zajęcia 22.

Socjobiologia i osobowość w ujęciu psychologii ewolucyjnej, c.d.: (3) teoria inwestycji rodzicielskich (R. Trivers) oraz teoria pewności rodzicielstwa (D. Buss); (4) socjoanalityczna teoria R. Hogana, (5) teoria opanowania trwogi (S. Solomon, J.Greenberg, T. Pyszczynski).

Zajęcia 23.

Próby integracji wiedzy o osobowości: (1) model R. McCrae i P. Costy, (2) propozycja D. McAdamsa.

Literatura podstawowa

1. Oleś, P.K., (2009). *Wprowadzenie do psychologii osobowości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
2. Pervin, L.A., John, O.P. (2002). *Osobowość. Teoria i badania*. Kraków: Wydawnictwo UJ.
3. Oleś, P.K., Drat-Ruszczak, K. (2008). *Osobowość*. W: J. Strelau, D. Doliński (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki. Tom 1* (s. 651-764). Gdańsk: GWP
4. Pervin, L.A. (2002). *Psychologia osobowości*. Gdańsk: GWP.

5. Hall, C.S., Lindzey, G., Campbell, J.B. (2004). *Teorie osobowości. Wydanie nowe*. Warszawa: PWN.

Literatura uzupełniająca

1. Bąk, W. (2008). Teoria ukierunkowań regulacyjnych E. Tory Higginsa. *Roczniki Psychologiczne, 11*, 7-38.
2. Cervone, D. (2004). The architecture of personality. *Psychological Review, 111*, 183-204.
3. Funder, D. (2001). Personality. *Annual Review of Psychology, 52*, 197-221.
4. Gałdowa, A. (red.) (1999). *Klasyczne i współczesne koncepcje osobowości*. Kraków: Wydawnictwo UJ.
5. May, R. (1995). *O istocie człowieka. Szkice z psychologii egzystencjalnej*. Poznań: Dom Wydawniczy Rebis.
6. McAdams, D.P., Pals, J.L. (2006). A new big five. Fundamental principles for an integrative science of personality. *American Psychologist, 61*, 204-217.
7. McCrae, R.R., Costa, P.T. (2005). *Osobowość człowieka dorosłego*. Kraków: Wydawnictwo WAM.
8. Oleś, P. (2004). Perspektywa integracji nauki o osobowości czy metateoria? W: Chlewiński, Z., Sękowski, A. E., (red.) *Psychologia w perspektywie XXI wieku* (s. 143-164). Lublin: TN KUL.
9. Puchalska-Wasył, M., Oleś, P. K. (2008). Teoria narracyjnej tożsamości Dana P. McAdamsa. W: P. K. Oleś, A. Batory (red.), *Tożsamość i jej przemiany a kultura* (s. 247-278). Lublin: Wydawnictwo KUL.
10. Tesser, A., Felson, R.B., Suls, J.M. (red.) (2004). *Ja i tożsamość*. Gdańsk: GWP.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychoprofilaktyka patologii społecznej

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Iwona Niewiadomska, prof. KUL
Wymagania wstępne	-
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	6
Prowadzący zajęcia	dr hab. Iwona Niewiadomska, prof. KUL

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest omówienie: wielowymiarowych przyczyn używania substancji chemicznych; objawów używania substancji psychoaktywnych ; syndromu uzależnienia od poszczególnych kategorii substancji psychoaktywnych; wielowymiarowych skutków toksykomanii.

Zamierzone efekty kształcenia:

Student nabeździe wiedzę z zakresu: uwarunkowań używania substancji psychoaktywnych, objawów używania substancji chemicznych, syndromu uzależnienia od poszczególnych kategorii substancji, wielowymiarowych skutków toksykomanii. Nabeździe umiejętności rozpoznawania: ryzyka uzależnienia, objawów uzależnienia, zespołu abstynencyjnego, skutków uzależnienia.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład. Pomoce: laptop, rzutnik multimedialny.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny. Warunki zaliczenia: uczestnictwo w wykładzie, zaliczone ćwiczenia z psychoprofilaktyki patologii społecznej.

Treści programowe

Semestr III

Zajęcia 1. Psychospołeczne uwarunkowania używania substancji psychoaktywnych według modelu R. i S. Jessorów:

Analiza wielowymiarowych czynników przyczyniających się do używania substancji psychoaktywnych – czynniki demograficzne, socjalizacyjne i podmiotowe.

Zajęcia 2. Psychospołeczne uwarunkowania używania substancji psychoaktywnych według modelu R. i S. Jessorów – c. d.

Analiza wielowymiarowych czynników przyczyniających się do używania substancji psychoaktywnych – czynniki demograficzne, socjalizacyjne i podmiotowe.

Zajęcia 3. Działanie substancji psychoaktywnych na układ nerwowy.

Problemy: podatność biologiczna na działanie substancji psychoaktywnych, znaczenie drogi przyjęcia substancji psychoaktywnej na powstawanie intoksykacji, czas dezaktywacji

substancji psychoaktywnej, koncepcja niedoboru endorfin J. Volpicelliego.

Zajęcia 4. Diagnozowanie uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

Analiza kryteriów: ICD-10.

Zajęcia 5. Diagnozowanie uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

Analiza kryteriów DSM –IV.

Zajęcia 6. Dynamika procesu uzależnienia.

Problemy: przedstawienie dynamiki uzależnienia według modelu R. Solomona, charakterystyka faz uzależnienia od substancji psychoaktywnych według Carpera i Dimoffa.

Zajęcia 7. Wielowymiarowe skutki uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

Analiza najczęściej występujących zaburzeń somatycznych, psychicznych i społecznych.

Zajęcia 8. Wielowymiarowe skutki uzależnienia od substancji psychoaktywnych – c.d.

Analiza najczęściej występujących zaburzeń somatycznych, psychicznych i społecznych.

Zajęcia 9. Charakterystyka zjawiska współuzależnienia.

Problemy: bezpośrednie skutki współuzależnienia, odroczone w czasie skutki współuzależnienia (problemy dorosłych dzieci alkoholików).

Zajęcia 10. Rodzaje substancji psychoaktywnych doprowadzających do uzależnienia w ujęciu DSM-IV oraz ICD-10 oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z 2005r.

Zajęcia 11. Charakterystyka alkoholu jako substancji psychoaktywnej.

Definicja napoju alkoholowego, kryteria stanu nietrzeźwości, farmakologiczne działanie alkoholu na organizm człowieka, charakterystyka upojenia alkoholowego zwykłego i upojenia alkoholowego patologicznego.

Zajęcia 12. Charakterystyka uzależnienia od alkoholu.

Problemy: zespół odstawienia od alkoholu niepowikłany, zespoły powikłane odstawienia od alkoholu.

Zajęcia 13. Terapia uzależnienia od alkoholu.

Problemy: znaczenie terapii farmakologicznej, znaczenie terapii psychologicznej, znaczenie grup wsparcia.

Zajęcia 14. Charakterystyka leków uspakajających i nasennych jako substancji psychoaktywnych.

Rodzaje leków uspakajających i nasennych, działanie farmakologiczne, objawy zatrucia, objawy zespołu abstynencyjnego, leczenie uzależnienia, grupy ryzyka uzależnienia od tego typu środków.

Zajęcia 15. Charakterystyka opiatów jako substancji psychoaktywnych.

Działanie farmakologiczne, rodzaje opiatów, objawy zatrucia, objawy uzależnienia.

Treści programowe

Semestr IV

Zajęcia 1. Charakterystyka kanabinoli jako substancji psychoaktywnych.

Działanie farmakologiczne kanabinoli, rodzaje kanabinoli, objawy zatrucia,

Zajęcia 2. Charakterystyka kanabinoli jako substancji psychoaktywnych – c.d.

Objawy uzależnienia, leczenie uzależnienia.

Zajęcia 3. Charakterystyka substancji stymulujących jako substancji psychoaktywnych.

Działanie farmakologiczne substancji stymulujących, rodzaje substancji stymulujących.

Zajęcia 4. Charakterystyka substancji stymulujących jako substancji psychoaktywnych c.d.

Objawy zatrucia, objawy uzależnienia, leczenie uzależnienia.

Zajęcia 5. Charakterystyka substancji halucynogennych jako substancji psychoaktywnych.

Działanie farmakologiczne substancji halucynogennych, objawy zatrucia.

Zajęcia 6. Charakterystyka substancji halucynogennych jako substancji psychoaktywnych – c. d.

Objawy uzależnienia, leczenie uzależnienia.

Zajęcia 7. Charakterystyka rozpuszczalników lotnych jako substancji psychoaktywnych

Działanie farmakologiczne rozpuszczalników lotnych, objawy zatrucia,
Zajęcia 8. Charakterystyka rozpuszczalników lotnych jako substancji psychoaktywnych c.d.
Objawy uzależnienia, leczenie uzależnienia.
Zajęcia 9. Charakterystyka zjawiska politoksykomanii.
Problemy: Przykłady najczęściej występujących politoksykomanii, skutki politoksykomanii
Zajęcia 10. Regulacje prawne dotyczące obrotu i używania narkotyków w Polsce
Zasady dotyczące postępowania z osobami uzależnionymi, przestępstwa narkotykowe.
Zajęcia 11. Z problematyki terapii uzależnienia od narkotyków.
Przedstawienie koncepcji terapeutycznych i analiza ich skuteczności.
Zajęcia 12. Problematyka uzależnień niechemicznych
Problemy: diagnozowanie uzależnienia niechemicznego, rodzaje uzależnień niechemicznych
Zajęcia 13. Hazard jako uzależnienie niechemiczne.
Problemy: kryteria diagnostyczne według klasyfikacji ICD-10, charakterystyka hazardu
przymusowego,
Zajęcia 14. Charakterystyka hazardu patologicznego.
Kryteria diagnostyczne, epidemiologia, uwarunkowania, skutki.
Zajęcia 15. Zaburzenia procesu jedzenia jako uzależnienie czynnościowe.
Problemy: rodzaje zaburzeń procesu jedzenia, kryteria diagnostyczne uzależnień związanych
z zaburzeniami jedzenia.

Literatura podstawowa

1. Niewiadomska I., Sikorska-Głodowicz M. *Alkohol. Uzależnienia – fakty i mity*. Lublin
Wydawnictwo KUL, Gaudium 2004.
2. Niewiadomska I. Stanisławczyk P. *Narkotyki* Seria: Uzależnienia – fakty i mity. Lublin
Wydawnictwo KUL, Gaudium 2004.
3. Niewiadomska I., Brzezińska M., Lelonek B. *Hazard*. Seria: Uzależnienia – fakty i mity.
Lublin Wydawnictwo KUL, Gaudium 2005.
4. *Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* z dnia 26.10.1982
(Dz.U. nr 35, poz. 230)
5. *Ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych z
dnia 9.11.1995*. (Dz.U. 1997, Nr 121, poz. 770).
6. *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii* z dnia 29.07.2005 (Dz.U. Nr 179, poz. 1485).

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Carson R., Butcher J., Mineka S. (2003). Zaburzenia związane z substancjami
psychoaktywnymi i inne wywołane przez uzależnienia. W: *Psychologia zaburzeń*,
t. 1, Gdańsk, GWP, s. 551-616.
2. Mellibruda J. (2000). Psychologiczna problematyka uzależnień od alkoholu i narkotyków.
W: J. Strelau (red.). *Psychologia. Podręcznik akademicki*, t. 3, Gdańsk, GWP, s.

691-710.

3. Rosenhan D., Walker E., Seligman M. (2003). Zaburzenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych. W: *Psychopatologia*, Warszawa, Zysk i S-ka,, s. 616-686.
4. Sęk H. (2001). Psychologia uzależnień – znaczenie profilaktyki, terapii i grup samopomocy. W: *Wprowadzenie do psychologii klinicznej*. Warszawa, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, s. 270-291.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia zdrowia (w tym biofeedback)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Lilia Suchocka
Wymagania wstępne	-
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Lilia Suchocka

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z wiedzą dotyczącą problematyki psychologii zdrowia.

Zamierzone efekty kształcenia i umiejętności:

Wykładane treści przyczynią się do poszerzenia wiedzy na temat psychologii zdrowia. Studenci zdobędą wiedzę na temat zdrowia jako wartości, promocji zdrowia i prewencji zaburzeń. Znaczenie i wpływ czynników psychologicznych na zdrowie m.in: zasobów osobistych, emocji, stresu i sposobów radzenia sobie z nim.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Formą zajęć jest wykład. Pomoce dydaktyczne stosowane to: prezentacje multimedialne, plansze, materiały audiowizualne. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wykład wprowadzający w problematykę psychologii zdrowia, określenie wymagań i oczekiwań wobec uczestników.

Zajęcia 2. Psychologia zdrowia- nowy paradygmat w psychologii: Psychologia zdrowia – definicja, zakres, cel, zastosowanie

Zajęcia 3. Psychologia zdrowia i jej związek z dyscyplinami pokrewnymi. Psychologia zdrowia a psychologia kliniczna

Zajęcia 4. Model biomedyczny w psychologii zdrowia.

Zajęcia 5. Psychologia zdrowia: poradnictwo a prewencja: Psychologia zdrowia – promocja zdrowia – prewencja zaburzeń (związek między terapią, prewencją i promocją). Prewencja – cel, pojęcie, stopnie, charakterystyka.

Zajęcia 6. Rozumienie pojęcia „zasoby prozdrowotne”, zasoby osobowe
Zajęcia 7. Model salutogenetyczny A. Antonowskiego
Zajęcia 8. Model antropologiczno – psychologiczny zdrowia K. Popielskiego:
„Dwubiegunowy model zdrowia” , Podmiotowo – relacyjny model zdrowia.
Zajęcia 9. Psychosomatyka i noo-psychosomatyka
Zajęcia 10. Stres a zdrowie: rozumienie, definicje, teoretyczne podstawy pojęcie, geneza,
procesy radzenia sobie.
Zajęcia 11. Zachowania zdrowotne, zasady kształtowania się zachowań zdrowotnych
Zajęcia 12. Przekonania zdrowotne, pojęcie, model
Zajęcia 13. Styl życia a zdrowie
Zajęcia 14. Jakość życia a zdrowie
Zajęcia 15. Metody badania w psychologii zdrowia: *SOC-29 A. Antonovsky’ego* – Test do
badania poczucia koherencji, *CISS Endlera, Parkera* – Test do badania stylów radzenia sobie
ze stresem, *SONPS K. Popielskiego* – Test do badania zaurzeń noo-psychosomatycznych

Literatura podstawowa

1. Heszen – Niejodek I. Sek H. (2007). *Psychologia zdrowia*. Warszawa: PWN
2. Ogińska-Bulik N., Juczyński Z. (2008). *Osobowość, stres a zdrowie*. Warszawa: Difin.
3. Popielski K. (1995). *Zdrowie jako kategoria antropologiczno-psychologiczna*. W: Muzyka, Czaplicki (red.) *Styl życia a zdrowie*. Olsztyn.
4. Popielski K. (1999) *Noo-psychosomatyka: propozycja nowego podejścia diagnostyczno-terapeutycznego*. W: *Przegląd psychologiczny*. Tom 42, nr. 4. s 17-41.
5. Scheridan C.L, Radmacher S.A.(1998.) *Psychologia zdrowia*. Warszawa: IPZ P TP

Literatura uzupełniająca

1. Terelak J.F. (2005). *Stres organizacyjny*. Warszawa: WSM.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia społeczna

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Jacek Śliwak, prof. KUL
Wymagania wstępne	Udział w ćwiczeniach z psychologii społecznej
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	7
Prowadzący zajęcia	dr hab. Jacek Śliwak, prof. KUL

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Prezentacja podstawowych zagadnień z zakresu psychologii społecznej. Zrozumienie procesów zachodzących w środowisku społecznym oraz przygotowanie do przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom, takim np. jak: agresja, stereotypy, uprzedzenia, manipulacja. Zapoznanie z metodologią uprawiania psychologii społecznej.

Zamierzone efekty kształcenia:

Student posiada wiedzę o przedmiocie i zakresie psychologii społecznej oraz o metodologii uprawiania tej dyscypliny. Pożądanym efektem kształcenia będzie umiejętność definiowania podstawowych pojęć z zakresu psychologii społecznej, takich np. jak: postawa, agresja, altruizm, asertywność, grupa odniesienia. Uczestnik wykładów posiada wiedzę jak opisać zachowania społeczne w kontekście podstawowych teorii psychologicznych i krytycznie ocenić, które z nich najlepiej nadają się do opisu określonych zachowań społecznych.

Zaliczenie wykładu powinno wiązać się z nabyciem umiejętności w zakresie kształtowania postaw, dobrych relacji międzyludzkich, organizacji grup i ich kierowaniem, pracą w organizacjach zajmujących się wsparciem i integracją grup mniejszościowych. Znajomość prezentowanego materiału da studentowi umiejętność analizowania i interpretowania sytuacji społecznej. Pozwoli na przełamywanie barier psychologicznych między ludźmi oraz dobre dostosowanie się do sytuacji społecznej.

Zdobyta wiedza z zakresu psychologii społecznej powinna wpłynąć na postawy studentów takie jak: otwartość na innych ludzi, przełamywanie stereotypów, wrażliwość na sprawy innego człowieka i otoczenia, formułowanie wyważonych i nie stygmatyzujących sądów i opinii.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład z możliwością krótkiej dyskusji po prezentacji określonej partii materiału

Pomoce dydaktyczne – tablica i kreda, rzutnik multimedialny, notebook

Forma i warunki zaliczenia

Warunkiem zaliczenia jest uzyskanie pozytywnej oceny z egzaminu. Egzamin ma charakter

testowy (test jednokrotnego wyboru), podstawą zaliczenia egzaminu są trafne odpowiedzi na co najmniej 60% pytań.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Przedmiot i zakres psychologii społecznej, relacja do innych dyscyplin psychologicznych

Zajęcia 2.

Metody badań stosowane w psychologii społecznej.

Zajęcia 3.

Rola eksperymentu w psychologii społecznej.

Zajęcia 4.

Historia psychologii społecznej na świecie (z uwzględnieniem trzech etapów rozwojowych: okresu przednaukowego, wczesnonaukowego i naukowego) i w Polsce.

Zajęcia 5.

Zachowania społeczne i społeczne funkcjonowanie człowieka w podstawowych koncepcjach psychologicznych.

Zajęcia 6.

Zachowanie społeczne i społeczne funkcjonowanie człowieka w specyficznych teoriach psychologicznych – teoria pola, teoria ról społecznych, socjobiologia.

Zajęcia 7.

Percepcja społeczna - koncepcje atrybucji Heidera, Jones i Davis oraz Kelleya.

Zajęcia 8.

Współczesne koncepcje atrybucji i samoatrybucja.

Zajęcia 9.

Teoria dysonansu poznawczego.

Zajęcia 10.

Zagadnienie postaw – definicje, struktura, przedmiot.

Zajęcia 11.

Kształtowanie i zmiana postaw.

Zajęcia 12.

Postawy wartościujące.

Zajęcia 13.

Zagadnienie atrakcyjności interpersonalnej.

Zajęcia 14.

Zachowania prospołeczne.

Zajęcia 15.

Altruizm i typologia altruizmu.

Zajęcia 16.

Zagadnienie asertywności.

Zajęcia 17.

Upředzenia, stereotypy, dyskryminacja

Zajęcia 18.

Problematyka zachowań agresywnych – teorie wyjaśniające agresję.

Zajęcia 19.

Środki masowego przekazu a agresja.

Zajęcia 20.

Jak radzić sobie z agresją i upředzeniami.

Zajęcia 21.

Psychologiczna problematyka grupy – cele, normy, interakcje.

Zajęcia 22.

Przywództwo grupowe.

Zajęcia 23.
Style kierowania grupą.
Zajęcia 24.
Konformizm grupowy.
Zajęcia 25.
Wywieranie wpływu na ludzi.
Zajęcia 26.
Tożsamość społeczna i indywidualna - Indywidualizm – Kolektywizm.
Zajęcia 27.
Facylitacja społeczna.
Zajęcia 28.
Grupy odniesienia normatywnego i porównawczego.
Zajęcia 29.
Problematyka grup wsparcia.
Zajęcia 30.
Podsumowanie

Literatura podstawowa

1. Aronson, E., Wilson, T. D., Akert, R. M. (1997). *Psychologia społeczna*. Poznań: Wydawnictwo Zys i S-ka.
2. Bohner, G., Wanke, M. (2004). *Postawy i zmiana postaw*. Gdańsk: GWP.
3. Kenrick, D. T., Neuberg S. L., Cialdini, R. B. (2002). *Psychologia społeczna*. Gdańsk: GWP.
4. Lewicka, M., Grzelak, J. (red). (2002). *Jednostka i społeczeństwo*. Gdańsk: GWP.
5. Oyster, C. K., (2002). *Grupy – psychologia społeczna*. Poznań: Zys i S-ka.

Literatura uzupełniająca

1. Aronson, E., (2001). *Człowiek istota społeczna*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
2. Cialdini, R. (1996). *Wywieranie wpływu na ludzi*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
3. Jarymowicz (red). (1999). *Psychologia rozumienia zjawisk społecznych*. Warszawa: PWN.
4. Leary M. (1999). *Wywieranie wrażenia na innych - o sztuce autoprezentacji*. Gdańsk: GWP.
5. Lewicka, M., Trzebiński, J. (1985). *Psychologia spostrzegania społecznego*. Warszawa: Wiedza i Życie
6. Macrae, C.N., Stanger, Ch, Hewstone, M. (1999). *Stereotypy i uprzedzenia*. Gdańsk: GWP.
7. Mika, S. (1982). *Psychologia społeczna*. Warszawa: PWN.
8. Nećki, Z. (1996). *Atrakcyjność wzajemna*. Kraków: Wydaw. Profesjonalnej Szkoły Biznesu.
9. Sahakian, W. S. (1982). *History and systems of social psychology*. New York: Hemisphere Publishing Corporation.

5.2 ĆWICZENIA OBOWIĄZKOWE

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Diagnostyka Inteligencja

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	mgr Lidia Wiśniewska, prof. dr hab. Stanisława Steuden, dr Konrad Janowski
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	0
Prowadzący zajęcia	dr Maria Oleś, dr Elżbieta Talik, dr Elżbieta Januszewska, mgr Anita Janeczek-Romanowska, mgr Katarzyna Tomaszek, mgr Lidia Wiśniewska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie z metodami do badania zdolności poznawczych u dzieci, młodzieży i dorosłych; zapoznanie ze specyfiką diagnozy psychologicznej zdolności poznawczych; wykształcenie odpowiednie postawy etycznej i zawodowej psychologa zajmującego się diagnozą zdolności poznawczych

Zamierzone efekty kształcenia:

Student zna różne definicje inteligencji; student zna klasyfikacje ilorazów inteligencji w normie oraz kategorie upośledzenia umysłowego (w skalach binetowskich i wechslerowskich); student zna definicje i wymogi testu psychologicznego; student zna i respektuje prawa pacjenta; student jest świadomy wymogów etycznych w zawodzie psychologa – diagnosty; student potrafi samodzielnie przeprowadzić badanie psychologiczne (nawiązanie kontaktu, przeprowadzenie testu psychologicznego i wypełnienie protokołu) w kierunku diagnozy zdolności poznawczych z wykorzystaniem poznanych testów psychologicznych; student potrafi obliczyć, dokonać analizy i zinterpretować wyniki poznanych testów psychologicznych; student potrafi napisać opinię psychologiczną po badaniu wybranymi testami psychologicznymi mierzącymi funkcje poznawcze; student potrafi przeprowadzić badanie w kierunku oceny dojrzałości społecznej; student ma wiedzę o możliwościach i ograniczeniach w wykorzystaniu wybranych testów psychologicznych i potrafi dobrać odpowiedni test psychologiczny do pomiaru określonej funkcji z uwzględnieniem specyfiki sytuacji i osoby badanej

Metody i pomoce dydaktyczne

- wykorzystanie rzutnika multimedialnego i rzutnika folii
- praca w grupie

- ćwiczenia praktyczne i warsztatowe - wykorzystanie podręczników i pomocy testowych zgromadzonych w Pracowni Psychometrycznej
- analiza studiów przypadków

Forma i warunki zaliczenia

- aktywne uczestniczenie w zajęciach i przygotowanie do zajęć (10%)
- zaliczenie kolokwium praktycznego (10%)
- przeprowadzenie badania wybranymi testami psychologicznym, obliczenie wyników i napisanie opinii (40%)
- przystąpienie w terminie oraz zaliczenie kolokwium (40%)

Treści programowe

Zajęcia 1. Wprowadzenie do zajęć z diagnostyki inteligencji.

- zapoznanie z programem zajęć
- zapoznanie z formą i warunkami zaliczenia
- wprowadzenie do tematyki zajęć - nawiązywanie kontaktu z badanym – specyfika pracy z dorosłymi i dziećmi

Zajęcia 2. Wywiad i obserwacja psychologiczna w diagnozie zdolności poznawczych.

- przypomnienie informacji na temat wywiadu i obserwacji psychologicznej
- specyfika wywiadu i obserwacji psychologicznej w diagnozie intelektu w różnych grupach wiekowych
- ćwiczenia praktyczne – przeprowadzania wywiadu z osobą badaną

Zajęcia 3. Prawa osoby badanej. Etyka w zawodzie psychologa – diagnosty..

1. dyskusja na temat praw osoby badanej – podsumowanie i podanie praw pacjenta, obowiązków psychologa
2. zachowania etyczne – poufność danych testowych, przekazywania informacji zwrotnych, osoby nieletnie, protokół i opinia psychologiczna, kwestie sporne – dyskusja i miniwykład

Zajęcia 4. Pojęcie testu psychologicznego. Pojęcie inteligencji. Wprowadzenie do badania Skalą Inteligencji Wechslera dla Dzieci - Wersja Zmodyfikowana (WISC-R).

- zapoznanie z wybranymi definicjami testu psychologicznego i inteligencji (w tym definicja inteligencji wg D. Wechslera)
- wymogi testu psychologicznego
- wprowadzenie do badania Skalą Inteligencji Wechslera dla Dzieci - Wersja Zmodyfikowana (WISC-R) – budowa skali, osoby badane, przygotowanie do badania, czas trwania badania, warunki fizyczne badania, pomoce testowe, zdolności poznawcze mierzone przez poszczególne podtesty

Zajęcia 5. Przeprowadzenie badania Skalą Inteligencji Wechslera dla Dzieci - Wersja Zmodyfikowana (WISC-R).

- zapoznanie z zasadami przeprowadzania poszczególnych podtestów
- ćwiczenia praktyczne – przeprowadzenie badania

Zajęcia 6. Skala WISC-R. Obliczanie wyników.

- zasady wypełniania protokołu
- zapoznanie z metodami obliczania wyników (obliczanie wieku osoby badanej, ocenianie odpowiedzi w poszczególnych podtestach, przeliczanie wyników surowych na wyniki przeliczone, obliczanie ilorazów inteligencji, przedziały ufności, różnice znaczące między ilorazem słownym a wykonawczym)
- charakterystyka sfery kognitywnej z uwzględnieniem kategorii opracowanych wg Sattlera (analiza wyników przeliczonych)
- klasyfikacja ilorazów inteligencji w skalach wechslerowskich
- definicja upośledzenia umysłowego i kategorie upośledzenia umysłowego

- ćwiczenia praktyczne

Zajęcia 7. Skala WISC-R. Metody analiz wyników.

- zapoznanie z metodami analiz wyników (analiza konfiguracji profilu; analizy: 1. według odchyłeń ćwiartkowych, 2. minimalnych wartości krytycznych, 3. Rhodessa, 4. obszarów Stetsona, 5. wg czynników Cattella 6. metodą parcjalnych ilorazów rozwoju, 7. metodą trzech czynników, 8. metodą czynników szkolnych Choynowskiego)
- ćwiczenia warsztatowe – obliczanie wyników, ich analiza i interpretacja

Zajęcia 8. Skala WISC-R. Kolokwium praktyczne.

- przeprowadzenie kolokwium praktycznego – student przeprowadza 2 wybrane (losowo) podtesty (po jednym ze Skali Słownej i Skali Bezsłownej)
- oceniana jest: znajomość podręcznik i pomocy testowych, umiejętność poprawnego przeprowadzenie podtestu i zapisania wyników

Zajęcia 9. Skala WISC-R. Pisanie opinii.

- zasady pisania opinii psychologicznej
- najczęstsze błędy podczas pisania opinii psychologicznej
- ćwiczenia warsztatowe – pisanie opinii psychologicznej

Zajęcia 10. Wprowadzenie do badania Skalą Inteligencji Wechslera dla Dorosłych - Wersja Zrewidowana. Renormalizacja 2004 WAIS-R(PL).

- kolokwium teoretyczne – zakres materiału: zajęcia 1,2,3,4,6 (tylko zagadnienia teoretyczne)
- wprowadzenie do WAIS-R (Pl) – budowa skali, zakres stosowalności, czas trwania badania, zdolności poznawcze mierzone przez poszczególne podtesty

Zajęcia 11. Skala Inteligencji Wechslera dla Dorosłych - Wersja Zrewidowana. Renormalizacja 2004 WAIS-R(PL).

- omówienie kolokwium teoretycznego
- zebranie opinii WISC-R
- zapoznanie z zasadami przeprowadzania poszczególnych podtestów
- ćwiczenia praktyczne – przeprowadzenie badania

Zajęcia 12. Skala Inteligencji Wechslera dla Dorosłych - Wersja Zrewidowana. Renormalizacja 2004 WAIS-R(PL)

- zasady wypełniania protokołu
- przypomnienie metod obliczania wyników (obliczanie wieku osoby badanej, ocenianie odpowiedzi w poszczególnych podtestach, przeliczanie wyników surowych na wyniki przeliczone, obliczanie ilorazów inteligencji, przedziały ufności, różnice znaczące między ilorazem słownym a wykonawczym)
- zapoznanie z metodami obliczania ilorazów czynnikowych
- przypomnienie charakterystyki sfery kognitywnej z uwzględnieniem kategorii opracowanych wg Sattlera (analiza wyników przeliczonych)
- przypomnienie klasyfikacji ilorazów inteligencji w skalach wechslerowskich, definicji upośledzenia umysłowego i kategorii upośledzenia umysłowego
- ćwiczenia praktyczne

Zajęcia 13. Skala Inteligencji Wechslera dla Dorosłych - Wersja Zrewidowana. Renormalizacja 2004 WAIS-R(PL)

- przypomnienie metod analiz wyników (analiza konfiguracji profilu; analizy: 1. według odchyłeń ćwiartkowych, 2. minimalnych wartości krytycznych, 3. Rhodessa)
- ćwiczenia warsztatowe – obliczanie wyników, ich analiza i interpretacja
- zasady pisania opinii psychologicznej
- najczęstsze błędy podczas pisania opinii psychologicznej

- ćwiczenia warsztatowe – pisanie opinii psychologicznej
- Zajęcia 14. Skala do Badania Dojrzałości Społecznej E. Dolla.
- omówienie opinii napisanych przez studentów (WISC-R)
  - definicja zachowania przystosowawczego
  - budowa skali, zakres stosowalności
  - sposób przeprowadzania badania (poziom wyjściowy i poziomy końcowy)
  - zajęcia praktyczne – zapoznanie z treścią pozycji testowych

Zajęcia 15. Skala do Badania Dojrzałości Społecznej E. Dolla.

- sposób obliczania wyników: sygnatury wykorzystywane do oceny odpowiedzi, zapis pełny (zapis podstawowy i punkty dodatkowe),
- pojęcie ilorazu dojrzałości społecznej i wieku dojrzałości społecznej
- klasyfikacja ilorazów inteligencji w skalach binetowskich
- sposób pisanie opinii
- ćwiczenia praktyczne
- podsumowanie i zaliczenie semestru

Zajęcia 16. Skala Inteligencji Lewisa Termana i Moud Merrill

- Historia i budowa skali
- Właściwości psychometryczne
- Zastosowanie
- Procedura obliczeń i interpretacji wyników

Zajęcia 17. Skala Inteligencji Lewisa Termana i Moud Merrill

1. ćwiczenia w prowadzeniu badania
2. analiza i dyskusja uzyskanych rezultatów badania

Zajęcia 18. Skala Psyche Cattell

- Historia i budowa skali
1. Właściwości psychometryczne
  2. Zastosowanie
  3. Procedura badania, analiza i interpretacja wyników

Zajęcia 19. Skala Psyche Cattell

- Zajęcia praktyczne w posługiwaniu się Skalą Psyche Cattell
- Próba interpretacji wyników

Zajęcia 20. Test Rysunku Postaci Ludzkiej Goodenough-Harrisa

- Zastosowanie testu
- Wskaźniki psychometryczne
- Technika oceny rysunków – analiza znaczenia wskaźników
- Analiza i interpretacja rysunku pod kątem sprawności funkcji poznawczych

Zajęcia 21. Skala Brunet-Lezine

- Budowa skali
- Procedura badania
- Analiza i interpretacja danych testowych

Zajęcia 22. Skala Brunet-Lezine

1. trening procedury badania i obliczeń
2. interpretacja wyników w oparciu o analizę przypadku

Zajęcia 23. Kolokwium sprawdzające umiejętności praktyczne w posługiwaniu się poznanymi testami oraz ich interpretacji

Zajęcia 24. Skala Grace-Arthur

- Budowa skali
- Zastosowanie
- Analiza i interpretacja wyników badań

Zajęcia 25. Skala Grace-Arthur

- Zajęcia praktyczne z zastosowaniem skali
- Analiza autorskiego przypadku

Zajęcia 26. Kolumbijska Skala Dojrzałości Umysłowej

- Budowa skali i jej zastosowanie
- Ocena wskaźników liczbowych i klinicznych
- Sposób badania

Zajęcia 27. Test Matryc Ravena

- Budowa testu i jego wersje
- Zastosowanie
- Obliczanie wyników i interpretacja

Zajęcia 28. Bateria testów APIS

- Założenia konstrukcyjne i teoretyczne baterii
- Zastosowanie
- Procedura badania
- Interpretacja danych testowych

Zajęcia 29. Aspekty praktyczne, etyczne, możliwości interpretacyjne i diagnostyczne poznanych skal diagnozy funkcji intelektualnych i ich wybranych zaburzeń

Zajęcia 30. Kolokwium sprawdzające umiejętności praktyczne posługiwania się poznanymi skalami i umiejętności interpretacyjne.

Literatura podstawowa

1. Brzeziński J., Gaul M., Hornowska E., Jaworowska A., Machowski A., Zakrzewska M. (2004). *Skala Inteligencji Wechslera dla Dorosłych - Wersja Zrewidowana. Renormalizacja 2004 WAIS-R(PL). Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP
2. Brzeziński J., Chyrowicz B., Teoplitz-Winiewska M., Poznański W. (2008). *Etyka zawodu psychologa*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN
3. Doll E. *Skala dojrzałości społecznej. Podręcznik i materiały na ćwiczenia..* Lublin: Pracownia Psychometryczna KUL
4. Matczak A., Piotrowska A., Ciarkowska W. (2008). *Skala Inteligencji Wechslera dla Dzieci - Wersja Zmodyfikowana (WISC-R). Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP
5. Stemplewska-Żachowicz K.(red.). *Wywiad psychologiczny – wywiad w różnych kontekstach praktycznych. Tom 3*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP

Literatura uzupełniająca

1. Hornowska E. (2010). *Testy psychologiczne. Teoria i praktyka*. Warszawa: Scholar
2. Stemplewska-Żachowicz K.(red.) (2009). *Wywiad psychologiczny – wywiad w różnych kontekstach praktycznych. Tom 1*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP
3. Stemplewska-Żachowicz K.(red.) (2009). *Wywiad psychologiczny – wywiad w różnych kontekstach praktycznych. Tom 2*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP
4. Suchańska A. (2007). *Rozmowa i obserwacja w diagnozie psychologicznej*. Warszawa: WAIp

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia eksperymentalna (percepcja, uczenie, pamięć)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	mgr Emilia Zabielska dr Olga Grabowska
Wymagania wstępne	Uczestnictwo w wykładzie z psychologii eksperymentalnej
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	mgr Emilia Zabielska dr Olga Grabowska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest nabycie przez uczestników wiedzy na temat prowadzenia badań eksperymentalnych w psychologii oraz procesów poznawczych człowieka. Dodatkowo, uczestnicy zdobywają doświadczenie w prowadzeniu własnych badań eksperymentalnych. Dotyczą one szczególnie percepcji, świadomości, uwagi, uczenia się i pamięci.

Zamierzone efekty kształcenia:

Uczestnicy zajęć znają zasady przeprowadzania eksperymentów psychologicznych oraz sporządzania raportów z badań zgodne z międzynarodowymi standardami badań naukowych. Potrafią zaprezentować projekt eksperymentu, sformułować problem badawczy, pytanie badawcze i hipotezy, określić zmienne zależne i niezależne. Przeprowadzają eksperyment psychologiczny, w którym weryfikują postawione hipotezy oraz interpretują uzyskane wyniki w kontekście poznawanych teorii naukowych.

Opisują działanie zmysłów człowieka i powstawanie wrażeń zmysłowych w odpowiednich modalnościach. Porównują teorie percepcji, świadomości i uwagi. Rozpoznają metody badań psychofizjologicznych, definiują znane rodzaje pamięci. Potrafią odnieść się do ich mocnych i słabych stron.

Dbają o zachowanie standardów rzetelnych i trafnych badań naukowych, są otwarci na nowe idee rozwijające omawiane teorie naukowe. Wyrażają sądy na temat poznanych nurtów badawczych w psychologii poznawczej.

Metody i pomoce dydaktyczne

Metody prowadzenia zajęć: ćwiczenia; praca w grupach, zadanie projektowe, prezentacje multimedialne, dyskusje.

Wymagania dotyczące pomocy dydaktycznych: rzutnik multimedialny, laptop

Forma i warunki zaliczenia

Sposób sprawdzenia osiągnięcia efektów zmierzonych:

- przeprowadzenie eksperymentu psychologicznego oraz przedstawienie raportu z badań 50%
- kolokwia 30%
- obecność na zajęciach i aktywność 20 %.

Treści programowe

1. Zajęcia wprowadzające – zapoznanie się z formą prowadzenia zajęć oraz wymaganiami odnośnie zaliczenia
2. Znaczenie badań empirycznych w psychologii – eksperyment psychologiczny i raport z badań – omówienie metody przeprowadzania eksperymentu psychologicznego i sporządzania raportu z badań
3. Metody psychofizjologiczne – zapoznanie się z metodami badań psychofizjologicznych i ich analiza krytyczna oraz porównawcza
4. Percepcja – prezentacja projektu eksperymentu przez grupę studentów na temat teorii percepcji oraz zapoznanie się z tymi teoriami
5. Zmysły – wzrok – prezentacja projektu eksperymentu przez grupę studentów oraz omówienie działania zmysłu wzroku
6. Zmysły – słuch – prezentacja projektu eksperymentu przez grupę studentów oraz omówienie działania zmysłu słuchu
7. Zmysły – dotyk – prezentacja projektu eksperymentu przez grupę studentów oraz omówienie działania zmysłu dotyku
8. Zmysły – smak – prezentacja projektu eksperymentu przez grupę studentów oraz omówienie działania zmysłu smaku
9. Zmysły – węch – prezentacja projektu eksperymentu przez grupę studentów oraz omówienie działania zmysłu węchu
10. Uwaga – prezentacja projektu eksperymentu przez grupę studentów oraz zapoznanie się z teoriami uwagi i badaniami nad uwagą, analiza krytyczna i porównawcza
11. Świadomość – prezentacja projektu eksperymentu przez grupę studentów oraz zapoznanie się z teoriami świadomości i badaniami nad świadomością, analiza krytyczna i porównawcza
12. Pamięć krótkotrwała – prezentacja projektu eksperymentu przez grupę studentów oraz zapoznanie się z definicjami pamięci krótkotrwałej (pamięć echioczną, ikonyczną, ultrakrótka, roboczą, STM) oraz badaniami nad tymi rodzajami pamięci
13. Pamięć długoterminowa, pamięć autobiograficzna – prezentacja projektu eksperymentu przez grupę studentów oraz zapoznanie się z definicjami pamięci (długoterminowa, epizodyczna, autobiograficzna, proceduralna, deklaratywna, prospektywna) oraz badaniami nad tymi rodzajami pamięci
14. Czynności pamięciowe – zapoznanie się z badaniami nad kodowaniem,

przechowywaniem i wydobywaniem z pamięci informacji, analiza krytyczna omawianych badań

15. Neuronalne podstawy uczenia się i pamięci. Warunkowanie klasyczne i instrumentalne – zapoznanie się z teoriami uczenia się i pamięci w oparciu o aktualną wiedzę z zakresu nauk o mózgu i poznaniu, teorie warunkowania klasycznego i instrumentalnego

Literatura podstawowa

Falkowski A., Maruszewski T., Nęcka E. (2008). Procesy poznawcze [w:] Strelau J., Doliński D. Psychologia – podręcznik akademicki, tom 2, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Francuz P., Mackiewicz R. (2005). Liczby nie wiedzą, skąd pochodzą. Przewodnik po metodologii i statystyce. Lublin: Wydawnictwo KUL.

Kalat, W. J. (2006). Biologiczne podstawy psychologii. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Kosslyn S.M., Rosenberg R.S. (2006). Psychologia. Mózg-człowiek-świat. Kraków: Wydawnictwo Znak.

Literatura uzupełniająca

Anderson, J. R. (1998). Uczenie się i pamięć. Integracja zagadnień. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Brzeziński, J. (1997). Metodologia badań psychologicznych. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Cole J. (2010). Życie pozbawione czucia ruchu i pozycji ciała. Neuronauka i fenomenologia zjawiska [w:] Francuz P. (red). Na ścieżkach neuronauki. Lublin: TN KUL.

Koch Ch. (2008). Neurobiologia na tropie świadomości. Warszawa Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.

Nęcka E., Orzechowski J., Szymura B. (2008). Psychologia poznawcza. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN. (s. 221-227, 278-317).

Sacks O. (1996). Mężczyzna, który pomylił swoją żonę z kapeluszem. Poznań: Wydawnictwo Zysk i Ska.

Sosnowski T., Jaśkowski P. (2008). Podstawy psychofizjologii. [w:] Strelau J., Doliński D. Psychologia – podręcznik akademicki, tom 2, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia eksperymentalna (myślenie, podejmowanie decyzji, język)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Olga Grabowska dr Anna Szalkowska
Wymagania wstępne	Uczestnictwo w wykładzie z psychologii eksperymentalnej
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	Semestr II: 15
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	dr Olga Grabowska dr Anna Szalkowska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem ćwiczeń jest uzupełnienie, utrwalenie i poszerzenie wiedzy przekazywanej na wykładach z zakresu psychologii myślenia, podejmowania decyzji i psychologii języka. Podczas ćwiczeń studenci poznają teorie opisujące struktury poznawcze i złożone procesy przetwarzania informacji. W części poświęconej projektowaniu eksperymentów uczą się praktycznego wykorzystania tej wiedzy podczas samodzielnie prowadzonych prac badawczych.

Zamierzone efekty kształcenia.

Uczestnicy ćwiczeń zdobywają wiedzę na temat procesów myślenia, wnioskowania, rozumowania, rozwiązywania problemów, podejmowania decyzji i posługiwania się językiem. W efekcie studenci uczą się definiować podstawowe pojęcia z zakresu psychologii poznawczej. Uczestnicy ćwiczeń podczas zajęć praktycznych uczą się sposobów identyfikowania heurystyk odpowiadających za tendencyjność w wydawaniu sądów i podejmowaniu decyzji. Zdobytą wiedzę umożliwia studentom odnieść się krytycznie do teorii sformułowanych na gruncie psychologii poznawczej.

Umiejętności jakie zdobywają uczestnicy zajęć to przede wszystkim nabycie analitycznego i refleksyjnego podejścia do zagadnień z zakresu psychologii myślenia, podejmowania decyzji i psychologii języka. Wiedza przekazywana na ćwiczeniach umożliwia formułowanie problemów badawczych odnoszących się do psychologii poznawczej, stanowiących formę eksploracji tej dziedziny wiedzy, a wyrażających się w formie projektów badawczych. Studenci formułują hipotezy badawcze z zakresu psychologii myślenia, decyzji i języka, które weryfikują za pomocą zaprojektowanego eksperymentu. Studenci uczą się analizy uzyskanych wyników i prezentowania zrealizowanych badań na forum grupy ćwiczeniowej. Sporządzają też pisemny raport z przeprowadzonego eksperymentu.

Inne kompetencje i postawy rozwijane u uczestników zajęć to umiejętność krytycznego myślenia, otwartość i wrażliwość na problemy odnoszące się do wiedzy

przekazywanej zarówno na wykładzie, jak i podczas ćwiczeń. Studenci nabywają też umiejętność postępowania zgodnie z paradygmatami badawczymi wypracowanymi w ramach psychologii poznawczej.

Metody i pomoce dydaktyczne

Metody interaktywne: ćwiczenia indywidualne i grupowe, eksperymenty, dyskusje, prezentacje multimedialne. Wykorzystywany sprzęt: laptop, rzutnik multimedialny.

Forma i warunki zaliczenia

Zaprojektowanie i przeprowadzenie eksperymentu, złożenie pisemnego raportu z badań, testy pisemne, aktywny udział w zajęciach.

Treści programowe

Zajęcia 1. Zajęcia wprowadzające. Przedstawienie tematyki zajęć, warunków zaliczenia przedmiotu. Podział uczestników zajęć na grupy eksperymentalne. Podział tematów projektów badawczych.

Zajęcia 2: Metodologia badań eksperymentalnych i zasady pisania raportu z badań psychologicznych. Praca na przykładowych raportach badawczych.

Zajęcia 3. Formy reprezentacji umysłowej: reprezentacje obrazowe, werbalne i propozycjonalne, teoria podwójnego kodowania Paivio oraz koncepcja modeli umysłowych.

Zajęcia 4: Pojęcia: teoria klasyczna, probabilistyczna, prototypowa, egzemplarzowa.

Zajęcia 5: Złożone struktury poznawcze. Porównanie teorii cz. I: teoria sieci semantycznej Collinsa i Quilliana, teoria schematów poznawczych Rumelharta i Ortony'ego. Prezentacja eksperymentu 1.

Zajęcia 6: Złożone struktury poznawcze. Porównanie teorii cz. II: teoria skryptów Schanka i Abelsona oraz teoria ram Minsky'ego. Prezentacja eksperymentu 2.

Zajęcia 7: Kolokwium z zakresu metodologii badań eksperymentalnych oraz tematów zrealizowanych na zajęciach 2-6.

Zajęcia 7. Sposoby reprezentacji wiedzy: wiedza deklaratywna i proceduralna, wiedza jawna i ukryta. Prezentacja eksperymentu 3

Zajęcia 8. Myślenie i rozumowanie: definicja i reguły myślenia. Rozumowanie dedukcyjne i indukcyjne. Prezentacja eksperymentu 4

Zajęcia 9. Rozwiązywanie problemów: typologia, fazy rozwiązywania problemów, czynniki ułatwiające i utrudniające rozwiązywanie problemów. Prezentacja eksperymentu 5

Zajęcia 10. Wydawanie sądów: definicja, tendencyjność w wydawaniu sądów (heurystyki).

Zajęcia 11: Podejmowanie decyzji: teorie podejmowania decyzji, strategie w podejmowaniu decyzji, intuicja.

Zajęcia 12. Psycholingwistyka: podstawowe pojęcia, język jako system, funkcje języka, teoria gramatyki generatywno-transformacyjnej Chomsky'ego, rozumienie słów, zdań, tekstu.

Zajęcia 13: Kolokwium z zakresu tematów zrealizowanych na zajęciach 8-12.

Zajęcia 14. Projekcja filmu popularno-naukowego związanego z tematyką zajęć.

Zajęcia 15: Zaliczenia.

Literatura podstawowa

Nęcka, E., Orzechowski, J., Szymura, B. (2007). *Psychologia poznawcza*. Warszawa: ACADEMICA Wyd. SWPS, Wyd. Naukowe PWN.

Falkowski, A., Maruszewski, T., Nęcka, E. (2008). Procesy poznawcze. Pojęciowa reprezentacja rzeczywistości. Myślenie, rozumowanie, rozwiązywanie problemów. Podejmowanie decyzji. Język i komunikacja. W: J. Strelau, D. Doliński (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki* (t. I, s. 400-417, 461-508). Gdańsk: GWP.

Literatura uzupełniająca

Chlewiński, Z. (red.) (2007). *Psychologia poznawcza w trzech ostatnich dekadach XX wieku*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne

Chlewiński, Z. (1999). *Umysł. Dynamiczna organizacja pojęć. Analiza psychologiczna*. Warszawa: Wyd. Naukowe PWN.

Kosslyn, S.M., Rosenberg, R.S. (2006). *Psychologia. Mózg-człowiek-świat*. Kraków: Wyd. Znak.

Kurcz, I. (2000). *Psychologia języka i komunikacji*. Warszawa: Wyd. Naukowe SCHOLAR.

Gleason, J.B., Ratner, N.B. (red.) (2005). *Psycholingwistyka*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia rodziny

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Maria Braun – Gałkowska , dr Bogusława Lachowska, dr Iwona Ulfik – Jaworska
Wymagania wstępne	Równoczesne uczestnictwo w wykładzie
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	0
Prowadzący zajęcia	dr Bogusława Lachowska, dr Iwona Ulfik – Jaworska, mgr Agnieszka Filip

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z przekrojem podstawowych zagadnień z zakresu psychologii rodziny w ujęciu systemowym. Słuchacze analizują, ugruntowują pojęcia poznane na wykładzie kursorycznym z psychologii rodziny, poprzez kształtowanie umiejętności odniesienia ich do konkretnych przypadków systemów rodzinnych. Ponadto, uczą się praktycznego zastosowania narzędzi wykorzystywanych w procesie diagnostycznym badania rodziny jako całości.

Zamierzone efekty kształcenia:

Umiejętność rozpoznawania i definiowania kluczowych terminów z obszaru psychologii rodziny i sprawnego posługiwania się nimi. Znajomość procesów oraz zależności zachodzących pomiędzy członkami rodziny zgodnie z paradygmatem systemowym. Zdolność zróżnicowania zadań rozwojowych przypadających na poszczególne etapy rozwoju życia rodzinnego oraz scharakteryzowania, skategoryzowania problemów, które mogą wystąpić w konkretnej fazie.

Znajomość palety różnorodnych metod poznawania systemu rodzinnego. Umiejętność doboru narzędzi adekwatnie do badanych obszarów funkcjonowania rodziny. Zdolność zaplanowania i przeprowadzenia wartościowego oraz użytecznego procesu diagnostycznego konkretnej rodziny. Sprawność interpretacji uzyskanych wyników. Umiejętność scharakteryzowania i opisu badanego przez studenta systemu rodzinnego językiem psychologicznym.

Uwrażliwienie na specyfikę i standardy gromadzenia materiału badawczego przy współpracy z rodziną. Kształtowanie postawy otwartego, profesjonalnego i odpowiedzialnego badacza. Rozwijanie umiejętności nawiązywania dobrego kontaktu z poszczególnymi członkami systemu rodzinnego.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Konwersatorium (metoda dialogowa), konwersatorium z prezentacją, metody aktywizujące. Pomoce dydaktyczne: prezentacje multimedialne. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop.

Forma i warunki zaliczenia

Obecność na zajęciach, aktywność, kolokwium z zagadnień teoretycznych (forma pisemna), praca pisemna: diagnoza funkcjonowania systemu rodzinnego z mapą rodziny – na podstawie indywidualnego kontaktu studenta z rodziną.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Zajęcia wprowadzające. Integracja grupy. Przedstawienie celu i programu ćwiczeń. Określenie wymagań oraz oczekiwań wobec uczestników.

Zajęcia 2.

Systemowe rozumienie rodziny – definicje podstawowych pojęć: system, podsystemy, struktura systemu, granice, przymierza i koalicje, całościowość, cyrkularność, przyczynowość (ekwifinalizm). Epistemologia rodzinna.

Zajęcia 3.

Fazy cyklu życia rodziny – charakterystyka zadań rozwojowych oraz problemów mogących wystąpić na poszczególnych etapach, pojęcie kryzysu. Przedstawienie cech rodziny funkcjonalnej.

Zajęcia 4.

Przekaz transgeneracyjny a ekwifinalizm. Graficzne przedstawienie rodziny przy użyciu genogramu – wiadomości wprowadzające, zasady interpretacji.

Zajęcia 5.

Kolokwium z zagadnień teoretycznych dotyczących systemowego rozumienia rodziny. Cechy dobrego kontaktu i warunki nawiązania współpracy z badaną rodziną. Charakterystyka pierwszego spotkania.

Zajęcia 6.

Wprowadzenie w zagadnienie metod poznawania systemu rodzinnego. Wywiad i obserwacja – tło teoretyczne, procedura badania, zasady interpretacji.

Zajęcia 7.

Metody poznawania systemu rodzinnego: Test Rysunku Rodziny – tło teoretyczne, procedura badania, zasady interpretacji.

Zajęcia 8.

Metody poznawania systemu rodzinnego: Skala Powodzenia Małżeństwa, Obraz Postaw Rodzinnych, Rysunek Symboliczny – tło teoretyczne, procedura badania, zasady interpretacji.

Zajęcia 9.

Metody poznawania systemu rodzinnego: Schematyczny Rysunek Rodziny – tło teoretyczne, procedura badania, zasady interpretacji. Mapa Rodziny – graficzny sposób przedstawienia struktury rodzinnej.

Zajęcia 10.

Studium przypadku: prezentacja przypadków rodziny badanej przez studentów, interpretacja wyników z poszczególnych metod, opis funkcjonowania rodziny.

Zajęcia 11.

Studium przypadku: prezentacja przypadków rodziny badanej przez studentów, interpretacja wyników z poszczególnych metod, opis funkcjonowania rodziny.

Zajęcia 12.

Studium przypadku: prezentacja przypadków rodziny badanej przez studentów, interpretacja wyników z poszczególnych metod, opis funkcjonowania rodziny.

Zajęcia 13.

Studium przypadku: prezentacja przypadków rodziny badanej przez studentów, interpretacja wyników z poszczególnych metod, opis funkcjonowania rodziny.

Zajęcia 14.

Komunikacja w rodzinie. Struktura procesu komunikacji oraz kształtowanie umiejętności

skutecznego porozumiewania się pomiędzy poszczególnymi członkami rodziny. Metody konstruktywnego rozwiązywania konfliktów rodzinnych.

Zajęcia 15.

Omówienie prac pisemnych – diagnoz funkcjonowania systemu rodzinnego. Zaliczenie.

Literatura podstawowa

1. Braun – Gałkowska M. (2007). *Poznawanie systemu rodzinnego*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
2. Braun – Gałkowska M. (2004). Psychoprofilaktyka życia rodzinnego. W: G. Soszyńska (red.), *Rodzina. Myśl i działanie* (s. 97-108). Lublin: Polihymnia.
3. Kołbik I. (1999). Wywiad rodzinny z użyciem genogramu. W: B. de Barbaro (red.), *Wprowadzenie do systemowego rozumienia rodziny* (s. 97-109). Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
4. Praszkie R. (1992). *Zmieniać nie zmieniając: ekologia problemów rodzinnych*. Warszawa: WSiP.
5. Simon F.B., Stierlin H. (1998). *Słownik terapii rodzin*. Gdańsk: GWP.

Literatura uzupełniająca

1. Braun – Gałkowska M. (2008). *Psychologia domowa*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
2. Płopa M. (2005). *Psychologia rodziny. Teoria i badania*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
3. Barbaro de B. (red.) (1999). *Wprowadzenie do systemowego rozumienia rodziny*. Kraków: Wydawnictwo UJ.
4. Namysłowska I. (1997). *Terapia rodzin*. Warszawa: Springer PWN.
5. Braun – Gałkowska M. (1992). *Psychologiczna analiza systemów rodzinnych osób zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa*. Lublin: TN KUL.
6. Hinde R.A., Stevenson-Hinde J. (1988). *Relationships within families. Mutual influences*. Oxford: Clarendon Press.
7. Rostowski J. (1987). *Zarys psychologii małżeństwa. Psychologiczne uwarunkowania dobrego związku małżeńskiego*. Warszawa: PWN.
8. Rembowski J. (1986). *Rodzina w świetle psychologii*. Warszawa: WSiP.
9. Braun – Gałkowska M. (1980). *Miłość aktywna. Psychiczne uwarunkowania powodzenia małżeństwa*. Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX.
10. Minuchin S. (1974). *Families and family therapy*. Cambridge: Harvard University Press.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia rozwojowa (dzieci, młodzieży i dorosłych)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Kamila Konopa, Anna Garbacz
Wymagania wstępne	Równoczesne uczestnictwo w wykładzie <i>Psychologia rozwojowa (dzieci, młodzieży i dorosłych)</i>
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	Kamila Konopa, Anna Garbacz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem ćwiczeń jest przedstawienie aktualnej wiedzy o rozwoju człowieka od poczęcia aż do śmierci, zapoznanie z elementami teorii rozwoju i metodologii badań nad rozwojem oraz praktyczne zastosowanie wiedzy w samodzielnie przeprowadzonych badaniach nad rozwojem dziecka oraz opracowanie diagnozy rozwoju dziecka.

Zamierzone efekty kształcenia:

Biegłe posługiwanie się i różnicowanie pojęć z zakresu wiedzy o rozwoju człowieka w ciągu całego życia. Porównywanie zmian zachodzących w kolejnych okresach rozwojowych. Zapoznanie się z teoriami rozwoju człowieka. Umiejętność krytycznego spojrzenia na omawiane teorie.

Nabywanie wiedzy o podstawach metodologicznych badań nad rozwojem. Przeprowadzenie wywiadu z rodzicem dziecka na temat dotychczasowego przebiegu rozwoju. Nabywanie umiejętności bezpośredniej i szczegółowej obserwacji zachowania dziecka. Przeprowadzenie 30 godzinnej obserwacji zachowań dziecka w ciągu dwóch semestrów. Przygotowanie zeszytu obserwacji dziecka.

Na podstawie materiałów z obserwacji oraz nabytej wiedzy dostrzeganie, opis i interpretacja procesów rozwoju. Wykorzystanie w pracy własnej dodatkowych metod diagnostycznych (analiza wytworów dziecka, analiza dokumentacji medycznej, edukacyjnej). Formułowanie diagnozy rozwoju dziecka w oparciu o zebrane dane, interpretację zebranych informacji. Umiejętność dokonywania całościowego opisu, wyodrębniania istotnych elementów diagnostycznych, porównania zachodzących zmian rozwojowych, rozpoznania przejawów dokonywania się tych zmian.

Umiejętność analizowania przypadków i formułowania zaleceń wsparcia psychologicznego dla osób w okresie wczesnej, średniej i późnej dorosłości z perspektywy psychologii rozwojowej.

Ukształtowanie postaw etycznych w zakresie realizacji obserwacji i badań własnych oraz umiejętności syntetycznego myślenia w opracowywaniu i analizowaniu zebranego materiału badawczego.

Metody i pomoce dydaktyczne

Formą zajęć są ćwiczenia. Stosowane pomoce dydaktyczne to krótkie prezentacje multimedialne, dyskusja, studium przypadku, praca w grupach, opracowanie i przedstawienie wybranych zagadnień słuchaczy, praca z tekstem. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, tablica.

Forma i warunki zaliczenia

Warunkiem zaliczenia jest:

1. obecność na zajęciach (co najmniej 80% zajęć),
2. pozytywna ocena z kolokwium z każdego bloku tematycznego (50%),
3. prowadzenie Dzienniczka obserwacji dziecka (30 godzin obserwacji) (10%),
4. sporządzenie i złożenie w formie pisemnej Diagnozy rozwoju dziecka (30%)
5. aktywność na zajęciach (10%).

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wprowadzenie do psychologii rozwojowej – przedmiot i metodologia badań, podstawowe problemy, zadania, pytania współczesnej psychologii rozwojowej, pojęcie rozwoju i zmiany rozwojowej oraz ich modele, rodzaje i mechanizmy, czynniki rozwoju, zadania życiowe, okresy sensytywne i krytyczne w rozwoju, strategie prowadzenia badań rozwojowych.

Zajęcia 2.

Metodologia zbierania danych psychologicznych, ich interpretowania, wyjaśniania, uprawomocniania komponentów pracy naukowej; metodologia diagnozowania psychologicznego rozwoju dzieci, obserwacyjne metody badania dziecka.

Zajęcia 3.

Psychologia prenatalna: pojęcie, harmonogram rozwoju prenatalnego, etapy i właściwości psychofizycznego rozwoju dziecka przed narodzeniem, komórki rozrodcze i procesy którym podlegają, aktywność fizyczna i psychiczna dziecka w poszczególnych trymestrach.

Zajęcia 4.

Psychologia prenatalna: rozwój układu nerwowego i jego współpracy z układem mięśniowym, czynniki teratogenne oraz czynniki warunkujące więź matka – dziecko, diagnostyka prenatalna i poradnictwo genetyczne.

Zajęcia 5.

Okres okołoporodowy: stadium noworodka, ocena noworodka, organizacja zachowania noworodka (rytmy, odruchy, wrodzone zachowania zorganizowane), zmiany fizyczne, zdolności percepcyjne, rozwój układu nerwowego.

Zajęcia 6-7.

Okres niemowlęcy: rozwój motoryczny (manipulacja, lokomocja, postawa ciała, chwytanie), rozwój poznawczy (eksploracja, percepcja, myślenie), rozwój językowy (komunikacja przedwerbalna, komunikacja z osobami dorosłymi).

Zajęcia 7.

Okres niemowlęcy: rozwój społeczny, emocjonalny, osobowości (poczucie sprawczości, świadomość siebie), kształtowanie się relacji przywiązania.

Zajęcia 8.

Okres poniemowlęcy: rozwój motoryczny (lokomocja, manipulacja specyficzna), rozwój poznawczy (inteligencja sensoryczno – motoryczna w ujęciu teorii J. Piageta, spostrzeżenia, uwaga, pamięć, wyobraźnia, myślenie, mowa, rozpoczęcie okresu przedoperacyjnego).

Zajęcia 8.

Okres poniemowlęcy: rozwój społeczno – emocjonalny, rozwój osobowości, rozwój zabawy.

Zajęcia 10.

Okres przedszkolny: rozwój motoryczny (zmiany fizyczne, sprawność motoryczna, nowe umiejętności), rozwój poznawczy (sprawność percepcyjna, myślenie przedoperacyjne w ujęciu teorii J. Piageta, zdolności komunikacyjne).

Zajęcia 11.

Okres przedszkolny: rozwój emocjonalno – społeczny (ekspresja emocji, socjalizacja, zabawa, zachowania prospołeczne, empatia, agresja), rozwój moralności (poziom przedkonwencjonalny, moralność heteronomiczna), rozwój osobowości (tożsamość płciowa, samokontrola, obraz siebie).

Zajęcia 12.

Okres młodszy szkolny: zmiany w rozwoju fizycznym i motorycznym, doskonalenie się zdolności poznawczych (wrażenia, spostrzeżenia, uwaga, wyobraźnia, pamięć, komunikacja, stadium operacji konkretnych w ujęciu teorii J. Piageta).

Zajęcia 13.

Okres młodszy szkolny: gotowość szkolna, rozwój społeczny (autorytety, relacje rówieśnicze), rozwój osobowości (m.in. samoocena).

Zajęcia 14.

Okres adolescencji: rozwój fizyczny (zmiany związane z płcią), zmiany w procesach i zdolnościach poznawczych (pamięć logiczna, myślenie abstrakcyjne, werbalizacja, wyobraźnia).

Zajęcia 15

Okres adolescencji: specyfika rozwoju emocjonalnego, rozwój społeczny (znaczenie rodziny, grupy rówieśniczej, bliskich relacji).

Zajęcia 16.

Psychologia rozwoju młodzieży: okres dorastania i młodzięczy z wypunktowaniem podstawowych problemów rozwojowych.

Zajęcia 17.

Psychologia rozwoju młodzieży: zagrożenia rozwojowe w okresie adolescencji.

Zajęcia 18.

Psychologia rozwoju człowieka dorosłego: zadania życiowe w okresie dorosłości w ujęciu różnych ujęć teoretycznych.

Zajęcia 19.

Psychologia rozwoju człowieka dorosłego: koncepcje rozwoju poznawczego w okresie dorosłości (koncepcje myślenia postformalnego).

Zajęcia 20.

Okres wczesnej dorosłości: kryteria dorosłości, rozwój fizyczny (szczyt osiągnięć w zakresie sprawności i funkcji percepcyjnych), zadania rozwojowe (wybór współmałżonka, narodziny pierwszego dziecka, macierzyństwo, ojcostwo, wchodzenie w aktywność zawodową).

Zajęcia 21.

Okres wczesnej dorosłości: zagrożenia rozwoju w okresie wczesnej dorosłości.

Zajęcia 22.

Okres średniej dorosłości: charakterystyczne cechy okresu średniej dorosłości (kształtowanie się autonomii, dystansu, generatywności, mądrości), etapy rozwoju zawodowego i specyficzne problemy związane z funkcjonowaniem zawodowym).

Zajęcia 23.

Okres średniej dorosłości: kryzysy rozwojowe, specyfika zmian w zakresie ról społecznych oraz relacji w obszarze rodzinnym, towarzyskim, zawodowym.

Zajęcia 24.

Okres późnej dorosłości: szanse rozwoju w okresie późnej dorosłości związane z funkcjonowaniem fizyczny, rodzinnym oraz zawodowym.

Zajęcia 25.

Okres późnej dorosłości: zagrożenia rozwoju w okresie późnej dorosłości związane z funkcjonowaniem fizyczny, rodzinnym oraz zawodowym

Zajęcia 26.

Okres senioralny: koncepcje starzenia się, biologiczny i psychospołeczny wymiar starzenia się i starości.

Zajęcia 27.

Okres senioralny: profilaktyka okresu starości, teorie adaptacji do starości, problematyka umierania i śmierci.

Zajęcia 28.

Metodologia diagnozowania psychologicznego rozwoju osób dorosłych: zalety i ograniczenia poszczególnych strategii prowadzenia badań rozwojowych w okresie dorosłości, podstawy nowych ujęć metodologicznych w psychologii rozwojowej.

Zajęcia 29.

Charakterystyka rozwoju człowieka – ujęcie podłużne: rozwój poznawczy, psychospołeczny.

Zajęcia 30.

Charakterystyka rozwoju człowieka – ujęcie podłużne: rozwój moralny, religijny.

Literatura podstawowa

1. Bee H. (2004). *Psychologia rozwoju człowieka*. Poznań: Zyska i S-ka Wydawnictwo.
2. Brzezińska A. (red.). (2005). *Psychologiczne portrety człowieka. Praktyczna psychologia rozwojowa*. Gdańsk: GWP
3. Harwas-Napierała B., Trempała J. (2000). *Psychologia rozwoju człowieka. T.2*. Warszawa, PWN.
4. Harwas-Napierała B., Trempała J. (2002). *Psychologia rozwoju człowieka. T.3*. Warszawa, PWN.
5. Pietrasiński Z. (1990). *Rozwój człowieka dorosłego*. Warszawa, PWN

Literatura uzupełniająca

1. Birch A., Malim T. (1998). *Psychologia rozwojowa w zarysie. Od niemowlęctwa do dorosłości*. Warszawa: PWN.
2. Bryant P. E., Colman A. M. (red.) (1997). *Psychologia rozwojowa*. Poznań: Zysk i S-ka
3. Brzezińska A. (2000). *Spółeczna psychologia rozwoju*. Warszawa. Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.
4. Brzezińska A. (2001). *Dzieciństwo z perspektywy cyklu życia człowieka*. W: D.Kornas-Biela (red.). *Oblicza dzieciństwa*. Lublin, TN KUL.
5. Hurlock E. (1985). *Rozwój dziecka*. Warszawa: PWN.
6. Kornas-Biela D. (2002). *Wokół początku życia ludzkiego*. Warszawa, PAX.
7. Przetacznik-Gierowska M., Tyszkowa M. (1996). *Psychologia rozwoju człowieka. T.1*. Warszawa, PWN.
8. Stuart-Hamilton I. (2005). *Psychologia starzenia się*. Poznań: Zysk i S-ka
9. Turner J., Helms D. (1999). *Rozwój człowieka*. Warszawa, WSiP.
10. Vasta R., Haith M., Miller S. (1995). *Psychologia dziecka*. Warszawa, PWN.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychoprofilaktyka patologii społecznej

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Joanna Chwaszcz, mgr Weronika Augustynowicz
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	Mgr Weronika Augustynowicz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z tendencjami we współczesnej profilaktyce. Wyposażenie ich w wiedzę praktyczną w obszarze: konstruowania metod diagnozy profilaktycznej, przeprowadzania badań i sporządzania raportu (diagnozy), konstruowania na podstawie diagnozy profilaktycznej autorskich programów profilaktycznych i ich ewaluowania.

Zamierzone efekty kształcenia:

Zakłada się, że po zakończeniu zajęć student nabędzie szeroką wiedzę z zakresu: koncepcji profilaktycznych, rodzajów oddziaływań profilaktycznych zróżnicowanych ze względu na grupę beneficjentów (profilaktyka uniwersalna, selektywna i indykatywna) oraz ze względu na realizatorów oddziaływań (profilaktyka profesjonalna, rówieśnicza), uwarunkowań zachowań ryzykownych, podmiotowych i środowiskowych czynników ochraniających oraz podmiotowych i środowiskowych czynników ryzyka, metod wykorzystywanych w diagnozie profilaktycznej zróżnicowanych ze względu na wiek respondentów, strategii profilaktycznych, programów profilaktycznych, konstruowania programów autorskich w oparciu o model NIDA, ewaluacji działań profilaktycznych oraz kompetencji agend i organizacji centralnych koordynujących działania profilaktyczne.

Student po zakończeniu zajęć nabędzie następujące umiejętności praktyczne: konstruowania autorskich metod służących do diagnozy profilaktycznej; przeprowadzenia grupowej diagnozy profilaktycznej weryfikującej zapotrzebowanie odbiorców na oddziaływanie profilaktyczne, poprawnej interpretacji poziomu ryzyka zachowań dewiacyjnych, wyodrębnienia czynników ochraniających i czynników ryzyka, postawienia problemów, formułowania celów oddziaływań profilaktycznych, doboru strategii profilaktycznych trafnie realizujących postawione cele, analizowania zasobów w ramach społeczności lokalnej oraz z poza społeczności lokalnej niezbędnych do realizacji programów profilaktycznych, sporządzania harmonogramów działań profilaktycznych oraz obliczania wstępnych kosztów realizacji autorskich strategii oddziaływań. Do innych kompetencji nabytych przez studenta podczas zajęć zaliczyć można: wrażliwość na przejawiane w społeczeństwie formy zachowań dewiacyjnych, interdyscyplinarne podejście do zachowań

ryzykownych, otwartość na współpracę w zakresie oddziaływań profilaktycznych z innymi członkami społeczności lokalnej, dbałość o szczegółowe planowanie autorskich strategii oddziaływań związane z ich realizacją w czasie i przy wykorzystaniu zaprojektowanego budżetu.

Metody i pomoce dydaktyczne

Podczas ćwiczeń wykorzystuje się głównie metodę pracy warsztatowej a także zajęć w terenie polegających na przeprowadzeniu badań empirycznych na grupie respondentów. Pomoce dydaktyczne: tablice, rzutnik multimedialny, laptop/komputer, kartony, kolorowe pisaki, kwestionariusze w wersji papierowej.

Forma i warunki zaliczenia

Warunkiem zaliczenia przez studenta ćwiczeń w III semestrze jest: przeprowadzenie badań diagnostycznych na grupie 10 osób, zakodowanie danych w programie excel, sporządzenie diagnozy profilaktycznej – 60% oceny, zaliczenie kolokwium z treści teoretycznych – 40% oceny. Premiowana jest także aktywność podczas warsztatów – podnosi ona ocenę w sytuacjach granicznych.

Warunkiem zaliczenia ćwiczeń w IV semestrze jest: skonstruowanie autorskiego programu oddziaływań na bazie wyników diagnozy profilaktycznej przy wykorzystaniu modelu NIDA – 60% oceny, zaliczenie kolokwium z treści teoretycznych – 40% oceny. Premiowana jest także aktywność podczas warsztatów – podnosi ona ocenę w sytuacjach granicznych.

Treści programowe

Semestr III

Zajęcia 1. Wprowadzenie do psychoprofilaktyki.

Zagadnienia organizacyjne, omówienie zakresu materiału, podanie wymagań, literatury. Analiza zakresu aktywności psychologa w kontekście profilaktyki patologii społecznej.

Zajęcia 2. Dynamika rozwoju koncepcji profilaktycznych. Definicje profilaktyki.

Zapobieganie uzależnieniom przez redukcję dostępności i zapotrzebowania. Zapobieganie uzależnieniom przez koncentrację na kontekście społecznym. Zapobieganie uzależnieniom przez wspieranie rozwoju pełnego zdrowia. Definiowanie oddziaływań profilaktycznych w kontekście czynników ochraniających i czynników ryzyka.

Zajęcia 3. Zróżnicowanie działań profilaktycznych w kontekście poziomu zagrożenia wystąpienia patologii oraz podmiotów realizujących.

Profilaktyka uniwersalna, selektywna i indykatoryjna. Profilaktyka profesjonalna i rówieśnicza.

Zajęcia 4. Diagnoza profilaktyczna – sposoby i metody weryfikacji zapotrzebowania na oddziaływanie profilaktyczne w społeczności lokalnej.

Uzasadnienie konieczności wykonania diagnozy profilaktycznej dla każdej grupy uczestniczącej w oddziaływaniach profilaktycznych oraz potrzeba ewaluacji działań. Warunki badań – dobór próby losowej.

Zajęcia 5. Metody służące do diagnozy profilaktycznej grupy w wersji kwestionariuszowej.

Omówienie kwestionariusza ESPAD stosowanego w badaniach gimnazjalistów podczas realizacji Europejskiego Programu Badań Ankietowych na temat Używania Alkoholu i Narkotyków.

Zajęcia 6. Metody służące do diagnozy profilaktycznej grupy w wersji kwestionariuszowej – c.d.

Omówienie kwestionariusza Maudsley Addiction Profile (MAP) J. Marsdena, G. Gossopa, D. Stewarda, D. Besta; oraz Ankiety Studenci 2005 skonstruowanej przez J. Pacha (UJ) w ramach Sieci Uczelni Wolnych od Uzależnień.

Zajęcia 7. Metody służące do diagnozy profilaktycznej grupy w wersji kwestionariuszowej – c.d.

Omówienie Kwestionariusza Diagnozy Profilaktycznej (KDP) skonstruowanego przez I.

Niewiadomską (KUL), oraz Kwestionariusza Diagnozy Profilaktycznej w wersji ewaluacyjnej (KDP-E).

Zajęcia 8. Podsumowanie treści – kolokwium. Podział studentów na 2 osobowe zespoły przeprowadzające badania diagnostyczne, przydział grup badawczych.

Każdy 2 osobowy zespół bada Kwestionariuszem Diagnozy Profilaktycznej (KDP-E) 20 osób – studentów KUL.

Zajęcia 9. Przeprowadzanie diagnozy profilaktycznej przy użyciu KDP-E – zajęcia w terenie. Studenci przeprowadzają badania za pomocą KDP-E na ok. 1200 losowo wybranych przedstawicielach studentów wszystkich wydziałów i kierunków KUL. Omówienie trudności zaistniałych podczas badań.

Zajęcia 10. Kodowanie otrzymanych wyników badań do arkusza kalkulacyjnego.

Studenci kodują wyniki do sporządzonego przez prowadzącego zajęcia arkusza z wprowadzonymi formułami samo zliczającymi.

Zajęcia 11. Sporządzanie raportu z badań czyli przygotowanie diagnozy profilaktycznej.

Konstrukcja diagnozy. Diagnoza profilaktyczna zawiera opis badanej grupy, metody, charakterystykę sposobu przeprowadzenia badań, opis zachowań ryzykownych przejawianych przez młodzież w aspekcie używania substancji psychoaktywnych, zachowań sprzecznych z prawem karnym, zachowań wiktymizacyjnych i nieetycznych; charakterystykę czynników ryzyka i czynników ochraniających oraz analizę zapotrzebowania studentów w obszarach; kształcenia, integracji, wsparcia, rozwoju zainteresowań.

Zajęcia 12. Sporządzanie raportu z badań czyli przygotowanie diagnozy profilaktycznej c.d.

Przedstawienie sposobów analizy wyników badań. Wskazanie możliwości interpretacji uzyskanych wyników.

Zajęcia 13. Konsultacje sporządzanych przez Studentów diagnoz profilaktycznych.

Omawianie powstających podczas sporządzania diagnozy problemów, analizowanie poprawności interpretacyjnej.

Zajęcia 14. Ocena i omówienie diagnoz przygotowanych przez Studentów.

Podkreślenie zalet, omówienie błędów.

Zajęcia 15. Od diagnozy do autorskiego programu profilaktycznego.

Podsumowanie materiału zrealizowanego w I semestrze i merytoryczne wprowadzenie w problematykę II semestru. Formułowanie twierdzeń problemowych na podstawie diagnozy grupy.

Treści programowe

Semestr IV

Zajęcia 1. Zajęcia organizujące prace w kolejnym semestrze.

Przypomnienie wymagań i zasad zaliczenia przedmiotu. Omówienie treści, które zostaną zrealizowane w powiązaniu z materiałem zrealizowanym do tej pory oraz wskazaniem ich zastosowania w przyszłej pracy psychologa.

Zajęcia 2. Przedstawienie Modelu NIDA.

Omówienie 10 faz modelu: diagnostycznej, formułowania twierdzeń problemowych, wyznaczania celu oddziaływań, formułowania zadań, analizowania kroków, poszukiwania zasobów niezbędnych do realizacji programu w ramach społeczności lokalnej oraz poza społecznością lokalną, przyjmowanie kryteriów oceny i metod ich weryfikacji, przewidywanie trudności i poszukiwanie alternatyw, określenie finalnego planu działania.

Zajęcia 3. Model NIDA – c.d.

Pokazanie praktycznego zastosowania modelu w realizacji konkretnego przedsięwzięcia profilaktycznego – wykorzystanie programów realizowanych w ramach Katedry Psychoprofilaktyki Społecznej.

Zajęcia 4. Ewaluacja programów profilaktycznych.

Wskazanie argumentów za koniecznością ewaluowania programów profilaktycznych, omówienie sposobów (modeli) ewaluacji oraz metod ewaluacyjnych.

Zajęcia 5. Strategie profilaktyczne.

Omówienie podstawowych strategii profilaktycznych: informacyjnej, edukacyjnej, alternatyw, wsparcia, interwencyjnej.

Zajęcia 6. Strategia prawna.

Omówienie ustaw: o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi; o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych; o przeciwdziałaniu narkomanii – w kontekście profilaktyki.

Zajęcia 6. Konstruowanie autorskich programów profilaktycznych.

Programy konstruowane są przez 2 osobowe zespoły na podstawie wyników diagnozy profilaktycznej w oparciu o model NIDA – faza I – III.

Zajęcia 7. Konstruowanie autorskich programów profilaktycznych c.d..

Konstruowanie autorskich programów – faza IV – VII.

Zajęcia 8. Konstruowanie autorskich programów profilaktycznych c.d..

Konstruowanie autorskich programów – faza VIII – X.

Zajęcia 9. Prezentowanie autorskich programów profilaktycznych.

Każda grupa prezentuje skonstruowany program autorski. Celem prezentacji jest weryfikacja poprawności programów oraz prezentacja różnorodności powstałych strategii.

Zajęcia 10. Pomysł – program – poszukiwanie finansowania – wypełnianie wniosku aplikacyjnego – realizacja projektu badawczo-aplikacyjnego.

Zajęcia o charakterze wprowadzającym jak można wykorzystać model NIDA do przygotowania projektu badawczo-aplikacyjnego o charakterze profilaktycznym, gdzie można poszukiwać źródeł finansowania oraz jak przygotować wniosek aplikacyjny na podstawie wniosku o finansowanie PO KL.

Zajęcia 11. Agendy ogólnopolskie i regionalne koordynujące działania profilaktyczne.

Przedstawione zostają zadania i obszar działalności Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Krajowego Centrum ds. HIV/AIDS, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a także agend wybranych przez Studentów (Powrót z „U”, KARAN, Kuźnia, MONAR).

Zajęcia 12. Profilaktyka wokół nas.

Przygotowanie warsztatów profilaktycznych o charakterze informacyjno-edukacyjnym dla poszczególnych grup wiekowych do przeprowadzenia w szkole i przedszkolu. Dyskusja nad dostosowaniem formy, języka, poziomu merytorycznego informacji do wieku odbiorców oddziaływań profilaktycznych.

Zajęcia 13. Profilaktyka wokół nas.

Przygotowanie warsztatów profilaktycznych o charakterze informacyjno-edukacyjnym c.d.

Zajęcia 14. Analiza lokalnych podmiotów realizujących działania profilaktyczne.

Studenci przedstawiają organizacje realizujące w miejscach ich pochodzenia działania profilaktyczne zarówno w stosunku do osób zdrowych jak i zagrożonych wystąpieniem uzależnień i innych patologii oraz osób uzależnionych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Tworzy się ogólnopolska sieć organizacji profilaktycznych.

Zajęcia 15. Podsumowanie materiału - od diagnozy do autorskiego programu profilaktycznego.

Powtórzenie materiału realizowanego na zajęciach. Analiza obszarów działalności psychologa, psychoprofilaktyka, wyznaczanie dalszej ścieżki rozwoju kompetencji profilaktycznych i terapeutycznych (terapeuta w zakresie uzależnień).

Literatura podstawowa

1. Gaś Z. (2000). *Profilaktyka. Procedury konstruowania programów wczesnej interwencji.*

Lublin: Wydawnictwo UMCS

2. Niewiadomska I., Kalinowski M. (2010). Wezwani do działania. Zasoby społeczne w profilaktyce zachowań destrukcyjnych. Lublin: Wydawnictwo KUL.
3. Szymańska J. (2000). Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej profilaktyki. Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej MEN.
4. Świątkiewicz G. (red). (2002). Profilaktyka w środowisku lokalnym. Warszawa: Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

Literatura uzupełniająca

1. Carr A. (2004). Program profilaktyki szkolnej w zakresie AIDS i chorób przenoszonych drogą płciową. Gdańsk: GWP.
2. De Leon G. (2003). Społeczność terapeutyczna. Warszawa: KBdsPN.
3. Kooyman M. (2002). Społeczność terapeutyczna dla uzależnionych. Warszawa: KBdsPN.
4. McWhirter J., McWhirter B., McWhirter A., McWhirter E. (2005). Zagrożona młodzież. Warszawa: PARPA.
5. Majchrowska A., Wszędyrówny M. (2010). Wąwolnica – lokalny program promocji zdrowia. Krótki raport sprzed dekady. Lublin: Wydawnictwo Liber Duo s.c.
6. Mellibruda J., Sobolewska-Mellibruda Z. (2006). Integracyjna psychoterapia uzależnień. Warszawa: IPZ.
7. Verstner A., Buning E. (2004). Skuteczność leczenia substytucyjnego uzależnienia od opiatów. Warszawa: KBdsPN.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia zdrowia (w tym biofeedback)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	ks. dr Bogusław Block, mgr Piotr Mamcarz, mgr Izabela Chłodna
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	0
Prowadzący zajęcia	ks. dr Bogusław Block , mgr Piotr Mamcarz, mgr Izabela Chłodna

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie uczestników z najistotniejszymi koncepcjami i modelami zdrowia. Ukazanie podejścia salutogenetycznego i jego praktycznych zastosowań w odniesieniu do podejścia patogenetycznego. Nauczenie uczestników korzystania z metod służących pomiarowi zmiennych psychofizjologicznych.

Zamierzone efekty kształcenia

Student potrafi definiować pojęcia charakterystyczne dla psychologii zdrowia (np. poczucie koherencji, salutogenetyczne podejście, promocja i prewencja a zdrowie). Potrafi opisać modele zdrowia i choroby, a także porównać je między sobą. Student potrafi rozpoznawać choroby psychosomatyczne i somatopsychiczne. Potrafi skrytykować podejście dualistyczne oraz biomedyczne stosowane w leczeniu pacjentów chorych psychicznie i somatycznie. Student potrafi obliczyć wyniki właściwe dla poszczególnych metod oraz interpretować te wyniki. Potrafi sporządzać pisemną opinię na temat poziomu poczucia koherencji osoby przebadanej metodą SOC-29. Student jest w stanie zaprezentować metodę biofeedback oraz przedstawić jej zastosowanie. Osoba uczęszczająca na zajęcia jest otwarta na różne możliwości pomocy psychologicznej osobom chorującym somatycznie. Posiada wrażliwość na potrzeby osób borykających się z problemami natury psychosomatycznej. Osoba ta postępuje zgodnie z zasadami etyki psychologa.

Metody i pomoce dydaktyczne

1. Urządzenie do biofeedbacku (amplifier, okablowanie, sensory)
2. Laptop
3. Rzutnik multimedialny
4. Kwestionariusz Orientacji Życiowej SOC-29 (A. Antonovsky)
5. Lista symptomów Noo-Psycho-Somatycznych (P. Popielski)
6. CISS Kwestionariusz Radzenia Sobie w Sytuacjach Stresowych (Endler & Parker)

Forma i warunki zaliczenia

1. Ocena z pierwszego kolokwium – 25%
2. Ocena z drugiego kolokwium – 25%
3. Ocena z interpretacji metody – 15%

4. Frekwencja – 15%
5. Aktywność na zajęciach – 20 %

Treści programowe

Zajęcia 1. **Wprowadzenie do problematyki:** przegląd zagadnień, psychologia zdrowia jako dziedzina wiedzy i praktyki, związki z medycyną behawioralną, psychologią kliniczną, medycyną psychosomatyczną; przyczyny powstania, główne obszary zainteresowań;

Zajęcia 2. **Podstawy teoretyczne psychologii zdrowia:** terminologia specjalistyczna, koncepcje i modele zdrowia, holistyczne ujęcie zdrowia, podejście patogenetyczne i salutogenetyczne; budowanie modeli zdrowia

Zajęcia 3. **Zachowania zdrowotne:** definicje, charakterystyka zachowań niekorzystnych dla zdrowia, determinanty zachowań zdrowotnych; zasoby osobiste i społeczne sprzyjające zdrowiu

Zajęcia 4. **Modyfikacja zachowań niekorzystnych dla zdrowia:** programy profilaktyczne i ich skuteczność, promocja zdrowia i prewencja

Zajęcia 5. **Psychologiczne uwarunkowania podatności na choroby somatyczne:** rola osobowości, wzajemne związki, mechanizmy łączące osobowość z chorobami, analiza przypadków

Zajęcia 6. Kolokwium

Zajęcia 7. **Noopsychosomatyka:** wielowymiarowość ludzkiej egzystencji, aktywność noetycznego wymiaru osobowości, analiza podejmowania decyzji w odniesieniu do zdrowia i choroby

Zajęcia 8. **Psychologiczne uwarunkowania procesu leczenia:** czynniki decydujące o podjęciu leczenia, postawy wobec choroby, właściwości osobowości sprzyjające zdrowiu

Zajęcia 9. **Biologiczne sprzężenie zwrotne:** teoretyczne podstawy biofeedbacku, eeg biofeedback w odniesieniu do psychologii, aparatura i możliwości narzędzi biofeedback

Zajęcia 10. **Kwestionariusz SOC – Poczucia Koherencji:** problematyka poczucia koherencji, interpretacja wyników, diagnoza

Zajęcia 11. Kolokwium

Zajęcia 12. **Metoda Lista Symptomów Noo-psycho-somatycznych K. Popielski:** interpretacja wyników, opis metody, analiza jakościowa pytań, tworzenie diagnozy na podstawie metody

Zajęcia 13. **Metoda Biofeedback:** prezentacja narzędzi do pomiaru zmiennych fizjologicznych, przykładowe zadania i ich interpretacja, tworzenie profilu psychofizjologicznego

Zajęcia 14. **Kwestionariusz CISS**: opis metody, interpretacja wyników, zastosowanie praktyczne, umiejętność tworzenia profilów

Zajęcia 15. Zaliczenie

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Bishop G. D. (2000). *Psychologia zdrowia*. Wrocław: Wyd. ASTRUM.
2. Heszen-Niejodek I., Sęk H. (red.) (1997). *Psychologia zdrowia*. Warszawa: PWN.
3. Heszen I., Sęk H. (2007). *Psychologia zdrowia*. Warszawa: PWN.
4. Popielski, K.(1994). Noetyczny wymiar osobowości. Lublin: RW KUL. (I wydanie 1993).
5. Sheridan C.L., Radmacher S.A. (1998). *Psychologia zdrowia. Wyzwanie dla biomedycznego modelu zdrowia*. Warszawa: Wyd. Instytutu Psychologii Zdrowia.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Dolińska-Zygmunt G. (red.) (2001). *Podstawy psychologii zdrowia*. Wrocław: Wyd. UW.
2. Popielski, K. (1999). Noopsychosomatyka: propozycja nowego podejścia diagnostyczno-terapeutycznego. *Przegląd psychologiczny*, T. 42, 4, (s. 17-41).
3. Popielski, K. (2008). *Psychologia egzystencji: wartości w życiu*. Wydawnictwo KUL.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia społeczna

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/stacjonarne
Autor programu	Dr hab. Jacek Śliwak, prof. KUL, dr Michał Wiechetek, dr Beata Zarzycka, dr Jerzy Szymoń, mgr Rafał P. Bartczuk
Wymagania wstępne	Udział w wykładzie z psychologii społecznej
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	dr Beata Zarzycka, dr Jerzy Szymoń, mgr Rafał P. Bartczuk

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Pogłębienie informacji zdobywanych w trakcie wykładu. Przygotowanie uczestników do samodzielnego planowania, prowadzenia oraz interpretowania badań z zakresu szeroko rozumianej psychologii społecznej.

Zamierzone efekty kształcenia:

Wiedza pozwalająca definiować i tłumaczyć zachowania społeczne w ramach różnych koncepcji teoretycznych. Informacje umożliwiające trafnie rozpoznać problemy oraz przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom społecznym.

Umiejętności pozwalające adekwatnie analizować i interpretować zachowania osób będących pod bezpośrednim lub pośrednim wpływem społecznym. Kompetencje umożliwiające wyszukiwać typowe problemy z obszaru psychologii społecznej i opracowywać narzędzia pozwalające określić występowanie oraz nasilenie poziomu niekorzystnych zjawisk społecznych, takich m.in. jak stereotypy i uprzedzenia.

Otwartość na różnego rodzaju problemy dotyczące procesów psychicznych i zachowań ludzi znajdujących się w sytuacjach społecznych. Wrażliwość na przestrzeganie zasad etycznych w trakcie realizowania badań (szczególnie w przypadku badań eksperymentalnych). Niezbędne umiejętności pozwalające wyrażać i argumentować sądy w sprawach dotyczących różnych zachowań ludzkich np. agresywnych lub nacechowanych uprzedzeniami.

Metody i pomoce dydaktyczne

Udział w zajęciach stacjonarnych (dyskusja, prezentacja multimedialna, metody warsztatowe, filmy obrazujące sytuacje społeczne). Korzystanie z materiałów oraz elektronicznych narzędzi komunikacji (fora dyskusyjne, czat) umieszczonych na wirtualnej platformie Konsorcjum Lubelskich Uczelni (www.konsorcjum.ilab.pl).

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie odbywa się niezależnie po każdym semestrze zajęć. Ocena z ćwiczeń stanowi wypadkową punktów zdobytych z kolokwium – 60% i prac zaliczeniowych – 40% (w zależności od semestru są to: raport z badań w obszarze psychologii społecznej,

przygotowanie i zaprezentowanie ciekawostki dotyczącej psychologii społecznej, opracowanie kwestionariusza mierzącego problem o charakterze społecznym, udziału w projekcie badawczym).

Treści programowe

Zajęcia 1.

Ćwiczenia wprowadzające do treści programowych omawianych w I semestrze, podanie wymagań i warunków zaliczenia przedmiotu, prezentacja internetowego narzędzia wspomagającego udział w ćwiczeniach.

Zajęcia 2.

Nurty teoretyczne w psychologii społecznej – ćwiczenie interpretacji zachowań społecznych w ramach różnych podejść.

Zajęcia 3.

Modele badawcze stosowane w psychologii społecznej cz. I: model obserwacyjny – charakterystyka, wady, zalety, przykłady badań.

Zajęcia 4.

Modele badawcze stosowane w psychologii społecznej cz. II: model korelacyjny – charakterystyka, wady, zalety, konsekwencje niewłaściwej interpretacji związku między zmiennymi, przykłady badań.

Zajęcia 5.

Modele badawcze stosowane w psychologii społecznej cz. III: model eksperymentalny – charakterystyka, warunki niezbędne do właściwego przeprowadzenia eksperymentu, podstawowe zasady etyczne, przykłady badań.

Zajęcia 6.

Model eksperymentalny – analiza i dyskusja wyników eksperymentu więziennego P. Zimbardo.

Zajęcia 7.

Model eksperymentalny – analiza i dyskusja wyników eksperymentu nad posłuszeństwem wobec autorytetu S. Milgrama.

Zajęcia 8.

Badania sondażowe/kwestionariuszowe – rodzaje, strategie prowadzenia, sposoby zachęcania uczestników do udziału w badaniach.

Zajęcia 9.

Zasady przygotowywania pytań ujmujących fakty.

Zajęcia 10.

Zasady przygotowywania pytań ujmujących stany subiektywne.

Zajęcia 11.

Przygotowanie pełnego kwestionariusza (instrukcja, metryczka, pytania/twierdzenia) ujmującego wybrane zjawisko o charakterze społecznym.

Zajęcia 12.

Narzędzia internetowe wspomagające prowadzenie badań dotyczących opinii i postaw.

Zajęcia 13.

Podsumowanie zagadnień omawianych w I semestrze.

Zajęcia 14.

Kolokwium sprawdzające wiedzę oraz umiejętności nabyte w trakcie zajęć.

Zajęcia 15.

Wpis zaliczeń.

Zajęcia 16.

Ćwiczenia wprowadzające do treści programowych omawianych w II semestrze, podanie wymagań i warunków zaliczenia ćwiczeń.

Zajęcia 17.

Technika socjometryczna i programy komputerowe wspomagające graficzną prezentację struktury oraz relacji zachodzących w grupie.

Zajęcia 18.

Skale stosowane w psychologii społecznej cz. I - skala typu Thurstone'a i Likerta: wady, zalety, zasady konstrukcji.

Zajęcia 19.

Skale stosowane w psychologii społecznej cz. II - Skalogram Guttmana, Skala Dystansu Społecznego Bogardusa – zasady konstrukcji, przykłady badań.

Zajęcia 20.

Metoda pomiaru postaw utajonych - Test Utajonych Skojarzeń (IAT).

Zajęcia 21.

Skale stosowane w psychologii społecznej cz. III - Dyferencjał semantyczny jako metoda do pomiaru konotacyjnego znaczenia pojęć oraz struktury stereotypów - zasady konstrukcji, przykłady badań.

Zajęcia 22.

Tożsamość indywidualna i grupowa - charakterystyka, sposoby badania.

Zajęcia 23.

Aprobata społeczna - uwarunkowania, metody pomiaru, obszary wykorzystania.

Zajęcia 24.

Wybrane narzędzia do pomiaru efektywności funkcjonowania społecznego.

Zajęcia 25.

Klasyfikacja i pomiar preferencji wartości (m.in. Kwestionariusz Wartości Rokeacha, Skala Wartości Schelerowskich, Kwestionariusz Portretów Schwartza).

Zajęcia 26.

Metody do pomiaru poczucia lokalizacji kontroli (m.in. Skala I-E, Kwestionariusz „Delta”).

Zajęcia 27.

Analiza i interpretacja wyników projektu badawczego z obszaru psychologii społecznej przeprowadzonego w ramach zajęć.

Zajęcia 28.

Podsumowanie zagadnień omawianych w II semestrze.

Zajęcia 29.

Kolokwium sprawdzające wiedzę oraz umiejętności nabyte w trakcie zajęć.

Zajęcia 30.

Wpis zaliczeń.

Literatura podstawowa:

1. Aronson, E., Wilson, T., Akert, R. (1997). *Psychologia społeczna. Serce i umysł*. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
2. Babbie, E. (2004) *Badania społeczne w praktyce*. Warszawa: PWN
3. Kenrick, D., Neuberg, S., Cialdini, R., (2002). *Psychologia społeczna*. Gdańsk: GWP.
4. Wojciszke, B. (2002). *Człowiek wśród ludzi. Zarys psychologii społecznej*. Warszawa: Scholar.
5. Wojciszke, B., Doliński, D. (2008). *Psychologia społeczna*. W: D. Doliński, J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki* (t. 2) Gdańsk: GWP.

Literatura uzupełniająca:

1. Bohner, G., Wanke, M. (2004). *Postawy i zmiana postaw*. Gdańsk: GWP.
2. Brzozowski, P. (2002). Uniwersalność struktury wartości: koncepcja Shaloma H. Schwartza. *Roczniki Psychologiczne*, 5, 27-51.
3. Cameron, J. E., Lalonde, R. N. (2001). Social identification and gender-related ideology in women and men. *British Journal of Social Psychology*, 40, 59–77.
4. Brzezińska, A. (2004). Socjometria, W: J. Brzeziński (red.), *Metodologia badań*

- psychologicznych. Wybór tekstów.* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN. s. 192 – 231.
5. Brzozowski, P (1995). *Skala Wartości Schelerowskich.* Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
  6. Nelson, T. D. (2003). *Psychologia uprzedzeń.* Gdańsk: GWP.
  7. Drwal, R. Ł., Wilczyńska J. (1995). Opracowanie kwestionariusza aprobaty społecznej (KAS). W: R. Ł. Drwal (red.), *Adaptacja kwestionariuszy osobowości(57-66).* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
  8. Matczak, A. (2001). *Kwestionariusz Kompetencji Społecznych. Podręcznik.* Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych.
  9. Maison, D. (2004). *Utajone postawy konsumenckie. Analiza możliwości wykorzystania metody IAT.* Gdańsk: GWP.
  10. *Psychologia społeczna* (kwartalnik Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Społecznej).

6. Syllabusy: ROK III

Lp	Nazwa przedmiotu	Semestr				Prowadzący
		I		II		
		Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	
III rok Wykłady obowiązkowe dla wszystkich						
1.	Metody statystyczne (wykład)	15	Zbo/2	30	E/3	Dr O. Gorbaniuk
2.	Wprowadzenie do psychologii klinicznej dorosłych (wykład)	30	Zbo/4	15	E/2	Dr hab. S. Steuden, prof. KUL
3.	Wprowadzenie do psychologii klinicznej dzieci i młodzieży (wykład)	-	-	15	E/3	Dr M. Oleś
4.	Metody badania osobowości (wykład)	15	Zbo/3	30	E/3	Dr M. Puchalska-Wasył
5.	Psychologia wychowania i nauczania (wykład)	30	E/3	-	-	Dr A. Gała
6.	Psychologia różnic indywidualnych: psychologia zdolności i twórczości (wykład)	-	-	30	E/3	Prof. dr hab. A. Sękowski
7.	Wprowadzenie do psychologii przemysłowej (wykład)	30	E/4	-	-	Dr hab. B. Rożnowski
8.	Podstawy psychometrii (wykład)			30	E/3	Dr hab. M. Łąguna
9.	Psychologia rehabilitacji	-	-	15	Zbo/3	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL

	(niepełnosprawność intelektualna i motoryczna) (wykład)					
III rok Ćwiczenia obowiązkowe dla wszystkich						
1.	Metody statystyczne (ćwiczenia)	30	Z	30	Z	Mgr D. Zapała 3 grupy
2.	Wprowadzenie do psychologii klinicznej dorosłych (ćwiczenia)	30	Z	15	Z	Dr K. Szymona-Pałkowska 1 grupa Dr B. Bereza 2 grupy
3.	Wprowadzenie do psychologii klinicznej dzieci i młodzieży (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Dr E. Talik 3 grupy
4.	Metody badania osobowości (ćwiczenia)	15	Z	30	Z	Dr M. Sobol-Kwapińska I sem. 1 grupa Dr M. Puchalska-Wasył 2 grupy Dr T. Jankowski II sem. 1 grupa
5.	Psychologia różnic indywidualnych: psychologia zdolności i twórczości (ćw.)	-	-	15	Z	Ks. mgr M. Rudź 1 grupa Ks. dr W. Klinkosz 2 grupy
6.	Psychologia wychowania i nauczania (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Mgr A. Szczykutowicz 1 grupa Dr A. Gała 1 grupa Dr E. Trubiłowicz 1 grupa
7.	Wprowadzenie do psychologii przemysłowej (ćwiczenia)	15	Z	-	-	Mgr P. Mamcarz 2 grupy Mgr I. Chłodna 1 grupa
8.	Podstawy psychometrii (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Mgr P. Stróżak 3 grupy
9.	Psychologia rehabilitacji (ćw.)	-	-	15	Z	Mgr M.M. Kulik 1 grupa Mgr M. Machowski 2 grupy
III rok Konwersatorium obowiązkowe						
1	English in Psychology – A Practical Approach (konwersatorium)	30	Z/3	-	-	Mgr D. Szymczyk 3 grupy

III rok Proseminarium (jedno do wyboru spośród podanych poniżej)

1.	Psychologia ogólna (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	Dr J. Iskra
2.	Psychoterapia i psychologia zdrowia (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	Ks. dr B. Block
3.	Psychologia wychowawcza i rodziny (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	Prof. dr hab. M. Braun-Gałkowska
4.	Psychologia rehabilitacji (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	Dr G. Wiącek
5.	Psychologia różnic indywidualnych (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	o. dr W. Klinkosz
6.	Psychologia procesów poznawczych (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	<i>Zawieszono w roku 2010/2011</i>
7.	Psychologia emocji i motywacji (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	<i>Zawieszono w roku 2010/2011</i>
8.	Psychologia rozwojowa (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	<i>Zawieszono w roku 2010/2011</i>
9.	Psychologia kliniczna (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	<i>Zawieszono w roku 2010/2011</i>
10.	Psychologia osobowości (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	<i>Zawieszono w roku 2010/2011</i>
11.	Psychologia organizacji i zarządzania (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	<i>Zawieszono w roku 2010/2011</i>
12.	Psychologia społeczna (proseminarium)	30	Z/1	30	Z/3	<i>Zawieszono w roku 2010/2011</i>
13.	Psychoprofilaktyka	30	Z/1	30	Z/3	<i>Zawieszono w roku 2010/2011</i>

.	patologii społecznej (proseminarium)					
---	---	--	--	--	--	--

* UWAGA! Punktacja za proseminarium jest włączona do ogólnej sumy punktów bloku podstawowego

SPECJALIZACJA 1 – Psychologia kliniczna i osobowości

III rok Wykłady specjalizacyjne spec. 1

1.	Diagnostyka parcjalnych deficytów rozwojowych (wyk.)	30	E/7	-	-	Dr E. Januszewska
2.	Metody badania osobowości dzieci i dorosłych (wyk.)	-	-	15	E/4	Dr M. Sobol-Kwapińska
3.	Mechanizmy motywacyjne i emocjonalne (wyk.)	30	E/3	-	-	Dr M. Janson
4.	Psychologia moralności (wyk.)	-	-	30	E/3	Ks. dr J. Szymoń

III rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 1

1.	Diagnostyka parcjalnych deficytów rozwojowych (ćw.)	30	Z	-	-	Mgr I. Czajka-Szymona	1 grupa
2.	Metody badania osobowości dzieci i dorosłych (ćw.)	30	Z	30	Z	Dr M. Sobol-Kwapińska	1 grupa
3.	Mechanizmy motywacyjne i emocjonalne (ćw.)	15	Z	-	-	Dr M. Janson	1 grupa
4.	Psychologia moralności (ćw.)	-	-	15	Z	Ks. dr J. Szymoń	1 grupa

SPECJALIZACJA 2– Psychologia edukacji i komunikacji

III rok Wykłady specjalizacyjne spec.2

1.	Psychologia rodziny dysfunkcyjnej (wyk.)	30	E/7	-	-	Dr B. Lachowska
2.	Psychologia dysfunkcji szkolnych (wyk.)	-	-	30	E/6	Dr A. Gała
3.	Psychologia twórczości (wyk.)	-	-	30	E/4	o. dr W. Klinkosz
4.	Diagnostyka parcjalnych deficytów rozwojowych (wyk.)	30	E/7	-	-	Dr E. Januszewska

III rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 2

1.	Psychologia rodziny dysfunkcyjnej (ćw.)	30	Z	-	-	Dr B. Lachowska	1 grupa
2.	Psychologia twórczości (ćw.)	-	-	15	Z	o. dr W. Klinkosz	1 grupa
3.	Diagnostyka parcjalnych deficytów rozwojowych (wyk.)	30	Z	-	-	Dr E. Januszewska	1 grupa

SPECJALIZACJA 3 – Psychologia marketingu, organizacji i zarządzania

III rok Wykłady specjalizacyjne spec. 3

1.	Psychologia przemysłowa (wyk.)	-	-	30	E/6	Dr hab. B. Rożnowski
2.	Psychologia ekonomiczna (wyk.)	-	-	15	E/4	Dr A. Kozak
3.	Psychologia środowiskowa (wyk.)	15	E/6	-	-	Dr G. Kida

III rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 3

1.	Psychologia przemysłowa (ćw.)	-	-	15	Z	Mgr A. Stasińska	1 grupa
2.	Psychologia ekonomiczna (ćw.)	-	-	15	Z	Mgr A. Załęska	1 grupa
3.	Psychologia środowiskowa (ćw.)	30	Z	-	-	Mgr P. Mamcarz	1 grupa
4.	Zastosowanie metod komputerowych w badaniach psychologicznych (ćwiczenia)	15	Z/1	-	-	Dr A. Błachnio	1 grupa

SPECJALIZACJA 4– Psychoprofilaktyka i psychoterapia

III rok Wykłady specjalizacyjne spec.2

1.	Psychologia zdrowia młodzieży i dorosłych (wyk.)	-	-	30	E/3	Ks. dr B. Block
2.	Patologia społeczna (wykład)	30	E/6	-	-	Dr hab. I. Niewiadomska, prof. KUL
3.	Psychologia komunikacji społecznej (wyk.)	-	-	30	E/5	Dr hab. J. Śliwak, prof. KUL
4.	Psychologia moralności (wyk.)	-	-	30	E/3	Ks. dr J. Szymołon

III rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 2

1.	Psychologia zdrowia młodzieży i dorosłych (ćw.)	-	-	30	Z	Ks. dr B. Block	1 grupa
2.	Patologia społeczna (ćw.)	30	Z	-	-	Dr J. Chwaszcz	1 grupa
3.	Psychologia komunikacji społecznej (ćw.)	-	-	15	Z	Mgr R. Bartczuk	1 grupa
4.	Psychologia moralności (ćw.)	-	-	15	Z	Ks. Dr J. Szymołon	1 grupa

6.1. WYKŁADY OBOWIĄZKOWE DLA WSZYSTKICH

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Metody statystyczne

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Oleg Gorbaniuk
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45 (Semestr I: 15; Semestr II: 30)
Liczba punktów ECTS	Semestr I: Zbo/2; Semestr II: E/3
Prowadzący zajęcia	dr Oleg Gorbaniuk

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zakłada się, że student ma ogólną wiedzę psychologiczną oraz uczestnicząc w równolegle prowadzonym proseminarium nabywa doświadczenia w zakresie samodzielnego planowania i prowadzenia psychologicznych badań eksperymentalnych. Równolegle do wykładu są prowadzone ćwiczenia w oparciu o pakiet statystyczny SPSS lub STATISTICA. Po wysłuchaniu wykładów student powinien umieć zaplanować badania psychologiczne z uwzględnieniem możliwości zastosowania różnych statystyk w fazie analizy danych, samodzielnie dobrać narzędzia statystyczne, wykonać analizę uzyskanych danych stosując dostępne pakiety statystyczne oraz zinterpretować i wyciągnąć wnioski z przeprowadzonych analiz.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład wspomagany prezentacją multimedialną i egzemplifikacją za pomocą programów statystycznych SPSS i STATISTICA.

Pomoce dydaktyczne: rzutnik multimedialny i laptop.

Forma i warunki zaliczenia

Aby podejść do egzaminu, należy zaliczyć część praktyczną (ćwiczenia). Test egzaminacyjny obejmuje całość materiału wykładu i nie wykracza poza niego. Cały test będzie podzielony na 4 bloki po ok. 25 pytań w każdym: (1) Statystyki opisowe, (2) Korelacje i estymacja parametrów, (3) Testy istotności różnic pomiędzy pomiarami, (4) Statystyki zaawansowane

Ocena z całości egzaminu / Odsetek poprawnych odpowiedzi: (5,0) 93%-100%, (4,5) 85%-92% (4,0) 77%-84%, (3,5) 69%-76%, (3,0) 60%-68%, (2,0) poniżej 60%.

Pozytywna ocena z egzaminu (3.0-5.0) jest możliwa pod warunkiem uzyskania min. 50% punktów w każdym z 4 wymienionych wyżej bloków. Niezaliczenie któregokolwiek bloku powoduje niezaliczenie całego egzaminu. Egzamin poprawkowy we wrześniu dla takiej osoby

będzie jednak ograniczał się tylko do bloku, który nie był zaliczony.

Treści programowe

Semestr V (15 godz.):

Zajęcia 1. Podstawowe pojęcia statystyki· Wprowadzenie· Statystyka jako badanie populacji· Statystyka jako badanie zmienności· Próby i ich pobieranie· Parametry i estymatory· Zmienne i ich klasyfikacja, Operacjonalizacja zmiennych· Problemy badawcze· Hipotezy badawcze· Procedura eksperymentalna.

Zajęcia 2. Proces doboru próby do badań: metody doboru losowego· Dobór losowy prosty· Dobór losowy systematyczny· Dobór losowy warstwowy· Dobór losowy zespołowy (grupowy)· Dobór losowy wielostopniowy· Dobór losowy wielofazowy. Proces doboru próby do badań: metody nielosowego doboru próby· Dobór kwotowy· Dobór jednostek typowych· Dobór przez eliminację· Dobór celowy· Dobór przypadkowy· Dobór wygodny· Dobór sieciowy· Metoda kuli śniegowej· Określenie liczebności próby.

Zajęcia 3. Rozkłady liczebności i ich granice· Wprowadzenie· Rozkłady liczebności Zasady posługiwania się przedziałami klasowymi· Granice dokładne przedziałów klasowych. Różnice między rozkładami liczebności· Histogramy· Wieloboki liczebności· Wieloboki liczebności skumulowanych· Miara asymetrii· Miara koncentracji.

Zajęcia 4. Miary tendencji centralnej: Średnia arytmetyczna· Średnia ważona· Średnia geometryczna· Średnia harmonijna. Mediana· Kwartyle, decyle i centyle· Inne kwantyle· Modalna· Relacje pomiędzy średnią, modalną i medianą.

Zajęcia 5. Miary zmienności (rozproszenia)· Rozstęp i rozpiętość· Odchylenie przeciętne· Wariancja i odchylenie ćwiartkowe· Rozstęp ćwiartkowy i odchylenie ćwiartkowe. Skala standardowa i wyniki standardowe·

Zajęcia 6. Krzywa normalna. Obszar pod krzywą normalną· Właściwości rozkładu normalnego. Korelacja· Pojęcie korelacji· Współczynnik korelacji r Pearsona· Etapy interpretacji współczynnika korelacji· Współczynnik determinacji i procent wyjaśnionej wariancji.

Zajęcia 7. Korelacja a regresja liniowa· Korelacja a regresja liniowa· Równanie regresji a predykcja Odstające obserwacje· Niejednorodność w próbie· Korelacje pozorne.

Zajęcia 8. Korelacje oparte na rangach· Rho Spearmana· tau Kendalla· Gamma· d Somersa : $d(X|Y)$, $d(Y|X)$; Współczynnik kontyngencji C · V Cramera· Współczynnik phi Yula.

Semestr VI (30 godz.):

Zajęcia 1. Specyficzne miary zależności· Korelacja tetrachoryczna· Współczynniki niepewności· Współczynnik eta· Współczynnik Kappa· Podsumowanie zagadnienia korelacji i jej miar.

Zajęcia 2. Rozkład z próby i rzetelność statystyk· Średnia· Proporcja· Mediana· Odchylenie standardowe· Różnica między średnimi· Współczynnik korelacji· Przedziały i granice ufności· Duże próby· Małe próby.

Zajęcia 3. Hipotezy i ich weryfikacja· Rodzaje hipotez ze względu na przedmiot· Sposób formułowania hipotez· Kierunek a hipoteza· Błędy I i II rodzaju· Moc testu statystycznego· Etapy wnioskowania statystycznego.

Zajęcia 4. Testowanie istotności zależności· Hipoteza zależności między zmiennymi· Test t dla współczynnika korelacji· Test dwustronny a jednostronny· Pełna interpretacja współczynnika korelacji· Istotność statystyczna (poziom p).

Zajęcia 5. Testowanie hipotez o kształcie rozkładu zmiennej· Test z Kołmogorowa-Smirnowa· Test Lillieforsa· Test W Shapiro-Wilka· Test zgodności (2 (chi-kwadrat)· Porównanie danych źródłowych i pokategoryzowanych· Testowanie wartości badanych zmiennych· Test t dla jednej próby; Testy różnic między wariancjami: testy jednowymiarowe. Test F Fishera-Snedecora, Test Levene'a. Testowanie hipotez różnic między grupami w zakresie nasilenia cech.

Zajęcia 6. Kryteria doboru testu różnic. Schemat doboru testów różnic. Testy parametryczne. Warunki zastosowania testów istotności różnic dla 2 grup niezależnych Test t dla prób niezależnych, t dla prób zależnych.

Zajęcia 7. 1-czynnikowa analiza wariancji (1-ANOVA). Podział sum kwadratów. Porównania średnich post-hoc, testy kontrastów. Założenia i konsekwencje ich naruszenia. 1-czynnikowa analiza wariancji (1-ANOVA) z pomiarem powtarzającym. Założenie sferyczności i symetrii połączonej.

Zajęcia 8. Testy nieparametryczne oparte o skalę porządkową. Testy dla grup niezależnych: Test U Manna-Whitneya, Test dla dwóch prób Kołmogorowa-Smirnowa, Test serii Walda-Wolfowitz, ANOVA Kruskala-Wallis, Test mediany.

Zajęcia 9. Testy dla pomiarów zależnych, Test kolejności par Wilcoxon, Test znaków, ANOVA Friedmana, Współczynnik zgodności Kendalla.

Zajęcia 10. Nieparametryczne testy oparte o skalę nominalną: Chi-kwadrat Pearsona, Poprawka Yatesa, Dokładny test Fishera, Testy chi-kwadrat i test z jako testy jednostronne dla tabel 2×2 ; Chi-kwadrat McNemary, Test Q Cochran. Testowanie różnic między współczynnikami korelacji.

Zajęcia 11. Wieloczynnikowa Anova/Manova. Podstawowe idee. Założenia i konsekwencje ich naruszenia. Etapy interpretacji wyników. Analiza kowariancji (Ancova). Układy wielowymiarowe: Manova/Mancova - analiza kontrastów i testy *post-hoc*. Układy złożone. Najważniejsze przypadki zastosowań w pracach psychologicznych.

Zajęcia 12. Analiza regresji wielokrotnej. Ogólny cel. Najważniejsze obszary zastosowań. Modele „uwarunkowań”. Metoda obliczeniowa. Założenia, ograniczenia, rozważania praktyczne. Rodzaje metod.

Zajęcia 13. Analiza czynnikowa. Ogólny cel. Analiza czynnikowa jako metoda redukcji danych. Przegląd wyników analizy głównych składowych. Analiza czynnikowa jako metoda klasyfikacji.

Zajęcia 14. Przegląd zaawansowanych metod statystycznych I. Analiza funkcji dyskryminacyjnej, Analiza kanoniczna, Analiza regresji logistycznej, Analiza log-liniowa.

Zajęcia 15. Przegląd zaawansowanych metod statystycznych II. Analiza skupień (niehierarchiczna), Skalowanie wielowymiarowe, Hierarchiczna analiza skupień.

Literatura podstawowa

1. Francuz, P., Mackiewicz, R. (2005). *Przewodnik po metodologii i statystyce*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
2. Ferguson, G.A., Takane Y. (1999). *Analiza statystyczna w psychologii i pedagogice*. Warszawa: PWN.
3. Mynarski, S. (2000). *Praktyczne metody analizy danych rynkowych i marketingowych*. Kraków: Zakamycze.

Literatura uzupełniająca

1. Górniak J., Wachnicki J. (2000). *SPSS for Windows. Pierwsze kroki w analizie danych*. Kraków: SPSS Polska.
2. Brzeziński J., Stachowski R. (1984). *Zastosowanie analizy wariancji w eksperymentalnych badaniach psychologicznych*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
3. Stanisław, A. (2007). *Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL na przykładach z medycyny*. Tom 2. *Modele liniowe i nieliniowe*. Wydawca: StatSoft Polska, Kraków.

4. Stanisław, A. (2007). *Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL na przykładach z medycyny. Tom 3. Analizy wielowymiarowe.* Wydawca: StatSoft Polska, Kraków.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Wprowadzenie do psychologii klinicznej dorosłych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Stanisława Steuden, prof. KUL
Wymagania wstępne	Udział w ćwiczeniach
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	6
Prowadzący zajęcia	dr hab. Stanisława Steuden, prof. KUL

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest przedstawienie szerokiego spektrum problemów psychologicznych człowieka dorosłego. Istotnym elementem prowadzonych zajęć jest ukazywanie etycznych aspektów pracy psychologa klinicznego, konieczności poszanowania godności człowieka – jego prawa do autonomii i rozwoju, dbałości o jakość życia. Ważną częścią wykładu jest prezentacja i omawianie różnych (odpowiednich do treści wykładu) przypadków klinicznych.

Zamierzone efekty kształcenia:

Wiedza: Student potrafi różnicować normę i patologię, opisać w języku klinicznym (psychologicznym) objawy stresu, kryzysu, konfliktu, ryzyka zachowań autodestrukcyjnych, przemocy, mobbingu, zaburzeń psychicznych, zaburzeń osobowości i wyjaśnić je w świetle wielu teorii psychologicznych (psychodynamicznych, poznawczych, behawioralnych, egzystencjalnych, humanistycznych), a także możliwych uwarunkowań środowiskowych, genetycznych. Potrafi rozpoznać, opisać i oceniać zaburzenia dotyczące funkcji i umiejętności poznawczych, emocjonalnych, relacyjnych, wolitywnych, charakterologicznych i in.).

Umiejętności: Student nabywa umiejętność obserwacji istniejących zaburzeń, ich oceny i analizy (z uwzględnieniem współczesnych systemów klasyfikacji zaburzeń – DSM i ICD). Staje się bardziej wrażliwy na problemy psychologiczne związane z codziennym funkcjonowaniem człowieka – jego zmaganiem się z sytuacjami trudnymi rozwojowymi i incydentalnymi. Potrafi stosować nabyte umiejętności w ocenie stanu psychicznego i poszczególnych funkcji. Ma szacunek dla godności człowieka – jego potrzeb, przysługujących mu praw, jest także uwrażliwiany na pojawienie się problemów w jego kontakcie z osobą ujawniającą potrzebę wsparcia psychicznego ze względu na trudności radzenia sobie z problemami.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Formą zajęć jest wykład. Sprzęt: rzutnik multimedialny, rzutnik pisma, laptop.

Forma i warunki zaliczenia:

Egzamin pisemny z zakresu treści z wykładu oraz literatury podstawowej

Treści programowe:

Semestr I:

- Zajęcia 1. Definicje, przedmiot, cel, zadania psychologii klinicznej, formy i zakres pracy psychologa klinicznego (możliwości i ograniczenia)
- Zajęcia 2. Psychologia kliniczna – historia, współczesne kierunki rozwoju, obszar działań, miejsce wśród innych dziedzin nauki (medycyny, teologii, biologii, filozofii, socjologii, polityki, pedagogiki itp.)
- Zajęcia 3. Ustawa o Ochronie Zdrowia Psychicznego – ustalenia teoretyczne i aplikacyjne
- Zajęcia 4. Pojęcie normy i patologii – koncepcje zdrowia; norma teoretyczna, społeczna, statystyczna; wskaźniki zaburzeń jakościowe i ilościowe
- Zajęcia 5. Psychologiczne koncepcje wyjaśniania zaburzeń zdrowia psychicznego i somatycznego: psychodynamiczne, behawioralne, poznawcze, humanistyczne, egzystencjalne, teorie uczenia się i inne
- Zajęcia 6. Wybrane aspekty psychologicznej diagnozy klinicznej – cel, przedmiot, typologia, metodologiczne i merytoryczne błędy w diagnostyce klinicznej
- Zajęcia 7. Charakterystyka i znaczenie aktualnych systemów klasyfikacji zaburzeń zdrowia psychicznego ICD-10 (WHO) oraz DSM-IV; DSM-IV-R (APA) w diagnostyce klinicznej
- Zajęcia 8. Konflikt psychologiczny – przyczyny, diagnoza, typologia, koncepcje wyjaśniające, spójność/niespójność psychiczna, wpływ na funkcjonowanie człowieka
- Zajęcia 9. Frustracja – uwarunkowania rozwojowe i sytuacyjne, diagnoza, symptomatologia, skutki dla funkcjonowania człowieka, następstwa, profilaktyka
- Zajęcia 10. Kryzys psychologiczny – podłoże, diagnoza, typologia (incydentalny, przemiany, ostry, chroniczny)
- Zajęcia 11. Rodzenie sobie z kryzysem – pozytywne i negatywne następstwa
- Zajęcia 12. Interwencja kryzysowa – specyfika, cel, etapy postępowania, formy wsparcia, ośrodki interwencji, czynniki determinujące efektywność wsparcia
- Zajęcia 13. Stres psychologiczny – psychologiczne koncepcje stresu; objawy psychologiczne i biologiczne – ich uwarunkowania; typologia stresu, dynamika, skutki (psychiczne, fizyczne, społeczne)
- Zajęcia 14. Sposoby zmagania się ze stresem – style, strategie, proces; uwarunkowania podmiotowe i sytuacyjne procesu zmagania się, efektywność zmagania się ze stresem (wskaźniki, szacowanie)
- Zajęcia 15. Zespół stresu pourazowego – PTSD, kryteria diagnostyczne, przyczyny, uwarunkowania, symptomatologia, skutki, propozycje wsparcia

Semestr II:

- Zajęcia 1. Pozytywne następstwa doświadczania sytuacji trudnych – wzrost osobowości – PTG – kryteria oceny, dynamika, obszary zmian, efekty dla funkcjonowania społecznego
- Zajęcia 2. Wypalenie zawodowe – diagnoza, uwarunkowania, koncepcje wyjaśniające, objawy kliniczne, dynamika, obszary zaburzeń funkcjonowania, profilaktyka, wsparcie psychologiczne
- Zajęcia 3. Wypalenie sił i zmęczenie psychiczne w efekcie opieki nad osobą niepełnosprawną psychicznie i fizycznie, brzemień rodzinne związane z chorobą i niepełnosprawnością
- Zajęcia 4. Przemoc psychologiczna – diagnoza, przyczyny, charakterystyka sprawcy i ofiary przemocy.
- Zajęcia 5. Typologia i specyfika przemocy ze względu na wiek, płeć i formę ofiary i sprawcy przemocy, psychospołeczne następstwa przemocy, mechanizmy psychologiczne wyjaśniające zależność ofiary i sprawcę przemocy
- Zajęcia 6. Mobbing w pracy jako specyficzna forma przemocy – istota lobbingu, kryteria diagnostyczne, dynamika, cechy mobbera i ofiary lobbingu
- Zajęcia 7. Wybrane aspekty samobójstw – epidemiologia, ocena czynników ryzyka, dynamika

i typologia zachowań autodestrukcyjnych i samobójstw

Zajęcia 8. Specyfika syndromu żałoby po śmierci samobójczej członka rodziny, profilaktyka zachowań samobójczych

Zajęcia 9. Interwencja kryzysowa w sytuacji wysokiego ryzyka zachowań autodestrukcyjnych i śmierci samobójczej (wsparcie osoby z wysokim ryzykiem samobójczym, wsparcie rodziny)

Zajęcia 10. Psychologiczne aspekty doświadczania utraty osób bliskich – aspekty strukturalne i dynamiczne procesu żałoby, norma i patologia w doświadczaniu żałoby – objawy, kryteria diagnostyczne ze względu na intensywność i czas trwania

Zajęcia 11. Poczucie winy – norma i patologia, zespoły zaburzeń w doświadczaniu poczucia winy, znaczenie poczucia winy w diagnostyce klinicznej, regulacyjna rola poczucia winy

Zajęcia 12. Wybrane zagadnienia z psychologii sądowej – rola psychologa w orzecznictwie sądowym w sprawach karnych i cywilnych (poczytalność/niepoczytalność – pełna, ograniczona; zdolność wykonywania czynności prawnych; sprawcy rodzinne)

Zajęcia 13. Psychologiczne problemy przechodzenia na emeryturę, okresu starzenia się i starości. Normatywne i patologiczne starzenie się (ocena funkcji poznawczych, nastroju, sfery emocjonalnej, relacji społecznych, aktywności życiowej).

Zajęcia 14. Zespoły otępienne u osób starszych oraz zaburzenia zdrowia psychicznego – diagnoza, symptomatologia, wsparcie psychologiczne

Zajęcia 15. Obszary deficytowe w badaniach klinicznych – psychologiczne problemy związane z transplantacją narządów (tożsamość biorcy, postawa wobec dawcy narządu), psychologiczne problemy uporczywej terapii i eutanazji.

Literatura podstawowa

1. Łosiak, W. (2008). *Psychologia stresu*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne.
2. Meyer, R. (2003). *Psychopatologia. Jeden przypadek – wiele teorii*. Gdańsk: GWP.
3. Paluchowski, W. (2007). *Diagnoza psychologiczna. Proces – narzędzia – standardy*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
4. Sęk, H. (red.). (2005). *Psychologia kliniczna*. Tom 1 i 2. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Literatura uzupełniająca

1. Carson, R.C., Butcher, J.N., Mineka, S. (2003). *Psychologia zaburzeń*. Tom 1 i 2. Gdańsk: GWP.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Wprowadzenie do psychologii klinicznej dzieci i młodzieży

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Agnieszka Kulik
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Maria Oleś

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie z przedmiotem i zadaniami psychologii klinicznej dzieci. Uwypuklenie specyfiki psychologii klinicznej dzieci i młodzieży jako nauki i dziedziny praktycznej.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Na zakończenie zajęć studenci: charakteryzują przedmiot i zadania psychologii klinicznej dzieci i młodzieży, określają specyfikę diagnozy, terapii i profilaktyki w psychologii dzieci i młodzieży, wskazują źródła psychologii klinicznej dzieci i młodzieży jako nauki. Znają główne modele opisujące powstawanie zaburzeń u dzieci i młodzieży, wskazują na ich pozytywne i negatywne strony. Znają zasady związane z diagnozowaniem. Wymieniają i wskazują na cechy charakterystyczne zaburzeń specyficznych dla danego okresu rozwojowego. Są świadomi wpływu leków na funkcjonowanie dziecka oraz zadań psychologa klinicznego dzieci i młodzieży we współpracy z innymi specjalistami.

Umiejętności: Studenci umieją wskazać na uwarunkowania zaburzeń i określić ich patomechanizm. Rozumieją znaczenie choroby przewlekłej w życiu dziecka i jego rodziny. Potrafią zaplanować odpowiednie działania zmniejszające napięcie związane z bólem powstałym w wyniku procedur medycznych. Dostrzegają problem przemocy rówieśniczej i problem wykorzystania dziecka, umieją zastosować odpowiednie procedury.

Postawy: Student jest wrażliwy na podmiotowość pacjenta.

Metody i pomoce dydaktyczne

Zajęcia są prowadzone metodą wykładową z wykorzystaniem prezentacji (rzutnik multimedialny, laptop) oraz dyskusji.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny 100%

Treści programowe

Zajęcia 1. Wprowadzenie w problematykę zajęć: przedstawienie zagadnień, podanie literatury. Przedmiot psychologii klinicznej wieku rozwojowego, źródła, historia i kierunki rozwoju psychologii klinicznej dzieci i młodzieży

Zajęcia 2. Zaburzenia zachowania u dzieci i ich natura, specyfika zaburzeń u dzieci i młodzieży. Podstawowe modele w psychologii klinicznej dzieci i młodzieży

Zajęcia 3. Uwarunkowania organiczne zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych u dzieci

Zajęcia 4. Uwarunkowania psychologiczne i społeczne zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych u dzieci

Zajęcia 5. Specyfika diagnozy zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych u dzieci: problemy związane z kryterium normy w psychologii klinicznej dzieci i młodzieży, metody stosowane w psychologii klinicznej wieku rozwojowego, uwarunkowania procesu diagnostycznego

Zajęcia 6. Klasyfikacja zaburzeń dziecięcych, epidemiologia

Zajęcia 7. Problemy okresu dzieciństwa

Zajęcia 8. Problemy okresu wczesnoszkolnego

Zajęcia 9. Problemy okresu adolescencji

Zajęcia 10. Przemoc wobec dzieci i przemoc dziecięca

Zajęcia 11. Choroba przewlekła w życiu dziecka

Zajęcia 12. Problematyka bólu u dzieci

Zajęcia 13. Wybrane zagadnienia farmakologii i farmakoterapii dzieci i młodzieży

Zajęcia 14. Profilaktyka zaburzeń zachowania dzieci i młodzieży, efektywność terapii

Zajęcia 15. Interdyscyplinarność i współpraca psychologa klinicznego wieku rozwojowego z innymi specjalistami.

Literatura podstawowa

1. Bogdanowicz, M. (1991). *Psychologia kliniczna dziecka w wieku przedszkolnym*. Warszawa: WSiP.
2. Kendall, P.C. (2004). *Zaburzenia okresu dzieciństwa i adolescencji*. Gdańsk: GWP.
3. Wolański, T., Komender, J. (red.). (2005). *Zaburzenia emocjonalne i behawioralne u dzieci*. Warszawa: PZWL.
4. Pilecka, W. (2002). *Przewlekła choroba somatyczna w życiu i rozwoju dziecka*. Kraków: WUJ.
5. Orwid, M., Pietruszewski, K. (1996). *Psychiatria dzieci i młodzieży*. Kraków: UJ.

Literatura uzupełniająca

1. Kościelska, M. (2000). Psychologia kliniczna dziecka (s. 623-648). W: J. Strelau (red), *Psychologia. Podręcznik akademicki*. T. 3. Gdańsk: GWP.
2. Obuchowska, I. (2005). Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży – wybrane zagadnienia (s. 25-46). W: H. Sęk (red), *Psychologia kliniczna*, T. 2. Warszawa: PWN.
3. Roberts, M.C. (2003). *Handbook of Pediatric Psychology*. New York-London: The Guilford Press.

4. Borkowska, A.R., Domańska, Ł. (red.). (2006). *Neuropsychologia kliniczna dziecka*. Warszawa: PWN.
5. Sanocki, W. (1978). *Koncepcja normy w psychologii klinicznej. Studium metodologiczne*. Gdańsk: Wyd. UG.
6. Kościelska, M. (red.). (1988). *Studia z psychologii klinicznej dziecka*. Warszawa: WSiP.
7. Kulik, A., Szewczyk, L. (red.). (2007). *Psychospołeczne następstwa choroby somatycznej u dzieci i młodzieży*. Lublin: TN KUL.
8. Szewczyk, L., Talik, E. (red.). (2009). *Psychologia kliniczna nastolatka*. Lublin: TN KUL.
9. Tetelbaum, M. i in. (2006). Zrozumieć działanie leków u dzieci: dojrzewanie procesów farmakokinetycznych. *Medycyna po Dyplomie*, 10(3), 57-65.
10. Skowrońska, M. (2007). Terapia poznawczo-behawioralna dzieci doświadczających bólu w przebiegu chorób somatycznych (s. 123-140). W: A. Kulik, L. Szewczyk (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej i osobowości. Psychospołeczne następstwa choroby somatycznej u dzieci i młodzieży*. Lublin: TN KUL.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Metody badania osobowości

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Małgorzata Puchalska-Wasył
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Małgorzata Puchalska-Wasył

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Przekazanie aktualnej wiedzy dotyczącej kwestii pomiaru i badania osobowości na gruncie różnych koncepcji psychologicznych. Zapoznanie uczestników z wybranymi metodami diagnostycznymi wg schematu: wiedza – umiejętności – etyka. Prezentacja metod dotyczy: podstaw teoretycznych, budowy i zasad konstrukcji, opracowania psychometrycznego, adaptacji, zasad interpretacji, zakresu diagnozy, zastosowania i wartości metody.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Definiować pojęcia leżące u podstaw konstrukcji poszczególnych metod takie jak: osobowość, temperament, cecha, samoocena, lęk-stan *versus* lęk-cecha itp. Określić specyfikę badań nomotetycznych i idiograficznych. Porównać podstawowe sposoby konstrukcji skal testowych. Opisać budowę poszczególnych metod diagnostycznych. Porównać metody przeznaczone do diagnozy tego samego aspektu osobowości (np. temperamentu). Wymienić założenia teoretyczne danej metody. Znać możliwe zastosowania omawianych metod diagnostycznych. Rozpoznawać ograniczenia stosowności poszczególnych metod diagnostycznych. Dokonać krytycznej oceny wartości metody.

Umiejętności: Krytycznie ocenić wartość metody diagnostycznej w kontekście postawionego problemu badawczego. Zastosować adekwatne do postawionego problemu badawczego metody diagnostyczne. Interpretować i łączyć dane z różnych źródeł i podejść badawczych dla potrzeb opinii psychologicznej.

Inne kompetencje i postawy: Otwartość na różne podejścia do badania osobowości. Dbałość o postępowanie diagnostyczne zgodne z wymogami poszczególnych metod. Wrażliwość na etyczne i prawne aspekty pomiaru osobowości.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład, dyskusja, prezentacje multimedialne, laptop, rzutnik multimedialny

Forma i warunki zaliczenia

Pisemny egzamin testowy

Treści programowe

Zajęcia 1. Założenia teoretyczne w poznawaniu i interpretacji osobowości; filozoficzne nt.

natury człowieka, ich implikacje w poznawaniu osobowości; osobowość jako przedmiot badań w świetle różnych teorii i związane z tym techniki badania. Badania nomotetyczne i idiograficzne; rodzaje metod, sposoby ich konstruowania, rodzaje i sposoby konstrukcji skal testowych; kryteria wartości metod.

Zajęcia 2. Problemy psychometrycznej i kulturowej adaptacji metod. Cele i procedury adaptacji. Specyfika badania osobowości w zależności od okresu rozwojowego.

Zajęcia 3. Swobodne metody diagnostyczne: rodzaje i technika wywiadu, mikroujemności, stosowanie wywiadu u dzieci; wartość wywiadu.

Zajęcia 4. Wywiad Historii Życia McAdamsa. Obserwacja jako metoda samodzielna i uczestnicząca, przekaz werbalny i niewerbalny.

Zajęcia 5. Skale szacunkowe, rodzaje, zasady konstrukcji, zastosowanie, wartość.

Zajęcia 6. Współczesne metody stosowane w diagnostyce osobowości: Kwestionariusz Osobowości 16 PF Cattella, wyd. V.; Wersje dla dzieci i młodzieży.

Zajęcia 7. Współczesne metody stosowane w diagnostyce osobowości: Badanie osobowości w aspekcie społecznych interakcji - CPI Gougha; The Adjective Check List Gougha i Heilbruna, MMPI – do badań klinicznych.

Zajęcia 8. Diagnoza temperamentu i podstawowej struktury osobowości: Kwestionariusze osobowości Eysencka. Polska adaptacja EPQ-R; Inwentarz MPI.

Zajęcia 9. Diagnoza temperamentu i podstawowej struktury osobowości: Współczesne koncepcje temperamentu. PTS Strelaua i Zawadzkiego; Formalna Charakterystyka Zachowania (FCZ-KT) Zawadzkiego i Strelaua.

Zajęcia 10. Diagnoza temperamentu i podstawowej struktury osobowości: Kwestionariusz Temperamentu Bussa i Plomina (EAS-TS).

Zajęcia 11. Diagnoza struktury osobowości: Model Costy i McCrae; NEO-FFI i NEO-PI-R.

Zajęcia 12. Diagnoza struktury osobowości: Test Przymiotnikowy ACL Gougha i Heilbruna. Historia testu, sposoby grupowania przymiotników i konstrukcji skal testowych, struktura testu, zastosowanie, zasady interpretacji ACL.

Zajęcia 13. Diagnoza wybranych aspektów osobowości: Inwentarz STAIC i STAI. Skale do pomiaru stanu i cechy depresji (STDEP); Inwentarz do oceny stanu (SPI) i cechy (TPI) lęku, depresji, złości i ciekawości; Inwentarz do oceny stanu i cechy lęku, ciekawości i złości (STPI) Spielbergera.

Zajęcia 14. Diagnoza wybranych aspektów osobowości: Skala Niepokoju „Jaki jesteś”; Skale Lęku Endlera (EMAS); Skala Niepokoju Egzystencjalnego SNE Jurosa; Pomiar agresji: Kwestionariusz Bussa i Perry'ego.

Zajęcia 15. Diagnoza poziomu przystosowania: Test Niedokończonych Zdań Rottera RISB.

Zajęcia 16. Diagnoza poziomu przystosowania: Kwestionariusz do badania inteligencji emocjonalnej INTE Schutte i in.; Kwestionariusz Kompetencji Społecznych KKS Matczak.

Zajęcia 17. Diagnoza koncepcji siebie: Skala Samooceny (SES) Rosenberga; Wielowymiarowy Kwestionariusz Samooceny MSEI.

Zajęcia 18. Wartościowanie i preferencje: Skala Wartości Schelerowskich (SWS) Brzozowskiego; Skala Wartości Rokeacha (SW); Kwestionariusz do Badania Kryzysu w Wartościowaniu (KKW) Olesia.

Zajęcia 19. Metody projekcyjne w diagnozie psychologicznej: założenia, podziały, rodzaje; specyfika; TAT Murraya.

Zajęcia 20. Metody projekcyjne w diagnozie psychologicznej: Techniki projekcyjne: słowne

(Test Zdań Niedokończonych Kostrzewskiego); obrazkowe (CAT Bellaka i Bellak) rysunkowe (Rysunek Rodziny); zabawowe (Test Świata Büchler, Test Sceny von Staabs); mozaikowe - Test Barwnych Piramid Schaie i Heissa; ocena technik projekcyjnych.

Zajęcia 21. Zasady konstrukcji opinii psychologicznej; Rodzaje opinii; Jak łączyć dane z różnych źródeł i podejść badawczych?

Zajęcia 22. Krytyczna ocena metod badania osobowości. Współczesne standardy konstrukcji metod, czynniki kulturowe a badanie osobowości, możliwości i ograniczenia stosowania metod, założenia i konteksty teoretyczne interpretacji wyników, kryteria dobrego testu osobowości i doboru metody do problemu. Etyczne i prawne aspekty pomiaru osobowości.

Literatura podstawowa

1. Anastazi A., Urbina S. (1999). *Testy psychologiczne*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
2. Brzeziński J. (1996). *Metodologia badań psychologicznych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
3. Hornowska E., Kowalik S., Matczak A., Nowak A., Paluchowski W. J., Stasiakiewicz M., Zawadzki B. (2000). Podstawowe metody badawcze. W: J. Strelau (red.). *Psychologia: podręcznik akademicki*. T. 1, R. 12. s. 437-522. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
4. Stemplewska-Żakowicz K. (2009). *Diagnoza psychologiczna. Diagnozowanie jako kompetencja profesjonalna*. Gdańsk: GWP.
5. Zawadzki B. (2006). *Kwestionariusze osobowości. Strategie i procedura konstruowania*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.

Literatura uzupełniająca

1. Drwal R. (1995). *Adaptacja kwestionariuszy osobowości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
2. Paluchowski W. J. (2007). *Diagnoza psychologiczna. Proces – narzędzia – standardy*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
3. Rembowski J. (1986). *Metoda projekcyjna w psychologii dzieci i młodzieży*. Warszawa: PWN.
4. Stemplewska-Żakowicz K., Krejtz K. (red.). (2005). *Wywiad psychologiczny 1. Wywiad jako postępowanie badawcze*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
5. Stemplewska-Żakowicz K., Krejtz K. (red.). (2005). *Wywiad psychologiczny 2. Wywiad jako spotkanie z człowiekiem*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
6. Stemplewska-Żakowicz K., Krejtz K. (red.). (2005). *Wywiad psychologiczny 3. Wywiad w różnych kontekstach praktycznych*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia wychowania i nauczania

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Aleksandra Gała
Wymagania wstępne	Równoczesne uczestnictwo i zaliczenie ćwiczeń z przedmiotu
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Aleksandra Gała

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów miejscem i znaczeniem wychowania i nauczania w procesie rozwoju. Zdefiniowanie i opisanie procesu wychowawczego oraz jego poszczególnych elementów. Uwrażliwienie na skutki nieprawidłowego przebiegu wychowania i nauczania dla jakości życia i funkcjonowania osoby.

Zamierzone efekty kształcenia:

Umiejętność definiowania i opisywania procesu wychowania, nauczania oraz kształcenia. Zdolność rozpoznawania obecności oraz oceniania jakości poszczególnych elementów wyżej wymienionych procesów. Umiejętność porównywania różnych nurtów wychowawczych pod względem proporcji oraz jakości poszczególnych ich elementów.

Umiejętność krytycznego analizowania jakości procesu wychowawczego i dydaktycznego. Zdolność dostrzegania związków pomiędzy jakością życia i funkcjonowaniem osoby a jego doświadczeniem wychowawczym. Umiejętność planowania prawidłowych działań wychowawczych.

Uwrażliwienie na znaczenie procesu wychowawczego i dydaktycznego dla ogólnego rozwoju osoby oraz skutki nieprawidłowości w ich przebiegu. Dbłość o jasne rozróżnianie procesu wychowania od indoktrynacji oraz braku wsparcia w rozwoju. Otwartość na przyspieszenie przemian społeczno-kulturowych oraz umiejętność dostosowania do nich odpowiednich metod i środków wychowawczych oraz dydaktycznych.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Formą zajęć jest wykład. Pomoce dydaktyczne stosowane to: prezentacje multimedialne. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin testowy z zakresu treści z wykładu oraz literatury podstawowej.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wprowadzenie w problematykę psychologii wychowania i nauczania.

Określenie oczekiwań i wymagań wobec uczestników.

Status metodologiczny psychologii wychowania i nauczania: przedmiot ; związek z innymi gałęziami psychologii oraz dziedzinami nauki o człowieku .

Zajęcia 2.

Cel wychowania

Kategorie wpływu wychowawczego oraz metody wychowawcze jako funkcja celu wychowawczego.

Miejsce celu wychowania w różnych nurtach pedagogicznych (antypedagogika, „czarna pedagogika”, pedagogika „złotego środka”

Zajęcia 3.

Psychologiczne aspekty celu wychowania.

Poziom świadomości własnych doświadczeń psychicznych i jego uwarunkowania wychowawcze.

Prawidłowe relacje interpersonalne i ich uwarunkowania wychowawcze.

Zajęcia 4.

Psychologiczne aspekty celu wychowania cd.

Autonomia moralna; przejawy i uwarunkowania wychowawcze

Zajęcia 5.

Sytuacja wychowawcza i jej rola w procesie wychowawczym.

Elementy sytuacji wychowawczej.

Doświadczenie wychowawcze jako podstawowy element procesu wychowawczego.

Zajęcia 6.

Kategorie wpływu wychowawczego.

Nadawanie znaczeń. Naśladownictwo i identyfikacja.

Zjawisko dziedziczenia społecznego jako przykład oddziaływania identyfikacji.

Zajęcia 7.

Kategorie wpływu wychowawczego cd.

Presja sytuacyjna. Trening.

Zajęcia 8.

Techniki wychowawcze i ich skuteczność.

Technika okazywania mocy. Technika wycofywania miłości.

Zajęcia 9.

Techniki wychowawcze i ich skuteczność cd.

Technika wprowadzania w zasady. Brak reakcji wychowawcy na wykroczenie wychowanka.

Zajęcia 10.

Wybrane środki wychowawcze.

Metafora jako środek wychowawczy. Rola wychowawcza baśni jako przykładu metafory.

Zajęcia 11.

Wybrane środki wychowawcze cd.
Zabawa jako środek wychowawczy
Oddziaływanie wychowawcze telewizji, gier komputerowych i internetu.

Zajęcia 12.
Postawy wychowawcze.
Statyczne i dynamiczne modele postaw wychowawczych

Zajęcia 13.
Dynamizmy wychowawcze i ich skutki.
Współpraca. Rywalizacja.

Zajęcia 14.
Wielosystemowe i wielopoziomowe ujęcie procesu wychowawczego.
Podmioty wychowania i ich udział w wielorakich systemach społecznych – skutki wychowawcze.

Zajęcia 15.
Podsumowanie. Pytania i uwagi studentów.

Literatura podstawowa

1. Dembo M. H. (1997). *Stosowana psychologia wychowawcza*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
2. Gurycka A. (1979). *Struktura i dynamika procesu wychowawczego*. Warszawa: PWN
3. Przetacznik-Gierowska M., Włodarski Z. (1998). *Psychologia wychowawcza*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia różnic indywidualnych: psychologia zdolności i twórczości

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Andrzej Sękowski
Wymagania wstępne	równoległe uczestnictwo w ćwiczeniach
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	prof. dr hab. Andrzej Sękowski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Prowadzony wykład ma za zadanie wprowadzić studentów w problematykę różnic indywidualnych na tle innych działów współczesnej psychologii. Wykładany materiał pozwala spojrzeć na inne działy psychologii w sposób pogłębiony uwzględniający specyfikę jednostki. Sięgnięcie do problematyki inteligencji, twórczości, zdolności, mądrości i temperamentu pozwala na refleksję metodologiczną i praktyczną.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Umiejętność prowadzenia badań z zakresu psychologii różnic indywidualnych; Dobre wykorzystanie zdobytej podczas wykładu wiedzy w praktyce psychologicznej; Łatwość dokonywania szerszej refleksji na temat różnic indywidualnych w perspektywie rozwoju człowieka i jego funkcjonowania społecznego; Zapoznanie się z problematyką związku funkcjonowania poznawczego z planowaniem życia, stawianiem sobie celów i ich osiągania.

Umiejętności: Student potrafi umiejętnie wykorzystać zdobytą wiedzę do oceny specyfiki inteligencji, twórczości i mądrości; Zdobyte umiejętności pozwolą dostrzegać znaczenia inteligencji w funkcjonowaniu indywidualnym i społecznym człowieka.

Inne kompetencje: Połączenie wiedzy teoretycznej z informacjami nawiązującymi do psychologii stosowanej pozwoli krytycznie spojrzeć na diagnozę poziomu funkcjonowania intelektualnego i sięgnąć do współczesnych tendencji w tym zakresie. Różnice indywidualne odnoszą się zarówno do sfery intelektualnej jak i motywacyjnej a także emocjonalnej.

Umiejętność podejmowania dyskusji z argumentami zawartymi w tekstach naukowych, wyrażanie odmiennego stanowiska ale i otwartość odmiennemu stanowisku i sądy.

Metody i pomoce dydaktyczne

metody warsztatowe, wykład, prezentacja multimedialna, metody dialogowe, praca w

grupach, gry dydaktyczne; laptop, rzutnik multimedialny.

Forma i warunki zaliczenia

forma zaliczenia: egzamin pisemny lub ustny;

warunki uzyskania zaliczenia: uczestniczenie w zajęciach.

Treści programowe

Zajęcia 1. Przedmiot psychologii różnic indywidualnych. Źródła historyczne.

Zajęcia 2. Współczesne teorie temperamentu.

Zajęcia 3. Tradycje w badaniach inteligencji.

Zajęcia 4. Współczesne koncepcje inteligencji.

Zajęcia 5. Zagadnienie dziedziczenia inteligencji oraz jej rozwoju.

Zajęcia 6. Style poznawcze i ich specyfika, znaczenie stylów poznawczych dla funkcjonowania intelektualnego człowieka, style poznawcze a osobowość, style poznawcze jako sposób realizowania możliwości intelektualnych, związek stylów poznawczych z osiągnięciami szkolnymi i akademickimi, możliwości zastosowania wiedzy dotyczącej stylów poznawczych w poradnictwie psychologicznym.

Zajęcia 7. Style myślenia, specyfika stylów myślenia, zależności pomiędzy stylami poznawczymi i stylami myślenia, związek stylów myślenia z osiągnięciami szkolnymi i zawodowymi, umiejętność dostosowywania stylów myślenia do różnych sytuacji życiowych.

Zajęcia 8. Współczesne tendencje w badaniach twórczości.

Zajęcia 9. Strategie myślenia twórczego oraz przyczyny jego ograniczania.

Zajęcia 10. Rozwijanie zdolności twórczych.

Zajęcia 11. Zdolności specjalne: np. muzyczne, plastyczne, matematyczne, językowe.

Zajęcia 12. Wybitne zdolności, struktura, teorie, uwarunkowania genetyczne i środowiskowe, związek z psychologią inteligencji i osobowości, podstawowe aspekty funkcjonowania psychologicznego osób wybitnie zdolnych, wybrane zagadnienia psychologicznego wspomaganie osób wybitnie zdolnych.

Zajęcia 13. Zainteresowania, ich struktura i rozwój.

Zajęcia 14. Mądrość jako wymiar psychologiczny.

Zajęcia 15. Psychologia różnic indywidualnych na tle innych działów psychologii.

Literatura podstawowa

1. Nęcka, E. (2001). *Psychologia twórczości*. Gdańsk: GWP.
2. Nosal, Cz. (2003). Temporalność a temperament. W: M. Marszał-Wiśniewska, T. Klonowicz, M. Fajkowska-Stanik (red.), *Psychologia różnic indywidualnych. Wybrane zagadnienia*, s. 198-211. Gdańsk: GWP.
3. Sękowski, A. (2001). *Osiągnięcia uczniów zdolnych*. Lublin: TN KUL.
4. Strelau, J. (2002). *Psychologia różnic indywidualnych*. Warszawa: Wydawnictwo Scholar.
5. Strelau, J., Doliński, D. (2008). *Psychologia. Podręcznik akademicki*, tom I. Gdańsk: GWP.

Literatura uzupełniająca

1. Heller, K.A, Monks, F.J, Sterberg, R.J, Subotnik, R.F (2000). *International handbook of giftedness and talent*. Cambridge: University Press.
2. Limont, W., Cieślukowska, J. (red.) (2005). *Wybrane zagadnienia edukacji uczniów zdolnych*. Kraków: Impuls.
3. Nęcka, E. (1999). *Proces twórczy i jego ograniczenia*. Kraków: Impuls.
4. Sękowski, A. (red.) (2004). *Psychologia zdolności. Współczesne kierunki badań*. Warszawa: PWN.

5. Sękowski, A., Siekańska, M., Klinkosz, W. (2009). On Individual Differences in Giftedness. W: L.V. Shavinina, (red.) *International Handbook on Giftedness*, s. 467 – 485. Springer Verlag.
6. Sękowski, A., Klinkosz, W. (red.) (2010). *Zdolności człowieka w ujęciu współczesnej psychologii*. Lublin: TN KUL.
7. Sternberg, R. (2000). *Handbook of intelligence*. Cambridge: University Press.
8. Sternberg, R., Davidson, J. (2005). *Conceptions of giftedness*. Cambridge: University Press.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Wprowadzenie do psychologii przemysłowej

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład;
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	Prof. dr hab. Adam Biela; dr hab. Bohdan Rożnowski
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30;
Liczba punktów ECTS	5
Prowadzący zajęcia	dr hab. Bohdan Rożnowski,

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

zapoznanie studentów z wiedzą dotyczącą psychologii pracy, organizacji, zarządzania, środowiskową, zachowań konsumenckich. Studenci dowiedzą się co jest przedmiotem poszczególnych działów psychologii przemysłowej, jakie zagadnienia są podejmowane i jaki jest stan wiedzy w tych działach.

Zamierzone efekty kształcenia

Student po wykładzie i pozytywnym zdaniu egzaminu: zna historię psychologii przemysłowej, zna przedmiot, cel i metodę psychologii przemysłowej; jest uwrażliwiony na zagadnienia psychologiczne i etyczne związane z alienacją pracy i brakiem podmiotowości człowieka w uczestnictwie w strukturach industrialnych; zna narzędzia przydatne w pracy psychologa przemysłowego.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład,

Rzutnik multimedialny, komputer,

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin

Treści programowe

Zajęcia 1.

Definicja psychologii przemysłowej

Zajęcia 2.

Historia psychologii pracy i psychologii zarządzania.

Zajęcia 3.

Psychologia poradnictwa zawodowego

Zajęcia 4.

Psychologia zatrudniania.

Zajęcia 5.

Trafność metod selekcyjnych i konstrukcja baterii selekcyjnych

Zajęcia 6.

Psychologia szkolenia i kształcenia zawodowego

Zajęcia 7.

Psychologia bezpieczeństwa pracy

Zajęcia 8.

Psychologia inżynierska

Zajęcia 9.

Psychologia organizacji i zarządzania

Zajęcia 10.

Przywództwo a zarządzanie

Zajęcia 11.

Przegląd teorii motywacji pracowników

Zajęcia 12.

Psychologia czasu wolnego

Zajęcia 13.

Psychologia wieku emerytalnego

Zajęcia 14.

Psychologia zachowań konsumenckich

Zajęcia 15.

Psychologia środowiskowa

Literatura podstawowa

1. Bańka, A. (2003). *Psychologia pracy*. w: J. Strelau (red.) *Psychologia: Podręcznik akademicki (t.3.)* s.283-320. Gdańsk: GWP
2. Bańka, A. (2003). *Psychologia organizacji*. w: J. Strelau (red.) *Psychologia: Podręcznik akademicki (t.3.)* s.321-350. Gdańsk: GWP.
3. Tysza, T. (2003). *Psychologia ekonomiczna*. w: J. Strelau (red.) *Psychologia: Podręcznik akademicki (t.3.)* s.351-378. Gdańsk: GWP.
4. Lewicka, M., Bańka, A. (2010). *Psychologia środowiskowa*. w: J. Strelau, D., Doliński (red.) *Psychologia akademicka: Podręcznik (t.2.)* s.497-544. Gdańsk: GWP.
5. Biela A. 1975. *Psychologiczna aktualność tez encykliki Laborem exercens Jana Pawła II*. [W] Gałkowski (red) "Laborem exercens" Jana Pawła II tekst i komentarze, Lublin: RW KUL.

Literatura uzupełniająca

1. Chmiel, N. (2003). *Psychologia pracy i organizacji*, GWP Gdańsk.
2. Makin, P., Cooper C., Cox Ch. (2000). *Organizacje a kontrakt psychologiczny. Zarządzanie ludźmi w pracy*, PWN Warszawa.
3. Łoboda M., 1990. *Czynniki stresogenne w organizacji*. [W]: A. Biela *Stres w pracy zawodowej*, RW KUL, Lublin
4. Bańka A., 2003. *Psychopatologia pracy*. Poznań: Gemini.
5. Schultz D.P., Schultz S.E., (2002). *Psychologia a wyzwania dzisiejszej pracy*. Warszawa: PWN

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Podstawy psychometrii

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych, Instytut Psychologii
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr hab. Mariola Łaguna
Wymagania wstępne	Równoległe uczestnictwo w ćwiczeniach
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr hab. Mariola Łaguna

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest poznanie podstaw diagnozy psychologicznej z wykorzystaniem testów.

Zamierzone efekty kształcenia:

Po zakończeniu wykładu studenci będą: znali wymagania stawiane testom psychologicznym, orientowali się w problemach prawnych, etycznych, metodologicznych i psychometrycznych związanych z testowaniem, potrafili świadomie wybierać i stosować testy oraz interpretować wyniki badania testowego, wiedzieli, jakie są podstawowe kroki podczas konstruowania testu psychologicznego, znali procedury adaptacji kulturowej testów.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład z prezentacją Power Point

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny. Wymagana znajomość zagadnień objętych wykładem oraz lektur obowiązkowych.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wprowadzenie – cele i tematyka wykładu, wymagania, zalecana literatura, forma i warunki zaliczenia.

Zajęcia 2.

Test jako narzędzie diagnozy psychologicznej - podstawowe pojęcia i założenia. Pomiar w psychologii, co to jest test psychologiczny, cechy testów psychologicznych, metody badawcze w psychologii.

Zajęcia 3.

Diagnoza za pomocą testów - kwestie psychologiczne, psychometryczne, etyczne, metodologiczne. Rodzaje testów psychologicznych, specyfika pomiaru psychometrycznego, skale pomiarowe, rozkład normalny a pomiar w psychologii.

Zajęcia 4.

Właściwości pozycji testowej. Odpowiedzi na pozycje testowe, wynik ogólny testu, rozkład

wyników w teście, wynik ogólny testu a wynik pozycji, moc dyskryminacyjna, współczynniki mocy dyskryminacyjnej, jakie pozycje powinny zostać włączone do testu.

Zajęcia 5.

Rzetelność testu - podstawy teorii rzetelności testów psychologicznych w ujęciu klasycznej teorii testów. Pojęcie rzetelności, błąd pomiaru i jego źródła, teorie rzetelności pomiaru, założenia i twierdzenia klasycznej teorii testów, standardowy błąd pomiaru i standardowy błąd estymacji, wyznaczanie przedziału ufności dla wyniku prawdziwego, zastosowanie standardowych błędów pomiaru.

Zajęcia 6.

Rzetelność testu - metody jej szacowania. Zgodność test-retest, metoda wersji równoległych testów, metoda połówkowa, zgodność wewnętrzna, zgodność ocen sędziów, interpretacja wartości współczynników rzetelności.

Zajęcia 7.

Trafność pomiaru testowego - rodzaje trafności. Trafność kryterialna (prognostyczna i diagnostyczna), trafność treściowa, trafność teoretyczna.

Zajęcia 8.

Trafność pomiaru testowego - metody jej oceny. Ustalanie trafności teoretycznej: analiza różnic międzygrupowych, analiza macierzy Wielu Cech Wielu Metod, analiza struktury czynnikowej testu, analiza zmian nieprzypadkowych, analiza procesu rozwiązywania testu. Relacja między trafnością i rzetelnością testu.

Zajęcia 9.

Standaryzacja badania testowego, czynniki zniekształcające wyniki testowe.

Zajęcia 10.

Normy – interpretacja wyników testu. Normy równoważnikowe, normy typu rangowego, normy typu standardowego (skala jednostek znormalizowanych z, skala tenowa, skala IQ, skala staninowa, skala stenowa).

Zajęcia 11.

Interpretacja wyników testowych. Zakres zastosowania norm, testy zorientowane na standard wykonania.

Zajęcia 12.

Konstruowanie testów psychologicznych. Strategie konstruowania testów, etapy tworzenia testu, struktura podręcznika testowego.

Zajęcia 13.

Adaptacja kulturowa testów. Testy a kultura, aspekty równoważności kulturowej testu, kryteria równoważności testu, strategie kulturowej adaptacji testów, adaptacja demograficzna testu.

Zajęcia 14.

Kwestie etyczne i prawne związane z diagnozą psychologiczną i stosowaniem testów. Uregulowania prawne dotyczące stosowania testów psychologicznych, status prawny orzeczeń i opinii psychologicznych, wskazania Kodeksu etyczno-zawodowego psychologa, prawo autorskie, wydawcy i dystrybutorzy testów.

Zajęcia 15.

Podsumowanie – główne zagadnienia poruszane w trakcie wykładu, najważniejsze kwestie warte zapamiętania.

Literatura podstawowa

9. Hornowska, E. (2001). *Testy psychologiczne. Teoria i praktyka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
10. Hornowska, E., Paluchowski, W. J. (2004). Kulturowa adaptacja testów psychologicznych. W: J. Brzeziński (red.), *Metodologia badań psychologicznych. Wybór tekstów* (s. 151-191).

Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

11. Mańkowska, M. (2010). *Wprowadzenie do psychometrii*. Wydawnictwo KUL.
12. Zawadzki, B. i Hornowska, E. (2008). Psychometria. Konstrukcja i adaptacja testów psychologicznych. W: J. Strelau i D. Doliński (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki* (t. 1, s. 847-893). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Literatura uzupełniająca

1. Anastasi, A i Urbina, S. (1999). *Testy psychologiczne*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
2. Brzeziński, J. (2005)(red.). *Trafność i rzetelność testów psychologicznych. Wybór tekstów*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
3. Ciechanowicz, A., Jaworowska, A. i Szustrowa, T. (1996). *Testy Prawo Praktyka*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
4. Fronczyk, K. (2009) (red.). *Psychometria – podstawowe zagadnienia*. Warszawa: Vizja Press & IT
5. Magnusson, D. (1981). *Wprowadzenie do teorii testów*. Warszawa: PWN.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia rehabilitacji (niepełnosprawność intelektualna i motoryczna)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Dr hab. W. Otrębski; dr G. Wiącek
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	1
Prowadzący zajęcia	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie studentów z celowym i świadomym oddziaływaniem psychologicznym na osoby niepełnosprawne umysłowo i fizycznie, gdzie niepełnosprawność może mieć charakter względnie trwałego stanu.

Zamierzone efekty kształcenia (do 15 zdań, z wykorzystaniem - active verbs)

Student posiada współcześnie dostępną wiedzę z zakresu teorii rehabilitacji, teorii psychologii rehabilitacji; psychospołecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych (w różnych rodzajach niepełnosprawności, stopniach, wieku). Zna i rozumie rolę, funkcję i zadania psychologa w realizacji procesu wczesnej interwencji, rehabilitacji (lecniczej, psychoedukacyjnej, społecznej, zawodowej), opieki krótko i długoterminowej. Wykazuje właściwą postawę wobec osób niepełnosprawnych. Zna mechanizmy kształtowania prawidłowych postaw wobec tej grupy osób i potrafi je zastosować wobec otoczenia.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład, konwersatorium

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny po dwóch semestrach

Treści programowe

Zajęcia 1.

Zajęcia organizacyjne; Historia psychologii rehabilitacji w Polsce i w KUL

Zajęcia 2.

Osoba niepełnosprawna, terminy ją określające (normalny - nienormalny) i ich konsekwencja dla życia społecznego.

Zajęcia 3.

Zajęcia 4

Czynniki warunkujące zmiany stosunku do osób niepełnosprawnych i możliwości kształtowania pozytywnych postaw.

Zajęcia 5.

Koncepcje niepełnosprawności – konsekwencje dla organizacji i przebiegu procesu rehabilitacji.

Zajęcia 6.

Definicje (rodzaje), kategorie i stopnie niepełnosprawności.

Zajęcia 7.

Zróżnicowanie grupy osób niepełnosprawnych – kryteria statystyczne.

Zajęcia 8.

Rehabilitacja (wyjaśnij pojęcie, cel, warunki efektywności, miejsce psychologii).

Zajęcia 9.

Model interakcyjny w rehabilitacji osób niepełnosprawnych (analiza schematu).

Zajęcia 10.

Przedmiot psychologii rehabilitacji – wyjaśnij zakres (schemat).

Zajęcia 11.

Niepełnosprawność umysłowa/upośledzenie – model teoretyczny 1992; 2002; 2010.

Zajęcia 12.

Definicja i różne klasyfikacje upośledzenia umysłowego i jej elementy – model tradycyjny/model ekologiczny.

Zajęcia 13.

Model tradycyjny/model ekologiczny w wyjaśnianiu etiologii upośledzenia umysłowego (z uwzględnieniem nowych zespołów).

Zajęcia 14.

Deprywacja środowiskowa jako przyczyna upośledzenia umysłowego i działania psychologiczne przeciwdziałające temu zjawisku (konceptcja wspomaganego uczenia się Feuersteina).

Zajęcia 15.

Diagnoza w rehabilitacji: definicja i rodzaje; przebieg procesu diagnostycznego – modek trzech kroków.

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Kirenko J. (2006). Edukacja i rehabilitacja osób z upośledzeniem umysłowym. Lublin: Wydawnictwo Akademickie Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola.
2. Kowalik S. (2007). Psychologia rehabilitacji. Warszawa: Wyd. AiP.
2. Otrębski W. (2007). Interakcyjny model rehabilitacji zawodowej osób z upośledzeniem umysłowym. Lublin: Wyd. KUL.
3. Smith D.D. (2009). Pedagogika specjalna. T. 1. Warszawa: Wyd. APS, Wyd. Nauk. PWN.
4. Wyczęsany J. (2009). Pedagogika upośledzonych umysłowo. Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls".

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Kirenko J. (2006). Edukacja i rehabilitacja osób z upośledzeniem umysłowym. Lublin: Wydawnictwo Akademickie Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola.
2. Tarkowska T. (2005). Psychologiczne problemy osób niepełnosprawnych ruchowo. W: J. Kiwerski (red.), Rehabilitacja medyczna. Warszawa: Wyd. Lekarskie PZWL, s. 193-214.

6.2. ĆWICZENIA OBOWIĄZKOWE DLA WSZYSTKICH

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Metody statystyczne

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	mgr Dariusz Zapała
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60 (Semestr I: 30; Semestr II: 30)
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	mgr Dariusz Zapała

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Głównym celem zajęć będzie nauka umiejętności tworzenia projektów badawczych zgodnie z zasadami metodologii badań w psychologii oraz przy wykorzystaniu analiz statystycznych. Zakres tematyczny obejmować będzie zasady testowania hipotez statystycznych z zastosowaniem odpowiednich współczynników korelacji i testów różnic oraz statystyk opisowych.

Spodziewanymi efektami ćwiczeń w obszarze wiedzy uczestników, będzie możliwość definiowania problemu badawczego w celu postawienia odpowiednich hipotez, weryfikowalnych w sposób empiryczny. Student uzyska informację na temat teoretycznych założeń modelu eksperymentalnego oraz wymogów stawianych każdej pracy badawczej. Potrafić będzie, również rozpoznawać i porównywać określone typy analiz statystycznych oraz paradygmatów badawczych.

Uczestnik zajęć rozwinie swoje umiejętności sporządzania raportu z przeprowadzonego eksperymentu lub innego badania. W trakcie ćwiczeń opanuje samodzielne wykonywanie obliczeń statystycznych z wykorzystaniem nowoczesnego pakietu komputerowego oraz interpretację uzyskanych wyników. Punktem wyjścia dla tych umiejętności, będzie również projektowanie własnych badań zgodnie z zasadami metodologii nauk. Dodatkowo nabędzie on podstawowe zasady obsługi programu STATISTICA PL.

Głównym efektem kształcenia w ramach zajęć z metod statystycznych, będzie wytworzenie u uczestników rzetelnej i krytycznej postawy wobec realizowanych badań naukowych. Wyrażać ma się ona w dbałości o każdy element procesu planowania i przeprowadzania badań empirycznych oraz analizowania i interpretowania uzyskanych w nich wyników.

Metody i pomoce dydaktyczne

Forma zajęć:

- aktywna praca w grupach (forma warsztatowa)
- projektowanie badań empirycznych w oparciu o model eksperymentalny (dyskusja)
- wykonywanie obliczeń z wykorzystaniem pakietu statystycznego (praca samodzielna)

Pomoce dydaktyczne:

- sala ćwiczeniowa, wyposażona w oddzielne stanowiska komputerowe z zainstalowanym pakietem STATISTICA PL
- rzutnik multimedialny i laptop

Forma i warunki zaliczenia

Kolokwia z materiału zrealizowanego w danym okresie na ćwiczeniach oraz uzupełnionych lekturami podanymi przez prowadzącego zajęcia (50% oceny końcowej)

Wykonanie samodzielnych obliczeń z wykorzystaniem pakietu statystycznego w formie prac domowych (25% oceny końcowej)

Przygotowywanie raportu z analizy wyników badania empirycznego przy zastosowaniu pakietu statystycznego STATISTICA (25% oceny końcowej)

Zajęcia 1. Wprowadzenie do pakietu statystycznego STATISTICA PL. Podstawowe pojęcia statystyczne.

Zajęcia 2. Problemy badawcze i hipotezy badawcze; zmienne i ich operacjonalizacja; skale pomiarowe; wprowadzanie danych do pakietu statystycznego.

Zajęcia 3. Model eksperymentalny; metody doboru próby z populacji; przekształcanie danych i przeliczanie wyników w programie STATISTICA.

Zajęcia 4. Powtórzenie z zakresu metodologii badań psychologicznych.

Zajęcia 5. Kolokwium z zakresu metodologii badań psychologicznych.

Zajęcia 6. Rozkłady liczebności i ich przedstawienie graficzne; tworzenie wykresów w programie statystycznym.

Zajęcia 7. Miary tendencji centralnej; miary zmienności, skośności i kurtozy.

Zajęcia 8. Obliczanie miar tendencji centralnej oraz miar zmienności w programie STATISTICA

Zajęcia 9. Rozkład normalny; testowanie normalności; przeliczanie wyników na skale standaryzowane.

Zajęcia 10. Powtórzenie z zakresu statystyk opisowych.

Zajęcia 11. Kolokwium z zakresu statystyk opisowych.

Zajęcia 12. Korelacje.

Zajęcia 13. Obliczanie współczynników korelacji w pakiecie STATISTICA.

Zajęcia 14. Kolokwium z korelacji (praktyczne wykorzystanie pakietu statystycznego).

Zajęcia 15. Omówienie projektów prac empirycznych wykorzystujących pakiet STATISTICA.

(Semestr II)

Zajęcia 16. Proces badawczy jako proces kontroli wariancji; pobieranie prób i rozkład z próby, estymacja.

Zajęcia 17. Hipotezy statystyczne i ich testowanie; algorytm wyboru testu istotności.

Zajęcia 18. Testy istotności dla średnich: test z i test t; testowanie hipotez statystycznych w pakiecie statystycznym.

Zajęcia 19. Kolokwium z zakresu wnioskowania statystycznego (praktyczne wykorzystanie pakietu statystycznego).

Zajęcia 20. Jednoczynnikowa analiza wariancji ANOVA; porównania wielokrotne różnic między średnimi (porównania post hoc).

Zajęcia 21. Testy nieparametryczne: wprowadzenie i test chi kwadrat.

Zajęcia 22. Nieparametryczne testy istotności.

Zajęcia 23. Dwu- i więcej czynnikowa analiza wariancji ANOVA.

Zajęcia 24. Jednoczynnikowa analiza wariancji ANOVA z powtarzanymi pomiarami; ocena istotności zmiennych niezależnych.

Zajęcia 25. Powtórzenie z zakresu testów różnic

Zajęcia 26. Kolokwium z zastosowania testów różnic (praktyczne wykorzystanie pakietu statystycznego).

Zajęcia 27. Analiza regresji.

Zajęcia 28. Inne zaawansowane metody statystyczne.

Zajęcia 29. Różne zastosowania metod statystycznych w badaniach naukowych i praktyce.

Zajęcia 30. Omówienie i poprawa raportów z analizy wyników badania empirycznego przy zastosowaniu pakietu statystycznego STATISTICA

Literatura podstawowa

1. Brzeziński J. (1996). *Metodologia badań psychologicznych*, Warszawa, PWN.

2. Ferguson G. A., Takane Y. (1999). *Analiza statystyczna w psychologii i pedagogice*. Warszawa: PWN.
3. Francuz P., Mackiewicz R. (2005). *Liczby nie wiedzą, skąd pochodzą*. Lublin: Wydawnictwo KUL.

Literatura uzupełniająca

1. Brzeziński J., Stachowski R. (1984). *Zastosowanie analizy wariancji w eksperymentalnych badaniach psychologicznych*. Warszawa: PWN.
2. Nęcka E., Stocki R. (1999). *Jak pisać prace z psychologii. Poradnik dla studentów i badaczy*. Kraków: TAIWPN Universitas.
3. Stanisław A. (1998). *Przystępny kurs statystyki w oparciu o program STATISTICA PL na przykładach z medycyny*. Kraków: StatSoft Polska Sp. z o. o.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Wprowadzenie do psychologii klinicznej dorosłych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/stacjonarne
Autor programu	dr Bernarda Bereza, dr Katarzyna Szymona-Pałkowska
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr Bernarda Bereza, dr Katarzyna Szymona-Pałkowska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem ćwiczeń jest praktyczne nabycie umiejętności klinicznej diagnozy psychologicznej (z wykorzystaniem obserwacji, wywiadu diagnostycznego oraz przesiewowych metod kwestionariuszowych).

Zamierzone efekty kształcenia:

Wiedza: Student posiada wiedzę odnośnie definiowania normy i patologii. Zna modele wyjaśniające patomechanizmy zaburzeń. Systematyzuje dotychczasową wiedzę odnośnie procesów poznawczych w normie, poszerzając ją o podstawowy zakres wiedzy z psychiatrii i neuropsychologii na temat zaburzeń procesów poznawczych (uwagi, pamięci, orientacji, spostrzegania, myślenia), emocji oraz behawioru (zaburzeń mowy i aktywności). Zna przesiewowe metody diagnozujące objawy otępienia, depresji, konfliktów oraz frustracji egzystencjalnej.

Umiejętności: Student nabywa umiejętność aktywnej obserwacji, przeprowadzania wywiadu diagnostycznego i stawiania diagnozy (w kierunku demencji, depresji). Potrafi radzić sobie z oporem pacjenta, wykorzystując znane mu techniki prowadzenia rozmowy psychologicznej. Posiada umiejętność analizy klinicznych studiów przypadków odnośnie zapoznanego spektrum zaburzeń i problemów, z którymi ma do czynienia psycholog kliniczny.

Postawy: Poprzez dyskusję w grupie student nabywa wrażliwości na drugiego człowieka i problemy, z którymi się on boryka.

Metody i pomoce dydaktyczne

Podręczniki, normy i klucze, kwestionariusze metod i pomoce do metod diagnostycznych, dostępne w Pracowni Psychometrycznej KUL. Rzutnik pisma, rzutnik multimedialny, laptop, filmy dydaktyczne.

Forma i warunki zaliczenia

Obecność na zajęciach – 20%, aktywność w dyskusjach – 20%, kolokwia pisemne – 20%, opinia psychologiczna w II semestrze (z zakresu funkcjonowania osoby dorosłej, w kryzysie) – 20%, ustne zaliczenie na koniec każdego semestru – 20%.

Treści programowe

Semestr I:

Zajęcia 1. Przedmiot i zadania psychologii klinicznej. Określenie normy i patologii (norma w znaczeniu statystycznym, społeczno-kulturowym, klinicznym i teoretycznym, modele wyjaśniania psychopatologii, systemy klasyfikacji zaburzeń, chorób i przyczyn zgonów wg ICD-10 i DSM-IV).

Zajęcia 2. Systematyzowanie i poszerzanie wiedzy odnośnie procesów poznawczych, emocji i behawioru o kontekst kliniczny: zaburzenia pamięci, uwagi, orientacji (auto- i allopsychicznej), myślenia, spostrzegania, emocji (nastrój, adekwatność reakcji emocjonalnej) i aktywności. Wprowadzenie podstawowych pojęć z zakresu psychiatrii i neuropsychologii, niezbędnych do zebrania wywiadu klinicznego.

Zajęcia 3. Diagnoza kliniczna (definicja, sposoby rozumienia, modele, cele, metody). Praca na autorskich studiach przypadków. Podstawowe metody diagnostyczne stosowane w psychologii klinicznej: obserwacja i wywiad (kontekst teoretyczny).

Zajęcia 4. Obserwacja (kontekst praktyczny – praca warsztatowa w grupach).

Zajęcia 5. Wywiad kliniczny (kontekst praktyczny – granie roli pacjenta poszukującego pomocy i roli psychologa zbierającego wywiad diagnostyczny).

Zajęcia 6. Kolokwium pisemne.

Zajęcia 7. Przegląd metod diagnostycznych do oceny sprawności procesów poznawczych (uwaga, pamięć) w normie i patologii (kliniczna interpretacja wykonania testów D. Wechslera, Test pamięci M. Choynowskiego, jakościowa analiza procesu uczenia się na podstawie testu DUM).

Zajęcia 8. Omówienie wybranych metod do oceny sprawności poznawczej w diagnostyce zaburzeń psychicznych na tle organicznym: Test Kraepelina, wybrane próby z Zeszytów Łuckiego i baterii testów Łuria-Nebraska.

Zajęcia 9. Procesy otępienne: kryteria diagnostyczne demencji wg ICD-10 i DSM-IV, przyczyny, otępienie typu Alzheimer'a (stadia choroby, psychologiczny kontekst doświadczania choroby u członka rodziny), inne rodzaje otępienia (otępienia pierwotne i wtórne) i zaburzeń psychicznych w następstwie uszkodzenia CUN (zaburzenia osobowości, zespoły majaczeniowe, amnestyczne).

Zajęcia 10. Diagnoza różnicowa: otępienie alzheimerowskie a naczyniopochodne, otępienie a delirium, otępienie a depresja, udar mózgu a otępienie, osłabienie procesów poznawczych w starzeniu się fizjologicznym i w otępieniu.

Zajęcia 11. Zespoły psychoorganiczne (definicja, kryteria podziału). Specyficzne cechy wykonania testów psychologicznych u osób z diagnozą zespołu psychoorganicznego – praca na autorskich studiach przypadków.

Zajęcia 12. MMSE (ang. *Mini-Mental State Examination*) – projekcja filmu z badania pacjentów z różnym stopniem osłabienia funkcji poznawczych w diagnostyce przesiewowej choroby Alzheimer'a. Przegląd innych możliwych metod, stosowanych w diagnostyce organiki (Globalna Skala Demencji Reisberg'a, Test Rysowania Zegara, Test Stroopa, Test Łączenia Punktów, Test Pięciu Słów (wersja eksperymentalna), Token Test, Przesiewowy Test Afazji – Fast, Test złożonej Figury Rey'a, Test fluencji słownej).

Zajęcia 13. Triada testów organicznych: Test Pamięci Wzrokowej A.L. Bentona, Test Pamięci Form Geometrycznych F.K. Graham i B.S. Kendall, Test Wzrokowo-Motoryczny Gestalt L. Bender (specyficzne cechy wykonania rysunków figur przez pacjentów z różnych grup klinicznych – praca na autorskich studiach przypadków). Praktyczne ćwiczenie umiejętności badania, interpretacji ilościowej i jakościowej wyników.

Zajęcia 14. Kolokwium pisemne.

Zajęcia 15. Zaliczenie ustne.

Semestr II:

- Zajęcia 1. Psychologiczne następstwa niepokoju, stresu, sytuacji trudnych i konfliktowych – omówienie i dyskusja w grupie.
- Zajęcia 2. Test Zdań Niedokończonych J.M. Sacks’a i L. Sidney’a do badania obszarów konfliktowych – prezentacja metody.
- Zajęcia 3. Diagnoza obszarów konfliktowych na podstawie TZN Sacks’a i Sidney’a – praca w grupach z wykorzystaniem autorskich studiów przypadków.
- Zajęcia 4. Przyczyny i skutki kryzysów psychologicznych, modele interwencji kryzysowej – dyskusja w grupie. Analizą przypadku osoby w sytuacji kryzysu psychologicznego.
- Zajęcia 5. Psychologiczna charakterystyka nerwic noogenych na przykładzie Testu Sensu Życia PIL J.C. Crumbaugh’a i L.T. Maholick’a – prezentacja metody.
- Zajęcia 6. Diagnoza poczucia sensu życia na podstawie testu PIL – praca w grupach z wykorzystaniem autorskich studiów przypadków. Porównanie wykonania testu PIL przez pacjentów z różnych grup klinicznych.
- Zajęcia 7. Kolokwium pisemne.
- Zajęcia 8. Zaburzenia nastroju o charakterze depresyjnym – epidemiologia, przyczyny, objawy, kryteria diagnostyczne depresji, rodzaje. Model poznawczy depresji wg A.T. Becka.
- Zajęcia 9. Inwentarz Objawów Depresyjnych A.T. Becka – prezentacja metody i praktyczne ćwiczenie umiejętności korzystania z metody (praca z wykorzystaniem autorskich studiów przypadków).
- Zajęcia 10. Skala Poczucia Beznadziejności HS A.T. Becka – prezentacja metody i praktyczne ćwiczenie umiejętności korzystania z metody (praca z wykorzystaniem autorskich studiów przypadków).
- Zajęcia 11. Przegląd innych przesiewowych metod (samoopisu oraz skal obserwacyjnych) do diagnozy objawów depresji: Skala Depresji M. Hamiltona, Test Samooceny Depresji W. Zunga, Geriatryczna Skala Oceny Depresji J. Yesavage i wsp., Inwentarz opracowany na podstawie Mini zawierający kryteria diagnostyczne ICD-10 dla depresji i dystymii, Kwestionariusz HADS-M, Skala Depresji Baskina, Duke Health Profile (DUKE), Skala Depresji Montgomery-Åsberg (MADRS).
- Zajęcia 12. Problematyka samobójstw i prób samobójczych (dynamiki dążenia do śmierci, pośrednie i bezpośrednie zachowania autodestrukcyjne, ocena czynników ryzyka, syndrom presuicydalny, wskazówki do pracy z pacjentem z grupy ryzyka samobójczego – analiza przypadków).
- Zajęcia 13. Praktyczne ćwiczenie umiejętności stawiania diagnozy z jednoczesnym wykorzystaniem metod poznanych na zajęciach na przykładzie studium przypadku (praca w grupach z przygotowaniem do końcowej pracy zaliczeniowej).
- Zajęcia 14. Kolokwium pisemne.
- Zajęcia 15. Zaliczenie ustne.

Literatura podstawowa

1. Bilikiewicz, A. (2000). (red.). *Psychiatria. Podręcznik dla studentów medycyny*. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL.
2. Seligman, M.E.P., Walker, E.F., Rosenhan, D.L. (2003). *Psychopatologia*. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
3. Stemplewska-Żakowicz, K. (2005). *Wywiad psychologiczny* (t. 1, aneks). Warszawa: Wydawnictwo Testów Psychologicznych PTP.
4. Walsh, K. (2000). *Neuropsychologia kliniczna*. Warszawa. Wydawnictwo Naukowe PWN
13. podręczniki i instrukcje do poszczególnych metod
- 14.

Literatura uzupełniająca

1. Borkowska, A. (2002). Dysfunkcje neuropsychologiczne w chorobach otępiennych. *Psychiatria w Praktyce Ogólnolekarskiej*, 2(2), 89-92.

2. Janowski, K. (2006). Wybrane problemy diagnostyki psychologicznej przy podejrzeniu zespołu otępiennego (s. 145-160). W: S. Steuden, M. Marczuk (red.), *Starzenie się a satysfakcja z życia*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
3. Stemplewska-Żakowicz, K. (2009). *Diagnoza psychologiczna. Diagnozowanie jako kompetencja profesjonalna*. Gdańsk: GWP.
4. Szepietowska, E.M. (2000). *Badanie neuropsychologiczne. Procedura i ocena*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
5. Talarowska, M., Florkowski, A., Gałecki P., Wysokiński, A., Zboralski, K. (2009). Funkcje poznawcze w depresji. *Psychiatria Polska, XLIII (1)*, 31-40.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Wprowadzenie do psychologii klinicznej
dzieci i młodzieży

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Elżbieta Talik
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr Elżbieta Talik

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem ćwiczeń jest zapoznanie studentów z przedmiotem i zadaniami psychologii klinicznej dziecka, z uwzględnieniem jej specyfiki w zakresie diagnozy, terapii i profilaktyki. Celem jest również przygotowanie studentów do sporządzania opinii psychologicznych.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Student zna podstawowe pojęcia z zakresu psychologii klinicznej dziecka.

Umiejętności: Student jest przygotowany do napisania opinii psychologicznej w oparciu o dane z różnych metod diagnostycznych (wywiad, obserwacja, metody kwestionariuszowe, metody projekcyjne). Poprzez dodatkową pracę zaliczeniową ma możliwość zapoznać się z wybranym zaburzeniem okresu dzieciństwa w aspekcie jego etiopatogenezy, symptomatologii oraz terapii.

Metody i pomoce dydaktyczne

Dyskusja studiów przypadków, praca w grupie, referaty. Wykorzystywany sprzęt – laptop, rzutnik multimedialny.

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie jednego kolokwium teoretycznego – 50%. Napisanie pracy zaliczeniowej z wybranego zaburzenia dziecięcego i młodzieńczego – 50%. Obecność na zajęciach (maks. 2 nieobecności, pozostałe – odrobienie w postaci referatu z zakresu psychologii klinicznej dziecka.

Treści programowe

Zajęcia 1. Wprowadzenie w problematykę zajęć – przedstawienie zagadnień, podanie literatury oraz warunków zaliczenia.

Zajęcia 2-3. Przedmiot i zadania psychologii klinicznej dziecka. Działy psychologii klinicznej dziecka.

Zajęcia 4-5. Norma i patologia zachowania.

Zajęcia 6-7. Zaburzenia rozwoju psychoruchowego w aspekcie rytmu, tempa i dynamiki rozwoju. Podstawowe modele klasyfikacji zaburzeń rozwoju.

Zajęcia 8-9. Etiologia zaburzeń zachowania: czynniki biologiczne i psychospołeczne.

Zajęcia 10-11. Specyfika diagnozy, terapii i profilaktyki u dzieci.

Zajęcia 12-13. Studia przypadków i pisanie opinii psychologicznej.

Zajęcia 14. Kolokwium teoretyczne pisemne.

Zajęcia 15. Zaliczenie ćwiczeń.

Literatura podstawowa

1. Bogdanowicz, M. (1991). *Psychologia kliniczna dziecka w wieku przedszkolnym*. Warszawa: WSiP.

2. Kendall, P.C. (2004). *Zaburzenia okresu dzieciństwa i adolescencji*. Gdańsk: GWP.

3. Namysłowska, I. (2005). *Psychiatria dzieci i młodzieży*. Warszawa: PZWL.

4. Orwid, M., Pietruszewski, K. (1996). *Psychiatria dzieci i młodzieży*. Kraków: UJ.

5. Sęk, H. (2001). *Wprowadzenie do psychologii klinicznej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.

6. Sęk, H. (2005). *Psychologia kliniczna*, T. 1 i 2. Warszawa: PWN.

Literatura uzupełniająca

1. Borkowska, A.R., Domańska, Ł. (red.). (2006). *Neuropsychologia kliniczna dziecka*. Warszawa: PWN.

2. Klimasiński, K. (2000). *Elementy psychopatologii i psychologii klinicznej*. Kraków: UJ.

3. Kościelska, M. (red.). (1988). *Studia z psychologii klinicznej dziecka*. Warszawa: WSiP.

4. Nartowska, H. (1986). *Różnice indywidualne czy zaburzenia rozwoju dziecka przedszkolnego*. Warszawa: WSiP

5. Pecyna, B. (1998). *Psychologia kliniczna w praktyce pedagogicznej*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Metody badania osobowości

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Małgorzata Puchalska-Wasyl
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr Małgorzata Puchalska-Wasyl, dr Małgorzata Sobol-Kwapińska, dr Tomasz Jankowski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Rozwój umiejętności związanych z kwestią pomiaru i badania osobowości na gruncie różnych koncepcji psychologicznych. Zapoznanie uczestników z wybranymi metodami badania osobowości dzieci, młodzieży i dorosłych, szczególnie w zakresie: zastosowania i wartości metody, zasad analizy i interpretacji uzyskanych wyników.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Opisać budowę poszczególnych metod diagnostycznych. Znać możliwe zastosowania omawianych metod. Rozpoznawać ograniczenia stosowalności prezentowanych metod.

Umiejętności: Stosować mikroumiejętności w trakcie prowadzenia wywiadu. Dokonać krytycznej oceny wartości metody diagnostycznej w kontekście postawionego problemu badawczego. Dobierać/stosować poszczególne metody diagnostyczne adekwatnie do postawionego problemu. Obliczać wyniki. Sporządzać profile. Analizować i interpretować uzyskane wyniki badań. Weryfikować postawione hipotezy w świetle uzyskanych wyników. Formułować alternatywne hipotezy interpretacyjne. Łączyć dane z różnych metod dla potrzeb opinii psychologicznej.

Inne kompetencje i postawy: Dbłość o postępowanie diagnostyczne zgodne z wymogami poszczególnych metod. Wrażliwość na etyczne aspekty kontaktu z osobą badaną. Dawanie informacji zwrotnej – kompetentnie i z szacunkiem dla osoby badanej.

Metody i pomoce dydaktyczne

Metody warsztatowe i konwersatoryjne

Forma i warunki zaliczenia

1. Aktywne uczestnictwo w zajęciach (20%);
2. Przeprowadzenie badań wybranymi metodami oraz interpretacja uzyskanych wyników (80%).

Treści programowe

Zajęcia 1-3. Wywiad psychologiczny.

Zajęcia 4. Inwentarz Stanu i Cechy Lęku STAI (autorzy: C. D. Spielberger, R. L. Gorsuch, R. E. Lushene; adaptacja: C.D. Spielberger, J. Strelau, M. Tysarczyk i K. Wrześniewski).

Zajęcia 5. Inwentarz Stanu i Cechy Lęku dla Dzieci STAIC (autorzy: C.D. Spielberger, C.D. Edwards, R. Lushene, J. Montuori, D. Platzek; adaptacja: C. D. Spielberger, T. Sosnowski, D. Iwaniszczuk).

Zajęcia 6. Test Jawnego Niepokoju „Jaki jesteś?” (autorzy: E. Skrzypek i M. Choynowski).

Zajęcia 7. Kwestionariusz Temperamentu PTS (autorzy: J. Strelau i B. Zawadzki).

Zajęcia 8-9. Formalna Charakterystyka Zachowania – Kwestionariusz Temperamentu FCZ-KT (autorzy: B. Zawadzki i J. Strelau).

Zajęcia 10-11. Test do badania osobowości EPQ-R (autorzy: S.B.G Eysenck, H.J. Eysenck i P. Barrett).

Zajęcia 12. Inwentarz Osobowości NEO-FFI (autorzy: P.T Costa i R.R. McCrae).

Zajęcia 13-15. Inwentarz Osobowości NEO-PI-R (autorzy: P.T Costa i R.R. McCrae).

Zajęcia 16-18. Test Przymiotnikowy ACL (autorzy: H. G. Gough i A. B. Heilbrun).

Zajęcia 19-20. Test Niedokończonych Zdań Rottera RISB (autorzy: J. B. Rotter, M. I. Lah, J. E. Rafferty).

Zajęcia 21. Kwestionariusz do badania inteligencji emocjonalnej INTE (autorzy: N.S.

Schutte, J.M. Malouff, L.E. Hall, D.J. Haggerty, J.T. Cooper, Ch.J. Gloden, L. Dornheim);

Zajęcia 22. Wielowymiarowy Kwestionariusz Samooceny MSEI (autorzy: E. J. O'Brien i S. Epstein).

Literatura podstawowa

1. Brammer L.M. (1984). *Kontakty służące pomaganiu. Procesy i umiejętności*. Warszawa: Studium Pomocy Psychologicznej PTP.
2. Stemplewska-Żakowicz K., Krejtz K. (red.). (2005). *Wywiad psychologiczny 1. Wywiad jako postępowanie badawcze*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
3. Stemplewska-Żakowicz K., Krejtz K. (red.). (2005). *Wywiad psychologiczny 2. Wywiad jako spotkanie z człowiekiem*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
4. Stemplewska-Żakowicz K., Krejtz K. (red.). (2005). *Wywiad psychologiczny 3. Wywiad w różnych kontekstach praktycznych*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
5. Szewczyk L. (1993). Lęk a okresy rozwojowe dziecka. W: W. Tłokiński (red.). *Lęk. Różnorodność przeżywania*.

Literatura uzupełniająca

1. Fecenec D. (2008). *Wielowymiarowy Kwestionariusz Samooceny MSEI. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
2. Jaworowska A. (2005). *Inwentarz Stanu i Cechy Lęku dla Dzieci STAIC. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
3. Jaworowska A., Matczak A. (1998). *Test Niedokończonych Zdań Rottera RISB: Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
4. Jaworowska A., Matczak A. (2001). *Kwestionariusz Inteligencji Emocjonalnej INTE N. S. Schutte, J. M. Malouffa, L. E. Hall, D. J. Haggerty'ego, J. T. Cooper, C. J. Guldena, L. Dornheim. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
5. Siuta J. (2006). *Inwentarz Osobowości NEO-PI-R Paula T. Costy Jr i Roberta R McCrae. Adaptacja polska. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów

Psychologicznych PTP.

6. Sosnowski T., Wrześniewski K., Jaworowska A., Fecenec D. (2006). *Inwentarz Stanu i Cechy Lęku STAI. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
7. Strelau J., Zawadzki B. (1998). *Kwestionariusz Temperamentu PTS. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
8. Zawadzki B., Strelau J. (1997). *Formalna Charakterystyka Zachowania - Kwestionariusz Temperamentu FCZ-KT. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
9. Zawadzki B. A., Strelau J., Szczepaniak P., Śliwińska M. (1998). *Inwentarz Osobowości NEO-FFI Costy i McCrae. Polska adaptacja. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia różnic indywidualnych: psychologia zdolności i twórczości

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Andrzej Sękowski, ks. dr Waldemar Klinkosz, mgr Tomasz Knopik, ks. mgr Marek Rudź
Wymagania wstępne	równoległe uczestnictwo w wykładzie
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	0
Prowadzący zajęcia	ks. dr Waldemar Klinkosz, ks. mgr Marek Rudź

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć

Zdobycie orientacji w podstawowych koncepcjach psychologicznych dotyczących inteligencji, zdolności, twórczości i temperamentu oraz opanowanie umiejętności interpretowania zachowań człowieka w oparciu o poznane teorie.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza, Student: potrafi wskazać główne obszary badawcze psychologii różnic indywidualnych, potrafi definiować następujące terminy psychologiczne: inteligencja, zdolności, twórczość, temperament, style poznawcze, mądrość i zna założenia teoretyczne przytaczanych definicji, potrafi porównać poznane teorie inteligencji, zdolności i twórczości i poddać je krytyce, wskazując na mocne i słabe strony tych koncepcji, jest w stanie wyjaśnić związki mądrości i stylów poznawczych z inteligencją i osobowością i omówić interdyscyplinarny charakter tych zagadnień, umie opisać i porównać ujęcie temperamentu w regulacyjnej teorii temperamentu i formalnej charakterystyce zachowania.

Umiejętności; Student potrafi krytycznie analizować stanowiska prezentowane w dyskusjach naukowych i jest w stanie wygenerować własne zdanie w sporze poparte racjonalnymi argumentami. Student powinien opanować umiejętność projektowania prostych narzędzi badawczych na podstawie poznanych teorii inteligencji, twórczości i zdolności celem zweryfikowania ich możliwości aplikacyjnych.

Inne kompetencje: Student potrafi podejmować dyskusję z argumentami zawartymi w tekstach naukowych, poprzez udział w dyskusjach kształtuje wrażliwość i otwartość na odmienne sądy.

Metody i pomoce dydaktyczne

metody warsztatowe, wykład, prezentacja multimedialna, metody dialogowe, praca w grupach, gry dydaktyczne; laptop, rzutnik multimedialny

Forma i warunki zaliczenia

Aktywne uczestnictwo w zajęciach (25%), zaliczenia dwóch kolokwium (50%), przygotowanie eseju (25%).

Treści programowe

Zajęcia 1. Przedmiot materialny i formalny psychologii różnic indywidualnych.

Zajęcia 2. Naiwne koncepcje inteligencji a koncepcje psychologiczne

Zajęcia 3. Determinanty inteligencji – natura czy kultura?

Zajęcia 4. Egalitarne vs elitarne podejście do twórczości.

Zajęcia 5. Twórczość jako transgresja – podejście J. Kozielskiego.

Zajęcia 6. Koncepcja interakcji twórczej E. Nęcki.

Zajęcia 7. Metody pomiaru poziomu twórczości. Kolokwium z zakresu tematycznego zajęć: 1-6.

Zajęcia 8. Wybrane koncepcje i modele wybitnych zdolności.

Zajęcia 9. Problemy endogenne i egzogenne uczniów wybitnie zdolnych.

Zajęcia 10. Regulacyjna teoria temperamentu a formalna charakterystyka zachowania.

Zajęcia 11. Charakterystyka podstawowych wymiarów stylów poznawczych: refleksyjność-impulsywność, zależność-niezależność od pola, abstrakcyjność-konkretność.

Zajęcia 12. Metody pomiaru stylów poznawczych.

Zajęcia 13. Psychologia mądrości. Berliński model mądrości. Koncepcja „mądrości jako równowagi” R. Sternberga.

Zajęcia 14. Charakterystyka procesów poznawczych, emocjonalnych i motywacyjnych towarzyszących twórczości.

Zajęcia 15. Kolokwium z zakresu tematycznego zajęć: 7-14.

Literatura podstawowa

1. Nęcka, E. (2001). *Psychologia twórczości*. Gdańsk: GWP.
2. Sękowski, A. (2001). *Osiągnięcia uczniów zdolnych*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
3. Sękowski, A., Klinkosz, W. (red.) (2010). *Zdolności człowieka w ujęciu współczesnej psychologii*. Lublin: TN KUL.
4. Strelau, J. (2001). *Psychologia temperamentu*. Warszawa: PWN.
5. Strelau, J., Doliński, D. (2008). *Psychologia. Podręcznik akademicki, tom I*. Gdańsk: GWP.

Literatura uzupełniająca

1. Klinkosz, W. (2004). Interpersonalne Skale Przymiotnikowe (IAS-R). Polskie tłumaczenie kwestionariusza Jerrego S. Wigginsa. *Przegląd Psychologiczny*, t. 47 z. 4, s. 379-393.
2. Klinkosz, W., Sękowski A. (2006). H. Schulera i M. Prochaski polska wersja Inwentarza Motywacji Osiągnięć - Leistungsmotivationsinventar (LMI). *Czasopismo Psychologiczne*, 12, 253-264.
3. Limont, W., Cieślukowska, J. (red.) (2005). *Wybrane zagadnienia edukacji uczniów zdolnych*. Kraków: Impuls.
4. Nęcka, E. (1999). *Proces twórczy i jego ograniczenia*. Kraków: Impuls.
5. Nosal, Cz. (2003). Temporalność a temperament. W: M. Marszał-Wiśniewska, T. Klonowicz, M. Fajkowska-Stanik (red.), *Psychologia różnic indywidualnych. Wybrane zagadnienia*, s. 198-211. Gdańsk: GWP.
6. Sękowski, A. (2004). *Psychologia zdolności. Współczesne kierunki badań*. Warszawa: PWN.

7. Sternberg, R. (2000). *Handbook of intelligence*. Cambridge: University Press.
8. Sternberg, R., Davidson, J. (red.) (2005). *Conceptions of giftedness*. Cambridge: University Press.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia wychowania i nauczania

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Aleksandra Gała, dr Elżbieta Trubiłowicz, mgr Aneta Szczykutowicz
Wymagania wstępne	Równoczesne uczestnictwo w wykładzie
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	0
Prowadzący zajęcia	dr Aleksandra Gała, dr Elżbieta Trubiłowicz, mgr Aneta Szczykutowicz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest omówienie podstawowych zagadnień dotyczących psychologii wychowania i nauczania, zapoznanie z podstawowymi teoriami dotyczącymi procesu wychowawczego. Zapoznanie studentów z metodami wykorzystywanymi do badania elementów procesu wychowawczego. Rozwijanie zdolności nawiązywania dobrego kontaktu interpersonalnego zarówno z dzieckiem jak i osobą dorosłą. Praktyczna nauka prowadzenia rozmowy psychologicznej z klientem. Rozwijanie umiejętności stawiania hipotez dotyczących określonych problemów i trudności wychowawczych i szkolnych oraz planowania procesu diagnostycznego. Nauka projektowania programu pracy terapeutycznej z dzieckiem i rodzicami w odniesieniu do zaistniałych problemów. Przedstawienie i uwrażliwienie słuchaczy na problemy etyczne w pracy psychologa wychowawczego, zapoznanie studentów z wybranymi zagadnieniami Kodeksu Etyczno – Zawodowego Psychologa. Zapoznanie studentów z aktywizującymi metodami nauczania poprzez praktyczne wykorzystanie ich w czasie zajęć (i omówienie ich specyfiki).

Zamierzone efekty kształcenia:

Znajomość i umiejętność praktycznego wykorzystania narzędzi do badania elementów procesu wychowawczego – warunków ich stosowania, zasad obliczania wyników, ich analizowania i interpretacji oraz formułowania wniosków.

Zdolność formułowania hipotez na temat przyczyn trudności dziecka i ich weryfikacji.

Nabycie sprawności praktycznego radzenia sobie z problemami pojawiającymi się w procesie wychowawczym i dydaktycznym. Znajomość podstawowych mechanizmów i technik wychowawczych. Znajomość oraz umiejętność wykorzystania metod aktywizujących grupę.

Wrażliwość studentów na specyfikę pracy z dzieckiem oraz postępowanie zgodne z

zasadami etycznymi zawodu psychologa. Umiejętność nawiązywania kontaktu i rozmowy psychologicznej.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Metody dydaktyczne: metody aktywizujące grupę (m.in. dyskusja na forum całej grupy, psychodrama, prezentacje multimedialne przygotowywane i przedstawiane przez studentów oraz praca w podgrupach – dyskusja, „burza mózgów”, „photolangage”); projekcja filmów edukacyjnych, studium przypadku.

Pomoce dydaktyczne stosowane to: prezentacje multimedialne, kartony, markery, tablica, materiały audiowizualne.

Sprzęt: rzutnik multimedialny, laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD, głośniki.

Forma i warunki zaliczenia

Kolokwium zaliczeniowe – 30%, przygotowanie w podgrupach referatu/prezentacji – 20% , opracowanie diagnozy dziecka z problemami wychowawczymi – 50%.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wprowadzenie w specyfikę psychologii wychowawczej. Przedstawienie problematyki zajęć. Przedstawienie warunków zaliczenia przedmiotu (wymagania, terminy)

Zajęcia 2.

Charakterystyka procesu wychowawczego – czym jest wychowanie, jaki jest jego cel.

Zajęcia 3.

Omówienie podstawowych mechanizmów wychowawczych oraz technik wychowawczych.

Omówienie warunków dobrego kontaktu interpersonalnego w relacji z klientem oraz podstawowych cech rozmowy kierowanej.

Zajęcia 4.

Omówienie podstawowych zasad etycznych w pracy psychologa wychowawczego. Praktyczne ćwiczenia z zakresu nawiązywania kontaktu interpersonalnego oraz prowadzenia rozmowy psychologicznej w aspekcie wychowawczym – metoda psychodramy.

Zajęcia 5.

Omówienie zasad i etapów procesu diagnostycznego. Twórcze poszukiwanie metod diagnostycznych. Omówienie Testu Stosunków Rodzinnych.

Zajęcia 6.

Przedstawienie następujących metod: Patte Noire, Test Bajek, Test Zdań Niedokończonych

Zajęcia 7.

Przedstawienie następujących metod: Rysunek „Ja w szkole”, Inwentarz Rodzicielskich Technik Wychowawczych, Kwestionariusz Stosunków Między Rodzicami a Dziećmi, Kwestionariusz „Ja i moja szkoła”

Zajęcia 8.

Poznanie Testu Sceny G.von Staabs. Praca na studium przypadku: stawianie hipotez dotyczących trudności wychowawczych, dobieranie metod badawczych.

Zajęcia 9.

Kolokwium (dotyczące znajomości metod). Poznanie metod aktywizujących. Wykorzystanie metody dyskusji nt. problemu: „Kary cielesne jako technika wychowawcza. Za i przeciw”

Zajęcia 10.

Pedagogika „Złotego środka”. Poznanie i praktyczne ćwiczenie rozwiązywania konfliktów metodą „bez porażek” T. Gordona

Zajęcia 11.

Omówienie zagadnień dotyczących ADHD – objawy osiowe, diagnoza, trudności wychowawcze, metody pracy i terapii dziecka z ADHD.

Zajęcia 12.

Funkcjonowanie dzieci z parcjalnymi deficytami rozwojowymi (dysleksja, dysgrafia, dysortografia, dyskalkulia). Poznawanie metod diagnozy oraz pomocy psychologicznej.

Zajęcia 13.

Kolokwium dotyczące omawianych zagadnień teoretycznych (na podstawie sukcesywnie podawanej literatury odnoszącej się do omawianych zagadnień). Analiza przypadku dziecka z trudnościami wychowawczymi.

Zajęcia 14.

Przekazywanie informacji dotyczących wyników badań dziecka: rodzicom, szkole/nauczycielowi, dziecku. Problemy etyczne.

Zajęcia 15.

Omówienie prac studentów. Aspekty pozytywne i negatywne.

Literatura podstawowa

1. Braun-Gałkowska M. (1994). *W tę samą stronę – książka dla nauczycieli o wychowaniu i lekcjach wychowawczych*. Warszawa: Wydawnictwo Krupski i S-ka.
2. Gordon T. (1991). *Wychowanie bez porażek*. Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX.
3. Gurycka A. (1970). *Struktura i dynamika procesu wychowawczego*. Warszawa: PWN.
4. Przetacznik – Gierowska M., Włodarski Z. (2000). *Psychologia wychowawcza*. Tom II. Rozdział 23 –24, s. 7 – 24. Warszawa: PWN.
5. Serfontein G. (2005). *Twoje nadpobudliwe dziecko*. Warszawa: Prószyński i S-ka.

Literatura uzupełniająca

1. Dembo M.H. (1997). *Stosowana psychologia wychowawcza*. Warszawa: WsiP
2. Faber A., Mazlish E. (1996). *Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały, jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły*. Poznań: Media Rodzina.
3. Gordon T. (2002). *Wychowanie bez porażek w praktyce*. Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX
4. Gordon T. (2002). *Wychowanie bez porażek w szkole*. Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX
5. Rembowski J. (1975). *Metoda projekcyjna w psychologii dzieci i młodzieży*. Warszawa: PWN.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Wprowadzenie do psychologii przemysłowej

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	dr Mariusz Wołoncej, dr Grzegorz Kida, mgr Piotr Mamcarz, mgr Izabela Chłodna
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	1
Prowadzący zajęcia	mgr Piotr Mamcarz, mgr Izabela Chłodna

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem ćwiczeń jest wskazanie zadań psychologii przemysłowej w poszczególnych działach psychologii przemysłowej, a także omówienie metod selekcyjnych oraz narzędzi służących do zwiększenia trafności przewidywania w oparciu o stosowane testy selekcyjne, opracowanie wielowymiarowej skali oceny funkcjonowania pracownika na wybranych stanowiskach pracy, oraz omówienie zagadnień związanych z analizą stanowiska pracy na przykładzie KLASP oraz przeprowadzenie analizy wybranego stanowiska pracy

Metody i pomoce dydaktyczne

1. Rzutnik multimedialny
2. Laptop
3. KLASP – Kwestionariusz Lubelski Analiza Stanowiska Pracy (A. Biela)

Forma i warunki zaliczenia

Diagnoza stanowiska pracy – 50%

Kolokwium – 30%

Frekwencja – 20%

Treści programowe

Zajęcia 1.

Specyfikacja działów psychologii przemysłowej – podział i zakres poszczególnych działów.

Zajęcia 2.

Przedstawienie metod pracy psychologa w poszczególnych działach psychologii przemysłowej.

Zajęcia 3.

Zapoznanie studenta ze specyfiką pracy psychologa przemysłowego w zakładzie pracy, instytucji rynku pracy, firmie konsultingowej – zakres obowiązków w odniesieniu do miejsca pracy.

Zajęcia 4.

Psychologia poradnictwa zawodowego – modele doradztwa zawodowego, charakterystyka osób zgłaszających się do doradcy, środowisko pracy.

Zajęcia 5.

Psychologia zatrudnienia – specyfika pracy psychologa w aspekcie zatrudnienia, proces selekcji, rekrutacja i kryteria wyboru.

Zajęcia 6.

Psychologia szkoleń – czynniki osobowościowe szkoleniowca, zasoby potrzebne do prowadzenia szkoleń, interakcje międzyosobowe, tworzenie skutecznych programów szkoleniowych.

Zajęcia 7.

Psychologia organizacji i zarządzania – system wartości organizacji, a funkcjonowanie pracownika, kontrola poszczególnych jednostek w organizacji, hierarchiczna struktura organizacji.

Zajęcia 8.

Psychologia inżynierska – przewidywanie zachowań w środowisku pracy, środowisko pracy i dostępne narzędzia a poziom wykonania zadania.

Zajęcia 9.

Ergonomia i psychologia bezpieczeństwa pracy – komfort pracy a jakość wykonywanych usług, projektowanie bezpiecznych układów człowiek – maszyna, zachowanie człowieka a ergonomia, poczucie zagrożenia w pracy.

Zajęcia 10.

Kolokwium

Zajęcia 11.

Psychologia czasu wolnego i psychologia wieku emerytalnego – specyfika organizacji czasu wolnego, potrzeby osób będących w wieku emerytalnym, niebezpieczeństwa związane ze wcześniejszym odejściem na emeryturę.

Zajęcia 12.

Kwestionariusz Lubelski Analiza Stanowiska Pracy – założenia teoretyczne, możliwości diagnostyczne i implikacje praktyczne. Obliczanie wyników i ich interpretacja.

Zajęcia 13.

Psychologia ochrony środowiska – podstawowe zagadnienia i zakres pracy psychologa, tereny zagrożone ekologicznie.

Zajęcia 14.

Psychologia rynku zbytu – główne obszary oddziaływań psychologa, modele sprzedaży, instytucje zatrudniające.

Zajęcia 15.

Zaliczenie

Literatura podstawowa

1. *Psychologia. Podręcznik akademicki t III*. GWP, Gdańsk, następujące rozdziały z podręcznika: Bańka, A., Psychologia pracy Bańka, A., Psychologia organizacji Tyszka, T., Psychologia ekonomiczna Elias, J., Psychologia środowiskowa;
2. Schultz D.P., Schultz S.E., (2002). *Psychologia a wyzwania dzisiejszej pracy*. Warszawa: PWN.
3. Biela A. (1975). Psychologiczna aktualność tez encykliki *Laborem exercens* Jana Pawła II. [W] Gałkowski (red) *"Laborem exercens" Jana Pawła II tekst i komentarze*, RW KUL, Lublin.

4. Biela A. (red) *Kwestionariusz Lubelski Analizy Stanowiska Pracy (KLASP)* Lublin: RW KUL.
5. Chmiel N. (red.) 2003. *Psychologia pracy i organizacji*, GWP Gdańsk.

Literatura uzupełniająca

1. Makin, P., Cooper C., Cox Ch. 2000, *Organizacje a kontrakt psychologiczny Zarządzanie ludźmi w pracy*, PWN Warszawa.
2. Łoboda M., 1990. Czynniki stresogenne w organizacji.[W]. A. Biela *Stres w pracy zawodowej*, Lublin: RW KUL

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Podstawy psychometrii

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	mgr Stróżak Paweł, dr Gorbaniuk Oleg
Wymagania wstępne	Uczestnictwo w wykładzie z Podstaw psychometrii
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	Semestr II: 15
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	dr Gorbaniuk Oleg mgr Stróżak Paweł

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Nabywanie przez uczestników podstawowej wiedzy dotyczącej specyfiki cech psychologicznych i sposobów ich pomiaru za pomocą testów i kwestionariuszy psychologicznych. Szczególny nacisk położony zostanie na zdobycie praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania podstawowych analiz psychometrycznych. Poruszone zostaną również zagadnienia trafności i normalizacji wyników testowych.

Zamierzone efekty kształcenia:

Nabywanie przez uczestników wiedzy pozwalającej na zdefiniowanie tego, czym zajmuje się psychometria, czym jest test psychologiczny i jakie istnieją rodzaje testów; poznanie zasad charakteryzujących pomiar cech psychologicznych. Nabywanie wiedzy na temat różnych kryteriów dobroci testów psychologicznych. Rozpoznawanie określonych źródeł błędów w pomiarze testowym. Poznanie założeń klasycznej teorii testów. Nabywanie wiedzy na temat różnych metod badania rzetelności. Decydowanie, które metody badania rzetelności należy zastosować w określonych sytuacjach. Definiowanie pojęć trafności testu i normy w psychometrii, określanie różnych rodzajów trafności i różnych rodzajów norm.

Nabywanie praktycznych umiejętności w zakresie zamiany wyników otrzymanych w teście na jednostki standaryzowane oraz odczytywania powierzchni pod krzywą normalną. Szacowanie rzetelności testu różnymi metodami, obliczanie rzetelności metodą połówkową i metodą zgodności wewnętrznej na danych empirycznych w programie komputerowym STATISTICA lub SPSS. Wyznaczanie przedziałów ufności wokół wyniku otrzymanego w teście, szacowanie istotności różnic między dwoma wynikami otrzymanymi, sporządzanie normalizacji wyników otrzymanych, wykonywanie zamiany wyników surowych na wyniki standaryzowane. Nabywanie umiejętności badania trafności teoretycznej testu metodą analizy macierzy korelacji; wykorzystanie programu komputerowego STATISTICA lub SPSS do badania trafności metodą analizy czynnikowej.

Zdobycie kompetencji w obszarze wnioskowania psychometrycznego. Wrażliwość na psychometryczne właściwości testów i kwestionariuszy psychologicznych, niezbędne przy ocenie ich przydatności i wiarygodności dla celów naukowych i klinicznych. Wyrażanie

merytorycznych sądów na ten temat.

Metody i pomoce dydaktyczne

Metody dydaktyczne: Praca w grupie, metody warsztatowe, praktyczne wykonywanie obliczeń i rozwiązywanie zadań psychometrycznych, ćwiczenie na komputerze z wykorzystaniem programu STATISTICA lub SPSS.

Pomoce dydaktyczne: komputery, rzutnik multimedialny, tablice statystyczne.

Forma i warunki zaliczenia

Obecność na zajęciach (możliwa jest jedna nieusprawiedliwiona nieobecność w semestrze), przygotowanie na poszczególne zajęcia z treści lektur, aktywność na zajęciach – 10% udział w ocenie końcowej.

Zaliczenie trzech kolokwiiów, każde kolokwium składa się z oddzielnie ocenianej części testowej i części praktycznej (ocena końcowa jest średnią z sześciu ocen z kolokwiiów) – 90% udział w ocenie końcowej.

Treści programowe

Semestr II

Zajęcia 1. Wprowadzenie

Zajęcia 2. Definicja psychometrii i testu psychologicznego; rodzaje testów; natura cech psychologicznych i specyfika ich pomiaru; kryteria dobroci testów psychologicznych; proces wnioskowania psychometrycznego

Zajęcia 3. Pojęcie zmiennej latentnej i rozkładu normalnego; zamiana wyników otrzymanych w teście na jednostki standaryzowane; odczytywanie obszarów pod krzywą normalną

Zajęcia 4. Klasyczna teoria testów; źródła błędów w pomiarze testowym; definicja rzetelności; metody estymacji rzetelności

Zajęcia 5. Kolokwium z zakresu wnioskowania psychometrycznego i metod badania rzetelności

Zajęcia 6. Obliczanie rzetelności metodą połówkową i metodą zgodności wewnętrznej w programie komputerowym STATISTICA i SPSS

Zajęcia 7. Wyznaczanie przedziału ufności dla wyniku otrzymanego w teście

Zajęcia 8. Wyznaczanie istotności różnic między wynikami testowymi

Zajęcia 9. Powtórzenie

Zajęcia 10. Kolokwium z zakresu wyznaczania przedziałów ufności i istotności różnic

Zajęcia 11. Pojęcie trafności; rodzaje trafności; sposoby badania trafności

Zajęcia 12. Badanie trafności teoretycznej testu metodą analizy macierzy korelacji; badanie

trafności metodą analizy czynnikowej w programie STATISTICA i SPSS

Zajęcia 13. Normalizacja wyników otrzymanych, zamiana wyników surowych na wyniki standaryzowane

Zajęcia 14. Kolokwium z zakresu trafności i normalizacji

Zajęcia 15. Zaliczenia

Literatura podstawowa

1. Hornowska, E. (2003). *Testy psychologiczne. Teoria i praktyka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.
2. Mańkowska, M. (2010). *Wprowadzenie do psychometrii*. Lublin: Wydawnictwo KUL.

Literatura uzupełniająca

1. Brzeziński, J. (1997). Podstawy konstrukcji testów psychologicznych i interpretacji ilościowej danych testowych. W: J. Brzeziński, *Metodologia badań psychologicznych* (s. 453-596). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
2. Magnusson, D. (1991). *Wprowadzenie do teorii testów*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
3. Anastasi, A., Urbina, S. (1999). *Testy psychologiczne*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
4. Drwal, R. Ł. (1995). *Adaptacja kwestionariuszy osobowości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
5. Zawadzki, B. (2006). *Kwestionariusze osobowości. Strategie i procedura konstruowania*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia rehabilitacji (niepełnosprawność intelektualna i motoryczna) - ćwiczenia

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL; dr G. Wiącek; mgr M.M. Kulik; mgr M. Machowski
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	mgr M.M. Kulik; mgr M. Machowski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć: Zapoznanie studentów z celowym i świadomym oddziaływaniem psychologicznym na osoby niepełnosprawne umysłowo i fizycznie, gdzie niepełnosprawność może mieć charakter względnie trwałego stanu.

Zamierzone efekty kształcenia: Po zakończeniu ćwiczeń student szczegółowo definiuje niepełnosprawność umysłową oraz motoryczną; rozróżnia niepełnosprawność umysłową od demencji, opóźnienia i zahamowania umysłowego. Student wyjaśnia etiologię niepełnosprawności umysłowej oraz identyfikuje metody właściwe do diagnozy osób z niepełnosprawnością umysłową. Student po ukończeniu zajęć nazywa i identyfikuje sposoby podstawowych oddziaływań podejmowanych przez psychologa w kontakcie z osobą niepełnosprawną umysłowo i z dzieckiem niepełnosprawnym ruchowo. Student określa cele i sposoby rehabilitacji osób z niepełnosprawnością umysłową i motoryczną. Osoba, która ukończyła ćwiczenia potrafi wyjaśnić uwarunkowania poszczególnych trudności doświadczanych przez osoby z niepełnosprawnością umysłową i motoryczną oraz scharakteryzować funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w różnych sferach (np. fizycznej, psychicznej, społecznej).

Metody i pomoce dydaktyczne

Podczas ćwiczeń wykorzystywane są różne metody dydaktyczne w tym zwłaszcza: pogadanka, miniwykład, praca w grupach, praca indywidualna, praca z tekstem, dyskusja, „burza mózgów”. Wśród stosowanych środków dydaktycznych znajdują się: komputer i rzutnik do przedstawiania prezentacji multimedialnych oraz filmów, środki słowne (podręczniki i środki drukowane).

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie zajęć na ocenę. Ocenę końcową stanowi ocena z dwóch kolokwii. Ponad to wymagana jest obecność na zajęciach, przygotowanie do zajęć i aktywność w czasie zajęć. Studenci zobowiązani są także, oprócz koniecznego usprawiedliwienia nieobecności, do odpracowania zajęć na których byli nieobecni z inną grupą, bądź zaliczenia podczas konsultacji z prowadzącym zajęcia.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Temat: Ćwiczenia wprowadzające do zagadnień z zakresu psychologii rehabilitacji

- omówienie obszarów zagadnień psychologii rehabilitacji, które będą realizowane w tym semestrze
- zapoznanie z wymaganiami programowymi, kryteriami oceny, specyfika pracy na ćwiczeniach

Zajęcia 2.

Temat: Ja a świat osób niepełnosprawnych

- zajęcia prowadzone metodą warsztatową; postawy wobec osób niepełnosprawnych, indywidualne doświadczenia studentów związane z niepełnosprawnościami

Zajęcia 3.

Temat: Upośledzenie umysłowe a inne pojęcia

1. rozróżnienie pojęć znaczeniowo bliskich upośledzeniu umysłowemu a jednak nim nie będących

Zajęcia 4.

Temat: Etiologia upośledzenia umysłowego

- przegląd czynników endo i egzogennych warunkujących upośledzenie umysłowe
- deprywacja środowiskowa jako przyczyna upośledzenia umysłowego

Zajęcia 5.

Temat: Metody znajdujące zastosowanie w diagnozie psychospołecznego funkcjonowania osób z upośledzeniem umysłowym cz.I

- etapy procesu diagnostycznego w rehabilitacji oraz kryteria diagnostyczne niepełnosprawności umysłowej

Zajęcia 6.

Temat: Metody znajdujące zastosowanie w diagnozie psychospołecznego funkcjonowania osób z upośledzeniem umysłowym cz.II

- przegląd metod znajdujących zastosowanie w diagnozie osób z upośledzeniem umysłowym (zastosowanie i zakres ograniczeń)

Zajęcia 7.

Temat: Specyfika funkcjonowania osób z upośledzeniem umysłowym w różnych obszarach cz.I

- przebieg procesów poznawczych i emocjonalno-motywacyjnych z uwzględnieniem głębokości upośledzenia

Zajęcia 8.

Temat: Specyfika funkcjonowania osób z upośledzeniem umysłowym w różnych obszarach cz. II

- charakterystyka funkcjonowania społecznego osób z niepełnosprawnością umysłową z uwzględnieniem głębokości upośledzenia

Zajęcia 9.

Kolokwium nr 1

Zajęcia 10.

Temat: Autyzm dziecięcy – jako przyczyna niepełnosprawności cz. I

- zagadnienia terminologiczne i kryteria diagnostyczne

Zajęcia 11.

Temat: Autyzm dziecięcy – jako przyczyna niepełnosprawności cz. II

- oddziaływania rehabilitacyjne / terapeutyczne

Zajęcia 12.

Temat: Specyfika rozwoju dziecka z wrodzoną lub wcześniej nabytą dysfunkcją narządu ruchu

cz. I

1. zaburzenia rozwoju psychomotorycznego
2. formy rehabilitacji

Zajęcia 13.

Temat: Specyfika rozwoju dziecka z wrodzoną lub wcześniej nabytą dysfunkcją narządu ruchu
cz. II

1. specyfika rozwoju dziecka z dysfunkcją narządu ruchu na przykładzie dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym

Temat: Specyfika rozwoju dziecka z wrodzoną lub wcześniej nabytą dysfunkcją narządu ruchu
cz. III

2. rehabilitacja dziecka z wrodzoną lub wcześniej nabytą dysfunkcją narządu ruchu – udział rodziny i psychologa

Zajęcia 14.

Temat: Kolokwium nr 2

Zajęcia 15.

Temat: Zaliczenia

Literatura podstawowa

1. Frith U. (2008). *Autyzm. Wyjaśnienie tajemnicy*. Gdańsk: GWP.
2. Kirenko J., Parchomiuk M. (2006). *Edukacja i rehabilitacja osób z upośledzeniem umysłowym*. Lublin: Wyd. Akad. WSSP.
3. Lewartowska-Bobkowicz L. (2005). *Autyzm dziecięcy – zagadnienia diagnozy i terapii*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
4. Mazanek E. (red.) (1998). *Dziecko niepełnosprawne ruchowo. Cz. 3*. Warszawa: WSiP.

Literatura uzupełniająca

1. Bleszyński J.J. (red.) (2005). *Terapie wspomagające rozwój osób z autyzmem*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
2. Gajdzica Z. (red.) (2008). *Wspólne i swoiste zagadnienia edukacji i rehabilitacji osób z upośledzeniem umysłowym*. Sosnowiec: Oficyna Wydawnicza „Humianitas”.
3. Janiszewska-Nieścioruk Z. (2003). *Człowiek z niepełnosprawnością intelektualną. Wybrane problemy osobowości, rodzin i edukacji osób z niepełnosprawnością intelektualną*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
4. Kościelska M. (2004). *Niechciana seksualność. O ludzkich potrzebach osób niepełnosprawnych intelektualnie*. Warszawa: Wydawnictwo Jacek Santorski & Co.
5. Olechnowicz H. (2004). *Wokół autyzmu. Fakty. Skojarzenia. Refleksje*. Warszawa: WSiP.
6. Olechnowicz H. (2010). *Terapia dzieci z niepełnosprawnością intelektualną*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
7. Stelter Ź. (2009). *Dorastanie osób z niepełnosprawnością intelektualną*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

6.3. Konwersatorium

Faculty	Faculty of Social Sciences
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychology ---
Course Type:	Tutorial
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Course Author:	Maria Ewa Bartnik-Słomińska M.A., Jacek Andrzej Kowalik M.A., Krystyna Ludzińska M.A., Dorota Szymczyk M.A..
Prerequisites:	Knowledge of key concepts in psychology; intermediate skills in English
Number of Hours	30
ECTS Credits:	3
Lecturer:	Maria Ewa Bartnik-Słomińska M.A., Jacek Andrzej Kowalik M.A., Krystyna Ludzińska M.A., Dorota Szymczyk M.A..

Course Title: English in Psychology – A Practical Approach

Faculty: Faculty of Social Sciences

Institute: Psychology

Course Type: Tutorial

Level: Extra-Mural M.A. Programme

Course Author: Maria Ewa Bartnik-Słomińska M.A., Jacek Andrzej Kowalik M.A., Krystyna Ludzińska M.A., Dorota Szymczyk M.A..

Prerequisites: Knowledge of key concepts in psychology; intermediate skills in English

Number of Hours: 30

ECTS Credits: 3

Lecturer: Maria Ewa Bartnik-Słomińska M.A., Jacek Andrzej Kowalik M.A., Krystyna Ludzińska M.A., Dorota Szymczyk M.A..

Objectives and Outcomes of the Course

Objectives:

Review of various branches of psychology to encourage both the development of language performance and independent (active and passive) use of formal English in certain academic competences.

Outcomes:

Students will acquire a wide scope of English terminology and vocabulary typical of various branches of psychology and master language skills necessary for the development of such practical academic competences as:

- i) more effective analysis of scientific information;
- ii) analytical research in various sources;
- iii) cautious selection, processing and critical evaluation of research results;
- iv) practical application (essay, abstract, paper, presentation, discussion, etc.).

Methods of Teaching and Teaching Aids:

Methods of teaching:

- i) Grammar-translation Method;
- ii) Communicative Approach;
- iii) Task-based Approach – project, paper, (Power Point) presentation, research;
- iv) Stimulating Method – defining concepts, creative problem solving, discussion, evaluation, criticism.

Teaching Aids:

Notebook, OHP, Dictionary of Psychology, Dictionary of General English.

Assessment Methods:

- 1 Current evaluation (preparation, active participation, class attendance) – 25% overall grade;
- 2 Written/oral tests – 25% overall grade;
- 3 Written projects (e.g. essay, abstract, handout, *portfolio*) – 25% overall grade;
- 4 Oral projects (discussion, situation: counselling, presentation with handout) – 25% overall grade.

Course Description:

SET A

Maria Ewa Bartnik-Słomińska, M. A.,
Jacek Andrzej Kowalik, M. A.

GENERAL PSYCHOLOGY

- Class 1. Origins and history of various approaches;
Class 2. Methods of investigation in various approaches to psychology;
Class 3. Various approaches to psychology: Contributions to psychology and society;
Class 4. Strengths and weaknesses of various approaches to psychology;

COGNITIVE PSYCHOLOGY

- Class 5. Multi-store model of memory (Atkinson and Shiffrin), evaluation and criticism;
Class 6. Strategies for memory improvements;

INDIVIDUAL DIFFERENCES

- Class 7. Biological, medical and psychological models of abnormality;
Class 8. Symptoms, diagnosis and explanatory theories of mental disorders (mood and anxiety disorders, schizophrenia, autism);

HEALTH PSYCHOLOGY

- Class 9. Vulnerability to addiction (hereditary factors, personality, self-esteem, social context);
Class 10. Symptoms, diagnosis and explanatory theories of eating disorders (anorexia nervosa, bulimia nervosa);

DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY

- Class 11. Theories of personality (Freud, Jung, Erikson);
CRIMINAL PSYCHOLOGY
 Class 12. Interviewing witnesses and suspects;
SOCIAL PSYCHOLOGY
 Class 13. Studies, theories & explanations of conformity and obedience;
EDUCATIONAL PSYCHOLOGY
 Class 14. Teaching styles and attitudes. Student variables in learning;
SPORTS PSYCHOLOGY
 Class 15. Intrinsic and extrinsic motivation in sport. Social facilitation.

SET B

Krystyna Ludzińska, M. A.,
 Dorota Szymczyk, M. A.

INTRODUCTION

Class 1. Introduction to English in Psychology. What is Academic English? Basic terminology.

GENERAL PSYCHOLOGY

Class 2. Different approaches to psychology. Methods of measurement.

Class 3. Sensation. Sensory systems. Hearing, vision, the chemical senses (smell and taste), somatic senses.

Class 4. Perception. Approaches. Principles of perceptual organization. Attention.

PERSONAL PSYCHOLOGY

Class 5. Consciousness and subconsciousness. Stages of sleep. Sleep disorders.

Class 6. Emotions. Definition and theories (e.g. Plutchik)

Class 7. Verbal vs. non-verbal communication. Body Language. Paul Eckman theory.

Class 8. Intelligence. Definition and theories (e.g. H. Gardner)

Class 9. Intelligence quotient. Evaluation of intelligence.

COGNITIVE PSYCHOLOGY

Class 10. Models of memory. Types and stages of memory. Improving memory. Memory and effective learning.

NEUROPSYCHOLOGY

Class 11. Stress. Definition. Stages of stress. Theories (Lazarus, Selye). Stress management.

CLINICAL PSYCHOLOGY

Class 12. Understanding mental disorders (e.g. depression, schizophrenia, anorexia nervosa). Therapy.

DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY

Class 13. Adolescence. Family role and other factors. Subcultures.

INDUSTRIAL AND ORGANIZATIONAL PSYCHOLOGY

Class 14. Job assessment. Counseling. Job satisfaction. Motivation and performance. Leadership.

SOCIAL PSYCHOLOGY

Class 15. Gender. Different roles in society.

SET A

Required Reading List:

Zimbardo, P. G., Johnson, R. L., McCann, V., *Psychology: Core Concepts, 6/E*, Pearson 2009
Gleitman, H., *Psychology*, Norton 2007
Gross, R., *The Science of Mind and Behaviour*, Hodder Education 2005
Espeseth, M., *Academic Listening Encounters: Human Behavior*, Cambridge 2004
Seal, B., *Academic Encounters: Human Behavior*, Cambridge 2002

Additional Reading List:

Colman, A. M., *Oxford Dictionary of Psychology*, Oxford 2009
Reber, A. S., Reber, E. S., *The Penguin Dictionary of Psychology*, Penguin 2009
Sambria, K., Sambria, C., *Academic Encounters, American Studies*, Cambridge, 2008
Murphy, R., *English Grammar in Use*, Cambridge 2007
Brown, K., Hood, S., *Academic Encounters, Life in Society*, Cambridge, 2005

SET B

Required Reading List:

Zimbardo, P. G., Johnson, R. L., McCann, V., *Psychology: Core Concepts, 6/E*, Pearson 2009
Aronson, E., *The Social Animal*, W. H. Freeman & Co, New York, 1992
Bernstein, D. A., Edward, J. R., Srull, T. K., Wickens, C. D., *Psychology*, Houghton Mifflin Company, 1991
Seal, B., *Academic Encounters, Human Behavior*, Cambridge, 1998
Brown, K., Hood, S., *Academic Encounters, Life in Society*, Cambridge, 2005

Additional Reading List:

Sambria, K., Sambria, C., *Academic Encounters, American Studies*, Cambridge, 2008
Espeseth, M., *Academic Listening Encounters, Human Behaviour*, Cambridge, 2004
Grussendorf, M., *English for Presentations*, Oxford, 2007
Colman, A. M., *Oxford Dictionary of Psychology*, Oxford 2009

6.4 PROSEMINARIUM

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia ogólna

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Proseminarium
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Justyna Iskra
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący	dr Justyna Iskra

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów ze sposobem przygotowywania prac naukowych, zgodnie ze standardami współczesnej psychologii i wykorzystanie tej wiedzy we własnej pracy proseminaryjnej. Uczestnicy zajęć mają szansę na pogłębienie własnych zainteresowań psychologicznych, wybierając zgodną z nimi problematykę prac proseminaryjnych.

Zamierzone efekty kształcenia:

Wiedza na temat obowiązujących standardów przygotowania pracy naukowej oraz projektu z prowadzonych badań. Rozpoznawanie modeli badawczych stosowanych na gruncie psychologii i krytyczne ustosunkowanie się do możliwości ich stosowania w aspekcie możliwości i ograniczeń, które stwarzają. Definiowanie podstawowych pojęć swojej pracy proseminaryjnej. Znajomość metod, które zostały adekwatnie dobrane do problemu badawczego, tak, aby pozwoliły zweryfikować postawione hipotezy.

Umiejętność sformułowania tematu badawczego, pytań i hipotez oraz możliwości ich zweryfikowania. Sporządzenie koncepcji pracy (plan części teoretycznej oraz empirycznej). Zaprojektowanie programu badawczego w kontekście sformułowanego problemu. Umiejętność zastosowania standardów naukowych we własnej pracy proseminaryjnej. Analizowanie danych empirycznych i dyskusja wyników w kontekście założeń teoretycznych. Wykorzystanie zdobytej wiedzy w praktycznym działaniu.

Dbłość o dobór odpowiednich metod do przedmiotu badań oraz obiektywizm badawczy. Postępowanie zgodne ze standardami etycznymi na etapie planowania badań oraz ich realizacji. Aktywne uczestniczenie w pracy grupy nad analizowaniem projektów badawczych. Samodzielne i krytyczne uzupełnianie wiedzy i umiejętności niezbędnych do realizacji określonego tematu badawczego. Świadomość znaczenia zachowania się w sposób etyczny i profesjonalny w trakcie planowania i prowadzenia badań. Odpowiedzialność za podjęte zadania naukowe wynikające z realizowanego projektu.

Metody i pomoce dydaktyczne

Do metod stosowanych w czasie zajęć należą: wykład z prezentacją multimedialną, dyskusja, metody warsztatowe, praca z tekstem, praca w grupach. Pomoce stosowane: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały papiernicze i biurowe.

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie semestru zimowego następuje na podstawie przygotowanego projektu pracy proseminaryjnej (sformułowanie tytułu, problemu, hipotez, zaproponowanie metod badawczych i grupy osób badanych) oraz napisanego wstępu do pracy.

Zaliczenie semestru letniego następuje na podstawie przygotowanej pisemnej pracy proseminaryjnej.

Treści programowe

1. Ogólne zasady pisania prac naukowych z zakresu psychologii (proseminaryjne, seminaryjne): wymagania pracy naukowej; przegląd prac naukowych; problematyka prac z zakresu psychologii ogólnej.
2. Standardy przygotowania pracy naukowej (proseminaryjnej, seminaryjnej): wybór i sformułowanie tematu pracy; dobór literatury; określenie problemu pracy; formułowanie hipotez; opracowanie programu badań; dobór grupy badawczej i stosowanych metod; struktura i redagowanie pracy; cytowanie w tekście, przygotowanie bibliografii.
3. Modele poznania psychologicznego, modele badawcze w psychologii: model przyrodniczy i humanistyczny, model korelacyjny, eksperymentalny, quasi-eksperymentalny, ex post facto.
4. Nauka praktyczna przygotowania bibliografii i cytowania w tekście zgodnie ze standardami APA.
5. Propozycje tematów i projektów własnych prac proseminaryjnych oraz ich analiza z perspektywy wymagań, jakie powinna spełniać praca naukowa: sformułowanie tematu, dobór założeń teoretycznych, dookreślenie podstawowych pojęć, sformułowanie problemu, hipotez, programu badań własnych; plan pracy, wstęp, dyskusja wyników, zakończenie.
6. Dyskusja odnośnie koncepcji prac proseminaryjnych uczestników zajęć.
7. Prezentacja projektów praca proseminaryjnych: założenia teoretyczne, projekt badawczy.
8. Finalizacja pracy i zwrotne informacje dla każdego z uczestników proseminarium w odniesieniu do przygotowanej pracy zaliczeniowej (rocznej).

Literatura podstawowa

1. Dudziak, A., Żejmo, A. (2008). *Redagowanie prac dyplomowych*. Warszawa: Difin.
2. Nęcka, E., Stocki, R. (1991). *Jak pisać prace naukowe z psychologii. Poradnik dla studentów i badaczy*. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”.
3. Piber-Dąbrowska, K., Cypriańska, M., Wawrzyniak, M. (2007). *Standardy edytorskie dla naukowego tekstu empirycznego z zakresu psychologii*. Warszawa: SWPS.

Literatura uzupełniająca

1. Brzeziński, J. (1996). *Metodologia badań psychologicznych*. Warszawa: PWN.
2. Carr, A. (2009). *Psychologia pozytywna. Nauka o szczęściu i ludzkich siłach*. Poznań: Zysk i S-ka.
3. Czapiński, J. (2004). (red.). *Psychologia pozytywna. Nauka o szczęściu, zdrowiu, sile i cnotach człowieka*. Warszawa: PWN.
4. Lindley, P., Joseph, S. (2007). (red.). *Psychologia pozytywna w praktyce*. Warszawa: PWN.
5. Oleszkowicz, A., Dybek, P. (2009). (red.). *Psychologia ilości, psychologia jakości. Uzupełniające się spojrzenia*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT.

6. Seligmann, M. (2005). *Prawdziwe szczęście. Psychologia pozytywna a urzeczywistnianie naszych możliwości trwałego spełnienia*. Poznań: Media Rodzina.
7. Shaughnessy, J., Zechmeister, E. Zechmeister, J. (2002). *Metody badawcze w psychologii*. Gdańsk: GWP.
8. Straś-Romanowska, M. (red.). (2000). *Metody jakościowe w psychologii współczesnej*. Wrocław: Wyd. UWr.
9. Terelak, J. (2008). *Człowiek i stres*. Bydgoszcz-Warszawa: Oficyna Wydawnicza Branta.
10. Uchnast, Z. (2002). Doświadczenie osobowe: przedmiot jakościowej analizy personalistycznej. *Roczniki Psychologiczne*, 5, 5-25.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychoterapia i Psychologia Zdrowia

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Proseminarium
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	ks. dr Bogusław Block
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący	ks. dr Bogusław Block

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zdobycie umiejętności prowadzenia badań naukowych z psychologii. Zdobycie umiejętności pisania prac naukowych z psychologii.

Zamierzone efekty kształcenia:

Nabywanie wiedzy i umiejętności o procesie rodzenia się pomysłów, idei i tworzenia koncepcji badań, przebiegu procesu badania naukowego, ich analizy i interpretacji oraz umiejętności odpowiedniego komunikowania wyników swoich badań.

Nabywanie umiejętności: zaprojektowania własnych badań; stawiania problemów i pytań badawczych; definiowania przedmiotu i zakresu własnych poszukiwań badawczych; eksploracji literatury przedmiotu badań; formułowania hipotez do bań własnych; zaprojektowania własnych badań i weryfikacji postawionych hipotez; przeprowadzenia badań i tworzenia bazy danych; opisu badanych zjawisk i ich analizy danych ilościowych i jakościowych; ich interpretacji, dyskusji wyników i twórczej krytyce; podsumowania wyników badań własnych; komunikowania rezultatów badań własnych w formie zwartej pracy pisemnej (praca proseminaryjna)

Metody i pomoce dydaktyczne

Praca indywidualna i grupowa oraz praca zespołowa

Metody warsztatowe: elementy treningu twórczego myślenia; „burzy mózgów”; twórczej krytyki; interpretacji danych zjawisk z różnej perspektywy; badania w terenie;

Pomoce dydaktyczne: Rzutnik multimedialny; laptop; Internet; Word, Excel; SPSS.

Forma i warunki zaliczenia

Aktywność w dyskusji 25%, Pisemna koncepcja pracy i bibliografia 25%;

Praca proseminaryjna 50%

Treści programowe

(Tematyka zajęć zgodna z efektami kształcenia)

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Juczyński Z. (2001). Narzędzia pomiaru w promocji i psychologii zdrowia. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
2. Mańkowska M. (2010). Wprowadzenie do psychometrii. Lublin: Wydawnictwo KUL.
3. Pułło A. (2000). Prace magisterskie i licencjackie. Wskazówki dla studentów. Warszawa: WP PWN.
4. Silverman D. (2008). Prowadzenie badań jakościowych. Warszawa: WN PWN.
5. Węglińska M. (2004). Jak pisać pracę magisterską. Poradnik dla studentów. Kraków: OW Impuls.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Brzeziński J. (2004 red.). Metodologia badań psychologicznych. Wybór tekstów. Warszawa: PWN.
2. Francuz P., Mackiewicz R. (2005). Liczby nie wiedzą skąd pochodzą. Przewodnik po metodologii i statystyce nie tylko dla psychologów. Lublin: W KUL.
3. Popielski K. (1991). Analiza poczucia sensu życia. Test Noo-dynamiki (T. N-D) Wprowadzenie. Lublin: RW KUL.
4. Shaughnessy J.J., Zechmeister E.B., Zechmeister J.S. (2002). Metody badawcze w psychologii. Gdańsk: GWP.
5. Silverman D. (2008). Interpretacja danych jakościowych. Warszawa: WN PWN.
6. Woźniak K. (1999). O pisaniu pracy magisterskiej na studiach humanistycznych. Przewodnik praktyczny. Warszawa, Łódź: PWN.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia wychowawcza i rodziny

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Proseminarium
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Maria Braun-Gałkowska
Wymagania wstępne	Zaliczenie wykładu z Psychologii Rodziny na II roku studiów
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący	prof. dr hab. Maria Braun-Gałkowska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem proseminarium jest nauczenie się prowadzenia pracy naukowej. Dzieje się to na przykładzie własnej pracy badawczej studenta prowadzonej pod kierunkiem promotora. Przekazywanie wiedzy na temat prowadzenia badań nie ogranicza się do teoretycznego informowania, ale dokonywane jest sukcesywnie podczas realizowania przez studenta badań własnych.

Zamierzone efekty kształcenia:

Student po ukończeniu proseminarium powinien znać podstawy metody pracy naukowej, korzystania z literatury i pisania artykułów. Powinien nabyć umiejętności: czytania i cytowania tekstów, sporządzania bibliografii, projektowania badań, stawiania pytań i hipotez badawczych, wyboru metod pozwalających na odpowiedź na te pytania, przeprowadzenia badań, opracowania wyników, ich opisu i interpretacji, redagowania pracy i jej przedstawienia przy pomocy prezentacji medialnej. W roku 2010/11 tematem proseminarium jest weryfikacja empiryczna stworzonej przez autora programu typologii osób starych i badanie obrazu siebie osób należących do poszczególnych typów. Efektem uczestniczenia w proseminarium prócz napisania pracy proseminaryjnej powinno być krytyczne podejście do literatury, kształtowanie uczciwości badawczej, systematyczności i stosowania się do etycznych zasad pracy.

Metody i pomoce dydaktyczne

Realizowane wszystkich etapów pracy naukowej na przykładzie własnej pracy proseminaryjnej uczestników przygotowywanej pod opieką promotora. Stosowanie prezentacji medialnych wymagają laptopa i rzutnika.

Forma i warunki zaliczenia

Warunki zaliczenia: aktywny udział w zajęciach, a także:

w I semestrze napisanie projektu badań własnych i zrealizowanie tych badań,

w II opracowanie statystyczne i przedstawienie wyników badań w formie ustnej i prezentacji medialnej oraz pisemna redakcja pracy.

Treści programowe

Tematyka zajęć zgodna z zaprojektowanymi efektami kształcenia.

Literatura

Morison M. (2005) *Jak pisać prace pisemne i prace badawcze z psychologii oraz jak zdać egzamin z psychologii*, Poznań, Zysk i S-ka

Zakładana jest znajomość literatury podawanej jako obowiązkowa podczas wykładów kursorycznych z psychologii rodziny i psychologii wychowawczej. Prócz tego uczestnicy sami wyszukują literaturę potrzebną do swojej prac\

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia rehabilitacji (proseminarium)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Proseminarium
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL; Dr G. Wiącek
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Liczba punktów ECTS	Sem. I -2; sem. II -2
Prowadzący	Dr G. Wiącek

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć proseminaryjnych jest przybliżenie studentom przebiegu procesu badania naukowego w odwołaniu do konkretnego przedmiotu badań dla każdego z uczestników. Uczestnicy zajęć mają możliwość przeprowadzenia badania naukowego w ramach tematyki osób niepełnosprawnych.

Zamierzone efekty kształcenia:

Po zakończeniu zajęć student definiuje przedmiot własnych zainteresowań badawczych oraz opisuje jego tło teoretyczne. Student potrafi zaprojektować proces badawczy; w sposób planowy gromadzi dane, które następnie analizuje i interpretuje w celu udzielenia odpowiedzi na pytanie problemu, ewentualnie weryfikacji postawionych hipotez. Student wykazuje dbałość o precyzję formułowania poszczególnych części koncepcji pracy; postępuje zgodnie z zasadami prowadzenia badań naukowych w psychologii; jego zachowanie badawcze charakteryzuje się wrażliwością etyczną i metodologiczną.

Metody i pomoce dydaktyczne

Podczas zajęć wykorzystywane są różne metody dydaktyczne w tym zwłaszcza: pogadanka, miniwykład, praca w grupach, praca indywidualna, praca z tekstem, dyskusja, „burza mózgów”. Wśród stosowanych środków dydaktycznych znajdują się: komputer i rzutnik do przedstawiania prezentacji multimedialnych, środki słowne (podręczniki i inne środki drukowane).

Forma i warunki zaliczenia

Warunki uzyskania zaliczenia: uczestnictwo w zajęciach, przygotowanie pracy proseminaryjnej.

Forma zaliczenia: ocena z pracy.

Treści programowe

Semestr I

1. Budowanie koncepcji badań (przedmiot i jego uzasadnienie, metodologia badań); plan i redakcja rozdziału teoretycznego pracy proseminaryjnej

Semestr II

2. Przeprowadzenie badań; konstrukcja bazy danych z uzyskanych wyników badań własnych; analiza uzyskanych danych; końcowa redakcja rozdziału metodologicznego i empirycznego oraz całości pracy proseminaryjnej

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Brzeziński J. (2005). Metodologia badań psychologicznych. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
2. Hyman R. (1968). Badania naukowe w psychologii. Warszawa: PWN.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia różnic indywidualnych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Proseminarium
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	ks. dr Waldemar Klinkosz
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący	ks. dr Waldemar Klinkosz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów ze sposobem przygotowywania prac naukowych. Zapoznanie się z literaturą stanowi podstawy teoretyczne dla określenia problemu badawczego, formułowania hipotez oraz ustalenia tematu pracy proseminaryjnej. Uczestnicy zajęć mają szansę na pogłębienie własnych zainteresowań psychologicznych, wybierając zgodną z nimi problematykę prac proseminaryjnych. Redagowanie prac proseminaryjnych przebiega zgodnie ze standardami APA.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: na temat obowiązujących standardów przygotowania pracy naukowej oraz projektu z prowadzonych badań; dotycząca modeli badawczych stosowanych na gruncie psychologii oraz zdolność wykorzystania tychże modeli w planowaniu badań; obejmuje znajomość metod pomiaru psychologicznego, które wykorzystane zostaną do weryfikacji postawionych w pracy hipotez badawczych.

Umiejętność: formułowania tematu badawczego, pytań badawczych i hipotez badawczych; przygotowywania koncepcji pracy oraz zaplanowania badań; pogłębienie sprawności pisania planu pracy, części teoretycznej w oparciu o literaturę przedmiotu oraz wnioskowania statystycznego; obiektywnego wnioskowania w oparciu o uzyskane dane i analizy dokonywane w oparciu o ujęcia teoretyczne, jak też wyniki badań empirycznych; dyskusji nad planami badawczymi zgodnie ze standardami etycznymi na etapie planowania badań oraz ich realizacji; samodzielnej pracy naukowej niezbędnych do realizacji określonego tematu badawczego; odpowiedzialność za osoby biorące udział w badaniach (standardy etyczne) oraz za wyniki badań uzyskane z realizowane projektu badawczego.

Metody i pomoce dydaktyczne

Do metod stosowanych w czasie zajęć należą: dyskusja, metody warsztatowe, praca z tekstem, praca w grupach, wykład z prezentacją multimedialną.

Pomoce stosowane: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały papiernicze i biurowe.

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie pierwszego semestru na podstawie przygotowanego przez studenta projektu pracy proseminaryjnej (sformułowanie tytułu, problemu, pytań badawczych, hipotez, metod badawczych i opisu grup badanych) oraz napisanego konspektu pracy.

Zaliczenie drugiego semestru na podstawie samodzielnie napisanej pracy pisemnej z proseminarium.

Treści programowe

1. Ogólne zasady pisania prac naukowych z zakresu psychologii: wymagania pracy naukowej; przegląd prac naukowych; problematyka prac z zakresu psychologii różnic indywidualnych.
2. Standardy przygotowania pracy naukowej (proseminaryjnej, seminaryjnej): wybór i sformułowanie tematu pracy; dobór literatury; określenie problemu pracy; formułowanie hipotez; opracowanie programu badań; dobór grupy badawczej i stosowanych metod; struktura i redagowanie pracy; cytowanie w tekście, przygotowanie bibliografii.
3. Modele poznania psychologicznego, modele badawcze w psychologii: model przyrodniczy i humanistyczny, model korelacyjny, eksperymentalny, quasi-eksperymentalny, ex post facto.
4. Nauka praktyczna przygotowania bibliografii i cytowania w tekście zgodnie ze standardami APA.
5. Sformułowanie tematu, dobór założeń teoretycznych, dookreślenie podstawowych pojęć, sformułowanie problemu, hipotez, programu badań własnych; plan pracy, wstęp, dyskusja wyników, zakończenie.

Literatura podstawowa

3. Brzeziński, J. (2002). *Metodologia badań psychologicznych*. Warszawa: PWN.
4. Klinkosz, W. (2007). Metodologiczne problemy badania motywacji osiągnięć na różnych kierunkach studiów. W: R. Stachowski, W. Zeidler (red.). *Opisowa metodologia badań psychologicznych. Studia i przykłady*, 162-189. Warszawa: Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania.
5. Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E.B., Zechmeister, J. S. (2002). *Metody badawcze w psychologii*. Gdańsk: GWP.
6. Strelau, J. (2002). *Psychologia różnic indywidualnych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Literatura uzupełniająca

1. Brzeziński, J. (1996). *Metodologia badań psychologicznych*. Warszawa: PWN.
1. Ferguson, G. A., Takane Y. (1997). *Analiza statystyczna w psychologii i statystyce*. Warszawa: Wyd. Nauk. PWN.
2. Hampson, S. E., Colmana, A. M. (2000). *Psychologia różnic indywidualnych*. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
3. Klinkosz, W. (2004). Interpersonalne Skale Przymiotnikowe (IAS-R). Polskie tłumaczenie kwestionariusza Jerrego S. Wigginsa. *Przegląd Psychologiczny*, t. 47 z. 4, s. 379-393.
4. Klinkosz, W., Sękowski A. (2006). H. Schulera i M. Prochaski polska wersja Inwentarza Motywacji Osiągnięć - Leistungsmotivationsinventar (LMI). *Czasopismo Psychologiczne*, 12, 253-264.
5. Klinkosz, W., Sękowski, A. (2009). Inwentarz NEO4 i Ustrukturalizowany Wywiad dla Pięcioczynnikowej Teorii Osobowości w poradnictwie zawodowym i praktyce klinicznej. W: J. Siuta (red.). *Diagnoza Osobowości. Inwentarz NEO-PI-R w teorii i praktyce*, s. 155 - 174. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
6. Oleszkowicz, A., Dybek, P. (2009). (red). *Psychologia ilości, psychologia jakości. Uzupełniające się spojrzenia*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT.

7. Sękowski, A., Klinkosz, W. (red.). (2010). *Zdolności człowieka w ujęciu współczesnej psychologii*. Lublin: TN KUL.

6.5 SPECJALIZACJA 1 – Psychologia kliniczna i osobowości

6.5.1 III rok Wykłady specjalizacyjne spec.1

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Diagnostyka parcjalnych deficytów rozwojowych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna i osobowości
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Elżbieta Januszewska
Wymagania wstępne	zaliczone ćwiczenia z przedmiotu (j.w.), oraz znajomość podstaw w zakresie: psychologii klinicznej, psychologii rozwoju człowieka, diagnozowania inteligencji z wykorzystaniem wielowymiarowej metody WISC-R
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	7
Prowadzący zajęcia	dr Elżbieta Januszewska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Nabywanie wiedzy o czynnikach ryzyka trudności w nauce szkolnej, specyficznych trudnościach edukacyjnych dzieci z zaburzeniami harmonijnego rozwoju psychomotorycznego, dysleksji rozwojowej. Omawiane są: natura zaburzenia, kryteria diagnozy psychologicznej, metody diagnozowania.

Zamierzone efekty kształcenia:

Wiedza: Student zdobywa adekwatne kompetencje z zakresu stawiania diagnozy dysleksji; porównywania i rozpoznawania czynników ryzyka, jak i trudności edukacyjnych dzieci z zaburzeniami dyslektycznymi. Ma orientację w ofercie placówek udzielających pomocy i wsparcia (np. stowarzyszenia, organizacje pozarządowe itp.).

Umiejętności: Student posiada umiejętności, które pozwolą mu opisać i szczegółowo scharakteryzować psychologiczne następstwa deficytów parcjalnych: orientację w specyficznych technikach diagnostycznych.

Postawy: Student jest uwrażliwiony na problemy i potrzeby osób wspierających i dyslektycznych.

Metody i pomoce dydaktyczne: Wykład jest prowadzony z wykorzystaniem metod aktywizujących, wzbogacony prezentacją slajdów, filmów dokumentalnych prezentujących przypadki kliniczne (diagnoza, formy terapii), z analizą studium przypadków, prezentacją aktualnych osiągnięć diagnostyczno-terapeutycznych; zaplecze techniczne: rzutnik pisma, projektor multimedialny klasy HD z opcją audio, notebook.

Forma i warunki zaliczenia:

Egzamin pisemny – 100%

Treści programowe:

Zajęcia 1. Czynniki ryzyka trudności edukacyjnych uczniów – dotyczące jednostki (1) zaburzenia neuropsychologiczne; (2) deficyty fizyczne; (3) zdrowie somatyczne; (4) dotychczasowe doświadczenie (dotychczasowy trening); (5) kwestia emocjonalno-motywacyjna; (6) temperament i osobowość; silny stres oraz dotyczące środowiska domowego, szkolnego z grupą rówieśniczą, wpływ mass mediów

Zajęcia 2. Historia diagnostyki dysleksji. Globalne i parcjalne deficyty rozwojowe: pojęcie różnicowanie, następstwa dla procesu edukacyjnego

Zajęcia 3. Specyficzne trudności edukacyjne wg DSM-IV i ICD-10. Dysleksja rozwojowa (definiowanie zaburzenia, teorie wyjaśniające etiologię, diagnoza psychologiczna w różnych typach zaburzeń), epidemiologia dysleksji

Zajęcia 4. Klasyfikacja zaburzeń dyslektycznych z uwagi na czas powstania zaburzenia, złożoność objawów oraz patomechanizmy; podział według autorów: Boder, Rourke, Lyon, Giessing, Bakker

Zajęcia 5. Etiologia dysleksji rozwojowej: koncepcje genetyczne, biologiczno-neurofizjologiczne, środowiskowe. Sylwetka psychologiczna dziecka dyslektycznego

Zajęcia 6. Charakterystyka poszczególnych zespołów dyslektycznych. Rozpoznanie, kryteria wg DSM-IV, ICD-10. (1) Dysleksja; (2) Dysortografia; (3) Dysgrafia; (4) Dyskalkulia

Zajęcia 7. Patomechanizmy leżące u podłoża specyficznych trudności edukacyjnych. Rodzaje zaburzeń leżące u podłoża dysleksji rozwojowej

Zajęcia 8. Charakterystyka: Zaburzenia percepcji wzrokowej, rodzaje, trudności w zaburzeniach analizy i syntezy wzrokowej; Zaburzenia percepcji słuchowej – czynniki wpływające na jakość percepcji słuchowej, przyczyny zaburzenia odbioru mowy, deficyty słuchu fonematycznego

Zajęcia 9. Zaburzenia mowy i języka – rodzaje zaburzenia – głębokie, opóźnienie mowy czynnej, zaburzenia rozwoju mowy, zaburzenia płynności mowy. Zaburzenia mowy a edukacja

Zajęcia 10. Zaburzenia rozwoju kinestetyczno-ruchowego – psychologiczne ujęcia opóźnienia w rozwoju motoryki, charakterystyka pisma dziecka z deficytem manualnym; lateralizacja – fazy rozwoju lateralizacji, nieprawidłowe modele lateralizacji; metody diagnozy lateralizacji

Zajęcia 11. Zaburzenia integracji sensoryczno-motorycznej (wzrokowo-słuchowo-motorycznej). Pojęcia definicyjne, rodzaje integracji według Awers

Zajęcia 12. Diagnoza dysleksji rozwojowej: etapy diagnozy w badaniu psychologicznym w przypadku podejrzenia o dysleksję (faza wstępna, zasadnicza)

Zajęcia 13. WISC jako podstawowe narzędzia diagnozy – wskaźniki, profile harmonijności. Hipotezy Sattlera dla różnic w ilorazach

Zajęcia 14. Metody analizy Skali WISC – analiza sfery kognitywnej Sattlera, analiza metodą Fena Rhodesa, metoda obszarów inteligencji E. Stetsona, obliczanie PIR Parcjalnych Ilorazów Rozwojowych, czynniki nauki szkolnej Chojnowskiego oraz analiza czynnikowa

Zajęcia 15. Przepisy prawne (rozwiązania legislacyjne) dotyczące osób z dysleksją

Literatura podstawowa

1. Bogdanowicz, M. (2003). *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie*. Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia.

2. Krasowicz-Kupis, G. (2008). *Psychologia dysleksji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

3. Kostka-Szymańska, M., Krasowicz-Kupis, G. (red.). (2007). *Dysleksja - problem znany czy nieznan?* Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Literatura uzupełniająca

1. Gałkowski, T., Tarnowski, Z., Zaleski, T. (red.). (1993). *Diagnoza i terapia zaburzeń mowy*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
2. Kaja, B. (red.). (2003). *Diagnoza dysleksji*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej.
3. Kostrzewski, J. (1995). *Diagnoza dysleksji*. Biuletyn Warszawskiego Oddziału PTD.
4. Sattler, J. (2002). *Assessment of children. Behavioral and clinical applications*. San Diego: Sattler.
5. Sawa, B. (2000). *Jeżeli dziecko źle czyta i pisze*. Warszawa: WSiP.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Metody badania osobowości dzieci i dorosłych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia (Psychologia kliniczna i osobowości)
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Małgorzata Sobol-Kwapińska
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	dr Małgorzata Sobol-Kwapińska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie słuchaczy z wybranymi metodami badania osobowości. Przedstawienie podstaw teoretycznych, historii powstania, budowy i sposobów interpretacji wybranych narzędzi pomiaru osobowości. Przekazanie aktualnej wiedzy na temat wartości diagnostycznej wyników uzyskanych w badaniach wybranymi metodami psychologicznymi.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Słuchacze wykładu będą wiedzieli jak: zdefiniować podstawy teoretyczne wybranych metod badania osobowości, opisać historie powstawania wybranych narzędzi pomiaru osobowości, określić wartości diagnostyczne wyników uzyskanych za pomocą wybranych metod psychologicznych, poznać wartości diagnostycznej oporu, przejawianego przez pacjenta w czasie wywiadu psychologicznego.

Umiejętności: Słuchacze wykładu będą potrafili: dokonać krytycznej oceny rzetelności informacji o osobie badanej, uzyskiwanych za pomocą wybranych metod badania osobowości, analizować wyniki uzyskane w badaniach wybranymi metodami psychologicznymi, interpretować wyniki badań wybranymi narzędziami psychologicznymi w kontekście określonych koncepcji psychologicznych.

Inne kompetencje i postawy: Słuchacze wykładu zostaną uwrażliwieni na: otwartość na alternatywne sposoby interpretacji wyników badań wybranymi metodami psychologicznymi, wyrażanie własnych, uzasadnionych wiedzy psychologiczną i doświadczeniem, sądów na temat wartości diagnostycznej wybranych metod badania osobowości, dbałość o precyzyjne, rzetelne i uzasadnione formułowanie sądów na temat osobowości, na podstawie badań wybranymi narzędziami psychologicznymi.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład; prezentacja multimedialna; opis; metody aktywizujące, np. metoda przypadków; Laptop; rzutnik multimedialny

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny (test): 70%

Lektura: 20%

Aktywność: 10%

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wprowadzenie w tematykę zajęć. Przedstawienie planu zajęć i warunków uzyskania zaliczenia.

Zajęcia 2.

Metody Q-sort i Q-set w badaniu osobowości dzieci i dorosłych. Charakterystyka metod Q-sort i Q-set jako sposobów badania osobowości. Możliwości stosowania metod Q-sort i Q-set. Charakterystyka wybranych metod Q-sort i Q-set (California Q-sort; California Q-set. Emotional Metaphors Q-sort; Children Attachment Behavior Q-set). Metoda Chicago Q-sort Butler, Haigh Charakterystyka metod Chicago Q-sort jako narzędzia badania osobowości. Możliwości stosowania metody Chicago Q-sort.

Zajęcia 3.

Test Apercepcji Tematycznej Murraya. Charakterystyka TAT jako metody badania osobowości. Historia powstania testu. Sposoby przeprowadzania badania TAT 50 lat temu i obecnie. Wartość diagnostyczna danych uzyskanych na podstawie badania TAT.

Zajęcia 4.

Test Apercepcji Tematycznej Murraya c.d. Sposoby interpretacji opowiadań TAT: od interpretacji swobodnych do interpretacji punktowych. System interpretacji opowiadań TAT według Bellaka (10 kategorii do ogólnej analizy opowiadań oraz 12 kategorii do oceny funkcji ego). Kategorie interpretacji opowiadań TAT według Westena. Przejawy wybranych zmiennych psychologicznych (lęk, aleksytymia, potrzeby (osiągnięcie, afiliacji, władzy, tożsamość płciowa, sposoby radzenia sobie w sytuacjach trudnych) w opowiadaniach TAT.

Zajęcia 5.

Wybrane metody badania temporalnego wymiaru osobowości. Krótkie badanie Testem Kół i Testem Linii Cottle'a - ilustracja temporalnych metod graficznych. Wprowadzenie teoretyczne w problematykę temporalnego wymiaru osobowości. Sposoby wykorzystania metod nietemporalnych w badaniu postaw wobec czasu (testy zdań niedokończonych, Test Drzewa, wizualizacje i inne). Metody temporalne: ankiety, metody graficzne, kwestionariusze.

Zajęcia 6.

Wybrane metody badania temporalnego wymiaru osobowości, c.d. Charakterystyka kwestionariusza AION-2000 Nosala i Bajcar oraz przedstawienie wybranych wyników badań tym kwestionariuszem. Charakterystyka kwestionariusza Zimbardo Time Perspective Invenotry Zimbardo i Boyda oraz przedstawienie wybranych wyników badań tym kwestionariuszem. Charakterystyka kwestionariusza "Metafory Czasu" Sobol-Kwapińskiej oraz przedstawienie wybranych wyników badań tym kwestionariuszem.

Zajęcia 7.

Interpretacja oporu i sposoby radzenia sobie z nim w wywiadzie psychologicznym. Charakterystyka zjawiska oporu w sytuacji wywiadu psychologicznego. Sposób przeprowadzania wywiadu psychologicznego a opór osoby badanej. Informacje

diagnostyczne uzyskiwane na podstawie analizy przyczyn oporu u osoby badanej.
Charakterystyka poszczególnych etapów pracy z pacjentem przejawiającym opór.

Zajęcia 8.

Wywiad psychologiczny metodą D. McAdamsa.

Literatura obowiązkowa:

1. Brzeziński J. (1984). Technika Q. W: J. Brzeziński (red.), *Elementy metodologii badań psychologicznych* (s.271-286). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
2. Enright, J. (1993). Pomaganie bez oporu. W: J. Santorski (red.), *ABC pomocy psychologicznej. Rezonans i dialog*, cz. 8, 31-57. Warszawa: Agencja Wydawnicza Santorski & Co.
3. Sobol-Kwapińska, M. (2008). *KMC – Kwestionariusz „Metafory Czasu”*. Podręcznik. Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
4. Stemplewska-Żakowicz, K. (2004). O rzeczach widywanych na obrazkach i opowiadanych o nich historiach. TAT jako metoda badawcza i diagnostyczna, Warszawa: Academica Wydawnictwo SWPS.
5. Stemplewska-Żakowicz, K., Krejtz, K. (2005). Wywiad psychologiczny (T. I, II, III). Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Literatura uzupełniająca:

1. Brammer L. M. (1984). *Kontakty służące pomaganiu. Procesy i umiejętności*. Warszawa: Studium Pomocy Psychologicznej PTP.
2. Frączek, A. (1968). Projekcyjne techniki badania osobowości. *Materiały do nauczania psychologii*, seria III, T.I, 181-196.
3. Nosal, C., Bajcar, B. (2004). *Czas psychologiczny: wymiary, struktura, konsekwencje*. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
4. Paszkiewicz E. (1978). Technika Q-sort.. W: L. Wołoszynowa (red.), *Materiały do nauczania psychologii* (seria III, t.3, s. 241-255). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
5. Sobol-Kwapińska, M. (2007). *Życie chwilą? Koncentracja na teraźniejszości a poczucie szczęścia*. Lublin: Wydawnictwo KUL
6. Sobol-Kwapińska, M. (2009). Forms of present time orientation and satisfaction with life in the context of attitudes toward past and future. *Social Behavior and Personality*, 37(4), 433-440.
7. Sobol-Kwapińska, M., & Oles, P. K. (2007). On measuring time metaphors. *Psychological Reports*, 100, 244-246.
8. Sobol-Kwapińska, M., & Nosal, C. S. (2009). How does one conceive time? Measurement by means of Time Metaphors Questionnaire. *Polish Psychological Bulletin*, 40, 1-7.
9. Wrońska-Polańska, H. (2006). Osobowość w walce ze stresem – Zmiana obrazu samego siebie w procesie zmagania się z chorobą białaczkową. *Sztuka Leczenia*, 12, 3-4, 49 – 59.
10. Zimbardo, P. G., & Boyd, J. N. (1999). Putting time in perspective: A valid, reliable individual differences metric. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 1271-1288.

WOPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Mechanizmy motywacyjne i emocjonalne

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Michał Janson
Wymagania wstępne	Nie ma
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący	dr Michał Janson

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Przedstawienie wybranych zjawisk i mechanizmów w obszarze emocji i motywacji. Propozycja perspektyw psychologicznego opisu zjawisk obecnych w życiu indywidualnym i społecznym. Celem wykładu jest też uzupełnienie i utrwalenie wiadomości o ludzkiej motywacji i emocjach zdobytych w ramach dotychczasowych zajęć. Wykład stanowi zarazem pogłębienie analiz zagadnień z obszaru emocji i motywacji ale także omówienie ciekawych zjawisk społecznych opartych na mechanizmach motywacyjnych i emocjonalnych.

Zamierzone efekty kształcenia

W trakcie zajęć student wyrabia sobie umiejętność wychwytywania i rozpoznawania w otaczającym świecie i procesach społecznych mechanizmy o charakterze emocjonalnym lub motywacyjnym. Dostaje również repertuar koncepcji i pojęć umożliwiających ich analizę.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład konwencjonalny (rzutnik pisma) i wykład z prezentacją laptop – rzutnik multimedialny.

Forma i warunki zaliczenia

Warunkiem zaliczenia jest zdany egzamin testowy, całościowo obejmujący treści z wykładów.

Treści programowe wykłady

Zajęcia 1.

Teoria neutralizacja zachowania dewiacyjne: G.Sykes i D.Matza;

Zajęcia 2.

Nurt kontroli E. Durkheim oraz T.Hirschi;

Zajęcia 3.

Psychologiczne zagadnienia sprawiedliwości;

Zajęcia 4.

Konsekwencje krzywdy – działania odwetowe,

Zajęcia 5.

Zjawisko zemsty ujęcie procesualne i metodologia badań;

Zajęcia 6.

Mechanizmy motywacyjne związane z perspektywą temporalną;

Zajęcia 7.

Niepokój przyszłościowy;

Zajęcia 8.

Mechanizmy związane z nadzieją

Zajęcia 9

Emocje a doznania cielesne;

Zajęcia 10.

Wstyd jako emocja społeczna, wstyd w sferze polityki;

Zajęcia 11.

Prywatność w ujęciu psychologicznym;

Zajęcia 12.

Ewolucyjne podłoże a współczesne mechanizmy emocjonalne;

Zajęcia 13.

Mechanizmy subliminalne w życiu emocjonalnym

Zajęcia 14.

Wdzięczność w koncepcjach psychologicznych;

Zajęcia 15.

Mechanizmy lojalności i nielojalności;

Literatura podstawowa

1. Hołyst, B. (2004). *Kryminologia*. Warszawa: LexisNexis

2. Janson, M. (2008). *Osobowościowe i sytuacyjne predyktory zachowań odwetowych*. W:

- A.Błachnio, A.Przepiórka (red.) *Blżej emocji II* (137-151). Lublin. Wydawnictwo KUL.
3. Siemaszko, A. (1993). *Granice tolerancji: o teoriach zachowań dewiacyjnych*. Warszawa: PWN.
  4. Zaborowski, Z. (1986). *Psychospołeczne problemy sprawiedliwości i równości*. Warszawa: PWN.
  5. Zaleski Z. (1988). *Lęk przed przyszłością. Ramy teoretyczne ,wstępne dane empiryczne*. [w:] A.Januszewski, Z.Uchnast, T.Witkowski (red.), *Wykłady z psychologii w KUL*. Lublin RW KUL, s. 167 – 187.

Literatura uzupełniająca

- 1.Ekman, P. Dawidson, R. (1999). *Natura emocji*. Gdańsk: GWP
- 2.Frijda, N.H. (1994). The *Lex Talionis*: On vengeance. In S.H.M.Van Goozen, N.E. Van de Poll, & J.A. Sergeant (Eds.), *Emotions: Essays on Emotion Theory*.
- 3.Gasiul, H. (2002). *Teorie emocji i motywacji*. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.
- 4.Janson, M. (2009). *Zjawisko zemsty w ujęciu procesualnym*. W: B. Gulla, M. Wysocka-Pleczyk (red.) *Dziecko jako ofiara przemocy*. Kraków. Wydawnictwo UJ.
- 5.Levis, M., Haviland, J.M. (2005). *Psychologia emocji*. Gdańsk: GWP.
- 6.Phillipot, P., Rime, B. (1997). The perceptions of bodily sensations during emotion: A cross-cultural perspective. *Polish Psychologica Bulletin*, 28(2), 175-188.
- 7.Zaleski, Z. (1991). *Psychologia zachowań celowych*. Warszawa: PWN.
- 8.Zaleski, Z. (1998). *Od zawiści do zemsty*. Warszawa: Żak.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia moralności

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna i osobowości Psychoprofilaktyka i psychoterapia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Jacek Śliwak, prof. KUL, dr Jerzy Szymoń
Wymagania wstępne	Udział w ćwiczeniach z psychologii moralności
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Jerzy Szymoń

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zajęcia mają dostarczyć studentom wiedzy w zakresie wspierania rozwoju moralnego jednostki i umiejętności diagnostyki kondycji moralnej człowieka. Omówione zostaną psychologiczne mechanizmy rozwoju moralnego oraz jego osobowościowe i psychospołeczne korelaty. Przedstawione będą typowe rodzaje patologii tego rozwoju ze wskazaniem kierunków możliwej pomocy psychologicznej.

Zamierzone efekty kształcenia:

Zajęcia mają wzbogacić psychologiczną wiedzę studentów odnośnie uwarunkowań kondycji moralnej człowieka. Wiedza ta powinna stanowić bazę do adekwatnego opisu zjawiska moralności za pomocą pojęć psychologicznych. Obejmuje ona znajomość prawidłowości rozwoju moralnego, z uwzględnieniem czynników wspierających i blokujących go.

Uczestnicy zajęć powinni nabyć niezbędne kompetencje w zakresie badania wrażliwości moralnej. Składa się na nie umiejętność oceny rozwoju moralnego jednostki oraz zdolność rozpoznawania przyczyn jego ewentualnych zaburzeń. Świadomość uwarunkowań rozwoju sumienia i jego funkcji powinna u studentów rozwijać zdolność konstruowania problemów badawczych i stymulować potrzebę ich weryfikacji na poziomie własnych badań empirycznych. Opanowanie metodologii psychologii moralności można uznać za cenne uzupełnienie warsztatu badawczego psychologa. Ułatwia ona studentom weryfikację teoretycznego zaplecza i stwarza możliwość rozwoju kompetencji w zakresie empirycznych eksploracji, wykorzystania zaawansowanych metod statystycznych i interpretacji wyników.

Integralnym efektem aktywnego uczestnictwa w zajęciach powinna być zdolność stymulacji rozwoju moralnego. Wyraża się ona poprzez umiejętność kształtowania postaw w ramach psychoprofilaktyki i poradnictwa psychologicznego. Jej elementy przydatne są także w terapii zaburzeń rozwoju moralnego.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład jest prowadzony z wykorzystaniem rzutnika multimedialnego.

Forma i warunki zaliczenia

Metodą egzekwowania uzyskanych efektów jest końcowy egzamin pisemny. Sprawdza on poziom przyswojenia materiału prezentowanego na wykładzie i wiedzę z zadanej lektury. Procentowy udział w ocenie końcowej: egzamin pisemny – 75%, lektura – 25%.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Przedstawienie treści programowych wykładu, omówienie wymagań wstępnych oraz formy i warunków zaliczenia. Status metodologiczny psychologii moralności.

Zajęcia 2.

Źródła rozwoju moralnego odnajdywane w głównych kierunkach psychologii.

Zajęcia 3.

Funkcjonowanie jednostki w różnych systemach normatywnych.

Zajęcia 4.

Problematyka normy w psychologii. Normy a zachowanie.

Zajęcia 5.

Uniwersalizm czy relatywizm norm moralnych? Przegląd koncepcji.

Zajęcia 6.

Psychologiczne koncepcje sumienia.

Zajęcia 7.

Czynniki stymulujące i hamujące rozwój wrażliwości moralnej.

Zajęcia 8.

Emocje moralne (wstyd, poczucie winy, satysfakcja moralna).

Zajęcia 9.

Empatia a zasady moralne.

Zajęcia 10.

Osobowość graniczna a deficyty wrażliwości moralnej (makiawelizm, narcyzm).

Zajęcia 11.

Osobowość dyssocjalna.

Zajęcia 12.

Sumienie skrupulanckie (pojęcie, uwarunkowania, typologia).

Zajęcia 13.

Moralność a religijność.

Zajęcia 14.

Korelaty wrażliwości moralnej (przeгляд badań).

Zajęcia 15.

Wspieranie rozwoju moralnego.

Literatura podstawowa:

1. Żylicz, P. (2010). *Psychologia moralności: Wybrane zagadnienia*. Warszawa: Academica.
2. Hoffman, M. L. (2006). *Empatia i rozwój moralny*. Gdańsk:GWP.
3. Maison D. (2002). Afekt a poznawcze standardy ewaluacyjne jako podstawa formułowania sądów. W: M. Jarymowicz (red.), *Poza egocentryczną perspektywą widzenia siebie i świata* (s.157-172). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
4. Pospiszyl, K. (2000). *Psychopatia*. Warszawa: Wydawnictwo Żak.
5. Rohr, H. P. (2007). *Narcyzm – zakłete „ja”*. Poznań: W drodze.

Literatura uzupełniająca:

1. Chlewiński, Z. (1991). *Dojrzałość – osobowość, sumienie, religijność*. Poznań: W Drodze.
2. Czyżewska, D. (1996). Psychologiczna teoria rozwoju moralnego L. Kolberga. *Psychologia Wychowawcza*, 3, 204-215.
3. Czyżewska, D. (1996). Psychologiczna teoria rozwoju uniwersalności struktur rozumowania moralnego w świetle międzykulturowych danych empirycznych. *Psychologia*

Wychowawcza, 4, 91-107.

4. Pospiszył, K. (1995). *Narcyzm – drogi i bezdroża miłości własnej*. Warszawa: WSiP.

5. Ossowska, M. (1983). *O człowieku, moralności i nauce*. Warszawa: Wydawnictwo PWN.

6. Szymoń, J. (2007). Psychologiczna analiza wolontariatu, W: W. Przygoda (red.), *Miłość na nowo odrodzona* (s. 169-179). Skarżysko-Kamienna:

7. Twenge, J. M., Campbell, W.K. (2009). *Narcissism Epidemic*. New York: Free Press.

8. Keen, A. (2007). *Kult amatora. Jak Internet niszczy kulturę*. Warszawa: WAiP.

6.5.2 III rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec.1

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Diagnostyka parcjalnych deficytów rozwojowych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna i osobowości
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Elżbieta Januszewska
Wymagania wstępne	uczestnictwo w wykładzie (tytuł j.w.); znajomość podstaw w zakresie: psychologii klinicznej, psychologii rozwoju człowieka, diagnozowania inteligencji z wykorzystaniem wielowymiarowej metody WISC-R
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	mgr Izabela Czajka-Szymona

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Nabywanie wiedzy o czynnikach ryzyka trudności w nauce szkolnej, specyficznych trudnościach edukacyjnych dzieci z zaburzeniami harmonijnego rozwoju psychomotorycznego, dysleksji rozwojowej. Omawiane są: kryteria diagnozy psychologicznej, metody diagnozowania oraz szczegółowe opracowanie opinii psychologicznej, jak i zaleceń terapeutycznych.

Zamierzone efekty kształcenia:

Wiedza: Student nabywa adekwatne kompetencje z zakresu stawiania diagnozy dysleksji; porównywania i rozpoznawania czynników ryzyka, jak i trudności edukacyjnych dzieci z zaburzeniami dyslektycznymi.

Umiejętność: Student potrafi wyszukiwać i konstruować adekwatne metody do badania dysleksji, posiada umiejętność poszukiwania przyczyn pochodzących z zaburzeń neuropsychologicznych, deficytów parcjalnych takich, jak: deficyty fizyczne, zdrowie somatyczne, dotychczasowe doświadczenia (trening), kwestie emocjonalno-motywacyjne, czy nadmierny stres. Umie sporządzać diagnozę omawianego zaburzenia; projektować scenariusze postępowania terapeutycznego; ma orientację w ofercie placówek udzielających pomocy i wsparcia (np. stowarzyszenia, organizacje pozarządowe itp.).

Postawy: Student jest uwrażliwiony na problemy i potrzeby osób wspierających i dyslektycznych.

Metody i pomoce dydaktyczne: Ćwiczenia są prowadzone z wykorzystaniem metod służących do diagnozy parcjalnych deficytów rozwojowych (testy, arkusze testowe, arkusze odpowiedzi, podręczniki). Ponadto korzysta się ze środków audiowizualnych PLS

(Psychologicznego Laboratorium Superwizji); do dydaktyki wykorzystywane są także slajdy, filmy naukowe prezentujące przypadki kliniczne (diagnoza, formy terapii).

Forma i warunki zaliczenia:

1. Pisemna diagnoza obejmująca: samodzielnie przeprowadzone badanie, analizę ilościową i interpretację jakościową przypadku, z uwzględnieniem propozycji terapeutyczno-korekcyjnej.
2. Dwa zaliczone kolokwia ze znajomości materiału wykładowo-ćwiczeniowego do przedmiotu.

Treści programowe:

Zajęcia 1. Charakterystyka lateralizacji i sprawności manualnej. Omówienie Metod diagnozy zaburzeń sfery motorycznej, stronności, orientacji w schemacie własnego ciała i przestrzeni – (1) Formuła Lateralizacji Rene Zazzo wg opracowania N. Galifert-Granion oraz (2) Próby Matejček, Žlab – Badanie dziecka oraz ustalenie formuły

Zajęcia 2. Badanie Sprawności Motorycznej – Próby kreskowania według Miry Stambak, Próba Rytmu Miry Stambak, Próby oceny stronności – Piageta-Heada – charakterystyka, analiza i interpretacja uzyskanych wyników

Zajęcia 3. Zapoznanie się z metodami diagnozy zaburzeń percepcji wzrokowej – Test Bender–Koppitz dla dzieci od 5-10 lat. Charakterystyka, sposoby badania, obliczania, omówienie wskaźników rozwojowych, wskaźników emocjonalnych – przeprowadzenie badania

Zajęcia 4. Opracowanie metody – Próby odwzorowania według Haliny Spionek oraz Test rozwoju percepcji wzrokowej (TRPW) Marianny Frostig. Charakterystyka Testu Figur Odwróconych AKE W. Edfeldta. Ocena ilościowa i jakościowa uzyskanych wyników badań

Zajęcia 5. Charakterystyka Testu Figury Złożonej Rey'a – analiza ilościowa i jakościowa uzyskanych wyników badań

Zajęcia 6. Kolokwium ze znajomości teoretycznych i praktycznych wyżej poznanych testów

Zajęcia 7. Metody diagnozy zaburzeń percepcji słuchowej – Próba Rytmu Miry Stambak, Test słuchu fonematycznego, Test Pomiaru Słuchu Fonematycznego w opracowaniu J. Kostrzewskiego, Test Uczenia się Wzrokowo-Słuchowego – Pismo Chińskie

Zajęcia 8. Charakterystyka metod do badania zaburzeń percepcji słuchowej – Chiński Język – Marta Bogdanowicz i Elżbieta Haponiuk, Polski Język – Marta Bogdanowicz – próby do oceny kompetencji fonologicznej

Zajęcia 9. Charakterystyka oraz analiza ilościowa i jakościowa Zetotest – Marta Bogdanowicz, Grażyna Krasowicz

Zajęcia 10. Charakterystyka, analiza ilościowa oraz jakościowa metod do badania zaburzeń rozwoju mowy – Test Sprawności Językowej Z. Tarkowski, Przesiewowy Test Logopedyczny Z. Tarkowski, Test Sprawności Językowej Z. Tarkowski

Zajęcia 11. Charakterystyka kompetencji językowych i rozwoju mowy. Omówienie Testów Przesiewowych – Przesiewowy Test Logopedyczny Z. Tarkowskiego. Test Językowy Leksykon – Jurkowskiego, Test Kompetencji Komunikacyjnych Ch.S. Simon, Test do badania rozwoju mowy u dzieci – B. Sawy

Zajęcia 12. Omówienie metod diagnozy procesów uwagi i pamięci – Test 15 Słów Andre Rey'a, oraz Test pamięci Wzrokowej Bentona

Zajęcia 13. Opracowanie metod diagnozy procesów integracji sensorycznej – Próba Integracji wzrokowo-słuchowo-ruchowej M. Bogdanowicz, Próba Reprodukcyjnego Rytmu Z. Żłaba, Pismo Chińskie – Test uczenia się wzrokowo-słuchowego J. Kostrzewskiego

Zajęcia 14. Zalecenia praktyczne opracowane przez studentów, a przeznaczone dla dzieci dyslektycznych i ich rodziców – związane problematyką dysleksji. Opracowanie opinii psychologicznej badanego dziecka w oparciu o uzyskane wyniki badań z wybranych metod przeznaczonych do badania deficytów parcjalnych (w zależności od przedziału wiekowego).

Zajęcia 15. Kolokwium pisemne ze znajomości poznanych metod do badania deficytów parcjalnych.

Literatura podstawowa

1. Bogdanowicz, M. (2003). *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie*. Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia.
2. Kostrzewski, J. (1989). *Test uczenia się wzrokowo-słuchowego*. „Pismo chińskie”. *Podręcznik*. Warszawa: PTHP.
3. Krasowicz, G. (1995). *Podręcznik do Zetotestu*. Lublin: Wydawca GRANER s.c.
4. Krasowicz-Kupis, G. (2008). *Psychologia dysleksji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
5. Tarkowski, Z. (2001). *Test sprawności językowej*. Lublin: Fundacja „ORATOR”.

Literatura uzupełniająca

1. Gałkowski, T., Tarnowski, Z., Zaleski, T. (red.). (1993). *Diagnoza i terapia zaburzeń mowy*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
2. Kaja, B. (red.). (2003). *Diagnoza dysleksji*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej.
3. Kostka-Szymańska, M., Krasowicz-Kupis, G. (red.). (2007). *Dysleksja – problem znany czy nieznan?* Lublin: Wydawnictwo UMCS.
4. Kostrzewski, J. (1995). *Diagnoza dysleksji*. Biuletyn Warszawskiego Oddziału PTD.
5. Sattler, J. (2002). *Assessment of children. Behavioral and clinical applications*. San Diego: Sattler.
6. Sawa, B. (2000). *Jeżeli dziecko źle czyta i pisze*. Warszawa: WSiP.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Ćwiczenia z metod badania osobowości dzieci i dorosłych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia (Psychologia kliniczna i osobowości)
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Małgorzata Sobol-Kwapińska
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr Małgorzata Sobol-Kwapińska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Ćwiczenie umiejętności (w tym również w praktyce) posługiwania się wybranymi metodami badania osobowości. Stosowanie różnych, alternatywnych sposobów interpretacji wyników, uzyskanych w badaniach wybranymi narzędziami pomiaru osobowości. Dyskusja nad wartością diagnostyczną uzyskiwanych wyników.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Opisać różne, alternatywne sposoby interpretacji wyników badań wybranymi metodami badania osobowości. Określić różnice między zmiennymi psychologicznymi badanymi wybranymi narzędziami psychologicznymi. Porównać interpretacje wyników badań wybranymi metodami, sformułowane w kontekście kilku teorii psychologicznych.

Przeprowadzić badania i obliczyć wyniki badań wybranymi metodami psychologicznymi.

Umiejętności: Przeprowadzić badania wybranymi metodami psychologicznymi. Obliczyć wyniki badań wybranymi narzędziami psychologicznymi. Zinterpretować wyniki badań wybranymi metodami, w kontekście różnych teorii psychologicznych.

Inne kompetencje otwartość postawy: Otwartość na alternatywne sposoby interpretacji uzyskanych wyników badań wybranymi metodami psychologicznymi. Wyrażanie własnych hipotez na temat funkcjonowania osoby badanej wybranymi metodami psychologicznymi.

Umiejętność dyskusji nad wartością diagnostyczną uzyskanych wyników badań wybranymi narzędziami psychologicznymi.

Metody i pomoce dydaktyczne

Dyskusja; prezentacja multimedialna; opis; metody aktywizujące, np. metoda przypadków; burza mózgów, giełda pomysłów, inscenizacja; laptop; rzutnik multimedialny

Forma i warunki zaliczenia

Napisanie interpretacji psychologicznych wyników samodzielnie przeprowadzonych badań, pięcioma metodami badania osobowości: Testem Niedokończonych Zdań RISB, Testem Drzewa; testami apercpcji tematycznej TAT i CAT; metodą Chicago Q-sort) : 50%
Kolokwia pisemne: 30%
Aktywność: 20%

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wprowadzenie w tematykę zajęć w I semestrze. Przedstawienie planu zajęć oraz warunków uzyskania zaliczenia przedmiotu.

Zajęcia 2.

Przedstawienie Testu Niedokończonych Zdań RISB (J. B. Rotter, M. I. Lah, J. E. Rafferty) – dyskusja na temat zastosowania testu w badaniach dzieci i młodzieży, przeprowadzania badania i sposobów interpretacji uzyskanych wyników.

Zajęcia 3.

Analiza ilościowa Testu Niedokończonych Zdań RISB (wersji dla dzieci i młodzieży) – ćwiczenia praktyczne.

Zajęcia 4.

Kolokwium pisemne z analizy ilościowej Testu Niedokończonych Zdań RISB (wersji dla dzieci i młodzieży)

Zajęcia 5.

Analiza jakościowa Testu Niedokończonych Zdań RISB (wersji dla dzieci i młodzieży) metodą kategoryzacji. Prezentacja przykładowych badań i ich interpretacja.

Zajęcia 6.

Analiza jakościowa Testu Niedokończonych Zdań RISB (wersji dla dzieci i młodzieży) w kontekście analizy transakcyjnej, koncepcji Lacana i teorii poznawczo-społecznych. Prezentacja przykładowych badań i ich interpretacja.

Zajęcia 7.

Przedstawienie Testu Apercpcji Tematycznej dla dzieci CAT(L. Bellak, S. Bellak) - dyskusja nad zastosowaniem testu w badaniach dzieci, przeprowadzaniem badania i sposobami interpretacji uzyskanych wyników.

Zajęcia 8.

Prezentacja przykładowych badań testem CAT ich interpretacja w kontekście ujawnianych przez badanych lęków i sposobów radzenia sobie z nimi. Wyszukiwanie przejawów działania mechanizmów obronnych.

Zajęcia 9.

Prezentacja przykładowych badań testem CAT ich interpretacja w kontekście przystosowania dziecka do funkcjonowania w środowisku domowym i szkolnym.

Zajęcia 10.

Ćwiczenia w wykorzystaniu wyników badań testem CAT do zaplanowania wywiadu psychologicznego.

Zajęcia 11.

Kolokwium pisemne z wybranych aspektów interpretacji wyników badań testem CAT.

Zajęcia 12.

Prezentacja Kwestionariusza Temperamentu EAS – C dla dzieci (A. H. Buss, C. Plomin) - zastosowanie testu w badaniach dzieci (oceny dokonywane przez rodziców i nauczycieli), budowa testu, przeprowadzanie badania i sposoby interpretacji uzyskanych wyników.

Zajęcia 13.

Prezentacja przykładowych badań kwestionariuszem EAS - C ich interpretacja. Prezentacja filmów video, przedstawiających różne próbki zachowań małych dzieci – próba analizy w kontekście poznanych cech temperamentu.

Zajęcia 14

Kolokwium z umiejętności interpretacji profili wyników testu EAS – C.

Zajęcia 15.

Semestralne podsumowanie zajęć i uzyskiwanie przez uczestników zajęć zaliczeń.

Zajęcia 16.

Wprowadzenie w tematykę zajęć w II semestrze. Przedstawienie planu zajęć oraz warunków uzyskania zaliczenia przedmiotu.

Zajęcia 17.

Prezentacja Testu Drzewa (C. Koch) - zastosowanie testu w badaniach dzieci, młodzieży i osób dorosłych, budowa testu, przeprowadzanie badania i sposoby interpretacji uzyskanych wyników.

Zajęcia 18.

Prezentacja przykładowych badań Testem Drzewa i ich interpretacja.

Zajęcia 19.

Kolokwium pisemne z umiejętności interpretacji Testu Drzewa.

Zajęcia 20.

Prezentacja metody Chicago Q-sort (J. M. Butler, G. V. Haigh) – dyskusja nad zastosowaniem metody w badaniach młodzieży i osób dorosłych, przeprowadzaniem badania i sposobami interpretacji uzyskanych wyników.

Zajęcia 21.

Prezentacja przykładowych badań metodą Chicago Q-sort ich interpretacja w kontekście teorii humanistycznych i poznawczych.

Zajęcia 22.

Kolokwium pisemne z wybranych aspektów interpretacji wyników badań metodą Chicago Q-sort..

Zajęcia 23.

Prezentacja Testu Apercepcji Tematycznej dla dorosłych TAT (H. Murray) -
Dyskusja na temat zastosowania testu, przeprowadzania badania i sposobów interpretacji
uzyskanych wyników.

Zajęcia 24.

Prezentacja przykładowych badań testem TAT ich interpretacja w kontekście ujawnianych
przez badanych lęków i sposobów radzenia sobie z nimi. Wyszukiwanie przejawów działania
mechanizmów obronnych.

Zajęcia 25.

Prezentacja przykładowych badań testem TAT ich interpretacja w kontekście funkcjonowania
społecznego badanego.

Zajęcia 26.

Prezentacja przykładowych badań testem TAT ich interpretacja w kontekście ujawnianych
konfliktów wewnętrznych badanego.

Zajęcia 27.

Dyskusja nad wartością diagnostyczną wyników testu TAT w zależności od; sposobu
przeprowadzania badania; nastroju badanego; wybranych cech osobowości badanego; oraz
osobowości badającego i jego orientacji psychologicznej.

Zajęcia 28.

Kolokwium pisemne z wybranych aspektów interpretacji wyników badań testem TAT.

Zajęcia 29.

Praktyczne ćwiczenia według przeprowadzaniu według interpretacji wywiadu metodą
zaproponowaną przez D. McAdamsa.

Zajęcia 30.

Semestralne podsumowanie zajęć i uzyskiwanie przez uczestników zajęć zaliczeń.

Literatura obowiązkowa:

1. Jaworowska. A. i Matczak A. (1998). *Test Niedokończonych Zdań Rottera (RISB). Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
2. Koch, C. (1993). *Test Drzewa*. Warszawa: Wydawnictwo ERDO.
3. Oniszczenko, W. (1997). *Kwestionariusz Temperamentu EAS. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
4. Paszkiewicz E. (1978). Technika Q-sort.. W: L. Wołoszynowa (red.), *Materiały do nauczania psychologii* (seria III, t.3, s. 241-255). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
5. Stemplewska-Żakowicz K. (red.) (1998). *Nowe spojrzenia na Test Zdań Niedokończonych*

J. Rottera. Interpretacja jakościowa. Warszawa Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

Literatura uzupełniająca:

1. Berne E. (1994). *W co grają ludzie. Psychologia stosunków międzyludzkich.* Warszawa: PWN.
2. Brammer L. M. (1984). *Kontakty służące pomaganiu. Procesy i umiejętności.* Warszawa: Studium Pomocy Psychologicznej PTP.
3. Brzeziński J. (1984). Technika Q. W: J. Brzeziński (red.), *Elementy metodologii badań psychologicznych* (s.271-286). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
4. Johnson D.W. (1992), *Podaj dłoń,* Instytut Psychologii Zdrowia i Trzeźwości, PTP, Warszawa,
5. Oleś P. (2003). *Wprowadzenie do psychologii osobowości.* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.
6. Oleś, P. K., Puchalska-Wasyl, M., Sobol-Kwapińska, M. (Red.) (2006). *O osobowości praktycznie wszystko.* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
7. Sokolik M. (red.) (1991). *Kliniczne studia przypadków.* Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
8. Stemplewska-Żakowicz, K. (2004). *O rzeczach widywanych na obrazkach i opowiadanych o nich historiach. TAT jako metoda badawcza i diagnostyczna,* Warszawa: Academica Wydawnictwo SWPS.
9. Stemplewska-Żakowicz, K., Krejtz, K. (2005). *Wywiad psychologiczny (T. I, II, III).* Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Mechanizmy motywacyjne i emocjonalne

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia, specjalizacja 1
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Michał Janson
Wymagania wstępne	Nie ma
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący	dr Michał Janson

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Ćwiczenia są uzupełnieniem wykładu. Zagadnienia są mniej obszerne co pozwala omówić je na pojedynczych zajęciach, wymagana jest duża aktywność studentów, którzy mają możliwość prezentować wybrane zagadnienia na podstawie literatury. Studenci uczą się czytać, interpretować i dyskutować artykuły naukowe.

Zamierzone efekty kształcenia

W trakcie zajęć student zapoznaje się z szerokim spektrum zjawisk opartych na mechanizmach o charakterze emocjonalnym lub motywacyjnym. Dostaje również możliwość krytycznego przeanalizowania i oceniania poznawanych zjawisk. Ponadto ćwiczenia mają wyrobić umiejętność rzeczowego przedstawienia przygotowanej i omawianej koncepcji i następnie wyrażenia opinii, wątpliwości i pytań.

Metody i pomoce dydaktyczne

Omówienie tekstu, dyskusja, prezentacja laptop – rzutnik multimedialny.

Forma i warunki zaliczenia

Warunkiem zaliczenia jest zaliczenie kolokwium całościowo obejmującego treści z ćwiczeń.

Treści programowe ćwiczeń

Ćwiczenia 1.

Prawa emocji. Koncepcja N. Frijdy – powtórzenie i rozszerzenie.

Ćwiczenia 2.

Mechanizmy wzbudzania emocji według C.Izarda. Cztery systemy wzbudzania emocji.

Ćwiczenia 3.

Trzy systemy mózgowe emocji. Koncepcja mózgu emocjonalnego P.McLeana .

Ćwiczenia 4.

Procesy afektywne a procesy ewaluatywne. Kategorie standardów ewaluatywnych według J.Reykowskiego.

Ćwiczenia 5.

Zjawisko Huśtawki emocjonalnej. Koncepcja D.Dolińskiego.

Ćwiczenia 6.

Psychiczna reprezentacja emocji. Koncepcja T.Maruszewskiego i E.Ścigały.

Ćwiczenia 7.

Zastosowanie wskaźników emocji w wykrywaniu kłamstw. Koncepcje akcentujące rolę komunikatów werbalnych i niewerbalnych.

Ćwiczenia 8.

Kolokwium.

Ćwiczenia 9.

Zagadnienie szczęścia w psychologii emocji. Koncepcja J.Czapińskiego.

Ćwiczenia 10.

Procesy emocjonalne i motywacyjne w polityce, paranoja polityczna

Ćwiczenia 11.

Inteligencja motywacyjna, koncepcja G.Wieczorkowska.

Ćwiczenia 12.

Motywacja społeczna. Zjawisko facylitacji i próżniactwa społecznego.

Wykład 13.

Pytania w psychologii emocji. Kontrowersje wokół struktury i funkcji emocji

Ćwiczenia 14.

Procesy motywacyjne w polityce. Obywatele i politycy w aspekcie wyborów i sprawowania władzy.

Ćwiczenia 15.

Kolokwium

Literatura podstawowa

- Czapiński J. (1991). *Psychologia szczęścia: przegląd badań i zarys teorii cebulowej*. Poznań: Academos.
- Ekman, P. (1997). *Kłamstwo i jego wykrywanie w biznesie polityce i małżeństwie*. Warszawa: PWN.
- Le Doux, J. (2000). *Mózg emocjonalny*. Poznań: Media Rodzina.
- Strelau, J. (red.) (2000). *Psychologia. Podręcznik Akademicki*. Gdańsk: GWP.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

- Antas, J. (1999). *O kłamstwie i kłamaniu. Studium semantyczno-pragmatyczne*. Kraków.
- Czapiński, J. (1990). Cebulowa teoria szczęścia. *Nowiny Psychologiczne* (57-67).
- Doliński, D. (1997). O niektórych konsekwencjach nagłego wycofania źródeł emocji. *Przegląd Psychologiczny*, s.9-20.
- Frijda, N. (1989). Prawa Emocji. *Nowiny Psychologiczne*, 61 (2), s.24-49.
- Maruszewski, T., Ścigała, E. (1997). O naturze i rozwoju reprezentacja emocji. *Przegląd Psychologiczny*, s.81-108.
- Reykowski, J. (1988). Źródła procesów ewaluacyjnych i ich funkcje regulacyjne. *Studia nad procesami wartościowania*, t.1, (36-53). Warszawa: PAN.
- Wieczorkowska, G. (1999). Czy warto mówić o inteligencji motywacyjnej. *Nowiny Psychologiczne*, (21-29).
- Wrońska, J. (1990). *Niektóre kontrowersje wokół psychologii emocji*. *Przegląd Psychologiczny* 33(1), (147-164).

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia moralności

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna i osobowości
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Jacek Śliwak, prof. KUL, dr Jerzy Szymoła
Wymagania wstępne	Udział w wykładzie z psychologii moralności
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	dr Jerzy Szymoła

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Ćwiczenia służą pogłębieniu wybranych treści wykładu. Ich celem jest doskonalenie kompetencji psychologa w zakresie wspierania rozwoju moralnego. Studenci zapoznają się z metodologią badań psychologii moralności, uczą się posługiwania wybranymi metodami badawczymi oraz rozwijają zdolności w zakresie psychologicznej pomocy osobom z zaburzeniami wrażliwości moralnej.

Zamierzone efekty kształcenia:

Zajęcia mają wzbogacić wiedzę studentów o czterech podstawowych zaburzeniach wrażliwości moralnej (narcyzm, makiawelizm, skrupulanctwo i osobowość dyssocjalna). Psychologiczna charakterystyka tych zaburzeń jest przedstawiana na wykładzie. W ramach ćwiczeń studenci, w oparciu o przegląd wyników badań, poznają ich osobowościowe, psychospołeczne i kulturowe korelaty. Ucząc się posługiwania wybranymi metodami badawczymi, rozwijają umiejętności diagnozy psychologicznej.

Prezentowane przez studentów referaty i prowadzone na ich bazie dyskusje wzmocniają interaktywny charakter ćwiczeń. Dzięki temu studenci nabywają umiejętności psychologicznego opisu deficytów zaburzeń wrażliwości moralnej, występujących w analizowanych przypadkach. Poszukują oni także adekwatnych form pomocy psychologicznej. Zgłaszane przez studentów propozycje, uzupełniane sugestiami prowadzącego ćwiczenia, stanowią cenne elementy poradnictwa psychologicznego i terapii.

Jednym z istotnych efektów zajęć jest wzrost świadomości ich uczestników odnośnie roli rozwoju moralnego w rozwoju jednostki. Znajomość poziomu stygmatyzacji osób doświadczających zaburzeń wrażliwości moralnej oraz społecznych skutków tych zaburzeń powinna sprzyjać budowaniu wrażliwości studentów i wzmocniać ich zainteresowanie formami niesienia psychologicznej pomocy.

Metody i pomoce dydaktyczne

Zajęcia są prowadzone z wykorzystaniem rzutnika multimedialnego. Studenci otrzymują

także metody badawcze.

Forma i warunki zaliczenia

Warunkiem zaliczenia ćwiczeń jest wygłoszenie referatu, przeprowadzenie badań i pisemna interpretacja uzyskanych wyników oraz pozytywna ocena ze sprawdzianu pisemnego. Procentowy udział w ocenie końcowej: sprawdzian pisemny – 50%, referat – 25%, interpretacja wyników badań – 25%.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Omówienie programu ćwiczeń, zasad prezentacji referatów oraz formy i warunków uzyskania zaliczenia. Psychologiczne rozumienie pojęcia moralności.

Zajęcia 2.

Strategie badań nad fenomenem moralności.

Zajęcia 3.

Zakres kompetencji psychologii moralności jako nauki empirycznej.

Zajęcia 4.

Korelaty makiawelizmu. Skala Makiawelizmu (Mach IV R. Christie, F. L. Geis).

Zajęcia 5.

Korelaty narcyzmu. Inwentarz Osobowości Narcystycznej (NPI R. Raskin, C.S. Hall).

Zajęcia 6. Korelaty osobowości dysocjalnej.

Zajęcia 7.

Korelaty sumienia skrupulatnego.

Zajęcia 8.

Korelaty poczucia winy. Kwestionariusz Poczucia Winy M. Kofty, J. Brzezińskiego.

Zajęcia 9.

Psychologiczne aspekty granic intymności.

Zajęcia 10.

Dziennikarstwo obywatelskie a narcyzm cyfrowy (wg. A. Keem`a).

Zajęcia 11.

Psychologiczna analiza zjawiska bycia singlem.

Zajęcia 12.

Psychologiczne aspekty uczestnictwa w grach fabularnych.

Zajęcia 13.

Granice ingerencji w psychikę ludzką.

Zajęcia 14.

Psychologiczne aspekty zjawiska „matek surogatek”.

Zajęcia 15.

Sponsoring czy prostytutka? Analiza psychologiczna.

Literatura podstawowa:

1. Pospiszyl, K. (2000). *Psychopatia*. Warszawa: Żak.
2. Cantelami, T., Orlando, F. (2007). *Przekroczyć narcyzm*. Kraków: Salwator.
3. Żylicz, P. (2010). *Psychologia moralności: Wybrane zagadnienia*. Warszawa: Academica.
4. Bazińska, R., Drat-Ruszczak, K. (2000). Struktura narcyzmu w polskiej adaptacji kwestionariusza NPI Ruskina i Halla. *Czasopismo Psychologiczne*, 6, 3-4, 171-188.
5. Kofta, M., Brzeziński, J., Ignaczak, M. (1977). Konstrukcja i charakterystyka psychometryczna Kwestionariusza Poczucia Winy. *Studia Psychologiczne*, 1, 93-113.

Literatura uzupełniająca:

1. Viroli, M. (2007). *Uśmiech Machiavellego*. Warszawa: WAB.
2. Olchanowski, T. (2006). *Duchowość i narcyzm*. Warszawa: Eneteia.
3. Marinez-Lewi, L. (2008). *Freeing Yourself from the Narcissist in Your Life: at Home, at Work, with Friends*. New York: Penguin.

4. Keen, A. (2007). *Kult amatora. Jak Internet niszczy kulturę*. Warszawa: WAiP.
5. Gołąb, A. (1980). Problemy psychologii moralności. W: H. Jankowski (red.), *Etyka*. (s. 121-177). Warszawa: PWN.
6. Miligram, S. (2008). *Posłuszeństwo wobec autorytetu*. Kraków: WAM.
7. Doliński, D.(1992). *Przypisywanie moralnej odpowiedzialności*. Warszawa: IP PAN.

6.6 SPECJALIZACJA 2 – Psychologia edukacji i komunikacji

6.6.1 III rok Wykłady specjalizacyjne spec.2

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia rodziny dysfunkcjonalnej

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia Edukacji i Komunikacji
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr B. Lachowska
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	7
Prowadzący zajęcia	dr B. Lachowska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem ogólnym zajęć jest umożliwienie studentom zapoznania się ze strukturą, wzorcami relacji i komunikacji w dysfunkcyjnych systemach rodzinnych. Celem jest również nabycie umiejętności analizowania rodziny ujmowanej w kontekście różnych podejść teoretycznych: systemowe, psychodynamiczne, poznawcze, behawioralne, postmodernistyczne. Nabycie umiejętności rozpoznawania znaczenia zastosowanego podejścia teoretycznego w wyjaśnianiu procesów rodzinnych. Uwrażliwienie na zagadnienia etyczne związane z problematyką dotyczącą badań psychologicznych członków rodziny i kontaktów z członkami rodziny. Nabycie postawy wrażliwości na znaczenie kontekstu społecznego i kulturowego.

Zamierzone efekty kształcenia:

Umiejętność rozpoznawania znaczenia kontekstu rodzinnego dla zrozumienia zaburzeń w funkcjonowaniu jednostki. Umiejętność rozpoznawania, opisywania i definiowania trudności i problemów w funkcjonowaniu rodziny ujętej w świetle różnych koncepcji teoretycznych. Umiejętność rozpoznawania funkcji, jaką zachowania objawowe mogą pełnić w systemie rodzinnym. Zdolność do samodzielnego rozpoznawania sytuacji trudnych w relacjach między członkami rodziny. Wrażliwość na etyczne aspekty związane z badaniami psychologicznymi członków rodziny oraz związane z kontaktami z członkami rodziny. Dbałość o postępowanie zgodne z kodeksem etycznym psychologa. Otwartość na dostrzeganie znaczenia uwarunkowań kulturowych i społecznych dla zrozumienia zaburzeń i trudności w funkcjonowaniu rodzin.

Metody i pomoce dydaktyczne

Formą zajęć jest wykład. Wykorzystywany sprzęt to: rzutnik multimedialny

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny obejmujący:

-75% treści omawiane na wykładzie

-25% treści zawarte w literaturze obowiązkowej

Treści programowe

Zajęcia 1. Rys historyczny zainteresowania kontekstem rodzinnym osoby, w funkcjonowaniu której występują zaburzenia. Rozumienie procesów rodzinnych w aspekcie różnych ujęć teoretycznych (ujęcie psychoanalityczne, teoria związku z obiektem, ujęcie poznawczo-behawioralne, transgeneracyjne, interakcyjno-komunikacyjne, strategiczne, strukturalne, systemowe, postmodernistyczne).

Zajęcia 2. Źródła podejścia systemowego w wyjaśnianiu funkcjonowania rodziny (OTS L. von Bertalanffy'ego, symboliczny interakcjonizm, teoria gier J. von Neumanna). Koncepcja rodziny dysfunkcyjnej. Poziomy analizy rodzinnej organizacji: poziom interakcyjny, relacyjny i symboliczny.

Zajęcia 3. Zasada całościowości w odniesieniu do rodziny i jej znaczenie dla rozumienia zaburzeń. Pojęcie „pacjenta identyfikowanego” oraz rozumienie funkcji objawu w podejściu strategicznym.

Zajęcia 4. Dysfunkcyjne i funkcjonalne granice wewnątrzrodzinne i systemowe w rodzinach. Specyfika rodzin „splątanych” i „niezaangażowanych”. Zaspokajanie przez członków rodziny potrzeby przynależności i potrzeby odrębności.

Zajęcia 5. Hierarchizacja w rodzinie. Dystrybucja władzy w rodzinie, różne formy podziału władzy w rodzinie. Podwójna hierarchia władzy w rodzinie.

Zajęcia 6. Przyczynowość cyrkularna w rodzinach dysfunkcyjnych. Sprzężenia zwrotne pozytywne (symetryczne) i negatywne (komplementarne). Taniec rodzinny. Zmiana cybernetyczna pierwszego stopnia i zmiana cybernetyczna drugiego stopnia. Zaburzenia umiejętności adaptacyjnych rodzin. Rodziny sztywne i rodziny chaotyczne.

Zajęcia 7. Rodzina jako system społeczny zmieniający się w czasie: zaburzenia dynamiki w cyklu życia rodzinnego, zakłócenia w funkcjonowaniu rodziny związane z przechodzeniem do kolejnej fazy w cyklu życia rodzinnego.

Zajęcia 8. Zaburzenia procesu separacji międzypokoleniowej w rodzinach z adolescentem. Koncepcja wiązania, odrzucenia w rodzinie i delegacji rodzinnych H. Stierlina. Pojęcie indywiduacji relacyjnej, status wzajemności w rodzinie.

Zajęcia 9. Zarys koncepcji systemów rodzinnych M. Bowena. Koncepcja dyferencjacji Ja. Poziom dyferencjacji Ja a funkcjonowanie w relacjach interpersonalnych. Fuzja w relacjach wewnątrzrodzinnych. Emocjonalny rozwód. Emocjonalne odcięcie. Triangulacja.

Zajęcia 10. Sposoby włączenia dziecka w konflikt między rodzicami. Patologiczne triady w rodzinie : triangulacja dziecka, koalicja dziecka z jednym z rodziców, obejście konfliktu między małżonkami poprzez agresję wobec dziecka i jego odrzucenie lub poprzez podtrzymanie.

Zajęcia 11. Role rodzinne przyjmowane przez członków rodzin dysfunkcyjnych. Właściwości dysfunkcyjnych ról i ich konsekwencje w dorosłym życiu osób. Zjawisko parentyfikacji w rodzinie, jego mechanizmy i konsekwencje.

Zajęcia 12. Rodziny o systemie alkoholowym. Etapy reakcji rodziny wobec problemu alkoholowego, zjawisko współzależnienia, sytuacja małego dziecka w rodzinie.

Zajęcia 13. Rodziny osób z zaburzeniami odżywiania się. Czynniki predysponujące, wyzwalające i podtrzymujące zaburzenia odżywiania się. Charakterystyka rodzin osób z anoreksją i bulimią w świetle różnych koncepcji teoretycznych.

Zajęcia 14. Style przywiązania osób dorosłych i ich funkcjonowanie w bliskich związkach.

Zajęcia 15. Rodzina w trakcie procesu rozwodowego, model etapów procesu rozwodowego wg F. Kaslow. Rodziny osób owdowiałych. Kulturowe przemiany wzorca życia małżeńsko-rodzinnego.

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Tryjarska, B. (red.). (2010). *Bliskość w rodzinie. Więzy w dzieciństwie a zaburzenia w dorosłości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
2. de Barbaro, B. (red.). (1994). *Wprowadzenie do systemowego rozumienia rodziny*. Kraków: Collegium Medicum UJ.
3. Józefik, B. (1999). *Anoreksja i bulimia psychiczna. Rozumienie i leczenie zaburzeń odżywiania się*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
4. Goldenberg, H., Goldenberg, I. (2006). *Terapia rodzin*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
5. Simon, F., Stierlin, H. (1998). *Słownik Terapii Rodzin*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Bradshaw, J. (1994). *Zrozumieć rodzinę*. Polskie Towarzystwo Psychologiczne. Instytut Psychologii Zdrowia i trzeźwości.
2. *Klasyfikacja zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w ICD-10. Opisy kliniczne i wskazówki diagnostyczne*. (1997). Kraków-Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii. Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne „Vesalius”.
3. Plopa, M. (2005). *Psychologia rodziny. Teoria i badania*. Elbląg: Wydawnictwo Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej
4. Lachowska, B. (1998). *Dzieci osób owdowiałych*. Lublin: Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.
5. Rostowska, T., Peplińska, A. (2010). *Psychospołeczne aspekty życia rodzinnego*. Warszawa: Difin.
6. Rostowska, T. (2008). *Małżeństwo, rodzina, praca a jakość życia*. Kraków: Impuls.
8. Satir V. (2000). *Rodzina. Tu powstaje człowiek*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
9. Górniak, L., Józefik, B. (2003). *Ewolucja myślenia systemowego w terapii rodzin. Od metafory cybernetycznej do dialogu i narracji*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
10. Lachowska, B. (1999). *Pomoc psychologiczna dziecku w rodzinie w trakcie procesu rozwodowego. Model etapów procesu rozwodowego w opracowaniu F. Maslow*. W: L. Lachowska, M. Grygielski (red.). *W świecie dziecka* (s. 123-140). Lublin: Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia dysfunkcji szkolnych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/stacjonarne
Autor programu	dr Aleksandra Gała
Wymagania wstępne	Równoczesne uczestnictwo i zaliczenie ćwiczeń z przedmiotu
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	8
Prowadzący zajęcia	dr Aleksandra Gała

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z różnymi rodzajami dysfunkcji szkolnych. Wskazanie ich różnych źródeł (wielorakich podmiotów uczestniczących w funkcjonowaniu systemu szkolnego). Przeanalizowanie procesu rozwoju poszczególnych dysfunkcji, opisanie ich skutków dla poszczególnych podsystemów szkolnych oraz ich uczestników.

Efekty kształcenia:

Umiejętność definiowania i opisywania objawów różnych typów dysfunkcji szkolnych, różnicowania stopnia ich zaawansowania, prognozowania ich rozwoju oraz skutków.

Dostrzeżenie oznak dysfunkcji szkolnych na różnych etapach ich zaawansowania. Projektowanie sposobów zapobiegania nieprawidłowościom w funkcjonowaniu poszczególnych podsystemów szkolnych, radzenia sobie z dysfunkcjami. Wyszukiwanie zasobów pozwalających na poprawę nieprawidłowej sytuacji.

Uwrażliwienie na znaczenie nieprawidłowości w funkcjonowaniu szkoły dla jej poszczególnych podmiotów (indywidualnych i grupowych). Kształtowanie postawy czujności wobec oznak dysfunkcji szkolnych. Nastawienie na wykorzystywanie wszystkich dostępnych zasobów systemu szkolnego w przeciwdziałaniu dysfunkcjom.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Formą zajęć jest wykład. Pomoce dydaktyczne stosowane to: prezentacje multimedialne. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop.

Forma i warunki zaliczenia

Pisemny egzamin testowy z zakresu treści objętych wykładem.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Status metodologiczny psychologii dysfunkcji szkolnych.

Przedmiot psychologii szkolnej.

Psychologia szkolna a inne gałęzie psychologii oraz dziedziny nauki o człowieku .

Oczekiwania i wymagania wobec uczestników zajęć.

Zajęcia 2.

Wielopodmiotowość systemu szkolnego i wynikające stąd napięcia, trudności i dysfunkcje.

Zajęcia 3.

Psychologiczna analiza zawodu nauczyciela.

Syndrom wypalenia zawodowego u nauczycieli.

Zajęcia 4.

Deformacje osobowościowe u nauczycieli.

Postulaty dotyczące wybranych aspektów kształcenia oraz ustawicznego wspierania nauczycieli w pełnieniu ich zawodu.

Zajęcia 5.

Odmowa realizacji obowiązku szkolnego. Fobia szkolna.

Zajęcia 6.

Fobia szkolna. Analiza przypadku.

Zajęcia 7.

Odmowa realizacji obowiązku szkolnego. Lęk separacyjny.

Zajęcia 8.

Lęk separacyjny. Analiza przypadku.

Zajęcia 9.

Dysfunkcje związane z nieprawidłową strukturą socjometryczną klasy oraz niekorzystnym statusem ucznia w grupie

Zajęcia 10.

Mobbing szkolny. Uwarunkowania. Skutki. Zapobieganie. Radzenie sobie ze zjawiskiem przemocy szkolnej.

Zajęcia 11.

Nieprawidłowa dyscyplina szkolna i jej skutki. „Gry szkolne” i radzenie sobie z nimi.

Zajęcia 12.

Nieprawidłowa organizacja procesu nauczania i uczenia się. Postulaty sprzyjające poprawie skuteczności procesu dydaktycznego.

Zajęcia 13.

Sposoby egzekwowania wiedzy. Lęk egzaminacyjny.

Zajęcia 14.

Typ motywacji, obraz siebie, stany emocjonalne i ich rola w dysfunkcyjnym radzeniu sobie z zadaniami szkolnymi.

Zajęcia 15.

Podsumowanie. Wskazanie mało zbadanych, a ważnych obszarów wiedzy na temat funkcjonowania szkoły.

Pytania i uwagi studentów.

Literatura podstawowa

1. Dembo M. H. (1997). *Stosowana psychologia wychowawcza*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

2. Gordon T. (2000). *Wychowanie bez porażek w szkole*. Warszawa: PAX.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia twórczości

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Ks. dr Waldemar Klinkosz
Wymagania wstępne	warunkiem uczestnictwa w wykładzie jest równoległe uczestnictwo w ćwiczeniach
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	Ks. dr Waldemar Klinkosz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć

Wykład ma na celu zapoznanie z problematyką twórczości i podstawowymi pytaniami badawczymi, jaki stawia psychologia twórczości. Prezentację metod badania zdolności twórczych, koncepcje i modele zdolności twórczych. Ponadto przybliżono metody psychobiograficzne, mające zastosowanie w diagnozie jednostek wybitnych będące źródłem poznania ich twórczego potencjału.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Rozpoznawanie zdolności twórczych i sposobów ich rozwijania; Próby naukowego wyjaśnienia podmiotowych uwarunkowań twórczości – w tym osobowościowych korelatów zachowań twórczych; Umiejętność rozróżniania właściwości intelektualnych podmiotu, specyficznych cechach charakterologicznych, wolicjonalnych i emocjonalnych; Przybliżenie współczesnych teorii twórczości i aktualnych kierunków badań.

Umiejętności: Zapoznanie z technikami badania zdolności twórczych i analizy wytworów twórczej aktywności jednostki; Wyróżnianie podstawowych dyspozycji twórczych: oryginalności myślenia, płynność myślenia, giętkość myślenia; Uwrażliwienie na problemy pozwalającą wykrywać luki i trudności występujące w różnorodnych sytuacjach życiowych, jako predyktor twórczego działania.

Inne kompetencje, postawy: Prezentacja osobowości twórczej, jej struktury i cech właściwości twórczych; Rozwój twórczego potencjału i zwrócenie uwagi na aspekt funkcjonowania (dociekliwość, odwaga i odpowiedzialność, otwartość, motywacja wewnętrzna, niezależność, nonkonformizm, otwartość, autorytarność).

Metody i pomoce dydaktyczne

Forma zajęć ma charakter wykładu. Pomoce dydaktyczne: prezentacja multimedialna i materiały audiowizualne.

Pomoce dydaktyczne:

laptop, rzutnik multimedialny, film.

Forma i warunki zaliczenia

forma zaliczenia: egzamin pisemny;

warunki uzyskania zaliczenia: uczestniczenie w zajęciach.

Treści programowe

- Zajęcia 1. Wykład wprowadzający. Omówienie formy zaliczenia przedmiotu.
- Zajęcia 2. Podstawowe pojęcia i kryteria twórczości.
- Zajęcia 3. Teorie procesu twórczego w świetle poszczególnych kierunków psychologicznych, wybrane koncepcje twórczości i modele twórczości.
- Zajęcia 4. Znaczenie środowiska w ujawnianiu i rozwoju twórczego potencjału.
- Zajęcia 5. Przeszkody w procesie twórczym i czynniki hamujące rozwój twórczych zdolności.
- Zajęcia 6. Emocje i ich rola w procesie twórczym.
- Zajęcia 7. Koncepcje motywacji w twórczej aktywności.
- Zajęcia 8. Trening twórczości, techniki twórczego myślenia i rozwiązywania problemów.
- Zajęcia 9. Cechy twórczej osobowości – podejście „idiograficzne” a podejście „nomotetyczne”.
- Zajęcia 10. Metody badania twórczych uzdolnień. Modele stylu twórczego zachowania i postawy twórczej.
- Zajęcia 11. Analiza psychobiograficzna jako źródło poznania jednostek wybitnie twórczych.
- Zajęcia 12. System edukacyjny sprzyjający twórczemu myśleniu i rozwojowi osobowości twórczej.
- Zajęcia 13. Preferencja wartości a osiągnięcia w różnych dziedzinach twórczego działania.
- Zajęcia 14. Zaburzenia psychiczne i „norma” psychologiczna u jednostek wybitnie twórczych.
- Zajęcia 15. „Kiedy słowa wykraczają poza podstawowy ich sens”. Metafora w ekspresji literackiej, muzycznej i malarskiej oraz „skuteczne zdziwienie” kreujące drogę w poszukiwaniu „utraconego” sensu. Rozwijanie zdolności twórczego obrazowania świata.

Literatura podstawowa

1. Nęcka, E. (2002). *Psychologia twórczości*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
2. Nęcka, E., Orzechowski, J., Słabosz, A., Szymura, B. (2005). *Trening twórczości*. Gdańsk: Gdańskie Towarzystwo Psychologiczne.
3. Sękowski, A.E. (2004). Inteligencja, twórczość, mądrość a wybitne zdolności. W: A. Sękowski (red.). *Psychologia zdolności. Współczesne kierunki badań*, ss. 173 – 192. Warszawa: PWN.
4. Strzałecki, A. (2003). *Psychologia twórczości. Między tradycją a ponowoczesnością*. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.
5. Tokarz, A. (2005). *Dynamika procesu twórczego*. Kraków: Wydawnictwo UJ.

Literatura uzupełniająca

1. Chruszczewski, M. H. (2009). *Profile uzdolnień. Intelktualne i osobowościowe składniki uzdolnień plastycznych i muzycznych*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
2. Chybicka, A. (2006). *Psychologia twórczości grupowej. Jak moderować zespoły twórcze i zadaniowe*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „IMPULS”.
3. Dobrołowicz, W. (red.) (2003). *Twórczość – wyzwanie XXI wieku*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
4. Just, M. (2008). Metafora w działaniu – rozwijanie zdolności twórczego obrazowania świata. W: W. Limont, J. Cieślakowska (red.), *Edukacja artystyczna i metafora*, s. 233-242. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
5. Klinkosz, W. (2007). Metodologiczne problemy badania motywacji osiągnięć na różnych

- kierunkach studiów. W: R. Stachowski, W. Zeidler (red.), *Opisowa metodologia badań psychologicznych. Studia i przykłady*, s. 162-189. Warszawa: Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania.
6. Limont, W. (2005). Wykorzystanie myślenia metaforycznego w edukacji ku twórczości, W: A. Tokarz (red.), *W poszukiwaniu zastosowań psychologii twórczości*, s. 93-123. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
  7. Limont, W., Nielek-Zawadzka, K. (2006) (red.). *Dylematy edukacji artystycznej, t.2, Edukacja artystyczna a potencjał twórczy człowieka*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
  8. Sękowski, A., Klinkosz, W. (red.). (2010). *Zdolności człowieka w ujęciu współczesnej psychologii*. Lublin: TN KUL.
  9. Sękowski, A., Siekańska, M., Klinkosz, W. (2009). On Individual Differences in Giftedness. W: L. Shavinina, L.V. (red.), *International Handbook on Giftedness*, pp. 467-485. New York: Springer Verlag.
  10. Sternberg, R. J., Grigorienko, E. L., Singer, J. L. (2004). *Creativity. From potential to realization*. Washington: APA.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Diagnostyka parcjalnych deficytów rozwojowych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Elżbieta Januszewska
Wymagania wstępne	zaliczone ćwiczenia z przedmiotu (j.w.), oraz znajomość podstaw w zakresie: psychologii klinicznej, psychologii rozwoju człowieka, diagnozowania inteligencji z wykorzystaniem wielowymiarowej metody WISC-R
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	7
Prowadzący zajęcia	dr Elżbieta Januszewska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Nabywanie wiedzy o czynnikach ryzyka trudności w nauce szkolnej, specyficznych trudnościach edukacyjnych dzieci z zaburzeniami harmonijnego rozwoju psychomotorycznego, dysleksji rozwojowej. Omawiane są: natura zaburzenia, kryteria diagnozy psychologicznej, metody diagnozowania.

Zamierzone efekty kształcenia:

Wiedza: Student zdobywa adekwatne kompetencje z zakresu stawiania diagnozy dysleksji; porównywania i rozpoznawania czynników ryzyka, jak i trudności edukacyjnych dzieci z zaburzeniami dyslektycznymi. Ma orientację w ofercie placówek udzielających pomocy i wsparcia (np. stowarzyszenia, organizacje pozarządowe itp.).

Umiejętności: Student posiada umiejętności, które pozwolą mu opisać i szczegółowo scharakteryzować psychologiczne następstwa deficytów parcjalnych: orientację w specyficznych technikach diagnostycznych.

Postawy: Student jest uwrażliwiony na problemy i potrzeby osób wspierających i dyslektycznych.

Metody i pomoce dydaktyczne: Wykład jest prowadzony z wykorzystaniem metod aktywizujących, wzbogacony prezentacją slajdów, filmów dokumentalnych prezentujących przypadki kliniczne (diagnoza, formy terapii), z analizą studium przypadków, prezentacją aktualnych osiągnięć diagnostyczno-terapeutycznych; zaplecze techniczne: rzutnik pisma, projektor multimedialny klasy HD z opcją audio, notebook.

Forma i warunki zaliczenia:

Egzamin pisemny – 100%

Treści programowe:

Zajęcia 1. Czynniki ryzyka trudności edukacyjnych uczniów – dotyczące jednostki (1)

zaburzenia neuropsychologiczne; (2) deficyty fizyczne; (3) zdrowie somatyczne; (4) dotychczasowe doświadczenie (dotychczasowy trening); (5) kwestia emocjonalno-motywacyjna; (6) temperament i osobowość; silny stres oraz dotyczące środowiska domowego, szkolnego z grupą rówieśniczą, wpływ mass mediów

Zajęcia 2. Historia diagnostyki dysleksji. Globalne i parcjalne deficyty rozwojowe: pojęcie różnicowanie, następstwa dla procesu edukacyjnego

Zajęcia 3. Specyficzne trudności edukacyjne wg DSM-IV i ICD-10. Dysleksja rozwojowa (definiowanie zaburzenia, teorie wyjaśniające etiologię, diagnoza psychologiczna w różnych typach zaburzeń), epidemiologia dysleksji

Zajęcia 4. Klasyfikacja zaburzeń dyslektycznych z uwagi na czas powstania zaburzenia, złożoność objawów oraz patomechanizmy; podział według autorów: Boder, Rourke, Lyon, Giessing, Bakker

Zajęcia 5. Etiologia dysleksji rozwojowej: koncepcje genetyczne, biologiczno-neurofizjologiczne, środowiskowe. Sylwetka psychologiczna dziecka dyslektycznego

Zajęcia 6. Charakterystyka poszczególnych zespołów dyslektycznych. Rozpoznanie, kryteria wg DSM-IV, ICD-10. (1) Dysleksja; (2) Dysortografia; (3) Dysgrafia; (4) Dyskalkulia

Zajęcia 7. Patomechanizmy leżące u podłoża specyficznych trudności edukacyjnych. Rodzaje zaburzeń leżące u podłoża dysleksji rozwojowej

Zajęcia 8. Charakterystyka: Zaburzenia percepcji wzrokowej, rodzaje, trudności w zaburzeniach analizy i syntezy wzrokowej; Zaburzenia percepcji słuchowej – czynniki wpływające na jakość percepcji słuchowej, przyczyny zaburzenia odbioru mowy, deficyty słuchu fonematycznego

Zajęcia 9. Zaburzenia mowy i języka – rodzaje zaburzenia – głębokie, opóźnienie mowy czynnej, zaburzenia rozwoju mowy, zaburzenia płynności mowy. Zaburzenia mowy a edukacja

Zajęcia 10. Zaburzenia rozwoju kinestetyczno-ruchowego – psychologiczne ujęcia opóźnień w rozwoju motoryki, charakterystyka pisma dziecka z deficytem manualnym; lateralizacja – fazy rozwoju lateralizacji, nieprawidłowe modele lateralizacji; metody diagnozy lateralizacji

Zajęcia 11. Zaburzenia integracji sensoryczno-motorycznej (wzrokowo-słuchowo-motorycznej). Pojęcia definicyjne, rodzaje integracji według Awers

Zajęcia 12. Diagnoza dysleksji rozwojowej: etapy diagnozy w badaniu psychologicznym w przypadku podejrzenia o dysleksję (faza wstępna, zasadnicza)

Zajęcia 13. WISC jako podstawowe narzędzia diagnozy – wskaźniki, profile harmonijności. Hipotezy Sattlera dla różnic w ilorazach

Zajęcia 14. Metody analizy Skali WISC – analiza sfery kognitywnej Sattlera, analiza metodą Fena Rhodesa, metoda obszarów inteligencji E. Stetsona, obliczanie PIR Parcjalnych Ilorazów Rozwojowych, czynniki nauki szkolnej Chojnowskiego oraz analiza czynnikowa

Zajęcia 15. Przepisy prawne (rozwiązania legislacyjne) dotyczące osób z dysleksją

Literatura podstawowa

1. Bogdanowicz, M. (2003). *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie*. Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia.

2. Krasowicz-Kupis, G. (2008). *Psychologia dysleksji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

3. Kostka-Szymańska, M., Krasowicz-Kupis, G. (red.). (2007). *Dysleksja - problem znany czy nieznan?* Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Literatura uzupełniająca

1. Gałkowski, T., Tarnowski, Z., Zaleski, T. (red.). (1993). *Diagnoza i terapia zaburzeń mowy*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

2. Kaja, B. (red.). (2003). *Diagnoza dysleksji*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej.
3. Kostrzewski, J. (1995). *Diagnoza dysleksji*. Biuletyn Warszawskiego Oddziału PTD.
4. Sattler, J. (2002). *Assessment of children. Behavioral and clinical applications*. San Diego: Sattler.
5. Sawa, B. (2000). *Jeżeli dziecko źle czyta i pisze*. Warszawa: WSiP.

6.6.2 III rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 2

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia rodziny dysfunkcyjnej

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia Edukacji i Komunikacji
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr B. Lachowska
Wymagania wstępne	Równoczesne uczestniczenie w wykładzie z psychologii rodziny dysfunkcyjnej
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	0
Prowadzący zajęcia	dr B. Lachowska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Nabycie umiejętności rozpoznawania struktury, wzorców relacji i komunikacji występujących w dysfunkcyjnych systemach rodzinnych. Poznanie metod badania rodziny i nabycie umiejętności ich praktycznego wykorzystania. Nabycie umiejętności analizy danych na temat badanej rodziny, interpretowania tych danych i syntetycznego zaprezentowania. Nabycie umiejętności postępowania w ramach kontaktów z rodziną zgodnie z zasadami etycznymi przedstawionymi w Kodeksie etycznym psychologa. Uwrażliwienie i nabycie postawy otwartości na znaczenie uwarunkowań kulturowych i społecznych dla zrozumienia funkcjonowania rodziny.

Zamierzone efekty kształcenia:

Umiejętność rozpoznawania struktury, wzorców relacji i sposobów komunikowania się występujących w rodzinach dysfunkcyjnych. Nabycie postawy otwartości wobec członków badanej rodziny. Umiejętność zaprojektowania sposobu przeprowadzania badań, obliczania wyników badań, ich analizowania i interpretowania. Umiejętność formułowania wniosków na podstawie wyników przeprowadzonych badań. Zdolność do weryfikowania tych wniosków i wyszukiwania alternatyw. Umiejętność zaprezentowania sformułowanych wniosków. Zdolność do samodzielnego rozpoznawania przejawów i uwarunkowań zaburzonego funkcjonowania rodziny. Wrażliwość na etyczne aspekty związane z bezpośrednimi kontaktami z członkami rodziny oraz związane z badaniami psychologicznymi rodziny. Dbałość o postępowanie zgodne z kodeksem etycznym psychologa. Otwartość wobec członków rodziny. Wrażliwość i otwartość na dostrzeganie roli uwarunkowań kulturowych i społecznych mających znaczenie dla zrozumienia zaburzeń w funkcjonowaniu rodzin. Umiejętność rozpoznawania znaczenia zastosowanego podejścia teoretycznego w wyjaśnianiu procesów rodzinnych. Umiejętności wyrażania własnych sądów odnośnie właściwości badanej rodziny i ich krytycznej analizy.

Metody i pomoce dydaktyczne

Metoda warsztatowa. Wykorzystywany sprzęt to: laptop, rzutnik multimedialny, rzutnik folii.

Forma i warunki zaliczenia

-25% -ocena obecności i aktywnego udziału w dyskusji w trakcie prezentacji studium przypadku przeprowadzanego przez pozostałych uczestników grupy

-50% - prezentacja studium przypadku wobec całej grupy w oparciu o wyniki badań członków rodziny przeprowadzonych za pomocą poznanych metod; prowadzenie dyskusji na temat wyników badań. Opracowanie mapy rodziny.

-25% -ocena znajomości treści wskazanych lektur.

Treści programowe

Zajęcia 1. Rola i zadania psychologa rodziny. Zagadnienia etyczne związane z pracą z rodziną i z badaniami rodziny. Znaczenie kontekstu społecznego i kulturowego dla funkcjonowania rodziny.

Zajęcia 2. Rozumienie funkcjonowania rodziny w ujęciu różnych koncepcji teoretycznych.

Specyfika różnych podejść teoretycznych w wyjaśnianiu zaburzeń życia rodzinnego.

Specyfika podejścia ilościowego i jakościowego w badaniach rodziny.

Zajęcia 3. Zapoznanie się z metodami poznawania rodziny: Obserwacja.

Zajęcia 4. Pierwszy wywiad z rodziną. Wywiad rodzinny z użyciem genogramu. Interpretacja genogramu.

Zajęcia 5. Zapoznanie się z metodami badania rodziny, nabycie umiejętności ich stosowania, poznanie sposobów interpretacji: Test Stosunków Rodzinnych E. Bene, J. Anthony w wersji dla dzieci i par małżeńskich.

Zajęcia 6. Zapoznanie się z metodami badania rodziny, nabycie umiejętności ich stosowania, poznanie sposobów interpretacji (c.d.): Test Rysunku Rodziny.

Zajęcia 7. Zapoznanie się z metodami badania rodziny, nabycie umiejętności ich stosowania, poznanie sposobów interpretacji (c.d.): kwestionariuszowy Test FACES D. H. Olsona i współpracowników.

Zajęcia 8. Mapa rodziny jako sposób syntetycznego ujęcia i zaprezentowania wyników przeprowadzonych badań.

Zajęcia 9 -14. Prezentacja studium przypadku przez poszczególnych uczestników – prezentacja wyników przeprowadzonych badań rodziny, przedstawienie interpretacji uzyskanych danych w oparciu o koncepcję psychologiczną, prowadzenie dyskusji na temat przedstawionego studium przypadku.

Zajęcia 15. Wymiana doświadczeń, formułowanie wniosków. Zaliczenie zajęć.

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Braun-Gałkowska, M. (2009). *Poznawanie systemu rodzinnego*. Lublin: Wydawnictwo KUL.

2. Lachowska, B. (2008). Model Kołowy Systemu Małżeńskiego i Rodzinnego w opracowaniu D. H. Olsona i współpracowników oraz narzędzia jego pomiaru. *Roczniki Teologiczne*, Tom LV, zeszyt 10, 189-207.

3. Łaguna, M., Lachowska, B. (2003). *Rysunek projekcyjny jako metoda badań psychologicznych*. Lublin: Towarzystwo naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego

4. Lachowska, B. (2010). Style rozwiązywania konfliktów i ich efekty w relacji między rodzicami i adolescentami – prezentacja narzędzi pomiaru. W: D. Borecka-Biernat (red.). *Sytuacje konfliktu w środowisku rodzinnym, szkolnym i rówieśniczym. Jak sobie radzą z nimi dzieci i młodzież?* (s. 180-206). Warszawa: Difin.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Plopa, M. (2006). *Więzi w małżeństwie i rodzinie. Metody badań*. Kraków: Impuls.

2. Plopa, M. (2005). *Psychologia rodziny. Teoria i badania*. Elbląg: Wydawnictwo Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej.
4. Ryś, M (2004). *Systemy rodzinne. Metody badania struktury rodziny pochodzenia i rodziny własnej*. Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej.
5. Kostrubiec, B., Mirucka, B. (2007). *Rysunek projekcyjny w badaniach relacji społecznych*. Lublin: Towarzystwo naukowe KUL.
6. de Barbaro (1994). *Wprowadzenie do systemowego rozumienia rodziny*. Kraków: Collegium Medium UJ.
7. McGoldrick, M., Gerson, R., Shellenberger, S. (2007). *Genogramy. Rozpoznanie i interwencja*. Poznań: ZYSK i S-KA Wydawnictwo.
8. Cierpiałkowska, L. (2009). Postępowanie diagnostyczne i podstawowe metody badawcze. W: L. Cierpiałkowska. *Psychopatologia* (s. 102-130). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia twórczości

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	ks. dr Waldemar Klinkosz
Wymagania wstępne	równoległe uczestnictwo w wykładzie
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	ks. dr Waldemar Klinkosz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć

Zapoznanie z problematyką twórczości i podstawowymi pytaniami badawczymi, jaki stawia psychologia twórczości; prezentacja metod badania zdolności twórczych; zapoznanie uczestników zajęć z metodą psychobiograficzną.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: na temat diagnozy zdolności twórczych; sposobów rozwijania twórczego potencjału jednostki; dotycząca podmiotowych uwarunkowań twórczości i osobowościowych korelatów zachowań twórczych; umiejętność rozróżniania właściwości intelektualnych podmiotu, specyficznych cechach charakterologicznych, wolicjonalnych i emocjonalnych; o współczesnych teoriach twórczości i aktualnych kierunków badań.

Umiejętności: ćwiczenia twórczych możliwości; prowadzenia treningu twórczości; oceny wytworów twórczej aktywności jednostki; badania podstawowych dyspozycji twórczych: oryginalności myślenia, płynność myślenia, giętkość myślenia; uwrażliwienie na problemy osób twórczo uzdolnionych (koszty emocjonalne twórczości, kontakty społeczne, flow); posługiwanie się metodami do badania zdolności twórczych (test Urbana i Jellena).

Inne kompetencje, postawy: rozpoznawanie osobowości twórczej, jej struktury i cech właściwości twórczych; praca nad rozwojem własnym twórczego potencjału; uwrażliwienie na aspekty funkcjonowania twórczego jednostki (dociekliwość, odwaga i odpowiedzialność, otwartość, motywacja wewnętrzna, niezależność, nonkonformizm, otwartość, autorytarność).

Metody i pomoce dydaktyczne

metody warsztatowe, wykład, prezentacja multimedialna oraz film. metody dialogowe, praca w grupach, gry dydaktyczne.

Pomoce dydaktyczne: prezentacja multimedialna i materiały audiowizualne.

Forma i warunki zaliczenia

Aktywne uczestnictwo w zajęciach (25%), przygotowanie pracy pisemnej (75%).

Treści programowe

Zajęcia 1. Omówienie formy zaliczenia przedmiotu. Podstawowe pojęcia i kryteria twórczości.

Zajęcia 2. Percepcja a wzorce – abstrahowanie.

Zajęcia 3. Myślenie „w bok” – metoda odskoczni i metoda odrzucenia.

Zajęcia 4. Znaczenie dokonywanie skojarzeń – łańcuch, gwiazda, sieć.

Zajęcia 5. Przewycięzani przeszkód i ograniczeń. Stopery twórczego myślenia i zachowania.

Zajęcia 6. Rozumowanie dedukcyjne vs indukcyjne.

- Zajęcia 7. Motywowanie do twórczej aktywności.
 Zajęcia 8. Trening twórczości - wybrane techniki twórczego myślenia.
 Zajęcia 9. Trening twórczości i jego wpływ na skuteczne rozwiązywanie problemów.
 Zajęcia 10. Metoda badania twórczej postawy.
 Zajęcia 11. Metody Gilforda badające zdolności twórcze.
 Zajęcia 12. Badanie stylu twórczego zachowania.
 Zajęcia 13. Badanie zdolności twórczych - podejście „idiograficzne” czy podejście „nomotetyczne”. Analiza psychobiograficzna jako źródło poznania jednostek wybitnie twórczych.
 Zajęcia 14. Dyskusja o „normie” psychologicznej w odniesieniu do jednostek wybitnie twórczych.
 Zajęcia 15. Metafora w badaniu testowym – Test zdolności twórczych Urbana i Jellena.

Literatura podstawowa

1. Nęcka, E. (2002). *Psychologia twórczości*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
2. Nęcka, E., Orzechowski, J., Słabosz, A., Szymura, B. (2005). *Trening twórczości*. Gdańsk: Gdańskie Towarzystwo Psychologiczne.
3. Sękowski, A.E. (2004). Inteligencja, twórczość, mądrość a wybitne zdolności. W: A. Sękowski (red.). *Psychologia zdolności. Współczesne kierunki badań*, ss. 173 – 192. Warszawa: PWN.
4. Strzałecki, A. (2003). *Psychologia twórczości. Między tradycją a ponowoczesnością*. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.
5. Tokarz, A. (2005). *Dynamika procesu twórczego*. Kraków: Wydawnictwo UJ.

Literatura uzupełniająca

1. Chruszczewski, M. H. (2009). *Profile uzdolnień. Intelktualne i osobowościowe składniki uzdolnień plastycznych i muzycznych*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
2. Chybicka, A. (2006). *Psychologia twórczości grupowej. Jak moderować zespoły twórcze i zadaniowe*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „IMPULS”.
3. Dobrołowicz, W. (red.) (2003). *Twórczość – wyzwanie XXI wieku*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
4. Just, M. (2008). Metafora w działaniu – rozwijanie zdolności twórczego obrazowania świata. W: W. Limont, J. Cieślukowska (red.), *Edukacja artystyczna i metafora*, s. 233-242. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
5. Klinkosz, W. (2007). Metodologiczne problemy badania motywacji osiągnięć na różnych kierunkach studiów. W: R. Stachowski, W. Zeidler (red.), *Opisowa metodologia badań psychologicznych. Studia i przykłady*, s. 162-189. Warszawa: Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania.
6. Limont, W. (2005). Wykorzystanie myślenia metaforycznego w edukacji ku twórczości, W: A. Tokarz (red.), *W poszukiwaniu zastosowań psychologii twórczości*, s. 93-123. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
7. Limont, W., Nielek-Zawadzka, K. (2006) (red.). *Dylematy edukacji artystycznej, t.2, Edukacja artystyczna a potencjał twórczy człowieka*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
8. Sękowski, A., Klinkosz, W. (red.). (2010). *Zdolności człowieka w ujęciu współczesnej psychologii*. Lublin: TN KUL.
9. Sękowski, A., Siekańska, M., Klinkosz, W. (2009). On Individual Differences in Giftedness. W: L. Shavinina, L.V. (red.), *International Handbook on Giftedness*, pp. 467-485. New York: Springer Verlag.

10. Sternberg, R. J., Grigorienco, E. L., Singer, J. L. (2004). *Creativity. From potential to realization.* Washington: APA.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Diagnostyka parcjalnych deficytów rozwojowych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Elżbieta Januszewska
Wymagania wstępne	uczestnictwo w wykładzie (tytuł j.w.); znajomość podstaw w zakresie: psychologii klinicznej, psychologii rozwoju człowieka, diagnozowania inteligencji z wykorzystaniem wielowymiarowej metody WISC-R
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr Elżbieta Januszewska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Nabywanie wiedzy o czynnikach ryzyka trudności w nauce szkolnej, specyficznych trudnościach edukacyjnych dzieci z zaburzeniami harmonijnego rozwoju psychomotorycznego, dysleksji rozwojowej. Omawiane są: kryteria diagnozy psychologicznej, metody diagnozowania oraz szczegółowe opracowanie opinii psychologicznej, jak i zaleceń terapeutycznych.

Zamierzone efekty kształcenia:

Wiedza: Student nabywa adekwatne kompetencje z zakresu stawiania diagnozy dysleksji; porównywania i rozpoznawania czynników ryzyka, jak i trudności edukacyjnych dzieci z zaburzeniami dyslektycznymi.

Umiejętność: Student potrafi wyszukiwać i konstruować adekwatne metody do badania dysleksji, posiada umiejętność poszukiwania przyczyn pochodzących z zaburzeń neuropsychologicznych, deficytów parcjalnych takich, jak: deficyty fizyczne, zdrowie somatyczne, dotychczasowe doświadczenia (trening), kwestie emocjonalno-motywacyjne, czy nadmierny stres. Umie sporządzać diagnozę omawianego zaburzenia; projektować scenariusze postępowania terapeutycznego; ma orientację w ofercie placówek udzielających pomocy i wsparcia (np. stowarzyszenia, organizacje pozarządowe itp.)

Postawy: Student jest uwrażliwiony na problemy i potrzeby osób wspierających i dyslektycznych.

Metody i pomoce dydaktyczne: Ćwiczenia są prowadzone z wykorzystaniem metod służących do diagnozy parcjalnych deficytów rozwojowych (testy, arkusze testowe, arkusze odpowiedzi, podręczniki). Ponadto korzysta się ze środków audiowizualnych PLS (Psychologicznego Laboratorium Superwizji); do dydaktyki wykorzystywane są także slajdy, filmy naukowe prezentujące przypadki kliniczne (diagnoza, formy terapii).

Forma i warunki zaliczenia:

1. Pisemna diagnoza obejmująca: samodzielnie przeprowadzone badanie, analizę ilościową i interpretację jakościową przypadku, z uwzględnieniem propozycji terapeutyczno-korekcyjnej.
2. Dwa zaliczone kolokwia ze znajomości materiału wykładowo-ćwiczeniowego do przedmiotu.

Treści programowe:

Zajęcia 1. Charakterystyka lateralizacji i sprawności manualnej. Omówienie Metod diagnozy zaburzeń sfery motorycznej, stronności, orientacji w schemacie własnego ciała i przestrzeni – (1) Formuła Lateralizacji Rene Zazzo wg opracowania N. Galifert-Granion oraz (2) Próby Matejček, Žlab – Badanie dziecka oraz ustalenie formuły

Zajęcia 2. Badanie Sprawności Motorycznej – Próby kreskowania według Miry Stambak, Próba Rytmu Miry Stambak, Próby oceny stronności – Piageta-Heada – charakterystyka, analiza i interpretacja uzyskanych wyników

Zajęcia 3. Zapoznanie się z metodami diagnozy zaburzeń percepcji wzrokowej – Test Bender–Koppitz dla dzieci od 5-10 lat. Charakterystyka, sposoby badania, obliczania, omówienie wskaźników rozwojowych, wskaźników emocjonalnych – przeprowadzenie badania

Zajęcia 4. Opracowanie metody – Próby odwzorowania według Haliny Spionek oraz Test rozwoju percepcji wzrokowej (TRPW) Marianny Frostig. Charakterystyka Testu Figur Odwróconych AKE W. Edfeldta. Ocena ilościowa i jakościowa uzyskanych wyników badań

Zajęcia 5. Charakterystyka Testu Figury Złożonej Rey’a – analiza ilościowa i jakościowa uzyskanych wyników badań

Zajęcia 6. Kolokwium ze znajomości teoretycznych i praktycznych wyżej poznanych testów

Zajęcia 7. Metody diagnozy zaburzeń percepcji słuchowej – Próba Rytmu Miry Stambak, Test słuchu fonematycznego, Test Pomiaru Słuchu Fonematycznego w opracowaniu J. Kostrzewskiego, Test Uczenia się Wzrokowo-Słuchowego – Pismo Chińskie

Zajęcia 8. Charakterystyka metod do badania zaburzeń percepcji słuchowej – Chiński Język – Marta Bogdanowicz i Elżbieta Haponiuk, Polski Język – Marta Bogdanowicz – próby do oceny kompetencji fonologicznej

Zajęcia 9. Charakterystyka oraz analiza ilościowa i jakościowa Zetotest – Marta Bogdanowicz, Grażyna Krasowicz

Zajęcia 10. Charakterystyka, analiza ilościowa oraz jakościowa metod do badania zaburzeń rozwoju mowy – Test Sprawności Językowej Z. Tarkowski, Przesiewowy Test Logopedyczny Z. Tarkowski, Test Sprawności Językowej Z. Tarkowski

Zajęcia 11. Charakterystyka kompetencji językowych i rozwoju mowy. Omówienie Testów Przesiewowych – Przesiewowy Test Logopedyczny Z. Tarkowskiego. Test Językowy Leksykon – Jurkowskiego, Test Kompetencji Komunikacyjnych Ch.S. Simon, Test do badania rozwoju mowy u dzieci – B. Sawy

Zajęcia 12. Omówienie metod diagnozy procesów uwagi i pamięci – Test 15 Słów Andre Rey’a, oraz Test pamięci Wzrokowej Bentona

Zajęcia 13. Opracowanie metod diagnozy procesów integracji sensorycznej – Próba Integracji wzrokowo-słuchowo-ruchowej M. Bogdanowicz, Próba Reprodukcyjnego Rytmu Z. Żłaba, Pismo Chińskie – Test uczenia się wzrokowo-słuchowego J. Kostrzewskiego

Zajęcia 14. Zalecenia praktyczne opracowane przez studentów, a przeznaczone dla dzieci dyslektycznych i ich rodziców – związane problematyką dysleksji. Opracowanie opinii psychologicznej badanego dziecka w oparciu o uzyskane wyniki badań z wybranych metod przeznaczonych do badania deficytów parcjalnych (w zależności od przedziału wiekowego).

Zajęcia 15. Kolokwium pisemne ze znajomości poznanych metod do badania deficytów parcjalnych.

Literatura podstawowa

1. Bogdanowicz, M. (2003). *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie*. Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia.
2. Kostrzewski, J. (1989). *Test uczenia się wzrokowo-słuchowego*. „Pismo chińskie”. *Podręcznik*. Warszawa: PTHP.
3. Krasowicz, G. (1995). *Podręcznik do Zetotestu*. Lublin: Wydawca GRANER s.c.
4. Krasowicz-Kupis, G. (2008). *Psychologia dysleksji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
5. Tarkowski, Z. (2001). *Test sprawności językowej*. Lublin: Fundacja „ORATOR”.

Literatura uzupełniająca

1. Gałkowski, T., Tarnowski, Z., Zaleski, T. (red.). (1993). *Diagnoza i terapia zaburzeń mowy*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
2. Kaja, B. (red.). (2003). *Diagnoza dysleksji*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej.
3. Kostka-Szymańska, M., Krasowicz-Kupis, G. (red.). (2007). *Dysleksja – problem znany czy nieznan?* Lublin: Wydawnictwo UMCS.
4. Kostrzewski, J. (1995). *Diagnoza dysleksji*. Biuletyn Warszawskiego Oddziału PTD.
5. Sattler, J. (2002). *Assessment of children. Behavioral and clinical applications*. San Diego: Sattler.
6. Sawa, B. (2000). *Jeżeli dziecko źle czyta i pisze*. Warszawa: WSiP.

6.7 SPECJALIZACJA 3 – Psychologia marketingu, organizacji i zarządzania

6.7.1 III rok Wykłady specjalizacyjne spec. 3

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia przemysłowa

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	Wykład;
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr hab. Bohdan Rożnowski
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30;
Liczba punktów ECTS	6
Prowadzący zajęcia	dr hab. Bohdan Rożnowski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z problematyką wybranych działów psychologii przemysłowej, którym nie będą poświęcone osobne wykłady. Są to: ergonomia, psychologia czasu wolnego, psychologia wieku emerytalnego, psychologia bezpieczeństwa pracy.

Zamierzone efekty kształcenia

Studenci będą potrafili porównać różne teorie i modele odnoszące się do ryzyka, stresu, ergonomii. Będą gotowi do wyboru teorii najbardziej przydatnych do konkretnego przypadku. Podczas zajęć zapoznają się obecnym stanem wiedzy z wymienionych wyżej dziedzin. Studenci będą uwrażliwieni na psychologiczne konsekwencje pracy w warunkach nieergonomicznych.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład, Rzutnik multimedialny

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin

Treści programowe

Zajęcia 1.

Ryzyko w pracy

Zajęcia 2.

Stres zawodowy

Zajęcia 3.

Zasady ergonomicznej organizacji miejsca pracy

Zajęcia 4.

Ergonomia pracy biurowej

Zajęcia 5.

Bezpieczeństwo pracy i zachowania niebezpieczne

Zajęcia 6.
Korzystanie ze środków ochrony osobistej – dlaczego pracownicy lekceważą zdrowie.
Zajęcia 7.
Kampanie promujące zachowania bezpieczne.
Zajęcia 8.
Stres pracowników starszych
Zajęcia 9.
Zarządzanie wiekiem w przedsiębiorstwie
Zajęcia 10.
Srebrna tranzycja
Zajęcia 11.
Zarządzanie różnorodnością załogi
Zajęcia 12.
Zarządzanie konfliktem w organizacji
Zajęcia 13.
Migracje zarobkowe i ich psychologiczne konsekwencje
Zajęcia 14.
Wzorce spędzania czasu wolnego
Zajęcia 15.
Balans między pracą zawodową a innymi sferami życia

Literatura podstawowa

1. Schultz D.P., Schultz S.E., (2002). *Psychologia a wyzwania dzisiejszej pracy*. Warszawa: PWN.
2. Konarska, M., Widerszal-Bazyl M. (2002), *Metody ergonomicznej analizy i oceny obciążenia pracą*. Warszawa CIOP.

Literatura uzupełniająca

1. Rożnowski, B., Bryk, D. (2008). *Psychologiczna sytuacja migrantów zarobkowych na różnych etapach migracji* W: D. Bryk, B. Rożnowski, M. Zięba (red). *Migracja zarobkowa do Włoch* (s. 47-60). Lublin: KUL.
2. Rożnowski, B. (2007). *Zarządzanie konfliktem w przygotowaniu i realizacji projektu*, W: B. Rożnowski (red) *Zarządzanie projektami społecznymi* (s.89-102). Lublin: Instytut Rynku Pracy.
3. Dudek, B. (2004), *Ochrona zdrowia pracowników przed skutkami stresu zawodowego.*, Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera.
4. Schimanek T. (2010). *Co to jest zarządzanie wiekiem*. W: T. Schimanek (red.) *Zarządzanie wiekiem i nie tylko*. Warszawa: Akademia Filantropii.
5. Terelak, J.F. (2008). *Człowiek i stres: Koncepcje – źródła – reakcje – radzenie sobie – modyfikatory*. Bydgoszcz: Oficyna Wydawnicza „Branta”.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia ekonomiczna

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr Agnieszka Kozak
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	dr Agnieszka Kozak

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie z dorobkiem psychologii ekonomicznej w zakresie aktualnie prowadzonych badań, ich zastosowań aplikacyjnych oraz stosowanych metod. Omówienie podstawowych metod badawczych oraz ich zastosowania w praktyce ekonomicznej oraz organizacyjnej.

Zamierzone efekty kształcenia:

Nabywanie wiedzy o psychologicznych mechanizmach zachowań ekonomicznych człowieka, związanych z pełnionymi przez niego rolami: konsumenta dóbr i usług, odbiorcy reklamy, inwestora oraz przedsiębiorcy.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład interaktywny, prezentacja PPT.

Rzutnik multimedialny

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin testowy – 60% punktów.

Treści programowe:

Zajęcia 1.

Główne pojęcia ekonomiczne oraz nabywanie wiedzy o ekonomii.

Zajęcia 2.

Pojęcie zachowań ekonomicznych oraz ich klasyfikacja, definicja psychologii ekonomicznej, relacja między psychologią ekonomiczną a ekonomią.

Zajęcia 3.

Psychologia postaw wobec pieniądza. Funkcje pieniądza. Struktura postaw, przegląd badań wnioski aplikacyjne dla oszczędzania oraz przedsiębiorczości.

Zajęcia 4.

Motywacyjna funkcja pieniądza. Procesy emocjonalne a percepcja pieniądza. Procesy poznawcze a funkcja pieniądza, iluzja pieniądza.

Zajęcia 5.

Pojęcia własność i posiadanie, ich geneza oraz status psychologiczny. Własność wspólna i jej

psychologiczne implikacje.

Zajęcia 6.

Stosunek do dóbr materialnych. Skala postaw „Być i mieć”

Zajęcia 7.

Dobrobyt ekonomiczny a dobrostan psychiczny. Korelaty dobrostanu psychicznego. Teorie wyjaśniające związek między ekonomicznym i psychicznym dobrostanem.

Zajęcia 8.

Zachowania inwestycyjne. Definiowanie ryzyka, przegląd badań dotyczących indywidualnych charakterystyk przedsiębiorców.

Zajęcia 9.

Zaufanie konsumenckie, zaufanie do instytucji finansowych, intencje zakupowe, preferencje dotyczące inwestycji ryzykownych.

Zajęcia 10.

Dylematy społeczne – ograniczonych zasobów oraz dóbr publicznych. Zachowanie ludzi w sytuacjach dylematów. Przedsiębiorcy wobec ryzyka.

Zajęcia 11.

Zachowania konsumenckie. Strategie wyboru, reakcje konsumentów na brak zadowolenia z wyboru, racjonalność konsumenta.

Zajęcia 12.

Brand image. Skala osobowości marki. Przywiązanie do marki – kupowanie nawykowe.

Zajęcia 13.

Hazard oraz podejmowanie decyzji o grze na giełdzie. Iluzja kontroli i myślenie magiczne. Losowość, przypadek i szczęście.

Zajęcia 14.

Altruizm i obdarowywanie.

Zajęcia 15.

Człowiek jako istota racjonalna.

Literatura obowiązkowa:

1. Czapiński J. (1991). *Psychologia szczęścia: przegląd badań i zarys teorii cebulowej*. Poznań: Academos
2. Górnik - Durose M. (2002). *Psychologiczne aspekty posiadania - między instrumentalnością a społeczną użytecznością dóbr materialnych*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
3. Tyszka T. (2004). *Psychologia ekonomiczna*. Gdańsk: GWP

Literatura uzupełniająca:

1. Mesjasz J., Zaleski Z. (2005). Psychologiczne koszty sukcesu zawodowego w społeczeństwie opartym na wiedzy a jakość życia. *Kolokwia Psychologiczne*, tom 13, s.187-201
2. Tyszka, T., Falkowski, A. (2004). *Psychologia zachowań konsumenckich*. Gdańsk: GWP

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia środowiskowa

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu, organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr Grzegorz Kida;
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	6
Prowadzący zajęcia	dr Grzegorz Kida,

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Na zajęciach studenci będą mieli za zadanie zapoznać się z zasadami psychologii środowiskowej i rządzącymi w niej prawami. Przystwojenie tej wiedzy ma odbywać się zaprezentowanie praktycznego wpływu układu środowisko – człowiek. Celem wykładu będzie też przystwojenie podstawowych metod i technik stosowanych w psychologii środowiskowej.

Zamierzone efekty kształcenia:

Na wykładzie studenci mają poznać podstawy, metody i techniki wykorzystywane w psychologii środowiskowej. Mają też rozwinąć umiejętności związanych z projektowaniem psychologicznym środowiska człowieka. Nabędą też wiedzę na temat pomiaru postaw wobec środowiska, podejmowania decyzji środowiskowe. Wykład ma im pomóc w ocenie percepcji ryzyka środowiskowego. Pozwoli im też rozpoznać źródła zainteresowania środowiskiem i wpływem czynników środowiskowych na życie człowieka. Uczestnictwo w zajęciach da im wiedzę umożliwiającą właściwe kształtowanie zachowań przyjaznych środowisku oraz sposobów kształtowania świadomości ekologicznej u ludzi. Studenci będą również potrafili zaprojektować przestrzeń publicznych, miejsca pracy i odpoczynku zgodnie z paradygmatami psychologii środowiskowej.

Metody i pomoce dydaktyczne

Dyskusja, praca w grupach, praca indywidualna, dyskusja, studium przypadku

Rzutnik multimedialny, artykuły biurowe

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin i obecność na zajęciach

Treści programowe

Zajęcia 1.

Definicje (psychologia ekologiczna, psychologia środowiskowa, ekopsychologia, sozopsychologia).

Zajęcia 2.

Rys historyczny psychologii środowiskowej, sylwetki osób zasłużonych dla psychologii środowiskowej.

Zajęcia 3.

Założenia teoretyczne i metodologiczne psychologii środowiskowej

Zajęcia 4.

Orientacja w środowisku, teorie percepcji sygnałów ze środowiska, orientacja w przestrzeni. mapy poznawcze jako techniki badania percepcji i oceny środowiska.

Zajęcia 5.

Teorie dotyczące relacji środowisko – zachowanie. Wpływ hałasu, pogody, klimatu oraz katastrof i zagrożeń toksycznych na zachowanie człowieka

Zajęcia 6.

Metody i techniki stosowane w psychologii środowiskowej

Zajęcia 7.

Modele i metody rozwiązywania problemów środowiskowych

Zajęcia 8.

Środowisko pracy, nauki i wypoczynku

Zajęcia 9.

Zmiana zachowania dla ocalenia i ochrony środowiska: recycling, ruchy zielonych

Zajęcia 10.

Urbanizacja a patologia społeczna; współczesne próby i projekty rewitalizacji miast; miasto jako źródło przestymulowania, miasto jako źródło pozytywnej stymulacji.

Zajęcia 11.

Zachowania terytorialne ludzi, rodzaje terytoriów, psychologiczne mechanizmy kształtowania, kontroli i obrony terytorium .

Zajęcia 12.

Prywatność, teorie prywatności; przestrzeń osobista i jej rodzaje, kontrola poziomu prywatności, zagrożenia prywatności i ich psychologiczne konsekwencje.

Zajęcia 13.

Architektura a psychologia, psychologiczne aspekty projektowania architektonicznego i urbanistycznego, zmiana i projektowanie środowiska fizycznego.

Zajęcia 14.

Wpływ architektury na psychikę człowieka. Psychologiczne funkcje domu

Zajęcia 15.

Przyszłe kierunki badań w ramach psychologii środowiskowej.

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Bańka, A. (2002). Społeczna psychologia środowiskowa. *Wykłady z psychologii*: Tom 9, Warszawa: Scholar
2. Bell, P.A., Greene, Th. C., Fisher, J.D., Baum, A. (2004). *Psychologia środowiskowa*, Gdańsk: GWP
3. Eliaż, A. (2000). Psychologia ekologiczna, w: J. Strelau (red). *Psychologia. Podręcznik akademicki*, T.3 , Gdańsk: GWP, 405-440
4. Lewicka, M., Bańka, A. Psychologia środowiskowa w: J. Strelau (red.) *Psychologia akademicka, Podręcznik akademicki* T. 2, Rozdział 15, 497-544

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Biela, A. (red.)(1994). *Stres psychiczny w sytuacji kryzysu ekologicznego*, Lublin TN KUL
2. Zaleski, Z. (1991). *Psychologia ekologicznego exodusu*, Wrocław- Warszawa - Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich
3. Hall, E. T. (2009). *Ukryty wymiar*, Warszawa: Wydawnictwo: Muza
4. Lenartowicz, K. (2005). *Słownik psychologii architektury*, Kraków: Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej

5. Hall, E. T. (2000). *Czwarty wymiar w architekturze*. Warszawa: Wyd. Muza SA
6. Bańka, A. (1985). *Psychologiczna struktura projektowa środowiska. Studium przestrzeni architektonicznej*. Poznań: Politechnika Poznańska. Rozprawy nr 155.
7. Sanoff, H. (1992). *Integrowanie programowania, ewaluacji i partycypacji w projektowaniu architektonicznym: Podstawy Teorii Z*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Stowarzyszenia Psychologia i Architektura
8. Lenartowicz, K. (1992). *O psychologii architektury. Próba inwentaryzacji badań, zakres przedmiotowy i wpływ na architekturę*. Kraków: Politechnika Krakowska
9. Pawłowska, K. (2008). *Przeciwdziałanie konfliktom wokół ochrony i kształtowania krajobrazu*. Kraków: Politechnika Krakowska
10. Alexander, Ch. (2009) *Język wzorców. Miasta - budynki – konstrukcja*, Gdańsk: GWP

6.7.2 III rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 3

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia przemysłowa

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia, Psychologia marketingu organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	Ćwiczenia;
Stopień i tryb studiów	magisterskie/stacjonarne;
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr hab. Bohdan Rożnowski
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15;
Liczba punktów ECTS	1
Prowadzący zajęcia	mgr Katarzyna Ługowska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest dostarczenie studentom umiejętności posługiwania się narzędziami psychologii pracy oraz zastosowania praktycznej wiedzy z zakresu psychologii pracy, psychologii emerytalnej i psychologii czasu wolnego.

Zamierzone efekty kształcenia:

Studenci będą umieć analizować stanowisko pracy w aspekcie obciążeń i stresu, obliczać i interpretować wyniki skal do pomiaru uciążliwości pracy i kwestionariuszy do badania stresu w pracy, zaprojektować i sporządzać kampanie promujące aktywne starzenie się w pracy lub zachowania bezpieczne, zaprezentować swoje pomysły w atrakcyjny sposób innym.

Metody i pomoce dydaktyczne

Prezentacje, dyskusje grupowe, ćwiczenia symulacyjne,

Komputer, rzutnik, skale do opisu stanowisk pracy i kwestionariusze stresu

Forma i warunki zaliczenia

Udział w zajęciach, aktywność w trakcie zajęć, przygotowanie prezentacji na zadany temat

Treści programowe

Zajęcia 1.

KLASP jako narzędzie do opisu stanowiska pracy w aspekcie bezpieczeństwa

Zajęcia 2.

Analiza wypadków jako źródło wiedzy o zachowaniach ludzkich

Zajęcia 3.

Ekspertyczne narzędzia oceny ryzyka

Zajęcia 4.

Kwestionariusze subiektywnej oceny stresu

Zajęcia 5.

Stres, obciążenie pracą a wartościowanie stanowisk pracy
Zajęcia 6.
Ergonomia autobusu, lokomotywy i samolotu
Zajęcia 7.
Zmiana warunków pracy i jej konsekwencje dla funkcjonowania pracownika
Zajęcia 8.
Czynniki sprzyjające wypadkom
Zajęcia 9.
Jak zachęcać ludzi do bezpiecznej pracy – kampanie społeczne
Zajęcia 10.
Słoń i żyrafa czyli o różnorodności załogi
Zajęcia 11.
Konflikty wśród pracowników
Zajęcia 12.
Zarządzanie konfliktem w załodze
Zajęcia 13.
Relacje przemysłowe (konflikt pracodawcy – pracobiorcy)
Zajęcia 14.
Zaplanuj swój czas wolny – efektywne spędzanie czasu
Zajęcia 15.
Równowaga praca dom jako wyzwanie dla pracowników

Literatura podstawowa

1. Biela A. (1985) *Kwestionariusz Lubelski Analizy Stanowiska Pracy*, Lublin: RW KUL.
2. Konarska, M., Widerszal-Bazyl M. (2002), *Metody ergonomicznej analizy i oceny obciążenia pracą*. Warszawa CIOP.
3. Górską, E. (2007). *Ergonomia. Projektowanie, diagnoza, eksperymenty*, Warszawa: Oficyna wydawnicza politechniki warszawskiej
4. Rożnowski, B. (2006). *Spostrzeganie zmiany środowiska pracy w organizacji: od szczegółu do ogółu*. W: B. Rożnowski, A. Biela, A. Bańka (red.) *Praca i organizacja w procesie zmian* (s.64-76), Poznań: SPA.
5. Schultz D.P., Schultz S.E., (2002). *Psychologia a wyzwania dzisiejszej pracy*. Warszawa: PWN.

Literatura uzupełniająca

1. Koradecka, D. (1991). *Bezpieczeństwo pracy i ergonomia*, t. 2 Warszawa: CIOP.
2. Rożnowski B. (2007). *Zarządzanie konfliktem w przygotowaniu i realizacji projektu*, W: B. Rożnowski (red) *Zarządzanie projektami społecznymi* (s.89-102). Lublin: Instytut Rynku Pracy.
3. Ślusarski J. (2006). *Analiza stanowiska pracy jako podstawa doboru treści kształcenia i doskonalenia zawodowego w sytuacji dynamicznych zmian technologicznych na przykładzie zawodu pilota i lotniczej uczelni wojskowej*. W: B. Rożnowski, A. Biela, A. Bańka, *Praca i organizacja w procesie zmian*, (98-107) Poznań: SPA.
4. Wosińska W. (2004). *Psychologia życia społecznego*. Gdańsk: GWP.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia ekonomiczna

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr Agnieszka Kozak
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	mgr Aleksandra Załęska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Nabycie zdolności w zakresie stawiania pytań i analizowania przyczyny wybranych zjawisk ekonomicznych.

Zamierzone efekty kształcenia:

Zapoznanie się z przykładami zjawisk oraz systemem pojęć i narzędzi do rozumienia podstawowych pojęć ekonomicznych. Zwiększenie zdolności w zakresie komunikacji interpersonalnej oraz kreatywnego rozwiązywania problemów. Rozwinięcie umiejętności związanych z projektowaniem badań. Nabycie umiejętności prowadzenia badań w zakresie wybranych zjawisk z zakresu psychologii ekonomicznej.

Metody i pomoce dydaktyczne

Ćwiczenia wykonane indywidualnie i grupowo, prezentacje, dyskusje, gry.

Rzutnik multimedialny, prezentacja PPT.

Forma i warunki zaliczenia

Kolokwium (25%);

Przygotowanie własnego projektu badawczego (50%)

Obecność i aktywność na zajęciach (25%)

Treści programowe:

Zajęcia 1.

Problem racjonalności podmiotów ekonomicznych – podejście ekonomiczne i psychologiczne.

Zajęcia 2.

Gra X-Y – symulacja gry negocjacyjnej– dyskusja wyników, zaangażowania emocjonalnego, zniekształceń poznawczych podczas gry.

Zajęcia 3.

Emocje związane z podejmowaniem decyzji. Wpływ grupy na proces podejmowania decyzji, myślenie grupowe.

Zajęcia 4.

Skale postaw wobec pieniądza – przegląd badań i metod. Percepcja pieniądza, ekonomiczne i

psychologiczne osobliwości pieniądza.

Zajęcia 5.

Skłonność do nabywania dóbr materialnych – perspektywa biologiczna, indywidualna, interpersonalna i kulturowa.

Zajęcia 6.

Obiektywna i subiektywna jakość życia. Teorie wyjaśniające związek między psychologicznym i ekonomicznym dobrostanem.

Zajęcia 7.

Kolokwium.

Zajęcia 8.

Przygotowanie w grupach własnego projektu badań w zakresie podstawowych obszarów psychologii ekonomicznej.

Zajęcia 9.

Prezentacja wyników badań, dyskusja, wnioski aplikacyjne.

Zajęcia 10.

cd. prezentacji wyników badań

Zajęcia 11.

Emocje związane z procesem inwestowania, skłonność do ryzyka a inwestowanie. Praca w grupach.

Zajęcia 12.

Oczekiwania konsumentów, badania dotyczące osobowości marki – projekt badań w grupach.

Zajęcia 13.

Prezentacja przygotowanych projektów. Analiza i dyskusja uzyskanych wyników.

Zajęcia 14.

Dylemat więźnia – gra z omówieniem wyników. Dyskusja w grupie.

Zajęcia 15.

Eksperyment dotyczący racjonalności zachowań w sytuacji dokonywania wyborów.

Literatura obowiązkowa:

1. Czapiński J. (1991). *Psychologia szczęścia: przegląd badań i zarys teorii cebulowej*. Poznań: Academos
2. Górnik - Durose M. (2002). *Psychologiczne aspekty posiadania - między instrumentalnością a społeczną użytecznością dóbr materialnych*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
3. Tyszka T. (2004). *Psychologia ekonomiczna*. Gdańsk: GWP

Literatura uzupełniająca:

1. Mesjasz J., Zaleski Z. (2005). Psychologiczne koszty sukcesu zawodowego w społeczeństwie opartym na wiedzy a jakość życia. *Kolokwia Psychologiczne*, tom 13, s. 187-201
2. Tyszka, T., Falkowski, A. (2004). *Psychologia zachowań konsumenckich*. Gdańsk: GWP

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia środowiskowa

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu, organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	Ćwiczenia fakultatywne
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; mgr Piotr Mamcarz; dr Grzegorz Kida
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	mgr Piotr Mamcarz, dr Grzegorz Kida

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Na zajęciach studenci będą mieli za zadanie zapoznać się praktycznymi obszarami zastosowań psychologii środowiskowej. Powinno się to odbywać poprzez prezentacje przykładowych modeli i metod rozwiązywania problemów środowiskowych (zatłoczenie, ruch zielonych i kryzysy ekologiczne oraz recycling i oszczędzanie energii itp.). Celem ćwiczeń będzie też praktyczne przyswojenie podstawowych metod i technik stosowanych w psychologii środowiskowej.

Zamierzone efekty kształcenia:

Studenci poznają praktyczne założenia psychologii środowiskowej oraz wykorzystywane w niej metody i techniki w psychologii środowiskowej. Nauczą się tworzenia i interpretowania mapy poznawcze, oznaczać czytelności miejsc, oceniać przywiązania do miejsca, stosować metody badania orientacji przestrzennej. Studenci będą mieli za zadanie przyswoić psychologiczne mechanizmy kształtowania, kontroli i obrony terytorium. W trakcie zajęć rozwiną umiejętności związanych z projektowaniem psychologicznym środowiska człowieka. Uzyskają także wiedzę i praktyczne umiejętności pozwalające pomóc osobom zagrożonym ekologicznie. Uzyskają umiejętności kształtowania nawyków proekologicznych.

Metody i pomoce dydaktyczne

Dyskusja, praca w grupach, praca indywidualna, dyskusja, studium przypadku, zajęcia terenowe

Rzutnik multimedialny, metody, przybory piśmiennicze i artykuły biurowe

Forma i warunki zaliczenia

Praca pisemna - esej – 40 %, kolokwium – 40 %, aktywność na zajęciach – 20 %

Treści programowe

Zajęcia 1.

Studenci opiszą definicje stosowane w psychologii środowiskowej (psychologia ekologiczna, psychologia środowiskowa, ekopsychologia, sozopsychologia).

Zajęcia 2.

Dokonają podsumowania i porównania podejść i nurtów stosowanych w psychologii środowiskowej.

Zajęcia 3.

Studenci zapoznają się z pomiarami postaw wobec środowiska, rodzajami decyzji środowiskowych, oraz oceny percepcji ryzyka środowiskowego przez ludzi

Zajęcia 4.

Uzyskają wiedzę na temat orientacji w środowisku, w przestrzeni..

Zajęcia 5.

Nabędą umiejętności konstruowania map poznawczych oraz oznaczenia czytelności miejsc.

Zajęcia 6.

Studenci nauczą się ustalać wyznaczników satysfakcji z mieszkania, psychologicznej oceny jakości mieszkań, przywiązania do miejsca zamieszkania

Zajęcia 7.

Na przykładach będzie analizowany wpływ hałasu, pogody, klimatu oraz katastrof i zagrożeń toksycznych na zachowanie człowieka

Zajęcia 8.

Studenci nabędą wiedzę na temat planowania przestrzeni publicznych i miejsc pracy, nauki i wypoczynku

Zajęcia 9.

Studenci będą a weryfikować kontrolę poziomu prywatności, zagrożenia prywatności i ich psychologicznych konsekwencji w kontekście zachowań terytorialnych ludzi.

Zajęcia 10.

Omówione zostanie zjawisko urbanizacji, również w kontekście krytycznym w odniesieniu do zjawiska patologii społecznej.

Zajęcia 11.

Prezentowanie modeli i metod rozwiązywania problemów środowiskowych na przykładzie projektowania zachowań kooperacyjnych w kontekście dylematu „wspólnego pastwiska”

Zajęcia 12.

Studenci uzyskają wiedzę na temat zmiany zachowania dla ocalenia i ochrony środowiska: Omówienie recyklingu, oszczędzania energii, ruchów zielonych, bojkotów środowiskowych

Zajęcia 13.

Kolokwium

Zajęcia 14.

Studenci opanują zasady pomocy osobom zagrożonym ekologicznie

Zajęcia 15.

Ustne zaliczenie.

Literatura podstawowa

1. Bańka, A. (2002). Społeczna psychologia środowiskowa. *Wykłady z psychologii: Tom 9*, Warszawa: Scholar

2. Bell, P.A., Greene, Th. C., Fisher, J.D., Baum, A. (2004). *Psychologia środowiskowa*, Gdańsk: GWP

3. Eliaz, A. (2000). Psychologia ekologiczna, w: J. Strelau (red). *Psychologia. Podręcznik akademicki, T.3*, Gdańsk: GWP, 405-440

4. Lewicka, M., Bańka, A. Psychologia środowiskowa w: J. Strelau (red.) *Psychologia akademicka, Podręcznik akademicki T. 2*, Rozdział 15, 497-544

Literatura uzupełniająca

1. Biela, A. (red.)(1994). *Stres psychiczny w sytuacji kryzysu ekologicznego*, Lublin TN KUL

2. Zaleski, Z. (1991). *Psychologia ekologicznego exodusu*, Wrocław- Warszawa - Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich

3. Hall, E. T. (2009). *Ukryty wymiar*, Warszawa: Wydawnictwo: Muza
4. Lenartowicz, K. (2005). *Słownik psychologii architektury*, Kraków: Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej
5. Hall, E. T. (2000). *Czwarty wymiar w architekturze*. Warszawa: Wyd. Muza SA
6. Bańka, A. (1985). *Psychologiczna struktura projektowa środowiska. Studium przestrzeni architektonicznej*. Poznań: Politechnika Poznańska. Rozprawy nr 155.
7. Sanoff, H. (1992). *Integrowanie programowania, ewaluacji i partycypacji w projektowaniu architektonicznym: Podstawy Teorii Z*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Stowarzyszenia Psychologia i Architektura
8. Lenartowicz, K. (1992). *O psychologii architektury. Próba inwentaryzacji badań, zakres przedmiotowy i wpływ na architekturę*. Kraków: Politechnika Krakowska
9. Pawłowska, K. (2008). *Przeciwdziałanie konfliktom wokół ochrony i kształtowania krajobrazu*. Kraków: Politechnika Krakowska
10. Alexander, Ch. (2009) *Język wzorców. Miasta - budynki – konstrukcja*, Gdańsk: GWP

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Zastosowanie metod komputerowych w psychologii

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia, specjalizacja 3
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Agata Błachnio
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	1
Prowadzący zajęcia	dr Agata Błachnio

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

W związku z rozwojem komputeryzacji zauważyć można potrzebę umiejętności prezentowania swoich wystąpień (konferencja, obrona prac, późniejsza praca) za pomocą technik multimedialnych. Proponowane zajęcia będą miały formę warsztatów na których uczestnicy zapoznają się ze wstępem do przygotowywania prezentacji w programie Impress z pakietu Open Office (odpowiednik Power Pointa), który dostępny jest w pracowni komputerowej.

W czasie zajęć student będzie miał możliwość zapoznać się z niektórymi zasadami tworzenia prezentacji multimedialnych zarówno od strony teoretycznej, pozna zasady tworzenia poprawnej prezentacji, która skupia uwagę słuchaczy, pomaga zapamiętywać przedstawiane treści oraz dobrze przedstawia to, co prezentujący ma do przekazania. Ponadto student zapozna się jak zrobić dobrą prezentację od strony technicznej, a zatem jak pracować w programie do tworzenia prezentacji.

Uczestnik zajęć zdobędzie następujące umiejętności: pozna zasady tworzenia dobrej i komunikatywnej prezentacji. Nauczy się tworzenia i formatowania prezentacji multimedialnej z zastosowaniem różnych układów slajdów. Wykonywać rysunki i wykresy.

Zajęcia dadzą podstawowe narzędzia do dobrej prezentacji studenta podczas wystąpień w czasie referatów, podczas obrony prac magisterskich, doktorskich, a także będą dobrym narzędziem w przyszłej pracy, gdy będzie musiał przygotowywać prezentacje np.

pracując w dużych firmach. Umiejętność wykonania dobrej prezentacji da studentowi poczucie pewności siebie i dobrego prezentowania siebie.

Metody i pomoce dydaktyczne

Metody warsztatowe, wykład z prezentacją, pomoc: komputery z programem Impress.

Forma i warunki zaliczenia

Wszystkie zajęcia rozpoczynają się wprowadzeniem teoretycznym prowadzącego, następnie studenci ćwiczą poznane treści na komputerze, wykonując zadania, mały projekt, kilka slajdów itd. Warunkiem zaliczenia jest obecność, aktywność na zajęciach i wykonywanie zadań z poszczególnych zajęć oraz test z zasad przygotowania prezentacji.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wprowadzenie teoretyczne.

Zajęcia 2.

Rodzaje prezentacji

Zajęcia 3.

Podstawowe zasady tworzenia prezentacji

Zajęcia 4.

Dobry tytuł. Zasady tworzenia dobrego tytułu.

Zajęcia 5.

Ćwiczenie tworzenia kreatywnych tytułów.

Zajęcia 6.

Rodzaje czcionek. Dobór czcionki. Zasady stosowania różnych krojów i wielkości czcionek

Zajęcia 7.

Zasada hamburgera. Zasada hasłowości

Zajęcia 8.

Ćwiczenia zasady hasłowości: zamiana tekstu na hasła i na grafikę

Zajęcia 9.

Kompozycja obrazu, układ slajdu.

Zajęcia 10.

Tworzenie stałych elementów slajdu

Zajęcia 11.

Przygotowywanie grafiki

Zajęcia 12.

Przygotowanie wykresów

Zajęcia 13.

Elementy na slajdzie: Przygotowanie tabel. Przygotowanie wykresów

Zajęcia 14.

Dobry plan. Pierwsze kroki w tworzeniu prezentacji Przejścia slajdów.

Zajęcia 15.

Test końcowy

Literatura podstawowa

1. Bradbury, A. (2004). *Jak zorganizować prezentację*. Gliwice: OnePress.
2. Gronbeck, B., E., German, K., Ehninger, D. E., Monroe, A., H. (2001). *Zasady komunikacji werbalnej*. Poznań: Zysk i spółka.
3. Willberg, P., H., Forssman, F. (2006). *Pierwsza pomoc w typografii. Poradnik używania pisma*. Inowrocław:Pozkal.
4. Żurek, E. (2006). *Sztuka prezentacji czyli jak przemawiać obrazem*. Warszawa: Poltext

6.8 SPECJALIZACJA 4 – Psychoprofilaktyka i psychoterapia

6.8.1 Wykłady specjalizacyjne spec. 4

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia Zdrowia Młodzieży i Dorosłych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychoprofilaktyka i psychoterapia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	ks. dr Bogusław Block
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	ks. dr Bogusław Block

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Opanowanie wiedzy na temat reakcji psychicznej na ciężką chorobą zagrażającą życiu, hospitalizację, procedury medyczne i radzenia sobie z nią oraz wzmacniania psychologicznych mechanizmów zdrowienia oraz utrzymania możliwie najlepszej jakości życia rozumianej holistycznie.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza o chorobach zagrażających życiu, ich psychologicznych następstwach i psychospołecznych oraz socjalnych konsekwencjach. Umiejętność ich identyfikowania, nazywania, opisanie po to, aby potrafić odpowiednio zareagować. Rozpoznać potrzeby psychiczne oraz problemy centralne osób ciężko chorych i umierających. Rozpoznawać i przewidywać reakcje psychiczne na chorobę oraz zdobyć wiedzę o zasadach interwencji psychologicznej w różnych reakcjach na chorobę i zmieniającą się sytuację psychofizyczną i społeczną chorego. Posiadać kompetencje potrzebne do współpracy i prawidłowej komunikacji werbalnej oraz niewerbalnej w relacji L-P. Opisać na czym polega rozmowa terapeutyczna, diagnostyczna, informacyjna, wspierająca, doradcza. Opieka nad opiekującymi się; przeżywającymi stratę i antycypującymi żałobę. Zdobyć podstawowej wiedzy o tworzeniu i współpracy w zespole interdyscyplinarnym.

Metody i pomoce dydaktyczne

Laptop, rzutnik multimedialny, film pt. „Dowcip”.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny 100%

Treści programowe

Zajęcia 1.

Podstawowe informacje o chorobach zagrażających życiu takich jak: rak, AIDS, choroby układu krążenia – aspekt medyczny (dane epidemiologiczne, powstanie, przebieg, podstawowe metody leczenia, rokowania).

Zajęcia 2.

Podstawowe informacje o chorobach zagrażających życiu takich jak: rak, AIDS, choroby układu krążenia – aspekt psychologiczny i psychospołeczny oraz noetyczny.

Zajęcia 3.

Reakcje na chorobę: poznawcze, emocjonalne i behawioralne.

Zajęcia 4.

Problematyka adaptacji do choroby i hospitalizacji.

Zajęcia 5.

Dynamika zmian w preferencji potrzeb i wartości psychicznych, biologicznych i duchowych w ciężkich chorobach zagrażających życiu.

Zajęcia 6.

Problematyka lęku i nadziei w zmaganiu się ze śmiertelną postępującą chorobą.

Zajęcia 7.

Proces przekazywania złożonych informacji: diagnoza, zalecenia lekarskie, styl życia, odżywianie, itd. Sztuka mówienia prosto o skomplikowanych sprawach medycznych.

Zajęcia 8.

Sztuka przekazywania złych informacji.

Zajęcia 9.

Pomoc psychologiczna w trudnych wyborach i decyzjach: dylematy moralne i egzystencjalne, chorego, lekarzy, opiekunów.

Zajęcia 10.

Opieka nad opiekunami - „zmowa milczenia”. Rozmowy z nastolatkami umierających rodziców. Rodzina roszczeniowa.

Zajęcia 11.

Rozmowa terapeutyczna.

Zajęcia 12.

Trudne rozmowy. Choroba zagrażająca życiu z perspektywy egzystencjalnej. Prośba o eutanazję – cierpienie ponad miarę.

Zajęcia 13.

Cierpienie jako „próba” – nadzieja odpowiedzią na „próbę”. Realizacja sensu na drodze urzeczywistniania wartości cierpienia. Przywracanie chęci do życia i odnalezienie celu życia w chorobie.

Zajęcia 14.

Stopniowe umieranie w przebiegu postępującej i nieuleczalnej choroby. Opieka nad opiekującymi się, przeżywającymi stratę i żałobę.

Zajęcia 15.

Projekcja filmu „Dowcip”. Idea interdyscyplinarnej pracy zespołowej.

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Block B.L., Otrębski W. (1997 red.). Człowiek nieuleczalnie chory. Lublin: WNS KUL.
2. Heszen I., Sęk H. (2007). Psychologia zdrowia. Warszawa: PWN.
3. Keirse M. (2007). Życie z chorobą. Przewodnik dla pacjenta, rodziny oraz osób zajmujących się zawodowo udzielaniem im pomocy Radom: Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne POLWEN.
4. Twycros R.G., Frampton D.R. (1996). Opieka paliatywna nad terminalnie chorym. Bydgoszcz: MAGFARSEN.
5. Walden-Gałuszko de K. (1996). U kresu. Opieka psychopaliatywna czyli jak pomóc choremu, rodzinie i personelowi medycznemu środkami psychologicznymi. Gdańsk: MAKmed.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Dolińska –Zygmunt G. (2001 red.). Podstawy psychologii zdrowia. Wrocław: Wydawnictwo UWr
2. Heszen |I., Życińska J. (2008 red.). Psychologia zdrowia. W poszukiwaniu pozytywnych inspiracji. Warszawa: SWPS.
3. Kubicka-Jasiecka D., Łosiak W. (1999 red.). Zmagając się z chorobą nowotworową. Psychologia współczesna wobec pacjentów onkologicznych. Kraków: UJ.
4. Kübler-Ross E. (1979; I polskie wyd. PAX,). Rozmowy o śmierci i umieraniu. Poznań: Media Rodzina.
5. Łuszczynska A. (2004). Zmiana zachowań zdrowotnych. Dlaczego dobre chęci nie wystarczają? Gdańsk: GWP.
6. Barraclough J. (1997). Rak i emocje. Praktyczny przewodnik po psychoonkologii. Warszawa: SANMEDICA.
7. Popielski K. (2008). Psychologia egzystencji. Wartości w życiu. Lublin: Wydawnictwo KUL.
8. Szewczyk L. (1997 red.). Radzenie sobie i pomoc innym w zdrowiu i chorobie. Lublin: Akademia Medyczna.
9. Walden-Gałuszko de K. (2004 red.). Podstawy opieki paliatywnej. Warszawa: PZWL.
10. Widera-Wysoczańska A. (2000). Rozmowy o przemijaniu. Hermeneutyczna analiza psychologiczna doświadczeń człowieka. Wrocław: Wydawnictwo UWr.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Patologia społeczna

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychoprofilaktyka i psychoterapia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Iwona Niewiadomska, prof. KUL
Wymagania wstępne	-
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	dr hab. Iwona Niewiadomska, prof. KUL

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest zapoznanie uczestników z interdyscyplinarnym ujęciem patologii społecznej m. in. z perspektywy psychologii, socjologii, kryminologii, praw człowieka i prawa karnego.

Zamierzone efekty kształcenia:

Student po zakończeniu wykładu nabędzie wiedzy z zakresu interdyscyplinarnej tematyki nieprzystosowania społecznego; czynników sprzyjających nieprzystosowaniu jak i ochraniających przed marginalizacją społeczną ze zróżnicowaniem na miejsce przebywania, rodzaj podejmowanych zachowań ryzykownych i płeć. Student będzie prawidłowo identyfikował czynniki podmiotowe i środowiskowe współwystępujące z karierą przestępczą (prognozujące negatywnie) jak i czynniki towarzyszące wysokiemu przystosowaniu osób zagrożonych wykluczeniem, co pozwoli przewidzieć pozytywny proces readaptacji osób zagrożonych wykluczeniem.

Metody i pomoce dydaktyczne

Metoda wykładowa. Pomoce: laptop, rzutnik.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny. Warunki zaliczenia: uczestnictwo w wykładzie, zaliczone ćwiczenia z patologii społecznej.

Treści programowe

Zajęcia 1. Znaczenie norm społecznych w życiu człowieka.

Wyjaśnienie pojęcia normy w zachowaniu, rodzaje norm społecznych, znaczenie norm w kształtowaniu zachowań jednostki, znaczenie procesu socjalizacji w uczeniu norm społecznych.

Zajęcia 2. Analiza kryteriów optymalizacji życia.

Pozytywny obraz siebie i pozytywna samoocena, rozwój i wzrost osobisty, autonomia, adekwatne spostrzeganie rzeczywistości, kompetencje w działaniu, pozytywne stosunki interpersonalne.

Zajęcia 3. Analiza możliwości optymalizacji życia jednostki w Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie II rozdziału Konstytucji RP.

Rodzaje praw i wolności jednostki w państwie, rodzaje obowiązków jednostki wobec państwa, środki ochrony praw i wolności jednostki.

Zajęcia 4. Pojęcie i zakres patologii społecznej.

Wyjaśnienie pojęć/rodzaje zachowań dewiacyjnych.

Zajęcia 5. Analiza kryteriów oceny zachowań patologicznych.

Występowanie cierpienia, trudności w przystosowaniu, dziwaczność i nieracjonalność, nieprzewidywalność i brak samokontroli, wyrazistość, dyskomfort obserwatora, naruszanie ideałów i norm moralnych obserwatora.

Zajęcia 6. Zastosowanie kryteriów oceny zachowań patologicznych w życiu społecznym.

Analiza: instytucji prawa karnego (niepoczytalność i ograniczona poczytalność), instytucji prawa cywilnego (ubezwłasnowolnienie całkowite i częściowe).

Zajęcia 7. Zachowania dewiacyjne nieletnich jako przejaw patologii społecznej.

Analiza prawa nieletnich.

Zajęcia 8. Przestępstwo jako przejaw patologii społecznej - analiza kryteriów konstytuujących przestępstwo.

Zajęcia 9. Koncepcje społeczne wyjaśniające zjawisko przestępczości.

Analiza teorii: anomii, zróżnicowanych powiązań, kontroli społecznej,

Zajęcia 10. Koncepcje społeczne wyjaśniające zjawisko przestępczości.

Analiza teorii: reakcji społecznej, podkultur dewiacyjnych, stygmatyzacji.

Zajęcia 11. Koncepcje psychologiczne wyjaśniające powstawanie zachowań dewiacyjnych.

Analiza koncepcji: frustracji-agresji, społecznego uczenia się,

Zajęcia 12. Koncepcje psychologiczne wyjaśniające powstawanie zachowań dewiacyjnych
c.d.

Analiza koncepcji: teoria osobowości H. Eysencka, kryteriów osobowości antyspołecznej.

Zajęcia 13. Oddziaływania profilaktyczne mające na celu kształtowanie prospołecznych postaw.

Zajęcia 14. Oddziaływania resocjalizacyjne mające na celu kształtowanie prospołecznych postaw.

Zajęcia 15. Profil osobowościowy rokujący pozytywnie i negatywnie – podsumowanie poprzez podkreślenie znaczenia podmiotowych zasobów zarządzających i strategicznych/zaradczych w procesie resocjalizacji.

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Niewiadomska I.(2007). *Osobowościowe uwarunkowania skuteczności kary pozbawienia wolności*. Lublin Wyd. KUL (szczególnie rozdziały II, III, IV, IX).

2. Chwaszcz J., Jaskot A. (2010).Zasoby adaptacyjne nieletnich. W: M. Kalinowski, I. Niewiadomska (red.). *Skazani na wykluczenie*. Lublin. Wyd. KUL, s. 329-355.

3. Niewiadomska I. (2010).Zasoby adaptacyjne przestępców odbywających kary izolacyjne. W: M. Kalinowski, I. Niewiadomska (red.). *Skazani na wykluczenie*. Lublin. Wyd. KUL, s. 329-355.

4. Niewiadomska I. (2010). Zasoby adaptacyjne osób opuszczających zakłady karne. W: M. Kalinowski, I. Niewiadomska (red.). *Skazani na wykluczenie*. Lublin. Wyd. KUL, s. 329-355.

5. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* z dnia 2.04. 1997 (Dz. U. Nr 78, poz. 483), Rozdział II: Wolności , prawa i obowiązki człowieka i obywatela (at. 30-86) + art. 87.

6. *Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich* z 26. 11. 1982 (Dz. U. Nr 35, poz. 228)

Literatura uzupełniająca

1. Błachut J., Gaberle A., Krajewski K. (2001). *Kryminologia*. Gdańsk, Arche.

2. Gierowski J. (2000). Psychologiczne wyznaczniki przestępczości. W: J. Strelau (red.). *Psychologia. Podręcznik akademicki*, t. 3, Gdańsk, GWP, s. 711-729.

3. Hołyst B. (2004). *Kryminologia*. Warszawa, Wydawnictwa Prawnicze PWN.

4. Jędrzejowski M. (1999). *Młodzież a subkultury*. Warszawa, Wydawnictwo Akademickie „Żak”.

6. Pospiszyl K. (1998). *Resocjalizacja. Teoretyczne podstawy oraz przykłady programów oddziaływań*. Warszawa, Wydawnictwo Akademickie „Żak”.

7. Pospiszyl K. (2000). *Psychopatia*. Warszawa, Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
8. Rosenhan D., Walker E., Seligman M. (2003). Nienormalność dawniej i dziś. W: *Psychopatologia*, Warszawa, Zysk i S-ka, s. 44-101.
9. Siemaszko A. (1993). *Granice tolerancji. O teoriach zachowań dewiacyjnych*. Warszawa, PWN.
10. Szostak J. (2002). Psychologia penitencjarna W: *Psychologia sądowa*. Warszawa, WSHP, s. 159-207.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia komunikacji społecznej

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychoprofilaktyka i psychoterapia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Jacek Śliwak, prof. KUL
Wymagania wstępne	Udział w ćwiczeniach z psychologii komunikacji społecznej
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	5
Prowadzący zajęcia	dr hab. Jacek Śliwak, prof. KUL

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie z podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi komunikacji społecznej. Zrozumienie procesów i prawidłowości zachodzących między komunikującymi się ludźmi. Omówienie patologicznych sposobów porozumiewania się (manipulacja).

Zamierzone efekty kształcenia:

Student posiada wiedzę o przedmiocie i zakresie komunikacji społecznej. Efektem kształcenia jest umiejętność definiowania podstawowych pojęć z zakresu psychologii komunikacji społecznej, takich np. jak: komunikacja niewerbalna, asertywność, wywieranie wpływu, manipulacja. Uczestnik wykładów posiada wiedzę o regułach i prawidłowościach komunikacji, o czynnikach społecznych i osobowościowych warunkujących komunikację interpersonalną.

Student potrafi sformułować reguły poprawnej komunikacji. Posiada umiejętność dobrego komunikowania się z innymi osobami, bez elementów manipulacji. Potrafi zwracać uwagę na sygnały płynące ze sfery niewerbalnej i włączać je w całościowy proces komunikacji.

Zwiększa się wrażliwość na problemy innych ludzi wynikające z braku umiejętności porozumiewania się. Kształtują się bardziej otwarte postawy na świat. Osoba dąży do rozwiązywania codziennych problemów i konfliktów drogą rozmowy, negocjacji. Otwarta jest na kształtowanie bardziej dojrzałej osobowości.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład z możliwością krótkiej dyskusji po prezentacji określonej partii materiału.

Rzutnik multimedialny, tablica, kreda

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny, ocena pozytywna z egzaminu.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Określenie przedmiotu i celu psychologii komunikacji społecznej.

Zajęcia 2.

Omówienie procesów komunikowania się (wpływ czynników psychologicznych oraz wpływ

sytuacji na przebieg procesu komunikacji).

Zajęcia 3.

Osobowość a nadawanie i odbieranie informacji.

Zajęcia 4.

Prawidłowości związane z modelem komunikacji Nadawca – Przekaz - Kanał – Odbiorca.

Zajęcia 5.

Próba sformułowania warunków dobrej komunikacji.

Zajęcia 6.

Komunikowanie się w grupie – autorytarny i współpracujący wzorzec komunikacji.

Zajęcia 7.

Style komunikowania się ludzi w większych układach społecznych.

Zajęcia 8.

Komunikacja poprzez środki masowego przekazu.

Zajęcia 9.

Reguły wywierania wpływu na ludzi.

Zajęcia 10.

Patologiczne formy komunikacji – ingrაცja.

Zajęcia 11.

Psychomanipulacja w komunikacji między ludźmi.

Zajęcia 12.

Problematyka komunikacji niewerbalnej – informacje ogólne.

Zajęcia 13.

Mimika, kinezyka, proksemika, parajęzyk.

Zajęcia 14.

Komunikacja w negocjacji i mediacji.

Zajęcia 15.

Podsumowanie zajęć.

Literatura podstawowa

1. Bierach, A., (1998). *Komunikacja niewerbalna*. Wrocław: Astrum.
2. Stewart, J. (2000). *Mosty zamiast murów*. Warszawa: PWN.
3. Walker, W. (2001). *Przygoda z komunikacją*. Gdańsk: GWP.
4. Witkowski, T. (2000). *Psychologia manipulacji*. Oficyna Wydawnicza UNUS.

Literatura uzupełniająca

1. Cialdini, R. (1996). *Wywieranie wpływu na ludzi*. Gdańsk: GWP.
2. Fussell, S.R, Kreuz, R. J. (1998). *Social and cognitive approaches to interpersonal communication*. New York: Johan Wiley and Sons.
3. Leary, M. (1999). *Wywieranie wrażenia na innych. O sztuce autoprezentacji*. Gdańsk: GWP.
4. Witkowski, T., Jamruż, S., (2004). *Podręcznik trenera*. Wrocław: MODERATOR.
5. Grzesiuk, L., Trzebińska, E. (1978). *Jak ludzie porozumiewają się między sobą*. Warszawa: Nasza Księgarnia.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia moralności

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna i osobowości Psychoprophylaktyka i psychoterapia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Jacek Śliwak, prof. KUL, dr Jerzy Szymoła
Wymagania wstępne	Udział w ćwiczeniach z psychologii moralności
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Jerzy Szymoła

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zajęcia mają dostarczyć studentom wiedzy w zakresie wspierania rozwoju moralnego jednostki i umiejętności diagnostyki kondycji moralnej człowieka. Omówione zostaną psychologiczne mechanizmy rozwoju moralnego oraz jego osobowościowe i psychospołeczne korelaty. Przedstawione będą typowe rodzaje patologii tego rozwoju ze wskazaniem kierunków możliwej pomocy psychologicznej.

Zamierzone efekty kształcenia:

Zajęcia mają wzbogacić psychologiczną wiedzę studentów odnośnie uwarunkowań kondycji moralnej człowieka. Wiedza ta powinna stanowić bazę do adekwatnego opisu zjawiska moralności za pomocą pojęć psychologicznych. Obejmuje ona znajomość prawidłowości rozwoju moralnego, z uwzględnieniem czynników wspierających i blokujących go.

Uczestnicy zajęć powinni nabyć niezbędne kompetencje w zakresie badania wrażliwości moralnej. Składa się na nie umiejętność oceny rozwoju moralnego jednostki oraz zdolność rozpoznawania przyczyn jego ewentualnych zaburzeń. Świadomość uwarunkowań rozwoju sumienia i jego funkcji powinna u studentów rozwijać zdolność konstruowania problemów badawczych i stymulować potrzebę ich weryfikacji na poziomie własnych badań empirycznych. Opanowanie metodologii psychologii moralności można uznać za cenne uzupełnienie warsztatu badawczego psychologa. Ułatwia ona studentom weryfikację teoretycznego zaplecza i stwarza możliwość rozwoju kompetencji w zakresie empirycznych eksploracji, wykorzystania zaawansowanych metod statystycznych i interpretacji wyników.

Integralnym efektem aktywnego uczestnictwa w zajęciach powinna być zdolność stymulacji rozwoju moralnego. Wyraża się ona poprzez umiejętność kształtowania postaw w ramach psychoprophylaktyki i poradnictwa psychologicznego. Jej elementy przydatne są także w terapii zaburzeń rozwoju moralnego.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład jest prowadzony z wykorzystaniem rzutnika multimedialnego.

Forma i warunki zaliczenia

Metodą egzekwowania uzyskanych efektów jest końcowy egzamin pisemny. Sprawdza on poziom przyswojenia materiału prezentowanego na wykładzie i wiedzę z zadanej lektury. Procentowy udział w ocenie końcowej: egzamin pisemny – 75%, lektura – 25%.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Przedstawienie treści programowych wykładu, omówienie wymagań wstępnych oraz formy i warunków zaliczenia. Status metodologiczny psychologii moralności.

Zajęcia 2.

Źródła rozwoju moralnego odnajdywane w głównych kierunkach psychologii.

Zajęcia 3.

Funkcjonowanie jednostki w różnych systemach normatywnych.

Zajęcia 4.

Problematyka normy w psychologii. Normy a zachowanie.

Zajęcia 5.

Uniwersalizm czy relatywizm norm moralnych? Przegląd koncepcji.

Zajęcia 6.

Psychologiczne koncepcje sumienia.

Zajęcia 7.

Czynniki stymulujące i hamujące rozwój wrażliwości moralnej.

Zajęcia 8.

Emocje moralne (wstyd, poczucie winy, satysfakcja moralna).

Zajęcia 9.

Empatia a zasady moralne.

Zajęcia 10.

Osobowość graniczna a deficyty wrażliwości moralnej (makiawelizm, narcyzm).

Zajęcia 11.

Osobowość dys socjalna.

Zajęcia 12.

Sumienie skrupulanckie (pojęcie, uwarunkowania, typologia).

Zajęcia 13.

Moralność a religijność.

Zajęcia 14.

Korelaty wrażliwości moralnej (prze gląd badań).

Zajęcia 15.

Wspieranie rozwoju moralnego.

Literatura podstawowa:

1. Żylicz, P. (2010). *Psychologia moralności: Wybrane zagadnienia*. Warszawa: Academica.
2. Hoffman, M. L. (2006). *Empatia i rozwój moralny*. Gdańsk:GWP.
3. Maison D. (2002). Afekt a poznawcze standardy ewaluacyjne jako podstawa formułowania sądów. W: M. Jarymowicz (red.), *Poza egocentryczną perspektywą widzenia siebie i świata* (s.157-172). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
4. Pospiszyl, K. (2000). *Psychopatia*. Warszawa: Wydawnictwo Żak.
5. Rohr, H. P. (2007). *Narcyzm – zakłete „ja”*. Poznań: W drodze.

Literatura uzupełniająca:

1. Chlewiński, Z. (1991). *Dojrzałość – osobowość, sumienie, religijność*. Poznań: W Drodze.
2. Czyżewska, D. (1996). Psychologiczna teoria rozwoju moralnego L. Kolberga. *Psychologia Wychowawcza*, 3, 204-215.
3. Czyżewska, D. (1996). Psychologiczna teoria rozwoju uniwersalności struktur rozumowania moralnego w świetle międzykulturowych danych empirycznych. *Psychologia*

Wychowawcza, 4, 91-107.

4. Pospiszył, K. (1995). *Narcyzm – drogi i bezdroża miłości własnej*. Warszawa: WSiP.

5. Ossowska, M. (1983). *O człowieku, moralności i nauce*. Warszawa: Wydawnictwo PWN.

6. Szymoń, J. (2007). Psychologiczna analiza wolontariatu, W: W. Przygoda (red.), *Miłość na nowo odrodzona* (s. 169-179). Skarżysko-Kamienna:

7. Twenge, J. M., Campbell, W.K. (2009). *Narcissism Epidemic*. New York: Free Press.

8. Keen, A. (2007). *Kult amatora. Jak Internet niszczy kulturę*. Warszawa: WAiP.

6.8.2 III rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 4

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia Zdrowia Młodzieży i Dorosłych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia; Psychoprofilaktyka i psychoterapia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/stacjonarne
Autor programu	ks. dr Bogusław Block
Wymagania wstępne	Uczestniczenie w wykładzie: SN_III_4_1_W
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	ks. dr Bogusław Block

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Kształtowanie umiejętności zastosowania wiedzy teoretycznej w praktyce. Rozwój kompetencji osobistych w niesieniu ulgi osobom cierpiącym. Kształtowanie postawy podmiotowego traktowania osób chorych i ich rodzin.

Zamierzone efekty kształcenia

Umiejętność zastosowania w praktyce nabytej wiedzy z wykładu z psychologii zdrowia. Poprzez osobiste doświadczenie, zdobycie umiejętności praktycznych niesienia ulgi w cierpieniu z uwzględnieniem własnej osobowości i wykorzystania zasobów osobistych. Poznanie własnej odporności na sytuacje stresowe. Nabycie umiejętności radzenia sobie z poczuciem bezradności i beznadziejności, a zarazem zdobycie poczucia kompetencji w sytuacjach egzystencjalnie i psychologicznie trudnych. Zdobyta wcześniej wiedza stanowi podstawę do nabywania sprawności post-traumatycznego wzrastania i rozwoju.

Metody i pomoce dydaktyczne

Głównie metoda warsztatowa oraz dyskusja. Prezentacja multimedialna. Rzutnik multimedialny, laptop oraz: łóżko, pościel szpitalna, biały fartuch, szlafrok.

Forma i warunki zaliczenia

Ocenę stanowi suma systematycznej pracy przez semestr tj.: obecność na zajęciach 25%, aktywność 50%, przygotowanie teoretyczne aktualnie przerabianego zagadnienia 25%.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wiedza potoczna oraz identyfikowanie własnych konotacji z takimi chorobami jak: rak, AIDS, zawał mięśnia sercowego.

Zajęcia 2.

Choroby siejące strach – nasze doświadczenia, lęki i obawy.

Zajęcia 3.

Historia zmagania się ze śmiertelną chorobą na podstawie rycin własnych umierającego artysty - studium przypadku.

- Zajęcia 4.
Proces adaptacji do choroby, hospitalizacji i leczenia na podstawie ww. studium przypadku – dyskusja.
- Zajęcia 5.
Różnorodność reakcji na chorobę – próby różnych interwencji psychologicznych.
- Zajęcia 6.
Chory w lęku– próby interwencji psychologicznych.
- Zajęcia 7.
Chory odmawiający współpracy lub w agresji czynnej – próby interwencji psychologicznych.
- Zajęcia 8.
Chory depresyjny – próby interwencji psychologicznych.
- Zajęcia 9.
Ćwiczenie przekazywania trudnych, niepomyślnych i złych informacji.
- Zajęcia 10.
Ćwiczenie wyjaśniania złożonych kwestii medycznych i psychologicznych w języku dostosowanym do możliwości percepcyjnych i stanu emocjonalnego chorego oraz jego krewnych
- Zajęcia 11.
„Opieka nad opiekującymi się” chorym. Reakcje rodziny i krewnych. Ćwiczenie nad pokonywaniem problemów w komunikacji między chorym a rodziną i personelem.
- Zajęcia 12.
„Prośba o eutanazję” – próby pomocy psychologicznej osobie która „cierpi nad miarę”. Identyfikowanie źródeł tego cierpienia oraz tworzenie proceduralnego sposobu jego łagodzenia.
- Zajęcia 13.
Ćwiczenie umiejętności łagodzenia cierpienia egzystencjalnego. Np.: w oszukiwaniu sensu i znaczenia choroby, własnego cierpienia, zbliżającego się kresu życia.
- Zajęcia 14.
Ćwiczenie umiejętności pomagania w bilansowaniu własnego życia, przygotowanie na ostatnie spotkanie „testament duchowy” dla najbliższych. Ostatnie spotkanie.
- Zajęcia 15.
Tworzenie syntezy z własnego egzystencjalnego spotkania jako psychologa – profesjonalisty z cierpieniem i śmiercią. Trud i satysfakcja w pracy z ciężko chorymi i umierającymi. Psychoprofilaktyka zespołu wypalenia.

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Block B.L., Otrębski W. (1997 red.). Człowiek nieuleczalnie chory. Lublin: WNS KUL.
2. Heszen I., Sęk H. (2007). Psychologia zdrowia. Warszawa: PWN.
3. Keirse M. (2007). Życie z chorobą. Przewodnik dla pacjenta, rodziny oraz osób zajmujących się zawodowo udzielaniem im pomocy Radom: Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne POLWEN.
4. Twycros R.G., Frampton D.R. (1996). Opieka paliatywna nad terminalnie chorym. Bydgoszcz: MAGFARSEN.
5. Walden-Gałuszko de K. (1996). U kresu. Opieka psychopaliatywna czyli jak pomóc choremu, rodzinie i personelowi medycznemu środkami psychologicznymi. Gdańsk: MAKmed.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Dolińska –Zygmunt G. (2001 red.). Podstawy psychologii zdrowia. Wrocław:

Wydawnictwo UW

2. Heszen |I., Życińska J. (2008 red.). Psychologia zdrowia. W poszukiwaniu pozytywnych inspiracji. Warszawa: SWPS.
3. Kubicka-Jasiecka D., Łosiak W. (1999 red.). Zmagając się z chorobą nowotworową. Psychologia współczesna wobec pacjentów onkologicznych. Kraków: UJ.
4. Kübler-Ross E. (1979; I polskie wyd. PAX.). Rozmowy o śmierci i umieraniu. Poznań: Media Rodzina.
5. Łuszczyńska A. (2004). Zmiana zachowań zdrowotnych. Dlaczego dobre chęci nie wystarczają? Gdańsk: GWP.
6. Barraclough J. (1997). Rak i emocje. Praktyczny przewodnik po psychoonkologii. Warszawa: SANMEDICA.
7. Popielski K. (2008). Psychologia egzystencji. Wartości w życiu. Lublin: Wydawnictwo KUL.
8. Szewczyk L. (1997 red.). Radzenie sobie i pomoc innym w zdrowiu i chorobie. Lublin: Akademia Medyczna.
9. Walden-Gałuszko de K. (2004 red.). Podstawy opieki paliatywnej. Warszawa: PZWL.
10. Widera-Wysoczańska A. (2000). Rozmowy o przemijaniu. Hermeneutyczna analiza psychologiczna doświadczeń człowieka. Wrocław: Wydawnictwo UW.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Patologia społeczna

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychoprofilaktyka i psychoterapia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Joanna Chwaszcz
Wymagania wstępne	-
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	dr Joanna Chwaszcz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Ćwiczenia mają poszerzyć wiedzę studentów w zakresie patologii społecznej – nieprzystosowania społecznego nieletnich w aspekcie praktycznym diagnozy oraz kreowania oddziaływań readaptacyjnych. Po zakończeniu zajęć student powinien nabyć wiedzę z zakresu przejawów nieprzystosowania społecznego, metod diagnostycznych, sporządzania ekspertyzy, kreowania autorskich rozwiązań readaptacyjnych. Ćwiczenia prowadzą do zdobycia następujących umiejętności: diagnozowania nieprzystosowania społecznego, określenia podmiotowych oraz środowiskowych czynników ryzyka marginalizacji społecznej, oraz umiejętności formułowania trafnych wniosków w zakresie profilaktyki i resocjalizacji nieletnich. Studenci wzbogaceni zostają w wiedzę interdyscyplinarną: psychologiczną, kryminologiczną, prawniczą, socjologiczną, resocjalizacyjną. Nabierają łatwości wyrażania sądów w sprawach społecznych związanych z przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu i zawodowemu pewnych grup osób, posiadają oryginalne, interdyscyplinarne pomysły /rozwiązania reedukacyjne.

Metody i pomoce dydaktyczne

Metoda pracy warsztatowej - analiza wyników badań indywidualnych przypadków.

Materiały biurowe (kartki, mazaki), laptop, rzutnik multimedialny.

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie ćwiczeń na ocenę - pisemna ekspertyza (diagnoza, prognoza i wnioski resocjalizacyjne) dotycząca zachowań dewiacyjnych nieletniego napisana na podstawie analizy wyników badań jednego przypadku.

Treści programowe

Zajęcia 1. Wprowadzenie do zajęć.

Przedstawienie zakresu materiału, wymagań, literatury. Lokalizacja specyfiki zajęć w nurcie psychologii i nauk pokrewnych oraz w życiu społecznym.

Zajęcia 2. Ustalenie specyfiki przejawów zachowań dewiacyjnych u nieletnich w odniesieniu do kryteriów nieletniości. Analiza trudności zachodzących w procesie socjalizacji i objawów nieprzystosowania nieletnich.

Zajęcia 3. Omówienie narzędzia do weryfikacji przystosowania osobistego – RISB J. Rottera.

Zajęcia 4. Gromadzenie informacji o środowisku rodzinnym nieletnich. Konstrukcja wywiadu.

Zajęcia 5. Zbieranie danych dotyczących przystosowania szkolnego i zawodowego nieletnich.

Zajęcia 6. Analiza i ustalanie czynników społecznych zwiększających prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań dewiacyjnych u nieletnich.

Zajęcia 7. Weryfikacja zasobów zarządzających nieletnich. Poznanie znaczenia zasobów podmiotowych dla socjalizacji człowieka na podstawie wyników badań empirycznych.

Zajęcia 8. Poznanie metod pozwalających na weryfikację zmiennych podmiotowych istotnych w procesie marginalizacji i readaptacji: kwestionariusz Oceny zachowania Zasobów S. Hobfolla.

Zajęcia 9. Poznanie metod pozwalających na weryfikację zmiennych podmiotowych istotnych w procesie marginalizacji i readaptacji: WHOQOL-BREF – ankiety oceniającej jakość życia oraz Kwestionariusza Orientacji Życiowej SOC-29 A. Antonowskiego.

Zajęcia 10. Poznanie metod pozwalających na weryfikację zmiennych podmiotowych istotnych w procesie marginalizacji i readaptacji: Kwestionariusz Strategicznego Podejścia do Skali Radzenia Sobie S. Hobfolla.

Zajęcia 11. Poznanie metod pozwalających na weryfikację zmiennych podmiotowych istotnych w procesie marginalizacji i readaptacji: KKW P. Olesia, kwestionariusz MAP.

Zajęcia 12. Poznanie metod pozwalających na weryfikację zmiennych podmiotowych istotnych w procesie marginalizacji i readaptacji: Interpersonalne Skale Przymiotnikowe J. Wigginsa.

Zajęcia 13. Poznanie metod pozwalających na weryfikację zmiennych podmiotowych

istotnych w procesie marginalizacji i readaptacji: Kwestionariusz Oceny Własnego Życia I. Niewiadomskiej oraz Skalę Poczucia Alienacji K. Kmieciak-Baran.

Zajęcia 14. Analiza i ustalanie czynników środowiskowych i podmiotowych zwiększających prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań dewiacyjnych u nieletnich.

Zajęcia 15. Formułowanie indywidualnych prognoz trudności adaptacyjnych oraz proponowanie rozwiązań readaptacyjnych.

Literatura podstawowa

1. Niewiadomska I. Chwaszcz J. (2010). Jak skutecznie zapobiegać karierze przestępczej? Lublin: Drukarnia TEKST.
2. Niewiadomska I., Chwaszcz J., Augustynowicz W. (2010). Więzy społeczne zamiast więzień – wsparcie pozytywnej readaptacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu konfliktu z prawem. Raport z badań z rekomendacjami. Lublin: Drukarnia TEKST.
1. Kalinowski M., Niewiadomska I. (red.) (2010). Skazani na wykluczenie!?. Zasoby adaptacyjne osób zagrożonych marginalizacją społeczną. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- 2.

Literatura uzupełniająca

1. Badźmirowska-Masłowska K. (2003). Sylwetki psychospołeczne młodocianych sprawców zabójstw. W: W. Ambrożek (red.). Młodociani przestępcy – studia nad agresją i zbrodnią. Poznań: Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, s. 43-58.
2. Borecka-Biernat D. (1999). Emocjonalno-rodzinne przesłanki agresji młodzieży w trudnej sytuacji społecznej interakcji. W: T. Sołtysiak, M. Kowalczyk-Jamnicka (red.). Utrudnienia adaptacyjne młodego pokolenia. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, s. 168-180.
3. Hollin C. R., Browne D., Palmer E. J. (2008). Przestępczość wśród młodzieży. Gdańsk: GWP.
4. Hollin C. R., Browne D., Palmer E. J. (2008). Zachowania dewiacyjne młodzieży – rozmiary, struktura, uwarunkowania. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Profilaktyki i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego.
5. Hołyst B. (1990). System wartości a zdrowie psychiczne. Warszawa: UW.
6. Urban B. (2005). Zachowania dewiacyjne młodzieży w interakcjach rówieśniczych.

Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

7. Urban B. (2008). Ocena rezultatów resocjalizacji. W: B. Urban (red.). Resocjalizacja. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, s. 313.
8. Wyleżałek J. (2006). Problem efektywności resocjalizacji nieletnich w warunkach opieki całkowitej. Stan obecny oraz nowa alternatywa rozwiązań. Warszawa: SGGW.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia komunikacji społecznej

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychoprofilaktyka i psychoterapia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Jacek Śliwak, prof. KUL, mgr Rafał P. Bartczuk
Wymagania wstępne	Udział w wykładzie z psychologia komunikacji społecznej
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	mgr Rafał P. Bartczuk

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Ćwiczenia służą pogłębieniu i praktycznej realizacji problemów podejmowanych na wykładzie Psychologia komunikacji społecznej. Mają one charakter warsztatowy i służą nabyciu wiedzy z zakresu komunikacji interpersonalnej oraz umiejętności przekazywania tej wiedzy w postaci gier i ćwiczeń.

Zamierzone efekty kształcenia:

Wiedza z zakresu komunikacji społecznej. Umiejętność zdefiniowania oraz opisanie procesu komunikacji interpersonalnej. Znajomość elementów procesu komunikacji, podstawowych kompetencji komunikacyjnych oraz specyfiki komunikacji w małej grupie.

Umiejętność analizy procesu komunikacji. Zdolność diagnozy oraz interpretacji źródeł zaburzeń tego procesu. Umiejętność analizy i interpretacji komunikacji w małej grupie oraz różnicowania efektów różnych stylów kierowania grupą. Umiejętność zaprojektowania i wykonania spotkań o charakterze treningowym z zakresu komunikacji interpersonalnej.

Wrażliwość na różnego rodzaju problemy związane z komunikacją społeczną, w szczególności na działania manipulacyjne oraz wpływ uprzedzeń na proces komunikacji. Rozwój otwartości wobec innych oraz na potrzeby związane z poprawą komunikacji społecznej. Uwrażliwienie na bariery komunikacyjne wśród potencjalnych klientów.

Metody i pomoce dydaktyczne

Zajęcia są prowadzone metodą warsztatową.

Rzutnik multimedialny.

Forma i warunki zaliczenia

Aktywność podczas zajęć – 25%, praca zaliczeniowa – 75%.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wprowadzenie do procesu komunikacji interpersonalnej.

Zajęcia 2.

Analiza źródeł zaburzeń procesu komunikacji. Część I.

Zajęcia 3.

Analiza źródeł zaburzeń procesu komunikacji. Część II.

Zajęcia 4.
Model kompetencji komunikacyjnych.
Zajęcia 5.
Spostrzeganie w komunikacji
Zajęcia 6.
Język w komunikacji.
Zajęcia 7.
Zachowania niewerbalne w komunikacji.
Zajęcia 8.
Kompetencja słuchania. Część I.
Zajęcia 9.
Kompetencja słuchania. Część II.
Zajęcia 10.
Kompetencje w komunikacji internetowej.
Zajęcia 11.
Komunikacja w małej grupie.
Zajęcia 12.
Style przywództwa i ich konsekwencje dla komunikacji. Część I.
Zajęcia 13.
Style przywództwa i ich konsekwencje dla komunikacji. Część II.
Zajęcia 14.
Procedury rozwiązywania problemów w grupie.
Zajęcia 15.
Podsumowanie zajęć

Literatura podstawowa

1. Morreale, S.P., Spitzberg, B.H. i Barge, J.K. (2007). *Komunikacja między ludźmi: motywacja, wiedza i umiejętności*. Warszawa: PWN.
2. Adams, K., Galanes, G.J. (2008). *Komunikacja w grupach*. Warszawa: PWN.
3. Stewart, J. (red.) (2007). *Mosty zamiast murów: podręcznik komunikacji interpersonalnej*. Warszawa: PWN.

Literatura uzupełniająca

1. Grzesiuk L., Trzebińska E. (1978). *Jak ludzie porozumiewają się między sobą*. Warszawa: Nasza Księgarnia.
2. Cialdini R. (1996). *Wywieranie wpływu na ludzi*. Gdańsk: GWP.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia moralności

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna i osobowości
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Jacek Śliwak, prof. KUL, dr Jerzy Szymoła
Wymagania wstępne	Udział w wykładzie z psychologii moralności
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	dr Jerzy Szymoła

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Ćwiczenia służą pogłębieniu wybranych treści wykładu. Ich celem jest doskonalenie kompetencji psychologa w zakresie wspierania rozwoju moralnego. Studenci zapoznają się z metodologią badań psychologii moralności, uczą się posługiwania wybranymi metodami badawczymi oraz rozwijają zdolności w zakresie psychologicznej pomocy osobom z zaburzeniami wrażliwości moralnej.

Zamierzone efekty kształcenia:

Zajęcia mają wzbogacić wiedzę studentów o czterech podstawowych zaburzeniach wrażliwości moralnej (narcyzm, makiawelizm, skrupulanctwo i osobowość dyssocjalna). Psychologiczna charakterystyka tych zaburzeń jest przedstawiana na wykładzie. W ramach ćwiczeń studenci, w oparciu o przegląd wyników badań, poznają ich osobowościowe, psychospołeczne i kulturowe korelaty. Ucząc się posługiwania wybranymi metodami badawczymi, rozwijają umiejętności diagnozy psychologicznej.

Prezentowane przez studentów referaty i prowadzone na ich bazie dyskusje wzmacniają interaktywny charakter ćwiczeń. Dzięki temu studenci nabywają umiejętności psychologicznego opisu deficytów zaburzeń wrażliwości moralnej, występujących w analizowanych przypadkach. Poszukują oni także adekwatnych form pomocy psychologicznej. Zgłaszane przez studentów propozycje, uzupełniane sugestiami prowadzącego ćwiczenia, stanowią cenne elementy poradnictwa psychologicznego i terapii.

Jednym z istotnych efektów zajęć jest wzrost świadomości ich uczestników odnośnie roli rozwoju moralnego w rozwoju jednostki. Znajomość poziomu stygmatyzacji osób doświadczających zaburzeń wrażliwości moralnej oraz społecznych skutków tych zaburzeń powinna sprzyjać budowaniu wrażliwości studentów i wzmacniać ich zainteresowanie formami niesienia psychologicznej pomocy.

Metody i pomoce dydaktyczne

Zajęcia są prowadzone z wykorzystaniem rzutnika multimedialnego. Studenci otrzymują

także metody badawcze.

Forma i warunki zaliczenia

Warunkiem zaliczenia ćwiczeń jest wygłoszenie referatu, przeprowadzenie badań i pisemna interpretacja uzyskanych wyników oraz pozytywna ocena ze sprawdzianu pisemnego. Procentowy udział w ocenie końcowej: sprawdzian pisemny – 50%, referat – 25%, interpretacja wyników badań – 25%.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Omówienie programu ćwiczeń, zasad prezentacji referatów oraz formy i warunków uzyskania zaliczenia. Psychologiczne rozumienie pojęcia moralności.

Zajęcia 2.

Strategie badań nad fenomenem moralności.

Zajęcia 3.

Zakres kompetencji psychologii moralności jako nauki empirycznej.

Zajęcia 4.

Korelaty makiawelizmu. Skala Makiawelizmu (Mach IV R. Christie, F. L. Geis).

Zajęcia 5.

Korelaty narcyzmu. Inwentarz Osobowości Narcystycznej (NPI R. Raskin, C.S. Hall).

Zajęcia 6. Korelaty osobowości dysocjalnej.

Zajęcia 7.

Korelaty sumienia skrupulatnego.

Zajęcia 8.

Korelaty poczucia winy. Kwestionariusz Poczucia Winy M. Kofty, J. Brzezińskiego.

Zajęcia 9.

Psychologiczne aspekty granic intymności.

Zajęcia 10.

Dziennikarstwo obywatelskie a narcyzm cyfrowy (wg. A. Keem`a).

Zajęcia 11.

Psychologiczna analiza zjawiska bycia singlem.

Zajęcia 12.

Psychologiczne aspekty uczestnictwa w grach fabularnych.

Zajęcia 13.

Granice ingerencji w psychikę ludzką.

Zajęcia 14.

Psychologiczne aspekty zjawiska „matek surogatek”.

Zajęcia 15.

Sponsoring czy prostytutka? Analiza psychologiczna.

Literatura podstawowa:

1. Pospiszyl, K. (2000). *Psychopatia*. Warszawa: Żak.
2. Cantelami, T., Orlando, F. (2007). *Przekroczyć narcyzm*. Kraków: Salwator.
3. Żylicz, P. (2010). *Psychologia moralności: Wybrane zagadnienia*. Warszawa: Academica.
4. Bazińska, R., Drat-Ruszczak, K. (2000). Struktura narcyzmu w polskiej adaptacji kwestionariusza NPI Ruskina i Halla. *Czasopismo Psychologiczne*, 6, 3-4, 171-188.
5. Kofta, M., Brzeziński, J., Ignaczak, M. (1977). Konstrukcja i charakterystyka psychometryczna Kwestionariusza Poczucia Winy. *Studia Psychologiczne*, 1, 93-113.

Literatura uzupełniająca:

1. Violi, M. (2007). *Uśmiech Machiavellego*. Warszawa: WAB.
2. Olchanowski, T. (2006). *Duchowość i narcyzm*. Warszawa: Eneteia.
3. Marinez-Lewi, L. (2008). *Freeing Yourself from the Narcissist in Your Life: at Home, at Work, with Friends*. New York: Penguin.

4. Keen, A. (2007). *Kult amatora. Jak Internet niszczy kulturę*. Warszawa: WAiP.
5. Gołąb, A. (1980). Problemy psychologii moralności. W: H. Jankowski (red.), *Etyka*. (s. 121-177). Warszawa: PWN.
6. Miligram, S. (2008). *Posłuszeństwo wobec autorytetu*. Kraków: WAM.
7. Doliński, D.(1992). *Przypisywanie moralnej odpowiedzialności*. Warszawa: IP PAN.

7. Syllabusy: ROK IV

ROK IV

Lp	Nazwa przedmiotu	Semestr				Prowadzący
		I		II		
		Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	
IV rok Wykłady obowiązkowe dla wszystkich						
1.	Psychiatria (wykład)	30	Zbo/2	-	E/3	Dr M. Olajossy
2.	Psychologia religii (wykład)	15	Zbo/2	30	E/2	Ks. dr M. Jarosz
3.	Psychoterapia (wykład)	30	Zbo/2	15	E/2	Dr K. Ciepliński
4	Psychologia rehabilitacji (niepełnosprawność sensoryczna i somatyczna) (wykład)	30	E/4	-	-	Dr G. Wiącek
6.	Pedagogika (wykład)	30	E/4	-	-	Dr A. Gała
7.	Neuropsychologia (wykład)	-	-	30	E/4	Dr M. Steuden
8.	Psychologiczne doradztwo zawodowe (wykład)	15	E/4	-	-	Dr hab. B. Roźnowski
9.	Poradnictwo psychologiczne (wykład)	-	-	30	E/7	Dr B. Bereza
IV rok Ćwiczenia obowiązkowe dla wszystkich						
1.	Psychiatria (ćwiczenia) oraz jednorazowo: Psychiatria dziecięca (ćwiczenia)	-	-	8 1	Z Zbo	6 grup 6 grup

	Psychiatria sądowa (ćwiczenia)			1	Zbo	6 grup
2.	Psychologia religii (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Ks. dr J. Szymońton 1 grupa Ks. dr M. Jarosz 2 grupy
3.	Psychoterapia (ćwiczenia)	-	-	30	Zbo	Dr E. Masiak 2 grupy Mgr H. Maciejewska 2 grupy
4.	Psychologia rehabilitacji (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Mgr M.M. Kulik 3 grupy
5	Psychologiczne doradztwo zawodowe (ćwiczenia)	15	Z	-	-	Dr G. Kida 1 grupa Mgr P. Mamcarz 2 grupy
6	Poradnictwo psychologiczne (ćwiczenia)	-	-	30	Z	Dr E. Januszewska 2 grupy Dr M. Ledwoch 1 grupa
IV rok Konwersatorium obowiązkowe						
1	Konwersatorium z etyki zawodu psychologa	-	-	30	Z/2	Dr M. Artymiak 2 grupy Dr A. Celińska-Miszczuk 1 grupa

IV rok Seminarium magisterskie (jedno do wyboru spośród podanych poniżej)

1.	Psychologia ogólna (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
2.	Psychologia procesów poznawczych (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
3.	Psychologia emocji i motywacji (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
4.	Psychologia rozwojowa (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
5.	Psychologia kliniczna dorosłych (seminarium magist.)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr K. Janowski
6.	Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży (seminarium mag.)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr M. Oleś
7.	Psychologia osobowości (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr T. Jankowski
8.	Psychoterapia i psychologia zdrowia (seminarium magist.)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
9.	Psychologia rodziny (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
10.	Psychologia wychowawcza (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
11.	Psychologia rehabilitacji (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszono w roku 2010/2011
12.	Psychologia różnic indywidualnych (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	O dr. W. Klinkosz
13.	Psychologia organizacji i zarządzania (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr hab. M. Łaguna

14.	Psychologia zachowań konsumenckich (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Zawieszona w roku 2010/2011
15.	Psychologia społeczna i religii (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr hab. J. Śliwak, prof. KUL
16.	Psychoprofilaktyka patologii społecznej (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr hab. I. Niewiadomska, prof. KUL

*UWAGA:

Psychiatria (ćwiczenia) – na całość składa się:

Psychiatria (ćwiczenia – 8 godz.) (wpis do indeksu – Z);

Psychiatria dziecięca (ćwiczenia – jednorazowo 1 godzina) (wpis do indeksu – Zbo)

Psychiatria sądowa (ćwiczenia – jednorazowo 1 godzina) (wpis do indeksu – Zbo)

Uwaga!!! Po IV roku obowiązuje odbycie 4-tygodniowej praktyki wakacyjnej (160 godzin) – wpis i zaliczenie student otrzymuje w semestrze IX, tj. w I semestrze V roku. Do zaliczenia IV roku obowiązuje przedłożenie zaświadczenia o odbyciu praktyk. Studentów specjalizacji 2 obowiązuje dodatkowo odbycie praktyki pedagogicznej w wymiarze 150 godzin - wpis i zaliczenie student otrzymuje w semestrze IX, tj. w I semestrze V roku.

SPECJALIZACJA 1 – Psychologia kliniczna, osobowości, zdrowia i psychoterapii						
IV rok Wykłady specjalizacyjne spec. 1						
1.	Diagnostyka zaburzeń psychicznych (wykład)	30	E/5	-	-	Dr W. Okła
2.	Psychologia kliniczna dorosłych (wykład)	30	E/5	-	-	Dr hab. S. Steuden, prof. KUL
3.	Psychoterapia integralna i nooterapia. Część I: Podstawy teoretyczne (wykład)	-	-	15	E/5	Dr L. Suchocka
IV rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 1						
1.	Diagnostyka zaburzeń psychicznych	30	Z			Dr M. Ledwoch 1 grupa

	(ćwiczenia)						
2.	Neuropsychologia (ćwiczenia)	-	-	15	Z/1	Dr K. Janowski	1 grupa
3.	Psychoterapia integralna i nooterapia: Trening autogenny Schulza (ćwiczenia)	-	-	30	Z	Dr L. Suchocka	1 grupa
4.	Konfrontacja z sobą (ćwiczenia)	30	Z/2	-	-	Mgr E. Brygoła	1 grupa

SPECJALIZACJA 2– Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji

IV rok Wykłady specjalizacyjne spec. 2

1.	Psychoprofilaktyka i terapia rodzin (wykład)	30	E/4	-	-	Dr K. Litwińska-Rączka
2.	Psychologia i pedagogika mediów (wykład)	-	-	30	E/4	Dr I. Ulfik-Jaworska
3.	Metody projekcyjne (wykład)	30	E/3	-	-	Dr M. Gałkowska-Bachanek
4.	Metodyka z elementami informatyki (wykład)	-	-	30	E/3	Dr B. Kostrubiec-Wojtachnio
5.	Metody rehabilitacji (wykład)	-	-	30	E/3	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL

IV rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 2

1.	Psychoprofilaktyka i terapia rodzin (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Dr K. Litwińska-Rączka	1 grupa
2.	Psychologia i pedagogika mediów (ćwiczenia)	-	-	30	Z	Dr I. Ulfik-Jaworska	1 grupa
3.	Metody projekcyjne (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Dr B. Kostrubiec-Wojtachnio	1 grupa

4.	Pedagogika (ćwiczenia)	30	Z/1	-	-	Dr E. Trubiłowicz	1 grupa
5.	Metodyka z elementami informatyki (ćwiczenia)	-	-	30	Z	Dr E. Trubiłowicz	1 grupa
6.	Metody rehabilitacji (ćwiczenia)	-	-	30	Z	Mgr M. Machowski	1 grupa

SPECJALIZACJA 3 – Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska

IV rok Wykłady specjalizacyjne spec. 3

1.	Psychologia reklamy (wykład)	30	E/2	-	-	Dr P. Fortuna	
2.	Psychologia zachowań konsumenckich (wykład)	-	-	15	E/2	Dr O. Gorbaniuk	
3.	Zarządzanie personelem (wykład)	-	-	15	E/3	Dr J. Sobek	
4.	Psychologia marketingu gospodarczego i politycznego (wykład)	15	E/3	-	-	Dr hab. B. Roźnowski	
5.	Psychologia szkoleń (wykład)	-	-	15	E/2	Dr hab. M. Łaguna	
6.	Psychologia kultury pracy i organizacji (wykład)	-	-	15	E/3	Dr. M. Wołończiej	
7.	Funkcjonowanie człowieka w warunkach ekstremalnych: psychologia lotnicza (wykład)	-	-	15	E/1	Dr J. Ślusarski	

IV rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 3

1.	Psychologia reklamy (ćwiczenia)	15	Z	-	-	Dr P. Fortuna	1 grupa
2.	Zarządzanie personelem	-	-	30	Z	Dr J. Sobek	1 grupa

	(ćwiczenia)						
3.	Psychologia zachowań konsumenckich (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Dr P. Fortuna	1 grupa
4.	Metody statystycznej analizy danych w psychologii (ćwiczenia)	30	Z/2	-	-	Dr A. Szalkowska	1 grupa
5.	Psychologia szkoleń (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Dr hab. M. Łaguna	1 grupa
6.	Psychologia marketingu gospodarczego i politycznego (ćwiczenia)	15	Z	-	-	Mgr K. Ługowska	1 grupa
7.	Funkcjonowanie człowieka w warunkach ekstremalnych: psychologia lotnicza (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Dr J. Ślusarski	1 grupa
8.	Psychologia kultury pracy i organizacji (ćwiczenia)	-	-	15	Z	Dr M. Wołończiej	1 grupa

7.1 IV rok Wykłady Obowiązkowe dla wszystkich

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychiatria

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych –Instytut Psychologii KUL
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. n .med. Marcin Olajossy
Wymagania wstępne	Znajomość budowy i funkcji OUN, podstawy psychologii klinicznej i rozwojowej
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	5
Prowadzący zajęcia	dr hab. n .med. Marcin Olajossy

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć: Nabycie umiejętności badania psychiatrycznego, poznanie objawów psychopatologicznych, diagnostyka podstawowych jednostek chorobowych w psychiatrii.

Zamierzone efekty kształcenia: Poznać podstawowe zasady badania psychiatrycznego, definicję objawów i zespołów psychopatologicznych, objawy zaburzeń lękowych, osobowości, psychoz schizofrenicznych, zaburzeń nastroju, typów uzależnień i zaburzeń odżywiania się, zasady stosowania przymusu w psychiatrii, kompetencje i zadania biegłego z zakresu psychologii i psychiatrii. Rozumieć: uwarunkowania biologiczne i psychospołeczne powstawania zaburzeń psychicznych i psychoz, mechanizmy warunkujące proces terapii. Powinien umieć: przeprowadzić badanie psychiatryczne, zastosować skale kliniczne, rozpoznać zaburzenia psychotyczne, określić ryzyko zagrożenia samobójczego, zastosować przepisy określające prawa pacjenta i przymus w psychiatrii.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład informacyjny, opis przypadków, prezentacje z użyciem programu Power Point

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin ustny na zakończenie 8 semestru, sesja letnia.

Treści programowe

Zajęcia 1. Badanie psychiatryczne, zasady diagnostyki, badania dodatkowe, rola badań psychologicznych w diagnozie psychiatrycznej.

Zajęcia 2. Psychopatologia ogólna i szczegółowa, objawy psychopatologiczne, zespoły zaburzeń psychicznych, diagnostyka różnicowa.

Zajęcia 3. Psychiatria dzieci i młodzieży, upośledzenie umysłowe, zaburzenia rozwojowe.

Zajęcia 4. Zaburzenia psychiczne okresu starzenia się, psychika inwolucyjna, diagnostyka otępień.

Zajęcia 5. Zaburzenia osobowości, osobowość antisocjalna – prognoza, postępowanie.

Zajęcia 6. Uzależnienia. Kryteria diagnostyczne uzależnienia od alkoholu, podstawowe zagadnienia terapeutyczne, psychozy alkoholowe, uzależnienia od środków psychoaktywnych.

Zajęcia 7. Zaburzenia odżywiania się. Anoreksja, bulimia. Typy kliniczne, diagnostyka postępowania, różnicowania.

Zajęcia 8. Schizofrenia i psychozy z grupy schizofrenii. Koncepcje etiologiczne schizofrenii,

typy kliniczne, wymiary schizofrenii, podstawowe zagadnienia terapii biologicznej i psychospołecznej schizofrenii.

Zajęcia 9. Zaburzenia nastroju. Typy kliniczne depresji. Choroba afektywna dwubiegunowa. Przebieg kliniczny i różnicowanie i współchorobowość zaburzeń zastroju.

Zajęcia 10. Zaburzenia lękowe, definicja i różnicowanie lęku panicznego i zaburzeń obsesyjo-kompulsyjnych. Współchorobowość, zagadnienia terapii biologicznej lęku.

Zajęcia 11. Terapia biologiczna psychoz, podstawowe zagadnienia farmakoterapii, leczenie elektrowstrząsowe.

Zajęcia 12. Psychiatria sądowa, rola biegłego psychiatry i psychologa w procesie karnym i cywilnym. Zasady opiniowania psychiatrycznego. Środki zabezpieczające.

Zajęcia 13. Stany wyjątkowe w psychiatrii. Postępowanie w stanach nagłych. Uwarunkowania biologiczne i psychologiczne zachowań agresywnych. Trans i opętanie.

Zajęcia 14. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego. Przymus w psychiatrii. Współpraca psychiatry i psychologa. Prawa pacjenta.

Zajęcia 15. Szczególne przypadki w historii psychiatrii. Próba diagnozy. Psychiatria a sztuka.

Literatura podstawowa

1. Cierpiałowska L. (2009). Psychopatologia. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.
2. Rybakowski J. (2009). Psychiatria. Podstawy psychiatrii. Tom 1. Wydanie 2. Wrocław: Elsevier Urban & Partner.
3. Meyer R. (2003). Psychopatologia. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
4. ICD-10 (1998). Rozdział V. Klasyfikacja zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania. Kraków-Warszawa: Wydawnictwo Vesalius.

Literatura uzupełniająca

1. Pużyński S. (2003). Leksykon psychiatrii. Warszawa: PZWL.
2. Rybakowski J. (2010). Psychiatria – Sedno. Tom 1 i 2. Wrocław: Elsevier Urban & Partner.
3. Rudin J. (1992). Psychoteria i religia. Warszawa: Solarium.
4. Zyss T. (2009). Elektrowstrąsy. Wprowadzenie do bioelektrycznej natury zaburzeń depresyjnych. Kraków: Wydawnictwo Medyczne.
5. Zyss T. (2009). Orzecznictwo Rentowe. Kraków: Wydawnictwo Medyczne.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia religii

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Jacek Śliwak, prof. KUL, dr Marek Jarosz
Wymagania wstępne	Udział w ćwiczeniach z psychologii religii
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	dr Marek Jarosz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie studentów z funkcją i znaczeniem motywacyjnym religijności dla funkcjonowania człowieka w wymiarze indywidualnym i społecznym. Wykazanie, że religijność podlega psychologicznym mechanizmom, które decydują zarówno o jej strukturze, jak i jej pozytywnym i negatywnym oddziaływaniu na funkcjonowanie człowieka.

Zamierzone efekty kształcenia.

Efekty kształcenia sprowadzają się do poszerzenia wiedzy dotyczącej psychologicznych aspektów religijności. Student powinien posiadać wiedzę za pomocą której będzie zdolny do zdefiniowania i opisu fenomenu religijności. Opisać jej wachlarz funkcji regulacyjnych, zarówno pozytywnych, jak i negatywnych. Zdobyta wiedza pozwoli studentowi rozpoznać różne typy religijności, za pomocą których może przewidywać jej motywacyjny charakter oraz przewidzieć potencjalne zachowanie człowieka kierującego się motywami religijnymi. Zdobyta wiedza pozwoli ukształtować umiejętności psychologiczne, które będą przydatne zwłaszcza w przyszłej pracy poradnianej i terapeutycznej.

Student posiadać umiejętność analizowania różnych typów postaw religijnych, dzięki czemu będzie zdolny do interpretacji motywów zachowań. Pozwoli to na sporządzenie pełniejszych diagnoz psychologicznych. Zdobędzie umiejętność projektowania badań psychologicznych, które uwzględniają rolę czynnika religijnego w zachowaniu człowieka oraz weryfikację założeń podstawowych koncepcji psychologicznych religijności.

Dodatkową umiejętnością będzie zwiększenie wrażliwości studentów na znaczenie czynnika religijnego u niektórych ludzi, uczenie otwartości na ten wymiar psychicznego funkcjonowania człowieka oraz budzenie wrażliwości na zróżnicowanie w zakresie wartości i przekonań osób, z którymi styka się psycholog w swojej pracy zawodowej. Zajęcia przyczynią się też do ukształtowania postaw wrażliwych, empatycznych oraz wyrażania kompetentnych sądów w zakresie funkcjonowania człowieka o różnych przekonaniach religijnych.

Metody i pomoce dydaktyczne

Zajęcia są prowadzone metodą wykładową z wykorzystaniem pomocy dydaktycznych w postaci rzutnika multimedialnego oraz prezentacji multimedialnych

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin ustny lub pisemny w postaci testu - 100%

Treści programowe

Zajęcia 1.

Status metodologiczny psychologii religii. Przedmiot badań oraz stosowane metody badawcze wykorzystywane na terenie psychologii religii. Zasadnicze różnice w podejściu testowym i eksperymentalnym w badaniach nad religijnością oraz konsekwencje interpretacyjne dla obu podejść.

Zajęcia 2.

Psychoanalityczna teoria religijności. Założenia i autobiograficzny kontekst freudowskiej teorii religijności jako obsesyjnej nerwicy. Religijność w kontekście podstawowych tez o rozwoju osobowości człowieka.

Zajęcia 3.

Filogenetyczne ontogenetyczne konteksty teorii Freuda. Religia jako skutek prehistorycznego zabójstwa ojca. Poczucie winy oraz organizacja pierwotnej hordy jak źródła religijności. Ontogenetyczne konsekwencje wydarzeń w pierwotnej hordzie dla powstania i rozwoju religijności. Kompleks Edypa a rozwój religijności.

Zajęcia 4.

Teoria relacji z obiektem a rozwój religijny człowieka. Rola prazaufania i przywiązania w kształtowaniu się religijności. Deprywacja wczesnodziecięcych potrzeb a kształtowanie się obrazu Boga i religijne funkcjonowanie człowieka w okresie dorosłości.

Zajęcia 5.

Anglosaska szkoła psychologii religii. Wpływ Jamsa oraz Halla na współczesne podejście do badań nad religijnością. Religia jako stymulator rozwoju osobowości i samoświadomości człowieka.

Zajęcia 6.

Szkoła francuska i jej podejście do badań nad religijnością. Psychopatologiczna interpretacja nadzwyczajnych doświadczeń religijnych człowieka. Związek hysterii z doświadczeniami religijnymi.

Zajęcia 7.

Koncepcja dojrzałej religijności G. Allporta oraz psychologiczne źródła religijności. Relacja między osobowością a religijnością. Dojrzała osobowość i dojrzała religijność. Znaczenie religijności w rozwoju osobowości. Dwa typy motywacji religijnej: wewnętrzna i zewnętrzna.

Zajęcia 8.

Fromm i jego koncepcja religijności humanistycznej i autorytarnej. Różnice motywacyjne obu typów religijności. Sumienie humanistyczne i autorytarne oraz ich związek z religijnością.

Zajęcia 9.

Maslow i jego koncepcja peak experience. Potrzeba braku i potrzeba poznania w kontekście rozwoju religijności. Doświadczenia mistyczne i ich psychologiczna interpretacja. Motywacyjny charakter doświadczeń religijnych.

Zajęcia 10.

Współczesne koncepcje religijności. Koncepcja Batsona, Spilki i Vergote. Motywacyjny kontekst religijności. Religijność poszukująca jako inspiracja współczesnych badań nad religijnością

Zajęcia 11.

Teoria przywiązania a religijność (Kirpatrika). Typy przywiązania a relacja do Boga. Hipoteza korespondencji i kompensacji. Weryfikacja teorii i przegląd badań dotyczących przywiązania i religijności.

Zajęcia 12.

Religijne radzenie sobie z sytuacjami trudnymi (teoria Pargamenta). Style i metody

religijnego radzenia sobie z sytuacjami trudnymi. Pozytywny i negatywny coping religijny. Skuteczność oraz warunki religijnego copingu.

Zajęcia 13.

Poznawcze koncepcje religijności. Religijność jako poszukiwanie znaczenie. Religijność jako schemat poznawczy. Centralność systemu religijnego – podejście S. Hubera.

Zajęcia 14.

Obraz Boga i jego psychologiczne źródła. Obraz Boga a obraz ojca i matki. Rola zaburzonego systemu rodzinnego w kształtowaniu obrazu Boga. Przemoc i alkoholizm rodziców a rozwój religijności w okresie dzieciństwa i adolescencji.

Zajęcia 15.

Religijność w polskich badaniach i koncepcjach psychologicznych. Koncepcja transgresyjnej religijności Kozielleckiego.

Zajęcia 16.

Genetyczne i biologiczne czynniki a religijność.

Zajęcia 17.

Religijność a zdrowie somatyczne. Współczesne badania ośrodka Duke Univeristy.

Zajęcia 18.

Religijność a zdrowie psychiczne. Wykorzystanie czynnika religijnego w procesie terapeutycznym.

Zajęcia 19.

Apostazja w okresie adolescencji. Psychologiczne źródła apostazji.

Zajęcia 20.

Religijność jako czynnik ochraniający przed stosowaniem substancji psychoaktywnych.

Zajęcia 21.

Religijność a funkcjonowanie systemu rodzinnego. Socjalizacja religijna i jej uwarunkowania.

Zajęcia 22.

Różnice w religijności kobiet i mężczyzn.

Zajęcia 23.

Zachowania prospołeczne a religijność.

Zajęcia 24.

Uczciwość i zachowania antyspołeczne a religijność.

Zajęcia 25.

Moralne zachowania człowieka i religijność.

Zajęcia 26.

Religijność i jej związek z kompetencjami społecznymi.

Zajęcia 27.

Religijność a zadowolenie z małżeństwa i relacje rodzinne.

Zajęcia 28.

Wpływ religijności klienta na przebieg procesu terapeutycznego.

Zajęcia 29.

Religijność terapeuty i jej znaczenie dla procesu terapeutycznego.

Zajęcia 30.

Podsumowanie zajęć. Wskazówki do dobrego przygotowania się do egzaminu końcowego.

Literatura podstawowa

1. Głaz, S. (2006). *Podstawowe zagadnienia psychologii religii*. Kraków: WAM
2. Kuczkowski, S. (1993). *Psychologia religii*. Kraków: WAM.
3. Prężyna, W. (1977). *Motywacyjne korelaty centralności postawy religijnej*. Lublin: KUL.
4. Socha, P. (2000). *Duchowy rozwój człowieka*. Kraków: Wydawnictwo UJ.
5. Wulff, D. (1999). *Psychologia religii*. Warszawa: WSiP.

Literatura uzupełniająca

1. Allport, G. (1988). *Osobowość i religia*. Warszawa: PAX.
2. Argyle, M. (2000). *Psychology and Religion. An Introduction*. London: Routledge.
3. Batson, D., Schoenrade, P., Ventis, W. (1993). *Religion and the Individual. A social-Psychological Perspective*. New York: Oxford University Press.
4. Chlewiński, Z. (1982). *Psychologia religii*. Lublin: TN KUL.
5. Freud, Z. (1993). *Totem i tabu*. Warszawa: Wydawnictwo KR.
6. Grzymała-Moszczyńska, H. (2004). *Wybrane zagadnienia z kulturowej psychologii religii*. Kraków: UJ
7. James, W. (2001). *Doświadczenie religijne*. Kraków: Nomos.
8. Król, J. (2002). *Psychologiczne aspekty badania fenomenu religijnego*. Opole: Wyd. UO.
9. Prężyna, W. (1981). *Funkcja postawy religijnej w osobowości człowieka*. Lublin: RW KUL.
10. Spilka, B., Hood R., Hunsberger B., Gorsuch R. (2003). *The Psychology of Religion. An Introduction Approach*. New York: The Guilford Press.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychoterapia

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Krzysztof Ciepliński
Wymagania wstępne	Uczestnictwo w ćwiczeniach z psychoterapii
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	45
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	dr Krzysztof Ciepliński

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie słuchaczy z podstawową wiedzą dotyczącą psychoterapii, ze szczególnym uwzględnieniem głównych, współczesnych nurtów psychoterapii, wyników badań empirycznych nad efektywnością i naturą oddziaływań psychoterapeutycznych. Zajęcia prowadzone są w oparciu o najnowszą literaturę przedmiotu oraz doświadczenia z własnej praktyki psychoterapeutycznej autora.

Zamierzone efekty kształcenia:

Nabycie przez słuchaczy wiedzy umożliwiającej zdefiniowanie pojęcia psychoterapii, rozróżnienie i porównanie jej podstawowych form klinicznych: psychoterapii indywidualnej, systemowej i grupowej. Uzyskanie wiedzy na temat wskazań do zastosowania psychoterapii jako metody leczenia z wyboru oraz metody wspomagającej proces terapeutyczny. Uczestnicy będą potrafili rozpoznawać oraz opisać podstawowe paradygmaty i podejścia psychoterapeutyczne, wskazać ich źródła, założenia, procedury a także zastosowania kliniczne. Zapoznają się z wynikami współczesnych badań empirycznych nad oddziaływaniem i efektami psychoterapii wraz z możliwościami ich aplikacji klinicznej.

Uzyskają wiedzę na temat współczesnych propozycji integracji oraz perspektyw rozwoju psychoterapii jako dyscypliny naukowej oraz dziedziny oddziaływań praktycznych. Zaowocuje to uzyskaniem kompetencji w zakresie zdolności do wyrażania sądów i krytycznej oceny różnorodnych propozycji pojawiających się na rynku usług psychoterapeutycznych, a w konsekwencji przyczyni się do społecznej popularyzacji udokumentowanej wiedzy na temat możliwości uzyskania skutecznej pomocy przez osoby z trudnościami i zaburzeniami psychicznymi. Słuchacze wykazywać się będą wrażliwością na aspekty etyczne badań i praktyki psychoterapii, nabędą umiejętności umożliwiające ocenę kwalifikacji i jakości pracy psychoterapeuty. Uzyskaną wiedzę na temat możliwości, trybu oraz zasad kształcenia i profesjonalnego rozwoju psychoterapeuty, wykorzystają jako wsparcie procesu planowania własnej kariery zawodowej.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład z wykorzystaniem komputera przenośnego oraz rzutnika multimedialnego

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny.

Treści programowe

Wykład 1.

Prezentacja planu wykładu, przedstawienie i omówienie literatury podstawowej i uzupełniającej, zapoznanie słuchaczy z wymaganiami i warunkami zaliczenia.

Problematyka definiowania psychoterapii.

Wykład 2.

Podstawowe rozróżnienia w obrębie psychoterapii. Psychoterapia indywidualna i grupowa.

Wykład 3.

Psychoterapia rodzinna i terapia par. Wskazania do zastosowania psychoterapii (cz. I)

Wykład 4.

Wskazania do zastosowania psychoterapii (cz. II)

Wykład 5.

Podstawowe paradygmaty i kontrowersje wokół psychoterapii.

Psychoanaliza: kontekst historyczny i ujęcia współczesne.

Wykład 6

Podstawowe kategorie i zjawiska w obrębie psychoanalizy. Psychoterapia psychoanalityczna.

Wykład 7.

Mechanizmy obronne. Psychoterapia psychodynamiczna.

Wykład 8.

Psychoterapia behawioralna.

Wykład 9.

Psychoterapia poznawcza i behawioralno-poznawcza.

Wykład 10.

Psychoterapia behawioralno-poznawcza - techniki i narzędzia terapeutyczne.

Wykład 11.

Psychoterapia egzystencjalna. Logoterapia V.E. Frankla.

Wykład 12.

Psychoterapia skoncentrowana na osobie. Psychoterapia Gestalt.

Wykład 13.

Psychoterapie interpersonalne, ekspozycyjne i zanurzające.

Wykład 14.

Psychodrama wg Moreno.

Wykład 15.

Terapie uwzględniające różnice związane z płcią i kulturą.

Wykład 16.

Terapie konstruktywistyczne: skoncentrowane na rozwiązaniu i narracyjne.

Wykład 17.

Eklektyzm i integracja w psychoterapii. Kryteria oceny źródeł inspiracji oraz naukowości psychoterapii.

Wykład 18.

Współczesne kierunki oraz wyniki badań nad psychoterapią. Neuronauka a psychoterapia.

Wykład 19.

Interwencje wsparte empirycznie w praktyce psychoterapii. Praktyka oparta na dowodach empirycznych (Evidence-based practice).

Wykład 20.

Perspektywy konstrukcji modelu transteoretycznego psychoterapii. Przyszłość psychoterapii.

Wykład 21.

Kwalifikacje, szkolenie i rozwój zawodowy psychoterapeuty w Polsce i na świecie.

Wykład 22.

Etyka w badaniach nad psychoterapią i praktyce klinicznej - Kodeks Etyczny Psychoterapeuty Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego.

Wykład 23.

Wykład podsumowujący. Zaliczenia uczestnictwa.

Literatura podstawowa

1. Cooper, M. (2010). *Efektywność psychoterapii i poradnictwa psychologicznego. Wyniki badań i praktyka kliniczna*. Warszawa: IPZ PTP.
2. Grzesiuk, L. (red.) (2006). *Psychoterapia. Badania i szkolenie. Podręcznik akademicki*. Warszawa: Eneteia WPiK.
3. Grzesiuk, L. (red.). (2005). *Psychoterapia. Praktyka. Podręcznik akademicki*. Warszawa: Eneteia WPiK.
4. Grzesiuk, L. (red.). (2005). *Psychoterapia. Teoria. Podręcznik akademicki*. Warszawa: Eneteia WPiK.
5. Prochaska, J. O., Norcross, J. C. (2006). *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*. Warszawa: Instytut Psychologii Zdrowia PTP.

Literatura uzupełniająca

1. Aleksandrowicz, J.W. (2002) *Psychopatologia zaburzeń nerwicowych i osobowości*. Kraków: Wyd. UJ.
2. Ciepliński, K. (2010). Wskazania, zasady i możliwości korzystania z pomocy psychoterapeutycznej. *Roczniki Nauk o Rodzinie*, 2(57), 95-108.
3. Cozolino, L. J. (2004). *Neuronauka w psychoterapii*. Poznań: Zysk i S-ka Wydawnictwo.
4. Curwen, B. i in. (2006). *Poznawczo-behawioralna terapia krótkoterminowa*. Gdańsk: GWP.
5. Czabała, J. Cz. (2009). *Czynniki leczące w psychoterapii*. Warszawa: Wyd. Nauk. PWN.
6. Frankl, V. E. (1998). *Homo patiens*. Warszawa: IW Pax.
7. Grzesiuk, L., Suszek, H. (red.). (2010). *Psychoterapia. Integracja. Podręcznik akademicki*. Warszawa: Eneteia WPiK.
8. Millon T., Davis R. i in. (2005). *Zaburzenia osobowości we współczesnym świecie*. Warszawa: Instytut Psychologii Zdrowia PTP.
9. Padesky, Ch. A. i Greenberger, D. (2004). *Umysł ponad nastrojem*. Kraków: Wyd. UJ.
10. Rakowska, J.M. (2005). *Skuteczność psychoterapii*. Warszawa: Wyd. Naukowe Scholar.
11. Yalom, I. (2003). *Dar terapii. List otwarty do nowego pokolenia terapeutów, pacjentów i ich rodzin*. Warszawa: IPZ PTP.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia rehabilitacji (niepełnosprawność somatyczna i sensoryczna)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL; dr G. Wiącek
Wymagania wstępne	Udział w pierwszej części wykładu
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL; dr G. Wiącek

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie studentów z celowym i świadomym oddziaływaniem psychologicznym na osoby niepełnosprawne umysłowo i fizycznie, gdzie niepełnosprawność może mieć charakter względnie trwałego stanu.

Zamierzone efekty kształcenia (do 15 zdań, z wykorzystaniem - active verbs)

Student posiada współcześnie dostępną wiedzę z zakresu teorii rehabilitacji, teorii psychologii rehabilitacji; psychospołecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych (w różnych rodzajach niepełnosprawności, stopniach, wieku). Zna i rozumie rolę, funkcję i zadania psychologa w realizacji procesu wczesnej interwencji, rehabilitacji (lecniczej, psychoedukacyjnej, społecznej, zawodowej), opieki krótko i długoterminowej. Wykazuje właściwą postawę wobec osób niepełnosprawnych. Zna mechanizmy kształtowania prawidłowych postaw wobec tej grupy osób i potrafi je zastosować wobec otoczenia.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład, konwersatorium

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny po dwóch semestrach

Treści programowe

Zajęcia 1.

Niepełnosprawność motoryczna - narząd ruchu (struktura, rodzaje ruchów, klasyfikacja uszkodzeń).

Mózgowe porażenie dziecięce - definicja i postaci, zaburzenia współwystępujące.

Zajęcia 2.

Uszkodzenie rdzenia kręgowego – definicja, przyczyny, typy, epidemiologia, etapy w rehabilitacji osób z uszkodzeniem rdzenia kręgowego – potrzeby osoby, zakres działań psychologa.

Dzieci z przepukliną oponowo-rdzeniową – specyfika niepełnosprawności, zakres zaburzeń i ich terapia.

Zajęcia 3.

Dysplazja stawu biodrowego i stopa końsko-szpotała jako przyczyny zaburzenia ruchowego u dziecka – zakres potrzeb rehabilitacyjnych.

Braki kończyn (amputacje i wrodzone braki) – zakres potrzeb rehabilitacyjnych

Zajęcia 4.

Współwystąpienie stanu i procesu - niepełnosprawność spowodowana chorobą przewlekłą (ograniczenia w funkcjonowaniu: sfera poznawcza, osobowościowa, emocjonalna).

Zajęcia 5.

Niesłyszący, niedosłyszący - wyjaśnij pojęcia; klasyfikacje niesłyszenia; środki techniczne w rehabilitacji.

Zajęcia 6.

Osoba niewidoma, niedowidząca, ociemniała, słabowidząca - widzenie człowieka (funkcje fizjologiczne, percepcja wzrokowa, rodzaje uszkodzeń wzroku).

Zajęcia 7.

Funkcjonowanie rodziny z osobą niepełnosprawną (dziecko, dorosły) – uwarunkowania kryzysów.

Zajęcia 8.

Wczesna interwencja – wczesna stymulacja dziecka w rozwoju (definicje, organizacja działań).

Zajęcia 9.

Organizacja kształcenia osób niepełnosprawnych – orzekanie o formie kształcenia, typy szkół, formy organizacji procesu edukacji.

Zajęcia 10.

Kształcenie integracyjne uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - zasady, mity, bariery.

Zajęcia 11.

Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych - koncepcja rehabilitacji środowiskowej.

Zajęcia 12.

Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych – założenia i przebieg.

Zajęcia 13.

Formy, zasady, struktura organizacyjna instytucjonalnej i środowiskowej opieki i rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Zajęcia 14.

Rola i zadania psychologa w placówce dziennej i dobowej rehabilitacji i opieki.

Zajęcia 15.

Podsumowanie wykładu; pytania i odpowiedzi

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Cytowska B. (2008). Idea wczesnej interwencji i wspomaganie rozwoju małego dziecka. W: B. Cytowska, B. Winczura (red.), Wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju małego dziecka. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, s. 15-26.
2. Kowalik S. (2007). Psychologia rehabilitacji. Warszawa: WAiP.
3. Krakowiak K. (2006). Studia i szkice o wychowaniu dzieci z uszkodzeniami słuchu. Lublin: Wydawnictwo KUL.
4. Ossowski R. (2005). Pedagogika niewidomych i niedowidzących. W: W. Dykcik (red.), Pedagogika specjalna. Poznań: Wyd. Naukowe UAM, s. 179-189.
5. Piszczek M. (2006). Dziecko, którego rozwój emocjonalno-poznawczy nie przekracza pierwszego roku życia : diagnoza, zasady terapii i ocena efektów zajęć. Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej.

6. Smith D.D. (2009). Pedagogika specjalna. T. 2. Warszawa: Wyd. APS, Wyd. Nauk. PWN.
7. Szczepankowski B. (2009). Wspomaganie rozwoju dziecka niesłyszącego. Audiologia pedagogiczna. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Pedagogika

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	dr Aleksandra Gała
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	dr Aleksandra Gała

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z współczesnymi trendami kultury popularnej mającymi istotny udział w procesie socjalizacji. Scharakteryzowanie wybranych dotychczasowych nurtów i systemów pedagogicznych. Wyłonienie z nich elementów wartościowych z punktu widzenia współczesnych uwarunkowań wychowania.

Zamierzone efekty kształcenia:

Opisanie współczesnych uwarunkowań procesu wychowania. Scharakteryzowanie wybranych nurtów i systemów pedagogicznych. Rozróżnienie uwarunkowanych historycznie oraz ponadczasowych elementów wychowania.

Dostrzeganie związków pomiędzy uwarunkowaniami historycznymi wychowania a jakością wybranych nurtów i systemów wychowawczych. Samodzielne analizowanie systemów wychowawczych, ich porównywanie. Wyszukiwanie elementów dających się zaaplikować do warunków współczesnych. Syntetyzowanie elementów różnych systemów, które okazały się sprzyjające dla rozwoju.

Uwrażliwienie na obecność zmiennych i uniwersalnych elementów wychowania. Kształtowanie postawy otwartości i szacunku do dotychczasowego dorobku pedagogicznego.

Metody i pomoce dydaktyczne

Forma wykładu z elementami dyskusji. Prezentacje multimedialne. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop.

Forma i warunki zaliczenia

Pisemny egzamin testowy

Treści programowe

Zajęcia 1.

Status metodologiczny pedagogiki. Przedmiot i związki z innymi gałęziami psychologii oraz dziedzinami nauk o człowieku. Uzasadnienie wyboru treści wykładu.
Oczekiwania i wymagania wobec uczestników.

Zajęcia 2.

Wychowanie w starożytnej Sparcie, Atenach i Rzymie.
Związek jakości wychowania z uwarunkowaniami geopolitycznymi.

Zajęcia 3.

Wychowanie w średniowieczu. Akcent na formy wychowania w domu rodzinnym.

Zajęcia 4.

Wychowanie w epoce renesansu i oświecenia.
Wskazanie związków pomiędzy wiodącymi trendami wychowania a przemianami mentalności.

Zajęcia 5.

System jezuicki. Harmonia pomiędzy wychowaniem a nauczaniem. Sprzężenie rozwoju osoby z dobrem wspólnym. Wartość komunikacji międzyosobowej. Otwartość na dialog i szacunek dla różnorodności porozumiewających się podmiotów.

Zajęcia 6.

Herbartyzm. Związek pedagogiki z założeniami filozoficznymi

Zajęcia 7.

Progresywizm i nurt Nowego Wychowania jako reakcja na herbartyzm. Pomysły i eksperymenty pedagogiczne i ich związek z dowartościowaniem praw rozwoju.

Zajęcia 8.

System Marceliny Darowskiej. Przygotowanie do samodzielnego planowania i realizowania zadań. Nacisk na motywację wewnętrzną.

Zajęcia 9.

System Urszuli Ledóchowskiej. Znaczenie ciepła emocjonalnego. Wychowanie przez pracę.

Zajęcia 10.

Celestyn Freinet. Niekonwencjonalne metody nauczania. Kręgi wymiany informacji.

Zajęcia 11.

Janusz Korczak. Wydobywanie indywidualności. Autonomia moralna.

Zajęcia 12.

Maria Montessori. Odpowiedzialność za własne decyzje. Samokontrola. Nauczanie przez doświadczenie.

Zajęcia 13.

Baden-Powell i ruch skautowy. Wychowanie przez modelowanie. Znaczenie grupy rówieśniczej. Wykorzystanie prowokacji sytuacyjnej.

Zajęcia 14.

Natalia Han – Ilgiewicz. Znaczenie obserwacji dla planowania działań pedagogicznych. Wychowawcze znaczenie grupy rówieśniczej. Wychowanie przez kontakt z przyrodą.

Zajęcia 15.

Podsumowanie. Pytania i uwagi studentów.

Literatura podstawowa

1. Śliwerski B. (...). *Pedagogika. Podręcznik Akademicki*. tom 1. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
2. Kwieciński Z., Śliwerski B., *Pedagogika. Podręcznik akademicki*, tom 1-2. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
3. Śliwerski B. (2001). *Współczesne teorie i nurty wychowania*. Kraków: Impuls.

Literatura uzupełniająca

1. Korczak J. (1978). *Pisma wybrane*, tom 1-3. Warszawa: Nasza Księgarnia.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Neuropsychologia

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Neuropsychologia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Michał Steuden
Wymagania wstępne	Obowiązkowe uczestnictwo w ćwiczeniach studentów specjalności <i>Psychologia kliniczna, osobowości, zdrowia i psychoterapii</i>
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	dr Michał Steuden

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Orientacja we współczesnych zagadnieniach neuropsychologii w zakresie diagnostyki i możliwości terapeutycznych.

Zamierzone efekty kształcenia:

Wiedza: Nabycie w zakresie elementarnej wiedzy na temat funkcjonowania, diagnostyki i rehabilitacji uszkodzeń mózgu.

Umiejętności: Student nabywa umiejętność rozpoznawania zaburzeń funkcji poznawczych, emocjonalnych, woliowych, orientacji przestrzennej, formułowania diagnozy neuropsychologicznej.

Postawy: Uczucie studentów właściwej postawy wobec osoby z zaburzeniami funkcji psychicznych, często wiążących się z otępieniem, zaburzeniem komunikacji werbalnej, relacji interpersonalnych i zachowania. W sposób szczególny wskazuje się na godność człowieka z różnego typu deficytami neuropsychologicznymi.

Metody i pomoce dydaktyczne: rzutnik multimedialny, laptop.

Forma i warunki zaliczenia: egzamin ustny – 100%

Treści programowe

Zajęcia 1. Diagnostyka uszkodzeń układu nerwowego w oparciu o metody neuroobrazowania i metody neuropsychologiczne. Porównanie wartości diagnostycznej metod, ich stopnia niezawodności, użyteczności.

Zajęcia 2. Wartość badania KT, angiografii mózgu.

Wprowadzenie techniki KT (bazującej na promieniowaniu rentgenowskim) do badań mózgowych umożliwiło wykonywanie zdjęć warstwowych mózgu, umożliwiających zobrazowanie (wizualizację) i opis jego wnętrza, zachodzących w nim procesów chorobowych. Technika angiografii pozwala na ocenę przebiegu i prawidłowości struktury naczyń.

Zajęcia 3. Techniki MRI.

Rezonans magnetyczny bazuje na wykorzystaniu fal elektromagnetycznych do diagnostyki mózgu stosuje się tu różnorodne subtechniki (T1, T2 itp.), które pozwalają na ocenę

wybranych aspektów tkanki mózgowej.

Zajęcia 4. Funkcjonalny rezonans magnetyczny fMRI.

Jest odmianą, udoskonaleniem techniki MRI, która pozwala na odczytywanie zmian funkcjonalnych mózgu powstających pod wpływem nastawień intelektualnych czy emocjonalnych, może też być wykorzystana do diagnostyki schorzeń mózgowych.

Zajęcia 5. Symptomy uszkodzeń wyróżnionych okolic mózgu.

Poszczególne obszary mózgu mają w miarę odrębny obraz deficytów, dzięki znajomości tych można niekiedy przypuszczać, która okolica mózgu została uszkodzona.

Zajęcia 6. Uszkodzenie okolicy czołowej, zespoły czołowe.

Zespoły czołowe są grupą zaburzeń wikłających, planowanie, przewidywanie, radzenie sobie w sytuacjach społecznych. Dla tych przyczyn zaburzenia funkcjonowania w tym zakresie może nieść w sobie poważne skutki społeczne, izolację, negatywne nastawienie środowiska.

Zajęcia 7. Uszkodzenia okolicy skroniowej mózgu.

Uszkodzenie okolic skroniowych prócz specyficznych zaburzeń skroniowych (zaburzeń mowy), może nieść ze sobą wadliwe, a czasem gwałtowne i o dużym natężeniu funkcjonowanie emocjonalne.

Zajęcia 8. Zaburzenia mowy o typie afatycznym.

Uszkodzenie półkuli dominującej mózgu prowadzić może do pojawienia się zaburzeń afatycznych – zaburzeń mowy. Dawniej istotnym zagadnieniem była wartość diagnostyczna poszczególnych typów afazji, dziś następuje koncentracja raczej uwagi na sposobach aktywacji chorych i ich rehabilitacji.

Zajęcia 9. Uszkodzenie okolic ciemieniowych i potylicznych mózgu.

Okolice ciemieniowe i potyliczne warunkują spostrzeganie wzrokowe otaczającej rzeczywistości, pozwalają na odpowiedź na pytanie, co jest widziane i w jakim miejscu się to znajduje. Okolica ciemieniowa tworzy mapę przemieszczania się środowiskowego.

Zajęcia 10. Zespoły pourazowe mózgu, ich następstwa.

Symptomatyka uszkodzeń mózgu w niektórych sytuacjach jest uzależniona od rodzaju czynnika uszkadzającego. Odrębnością taką są sprawy pourazowe (wstrząśnięcia, stłuczenia mózgu, krwiaki pourazowe).

Zajęcia 11. Choroby naczyniowe mózgu: udar, krwotok, przemijające niedokrwienie mózgu.

W współczesnym świecie choroby naczyniowe – zużycie się naczyń mózgowych wysuwają się na plan pierwszy. Dotyczy to zarówno naczyń obwodowych, jak i naczyń narządów wewnętrznych (serca, mózgu). Istnieje szereg reguł postępowania, które mogą zmniejszyć zarówno częstotliwość ich występowania, jak i wielkość niepokojących następstw schorzeń naczyń.

Zajęcia 12. Guzy mózgu, cechy wzmożonego ciśnienia śródczaszkowego.

Procesy nowotworowe śródczaszkowe mogą występować jako procesy pierwotne lub metastatyczne. W obu przypadkach może się pojawić grupa objawów wskazująca na możliwość nagłej utraty życia – określana jako objawy wzmożonego ciśnienia śródczaszkowego – objawy braku miejsca w czaszce, jej przepełnienia.

Zajęcia 13. Wybrane techniki badań neuropsychologicznych: bateria Halsteda, techniki Lurii.

Zajęcia 14. Padaczka, techniki diagnostyczne.

Napady padaczkowe są jednym z najczęściej spotykanych zaburzeń funkcji mózgowych. Istota ich sprowadza się do zwykle krótkotrwałego wyłączenia części czynności mózgu. Jest to ważny społecznie problem, w zakresie diagnostyki, leczenia i postępowania środowiskowego.

Zajęcia 15. Możliwości rehabilitacji wybranych uszkodzeń mózgowych.

Uszkodzenia mózgu są mało podatne na zabiegi rehabilitacyjne. Częściej obserwuje się spontaniczne cofanie się objawów schorzenia. W niektórych przypadkach rozważa się możliwość wpływu na środowisko chorego, czasem współistniejące próby tworzenia u osoby

poszkodowanej nowych schematów postępowania.

Literatura podstawowa

1. Ogden, J.A. (2005). *Fractured Minds. A Case-Study Approach to Clinical Neuropsychology*. Oxford: Oxford University Press.
2. Blumenfeld, H. (2000). *Neuroanatomy through Clinical Cases*. Yale University School of Medicine Sinaur Associations.
3. Martin, G.N. (2001). *Neuropsychologia*. Warszawa: PZWL.
4. Herzyk, A. (2005). *Wprowadzenie do neuropsychologii klinicznej*. Warszawa: Scholar.

Literatura uzupełniająca

1. Jodzio, K. (2008). *Neuropsychologia intencjonalnego działania*. Warszawa: Scholar.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologiczne doradztwo zawodowe

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład;
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr hab. Bohdan Rożnowski
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15;
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	dr hab. Bohdan Rożnowski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi poradnictwa psychologicznego, a szczególnie poradnictwa zawodowego (doradztwa zawodowego) oraz specyfiki pracy doradcy zawodowego w systemie edukacji i służb zatrudnienia.

Zamierzone efekty kształcenia

Student po wykładzie i pozytywnym zdaniu egzaminu: zna specyfikę pracy doradcy zawodowego, zna podstawowe teorie wyboru zawodu i rozwoju kariery zawodowej (teorie czynnikowe, psychodynamiczne, rozwojowe i poznawcze, odróżnia rolę doradcy zawodowego od pośrednika pracy, zna i rozumie mechanizm trudności podejmowania decyzji wyboru zawodu w świetle różnych teorii indezyjności, zna narzędzia przydatne w pracy doradcy zawodowego.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład,

Rzutnik multimedialny, komputer, charakterystyka zawodów Min. Pracy i Polityki Społecznej.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin

Treści programowe

Zajęcia 1.

Charakterystyka zawodu doradcy zawodowego na podstawie analizy charakterystyki zawodów MPiPS.

Zajęcia 2.

Poradnictwo zawodowe na tle innych form poradnictwa psychologicznego

Zajęcia 3.

Historyczne zmiany refleksji nad zawodami i ich wyborem

Zajęcia 4.

Aktualność kategorii „zawód” na tle zmian zachodzących na rynku pracy.

Zajęcia 5.

Model poradnictwa zawodowego

Zajęcia 6.

Socjologiczne teorie wyboru zawodu

Zajęcia 7.

Teorie wyboru zawodu odwołujące się do cech i czynników.

Zajęcia 8.

Psychodynamiczne teorie wyboru zawodu

Zajęcia 9.

Rozwojowe teorie wyboru zawodu

Zajęcia 10.

Poznawcze teorie wyboru zawodu

Zajęcia 11.

Strategie świadczenia usług doradczych wg B. Wojtasik

Zajęcia 12.

Metody pracy doradcy zawodowego

Zajęcia 13.

Narzędzia diagnostyczne w pracy doradcy zawodowego

Zajęcia 14.

Specyfika pracy z młodzieżą i pracy z dorosłymi

Zajęcia 15.

Źródła trudności w podejmowaniu decyzji zawodowych

Literatura podstawowa

1. Bańka A. (2005). *Zawodoznawstwo, Doradztwo zawodowe, Pośrednictwo pracy: Psychologiczne Metody i Strategie Pomocy Bezrobotnym*. Poznań: Print-B.
2. Kargulowa, A. (2010). *O teorii i praktyce poradnictwa*. Warszawa: PWN.
3. Paszkowska-Rogacz, A. (2004). *Metody pracy z grupą w poradnictwie zawodowym*, Warszawa: KOWEŻiU.
4. Bańka A. (2006). *Kapitał kariery – uwarunkowania, rozwój i adaptacja do zmian organizacyjnych oraz strukturalnych rynku pracy*, w: Z. Ratajczak, A. Bańka, E. Turska (red.) *Współczesna psychologia pracy i organizacji*, Katowice: Wyd. Uniwersytetu Śląskiego.
5. Bolles R.N. (1993). *„Spadochron” praktyczny podręcznik dla osób planujących karierę, szukających pracy i zmieniających zawód*. Warszawa; Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych.

Literatura uzupełniająca

1. Arnett J.J. (2006). *Emerging adulthood: understanding the new way of coming of age*. W: J.J. Arnett, Tanner J.L. (red.) *Emerging adults in America: Coming of age in the 21st century 3-20* Washington, DC: American Psychological Association Press.
2. De Cuyper N., De Witte H., & Isaksson, K. (2005). *Temporary employment in Europe. Conclusions*. In N. De Cuyper, K. Isaksson, & H. De Witte (Eds.), *Employment contracts and well-being among European workers* (p. 225-244). Hampshire: Ashgate Publishing.
3. *Diagnoza społeczna 2009* (2009). J. Czapiński, T. Panek (red.) Warszawa: Rada Monitoringu Społecznego.
4. Dobiesz-Żarczyńska A. (2008). *Adaptacja nowego pracownika do pracy w przedsiębiorstwie*. Kraków: Oficyna Wolters Kluwer

5. Fugate M., Kinicki A.J., Ashforth B.E. (2004). Employability: A psycho-social construct, its dimensions and applications. *Journal of Vocational Behavior*, 65,(1), 14-38.
6. Ertelt, B-J., Schulz, W.E. (2010). *Podstawy doradztwa kariery*, Warszawa-Kraków: NFDK.
7. Rożnowski, B. (2009). *Przechodzenie młodzieży z system edukacji na rynek pracy*, Lublin: Wyd. KUL.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Poradnictwo psychologiczne

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Bernarda Bereza
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	7
Prowadzący zajęcia	dr Bernarda Bereza

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest podanie podstawowych informacji niezbędnych adeptowi psychologii, mającemu (w założeniu) kontakt z osobą poszukującą pomocy psychologicznej. Tak, by uczyć go pomagać innym – nie szkodząc, w tym: poznać swoje możliwości i ograniczenia pracy w zawodzie.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Student nabywa wiedzę odnośnie możliwości i ograniczeń w zawodzie psychologa (zna różnice pomiędzy poradnictwem psychologicznym a psychoterapią, kompetencjami i uprawnieniami psychologa i innych osób pomagających profesjonalnie i nieprofesjonalnie). Zna etiologię powstawania symptomów, strukturę procesu pomagania, fazy zmiany terapeutycznej, przyczyny sukcesów i niepowodzeń w terapii (wie, jakie znaczenie pełni relacja pomiędzy osobą pomagającą a wspomaganą oraz co to jest sojusz terapeutyczny).

Umiejętność: Student jest przygotowany do przeprowadzenia pierwszych konsultacji psychologicznych (umie rozpoznać wzorzec objawu, czynniki prognostyczne w terapii, etap gotowości pacjenta do zmiany oraz zastosować podstawowe interwencje pomocowe). Potrafi trafnie pokierować procesem pomagania (wsparcie psychiczne, poradnictwo vs trafne odesłanie do specjalistów).

Postawy: Wykład poprzez podawane treści uwrażliwia studentów na drugiego człowieka. Kształtuje postawę akceptacji i poszanowania dla tego, co prezentuje osoba poszukująca pomocy psychologicznej. Rozumienia znaczenia objawu w szerszym (systemowym) kontekście.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład konwencjonalny (tradycyjny) z wykorzystaniem prezentacji (rzutnik multimedialny, laptop, rzutnik pisma).

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin ustny – 100% (na podstawie treści z wykładu), równoległe uczestnictwo w ćwiczeniach.

Treści programowe

- Zajęcia 1. Zapoznanie z problematyką wykładu (omówienie treści wykładu, warunków zaliczenia, wprowadzenie podstawowych pojęć).
- Zajęcia 2. Definiowanie poradnictwa psychologicznego. Różnicowanie poradnictwa psychologicznego i psychoterapii (zakres kompetencji, wymogi szkoleniowe, specyfika kształcenia).
- Zajęcia 3. Typologia osób pomagających (profesjonalni pomagający, pomagający bez specjalistycznego przygotowania, nieprofesjonalni pomagający). Zalety i słabe strony nieprofesjonalnego i profesjonalnego pomagania.
- Zajęcia 4. Klasyfikacja pomagania (pomaganie ze względu na: cel, typ relacji, kompetencje i motywację).
- Zajęcia 5. Struktura procesu pomagania (osoba pomagająca, osoba wspomagana, relacja pomagania). Atrybuty osoby pomagającej i wspomaganej.
- Zajęcia 6. Czynniki wpływające na efekt pomagania (wg S. Rosenzweiga, B. Wampolda, J.D. Frank & J.B. Frank, Grensavage i Norcross, M. Lambert, C. Norcross i M.R. Goldfried).
- Zajęcia 7. Etiologia powstawania symptomów (wg J. Haley'a, R. Fisch'a, P. Watzlawicka, J.H. Weaklanda). Podejście skoncentrowane na formie i funkcji (znaczenie i funkcje symptomów wg Haley'a, Madaes, Papp), podejście skoncentrowane na procesie i błędnym kole.
- Zajęcia 8. Fazy pomagania (faza wstępna: diagnozowanie, budowanie sojuszu terapeutycznego, motywowanie; interwencje właściwe; faza końcowa).
- Zajęcia 9. Fazy zmiany terapeutycznej (wg Prochaska, DiClemente).
- Zajęcia 10. Pozycje pacjenta (wg S. de Shazer'a).
- Zajęcia 11. Pierwsza konsultacja psychologiczna (nawiązanie kontaktu, wstępne informacje, kontekst zgłoszenia, informacje kliniczne, pogłębienie diagnozy DSM-IV – ocena stopnia dysfunkcji/wtórne zyski, wcześniejsze terapie i przyczyny zakończenia, rozpoznanie oczekiwań pacjenta, trafne odesłanie lub zawarcie kontraktu terapeutycznego lub kontrakt na kontynuację konsultacji lub inną usługę = ustalenie celu).
- Zajęcia 12. Poznawanie wzorca objawu (poziom behawioralny opis, emocjonalny i poznawczy).
- Zajęcia 13. Selekcja do terapii, czynniki prognostyczne (m.in. wg L. Beutler'a).
- Zajęcia 14. Zawieranie umowy terapeutycznej (kontrakt na początku terapii, kontrakt na każdej sesji).
- Zajęcia 15. Omówienie przykładów interwencji oraz podstawowych zasad odnośnie dawania zadań terapeutycznych (wg B. O'Hanlona). Rozpoznawanie i rozumienie kanałów pacjenta, praca z zasobami (M. Erickson), metoda pytań tzw. cudotwórczych (de Shazera), zadania ukierunkowane na zmianę wzorca objawu (podważanie myśli automatycznych, przewartościowanie, zakłócenia wzorca), interwencje paradoksalne, zadania percepcyjne, zadania budujące umiejętności, zadania zagadkowe (rytuały, praca poprzez metafory, praca w hipnozie, spożytkowanie).

Literatura podstawowa

1. Okun, B.F. (2002). *Skuteczna pomoc psychologiczna*. Warszawa: Instytut Psychologii Zdrowia PTP.

Literatura uzupełniająca

1. Gruszczyńska-Młodożeniec, A., Pierzgalska, K. (2004). Szkolenia z psychoterapii. *Wiadomości Psychiatryczne*, 3 (7), 219-232.
2. Jędrasik-Styła, M., Styła, R. (2009). Psychoterapia integracyjna: podejście eklektyczne, asymilatywne, integracji oraz czynniki wspólne. *Psychoterapia*, 2(149), 5-16.

3. Lebow, J. (2006). *Research for the Psychotherapist. From Science to Practice*. New York: Routledge.

7.2 IV rok Ćwiczenia obowiązkowe dla wszystkich

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychiatria

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych –Instytut Psychologii KUL
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr med. Marta Kaczyńska, lek. med. Adam Kojtych, dr med. Halina Dubas-Ślemp, dr med. Aneta Tylec, dr med. Małgorzata Wołynia, lek. med. Artur Kochoński, lek. med. Inga Ujma, lek med. Justyna Pawężka, lek. med. Anna Zaręba, lek. med. Iwona Partyka, lek. med. Justyna Sajkiewicz
Wymagania wstępne	-
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	10
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	dr med. Marta Kaczyńska, lek. med. Adam Kojtych, dr med. Halina Dubas-Ślemp, dr med. Aneta Tylec, dr med. Małgorzata Wołynia, lek. med. Artur Kochoński, lek. med. Inga Ujma, lek med. Justyna Pawężka, lek. med. Anna Zaręba, lek. med. Iwona Partyka, lek. med. Justyna Sajkiewicz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie studentów psychologii z elementami psychiatrii, poznanie objawów psychopatologicznych, diagnostyka podstawowych jednostek chorobowych w psychiatrii, praca z pacjentem psychiatrycznym.

Zamierzone efekty kształcenia:

Student nabyte wiedzę z zakresu procedur i technik badania psychiatrycznego. Będzie potrafił rozpoznawać objawy psychopatologiczne i wnioskować na ich podstawie o jednostkach chorobowych.

Student nabyte podstawowe umiejętności z zakresu diagnozy objawów psychopatologicznych, zespołów oraz jednostek chorobowych; Będzie potrafił przeprowadzić wywiad diagnostyczny z osobą zaburzoną psychicznie i poprawnie zinterpretować jego treści.

Dodatkowo kontakt Studenta z osobami chorymi pozwoli na zweryfikowanie stereotypów związanych z funkcjonowaniem osoby chorej psychicznie. Student będzie bardziej otwarty i wrażliwy na potrzeby osób z zaburzeniami psychicznymi. Łatwość kontaktu z nimi

Metody i pomoce dydaktyczne

Praca z indywidualnym przypadkiem, praca z grupą.

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie na ocenę poprzez przeprowadzenie wywiadu klinicznego z pacjentem chorym psychicznie na terenie szpitala psychiatrycznego.

Treści programowe

Zajęcia 1. Zapoznanie Studentów ze specyfiką funkcjonowania placówki - Szpitala Neuropsychiatrycznego im. Prof. Mieczysława Kaczyńskiego w Lublinie.

Zajęcia 2. Objawy psychopatologiczne, zespoły zaburzeń psychicznych, diagnostyka różnicowa.

Zajęcia 3. Psychiatria dzieci i młodzieży, upośledzenie umysłowe, zaburzenia rozwojowe.

Zajęcia 4. Zaburzenia osobowości, osobowość antysocjalna – diagnoza, prognoza, postępowanie.

Zajęcia 5. Uzależnienia - diagnoza, prognoza, postępowanie.

Zajęcia 6. Zaburzenia odżywiania się. Anoreksja, bulimia - diagnoza, prognoza, postępowanie.

Zajęcia 7. Schizofrenia i psychozy z grupy schizofrenii - diagnoza, prognoza, postępowanie.

Zajęcia 8. Zaburzenia nastroju. Zaburzenia lękowe. Diagnoza, prognoza, postępowanie.

Zajęcia 9. Psychiatria sądowa, rola biegłego psychiatry i psychologa w procesie karnym i cywilnym. Zasady opiniowania psychiatrycznego. Środki zabezpieczające.

Zajęcia 10. Zaliczenie przedmiotu.

Literatura podstawowa

1. Cierpiałowska L. (2009). Psychopatologia. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.

2. Rybakowski J. (2009). Psychiatria. Podstawy psychiatrii. Tom 1. Wydanie 2. Wrocław: Elsevier Urban & Partner.

3. Meyer R. (2003). Psychopatologia. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

1. ICD-10 (1998). Rozdział V. Klasyfikacja zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania. Kraków-Warszawa: Wydawnictwo Vesalius.

2.

Literatura uzupełniająca

1. Pużyński S. (2003). Leksykon psychiatrii. Warszawa: PZWL.

2. Rybakowski J. (2010). Psychiatria – Sedno. Tom 1 i 2. Wrocław: Elsevier Urban & Partner.

3. Rudin J. (1992). Psychoteria i religia. Warszawa: Solarium.

4. Zyss T. (2009). Elektrowstąsy. Wprowadzenie do bioelektrycznej natury zaburzeń depresyjnych. Kraków: Wydawnictwo Medyczne.

5. Zyss T. (2009). Orzecznictwo Rentowe. Kraków: Wydawnictwo Medyczne.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia religii

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Jacek Śliwak, prof. KUL, dr Marek Jarosz, dr Jerzy Szymoła
Wymagania wstępne	Udział w wykładzie z psychologii religii
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	dr Marek Jarosz, dr Jerzy Szymoła

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Ćwiczenia służą pogłębieniu wybranych treści wykładu z psychologii religii. Ich celem jest przekazanie wiedzy odnośnie sposobów operacjonalizacji pojęcia religijności oraz stosowanych w psychologii religii procedur i metod badawczych. Mają one przygotować studentów do prowadzenia badań nad uwarunkowaniem i funkcją religijności.

Zamierzone efekty kształcenia:

Pierwszym zamierzonym efektem kształcenia jest dostarczenie wiedzy z zakresu metodologii badań psychologii religii. Służy ona pogłębieniu psychologicznego rozumienia zjawiska religijności i poznaniu zasad tworzenia problemów badawczych. Obejmuje ona także znajomość wybranych metod badawczych, sposobów przeprowadzania badań, zasad obliczania wyników i reguł ich interpretacji.

Praktyczne wykorzystanie posiadanej wiedzy dokonuje się poprzez prowadzenie przez studentów badań z zastosowaniem poznanych narzędzi badawczych. Dzięki temu nabywają oni kompetencji do samodzielnego prowadzenia empirycznych eksploracji oraz interpretacji uzyskanych danych. Kompetencje te obejmują także zdolność łączenia badanych wymiarów religijności z określonym zapleczem teoretycznym, leżącym u podstaw konstrukcji wykorzystywanych metod badawczych. Analiza interkorelacji różnych wymiarów religijności, prowadzona na podstawie badań studentów, sprzyja postrzeganiu przez nich religijności jako zjawiska wielowymiarowego.

Omawiane w ramach prezentacji metod osobowościowe, psychospołeczne i kulturowe korelaty wymiarów religijności sprzyjają integracji psychologicznej wiedzy studentów o uwarunkowaniach i funkcji religijności w życiu jednostki. Dzięki temu wzmacniana jest ciekawość poznawcza uczestników ćwiczeń i motywacja do prowadzenia dalszych, samodzielnych poszukiwań badawczych.

Metody i pomoce dydaktyczne

Ćwiczenia są prowadzone z wykorzystaniem rzutnika multimedialnego. Studenci otrzymują komplet metod badawczych w wersji papierowej wraz z kluczami.

Forma i warunki zaliczenia

Podstawą zaliczenia ćwiczeń są: pozytywna ocena ze sprawdzianu pisemnego (75%), przeprowadzenie badań własnych (25%).

Treści programowe

Zajęcia 1.

Omówienie treści programowych oraz formy i warunków zaliczenia ćwiczeń.

Psychologiczne koncepcje religijności.

Zajęcia 2.

Procedura badań psychologicznych.

Zajęcia 3.

Skala Postaw Religijnych (C-I-K) W. Prężyny (konstrukcja, wymiary, sposób obliczania wyników, korelaty).

Zajęcia 4.

Skala Religijności Personalnej (SRP) R. Jaworskiego (konstrukcja, wymiary, sposób obliczania wyników, korelaty).

Zajęcia 5.

Skala Spójności Przekonań Religijnych (SSPR) W. Chaima (konstrukcja, wymiary, sposób obliczania wyników, korelaty).

Zajęcia 6.

Skala Lęku i Fascynacji (SLiF) J. Szymołona (konstrukcja, wymiary, sposób obliczania wyników, korelaty).

Zajęcia 7.

Skala Relacji Religijnych (SRR) D. Hutsebaut`a (konstrukcja, wymiary, sposób obliczania wyników, korelaty).

Zajęcia 8.

Skala Relacji do Boga (SRDB) M. Jarosza (konstrukcja, wymiary, sposób obliczania wyników, korelaty).

Zajęcia 9.

Skala Przekonań Poskrytycznych (SRP) D. Hutsebaut`a (konstrukcja, wymiary, sposób obliczania wyników, korelaty).

Zajęcia 10.

Skala Centralności (C-15) S. Hubera (konstrukcja, wymiary, sposób obliczania wyników, korelaty).

Zajęcia 11.

Religijność zewnętrzna i wewnętrzna w koncepcji G. Allporta

Zajęcia 12.

Analiza interkorelacji omawianych wymiarów religijności.

Zajęcia 13.

Przegląd wyników badań nad funkcją religijności.

Zajęcia 14.

Kolokwium.

Zajęcia 15.

Perspektywy badań psychologii religii. Podsumowanie zajęć.

Literatura podstawowa:

1. Prężyna, W. (1977). Motywacyjne korelaty centralności przedmiotu postawy religijnej. *Roczniki Filozoficzne*, 4, 1-165.

2. Jaworski, R. (1989). *Psychologiczne korelaty religijności personalnej*. Lublin: RW KUL.

3. Chaim, W. (1991). *Psychologiczna analiza religijności niespójnej*. Lublin: RW KUL

4. Szymołon, J. (1999). *Lęk i fascynacja: Osobowościowe korelaty lęku i fascynacji w przeżyciu religijnym*. Lublin. RW KUL.

3. Jarosz, M. (2003). *Interpersonalne uwarunkowania religijności*. Lublin: TN KUL.

4.

Literatura uzupełniająca

1. Grzymała-Moszczyńska, H. (2004). *Religia a kultura. Wybrane zagadnienia z kulturowej psychologii religii*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
2. Paloutzian, R. F., Park, C. L. (red.), (2005). *Handbook of the psychology of religion and spirituality*. New York: The Guilford Press.
3. Favazza, A. (2006). *Religia i psychologia*. Warszawa: Świat Książki.
4. Grom, B. (2009). *Psychologia religii. Ujęcie systematyczne*. Kraków: WAM.
5. Król, J. (2002). *Psychologiczne aspekty badania fenomenu religii*. Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego.
6. Kuczkowski S. (1998). *Psychologia religii*. Kraków: WAM.
7. Bronk, A. (1996). *Nauka wobec religii*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
8. Chlewiński, Z. (1982). *Psychologia religii*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
9. Głaz, S. (red.) (2006). *Podstawowe zagadnienia psychologii religii*. Kraków: WAM.
10. Grzymała-Moszczyńska, H. (1991). *Psychologia religii. Wybrane zagadnienia*. Kraków: NOMOS.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychoterapia

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Krzysztof Ciepliński, mgr Halina Maciejewska
Wymagania wstępne	Uczestnictwo w wykładzie z psychoterapii
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	dr Krzysztof Ciepliński, mgr Halina Maciejewska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Nabywanie przez uczestników podstawowych kompetencji psychologicznych oraz zapoznanie z zasadami wykorzystania różnorodnych technik psychologicznych, stosowanych na kolejnych etapach procesu psychoterapii grupowej. Zasadą jest losowy dobór grupy, dobrowolność udziału w poszczególnych ćwiczeniach oraz troska o emocjonalne bezpieczeństwo uczestników.

Zamierzone efekty kształcenia:

Zajęcia umożliwiają uczestnikom bezpośrednie i praktyczne zapoznanie się z podstawowymi formami i technikami psychologicznej pracy grupowej. Studenci nabędą doświadczenia i kompetencje związane ze stosowaniem wybranych technik werbalnych i niewerbalnych (pantomimicznych, psychogimnastycznych, poszerzających ekspresję i kontakt bezślowy), elementów psychodramy wg Moreno, muzykoterapii aktywnej i receptywnej, choreoterapii, arteterapii, relaksacji i wizualizacji. Dobór ćwiczeń oraz forma prowadzenia zajęć służyć zaistnieniu oraz rozwojowi spójności grupowej. Uczestnicy nauczą się rozpoznawać w praktyce wybrane elementy i zjawiska procesu grupowego, zwiększą samoświadomość oraz umiejętności adekwatnej ekspresji przeżywanych emocji, nabędą lub pogłębią posiadaną wiedzę i umiejętności bezpośredniego komunikowania się. W efekcie, zwiększą własną wrażliwość i otwartość w sytuacjach społecznych. Skutkiem uczestnictwa będzie wzrost posiadanych kompetencji interpersonalnych, niezbędnych dla właściwego rozumienia zachowań społecznych oraz świadczenia różnych form pomocy psychologicznej.

Metody i pomoce dydaktyczne

Zajęcia prowadzone są metodą warsztatowo-treningową, w formie bloków dydaktycznych. Zakładają wykorzystanie materiałów plastycznych, instrumentów muzycznych, chust, materacy i karimat. Obowiązuje strój treningowy.

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie bez oceny, na podstawie czynnego uczestnictwa w zajęciach w pełnym wymiarze czasowym.

Treści programowe

Blok 1.

Przedstawienie się uczestników, omówienie celów i zasad pracy grupy. Zawarcie kontraktu grupowego.

Blok 2.

Rozgrzewka, ćwiczenia niewerbalnych zachowań komunikacyjnych w grupie, techniki socjograficzne.

Blok 3.

Elementy pantomimy, psychogimnastyki i psychodramy. Wyrażanie informacji zwrotnych. Ćwiczenie werbalnych zachowań komunikacyjnych w grupie.

Blok 4.

Komunikacja werbalna i niewerbalna w parach. Relaks. Podsumowanie I dnia ćwiczeń.

Blok 5.

Puls poranny, rozgrzewka, identyfikacja i ekspresja emocji (ćwiczenia w grupie i w parach). Elementy choreoterapii i muzykoterapii aktywnej.

Blok 6.

Elementy psychodramy - gra grupowa.

Blok 7.

Analiza zachowań interpersonalnych uczestników. Udzielanie informacji zwrotnych.

Blok 8.

Odreagowanie, budowanie spójności grupowej. Zastosowanie technik arteterapeutycznych.

Blok 9.

Techniki domykające grupę. Podsumowanie i komunikacja indywidualnych doświadczeń związanych z pracą w grupie. Ocena zajęć przez uczestników.

Blok 10.

Omówienie głównych elementów doświadczenia grupowego. Odpowiedzi na pytania uczestników.

Literatura podstawowa

5. Bernard, H. S., MacKenzie, K. R. (red.). (2000). *Podstawy terapii grupowej*. Gdańsk: GWP.
1. Schneider Corey, M., Corey, G. (2002). *Grupy. Metody grupowej pomocy psychologicznej*. Warszawa: IPZ.
2. Tryjarska, B. (2006). Psychoterapia grupowa, W: L. Grzesiuk (red.), *Psychoterapia. Praktyka* (s. 17-72). Warszawa: Eneteia Psychologii i Kultury.
3. Vinogradov, S., Yalom I. D. (2007). *Psychoterapia grupowa. Krótki przewodnik dla terapeutów*. Warszawa: IPZ PTP.
4. Yalom, I., Leszcz, M. (2006). *Psychoterapia grupowa. Teoria i praktyka*. Kraków: UJ.

Literatura uzupełniająca

1. Bielańska A. (red.). (2009). *Psychodrama. Elementy teorii i praktyki*. Warszawa: Psychologii i Kultury.
2. Leder, S., Karwasarski, B. B. (red.). (1983). *Psychoterapia grupowa*. Warszawa: PZWL.
3. McKay, M., Davis, M., Fanning, P. (2002). *Sztuka skutecznego porozumiewania się*. Gdańsk: GWP.
4. Rogers, C. G. (1991). *Terapia nastawiona na klienta. Grupy spotkaniowe*. Wrocław: Thezaurus-Press.
5. Sikorski, W. (2002). *Bezśłowne komunikowanie się w psychoterapii*. Kraków: „Impuls”.
6. Sikorski, W. (2009). *Werbalne i niewerbalne oddziaływania w psychoterapii*. Warszawa: Engram.
7. Thiel, E. (1997). *Komunikacja niewerbalna. Mowa ciała*. Wrocław: Astrum.
8. Thopson, P. (1998). *Sposoby komunikacji interpersonalnej*. Poznań: Zysk i S-ka

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia rehabilitacji - ćwiczenia

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL; dr G. Wiącek; mgr M.M. Kulik
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	Mgr M.M. Kulik

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie studentów z celowym i świadomym oddziaływaniem psychologicznym na osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności (intelektualna, motoryczna, sensoryczna i somatyczna), gdzie niepełnosprawność może mieć charakter względnie trwałego stanu.

Zamierzone efekty kształcenia:

Po zakończeniu ćwiczeń student szczegółowo definiuje omawiane w toku zajęć niepełnosprawności, charakteryzuje funkcjonowanie osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności - w tym rozróżnia upośledzenie umysłowe od demencji, zahamowania i opóźnienia rozwoju intelektualnego oraz obniżenia poziomu funkcji intelektualnych; interpretuje autyzm jako przyczynę niepełnosprawności, wymienia kryteria diagnostyczne tego zaburzenia rozwojowego, przytacza metody terapii autyzmu. Student po ukończeniu zajęć nazywa i identyfikuje sposoby podstawowych oddziaływań podejmowanych przez psychologa w kontakcie z osobą z niepełnosprawnością sensoryczną (osoby niewidome, niesłyszące, głuchoniewidome). Student określa cele i sposoby rehabilitacji osób z poszczególnymi rodzajami niepełnosprawności, wyjaśnia uwarunkowania poszczególnych trudności doświadczanych przez te osoby niepełnosprawne, charakteryzuje funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w różnych sferach (np. fizycznej, psychicznej, społecznej). Student wyraża swoje sądy dotyczące różnych sposobów prezentowania osób niepełnosprawnych w mediach (refleksje nad filmem).

Metody i pomoce dydaktyczne

Podczas ćwiczeń wykorzystywane są różne metody dydaktyczne w tym zwłaszcza: pogadanka, miniwykład, praca w grupach, praca indywidualna, praca z tekstem, dyskusja, „burza mózgów”. Wśród stosowanych środków dydaktycznych znajdują się: komputer i rzutnik do przedstawiania prezentacji multimedialnych oraz filmów, środki słowne (podręczniki i środki drukowane), rzeczywiste przedmioty (np. sprzęt wykorzystywany przez osoby niewidome).

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie zajęć na ocenę. Ocenę końcową stanowi średnia ocen z kolokwium oraz pracy

pisemnej „Refleksja nad filmem w kontekście prezentowanej w nim niepełnosprawności”. Ponadto wymagana jest obecność na zajęciach, przygotowanie do zajęć i aktywność w czasie zajęć. Studenci zobowiązani są także, oprócz koniecznego usprawiedliwienia nieobecności, do odpracowania zajęć na których byli nieobecni z inną grupą, bądź zaliczenia podczas konsultacji z prowadzącym zajęcia.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Temat: Ćwiczenia wprowadzające do zagadnień z zakresu psychologii rehabilitacji oraz analiza postaw wobec osób niepełnosprawnych

- omówienie obszarów zagadnień psychologii rehabilitacji, które będą realizowane w tym semestrze
- zapoznanie z wymaganiami programowymi, kryteriami oceny, specyfika pracy na ćwiczeniach
- omówienie schematu pracy zaliczeniowej „Refleksje nad filmem w kontekście prezentowanej w nim niepełnosprawności”
- część zajęć prowadzona metodą warsztatową; postawy wobec osób niepełnosprawnych, indywidualne doświadczenia studentów związane z niepełnosprawnościami

Zajęcia 2.

Temat: Upośledzenie umysłowe a inne pojęcia

1. rozróżnienie pojęć znaczeniowo bliskich upośledzeniu umysłowemu a jednak nim nie będących
2. nabywanie sprawności w jednoznacznym nazywaniu obserwowanych i diagnozowanych funkcji umysłowych- praca na przykładach

Zajęcia 3.

Temat: Metody znajdujące zastosowanie w diagnozie psychospołecznego funkcjonowania osób z upośledzeniem umysłowym

- etapy procesu diagnostycznego w rehabilitacji,
- kryteria diagnostyczne oraz przegląd metod znajdujących zastosowanie w diagnozie osób z upośledzeniem umysłowym (zastosowanie i zakres ograniczeń)

Zajęcia 4.

Temat: Specyfika funkcjonowania osób z upośledzeniem umysłowym w różnych obszarach

- przebieg procesów poznawczych i emocjonalno-motywacyjnych osób z niepełnosprawnością umysłową z uwzględnieniem głębokości upośledzenia
- funkcjonowanie społeczne osób z niepełnosprawnością umysłową z uwzględnieniem głębokości upośledzenia

Zajęcia 5.

Temat: Zaburzenia mowy jako przyczyna niepełnosprawności

1. przyczyny i rodzaje zaburzeń mowy
2. wybrane elementy rehabilitacji zaburzeń mowy u dzieci niepełnosprawnych

Zajęcia 6.

Temat: Autyzm dziecięcy – jako przyczyna niepełnosprawności

1. etiologia autyzmu
2. kryteria diagnostyczne i ich zastosowanie w praktyce
  - oddziaływania rehabilitacyjne /terapeutyczne

Zajęcia 7.

Temat: Specyfika rozwoju dziecka z wrodzoną lub wcześniej nabytą dysfunkcją narządu ruchu

1. zaburzenia rozwoju psychomotorycznego,
  - dziecko z mózgowym porażeniem dziecięcym,

- formy rehabilitacji (w tym udział rodziny i psychologa)

Zajęcia 8.

Temat: Niepełnosprawność narządu ruchu — nagła i stopniowa utrata sprawności cz. I

1. Reakcje na nagłą i stopniową utratę sprawności fizycznej oraz przystosowanie do sytuacji nagłej i stopniowej utraty sprawności (zadania i czynniki)
2. Rehabilitacja osób przy stopniowej utracie sprawności fizycznej — zadania psychologa

Zajęcia 9.

Temat: Osoby niewidome i słabowidzące — ograniczenia w rozwoju i funkcjonowaniu

3. Problemy w poszczególnych sferach funkcjonowania osoby powodowane przez niepełnosprawność narządu wzroku (w tym zjawisko kompensacji)
4. Rehabilitacja psycho-pedagogiczna osób niewidomych i słabowidzących

Zajęcia 10.

Temat: Osoby niesłyszące i słabosłyszące — diagnoza uszkodzenia słuchu

5. Metody diagnozy uszkodzenia słuchu i omówienie audiogramu
6. Zespołowa rehabilitacja osoby z niepełnosprawnością słuchową

Zajęcia 11.

Temat: Niepełnosprawności sprzężone na przykładzie osób głuchoniewidomych

7. Charakterystyka osób głuchoniewidomych — zagadnienia definicyjne i różnicowanie grupy
8. Funkcjonowanie poznawcze osób głuchoniewidomych

Zajęcia 12.

Temat: Wczesna interwencja i stymulacja rozwoju dzieci z niepełnosprawnością

9. Uwarunkowania i metody wczesnej diagnozy dziecka z niepełnosprawnością
10. Przebieg i realizacja wczesnej stymulacji rozwoju dziecka z niepełnosprawnością

Zajęcia 13.

Temat: Kolokwium

Zajęcia 14.

Temat: Edukacja dzieci z niepełnosprawnością — uwarunkowania oraz omówienie prac zaliczeniowych i kolokwiów

11. Przebieg i metody edukacji dzieci z niepełnosprawnością
12. Problemy i uwarunkowania efektów edukacji integracyjnej

Zajęcia 15.

Temat: Zaliczenia

Literatura podstawowa

1. Frith U. (2008). *Autyzm. Wyjaśnienie tajemnicy*. Gdańsk: GWP.
2. Majewski T. (1995). *Edukacja i rehabilitacja osób głuchoniewidomych*. Warszawa: TPG, PZN.
3. Smith D.D. (2009). *Pedagogika specjalna*. Warszawa: Wyd. APS, Wyd. Nauk. PWN
4. Tarkowska T. (2005). Psychologiczne problemy osób niepełnosprawnych ruchowo. W: J. Kiwerski (red.), *Rehabilitacja medyczna*. Warszawa: Wyd. Lekarskie PZWL, s. 193-214.
5. Walther R. (2007). *Tyflopädagogika*. Gdańsk: GWP.

Literatura uzupełniająca

1. Błęszyński J.J. (red.) (2008). *Alternatywne i wspomagające metody komunikacji*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
2. Kirenko J., Parchomiuk M. (2006). *Edukacja i rehabilitacja osób z upośledzeniem umysłowym*. Lublin: Wyd. Akad. WSSP.

3. Lewartowska-Bobkowicz L. (2005). *Autyzm dziecięcy – zagadnienia diagnozy i terapii*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
4. Mazanek E. (red.) (1998). *Dziecko niepełnosprawne ruchowo. Cz. 3*. Warszawa: WSiP.
5. Ossowski R. (2005). Pedagogika niewidomych i niedowidzących. W: W. Dykcik (red.), *Pedagogika specjalna*. Poznań: Wyd. Naukowe UAM, s. 179-189.
6. Pisula E., Danielewicz D. (red.) (2007). *Rodzina z dzieckiem z niepełnosprawnością*. Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia.
7. Szczepankowski B. (2009). *Wspomaganie rozwoju dziecka niesłyszącego – audiofonologia pedagogiczna*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.
8. Tarkowski Z. (2001). Jąkanie. Giełkot. W: T. Gałkowski, G. Jastrzębowska (red), *Logopedia*, s. 462-476.
9. Wiącek G. (2008). *Efektywna integracja szkolna*. Lublin: TN KUL.
10. Zakrzewska-Pniewska B. (red.) (2002). *Stwardnienie rozsiane. Podręcznik dla pacjenta*. Warszawa-Lublin: Wydawnictwo MORPOL.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologiczne doradztwo zawodowe

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr Grzegorz Kida, mgr Piotr Mamcarz, dr Mariusz Wołońciej
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr Grzegorz Kida, mgr Piotr Mamcarz, dr Mariusz Wołońciej

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Na zajęciach studenci będą mieli za zadanie zdefiniować oraz podsumować zadania psychologicznego doradztwa zawodowego analizując wybrane teorie rozwoju zawodowego. Ich praktyczna interpretacja ma odbywać się poprzez opisywanie i interpretowanie właściwego modelu wyboru zawodu w oparciu o cechy zawodu i jednostki z wykorzystaniem właściwych narzędzi psychologicznego pomiaru. Celem ćwiczeń będzie też przyswojenie podstawowych metod i strategii pomocy różnym grupom klientów doradcy zawodowego zwłaszcza osobom bezrobotnym.

Zamierzone efekty kształcenia:

Studenci na zajęciach mają zapoznać się z teoretycznymi i praktycznymi podstawami doradztwa zawodowego. Celem jest poznanie przez nich metod i technik wykorzystywanych w poradnictwie zawodowym poprzez właściwe ukształtowanie lub udoskonalenie umiejętności praktycznych w zakresie doradztwa zawodowego. Przewidywana jest praktyczna weryfikacja wiedzy poprzez prezentację warsztatu doradcy zawodowego w jego miejscu pracy

Spodziewane jest rozwinięcie umiejętności związanych z poruszaniem się po współczesnym rynku pracy poprzez pełniejsze zrozumienie zachowań grupowych i indywidualnych, co ułatwi pracę z potencjalnymi klientami.

Studenci mają za zadanie - poznanie założeń i zasad sporządzania opinii psychologicznych w doradztwie zawodowym oraz opanowanie umiejętności związanych z procedurami pomiaru i oceny wyników prowadzonych badań w zakresie doradztwa zawodowego oraz opracowywania zawodowej ekspertyzy doradczej

Zajęcia mają pomóc w zrozumieniu zasad osobistego rozwoju zawodowego i wyboru życiowej drogi zawodowej oraz zrozumienie charakterystycznych dla zawodów problemów, zagadnień i dylematów etycznych.

Metody i pomoce dydaktyczne

Praca w grupach, praca indywidualna, dyskusja, studium przypadku, odgrywanie ról, zajęcia terenowe – wizyta u doradcy zawodowego

Rzutnik multimedialny, testy, rekwizyty do ćwiczeń

Forma i warunki zaliczenia

Prace pisemne w tym stworzenie charakterystyki zawodu – 40 %, kolokwium – 40 %, aktywność na zajęciach – 20 %

Treści programowe

Zajęcia 1.

Studenci definiują pojęcia doradztwa, poradnictwa oraz orientacji zawodowej oraz pośrednictwa pracy

Analizując poszczególne usługi doradztwa zawodowego pomagają osobie radzącej się sporządzić indywidualną ścieżkę zawodową zgodnie z:

- z jej możliwościami i zainteresowaniami z punktu widzenia dostosowania zawodowego;
- z możliwościami zawodowymi na rynku pracy;
- z warunkami ekonomicznymi określonych prac i zawodów;
- z przeciwwskazaniami i szczególnymi wymaganiami z punktu widzenia minimalnego i najlepszego poziomu dostosowania zawodowego;
- ze sposobami poszukiwania pracy;
- ze sposobami kontaktowania się z pracodawcą.

Zajęcia 2.

Studenci definiują i opisują różne typy i modele doradztwa zawodowego, ich istotę.

Porównują z zachowaniem krytycznego spojrzenia zalety i wady każdego z typów.

Zajęcia 3.

Studenci definiują czym jest zawód, interpretują klasyfikacje zawodów, opisują czym jest zawodoznawstwo. Omawiane jest zjawisko pojawiania się i zanikania zawodów.

Zajęcia 4.

Omawiane są metody pracy doradcy zawodowego z poszczególnymi grupami klientów.

Prezentowane są m.in. metody pracy z osobami niepełnosprawnymi, osobami starszymi, młodzieżą, kobietami i mężczyznami, osobami odmiennymi kulturowo.

Zajęcia 5.

Studenci opisują psychologiczną sytuację bezrobocia. Definiują jego przyczyny, skutki, zapobieganie.

Zajęcia 6.

Uczestniczą w ćwiczeniu praktycznym, którego celem jest próba wejścia w rolę doradcy zawodowego i zaproponowanie odpowiedniego modelu doradztwa, metod diagnostycznych oraz środków zaradczych wobec problemów prezentowanych przez fikcyjnych klientów.

Zajęcia 7.

Studenci sporządzają przykładową diagnozę zawodową przy wykorzystaniu dostępnych narzędzi pomiaru psychologicznego i zawodowego. Interpretują je w oparciu o:

- (1) analizę psychologiczną stanowiska pracy w celu określenia, jakie czynniki psychologiczne i psychospołeczne będą niezbędne dla właściwego wykonywania zadań;
- (2) określenie zestawu właściwości, którymi powinien charakteryzować się pracownik pracujący na tym stanowisku;
- (3) dobór i adaptacja metod i technik diagnozy psychologicznej;
- (4) przeprowadzenie badań kandydatów na to stanowisko;
- (5) sporządzenie charakterystyk psychologicznych;
- (6) analizę całościową dokumentacji osobowej oraz danych psychologicznych i podjęcie decyzji o zatrudnieniu.

Zajęcia 8.

Studenci prezentują fazy rozwoju zawodowego dokonując ich krytycznej charakterystyki.

Wyszukują właściwe implikacje do praktyki doradztwa zawodowego wybranych teorii

poradnictwa zawodowego.

Zajęcia 9.

Studenci porównują doradztwo zawodowe i personalne. Omawiają proces selekcji na stanowiska wymagające szczególnych kwalifikacji.

Zajęcia 10.

Kolokwium.

Zajęcia 11.

Omówienie systemu poradnictwa zawodowego w Polsce. Zaprezentowanie placówek zatrudniających doradców zawodowych.

Zajęcia 12.

Praktycznie zapoznanie się z funkcjami i zadaniami doradcy zawodowego w jego miejscu pracy.

Zajęcia 13.

Omówienie wybranych metod poradnictwa grupowego w poradnictwie zawodowym

Zajęcia 14.

Prezentacja charakterystycznych problemów, w tym etycznych związanych z poradnictwem zawodowym.

Zajęcia 15.

Zaliczenie ustne

Literatura podstawowa

1. Bańka, A. (2003). *Zawodoznawstwo, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy. Psychologiczne metody i strategie pomocy bezrobotnym*. Poznań: Print B.
2. Paszowska-Rogacz, A. (2003). *Psychologiczne podstawy wyboru zawodu. Przegląd koncepcji teoretycznych*. Warszawa: KOWEZiU.
3. Sarzyńska, E. (2007). *Doradca zawodowy w środowisku bezrobotnych*. Lublin: Wyd. UMCS.
4. Paszowska-Rogacz, A. (2009). *Doradztwo zawodowe. Wybrane metody badań*. Warszawa: Difin
5. Wojtasik, B. (1997). *Warsztat doradcy zawodu. Aspekty pedagogiczno – psychologiczne*. Warszawa: Wydawnictwo Szkolne PWN

Literatura uzupełniająca

1. Jahoda, M., Lazarsfeld, P. F., Zeisel, H. (2007). *Bezrobotni Marienthalu*. Warszawa: Oficyna Naukowa.
2. Nowacki T. W. (1999). *Zawodoznawstwo*. Radom: ITE.
3. Cieślukowska, D., Kownacka, E., Olczak, E., Paszkowska – Rogacz (2006). *Doradztwo zawodowe a wyzwania międzykulturowe*. Warszawa: KOWEZiU.
4. Czerkawska, A., Czerkawski, A. (2005). *Etyczny wymiar poradnictwa zawodowego*. Warszawa: KOWEZiU.
5. Rożnowski, B. (2009). *Przechodzenie młodzieży z systemu edukacji na rynek pracy: Analiza kluczowych pojęć dotyczących rynku pracy u młodzieży*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
6. Otrębski, W. Rożnowski, B. (2008). *Sytuacja psychologiczna osób z niepełnosprawnością na rynku pracy*. Lublin: Instytut Rynku Pracy.
7. Skłodowski, H.(red)(1999), *Psychologiczna problematyka doradztwa zawodowego. Materiały do studiowania*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
8. Paszkowska-Rogacz, A., Tarkowska, M. (2004). *Metody pracy z grupą w poradnictwie zawodowym*. Warszawa: KOWEZ iU.
9. Hebda, P. , Madejski, J. (2004). *Zawód z pasją. Co robić? Kim być? Praktyczny przewodnik po rynku pracy*. Bielsko-Biała: Wydawnictwo Park.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Poradnictwo psychologiczne

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	dr Bernarda Bereza, dr Maria Gałkowska-Bachanek, dr Elżbieta Januszewska, dr Marian Ledwoch
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr Elżbieta Januszewska, dr Marian Ledwoch

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Ćwiczenie umiejętności prowadzenia rozmowy z osobą wspomaganą oraz doskonalenie umiejętności strukturyzowania treści spotkania w celu podejmowania decyzji o sposobach radzenia sobie z trudnościami przez wspomaganego oraz efektywnego udzielania wsparcia w sytuacjach trudnych i kryzysowych.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Student zna szczegółowe cele pomocy psychologicznej i sposoby ich realizacji. Wie, gdzie może sam szukać pomocy w przypadku, gdy jego doświadczenie okaże się zbyt małe, aby samodzielnie udzielić porady psychologicznej. Posiada wiedzę odnośnie czynników podtrzymujących istnienie problemu oraz trudności związanych z jego rozwiązaniem.

Umiejętności: Student posiada umiejętność nawiązania relacji terapeutycznej. Potrafi zdefiniować problem pacjenta i sformułować diagnozę dla potrzeb pomagania. Wykazuje umiejętność krytycznej oceny różnego rodzaju proponowanych mu metod terapeutycznych, wybierając wśród nich odpowiednie dla konkretnego pacjenta. Potrafi poszukiwać z pacjentem nowych sposobów rozwiązania trudności, umie wzmocnić pacjenta w jego zasobach i realizowanych zmianach.

Postawy: Student wykazuje dbałość o własny rozwój zawodowy i postępuje zgodnie z Kodeksem Zawodowym Psychologa oraz wykazuje wrażliwość na cierpienie drugiego człowieka.

Metody i pomoce dydaktyczne

Ćwiczenia są prowadzone metodą warsztatową, z wykorzystaniem: (1) wkładu osobistego studentów (praca w diadach, praca w podgrupach, przyjmowanie ról, dyskusja, omawianie studiów przypadków), (2) środków audiowizualnych (kamera, monitor, rzutnik multimedialny, rzutnik pisma, laptop).

Forma i warunki zaliczenia

Aktywne uczestnictwo w zajęciach – 50%, kolokwium ustne – 50%.

Treści programowe

- Zajęcia 1. Przygotowanie do pomagania – analiza własnego funkcjonowania w oparciu o doświadczenia uzyskiwane w grupie (trening osobisty)
- Zajęcia 2. Omawianie i analizowanie procesu pomocy psychologicznej oraz czynników decydujących o skuteczności pomocy – dyskusja
- Zajęcia 3. Omawianie metod pomocy psychologicznej
- Zajęcia 4. Analiza trudności w relacjach interpersonalnych (problemy z brakiem asertywności, problemy z komunikacją)
- Zajęcia 5. Rozwijanie umiejętności komunikowania służącego pomaganiu
- Zajęcia 6. Trening w zakresie konceptualizowania (werbalizowania) problemu oraz rozpoznawania etapu gotowości klienta do zmiany
- Zajęcia 7. Analiza strategii interwencji w sytuacjach kryzysowych
- Zajęcia 8. Odgrywanie w formie scenek problemów pojawiających się w związkach małżeńskich (partnerskich)
- Zajęcia 9. Analiza i dyskusja problematycznych obszarów wynikających ze strony osoby pomagającej na przykładzie odegranych scenek.
- Zajęcia 10. Ćwiczenie umiejętności pracy z parą
- Zajęcia 11. Odgrywanie w formie scenek problemów pojawiających się w rodzinach
- Zajęcia 12. Analiza i dyskusja problematycznych obszarów wynikających z dynamiki grupy
- Zajęcia 13. Ćwiczenie umiejętności pracy z rodzicami i dzieckiem
- Zajęcia 14. Dyskusja nad projektami opracowywania planów pomocy psychologicznej
- Zajęcia 15. Kolokwium ustne

Literatura podstawowa

1. Corey, G. (2005). *Teoria i praktyka poradnictwa psychologicznego*. Poznań: Zysk i S-ka.
2. Kargulowa, A. (2005). *O teorii i praktyce poradnictwa: odmiany porado znawczego dyskursu: podręcznik akademicki* (wyd. 1, dodruk). Warszawa: PWN.
3. Okun, B. (2002). *Skuteczna pomoc psychologiczna*. Warszawa: IPZ.

Literatura uzupełniająca

1. Egan, G. (2002). *Kompetentne pomaganie*. Poznań: Zysk i S-ka.
2. Mayerscough, P.R., Power, P.W. (2001). *Jak rozmawiać z pacjentem*. Gdańsk: GWP
3. Schultz von Thun, F. (2001). *Sztuka rozmawiania*. Kraków.

7.3 IV rok Konwersatorium obowiązkowe

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Konwersatorium z etyki zawodu psychologa

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia ---
Status przedmiotu	Konwersatorium
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Małgorzata Artymiak, dr Agata Celińska-Miszczuk
Wymagania wstępne	Uczestnictwo i zaliczenie zajęć z przedmiotu
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	2
Prowadzący zajęcia	dr Małgorzata Artymiak, dr Agata Celińska-Miszczuk

Założenia i cele przedmiotu:

Cel zajęć:

Celem zajęć jest wyposażenie studentów w wiedzę z zakresu standardów etycznych regulujących pracę psychologa jako badacza, nauczyciela oraz praktyka.

Zamierzone efekty kształcenia:

Student nabywa umiejętności rozpoznawania kontrowersyjnych etycznie aspektów działalności psychologa oraz projektowania działań w wybranych sytuacjach z uwzględnieniem zasad profesjonalizmu oraz wytycznych Kodeksu Etyczno-Zawodowego Psychologa. Uczy się analizować możliwości i dokonywać wyborów najbardziej adekwatnych procedur postępowania. Zajęcia kształtują wrażliwość na etyczne kwestie w psychologii oraz dbałość o zachowanie wysokich standardów etycznych w różnorodnych dziedzinach aktywności psychologów.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Zajęcia mają formę konwersatorium. Stosowane pomoce dydaktyczne to: prezentacje multimedialne, materiały audiowizualne, przygotowane przez studentów opisy przypadków. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD.

Forma i warunki zaliczenia:

Warunkiem zaliczenia zajęć jest aktywność w trakcie zajęć, zaliczenie kolokwium

końcowego.

Treści programowe:

Zajęcia 1.

Wprowadzenie w problematykę zajęć.

Status etyki zawodowej na tle etyki ogólnej i szczegółowej. Specyfika problemów etyki zawodowej. Plan pracy w semestrze.

Zajęcia 2.

Standardy etyczne w postępowaniu psychologa jako badacza.

Problemy: Instrukcja – wprowadzanie w błąd, okłamywanie. Narażanie na cierpienia, dyskomfort w trakcie badań. Wyprowadzanie (debriefing), udzielanie informacji zwrotnych i upublicznianie wyników badań.

Zajęcia 3.

Etyka postępowania wobec pacjenta chorego somatycznie.

Problemy: Specyfika sytuacji szpitalnej – deprywacja potrzeb. Psycholog w zespole (lekarz, personel medyczny). Oczekiwania wobec psychologa. Problem przekazywania informacji o chorobie. Zasady pracy z pacjentem wg Parsonsa.

Zajęcia 4.

Etyka postępowania z pacjentem psychiatrycznym.

Problemy: Sytuacja pacjenta w świetle Ustawy o Ochronie Zdrowia Psychicznego (prawa pacjenta, przymus bezpośredni, przyjęcie do szpitala bez zgody). Współpraca z psychiatrą. Problem diagnozy interakcyjnej z pacjentem psychiatrycznym.

Zajęcia 5.

Problematyka wartości w pracy psychologa.

Problemy: System wartości psychologa a system wartości klienta/pacjenta. Ingerowanie w system wartości. Wartości w różnych systemach terapeutycznych. Wartości wspólne psychologom – kodeks etyczny

Zajęcia 6.

Tajemnica zawodowa.

Problemy: Zasady zachowania tajemnicy zawodowej. Tajemnica w różnych dziedzinach pracy psychologa. Prawo do uchylenia tajemnicy – sytuacje szczególne.

Zajęcia 7.

Etyczne kontrowersje w psychoterapii.

Problemy: założenia teoretyczne najważniejszych szkół i kierunków psychoterapii; kontrowersje wytyczne wokół niektórych metod i technik w wybranych systemach terapeutycznych; nowe tendencje w psychoterapii – refleksje krytyczne.

Zajęcia 8.

Odpowiedzialność psychologa w mediach

Problemy: Wizerunek psychologa w mediach. Standardy regulujące wypowiedzi publiczne psychologa. Reklama usług psychologicznych.

Zajęcia 9.

Kontrowersje etyczne w psychologii reklamy.

Problemy: Psycholog jako twórca reklamy. Psycholog jako odbiorca reklamy. Odpowiedzialność za przekaz reklamowy. Kontrowersje etyczne wokół reklamy (produkty, treści, mechanizmy, potrzeby, emocje, religijność i inne).

Zajęcia 10.

Problemy doradztwa personalnego, konsultingu, badań na zlecenie.

Problemy: Nieetyczne praktyki rekrutacyjne i diagnostyczne. Odpowiedzialność wobec osób badanych i osoby zlecającej badania.

Zajęcia 11.

Poradnictwo małżeńskie i rodzinne.

Problemy: Kontrowersje wokół kwestii nierozzerwalności małżeństwa i planowania rodziny. Rola psychologa w pracy z małżeństwem i rodziną.

Zajęcia 12.

Opętanie.

Problemy: Opętanie w ujęciu ICD-10 i DSM – IV. Trudności diagnostyczne. Psycholog wobec opętania - współpraca z psychiatrą, kapłanem i rodziną.

Zajęcia 13.

Kontrowersje wokół wykorzystania technologii w praktyce psychologicznej.

Problemy: Nowe technologie a standardy pomocy psychologicznej: wykorzystanie narzędzi elektronicznych i multimedialnych w diagnozie psychologicznej i poradnictwie.

Zajęcia 14.

Ustawa o zawodzie psychologa

Aktualny stan prac nad ustawą; najistotniejsze regulacje wynikające z ustawy; status zawodu psychologa w świetle ustawy; trudności interpretacyjne wybranych zapisów ustawy; sugestie i propozycje do ustawy.

Zajęcia 15.

Podsumowanie zajęć.

Problemy: Ocena zajęć, ustosunkowanie do podejmowanych problemów. Rozwinięcie i uszczegółowienie wybranych kwestii; podsumowanie.

Literatura podstawowa:

1. Brzeziński J., Chyrowicz B., Poznaniak W. (2008). *Etyka zawodu psychologa*. PWN.
2. Brzeziński J., Toeplitz-Winiewska M. (red.).(2000). *Etyczne dylematy psychologii*. Poznań: Wydawnictwo fundacji Humaniora.
3. *Kodeks Etyczno-Zawodowy Psychologa* (1991). Warszawa: PTP

Literatura uzupełniająca:

1. Brzeziński J. (2004) Psycholog wobec osób uczestniczących w badaniach psychologicznych – między poprawnością metodologiczną i poprawnością etyczną. W: J. Brzeziński, M. Toeplitz-Winiewska (red.). *Praktyka psychologiczna w świetle standardów etycznych*.
2. Drabik-Podgórska V. (red.). (2007). *Poradnictwo między etyką a techniką*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
3. Jones C., Shillito-Clarke C. i inni (2005). *Co wolno a czego nie wolno terapeutom. Zagadnienia etyczne w pytaniach i odpowiedziach*. Gdańsk: GWP.
4. Poznaniak W. (1994) Diagnozowanie a etykietowanie (stygmatyzowanie) ludzi. W: J. Brzeziński, W. Poznaniak (red.). *Etyczne Zagadnienia szczegółowe działalności badawczej i praktycznej psychologów*. Poznań: Wydawnictwo Humaniora.
5. Poznaniak W. (1994). Podmiotowe i przedmiotowe aspekty pomagania psychologicznego. W: J. Brzeziński, W. Poznaniak (red.). *Etyczne problemy działalności badawczej i praktycznej psychologów*. Poznań. Wydawnictwo Humaniora
6. Sęk H. (1994) Zagadnienia szczegółowe etyczne psychologów kontakcie z pacjentem psychiatrycznym – Diagnoza, terapia, profilaktyka. W: J. Brzeziński, W. Poznaniak (red.). *Etyczne problemy działalności badawczej i praktycznej psychologów*. Poznań: Wydawnictwo Humaniora.
7. Toeplitz Z. (2000). Odpowiedzialność społeczna psychologa – psycholog w środkach masowego przekazu. W: J. Brzeziński, M. Toeplitz-Winiewska (red.). *Etyczne dylematy psychologii*. Poznań: Wydawnictwo Humaniora.
8. Toeplitz-Winiewska M. (2000). Etyczne aspekty uprawiania zawodu psychologa. W: J. Strelau (red.). *Psychologia*, tom. III. Gdańsk: GWP.
9. Tryjarska B. (2004). Podstawowe zasady etyczne w psychoterapii. W: J. Brzeziński, M. Toeplitz-Winiewska (red.). *Praktyka psychologiczna w świetle standardów etycznych*.
10. Ustawa o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów. *Dziennik Ustaw* nr. 73 z 18.07.2001, poz. 763.

7.4 IV rok Seminarium magisterskiego

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia różnic indywidualnych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Seminarium magisterskie
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Prof. dr hab. Andrzej Sękowski, ks. dr Waldemar Klinkosz
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	Ks. dr Waldemar Klinkosz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Seminarium magisterskie służy pogłębianiu wiedzy i badaniom z zakresu psychologii różnic indywidualnych (problematyka osiągnięć, zdolności, twórczości a także motywacji i osobowościowych uwarunkowań osiągnięć). Prace pisane na seminarium z psychologii różnic indywidualnych mają charakter empiryczny. Podstawowym celem zajęć jest zapoznanie studentów ze sposobem przygotowywania prac naukowych zgodnie ze standardami psychologicznymi.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Umiejętność prowadzenia badań z zakresu psychologii różnic indywidualnych. Zapoznanie się z literaturą obejmującą zakres zainteresowań studenta stanowi podstawy teoretyczne dla określenia problemu badawczego.

Umiejętności: formułowania celów badawczych, stawiania hipotez, operacjonalizacji zmiennych w oparciu o pogłębione studium teoretyczne, a także empirycznej weryfikacji hipotez; prowadzenia prac empirycznych, opracowywania danych, wnioskowania statystycznego oraz formułowania wniosków w oparciu o przeprowadzone badania w obszarze zainteresowań studenta; empiryczny; nauczenie poprawnego redagowania prac naukowych z psychologii różnic indywidualnych; umiejętność ujęcia całościowego i pogłębionego studium wybranego na potrzeby pisanie pracy dyplomowej zagadnienia z psychologii różnic indywidualnych; zdolność do prezentacji dorobku teoretycznego z zakresu określonego w tytule pracy magisterskiej; sprawność w tworzeniu planu pracy według trzech zasad (kompletności – ustalenia zagadnienia najważniejsze i pominięcie mało istotnych dla tematyki pracy; wyłączności – omówienie danego zagadnienia w jednym fragmencie pracy i unikanie zbędnych powtórzeń; konsekwencji – dokładanie starań, aby każda część pracy była zgodna z tematyką oraz by był spójna merytorycznie i stylistycznie) a także zasad poprawności: merytorycznej, logicznej i redakcyjnej.

Inne kompetencje: zdolność do indywidualnej, analitycznej pracy nad podjętymi w ramach seminarium magisterskiego zagadnieniami oraz realizacja pojętych celów pisania pracy empiryczno-teoretycznej; umiejętność dyskusji w grupie uczestników zajęć; biegłość studenta w zgromadzeniu, porządkowaniu i usystematyzowaniu zebranego materiału naukowego – teoretycznego i danych empirycznych.

Metody i pomoce dydaktyczne

metody dialogowe, praca w grupie, prezentacja multimedialna; laptop, rzutnik multimedialny

Forma i warunki zaliczenia

forma zaliczenia: napisaniu przez jedną osobę pracy naukowej (magisterskiej) na temat uzgodniony z promotorem podczas zajęć do końca X semestru (V rok);

warunki uzyskania zaliczenia: uczestnictwo w zajęciach, systematyczna praca.

Treści programowe

IV rok psychologii – semestry VII i VIII

W pierwszym roku seminarium magisterskiego planowane są następujące etapy pracy:

- 1) W pierwszym semestrze studenci zapoznają się z literaturą przedmiotu i opracowują część teoretyczną pracy magisterskiej, określają problematykę badań własnych i formułują temat pracy magisterskiej.
- 2) W drugim semestrze studenci przygotowują projekt badawczy: formułują problemy i hipotezy badawcze. W dalszym etapie ustalają grupy badawcze, dobierają metody pomiaru psychologicznego oraz sposób analizy i interpretacji wyników uzyskanych w badaniach.
- 3) Na zakończenie pierwszego roku seminarium magisterskiego studenci winni mieć już napisany wstęp oraz rozdział teoretyczny (albo jego część) oraz rozpoczęte badania testami psychologicznymi.

Literatura podstawowa

1. Nęcka, E. (2001). *Psychologia twórczości*. Gdańsk: GWP.
2. Nosal, Cz. (2003). Temporalność a temperament. W: M. Marszał-Wiśniewska, T. Klonowicz, M. Fajkowska-Stanik (red.), *Psychologia różnic indywidualnych. Wybrane zagadnienia*, s. 198-211. Gdańsk: GWP.
3. Sękowski, A. (2001). *Osiągnięcia uczniów zdolnych*. Lublin: TN KUL.
4. Strelau, J. (2002). *Psychologia różnic indywidualnych*. Warszawa: Wydawnictwo Scholar.
5. Strelau, J., Doliński, D. (2008). *Psychologia. Podręcznik akademicki, tom I*. Gdańsk: GWP.

Literatura uzupełniająca

1. Heller, K.A, Monks, F.J. Sterberg, R.J, Subotnik, R.F (2000). *International handbook of giftedness and talent*. Cambridge: University Press.
2. Limont, W., Cieślukowska, J. (red.) (2005). *Wybrane zagadnienia edukacji uczniów zdolnych*. Kraków: Impuls.
3. Nęcka, E. (1999). *Proces twórczy i jego ograniczenia*. Kraków: Impuls.
4. Sękowski, A. (red.) (2004). *Psychologia zdolności. Współczesne kierunki badań*. Warszawa: PWN.
5. Sękowski, A., Klinkosz, W. (red.) (2010). *Zdolności człowieka w ujęciu współczesnej psychologii*. Lublin: TN KUL.
6. Sternberg, R. (2000). *Handbook of intelligence*. Cambridge: University Press.
7. Sternberg, R., Davidson, J. (2005). *Conceptions of giftedness*. Cambridge: University Press.

8. Strelau, J. (2002). Psychologia różnic indywidualnych. Warszawa: Wydawnictwo Scholar.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Seminarium magisterskie
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Maria Oleś
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	IV rok: 60; V rok: 60
Liczba punktów ECTS	IV rok: 4; V rok: 4
Prowadzący	dr Maria Oleś

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem seminarium jest przygotowanie od strony teoretycznej i metodologicznej do realizacji projektu badawczego i napisania pracy magisterskiej. Chodzi o poszerzenie wiedzy w zakresie podejmowanej problematyki, umiejętność korzystania z literatury i źródeł w poszukiwaniu i formułowaniu tematu, stawianiu pytań, o przygotowanie od strony warsztatu naukowego do napisania pracy dyplomowej.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Przygotowanie od strony teoretycznej i metodologicznej do realizacji projektu badawczego.

Umiejętności: Nabycie umiejętności stawiania problemów i pytań badawczych, formułowania hipotez, doboru narzędzi badawczych, procedury badań, doboru strategii statystycznych w zakresie ilościowego opracowania wyników, sposobu prezentacji i interpretacji wyników; redagowania pracy, opracowania i cytowania literatury.

Postawy: Kształtowanie rzetelnych postaw wobec realizowanych projektów badawczych.

Efektem końcowym jest zredagowana praca magisterska.

Metody i pomoce dydaktyczne

Zajęcia mają charakter konwersatoryjny, z elementami wykładu i prezentacji, z wykorzystaniem metod warsztatowych. Zajęcia realizowane są w formie dyskusji nad projektami badawczymi, kontekstem teoretycznym, sposobem sformułowania problemu, uzasadnieniem hipotez, przygotowaniem metod i doбором osób badanych, interpretacją wyników i ich wartością.

Forma i warunki zaliczenia

Wpis zaliczenia po każdym semestrze, decyduje postęp w realizacji tematu.

Treści programowe

Realizowane tematy dotyczą następujących zagadnień:

1. Problematyka zaburzeń okresu rozwojowego – zaburzeń emocjonalnych, zaburzeń

zachowania i przystosowania w aspekcie funkcjonowania psychospołecznego, uwarunkowań osobowościowych, strategii radzenia.

2. Problematyka choroby przewlekłej, stresu związanego z chorobą, radzenia sobie i adaptacji; choroby psychosomatyczne u dzieci.

3. Zagadnienie jakości życia w zdrowiu i w chorobie u dzieci i młodzieży – badania porównawcze różnych grup klinicznych (np. dzieci z zaburzeniami mowy, zaburzeniami nerwicowymi) i zdrowych.

Literatura podstawowa

1. Literatura podstawowa – stosownie do tematu pracy

2. Kendall, P.C. (2004). *Zaburzenia okresu dzieciństwa i adolescencji*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

3. Namysłowska, I. (red.). (2004). *Psychiatria dzieci i młodzieży*. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL.

Literatura uzupełniająca

1. Brzeziński, J. (1996). *Metodologia badań psychologicznych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

2. Piber-Dąbrowska, K., Cypryańska, M., Wawrzyniak, M. (2007). *Vademecum. Standardy edytorskie dla naukowego tekstu empirycznego z zakresu psychologii*. Warszawa: Wydawnictwo SWPS „Academica”.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Seminarium magisterskie z psychologii osobowości

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych, Instytut Psychologii
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Seminarium magisterskie
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Tomasz Jankowski
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60 (x2)
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący	dr Tomasz Jankowski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć

Przygotowanie i realizacja pod kierunkiem promotora projektu badawczego ukończonego napisaniem i obroną pracy magisterskiej.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Rozróżniać różne konteksty teoretyczne, w ramach których daje się osadzić badane przez siebie zjawisko. Podać trafną i dokładną definicję badanego przez siebie zjawiska. Określić dotychczasowy stan wiedzy dotyczący badanego zjawiska. Zdefiniować obszar niewiedzy dotyczący danego zjawiska. Umieścić stawiany przez siebie problem badawczy w węższym i szerszym kontekście teoretycznym. Podać uzasadnienie stawianych przez siebie hipotez badawczych. Zinterpretować uzyskane wyniki badań w kontekście aktualnego stanu wiedzy.

Umiejętności: Zdefiniować obszar własnych zainteresowań. Przeszukiwać zaktualizowane bazy danych w celu określenia adekwatnych do tematu badań pozycji bibliograficznych. Stawiać pytania badawcze i hipotezy; uzasadnić postawione hipotezy. Sformułować plan pracy i przeprowadzić badania naukowe. Dokonać wyboru adekwatnych metod statystycznych, zanalizować i właściwie zinterpretować wyniki badań. Napisać pracę naukową.

Inne kompetencje i postawy: Brać aktywny udział w dyskusji naukowej i przyjmować różne punkty widzenia w odniesieniu do uzyskanych przez siebie wyników. Stosować właściwy – jasny i zrozumiały – język komunikowania treści naukowych.

Metody i pomoce dydaktyczne

Dyskusja, elementy wykładu, formy warsztatowe, laptop, projektor multimedialny

Forma i warunki zaliczenia

Napisanie pracy magisterskiej (80%) oraz aktywność na zajęciach (20%)

Treści programowe

I semestr – wybór zakresu tematycznego dla przyszłego projektu badawczego

II semestr – przygotowanie projektu badawczego (określenie problemów i hipotez badawczych, zakresu literatury, metod badawczych oraz metod analizy statystycznej)

III semestr – realizacja projektu badawczego (przeprowadzenie badań, analiza statystyczna wyników)

IV semestr – finalizacja projektu badawczego (napisanie części teoretycznej, metodologicznej oraz dyskusji wyników)

Preferowana tematyka podejmowanych zagadnień:

1. Poznawcze teorie Ja (treściowe i strukturalne aspekty koncepcji siebie, motywy związane z Ja, samoświadomość)
2. Problematyka związana z zagadnieniem „mindfulness”
3. Orientacja pozytywna (samoocena, optymizm, satysfakcja z życia)
4. Samoregulacja (cybernetyczna teoria samoregulacji, teoria wyczerpywania ego, problematyka funkcji wykonawczych)
5. Teoria dialogowego Ja i psychologia narracyjna
6. Pamięć autobiograficzna
7. Teoria autodeterminacji (motywacja wewnętrzna, podstawowe potrzeby)
8. Teoria cech („wielka piątka”, temperament)
9. Inna problematyka związana z psychologią osobowości

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Brzeziński, J. (1997). *Metodologia badań psychologicznych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
2. Francuz, P., Mackiewicz, R. (2005). *Liczby nie wiedzą skąd pochodzą. Przewodnik po metodologii i statystyce nie tylko dla psychologów*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
3. Oleś, P.K., (2009). *Wprowadzenie do psychologii osobowości. Wydanie nowe*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
4. Pervin, L.A., John, O.P. (2002). *Osobowość. Teoria i badania*. Kraków: Wydawnictwo UJ.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

Literatura adekwatna do podejmowanego tematu

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia różnic indywidualnych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Seminarium magisterskie
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Prof. dr hab. Andrzej Sękowski, ks. dr Waldemar Klinkosz
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	Ks. dr Waldemar Klinkosz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Seminarium magisterskie służy pogłębianiu wiedzy i badaniom z zakresu psychologii różnic indywidualnych (problematyka osiągnięć, zdolności, twórczości a także motywacji i osobowościowych uwarunkowań osiągnięć). Prace pisane na seminarium z psychologii różnic indywidualnych mają charakter empiryczny. Podstawowym celem zajęć jest zapoznanie studentów ze sposobem przygotowywania prac naukowych zgodnie ze standardami psychologicznymi.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Umiejętność prowadzenia badań z zakresu psychologii różnic indywidualnych. Zapoznanie się z literaturą obejmującą zakres zainteresowań studenta stanowi podstawy teoretyczne dla określenia problemu badawczego.

Umiejętności: formułowania celów badawczych, stawiania hipotez, operacjonalizacji zmiennych w oparciu o pogłębione studium teoretyczne, a także empirycznej weryfikacji hipotez; prowadzenia prac empirycznych, opracowywania danych, wnioskowania statystycznego oraz formułowania wniosków w oparciu o przeprowadzone badania w obszarze zainteresowań studenta; empiryczny; nauczanie poprawnego redagowania prac naukowych z psychologii różnic indywidualnych; umiejętność ujęcia całościowego i pogłębionego studium wybranego na potrzeby pisania pracy dyplomowej zagadnienia z psychologii różnic indywidualnych; zdolność do prezentacji dorobku teoretycznego z zakresu określonego w tytule pracy magisterskiej; sprawność w tworzeniu planu pracy według trzech zasad (kompletności – ustalenia zagadnienia najważniejsze i pominięcie mało istotnych dla tematyki pracy; wyłączności – omówienie danego zagadnienia w jednym fragmencie pracy i unikanie zbędnych powtórzeń; konsekwencji – dokładanie starań, aby każda część pracy była zgodna z tematyką oraz by był spójna merytorycznie i stylistycznie) a także zasad poprawności: merytorycznej, logicznej i redakcyjnej.

Inne kompetencje: zdolność do indywidualnej, analitycznej pracy nad podjętymi w ramach seminarium magisterskiego zagadnieniami oraz realizacja pojętych celów pisania

pracy empiryczno-teoretycznej; umiejętność dyskusji w grupie uczestników zajęć; biegłość studenta w zgromadzeniu, porządkowaniu i usystematyzowaniu zebranego materiału naukowego – teoretycznego i danych empirycznych.

Metody i pomoce dydaktyczne

metody dialogowe, praca w grupie, prezentacja multimedialna; laptop, rzutnik multimedialny

Forma i warunki zaliczenia

forma zaliczenia: napisaniu przez jedną osobę pracy naukowej (magisterskiej) na temat uzgodniony z promotorem podczas zajęć do końca X semestru (V rok);

warunki uzyskania zaliczenia: uczestnictwo w zajęciach, systematyczna praca.

Treści programowe

V rok psychologii – semestry IX i X

W drugim roku seminarium magisterskiego planowany jest następujący porządek pracy:

1) W pierwszym semestrze studenci dokonują analizy i interpretacji wyników uzyskanych w badaniach oraz kończą poprawiać i uzupełniać część teoretyczną.

2) W drugim semestrze studenci piszą końcowe części pracy magisterskiej, czyli rozdział zawierający analizę i interpretacje wyników badań oraz podsumowanie, opis implikacji praktycznych i zakończenie. Uzupełniają bibliografię i kończą pracę redakcyjną.

Literatura podstawowa

1. Nęcka, E. (2001). *Psychologia twórczości*. Gdańsk: GWP.
2. Nosal, Cz. (2003). Temporalność a temperament. W: M. Marszał-Wiśniewska, T. Klonowicz, M. Fajkowska-Stanik (red.), *Psychologia różnic indywidualnych. Wybrane zagadnienia*, s. 198-211. Gdańsk: GWP.
3. Sękowski, A. (2001). *Osiągnięcia uczniów zdolnych*. Lublin: TN KUL.
4. Strelau, J. (2002). *Psychologia różnic indywidualnych*. Warszawa: Wydawnictwo Scholar.
5. Strelau, J., Doliński, D. (2008). *Psychologia. Podręcznik akademicki, tom I*. Gdańsk: GWP.

Literatura uzupełniająca

1. Heller, K.A, Monks, F.J, Sterberg, R.J, Subotnik, R.F (2000). *International handbook of giftedness and talent*. Cambridge: University Press.
2. Limont, W., Cieślukowska, J. (red.) (2005). *Wybrane zagadnienia edukacji uczniów zdolnych*. Kraków: Impuls.
3. Nęcka, E. (1999). *Proces twórczy i jego ograniczenia*. Kraków: Impuls.
4. Sękowski, A. (red.) (2004). *Psychologia zdolności. Współczesne kierunki badań*. Warszawa: PWN.
5. Sękowski, A., Klinkosz, W. (red.) (2010). *Zdolności człowieka w ujęciu współczesnej psychologii*. Lublin: TN KUL.
6. Sternberg, R. (2000). *Handbook of intelligence*. Cambridge: University Press.
7. Sternberg, R., Davidson, J. (2005). *Conceptions of giftedness*. Cambridge: University Press.
8. Strelau, J. (2002). *Psychologia różnic indywidualnych*. Warszawa: Wydawnictwo Scholar

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia organizacji i zarządzania

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych, Instytut Psychologii
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Seminarium magisterskie
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr hab. Mariola Łąguna
Wymagania wstępne	Podstawowa znajomość metodologii psychologii oraz statystyki, umiejętność czytania tekstów w języku angielskim, twórcze pomysły i ciekawość badawcza.
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący	dr hab. Mariola Łąguna

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem seminarium jest opanowanie umiejętności realizacji projektu badawczego oraz pisania raportu z badań.

Zamierzone efekty kształcenia:

Po zakończeniu seminarium studenci będą potrafili: krytycznie analizować literaturę naukową, poprawnie formułować problem badawczy, stawiać poprawnie weryfikowalne hipotezy badawcze oraz dobrać adekwatne metody do ich weryfikacji, prowadzić badania psychologiczne zgodnie z wymaganiami etyki, dobrać adekwatne metody analizy wyników badań, interpretować uzyskane wyniki badań i weryfikować postawione hipotezy, podsumować i krytycznie analizować wyniki badań, sporządzać raport z badań.

Metody i pomoce dydaktyczne

Dyskusja, prezentacja Power Point.

Forma i warunki zaliczenia

Złożenie pracy magisterskiej

Treści programowe

I semestr: Sformułowanie problemu badawczego, zapoznanie się z literaturą przedmiotu.

Warunek zaliczenia - zredagowanie zarysu części teoretycznej pracy.

II semestr: Sformułowanie szczegółowych hipotez badawczych, wybór lub opracowanie metod badań, kryteriów doboru próby, wykonanie badań. Warunek zaliczenia - zredagowanie części metodologicznej pracy, zgromadzenie wyników badań.

III semestr: Analiza statystyczna wyników badań, ich opis i próby interpretacji. Warunek zaliczenia - zredagowanie opisu wyników badań oraz zarysu ich interpretacji.

IV semestr: Interpretacja uzyskanych wyników badań w odniesieniu do teorii, określenie ograniczeń badań, wniosków dla praktyki. Warunek zaliczenia - ostateczne zredagowanie tekstu całej pracy.

Literatura podstawowa

1. Brzeziński, J. (2003). *Metodologia badań psychologicznych*. Warszawa: PWN.

2. *Dobre obyczaje w nauce. Zbiór zasad i wytycznych.* (1994). Warszawa: Komitet Etyki w Nauce przy prezydium PAN.
3. Nęcka, E., Stocki, R. (1991). *Jak pisać prace naukowe z psychologii.* Kraków: Universitas.
4. Piber-Dąbrowska, K., Cypryńska, M., Wawrzyniak, M. (2007). *Standardy edytorskie dla naukowego tekstu empirycznego z zakresu psychologii.* Warszawa: Academica.

Literatura uzupełniająca

1. Brzeziński, J. (2004). *Metodologia badań psychologicznych. Wybór tekstów.* Warszawa: PWN.
2. Hornowska, E. (2005). *Testy psychologiczne: teoria i praktyka.* Warszawa: Scholar.
3. Oleś, P. (2003). Co doktorant może i powinien wiedzieć. *Roczniki Psychologiczne*, 6, 181-185.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia społeczna i religii

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Seminarium magisterskie
Stopień i tryb studiów	magisterskie/stacjonarne
Autor programu	dr hab. Jacek Śliwak, prof. KUL
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	120
Liczba punktów ECTS	8
Prowadzący	dr hab. Jacek Śliwak, prof. KUL

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie z metodologią obowiązującą przy pisaniu prac dyplomowych. Ćwiczenie umiejętności w zakresie prowadzenia badań naukowych, interpretacji psychologicznej wyników badań, redagowania tekstu naukowego, zbierania literatury naukowej, analizy i syntezy tekstów naukowych. Efektem końcowym jest napisanie pracy magisterskiej z psychologii w zakresie psychologii społecznej albo psychologii religii.

Zamierzone efekty kształcenia

Student posiada wiedzę o metodologii pisania pracy dyplomowej. Ma wiedzę co do struktury pracy dyplomowej. Potrafi zredagować część teoretyczną, sformułować problem i wysunąć hipotezy. Ma wiedzę jak prowadzi się badania nomotetyczne w psychologii. Ma wiedzę jak opisać i zinterpretować wyniki badań własnych. Prawidłowo wyciąga wnioski i odnosi je do badań już istniejących.

Student umie zaprojektować badania psychologiczne. Ma umiejętność wyszukiwania literatury fachowej w różnych źródłach. Potrafi analizować i rozróżnić literaturę wprost związaną z podejmowanym tematem od literatury pobocznej. Umie zaprezentować wyniki swoich badań.

Student nabywa postawę dbałości o realizację programów badawczych. W pracy badawczej postępuje zgodnie z wyuczonymi regułami obowiązującymi przy wykonywaniu programu badawczego.

Metody i pomoce dydaktyczne

Metoda: dyskusja, tam gdzie potrzeba wykład, prezentacja multimedialna.

Pomoce dydaktyczne: tablica, kreda, projektor multimedialny, notebook.

Forma i warunki zaliczenia

Podstawą zaliczenia semestru jest spełnienie minimów wyznaczonych na dany semestr (I sem. znalezienie tematu, II sem. rozpoczęcie badań, III. sem napisanie części teoretycznej, IV sem. napisanie i złożenie pracy magisterskiej).

Treści programowe

Problematyka seminarium wyznaczona jest zakresem dwóch dyscyplin: psychologii społecznej i psychologii religii. W doborze tematów na prace magisterskie preferowane są

zainteresowania studentów. Obok tego, na seminarium realizowane są tematy będące w polu zainteresowań Katedry; m. in. Problematyka: relacji interpersonalnych; postaw prospołecznych (altruizmu); postaw egzystencjalnych „być i mieć”; kierownictwa grupowego (psychologia społeczna) oraz zagadnienie osobowościowych uwarunkowań religijności, funkcji religijności w sytuacjach stresowych, dynamiki grup religijnych (psychologia religii).

I semestr – Poszukiwanie tematów i dyskusja nad nimi

II semestr – Przygotowywanie do badań – poszukiwanie narzędzi badawczych, konstrukcja narzędzi badawczych i prowadzenie badań

III semestr – Redagowanie części teoretycznych pracy

IV semestr – Analiza wyników badań własnych i finalizowanie pracy

Literatura podstawowa

1. Brzeziński, J., (2000). Metodologia badań naukowych i diagnostycznych. W: J. Strelau (red), *Psychologia* (t. 1, 333-389). Gdańsk: GWP.

2. Brzeziński, J. (1980). *Elementy metodologii badań psychologicznych*. Warszawa: PWN.

3. Brzeziński, J., Hornowska E., (2000). Podstawowe metody badawcze – teoria i praktyka testowania. W: J. Strelau (red.), *Psychologia* (t. 1, 389 – 523). Gdańsk: GWP.

4. Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E. B., Zechmeister, J. S., (2002). *Metody badawcze w psychologii*. Gdańsk: GWP.

Literatura uzupełniająca

1. Skorny, Z. (1989). *Prace magisterskie z psychologii i pedagogiki*. Warszawa: Wyd. Szkolne i Pedagogiczne.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychoprofilaktyka patologii społecznej

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Seminarium magisterskie
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Iwona Niewiadomska, prof. KUL
Wymagania wstępne	Zainteresowanie tematyką patologii społecznej.
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący	dr hab. Iwona Niewiadomska, prof. KUL

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Wprowadzenie w problematykę pisania pracy magisterskiej z psychologii. Pisanie pracy magisterskiej o charakterze teoretyczno-empirycznym.

Zamierzone efekty kształcenia:

Student potrafi trafnie do analizowanego zagadnienia dobrać literaturę przedmiotu, potrafi zdefiniować problem badawczy, poprawnie postawić hipotezy badawcze, rzetelnie zaplanować i przeprowadzić badania empiryczne, zakodować i obliczyć wyniki badań a następnie dokonać poprawnych analiz ilościowych i jakościowych, potrafi także podjąć dyskusję pomiędzy uzyskanymi wynikami w badaniach własnych a wynikami innych badaczy zamieszczonymi w literaturze przedmiotu.

Metody i pomoce dydaktyczne

Praca warsztatowa.

Forma i warunki zaliczenia

Warunki uzyskania zaliczenia: napisanie części teoretycznej pracy magisterskiej w semestrze VIII; oddanie całości pracy magisterskiej w semestrze X.

Treści programowe

4. Przedstawienie ogólnych zasad pisania prac badawczych z zakresu psychologii.
5. Charakterystyka formalnej budowy pracy magisterskiej

Problemy: zawartość wstępu, zawartość części teoretycznej, sposób cytowania literatury w tekście, zawartość części metodologicznej, zawartość części empirycznej, zawartość zakończenia, sposób zapisu bibliograficznego, zawartość aneksu.

6. Wybór problematyki badań własnych przez uczestników seminarium

Zakres problemów badawczych: wykluczenia społeczne, różne przejawy patologii społecznej, sposoby zapobiegania przejawom patologii społecznej – m. in. strategie promocji zdrowia, strategie pracy z grupami ryzyka, strategie pracy z osobami doświadczającymi negatywnych

skutków patologii społecznej

7. Przedstawianie przez uczestników seminarium bibliografii z literatury psychologicznej zawierającej problematykę badań własnych

Analiza literatury dotycząca badań własnych, analiza zapisu bibliograficznego.

8. Układanie planów części teoretycznych w pracach magisterskich

Problemy: ustalanie zmiennych w problemach badawczych, charakterystyka zmiennych występujących w tematach prac magisterskich

9. Określanie hipotez badawczych - ustalanie zależności między zmiennymi występującymi w problemach badawczych prac magisterskich

10. Wyselekcjonowanie grup badawczych właściwych dla testowania postawionych hipotez

11. Określanie narzędzi badawczych właściwych dla testowania postawionych hipotez

12. Ustalenie rodzaju wnioskowania oraz sposobu interpretacji wyników badań własnych

Problemy: Wybór wnioskowania statystycznego w empirycznej analizie problemów badawczych

13. Przekazanie informacji dotyczących sposobu prezentacji wyników badań empirycznych w formie pisemnej

Problemy: opis tabel i wykresów, prezentacja danych w tabelach, prezentacja uzyskanych wyników za pomocą wykresów.

14. Prezentacja wyników badań własnych w części empirycznej prac magisterskich

Problemy: Sposoby prezentacji danych ilościowych, sposoby prezentacji danych jakościowych

Literatura podstawowa

1. Morison M. (1999). *Jak pisać prace pisemne i prace badawcze oraz jak zdać egzamin z psychologii*. Poznań, Wydawnictwo Zysk i S-ka.

7.5 SPECJALIZACJA 1 – Psychologia kliniczna, osobowości, zdrowia i psychoterapii
7.5.1 IV rok Wykłady specjalizacyjne spec. 1

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Diagnostyka zaburzeń psychicznych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna i osobowości
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Wiesława Okła, dr Katarzyna Szymona-Pałkowska
Wymagania wstępne	Warunkiem uczestnictwa w wykładzie jest równoległe uczestnictwo w ćwiczeniach
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	5
Prowadzący zajęcia	dr Wiesława Okła

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest zdobycie wiedzy i umiejętności w zakresie rozpoznawania i różnicowania zaburzeń osobowości, nerwicowych w oparciu o kryteria diagnostyczne DSM-IV i ICD-10. Student powinien zdobyć umiejętności w zakresie analizy obserwowanych objawów i interpretacji uzyskanych wyników badań w sporządzaniu diagnozy osobowości patologicznej oraz zaburzeń psychicznych o podłożu lękowym.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Student potrafi zdefiniować co to jest zaburzenie psychiczne, jakie są kryteria ogólne dla specyficznych zaburzeń osobowości, zaburzeń nerwicowych i somatyzacyjnych. Posiada wiedzę na temat rozpoznawania i opisu istniejących objawów, opracowania wyniku diagnozy i formułowania orzeczenia, różnicowania w sytuacji występowania u osób podobnych objawów w różnych zespołach klinicznych.

Umiejętności: Student powinien posiadać umiejętność nawiązania kontaktu, obserwacji, prowadzenia rozmowy, formułowania i zadawania pytań w oparciu o kryteria diagnostyczne oraz zastosowania odpowiedniego typu diagnozy klinicznej, w zależności od istniejącego problemu i celu badania. Rozpoznawać wstępne objawy, formułować problemy i hipotezy badawcze oraz zastosować odpowiednie metody kliniczne (wywiad, obserwacja, metody kwestionariuszowe) w zależności od występujących objawów szczególnie spełniających kryteria dla zaburzeń osobowości i lękowych. Szczególnie ważne jest osiągnięcie umiejętności obliczania, analizowania i interpretowania wyników oraz sporządzania diagnozy w oparciu o test WISKAD. Powinien także zaprojektować postępowanie terapeutyczne w oparciu o rozpoznany psychologiczny mechanizm zaburzeń, zdiagnozowane objawy i istniejące u jednostki zasoby. Posiadać umiejętność pracy w różnych modelach diagnozy.

Postawy: Szczególny nacisk kładzie się na dbałość o profesjonalny język nazywania

istniejących objawów zaburzeń osobowości i zaburzeń lękowych w oparciu o obowiązujące podręczniki diagnostyczne, postępowanie zgodne z etyką zawodu psychologa oraz uwrażliwienie na cierpienia człowieka doświadczającego różnego rodzaju patologii.

Metody i pomoce dydaktyczne

Metoda bierna: referat

Metoda aktywna: dyskusja

Sprzęt: rzutnik multimedialny, laptop, rzutnik pisma

Kwestionariusze stosowane w diagnostyce zaburzeń psychicznych

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny – 100%

Treści programowe

Zajęcia 1. Zadania psychologa w placówkach służby zdrowia; Formy udziału psychologa klinicznego w zespole diagnostycznym w zależności od: preferowanej koncepcji teoretycznej, koncepcji choroby i definicji patologii

Zajęcia 2. Metodologiczne problemy klinicznego rozumowania diagnostycznego (diagnoza opisowa – różnicowa; diagnoza obiektywna i subiektywna, opisywanie zaburzeń; błędy w procesie diagnozowania)

Zajęcia 3. Szczegółowy przegląd metod do badania patologii życia psychicznego, emocjonalności, przystosowania, sposobu radzenia sobie w sytuacjach trudnych, bólu somatycznego

Zajęcia 4. Definicje osobowości, funkcje osobowości i deficyty w zakresie poszczególnych funkcji, definicje zaburzeń i różnicowanie z psychozą, definicje specyficznych zaburzeń osobowości oraz ogólne kryteria diagnostyczne dla zaburzeń osobowości wg DSM-IV i ICD-10. Trwałe zmiany osobowości po katastrofach i chorobie psychicznej – definicja, różnicowanie

Zajęcia 5. Ogólne przyczyny zaburzeń osobowości, mechanizmy ich powstawania, trudności w diagnostyce zaburzeń osobowości, podział zaburzeń osobowości wg DSM-IV (wiązka A, B, C) oraz wg ICD-10

Zajęcia 6. Schizotypowe i schizoidalne zaburzenie osobowości – kryteria diagnostyczne, schizotypowe zaburzenie osobowości w ICD-10, podobieństwa i różnice, geneza zaburzeń, obraz kliniczny, mechanizmy patologizujące, trudności diagnostyczne, omówienie przykładów

Zajęcia 7. Osobowość paranoiczna, zaburzenie osobowości borderline. – kryteria diagnostyczne, geneza zaburzeń, obraz kliniczny, mechanizmy patologizujące, trudności diagnostyczne, omówienie przykładów

Zajęcia 8. Histrioniczne (histryczne) i narcystyczne zaburzenie osobowości – kryteria diagnostyczne, geneza zaburzeń, obraz kliniczny, mechanizmy patologizujące, trudności diagnostyczne, omówienie przykładów

Zajęcia 9. Antyspołeczne zaburzenie osobowości – epidemiologia, kryteria diagnostyczne, geneza zaburzeń, obraz kliniczny, mechanizmy patologizujące, trudności diagnostyczne, omówienie przykładów. Podobieństwa i różnice w zakresie kryteriów diagnostycznych w wiązce B, różnicowanie i współwystępowanie zaburzeń

Zajęcia 10. Zaburzenie osobowości zależnej i unikającej – epidemiologia, kryteria diagnostyczne, geneza zaburzeń, obraz kliniczny, mechanizmy patologizujące, trudności diagnostyczne, omówienie przykładów. Podobieństwa i różnice w zakresie kryteriów diagnostycznych w wiązce C, różnicowanie i współwystępowanie zaburzeń. Wspólna geneza i inne objawy – problemy diagnostyczne i różnicowanie z zaburzeniami lękowymi

Zajęcia 11. Zaburzona osobowość obsesyjno-kompulsywna – epidemiologia, kryteria diagnostyczne, geneza zaburzeń, obraz kliniczny, mechanizmy patologizujące, trudności

diagnostyczne, omówienie przykładów. Osobowość obsesyjno-kompulsywna a zaburzenia obsesyjno-kompulsywne – podobieństwa i różnice w zakresie kryteriów diagnostycznych
Zajęcia 12. Zaburzenia nerwicowe – definicje historyczne oraz wg klasyfikacji DSM-IV i ICD-10. Podział zaburzeń nerwicowych, geneza zaburzeń w świetle koncepcji psychologicznych (biologicznych, psychoanalitycznych, uczenia się, integracyjnych modelach behawioralno-poznawczych).

Zajęcia 13. Zaburzenia lękowe w postaci fobii, zaburzenia obsesyjno-kompulsyjne (nerwica natręctw), lęk paniczny i zaburzenia lękowe uogólnione kryteria diagnostyczne, omówienie przykładowych przypadków, problemy diagnostyczne

Zajęcia 14. Zaburzenia dysocjacyjne i zespoły zaburzeń pod postacią somatyczną. Typy zaburzeń dysocjacyjnych i występujących pod postacią somatyczną, kryteria diagnostyczne, różnicowanie z innymi np. symulacją i pozorowaniem choroby

Zajęcia 15. Analiza wybranych przypadków w świetle omawianych metod w oparciu o kryteria diagnostyczne.

Literatura podstawowa

1. Cierpiałkowska, L. (2004). *Psychologia zaburzeń osobowości*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
2. Cierpiałkowska, L. (2007). *Psychopatologia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
3. Meyer, R. (2003). *Psychopatologia*. Gdańsk: GWP.
4. Paluchowski, W.J. (2001). *Diagnoza psychologiczna. Podejście ilościowe i jakościowe*. Warszawa: WN Scholar.

Literatura uzupełniająca

1. Bilikiewicz, A. (1998). *Psychiatria. Podręcznik dla studentów medycyny*. Warszawa: PZWL.
2. Garson, R., Butcher, J., Mineka, S. (2003). *Psychologia zaburzeń*. Gdańsk: GWP.
3. Sęk, H. (1993). *Spółeczna psychologia kliniczna*. Warszawa: PZWN.
4. Strelau, J. (2000). *Psychologia. Podręcznik akademicki, T. 3*. Gdańsk: GWP.
5. Rosenhan, D.M., Seligman, M.E. (1994). *Psychopatologia, T. 1*. Warszawa: PZWN.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia kliniczna dorosłych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna i osobowości
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr hab. Stanisława Steuden, prof. KUL
Wymagania wstępne	Uczestnictwo w ćwiczeniach
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	5
Prowadzący zajęcia	dr hab. Stanisława Steuden, prof. KUL

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest przedstawienie szerokiego spektrum psychologicznych problemów klinicznych człowieka dorosłego. Istotnym elementem prowadzonych zajęć jest ukazywanie konieczności poszanowania godności człowieka chorego – jego prawa do rozwoju, autonomii, samodzielności i decydowania o sobie, tak długo, jak to jest możliwe. Ważną częścią wykładu jest prezentacja i analiza różnych (odpowiednich do treści wykładu) przypadków klinicznych.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Student potrafi rozpoznać i opisać w języku klinicznym istniejące obszary zaburzeń (poznawcze, emocjonalne, relacyjne, wolitywne, charakterologiczne i in.) obecne u osób przewlekle chorych, wskazać psychologiczny mechanizm ich powstawania i dynamiki. Psychologiczne problemy dotyczą chorych leczonych ambulatoryjnie oraz w różnych oddziałach szpitalnych: psychiatrycznym, neurologicznym, dermatologicznym, położniczym, ginekologicznym, kardiologicznym, rehabilitacyjnym, onkologicznym, chirurgicznym, gastrologicznym, chorób zakaźnych i in.

Umiejętności: Student nabywa umiejętność obserwacji istniejących zaburzeń, ich oceny i analizy (z uwzględnieniem współczesnych systemów klasyfikacji zaburzeń – DSM i ICD) oraz projektowania programu wsparcia psychologicznego w radzeniu sobie z nimi. Potrafi stosować nabyte umiejętności w opiniowaniu sądowym w sprawach karnych i cywilnych (rodzinnych).

Postawy: Student staje się bardziej wrażliwy na problemy psychologiczne związane z chorobami somatycznymi oraz problemy życiowe mogące być czynnikiem ryzyka zaburzeń zdrowia psychicznego i somatycznego. Ma szacunek dla godności człowieka chorego i przysługujących mu praw, jest uwrażliwiony na pojawienie się problemów w jego kontakcie z osobą ujawniającą zaburzenia zdrowia psychicznego i somatycznego.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Formą zajęć jest wykład. Stosowane pomoce dydaktyczne: laptop, rzutnik multimedialny, rzutnik pisma, mikrofon, prezentacje autorskich badań ilustrujących omawiane zagadnienia

kliniczne.

Forma i warunki zaliczenia:

Egzamin ustny, odwołujący się do treści wykładu oraz literatury podstawowej.

Treści programowe

Zajęcia 1. Wykład wprowadzający w problematykę zdrowia i choroby – propozycje WHO; modele zdrowia i choroby: biologiczny, socjologiczny, holistyczno-funkcjonalny

Zajęcia 2. Poznawczy i emocjonalny wymiar choroby – sposób doświadczania własnej choroby (aspekt strukturalny i dynamiczny), reprezentacja poznawcza choroby, emocje związane z chorobą (uwarunkowania społeczne, sytuacyjne, podmiotowe)

Zajęcia 3. Radzenie sobie z chorobą – zachowania adaptacyjne, zachowania obronne, uwarunkowania (typologia zachowań – poznawcze, emocjonalne, dynamika sposobów zmagania się z chorobą w zależności od etapu choroby)

Zajęcia 4. Czynniki warunkujące zmaganie się z chorobą: rodzaj choroby, osobisty i społeczny wymiar diagnozy klinicznej, czynniki osobowościowe, dostępność wsparcia

Zajęcia 5. Efektywność radzenia sobie z chorobą – kryteria oceny efektywności radzenia sobie z chorobą (dobrostan psychiczny, społeczny, fizyczny, duchowy). Pozytywne i negatywne skutki zmagania się z chorobą przewlekłą u osób chorych i opiekunów (wypalenie sił, zespół bezradności, pozytywny wzrost – PTG)

Zajęcia 6. Psychosomatyka – przedmiot, podstawowe założenia, kierunki badań, funkcjonujące modele psychologiczne (medycyna psychosomatyczna, medycyna behawioralna), udział czynnika psychogenego w powstawaniu chorób somatycznych

Zajęcia 7. Choroby psychosomatyczne a osobowość, zespół psychosomatyczny, aleksytymia, niewłaściwe przetwarzanie emocji, wzory reagowania (poznawcze, emocjonalne, behawioralne – WZA, WZC, WZD)

Zajęcia 8. Propozycje form wsparcia psychologicznego w chorobach psychosomatycznych (aspekt poznawczy, emocjonalny, organizacyjny – związany z planowaniem własnego życia i nadawaniem znaczeń)

Zajęcia 9. Psychologiczny wymiar chorób psychicznych (schizofrenie, depresje) – doświadczanie i zmaganie się z chorobą przez osobę chorą i jej rodzinę; stereotypy i marginalizacja osób chorych i ich rodzin

Zajęcia 10. Ocena potrzeb osób chorych psychicznie i ich rodzin, integracja osób chorych psychicznie ze społecznością lokalną, kreatywność osób chorych (arteterapia), propozycje wsparcia psychologicznego osób chorych i ich rodzin

Zajęcia 11. Psychologiczny wymiar chorób nowotworowych – doświadczanie choroby i jej wartościowanie przez osoby chore; ocena poznawcza i doświadczenia emocjonalne w zależności od typu diagnozy, etapu choroby, czynników sytuacyjnych, efektywności leczenia, perspektywa przyszłości i radzenie sobie z chorobą

Zajęcia 12. Psychologiczny i społeczny wymiar chorób dermatologicznych: łuszczyca, trądzik pospolity; łysienie plackowate; bielactwo, sklerodermia. Czynniki ryzyka marginalizacji, jakość życia, propozycje wsparcia psychologicznego

Zajęcia 13. Zadania psychologa w opiniodawstwie psychologicznym w sprawach karnych – poczytalność/niepoczytalność – kryteria diagnostyczne, uwarunkowania, skutki psychologiczne i prawne

Zajęcia 14. Zadania psychologa w sprawach rodzinnych (świeckich) – rozwód, separacja, opieka rodzicielska (art. 56 i 61 kro)

Zajęcia 15. Zadania psychologa w sprawach rodzinnych (prawo kościelne). Orzekanie o ważności/nieważności małżeństwa z przyczyn natury psychicznej (Dyspozycje Kanonu 1095 KPK)

Literatura podstawowa

1. Brzeziński, J., Cierpiatkowska, L. (2008). *Zdrowie i choroba. Problemy teorii, diagnozy i*

praktyki. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

2. Cierpiałkowska, L. (2007). *Psychopatologia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.

3. Sęk, H. (red.). (2007). *Psychologia kliniczna*. T. 1 i 2. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

4. Steuden, S., Okła, W. (2007). *Jakość życia w chorobie*. Lublin: Wydawnictwo KUL.

5. Steuden, S., Janowski, K. (2002). *Schorzenia psychodermatologiczne*. *Przegląd Dermatologiczny*, 3, 89, 175-183.

Literatura uzupełniająca

1. Lindzey, S., Powell, G. (Eds.). (2007). *The Handbook of Clinical Adult Psychology*. London: New York.

2. Janowski, K., Steuden, S. (Eds.). (2009). *Biopsychosocial Aspects of Health and Disease*, Vol. 1 i 2. Lublin: Wydawnictwo Gaudium.

3. Carson, R.C., Butcher, J.N., Mineka, S. (2003). *Psychologia zaburzeń*, Tom 1 i 2. Gdańsk: GWP

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychoterapia integralna i nooterapia. Część I: Podstawy teoretyczne

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna, osobowości, zdrowia i psychoterapii
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Lilia Suchocka
Wymagania wstępne	-
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	5
Prowadzący zajęcia	dr Lilia Suchocka

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z wiedzą dotyczącą problematyki psychoterapii integralnej w zakresie III kierunku psychoterapii - Logoterapii (V.E.Frankl) oraz polskiego wariantu: Noo-psychoterapii (K. Popielski).

Zamierzone efekty kształcenia i umiejętności:

Osoby uczęszczające mają nabyć umiejętność wykorzystania wiedzy psychoterapeutycznej z uwzględnieniem problematyki egzystencjalnej. W zakres programowy wchodzi szeroki zakres problemów natury noo-psychosomatycznej.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Formą zajęć jest wykład. Pomoce dydaktyczne stosowane to: prezentacje multimedialne, plansze, materiały audiowizualne. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wykład wprowadzający w problematykę psychoterapii integralnej, określenie wymagań i oczekiwań wobec uczestników.

Zajęcia 2. Podstawy teoretyczne Logoterapii cz. 1. V.E. Frankla

Zajęcia 3. Podstawy teoretyczne Logoterapii cz. 2. V.E. Frankla

Zajęcia 4. Podstawy teoretyczne Noo-psychoterapii cz.1. K. Popielskiego

Zajęcia 5. Podstawy teoretyczne Noo-psychoterapii cz.2. K. Popielskiego

Zajęcia 6. Fenomeny ludzkiej egzystencji: wolność, godność

- Zajęcia 7. Fenomeny ludzkiej egzystencji: odpowiedzialność, sens życia
Zajęcia 8. Fenomeny ludzkiej egzystencji: wartości
Zajęcia 9. Hierarchia wartości, funkcje rozwojowe wartości, antywartości
Zajęcia 10. Dojrzałość noetyczna
Zajęcia 11.
Zajęcia 12.
Zajęcia 13. Metody badawcze cz.1: Skala Preferencji wartości (K. Popielski),
Zajęcia 14. Metody badawcze cz.2: Test Noo-dynamiki (T.N-D) (K. Popielski) do badania poczucia sensu życia
Zajęcia 15. Metody badawcze cz.3: LONPS (K. Popielski)

Literatura podstawowa

1. Frankl V.E. (1998). *Homo patiens*. Warszawa: Pax.
2. Popielski K. (1972). Rola idei wiodącej w procesie integracji osobowości. W: *Summarium* 2, s. 253-258.
3. Popielski K. (1989). Koncepcja logoteorii V. E. Frankla i jej znaczenie w poradnictwie psychologiczno – pastoralnym. W: Z. Chlewiński (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii pastoralnej*. Lublin, s. 69 – 101.
4. Popielski K. (1993/I, 1994/II). *Noetyczny wymiar osobowości*. Lublin: RW KUL.
5. Popielski K. (2008). *Psychologia egzystencji. Wartości w życiu*. Lublin KUL.

Literatura uzupełniająca

1. Frankl, V. E. (1978). *Psychoterapia dla każdego*. Warszawa: PAX
2. Frankl, V.E. (1978). *Nieświadomy Bóg*. Warszawa: PAX
3. Popielski K. (red.) (1987). *Człowiek – pytanie otwarte*. Lublin RW KUL.
4. Popielski K (1995). W kierunku psychoterapii „o ludzkim obliczu”: logoterapia i nooterapia. W: *Roczniki filozoficzne*, T. XLII, z. 4. Lublin.
5. Popielski K. (red.) (1996). *Człowiek – wartości – sens*. RW. KUL. Lublin

7.5.2 IV rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 1

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Diagnostyka zaburzeń psychicznych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna i osobowości
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Marian Ledwoch
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr Marian Ledwoch

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest opanowanie wiedzy i nabycie umiejętności diagnozowania w obszarze zaburzeń psychicznych, rozpoznawania wskaźników różnych rodzajów patologii oraz ćwiczenia w zakresie formułowania i sporządzania opinii psychologicznych.

Zamierzone efekty kształcenia:

Po zakończeniu ćwiczeń student: Wiedza: definiuje podstawowe terminy określające kliniczny status zaburzeń, analizuje objawy zaburzeń psychicznych w kontekście czynników patogennych, wyjaśnia zaburzenia zachowania w kontekście teorii psychologicznych

Umiejętności: różnicuje zaburzenia psychiczne według kryteriów klinicznych, rozpoznaje objawy zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania, projektuje scenariusze postępowania diagnostycznego dla różnego rodzaju zaburzeń.

Postawy: prezentuje postawę etyczną w posługiwaniu się wiedzą z zakresu psychologii klinicznej, prezentuje postawę wrażliwości społecznej i empatii w kontaktach z osobami doświadczającymi różnego rodzaju zaburzeń, wykazuje postawę rzetelności przy rozwiązywaniu problemów diagnostycznych osób z zaburzeniami psychicznymi.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wyjaśnianie, prezentacja, dyskusja, studium przypadku

Laptop, rzutnik multimedialny

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie na ocenę na podstawie:

1.kolokwium pisemnego - sprawdzającego wiedzę kliniczną oraz umiejętności diagnostyczne przeprowadzania wywiadu klinicznego -50%

2.kolokwium pisemnego-sprawdzającego wiedzę oraz umiejętności w zakresie interpretacji wyników testu MMPI-WISKAD -50%

Treści programowe

Zajęcia 1.Psychologiczna diagnoza kliniczna i jej przedmiot

Zajęcia 2.Cele i zakresy klinicznej diagnozy psychologicznej

Zajęcia 3.Warstwa teoretyczna i empiryczna w diagnozie klinicznej

Zajęcia 4.Nurt psychometryczny i idiograficzny w klinicznej diagnostyce zaburzeń

Zajęcia 5.Ilustracja przypadków w psychometrycznym oraz idiograficznym nurcie diagnozy

- Zajęcia 6. Konstruowanie scenariuszy wywiadu klinicznego
- Zajęcia 7. Zastosowanie wywiadu klinicznego do różnych zespołów psychopatologicznych
- Zajęcia 8. Przykłady użytecznych kategorii diagnostycznych stosowanych w klinicznej obserwacji i wywiadzie
- Zajęcia 9. Kolokwium pisemne - sprawdzające wiedzę kliniczną oraz umiejętności diagnostyczne przeprowadzania wywiadu klinicznego
- Zajęcia 10. Analiza celów diagnostycznych testu MMPI-WISKAD oraz charakterystyka skal tego testu
- Zajęcia 11. Poznanie zasad interpretacji wyników badań testem WISKAD
- Zajęcia 12. Zastosowanie wskaźnika Gougha oraz wskaźników Diamonda w interpretacji profilów testu MMPI-WISKAD
- Zajęcia 13. Interpretacja przykładowych profili klinicznych testu MMPI-WISKAD
- Zajęcia 14. Analiza przykładowych opinii sporządzanych w oparciu o omawiane metody.
- Zajęcia 15. Kolokwium pisemne - sprawdzające wiedzę oraz umiejętności w zakresie interpretacji wyników testu MMPI-WISKAD

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Bilikiewicz A., Pużyński S., Rybakowski J., Wciórka J. (red.). (2002). *Psychiatria*. T.1-3. Wrocław: Urban & Partner.
2. ICD-10 (1997): *Klasyfikacja zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania. Opisy kliniczne i wskazówki diagnostyczne*. Kraków-Warszawa: Uniwersyteckie Wydawnictwo medyczne Vesalius, Instytut Psychiatrii i Neurologii.
3. Płużek Z. (1965). *Wartość testu WISKAD-MMPI dla diagnozy różnicowej w zakresie nozologii psychiatrycznej*. Kraków (rozprawa habilitacyjna).
4. Sęk H. (2001). *Wprowadzenie do psychologii klinicznej*. Warszawa: Scholar.
5. Wciórka J. (red.). (2010). *Kryteria diagnostyczne według DSM-IV-TR*. Wrocław: Urban & Partner.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Cierpiałkowska L. (2007). *Psychopatologia*. Warszawa: Scholar.
2. Cierpiałkowska L. (red.). (2004). *Psychologia zaburzeń osobowości. Wybrane zagadnienia*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
3. Kucharski T., Gomuła J. (1998). *Wprowadzenie do kwestionariusza MMPI-2*. Toruń: Pracownia Psychologii Klinicznej i Rozwoju Osobowości.
4. Matkowski M. (1992). *MMPI. Badanie-opracowanie-interpretacja*. Poznań: Pracownia Terapii i Rozwoju Osobowości.
5. Millon T., Davis R. (2005). *Zaburzenia osobowości we współczesnym świecie*. Warszawa: Instytut Psychologii Zdrowia PTP.
6. Okła W., Steuden S., Ledwoch M. (1999). *Recenzja oprac. T. Kucharskiego i J. Gomuły pt., "Wprowadzenie do Kwestionariusza MMPI-2"*. *Przegląd Psychologiczny*, T. 42, Nr 4, 195-198.
7. Paluchowski W.J. (2001). *Diagnoza psychologiczna. Podejście ilościowe i jakościowe*. Warszawa: Scholar.
8. Rosenhan D.L., Seligman M.E.P. (1994). *Psychopatologia*. T.1-2. Warszawa: PWN.
9. Stemplewska-Żakowicz K., Krejtz K. (red.). (2005). *Wywiad psychologiczny*. T.1-3. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Neuropsychologia

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna i osobowości
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Marian Ledwoch, dr Konrad Janowski
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	1
Prowadzący zajęcia	dr Konrad Janowski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zaznajomienie studentów z podstawami teoretycznymi oraz procedurą diagnozy neuropsychologicznej.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Po zakończeniu zajęć student: definiuje terminy związane z mózgową organizacją funkcji psychicznych; analizuje związek dysfunkcji mózgu z zaburzeniami procesów percepcyjnych, poznawczych, językowych, czuciowo-ruchowych oraz funkcji wykonawczych; wyjaśnia zaburzenia w kontekście teorii neuropsychologicznych.

Umiejętności: Student różnicuje objawy dysfunkcji mózgowych według kryteriów neuropsychologii klinicznej; rozpoznaje wskaźniki zaburzeń funkcjonowania pacjentów w kontekście neuropsychologicznym; planuje procedury diagnostyczne w stosunku do pacjentów z dysfunkcjami mózgowymi.

Postawy: Student wykazuje postawę dbałości o dokładność i rzetelność przy rozwiązywaniu problemów diagnostycznych; prezentuje postawę otwartości oraz wrażliwości społecznej w kontaktach z osobami z dysfunkcjami mózgowymi; prezentuje postawę zgodną z rolą neuropsychologa.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wyjaśnianie, prezentacja, studium przypadku, dyskusja, Zeszyty Łuckiego, Test Sortowania Kart z Wisconsin. Laptop, rzutnik multimedialny.

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie na ocenę na podstawie: teoretycznego przygotowania do zajęć – 25%; aktywności w dyskusji na zajęciach – 25%; kolokwium ustnego – sprawdzającego wiedzę z zakresu podstawowych pojęć neuropsychologicznych oraz umiejętności przeprowadzania badania neuropsychologicznego – 50%

Treści programowe

Zajęcia 1. Diagnoza neuropsychologiczna – jej przedmiot i podstawowe pojęcia

Zajęcia 2. Rodzaje diagnozy neuropsychologicznej

Zajęcia 3. Podejścia metodologiczne w diagnozie neuropsychologicznej

Zajęcia 4. Eksperymentalno-kliniczne badanie funkcji wzrokowych

Zajęcia 5. Przykłady agnozji wzrokowych

Zajęcia 6. Eksperymentalno-kliniczne badanie funkcji słuchowych

Zajęcia 7. Przykłady agnozji słuchowych

- Zajęcia 8. Eksperymentalno-kliniczne badanie funkcji czuciowo-ruchowych
Zajęcia 9. Przykłady apraksji
zajęcia 10. Eksperymentalno-kliniczne badanie funkcji językowych
Zajęcia 11. Przykłady afazji
Zajęcia 12. Eksperymentalno-kliniczne badanie funkcji wykonawczych
Zajęcia 13. Przykłady zespołów czołowych
Zajęcia 14. Psychometryczne testy i baterie służące do badania neuropsychologicznego
Zajęcia 15. Kolokwium ustne

Literatura podstawowa

1. Herzyk, A. (2005). *Wprowadzenie do neuropsychologii klinicznej*. Warszawa: Scholar.

Literatura uzupełniająca

1. Pąchalska, M. (2007). *Neuropsychologia kliniczna. Urazy mózgu*, T. 1-2. Warszawa: PWN.
2. Steuden, M. (red.). (1994). *Wybrane zagadnienia z neuropsychologii*. Lublin: TN KUL.
3. Walsh, K., Darby, D. (2008). *Neuropsychologia kliniczna Walsha*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
4. Szepietowska, E.M. (2000). *Badanie neuropsychologiczne. Procedura i ocena*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychoterapia integralna i nooterapia. Trening Autogenny Schulza

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna, osobowości, zdrowia i psychoterapii
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Lilia Suchocka
Wymagania wstępne	-
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	dr Lilia Suchocka

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z wiedzą dotyczącą treningu Autogennego Schulza, stosowania umiejętność praktycznego zastosowania oraz interpretacji. Zajęcia prowadzone są metodą ćwiczeń praktycznych.

Zamierzone efekty kształcenia i umiejętności:

Osoby uczęszczające nabędą umiejętność wykorzystania wiedzy, aby samodzielnie stosować trening Autogenny w praktyce psychoterapeutycznej, potrafią zinterpretować przeżycia pacjentów związanych z treningiem. Studenci zdobędą wystarczające umiejętności i wiedze, aby stosować trening autogenny w praktyce psychologiczno-terapeutycznej.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Formą zajęć są ćwiczenia. Pomoce dydaktyczne stosowane to: materiały audiowizualne. Sprzęt: odtwarzacz, materiały dydaktyczne na płytach DVD.

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie pisemne

Treści programowe

Zajęcia 1.

Zajęcia wprowadzające w problematykę treningu Autogennego, określenie wymagań i oczekiwań wobec uczestników.

Zajęcia 2. Podstawy teoretyczne i zastosowanie Treningu Autogennego

Zajęcia 3. Poczucie ciężkości: *zastosowanie, przeciwwskazania, podstawy prowadzenia treningu*

Zajęcia 4. Poczucie ciepła; *zastosowanie, przeciwwskazania, podstawy prowadzenia treningu*

Zajęcia 5. Oddech: *zastosowanie, przeciwwskazania, podstawy prowadzenia treningu*

Zajęcia 6. Bicie serca: *zastosowanie, przeciwwskazania, podstawy prowadzenia treningu*
Zajęcia 7. Splot słoneczny; *zastosowanie, przeciwwskazania, podstawy prowadzenia treningu*
Zajęcia 8. Chłodne czoło: *zastosowanie, przeciwwskazania, podstawy prowadzenia treningu*
Zajęcia 9. Analiza psychiki: *tematy, zastosowanie, interpretacja*
Zajęcia 10. Rodzinny dom dzieciństwa; *zastosowanie, przeciwwskazania, podstawy prowadzenia, interpretacja*
Zajęcia 11. Spacer po łące mego dzieciństwa: *zastosowanie, przeciwwskazania, podstawy prowadzenia, interpretacja*
Zajęcia 12. Wejście na górę: *zastosowanie, przeciwwskazania, podstawy prowadzenia, interpretacja*
Zajęcia 13. Zejście do głębin morza: *zastosowanie, przeciwwskazania, podstawy prowadzenia, interpretacja*
Zajęcia 14. Album mego życia: *zastosowanie, przeciwwskazania, podstawy prowadzenia, interpretacja*
Zajęcia 15. Podsumowanie zajęć, wymiana doświadczeń.

Literatura podstawowa

1. Derre Claus (2005). *Trenning autogenny dla każdego*. Karków: Amber.
2. Popielski K. (1987). *Człowiek – pytanie otwarte*. Lublin: RW KUL.
3. Valerio A. (2005). *TRENING AUTOGENICZNY*. Kraków: Jedność.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Konfrontacja z sobą

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia (Psychologia kliniczna i osobowości)
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Piotr Oleś, dr Elżbieta Chmielnicka-Kuter
Wymagania wstępne	Zaliczony kurs z psychologii osobowości
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	2
Prowadzący zajęcia	dr Elżbieta Chmielnicka-Kuter, mgr Elwira Brygoła

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem kursu jest nabycie umiejętności prowadzenia pracy terapeutycznej i/lub badawczej za pomocą Metody Konfrontacji Hermana Sobą H. Hermansa w różnych kontekstach problemowych.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Elementy teorii wartościowania są kluczowe dla zgodnego z regułami sztuki posługiwania się Metodą Konfrontacji z Sobą, dotyczą również struktury procesu, samej metody oraz rodzaju relacji z klientem.

Zasadniczym efektem jest nabycie odpowiednich umiejętności, a zatem zajęcia obejmują szkolenie w zakresie prowadzenia wywiadu i pracy na dalszych etapach procesu, obliczania i analizy wyników, dyskusji z klientem, ukierunkowywania procesu konfrontacji z sobą, a więc refleksji i zmiany ramach systemu znaczeń osobistych oraz zachowania, a także oceny jakości i zakresu zmiany systemu znaczeń.

Dodatkowe kompetencje wiążą się ze swoistym kontraktem terapeutycznym – zaufanie do klienta oraz dialogowym charakterem badań, co wymaga odpowiedniej autorefleksji i etyki.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład, ćwiczenia w parach, praca z klientem, zajęcia warsztatowe, dyskusja, prezentacja video.

Forma i warunki zaliczenia

Ocena z ćwiczeń jest wystawiana na podstawie pisemnego raportu z samodzielnie przeprowadzonego badania Metodą Konfrontacji z Sobą. Warunkiem uzyskania zaliczenia jest obecność i aktywny udział w ćwiczeniach i dyskusjach podczas zajęć. Raport ma zawierać: podstawowe informacje na temat osoby badanej i przebiegu poszczególnych spotkań, listę wartościowań utworzonych podczas pierwszego i powtórnego samopoznania, oceny afektywne wartościowań, temat autonarracji wraz ze sposobem wyłonienia go na drodze analizy modalności oraz z zadaniem dla osoby badanej, obliczenia, analizę i interpretację wyników.

Treści programowe

Zajęcia 1. Specyfika relacji klient – psycholog w badaniu Metodą Konfrontacji z Sobą w porównaniu ze znanymi uczestnikom zajęć metodami kwestionariuszowymi, eksperymentalnymi oraz różnymi rodzajami wywiadu.

Zajęcia 2. Podążanie za klientem w dialogu werbalnym i niewerbalnym; interpersonalne czynniki wpływające na proces wartościowania; zasady prowadzenia wywiadu według propozycji H. Hermansa, w tym hierarchia wymaganych umiejętności.

Zajęcia 3. Wartościowanie jako jednostka znaczeniowa – definicja, cechy poprawnie sformułowanego wartościowania, metoda kolejnych przybliżeń jako sposób dochodzenia do wartościowań w dialogu z klientem, omówienie rodzajów wartościowań ze względu na sposób ich sformułowania.

Zajęcia 4. Afektywna jakość wartościowań – analiza terminów afektywnych tworzących listę uczuć, omówienie wskaźników S, O, P, N oraz porównanie alternatywnych list uczuć wraz omówieniem możliwości ich zastosowania.

Zajęcia 5. Ukryty poziom wartościowania oraz typy wartościowań – omówienie motywów podstawowych i ich postaci; typy wartościowań jako wyraz oddziaływania motywów podstawowych na autonarrację; próba przyporządkowania materiału obrazowego do różnych typów wartościowań; ustalanie typu wartościowania na podstawie wskaźników S, O, P, N.

Zajęcia 6. Schemat i zasady prowadzenia wywiadu według Metody Konfrontacji z Sobą. Trening umiejętności

Zajęcia 7. Opracowanie wyników badania – prezentacja programu obliczeniowego; omówienie znaczenia interpretacyjnego poszczególnych wskaźników; kryteria funkcjonalności systemu wartościowań.

Zajęcia 8. Dyskusja z klientem – etapy, zasady i cel dyskusji; rola analizy modalności; temat autonarracji a zadanie dla klienta.

Zajęcia 9. Faza Walidacji/inwalidacji – technika drabiny walidacyjnej

Zajęcia 10. Wartościowania dodane – sens życia, tożsamość, sen, przysłowie, symbol; zasady wprowadzania wartościowań dodanych i analizy ich funkcji w systemie.

Zajęcia 11. Drugie samopoznanie – zasady aktualizacji systemu osobistych znaczeń, wartościowania dodatkowe.

Zajęcia 12. Ocena zakresu i kierunku zmian w systemie narracyjnym na podstawie porównania wyników pierwszego i drugiego samopoznania.

Zajęcia 13. Prezentacja materiału video na temat prowadzenia konfrontacji z sobą, dyskusja.

Zajęcia 14. Umiejętności i wyzwania dla osoby prowadzącej konfrontację z sobą; możliwości i ograniczenia w pracy terapeutycznej i badawczej.

Zajęcia 15. Dyskusja podsumowująca i zaliczenia

Literatura podstawowa

1. Hermans H. J. M. i Hermans-Jansen E. (2000). *Autonarracje: Tworzenie znaczeń w psychoterapii*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
2. Chmielnicka-Kuter E., Oleś P. i Puchalska-Wasył M. (2009). *Metoda Konfrontacji z Sobą – 2000. Aneks do podręcznika*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Literatura uzupełniająca

1. Oleś P. (2000). Odkrywanie znaczeń według metody Konfrontacji z Sobą H. J. M. Hermansa. W: M. Straś-Romanowska (red.). *Prace Psychologiczne LIII. Metody jakościowe w psychologii współczesnej* (s. 105-113). Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
2. Hermans H. J. M. (1991). Self jako zorganizowany system wartościowań. W: A. Januszewski, T. Witkowski, Z. Uchnast (red.), *Wykłady z psychologii w Katolickim*

Uniwersytecie Lubelskim (Vol. 5, s. 387-409). Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL.

7.6 SPECJALIZACJA 2 – Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji

7.6.1 IV rok Wykłady specjalizacyjne spec. 2

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychoprofilaktyka i terapia rodzin

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Maria Braun-Gałkowska, dr Katarzyna Litwińska-Rączka
Wymagania wstępne	Równoczesne uczestnictwo i zaliczenie ćwiczeń z przedmiotu
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	dr Katarzyna Litwińska - Rączka

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z metodami, teoriami psychoprofilaktycznymi i terapeutycznymi w ramach psychologii systemowej – praktycznej i stosowanej. Rozwijanie umiejętności rozpoznawania interwencji terapeutycznych i metod psychoprofilaktycznych. Słuchacze uczą się również projektowania i przewidywania rodzaju pomocy psychologicznej (poradnictwo, psychoterapia, mediacja lub inne), który można zaproponować klientowi z określonym problemem rodzinnym. Akcent nauczania jest położony na poznanie zagadnień systemowej terapii rodzin.

Zamierzone efekty kształcenia:

Umiejętność rozpoznawania, opisywania i dokonywania charakterystyk poszczególnych kierunków terapeutycznych w ramach paradygmatu systemowego. Znajomość rodzajów interwencji terapeutycznych stosowanych w terapii systemowej oraz metod aktywizujących stosowanych w psychoprofilaktyce. Zdolność do samodzielnego porównywania różnych typów poradnictwa i terapii rodzinnej oraz wiedza dotycząca kwalifikacji różnych rodzaju objawów rodzinnych do różnych form pomocy.

Umiejętność spostrzegania rodzinnych uwarunkowań objawów u pacjenta identyfikowanego w systemie. Zdolność do interpretowania objawów na poziomie struktury systemu i relacji w nim występujących oraz różnicowania zdrowia od dysfunkcyjności. Umiejętność zaprojektowania i wykonania spotkań o charakterze psychoprofilaktycznym dla małych grup.

Uwrażliwienie na różnego rodzaju problemy rodzinne oraz etyczne aspekty kontaktu psycholog – klient: małżeństwo lub rodzina. Rozwój pozytywnego stosunku do własnej otwartości i neutralności wobec klientów w sytuacji pomagania. Zwrócenie uwagi na konieczność uwrażliwienia na klientów. Celem jest również poznanie sposobów nawiązywania kontaktu i „włączenia się” w system rodzinny.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Formą zajęć jest wykład. Pomoce dydaktyczne stosowane to: prezentacje multimedialne, plansze, materiały audiowizualne. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin testowy z zakresu treści z wykładu oraz literatury podstawowej

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wykład wprowadzający w problematykę psychoprofilaktyki i terapii rodzin, określenie wymagań i oczekiwań wobec uczestników

Zajęcia 2.

Mapa oddziaływań psychologicznych na rodzinę: rodzaje w ramach psychoprofilaktyki, poradnictwa, terapii. Definicje pojęć, przedmiot i cele poszczególnych form oddziaływań.

Zajęcia 3.

Rozumienie zaburzenia rodziny w podejściu systemowym – pacjent desygnowany, funkcje zachowań objawowych, rozumienie zaburzenia w odniesieniu do normy rozumianej dynamicznie.

Zajęcia 4.

Psychoprofilaktyka zaburzeń w rodzinie – metody pracy : aktywizacja małych grup, treningi uwrażliwiające, psychoedukacja. Różnice między poradnictwem a psychoterapią. Zakres oddziaływania na pacjentów w poradnictwie i terapii. Umiejętności i cechy osobowości doradcy. Techniki prowadzenia rozmowy w poradnictwie

Zajęcia 5.

Główne kierunki terapii systemowej – charakterystyka założeń, sposobów rozumienia zaburzeń, celów terapii.

Zajęcia 6.

Ewoluujące modele terapii systemowej – terapia narracyjna, terapia systemowa z użyciem Teamu Reflektującego, feministyczna terapia rodzin.

Zajęcia 7.

Przebieg terapii rodzin cz. 1: etapy procesu terapeutycznego, pojęcie kontraktu i sojuszu terapeutycznego, zasady wchodzenia w kontrakt terapeutyczny z systemem rodzinnym.

Zajęcia 8.

Przebieg terapii rodzin cz. 2: warunki powodzenia terapii ze strony terapeuty, ze strony rodziny, sposoby oceny wyników procesu terapeutycznego, specyficzne problemy związane ze zjawiskiem oporu, przeniesienia i przeciwprzeniesienia w terapii systemowej.

Zajęcia 9.

Strategie, techniki i interwencje terapeutyczne w terapii systemowej – charakterystyka w poszczególnych szkołach terapii rodzin, sposoby interweniowania a efekty psychoterapii, czynniki specyficzne i niespecyficzne w systemowej terapii rodzin.

Zajęcia 10.

Specyfika psychoterapii małżeństw i par – szkoły, cele i założenia, sposoby radzenia sobie przez terapeutów z próbami uwikłania go w konflikt przez parę.

Zajęcia 11.

Przeciwwskazania do terapii rodzin i par: uzależnienia, przemoc, choroba psychiczna rodzica (-ców), całkowicie zewnętrzna motywacja pacjentów do terapii, decyzja obydwójga o rozwodzie, podwójne związki jednego z małżonków lub obydwójga - alternatywne rozwiązania.

Zajęcia 12.

Wybrane formy pracy z parami, rodzinami i pacjentami indywidualnymi w paradygmacie systemowym cz. 1: terapia indywidualna uwzględniająca system rodzinny pacjenta, psychoanaliza pary matka-niemowlę, sesje rodzinne z użyciem teamu reflektującego.

Zajęcia 13.

Wybrane formy pracy z parami, rodzinami i pacjentami indywidualnymi w paradygmacie systemowym cz. 2: grupa wielomażewska reflektująca, komunikacyjna terapia grupowa dla par.

Zajęcia 14.

Wybrane formy pracy z parami, rodzinami i pacjentami indywidualnymi w paradygmacie systemowym cz. 3: rekonstrukcja rodziny w koncepcji V. Satir, mediacje małżeńskie i rodzinne, metoda ustawień systemowych B. Hellingera (podejście krytyczne).

Zajęcia 15.

Etyka w pracy psychologa – praktyka: Kodeks Etyczny Psychologa, Kodeks Etyczny Psychoterapeuty. Specyficzne sytuacje w pracy terapeutycznej wymagające szczególnego uwrażliwienia osoby prowadzącej spotkanie.

Literatura podstawowa

1. Kubitsky J. (2010). *Vademecum Terapeuty Rodzinnego*. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL
2. Namysłowska I. (1997). *Terapia rodzin*. Warszawa: Springer PWN.

Literatura uzupełniająca

1. Braun-Gałkowska M. (1994). *W te samą stronę – książka dla nauczycieli o wychowaniu i lekcjach wychowawczych*. Warszawa: Wydawnictwo Krupski i S-ka.
2. De Barbaro B., Drożdżewicz L. (2004). Terapia małżeńska jako szukanie „dobrych słów”. W: *Psychoterapia* 4 (131), s. 29-36. Kraków: Sekcja Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego
3. Grzesiuk L. (2005). *Psychoterapia – teoria*. Tom I. Rozdział 4 i 5, s. 189-195 i s. 213-218. Warszawa: Eneteia.
4. Grzesiuk L. (2006). *Psychoterapia – praktyka*. Tom II. Rozdziały 5-11, s. 75-135. Warszawa: Eneteia.

5. Kodeks Etyczny Psychoterapeuty (2004). W: Nowiny Psychiatryczne. 55. Rok XIII

ISSN

1507-918,

s.

68-69.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia i pedagogika mediów

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Iwona Ulfik-Jaworska
Wymagania wstępne	Równoczesne uczestnictwo i zaliczenie ćwiczeń z przedmiotu
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	Iwona Ulfik-Jaworska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem ogólnym jest zapoznanie studentów z podstawową wiedzą teoretyczną oraz badaniami prowadzonymi na gruncie psychologii oraz pedagogiki mediów. Cele szczegółowe obejmują: przedstawienie teoretycznych koncepcji oraz mechanizmów oddziaływania mediów masowych na odbiorców, pogłębienie i uporządkowanie wiedzy dotyczącej zagrożeń oraz pozytywnych aspektów korzystania z różnych środków masowego przekazu, przedstawienie zagadnienia edukacji medialnej jako sposobu przygotowania odbiorców do racjonalnego korzystania z mediów.

Zamierzone efekty kształcenia:

Znajomość podstawowych koncepcji oraz teorii stanowiących podstawę badań na gruncie psychologii oraz pedagogiki mediów. Pogłębienie wiedzy w zakresie możliwości i pozytywnych aspektów korzystania z mediów. Znajomość zagrożeń związanych z korzystaniem z mediów oraz ich rozpoznawanie i profilaktyka. Zdobycie wiedzy w zakresie możliwości oraz form kształtowania kompetencji medialnych u dzieci, młodzieży i dorosłych

Metody i pomoce dydaktyczne:

Formą zajęć jest wykład. Pomoce dydaktyczne stosowane to: prezentacje multimedialne, plansze, materiały audiowizualne. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny obejmujący treści prezentowane na wykładzie oraz wybrane zagadnienia z literatury podstawowej

Treści programowe

Zajęcia 1. Przedmiot psychologii mediów oraz przedmiot pedagogiki mediów. Psychologia i pedagogika mediów a inne dyscypliny naukowe zajmujące się mediami masowymi. Edukacja medialna w Polsce i na świecie.

Zajęcia 2. Komunikacja masowa. Pojęcie, definicje, funkcje komunikowania masowego. Wybrane modele komunikacji masowej. Perswazja, manipulacja, propaganda w mass mediach. Psychologiczne mechanizmy obrony przed perswazją w mediach

Zajęcia 3. Koncepcje teoretyczne oraz metody badań w psychologii i pedagogice mediów. Podejście użytkownika i korzyści. Społeczno-poznawcza teoria komunikacji masowej A. Bandury. Teoria kulturywacji. Badania panelowe, badania sondażowe, eksperymenty naturalne, badania eksperymentalne i in. – przykłady badań z zakresu psychologii mediów

Zajęcia 4. Nadawcy przekazów masowych. Etyczne aspekty działalności instytucji

nadawczych. Kodeksy deontologii dziennikarskiej. Rada Etyki Mediów. Ochrona dzieci i młodzieży przed negatywnymi skutkami korzystania z mediów masowych.

Zajęcia 5. Odbiorcy przekazów masowych. Cechy odbiorców a style korzystania z mediów oraz oddziaływanie przekazów medialnych. Rozwój poznawczych i emocjonalnych kompetencji dzieci a korzystania z mediów masowych. Dziecko i media elektroniczne – nowy wymiar dzieciństwa.

Zajęcia 6. Media tradycyjne: prasa, radio, film, telewizja. Język poszczególnych mediów i specyfika oddziaływania. Prasa, radio i telewizja w Internecie. Badania nad oddziaływaniem telewizji na różne grupy odbiorców. Badania dotyczące treści prezentowanych w programach telewizyjnych.

Zajęcia 7. Gry komputerowe: charakterystyka zjawiska, klasyfikacja, mechanizmy oddziaływania. Możliwości edukacyjne i wychowawcze gier komputerowych. Negatywne oddziaływanie gier komputerowych. Oddziaływanie przemocy obecnej w grach komputerowych na graczy.

Zajęcia 8. Psychologia Internetu: sieciowa tożsamość, atrakcyjność interpersonalna w sieci, psychologia związków on-line, cyberseks, cyberzdrada.

Zajęcia 9. Grupy społeczne w Internecie. Konformizm w sieci. Współpraca między grupami. Sieciowe grupy wsparcia. Międzygrupowa rywalizacja w grach internetowych.

Zajęcia 10. Psychologia agresji w sieci. Cyberbullying – charakterystyka zjawiska oraz skutki dla ofiar i sprawców. Profilaktyka oraz zasady interwencji w sytuacji ujawnienia cyberprzemocy

Zajęcia 11. Seksualne wykorzystywanie dzieci i młodzieży przy użyciu Internetu – internetowa pedofilia, werbowanie do prostytucji. „Grooming” – proces uwodzenia dziecka w sieci przez sprawcę. Czynniki ryzyka. Możliwości przeciwdziałania.

Zajęcia 12. Oddziaływanie erotyki i pornografii na odbiorców w świetle badań. Aktywność seksualna on-line a cechy użytkowników, jakość relacji małżeńskiej, oczekiwania wobec partnera.

Zajęcia 13. Problematiczne korzystanie z mediów (telewizji, gier komputerowych, Internetu). Rozpoznawanie, czynniki ryzyka oraz skutki poszczególnych zespołów uzależnień. Uzależnienie od cyberpornografii i cyberseksu. Możliwości i sposoby leczenia.

Zajęcia 14. Reklama w mediach masowych – rodzaje reklam, mechanizmy oddziaływania, zamierzony i niezamierzony wpływ reklam na dzieci, młodzież i dorosłych.

Zajęcia 15. Wpływ mediów na psychofizyczne funkcjonowanie człowieka. Wpływ telewizji, komputera, gier komputerowych na zdrowie dzieci i młodzieży. Wychowanie do racjonalnego korzystania z mass mediów.

Literatura podstawowa

- Siemieniecki B. (2007) (red.). *Pedagogika medialna. T.1 i 2.* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN
- Kubicka, D., Kołodziejczyk, A. (2007). *Psychologia wpływu mediów. Wybrane teorie, metody, badania.* Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Ulfik-Jaworska, I. (2005). *Komputerowi mordercy. Tendencje konstruktywne i destruktywne u graczy komputerowych.* Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Winterhoff-Spurk P. (2007). *Psychologia mediów.* Kraków: Wydawnictwo WAM
- Wallace, P. (2003). *Psychologia Internetu.* Dom Wydawniczy REBIS.

Literatura uzupełniająca

- Aftab P. (2003). *Internet a dzieci. Uzależnienia i inne niebezpieczeństwa.* Warszawa: Prószyński i S-ka S.A.
- Ben-Ze'ev A. (2005). *Miłość w sieci. Internet i emocje.* Poznań: Dom Wydawniczy Rebis.
- Braun-Gałkowska M. (2000). *Pedagogika mediów potrzebą szkoły XXI wieku.* W: J. Detka (red.) *Pedagogika mediów.* Kielce
- Braun-Gałkowska M., Ulfik-Jaworska I. (2002). *Zabawa w zabijanie. Oddziaływanie przemocy prezentowanej w mediach na psychikę dzieci.* Lublin: Gaudium
- Doliński D. (2003). *Psychologiczne mechanizmy reklamy.* GWP
- Fortuna P. (2007). *Psychologiczne mechanizmy obrony przed perswazyjnym wpływem telewizji.* Lublin TN KUL.
- Gała A., Ulfik I. (2000). (red). *Oddziaływanie „agresywnych” gier komputerowych na psychikę dzieci.* Lublin: Artom
- Gała, A., Ulfik-Jaworska, I. (2006). *Czas pusty. Analiza treści programów telewizyjnych czterech nadawców polskich.* Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Izdebska J. (1996). *Rodzina, dziecko, telewizja. Szanse wychowawcze i zagrożenia telewizji.* Białystok: Trans Humana
- Juszczyk S. (2000). *Człowiek w świecie elektronicznych mediów - szanse i zagrożenia.* Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Kossowski P. (1999). *Dziecko i reklama telewizyjna.* Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.
- Tuszyńska-Bogucka W. (2006). *Media – przyjaciel czy wróg dziecka?* Poznań: Wydawnictwo eMPI²
- Whitty M., Carr, A. (2009). *Wszystko o romansie w sieci. Psychologia związków internetowych.* Gdańsk: GWP.
- Litwińska K. (2008). *Reklamy telewizyjne i ich oddziaływanie na emocje dzieci w wieku przedszkolnym.* Lublin: Wydawnictwo KUL

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Metody projekcyjne

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	dr Maria Gałkowska-Bachanek
Wymagania wstępne	Obowiązkowe uczestnictwo w ćwiczenia Metody Projekcyjne
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Maria Gałkowska-Bachanek

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Preferowana jest samodzielność w myśleniu, oraz dojrzałe podejście do nauki. Po zaliczeniu kursu student musi znać podstawową metodologię posługiwania się testami projekcyjnymi. Powinien umieć ocenić krytycznie i samodzielnie różne poglądy reprezentowane w psychologii

Zamierzone efekty kształcenia

Po zaliczeniu przedmiotu student musi umieć zdefiniować i opisać 3 projekcyjne metody badania osobowości, takie jak Test Rysunku, Grafologia i Test Plam Atramentowych Rorschacha i wiedzieć w jakich sytuacjach się je stosuje. Zna ich zalety i ograniczenia.

Potrafi wykazać się dobrą umiejętnością badania technikami projekcyjnymi. Zna podstawowe techniki terapeutyczne podczas których stosuje się metody projekcyjne, zwłaszcza Test Rysunku. Potrafi również z dbałością o etykę zawodową przekazać badanemu wyniki badań.

Student po ukończeniu kursu powinien wykazywać otwartość na nowe tendencje w nauce. Powinien być ostrożny i wyważony w wyrażaniu sądów na temat drugiego człowieka, zwłaszcza pacjenta. Powinien być szczególnie uwrażliwiony na cierpienie klienta, który przychodzi do niego po pomoc.

Metody i pomoce dydaktyczne

Formą zajęć jest wykład, wymagane pomoce to rzutnik multimedialny, laptop oraz mikrofon.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny – 100 %

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wprowadzenie terminu - metody projekcyjne. Historia Metody Plam Atramentowych Rorschacha, jej zalety i ograniczenia. Przedstawienie sposobu badania oraz przygotowania protokołu.

Zajęcia 2.

Ogólne zasady sygnowania. Znaczenie poszczególnych sygnatur

Zajęcia 3.

Sporządzanie psychogramu

Zajęcia 4.

Podstawowe założenia interpretacji.

Zajęcia 5.

Interpretacja psychogramu w sferze poznawczej

Zajęcia 6.

Interpretacja psychogramu w sferze emocjonalnej

Zajęcia 7.

Interpretacja psychogramu w sferze kontaktów społecznych

Zajęcia 8.

Analiza psychogramów człowieka zdrowego.

Zajęcia 9.

Analiza psychogramów osobowości neurotycznej.

Zajęcia 10.

Analiza psychogramów osobowości psychotycznej i antyspołecznej.

Zajęcia 11.

Analiza psychogramów dzieci i osób w podeszłym wieku

Zajęcia 12.

Przypomnienie zasad stosowania i analizy Rysunku Projekcyjnego

Zajęcia 13.

Zastosowanie Rysunku Projekcyjnego w psychoterapii

Zajęcia 14. Podstawowe założenia grafologii

Zajęcia 15. Podstawowe założenia podejścia grafoanalitycznego

Literatura podstawowa

1. Grzywak – Kaczyńska M. *Metoda Rorschacha*, Wydawnictwo Naukowe KUL, Lublin 2007
2. Braun – Gałkowska M. *Metody badania rodziny*, Wydawnictwo Naukowe KUL, Lublin 2007

Literatura uzupełniająca

1. Stasiakiewicz M. (2004). *Test Rorschacha*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR,
2. Piotrowski Z. (1991). *Perceptanaliza*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Higieny Psychiczej.
3. Stasiakiewicz M. (1994). *Podmiotowe i sytuacyjne wyznaczniki badania testem Rorschacha*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
4. Stasiakiewicz M. (2000). *Testy projekcyjne*. W: J. Strelau, *Psychologia. Podręcznik akademicki*: Tom I (s. 491-503). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne
5. Fleck-Bandert, R. (2001). *O czym mówią rysunki dzieci. Dostrzeganie i zrozumienie zawartych w nich znaków*. Kielce: Wydawnictwo Jedność
6. Gawda B. (red.) (2006). *Grafizm jako forma ekspresji*. Lublin: Wydawnictwo uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Metodyka z elementami informatyki

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/stacjonarne; magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. Maria Braun – Gałkowska, dr Beata Kostrubiec - Wojtachnio
Wymagania wstępne	Równoczesne uczestnictwo i zaliczenie ćwiczeń z przedmiotu
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Beata Kostrubiec - Wojtachnio

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z teorią uczenia i nauczania, głównymi zasadami dydaktyki, a także teoriami i programami psychoprofilaktycznymi. Celem nauczania jest także prezentacja poszczególnych metod nauczania, najczęściej stosowanych w działaniach edukacyjnych i psychoprofilaktycznych w zawodzie psychologa.

Po kursie wykładów z metodyki nauczania studenci posiadają wiedzę i umiejętność rozpoznawania, opisywania metod nauczania oraz dokonywania doboru poszczególnych metod do zasad dydaktycznych. Akcent nauczania jest położony na teoretyczne i praktyczne poznanie zagadnień metodyki nauczania treści psychologicznych, na prezentację teorii nauczania, poszczególnych programów psychoprofilaktycznych oraz naukę poszczególnych metod.

Zamierzone efekty kształcenia

Studenci umiejętnie dokonują wyboru poszczególnych metod w przyszłych aktywnościach edukacyjnych i psychoprofilaktycznych. Znajomość metod i efektów ich nauczania pomaga im prawidłowo ocenić gotowe i istniejące programy nauczania i programy profilaktyczne. Studenci uczą się również projektowania oddziaływań edukacyjnych dobranych do wieku odbiorców, rodzaju wiedzy i specyfiki nauczanej grupy. Zdolność do porównywania różnych typów podręczników i programów wspomaga ich samodzielne oddziaływania edukacyjne oraz kształtuje kreatywność i fachowość w przyszłym pisaniu zarówno całościowych autorskich programów nauczania (programy psychoprofilaktyczne dla klas i szkół) jak i pojedynczych jednostek wiedzy (prezentacje, pogadanki, prelekcje, warsztaty).

Po kursie metodyki studenci mają umiejętność spostrzegania zalet i wad poszczególnych metod, adekwatnie kształtują wymagania edukacyjne do celu, wieku i specyfiki grupy, oraz w sposób celowy stosują metody oceny i utrwalania wiedzy u odbiorców. Skutecznie posługują się informacją zwrotną o przebiegu i efektach prowadzonych przez siebie zajęć.

Wykład jest podstawą teoretyczną do projektowania programu zajęć, które odbywa się

na ćwiczeniach (plan, wykonanie, ocena, informacja zwrotna).

Metody i pomoce dydaktyczne

Formą zajęć jest wykład.

Pomoce dydaktyczne stosowane to: prezentacje multimedialne, plansze, materiały audiowizualne, programy profilaktyczne i programy nauczania wraz z pomocami dydaktycznymi (analiza metodyczna na przykładach podręczników dla ucznia i nauczyciela).

Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD, rzutnik folii, film dydaktyczny,

Forma i warunki zaliczenia

Student przystępuje do egzaminu po zaliczeniu pozytywnym ćwiczeń, egzamin składa się w dwóch części - w pierwszej student opracowuje wybraną tezę (50%), opisując ją samodzielnie ze stosowną literaturą, część druga ma charakter egzaminu pisemnego z treści wykładowych (50%).

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wprowadzenie. Warunki egzaminu. Przedstawienie lektur obowiązkowych i uzupełniających. Prezentacja pojęć metodyka i dydaktyka ogólna. Zasady dydaktyki wg W.Okonia oraz Z.Nowackiego. Wynikające z zasad dydaktyki metody nauczania.

Zajęcia 2.

Historia metodyki. Metody nauczania w poszczególnych epokach historycznych i kierunkach pedagogicznych – analiza krytyczna. Współczesne formy metod nauczania – próba typologii.

Zajęcia 3.

Cele psychoprofilaktyki i metody do nich dostosowane. Przedmiot i zadania psychoprofilaktyki. Pojęcie zdrowia w ujęciu holistycznym. Pojęcie zdrowego pola życiowego. Metodyka prowadzenia zajęć psychoprofilaktycznych w aspekcie zdrowia dla dzieci i młodzieży, dorosłych i seniorów. Omówienie wybranych programów wychowawczych i profilaktycznych. Porównanie programów „Jak żyć z ludźmi” oraz programu „Bez ryzyka”.

Zajęcia 4.

Oddziaływanie psychoprofilaktyczne na poszczególnych etapach życia rodziny – zasady, formy, egzemplifikacja w ramach poszczególnych wybranych programów. Cele i formy i metody psychoprofilaktyki życia rodzinnego: pedagogizacja rodziny, poradnictwo rodzinne. Zasady prowadzenia edukacji w dziedzinie wychowania seksualnego (język, metody, zasady, programy).

Zajęcia 5.

Metodyka prowadzenia kursów przedmałżeńskich. Kursy przedmałżeńskie zagadnienia ogólne – organizacji i wymaganych cech osobowych osoby/osób prowadzących. Zawartość merytoryczna kursu dla narzeczonych.

Zajęcia 6.

Metodyka prowadzenia kursów przedmażeńskich (cd). Struktura metodyczna kursu dla narzeczonych i sposób jego przeprowadzenia. Porównanie trzech typów metod kursów dla narzeczonych - „małych grup”, wykładowej, weekendowej. Porównanie programów różnych autorów.

Zajęcia 7.

Nauczanie tradycyjne a nauczanie metodami nauczania aktywizującymi. Porównanie wad i zalet obu typów metod. Zastosowanie i dobór metod w odniesieniu do wymogów sytuacyjnych i typologii grup.

Zajęcia 8.

Umiejętność pisania programów, projektów, konspektów zajęć. Planowanie czasu zajęć. Analiza materiałów dydaktycznych podręcznika dla nauczyciela i podręcznika dla ucznia.

Zajęcia 9.

Metody oddziaływań edukacyjnych i psychoprofilaktycznych – metoda portfolio.

Zajęcia 10.

Metody oddziaływań edukacyjnych i psychoprofilaktycznych – metoda projektu.

Zajęcia 11.

Metody oddziaływań edukacyjnych i psychoprofilaktycznych - metodyka gier i zabaw. Psychologia zabawy. Teorie rozwojowe i zasady pedagogiki zabawy a konstruowanie metod aktywizujących. Prezentacja wybranych metod w nauczaniu szkolnym.

Zajęcia 12.

Metody oddziaływań w psychoprofilaktycznych – pogadanka, wykład. Zasady przygotowania materiałów i wygłaszania.

Zajęcia 13.

Ocena i ocenianie. Tradycyjne i współczesne formy oceniania. Zasady, możliwości i rola oceny w procesie dydaktycznym. Ocena w procesie dydaktycznym i samokształceniowym.

Zajęcia 14.

Zastosowanie nowoczesnych form nauczania z zastosowaniem techniki audiowizualnej, telewizji edukacyjnej, techniki komputerowej i internetowej, multimedialnej (prezentacja multimedialna, internetowe strony edukacyjne, wykorzystanie multimediiów w nauce i psychoprofilaktyce)

Zajęcia 15.

Zastosowanie nowoczesnych form nauczania z zastosowaniem takich metod jak: *e-learning*, *distance-learning*, *long-life learning*.

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Braun-Gałkowska M., *W tę samą stronę, Książka dla nauczycieli o wychowaniu i lekcjach wychowawczych*, Warszawa 1994,: Krupski i Ska, (wstęp, s. 22-35)
2. Braun-Gałkowska M., (2009), *Zaprosili także Jezusa*, Lublin: Gaudium,
3. Kostrubiec B. (2009), Wartość psychoprofilaktyczna instytucji narzeczeństwa W: *(Roz)czarowanie. Miłość i związki uczuciowe we współczesnym społeczeństwie*, Pod red. Wojciech Muszyński, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, s. 132-143,
4. Braun-Gałkowska M., (2009), Psychoprofilaktyka życia rodzinnego, w: *Rodzina. Myśl i działanie*. Pod red. G. Soszyńska, Lublin: Polihymnia, s.97-108,

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Bierman I. (2006). *Kot zdejmuje buty. Propozycje zabaw wspierających spokój i koncentrację*. Kielece: Jedność – Herder.
2. Braun-Gałkowska M., *Psycholog w służbie „Humaem vitae”*,
3. Braun-Gałkowska M. (1989), *Rozmowy o życiu i miłości*, Warszawa: PAX,
4. Dzionek E., Gmasińska M. (2006), *Kinezylogia edukacyjna*. Lublin: Impuls.
5. McDowell J. (2000). *Mity wychowania seksualnego*, Warszawa: Vocatio.
6. *Psychologia rozwoju człowieka cz.1,2,3* pod red. Maria Przetacznik – Gierowska, Maria Tyszkowa PWN, Warszawa 2003
7. Riches V., (1994). *Następstwa edukacji seksualnej*, Gdańsk: HLE,
8. Rudniański J., (1967), *Sprawność umysłowa*, Warszawa: PWN.
9. Szymańska J. (2000). *Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej profilaktyki*, Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej,
10. Walter G. (2006), *Ja i mój świat. Gry i zabawy rozwijające kompetencje społeczne dzieci*. Kielece: Jedność – Herder.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Metody rehabilitacji (wykład)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	Dr hab. W. Otrębski

Założenia i cele przedmiotu

Wykład rozpoczyna część specjalizacyjną, realizowanego wcześniej w kursie podstawowym, programu z zakresu psychologii rehabilitacji. Jego głównym celem jest prezentacja aktualnie dostępnych na rynku krajowym metod diagnozy i rehabilitacji dzieci, młodzieży i dorosłych osób niepełnosprawnych. Szczególną uwagę zwraca się na specyfikę przebiegu procesu diagnostycznego oraz rolę i zadania psychologa w realizacji diagnozy i rehabilitacji tych osób.

Zamierzone efekty kształcenia (do 15 zdań, z wykorzystaniem - active verbs)

Student potrafi, z wykorzystaniem odpowiednich narzędzi, technik i procedur opisywać poziom funkcjonowania psycho-społecznego dzieci, młodzieży i dorosłych z

niepełnosprawnością. Rozpoznaje prawidłowo potrzeby rehabilitacyjne, diagnozuje problemy, ustala zakres mocnych i słabych stron.

Student potrafi umiejętnie, adekwatnie do stanu psychofizycznego osoby niepełnosprawnej zaprojektować proces diagnostyczny oraz zebrać materiał niezbędny do opracowania indywidualnej formy rehabilitacji i wsparcia osoby.

Student wykazuje postawę dużej odpowiedzialności w trakcie realizacji procesu diagnostycznego, poprzez odpowiedni i adekwatny dobór narzędzi, technik i procedur do możliwości diagnozowanej osoby niepełnosprawnej. Unika zbędnego etykietowania osoby jednostkami nozologicznymi. Zawsze prowadzi diagnozę pozytywną, w równym stopniu skupia się na poszukiwaniu mocnych i słabych stron badanego.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykładowa, dyskusyjna; rzutnik pisma, rzutnik multimedialny, komputer, pomoce do omawianych metod

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny, wcześniej znane tezy do egzaminu

Treści programowe

Zajęcia 1.

Temat: Diagnoza psychologiczna dla potrzeb rehabilitacji.

Problemy:

1. Specyfika procesu diagnostycznego w rehabilitacji,
2. Relacje między diagnozą i programem pracy rehabilitacyjnej,
3. Kontrola efektywność metod rehabilitacji

Zajęcia 2.

Temat: Gromadzenie danych o badanych.

Problemy:

4. Zasady konstrukcji i wykorzystanie *Karty Indywidualnej dla Osób Niepełnosprawnych*,
5. Źródła informacji i sposoby ich analizy

Zajęcia 3.

Temat: Metody wykorzystywane w opisie psychospołecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych – cz. I.

Problemy:

6. *Inwentarz HPI* – zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,
7. *Skale LNU, MPD, URK, PON, PCH, ONS* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

Zajęcia 4.

Temat: Metody wykorzystywane w opisie psychospołecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych – cz. II.

Problemy:

8. *Skala Akceptacji Inwalidztwa (S.A.I.)* – kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,
9. *Test GT* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,

Zajęcia 5.

Temat: Metody wykorzystywane w opisie psychospołecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych – cz. III.

Problemy:

- *Skala Aktualizacji Siebie (AS-5)* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,

Zajęcia 6.

Temat: Metody wykorzystywane w opisie psychospołecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych – cz. IV.

Problemy:

10. *Kwestionariusz Poczucia Jakości Życia (QLQ)* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,

11. *Skala Postaw Wobec osób Niepełnosprawnych (SPWON)* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,

Zajęcia 7.

Temat: Metody wykorzystywane we wczesnej interwencji i wczesnej stymulacji rozwoju dzieci niepełnosprawnych – cz. I.

Problemy:

12. *Test Denver* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

13. *Profil Ucznia* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

Zajęcia 8.

Temat: Metody wykorzystywane we wczesnej interwencji i wczesnej stymulacji rozwoju dzieci niepełnosprawnych – cz. II.

Problemy:

14. *Profil Psychoedukacyjny* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

Zajęcia 9.

Temat: Metody wykorzystywane we wczesnej interwencji i wczesnej stymulacji rozwoju dzieci niepełnosprawnych – cz. III.

Problemy:

15. *Skala Callier – Azusa* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

Zajęcia 10.

Temat: Metody opisu funkcjonowania społecznego (poziomu kompetencji i adekwatności osobowej) osób wielorako niepełnosprawnych – cz. I.

Problemy:

16. *Karta Oceny Postępu (PAC)* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,

Zajęcia 11.

Temat: Metody opisu funkcjonowania społecznego (poziomu kompetencji i adekwatności osobowej) osób wielorako niepełnosprawnych – cz. II.

Problemy:

17. *Skala Osobowej oceny (PAS)* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,

Zajęcia 12.

Temat: Metody wykorzystane w diagnostyce i rehabilitacji osób niewidzących i słabowidzących

Problemy:

18. *Test Williams* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

19. *Inwentarz ŻUN* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

Zajęcia 13.

Temat: Metody wykorzystane w rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych – cz. I.

Problemy:

20. *Inwentarz Zainteresowań* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,

21. *Kwestionariusz Samooceny Osób Niepełnosprawnych* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

Zajęcia 14.

Temat: Metody wykorzystane w rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych – cz. II.

Problemy:

22. *Inwentarz Preferencji Zawodów* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,
23. *Inwentarz Zainteresowań Zawodowych* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

Zajęcia 15.

Temat: Metody wykorzystane w rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych – cz. III.

Problemy:

24. Skala Kompetencji Zawodowej - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,
25. Próby pracy,
26. Zatrudnienie wspomagane.

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Fröhlich A. (1998). *Stymulacja od podstaw*. Warszawa: WSiP.
2. Katarńczyk-Mania L. (2002). *Wybrane elementy terapii w procesie edukacji artystycznej*. Zielona Góra: Wyd. UZ.
3. Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E. (2000). *Wspomaganie rozwoju umysłowego trzylatków i dzieci starszych wolniej rozwijających się*. Warszawa: WSiP.
4. Kowalik S. (2005). *Modele diagnozy psychologicznej*, W: Sęk H. (red.), *Psychologia kliniczna t. I*. Warszawa: PWN.
5. Kwiatkowska M. (1997). *Dzieci głęboko niezrozumiane*. Warszawa: Wyd. „Pod wiatr”.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Lovas O. I. (1993). *Nauczanie dzieci niepełnosprawnych umysłowo*. Warszawa: WSiP.
2. Obuchowska I. (2002). *Osoby niepełnosprawne: diagnoza dla rozwoju*. W: D. Lotz, K. Wenta, W. Zeidler (red.), *Diagnoza dla osób niepełnosprawnych*. Szczecin: AW Kwadrat, s. 40-44.
3. Otrębski W. (2001). *Osoby z upośledzeniem umysłowym w sytuacji pracy*. Lublin: TN KUL.
4. Schopler E., Reichler R.J., Bashford A., Lansing M., Marcus L.M. (1995). *Profil psychoedukacyjny PEP-R*. Gdańska: SPOA.
5. Witkowski T. (1997). *By podnieść poziom społecznego funkcjonowania osób z upośledzeniem umysłowym*. Lublin: FŚCED.S.

4.6.2. IV rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 2

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychoprofilaktyka i terapia rodzin

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Maria Braun-Gałkowska, dr Katarzyna Litwińska-Rączka
Wymagania wstępne	Równoczesne uczestnictwo w wykładzie z przedmiotu
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr Katarzyna Litwińska - Rączka

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów ze sposobami postępowania psychologa-praktyka z klientami w ramach terapii i psychoprofilaktyki rodzin. Rozwijanie umiejętności rozpoznawania interwencji terapeutycznych i metod psychoprofilaktycznych. Studenci uczą się również projektowania i przewidywania rodzaju pomocy psychologicznej (poradnictwo, psychoterapia, mediacja lub inne), który można zaproponować klientowi z określonym problemem rodzinnym. Akcent nauczania jest położony na poznanie zagadnień systemowej terapii rodzin oraz praktyczne aspekty kontaktu terapeuta-rodzina.

Zamierzone efekty kształcenia:

Umiejętność nawiązywania kontaktu z systemem rodzinnym. Umiejętność rozpoznawania, opisywania i dokonywania charakterystyk poszczególnych kierunków terapeutycznych w ramach paradygmatu systemowego. Znajomość rodzajów interwencji terapeutycznych stosowanych w terapii systemowej oraz metod aktywizujących stosowanych w psychoprofilaktyce. Zdolność do samodzielnego porównywania różnych typów poradnictwa i terapii rodzinnej oraz wiedza dotycząca kwalifikacji różnych rodzaju objawów rodzinnych do różnych form pomocy.

Umiejętność spostrzegania rodzinnych uwarunkowań objawów u pacjenta identyfikowanego w systemie. Zdolność do interpretowania objawów na poziomie struktury systemu i relacji w nim występujących oraz różnicowania zdrowia od dysfunkcjonalności. Umiejętność zaprojektowania i wykonania spotkań o charakterze psychoprofilaktycznym dla małych grup.

Uwrażliwienie na różnego rodzaju problemy rodzinne oraz etyczne aspekty kontaktu psycholog – klient: małżeństwo lub rodzina. Rozwój pozytywnego stosunku do własnej otwartości i neutralności wobec klientów w sytuacji pomagania. Zwrócenie uwagi na konieczność uwrażliwienia na klientów. Celem jest również poznanie sposobów nawiązywania kontaktu i „włączenia się” w system rodzinny.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Formy zajęć są aktywizujące: praca w grupach, odgrywanie scenek, analizy przypadków, analizy materiału dotyczącego rodzin zgłaszających się po pomoc do poradni rodzinnych. Pomoce dydaktyczne stosowane to: prezentacje multimedialne, plansze, materiały audiowizualne. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD.

Forma i warunki zaliczenia

Aktywne uczestnictwo – 20%, Kolokwium sprawdzające wiedzę z zajęć – 50%, prezentacja lektury w formie aktywizującej grupę-30%

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wprowadzenie w problematykę psychoprofilaktyki i terapii rodzin, określenie wymagań i oczekiwań wobec uczestników.

Zajęcia 2.

Mapa oddziaływań psychologicznych na rodzinę: rodzaje w ramach psychoprofilaktyki, poradnictwa, terapii. Doświadczenia uczestników z zakresu psychoprofilaktyki rodzin.

Zajęcia 3.

Rozumienie zaburzenia rodziny w podejściu systemowym – pacjent desygnowany, funkcje zachowań objawowych, rozumienie zaburzenia – analizy przypadków rodzin i klientów indywidualnych o różnych poziomach zaburzenia.

Zajęcia 4.

Psychoprofilaktyka zaburzeń w rodzinie – metody pracy - sposoby aktywizacji małych grup. Umiejętności i cechy sprzyjające skuteczności prowadzenia zajęć aktywizujących.

Zajęcia 5.

Pierwsze spotkanie z klientem w gabinecie. Techniki prowadzenia rozmowy w poradnictwie

Zajęcia 6.

Różnicowanie klientów ze względu na wskazania do rodzaju pomocy psychologicznej – psychoterapii, poradnictwa i innych.

Zajęcia 7.

Przebieg terapii rodzin – cele i doświadczenia pierwszej konsultacji z klientami, pojęcie kontraktu i sojuszu terapeutycznego, zasady wchodzenia w kontrakt terapeutyczny z systemem rodzinnym.

Zajęcia 8.

Przebieg terapii rodzin - warunki powodzenia terapii ze strony terapeuty, ze strony rodziny, sposoby oceny wyników procesu terapeutycznego, specyficzne problemy związane ze zjawiskiem oporu, przeniesienia i przeciwprzeniesienia w terapii systemowej.

Zajęcia 9.

Strategie, techniki i interwencje terapeutyczne w terapii systemowej – charakterystyka w poszczególnych szkołach terapii rodzin, sposoby interweniowania – przykłady konkretnych interwencji.

Zajęcia 10.

Specyfika psychoterapii małżeństw i par – doświadczenie kontaktu z parą, strategie wnikania terapeuty w konflikt przez parę.

Zajęcia 11.

Przeciwwskazania do terapii rodzin i par: uzależnienia, przemoc, choroba psychiczna rodzica (-ców), całkowicie zewnętrzna motywacja pacjentów do terapii, decyzja obydwójga o rozwodzie, podwójne związki jednego z małżonków lub obydwójga - alternatywne rozwiązania. Analiza przykładów klinicznych.

Zajęcia 12, 13

Prezentacje lektur obowiązkowych w formie zajęć aktywizujących poprzez podgrupy.

Zajęcia 14.

Wybrane formy pracy z parami, rodzinami i pacjentami indywidualnymi w paradygmacie systemowym - rekonstrukcja rodziny w koncepcji V. Satir, grupa wielomałżeńska reflektująca, sesja rodzinna z użyciem teamu reflektującego.

Zajęcia 15.

Etyka w pracy psychologa – specyficzne sytuacje w pracy terapeutycznej wymagające szczególnego uwrażliwienia osoby prowadzącej spotkania.

Literatura podstawowa

1. Andreas S. (2001). *Jak pracowała Virginia Satir – zapis sesji terapeutycznej z komentarzem*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
2. Bandler R., Grynder J., Satir V. (1999). *Zmieniamy się wraz z rodzinami – o zdrowej komunikacji*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
3. Napier A., Whitaker C.A. (2006). *Rodzinna Karuzela*. Kraków: Wydawnictwo Znak.

Literatura uzupełniająca

1. Braun-Gałkowska M. (1994). *W te samą stronę – książka dla nauczycieli o wychowaniu i lekcjach wychowawczych*. Warszawa: Wydawnictwo Krupski i S-ka.
2. Kodeks Etyczny Psychoterapeuty (2004). W: *Nowiny Psychiatryczne*. 55. Rok XIII ISSN 1507-918, s. 68-69.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia i pedagogika mediów

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Iwona Ulfik-Jaworska
Wymagania wstępne	Równoczesne uczestnictwo w wykładzie z przedmiotu
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr Iwona Ulfik-Jaworska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć

Celem teoretycznym zajęć jest pogłębienie wiedzy w zakresie pozytywnego oddziaływania różnych przekazów medialnych na odbiorców, pogłębienie znajomości zagrożeń, czynników ryzyka oraz możliwości podejmowania działań psychoprofilaktycznych. Celem praktycznym jest: stymulacja kompetencji medialnych wśród studentów oraz kształtowanie umiejętności w zakresie zaprojektowania oraz przeprowadzenia zajęć z edukacji medialnej w szkole.

Zamierzone efekty kształcenia:

Rozwój umiejętności wykorzystywania różnych mass mediów dla stymulowania rozwoju dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych; umiejętność analizowania treści różnych przekazów medialnych oraz określenia ich adekwatności do wieku odbiorców; umiejętność identyfikowania różnych form manipulacji oraz perswazji w mediach; umiejętność krytycznego korzystania z mediów; umiejętność zaprojektowania i przeprowadzenia zajęć z edukacji medialnej dla różnych grup wiekowych.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Formą zajęć są warsztaty (dyskusja, praca w podgrupach, analiza tekstów i materiałów audiowizualnych i in.). Pomoce dydaktyczne stosowane to: prezentacje multimedialne, plansze, materiały audiowizualne. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD.

Forma i warunki zaliczenia

- opracowanie konspektu zajęć z edukacji medialnej
- przeprowadzenie lekcji z zakresu edukacji medialnej w szkole
- praca zaliczeniowa zawierająca sprawozdanie z realizacji zajęć oraz konspekt i wykorzystane materiały

Metody dydaktyczne

Forma i warunki zaliczenia zajęć

- obecność obowiązkowa
- krótka recenzja publikacji z zakresu pedagogiki i psychologii mediów
- opracowanie konspektu zajęć z edukacji medialnej
- przeprowadzenie lekcji z zakresu edukacji medialnej w szkole
- praca zaliczeniowa zawierająca sprawozdanie z realizacji zajęć oraz konspekt i wykorzystane materiały

Treści programowe

Zajęcia 1. Plakat jako środek masowego przekazu – plakat reklamowy, plakat naukowy (poster). Zapoznanie i integracja grupy. Oczekiwania studentów. Program zajęć. Warunki zaliczenia.

Zajęcia 2. Analiza zawartości czasopism młodzieżowych – porównanie różnych czasopism pod względem treści, języka, materiału ilustracyjnego, lansowanych wartości.

Zajęcia 3. Metodyka zajęć z edukacji medialnej w szkołach. Przygotowanie konspektu zajęć. Wykorzystanie środków wizualnych, audialnych i audiowizualnych na lekcji.

Zajęcia 4. Poszukiwanie manipulacji i perswazji w prasie codziennej. Podobieństwa i różnice pomiędzy nadawcami w prezentowaniu tych samych wydarzeń.

Zajęcia 5. Manipulacja w audycjach telewizyjnych. Analiza audycji telewizyjnej w kontekście zastosowanych technik manipulacji. Możliwości obrony przed manipulacją i perswazją w mediach.

Zajęcia 6. Czy audycje telewizyjne dla dzieci mogą stanowić zagrożenie dla ich rozwoju? Rozwój poznawczy i emocjonalny dzieci a percepcja audycji telewizyjnych. Mechanizmy oddziaływania telewizji na dzieci.

Zajęcia 7. Analiza audycji telewizyjnych dla dzieci i młodzieży zawierających treści konstruktywne. Kryteria wyboru audycji telewizyjnych dla odbiorców w różnym wieku.

Zajęcia 8. Reality TV. Charakterystyka i rodzaje telewizyjnych audycji typu reality. Oddziaływanie programów reality na uczestników oraz widzów.

Zajęcia 9. Analiza oferty programowej telewizji publicznej i komercyjnej. Selektywny wybór audycji. Zasady racjonalnego korzystania z telewizji.

Zajęcia 10. Analiza reklam telewizyjnych i prasowych. Rozpoznawanie technik perswazyjnych. Oddziaływanie zamierzone i niezamierzone reklam.

Zajęcia 11. Gry komputerowe. Analiza treści gier komputerowych, specyfika oddziaływania gier na graczy komputerowych. Pozytywne aspekty korzystania z gier komputerowych.

Zajęcia 12. Internet i jego wykorzystywanie dla rozwoju jednostki. „Bezpieczne” sposoby poszukiwania informacji, rozrywki i kontaktów społecznych w Internecie.

Zajęcia 13. Ciemna strona Internetu. Zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu - jak chronić dzieci i młodzież?

Zajęcia 14. Problematiczne korzystanie z mediów jako uzależnienie behawioralne. Psychoprofilaktyka uzależnień od mediów.

Zajęcia 15. Omówienie prac zaliczeniowych. Podsumowanie. Zaliczenia.

Literatura podstawowa

Siemieniecki B. (2007) (red.). *Pedagogika medialna. T.1 i 2*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN

Ulfik-Jaworska, I. (2005). *Komputerowi mordercy. Tendencje konstruktywne i destruktywne u graczy komputerowych*. Lublin: Wydawnictwo KUL.

Winterhoff-Spurk P. (2007). *Psychologia mediów*. Kraków: Wydawnictwo WAM

Literatura uzupełniająca

- Aftab P. (2003). *Internet a dzieci. Uzależnienia i inne niebezpieczeństwa*. Warszawa: Prószyński i S-ka S.A.
- Ben-Ze'ev A. (2005). *Miłość w sieci. Internet i emocje*. Poznań: Dom Wydawniczy Rebis.
- Braun-Gałkowska M. (2000). *Pedagogika mediów potrzebą szkoły XXI wieku*. W: J. Detka (red.) *Pedagogika mediów*. Kielce
- Braun-Gałkowska M., Ulfik-Jaworska I. (2002). *Zabawa w zabijanie. Oddziaływanie przemocy prezentowanej w mediach na psychikę dzieci*. Lublin: Gaudium
- Detka J. (2000) (red). *Pedagogika mediów*. Kielce: Akademia Świętokrzyska.
- Doliński D. (2003). *Psychologiczne mechanizmy reklamy*. GWP
- Fortuna P. (2007). *Psychologiczne mechanizmy obrony przed perswazyjnym wpływem telewizji*. Lublin TN KUL.
- Gała A., Ulfik I. (2000). (red). *Oddziaływanie „agresywnych” gier komputerowych na psychikę dzieci*. Lublin: Artom
- Gała, A., Ulfik-Jaworska, I. (2006). *Czas pusty. Analiza treści programów telewizyjnych czterech nadawców polskich*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Izdebska J. (1996). *Rodzina, dziecko, telewizja. Szanse wychowawcze i zagrożenia telewizji*. Białystok: Trans Humana
- Juszczyk S. (2000). *Człowiek w świecie elektronicznych mediów - szanse i zagrożenia*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Kirwil L. (1995). Wpływ telewizji na dzieci i młodzież (pozytywne i negatywne skutki). *Nowiny Psychologiczne*, 4, 23-32.
- Kubicka, D., Kołodziejczyk, A. (2007). **Psychologia wpływu mediów. Wybrane teorie, metody, badania**. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Lemish D. (2008). *Dzieci i telewizja. Perspektywa globalna*. Kraków: Wydawnictwo UJ.
- Lepa A. (1999). *Pedagogika mas mediów*. Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie.
- Tuszyńska-Bogucka W. (2006). *Media – przyjaciel czy wróg dziecka?* Poznań: Wydawnictwo eMPI²
- Wallace P. (2001). *Psychologia Internetu*. Poznań: Dom Wydawniczy REBIS
- Whitty M., Carr, A. (2009). *Wszystko o romansie w sieci. Psychologia związków internetowych*. Gdańsk: GWP.
- Litwińska K. (2008). *Reklamy telewizyjne i ich oddziaływanie na emocje dzieci w wieku przedszkolnym*. Lublin: Wydawnictwo KUL

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Metody projekcyjne

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. Maria Braun-Gałkowska, dr Iwona Ulfik-Jaworska, dr Beata Kostrubiec - Wojtachnio
Wymagania wstępne	Równoczesne uczestnictwo w wykładzie z przedmiotu
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr Beata Kostrubiec - Wojtachnio

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z teoretycznymi i praktycznymi aspektami stosowania metod projekcyjnych jako technikami wielowymiarowego ujmowania osobowości człowieka. Akcent nauczania położony jest na poznanie metody Rorschacha oraz zdobycie umiejętności interpretacji w systemie Z. Piotrowskiego (Perceptanaliza). Dodatkowo studenci pogłębiają swoje umiejętności w zakresie interpretacji rysunku projekcyjnego.

Zamierzone efekty kształcenia:

Zdobycie umiejętności w zakresie techniki badania Tablicami Rorschacha. Zdobycie umiejętności w zakresie sygnowania wypowiedzi i zestawiania psychogramu. Umiejętność analizy psychogramów oraz formułowania hipotez interpretacyjnych. Poszerzenie umiejętności w zakresie interpretacji rysunku projekcyjnego. Integracja danych uzyskanych przy użyciu metody Rorschacha i rysunku projekcyjnego.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Forma zajęć – metody warsztatowe (dyskusja, praca w parach, praca w podgrupach, studium przypadku i in.). Pomoce dydaktyczne stosowane to: prezentacje multimedialne, plansze, Tablice Rorschacha, kserokopie materiałów do ćwiczenia sygnowania i psychogramu, przykłady psychogramów i rysunków projekcyjnych. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, tablica.

Forma i warunki zaliczenia

Kolokwium z sygnowania

Kolokwium z zestawiania psychogramu

Kolokwium z interpretacji psychogramu

Pisemna praca zaliczeniowa będąca studium przypadku w zakresie diagnozy osobowości na podstawie 2 metod projekcyjnych (metoda Rorschacha oraz rysunek projekcyjny)

Treści programowe

Zajęcia 1. Podstawy teoretyczne i technika badania metodą Rorschacha

Zajęcia 2. Sygnowanie wypowiedzi w metodzie Rorschacha – obszar, wypowiedzi determinowane formą, ruchem i barwą

Zajęcia 3. Sygnowanie wypowiedzi – wypowiedzi determinowane światłocieniem i czernią. Sygnatury dodatkowe. Szoki. Ćwiczenie sygnowania wypowiedzi

- Zajęcia 4. Sygnowanie wszystkich wypowiedzi przykładowej osoby badanej. Kolokwium z sygnowania wypowiedzi.
- Zajęcia 5. Zestawianie psychogramu na podstawie zasygnowanych wypowiedzi przykładowej osoby badanej.
- Zajęcia 6. Zestawianie psychogramu – c.d. Kolokwium z zestawiania psychogramu.
- Zajęcia 7. Analiza i interpretacja przykładowego psychogramu. Ocena poszczególnych aspektów osobowości - sfera poznawcza, sfera emocjonalna, sfera dążeń, sfera kontaktów społecznych
- Zajęcia 8. Interpretacja psychogramu c.d. – studium przypadku
- Zajęcia 9. Interpretacja rysunku projekcyjnego – studium przypadku
- Zajęcia 10. Integracja wyników uzyskanych za pomocą metody Rorschacha i rysunku projekcyjnego „Ja wśród ludzi”- studium przypadku
- Zajęcia 11. Wskaźniki zaburzeń psychicznych i dezorganizacji osobowości występujące w psychogramie i rysunku projekcyjnym - studium przypadku
- Zajęcia 12. Kolokwium z interpretacji psychogramu .
- Zajęcia 13. Zmiany w psychogramie i rysunku projekcyjnym pod wpływem psychoterapii – prezentacja przypadku
- Zajęcia 14. Wykorzystanie metod projekcyjnych w praktyce psychologa – możliwości i ograniczenia, aspekty etyczne
- Zajęcia 15. Omówienie prac zaliczeniowych. Zaliczenie zajęć.

Literatura podstawowa

- Braun-Gałkowska, M. (2006) Podręcznik do metody Rorschacha, Wyd. III, Lublin: Wydawnictwo KUL
- Braun-Gałkowska, M. (2007). Metody poznawania systemu rodzinnego. Lublin: Wydawnictwo KUL

Literatura uzupełniająca

1. Leśniak, F. (1994). *Perceptanaliza w perspektywie pozytywnej dezintegracji*. Warszawa: PTHP
2. Piotrowski, Z. (1991). *Perceptanaliza*. Warszawa: PTHP
3. Kostrubiec, B., Mirucka, B. (red.) (2004). *Rysunek projekcyjny w badaniu obrazu siebie*. Lublin: TN KUL
4. Kostrubiec, B., Mirucka, B. (red.) (2007). *Rysunek projekcyjny w badaniach relacji społecznych*. Lublin: TN KUL
5. Lachowska, B. Łaguna, M., (red.) (2002). *Draw – a Family Test in Psychological Research..* Lublin: TN KUL
6. Lachowska, B. Łaguna, M., (red.) (2003). *Rysunek projekcyjny jako metoda badań psychologicznych*. Lublin: TN KUL

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Pedagogika

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Elżbieta Maria Trubiłowicz
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	1
Prowadzący zajęcia	dr Elżbieta Maria Trubiłowicz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Omówienie różnych koncepcji wychowania i płynących z nich konsekwencji dla wychowania w rodzinie i instytucjach (szkołach, domach dziecka). Określenie kompetencji i zadań psychologa wychowania oraz pedagoga w różnych placówkach edukacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych. Poznanie podstawowych zasad tworzenia programów wychowawczych dla placówek edukacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Studenci nabywają biegłości w rozpoznawaniu w przyjętych w danym środowisku wychowawczym koncepcji wychowania oraz w krytycznym porównaniu ich ze sobą. Posiadają znajomość definiowania funkcji: opiekuńczej, wychowawczej, dydaktycznej, społecznej, kompensacyjnej różnych placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych. Potrafią opisać i porównać zadania pedagoga szkolnego i psychologa wychowawczego.

Umiejętności: Ćwiczenia doskonają umiejętność analizowanie potrzeb uczniów i adekwatne do nich projektowanie programów wychowawczych.. Studenci potrafią sporządzić i zaprezentować program wychowawczego dla wybranej placówki. Doskonają sposoby współpracy z rodzicami i nauczycielami oraz wychowawcami także dotyczącej wsparcia dla wychowanków o specjalnych potrzebach m.in. z niepełnosprawnością, deficytami parcjalnymi, zaburzeniami zachowania itd. Ulepszeją sposoby radzenia sobie ze stresem oraz przeciwdziałania przemocy

Ćwiczenia pozwalają na kształtowanie postawy otwartości na różnorodność potrzeb i trudności uczniów uczą postępowania w sytuacjach problemowych zgodnie z etyką zawodową psychologa oraz obowiązującymi regulacjami prawnymi. Studenci formują postawę dbałości o każdą osobę z szczególną wrażliwością na najsłabszych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Metody i pomoce dydaktyczne

Metody aktywizujące, konwersatorium (metoda dialogowa), konwersatorium z prezentacją. Pomoce dydaktyczne: rzutnik multimedialny, laptop

Forma i warunki zaliczenia

Aktywna obecność na zajęciach, praca pisemna: samodzielnie opracowany program wychowawczy dla szkoły, domu dziecka lub innej placówki opiekuńczej

Treści programowe

Zajęcia 1. Przedstawienie się prowadzącego. Przedstawienie zagadnień i planu zajęć, wymagań, i warunków zaliczenia.

Zajęcia 2. Różne koncepcje wychowania i ich praktyczne konsekwencje

Zajęcia 3. Przemoc - formy, uwarunkowania, profilaktyka

Zajęcia 4. Niemoc.

Zajęcia 5.: Wychowawcza myśl złotego środka – warsztat

Zajęcia 6. Przemoc grupowa

Zajęcia 7. Nauczyciel w zmieniającym się świecie – psychologiczne i społeczne aspekty pełnienia roli wychowawcy.

Zajęcia 8. Efektywne sposoby uczenia się

Zajęcia 9.: Ogólne zasady tworzenia programów wychowawczych.

Zajęcia 10. Sposoby egzekwowania wiedzy, konstruktywne formy radzenia sobie ze stresem

Zajęcia 11. Współpraca nauczyciela z rodzicami

Zajęcia 12. Baśń/ metafora jako środek wychowawczy

Zajęcia 13 Psycholog a pedagog – podział kompetencji.

Zajęcia 14. Prezentacja programów wychowawczych

Zajęcia 15. Zaliczenie i podsumowanie zajęć

Literatura podstawowa

1. Antoniak, K., Wiłkomirska, A. (2001). *Program wychowawczy instytucji edukacyjnej: tworzenie, struktura, przykłady*. Warszawa: Żak.
2. Bodanko, A. (1999). *Wspomaganie procesu wychowawczego programami profilaktyczno edukacyjnymi*. Kraków: Impuls.
3. Cialdini, R. (2001). *Wywieranie wpływu na ludzi*. Gdańsk: GWP.
4. Nowak, M. (2008). *Teorie i koncepcje wychowania*. Warszawa: Wydawnictwa akademickie i Profesjonalne.
5. Śliwerski, B. (2003). *Program wychowawczy szkoły*. Warszawa: WSiP.

Literatura uzupełniająca

1. Anielska, A., Wróblewska, V. (2001). Miejsce pedagoga w świetlicy. *Edukacja i Dialog*. 6, 41- 42.
2. Braun-Gałkowska, M. (2003). Wychowanie i dialog z młodymi. W: S. Koperek, S. Szczur (red.), *Servo Veritatis. Materiały międzynarodowej konferencji dla uczczenia 25-lecia pontyfikatu Jego Świątobliwości Jana Pawła II* (s. 479-490). Kraków: Wydawnictwo Naukowe PAT.
3. Chylińska, M. (2002). *Jak prowadzić świetlice szkolną: poradnik*. Warszawa: Żak.
4. Herzog, W. (2006). *Pedagogika a psychologia. Zarys wzajemnych relacji*. Kraków: Wydawnictwo WAM

5. Kunowski, S. (2004). *Podstawy współczesnej pedagogiki*. Warszawa: Wydawnictwo Salezjańskie.
6. Łubian, S. (2003). Zjawisko prześladowania wśród dzieci szkolnych – przegląd badań. W: A. Gała (red.), *Kręgi wychowania* (s. 105-111). Lublin: Wydawnictwo KUL.
7. Przetacznikowa, M., Włodarski, Z. (1986). *Psychologia wychowawcza*, tom I. Warszawa: PWN, s. 104-113.
8. Rakowiecka, A. (2003). Pedagogika zabawy w świetlicy szkolnej. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*. 3, 45- 47.
9. Struzik, Z. (2007). *Program wychowawczy oparty na wartościach*. Warszawa-Wilanów: Instytut Papieża Jana Pawła II.
10. Turska, D. (2005). Kreatywność prymusów gimnazjalnych, *Roczniki Psychologiczne*, 1, 105-119.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Metodyka z elementami informatyki

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Elżbieta Maria Trubiłowicz
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	0
Prowadzący zajęcia	dr Elżbieta Maria Trubiłowicz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Ćwiczenia przygotowują studentów do praktycznego prowadzenia zajęć z psychologii dla różnych grup odbiorców. Omawiane są podstawowe metody pracy takie jak wykład, dyskusja panelowa, dyskusja w małych grupach, drama, praca grupowa i indywidualna, zajęcia psychoprofilaktyczne z elementami działań plastycznych, muzycznych i literackich, metodyka terapii indywidualnej, rodzinnej, małżeńskiej i grupowej.

Ćwiczenia przygotowują do wykorzystywania technik informatycznych i audiowizualnych w pracy psychologa ze szczególnym uwzględnieniem prezentacji multimedialnej.

Zamierzone efekty kształcenia

Nabycie wiedzy w zakresie metod pracy psychologa w relacji z osobami zdrowymi, niepełnosprawnymi i zaburzonymi pozwalających studentom na odpowiednie rozpoznanie i dobór metod w zależności od odbiorcy. Porównanie metod pracy w psychoprofilaktyce, psychoedukacji i terapii. Studenci potrafią zdefiniować tradycyjne i aktywizujące metody, porównać je krytycznie i zastosować adekwatnie do potrzeb.

Studenci analizują zasady przygotowania zajęć, tworzenia konspektów i potrzebnych pomocy, aby nabyli praktyczne umiejętności w zakresie projektowania i prezentowania warsztatów psychologicznych. Doskonale wykorzystanie metod tradycyjnych i aktywizujących w praktycznym przeprowadzeniu zajęć psychoprofilaktycznych dla różnych odbiorców celem nabycia sprawności w pracy z grupą. Weryfikują wcześniejsze metody przygotowania i przeprowadzenia prezentacji multimedialnej na wybrany temat co pozwala na udoskonalenie tej umiejętności.

Studenci doskonale kompetencje w obszarze dbałości o optymalny dla

problemu i odbiorcy sposób prowadzenia warsztatu lub spotkania. Kształtują zdolności wyrażania sądów i przekazywania opinii w sposób komunikatywny. Rozwijają otwartość na aktywizowanie uczestników i zastępowanie metod biernych aktywnymi.

Metody i pomoce dydaktyczne

W ćwiczeniach wykorzystane są głównie metody warsztatowe aktywizujące uczestników. Prezentowane są również inne metody : wykład konwencjonalny, wykład z prezentacją, metody dialogowe, dyskusje w grupach , elementy arteterapii. dyskusja panelowa, dyskusja w małych grupach, drama, praca grupowa i indywidualna, zajęcia psychoprofilaktyczne z elementami działań plastycznych, muzycznych i literackich. Pomoce dydaktyczne : rzutnik multimedialny z laptopem, materiały plastyczne (kartony, papier, farby, kredki), sprzęt audio, karimaty.

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie uzyskane jest poprzez sporządzenie szczegółowego konspektu zajęć oraz przygotowanie i przeprowadzenie zajęć psychoprofilaktycznych z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej dla dowolnej grupy

Treści programowe

Zajęcia 1. Spotkanie wstępne - informacje dotyczące treści i planie oraz formie zaliczenia

Zajęcia 2. Wykład jako metoda tradycyjne – nowatorskie ujęcia

Zajęcia 3. Metody aktywizujące

Zajęcia 4. Jak przygotować konspekt i materiały pomocnicze

Zajęcia 5. Przygotowanie prezentacji multimedialnej

Zajęcia 6. Warsztat dla narzeczonych - prezentacja

Zajęcia 7. Warsztat dla dzieci - prezentacja

Zajęcia 8. Warsztat dla rodziców - prezentacja

Zajęcia 9. Prezentacja warsztatów przygotowanych przez studentów i ich omówienie

Zajęcia 10. Prezentacja warsztatów przygotowanych przez studentów i ich omówienie

Zajęcia 11. Prezentacja warsztatów przygotowanych przez studentów i ich omówienie

Zajęcia 12. Prezentacja warsztatów przygotowanych przez studentów i ich omówienie

Zajęcia 13. Prezentacja warsztatów przygotowanych przez studentów i ich omówienie

Zajęcia 14. Prezentacja warsztatów przygotowanych przez studentów i ich omówienie

Zajęcia 15. Podsumowanie i zaliczenia

Literatura podstawowa

1. Braun-Gałkowska M.,(2008), Psychologia domowa. Lublin: wydawnictwo KUL.
2. Cialdini, R. (2009), Wywieranie wpływu na ludzi - teoria i praktyka. Gdańsk: GWP
3. Dambach, K.E. (2008), *Odwaga cywilna a przemoc w szkole. Scenariusze godzin wychowawczych.* Gdańsk:GWP
4. Johnson, D. (1992), Podaj dłoń. Warszawa: IPZiT

Literatura uzupełniająca

1. Della, F. (1996), *Kształcenie przez praktykę*. Warszawa :Wydawnictwo CODN
2. Faber, A.; Mazlish, E. (2006), *Jak mówić żeby dzieci się uczyły*. Poznań: Media Rodzina
3. Kamel, T; Krool, R. Kraśko, P. (2002), *Dyskretny urok wystąpień publicznych, czyli jak zamienić koszmar w radość*. Warszawa: Wydawnictwo
4. Lang, G, (1995), *Jak być lepszym w szkole*. Gdańsk :Wyd. Neptun
5. Nęcka, E. (1992), *Trening twórczości*. Olsztyn:Wydawnictwo
6. Palka, S. (2006). *Metodologia, badania, praktyka pedagogiczna*. - Gdańsk : GWP,
7. Vopel, K. (1999), *Gry i zabawy integracyjne*. Kielce :Jedność
8. Wójcik, E. (1987), *Metody aktywizujące stosowane w pracy grupowej w duszpasterstwie*.
Łódź:Wydawnictwo SPK

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Metody rehabilitacji (ćwiczenia)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/stacjonarne
Autor programu	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL; mgr M. Machowski
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	Mgr M. Machowski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zajęcia te mają za cel zapoznanie studentów z współcześnie znanymi i dostępnymi w naszym kraju metodami rehabilitacji psycho-pedagogicznej i psychomotorycznej wykorzystywanymi we wczesnej interwencji i wczesnej stymulacji rozwoju, oraz z metodami pracy stosowanymi w rehabilitacji społecznej dorosłych osób niepełnosprawnych

Zamierzone efekty kształcenia:

Student potrafi, zastosować odpowiednie narzędzia, techniki i procedury do opisu poziomu funkcjonowania psycho-społecznego dzieci, młodzieży i dorosłych z niepełnosprawnością.

Student potrafi umiejętnie, adekwatnie do stanu psychofizycznego osoby niepełnosprawnej zaprojektować proces diagnostyczny oraz zebrać materiał niezbędny do opracowania indywidualnej formy rehabilitacji i wsparcia osoby.

Student wykazuje postawę dużej odpowiedzialności w trakcie realizacji procesu diagnostycznego, poprzez odpowiedni i adekwatny dobór narzędzi, technik i procedur do możliwości diagnozowanej osoby niepełnosprawnej. Unika zbędnego etykietowania osoby jednostkami nozologicznymi. Zawsze prowadzi diagnozę pozytywną, w równym stopniu skupia się na poszukiwaniu mocnych i słabych stron badanego.

Metody i pomoce dydaktyczne

Warsztaty, prezentacje multimedialne, wykonywanie pomocy przez studentów, wizyta w poradni terapii integracji sensorycznej.

Komputer, rzutnik multimedialny; rzutnik pisma, wyposażenie gabinetu logopedy szkolnego w zakresie IT

Forma i warunki zaliczenia

Obecność na zajęciach, kolokwia

Treści programowe

Zajęcia 1.

Temat: Alternatywne systemy porozumiewania się osób niepełnosprawnych.

Problemy:

7. Co to jest komunikacja alternatywna, systemy komunikacji alternatywnej,
8. Metodyka i techniki posługiwania się symbolami w alternatywnych systemach

porozumiewania się - film,

Zajęcia 2.

Temat: Metody kontaktu i komunikacji z dzieckiem głęboko wielorako niepełnosprawnym.

Problemy:

9. *Poranny krąg* jako metoda stymulacji polisensorycznej według pór roku – cel i struktura zajęć - film,
10. Programy Aktywności – Świadomość ciała, kontakt i komunikacja – M. Knill i Ch. Knill (założenia i wykorzystanie) - film,

Zajęcia 3.

Temat: Metoda Dobrego Startu (MDS) w terapii psycho-pedagogicznej.

Problemy:

11. Zakres wykorzystania w profilaktyce i terapii *Metody Dobrego Startu*,
12. Struktura zajęć prowadzonych według MDS - film,

Zajęcia 4.

Temat: Wykorzystanie metody Ruchu Rozwijającego w terapii dzieci niepełnosprawnych.

Problemy:

13. Założenia i cel metody,
14. Kategorie ruchu w *Metodzie Ruchu Rozwijającego* W. Sherborne - film,

Zajęcia 5.

Temat: Kolokwium

Zajęcia 6.

Temat: Usprawniania (rehabilitacja, leczenie, nauczanie, terapia) dzieci z uszkodzeniem centralnego układu nerwowego.

Problemy:

15. Wczesna opieka nad dzieckiem z grupy ryzyka okołoporodowego – zasady organizacji i przebieg.

Zajęcia 7.

Temat: Metody rehabilitacji niemowląt i małych dzieci z uszkodzeniem CUN.

Problemy:

16. *Metoda NDT-Bobath* -film,
17. *Metoda Vojty* - film

Zajęcia 8.

Temat: Metody usprawniania dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym z uszkodzeniem CUN.

Problemy:

18. *Metoda Domana-Delacato* - film,
19. *System Nauczania Kierowanego* – Petö - film

Zajęcia 9.

Temat: Rola psychologa w procesie usprawniania dzieci z uszkodzeniem CUN.

Problemy:

20. Usprawnienia jakich funkcji wymaga dziecko z MPD,
21. Wiedza z jakich dziedzin jest nieodzowna w nauczaniu kierowanym,
22. Podobieństwa i różnice w usprawnianiu dzieci małych i starszych,
23. Korzyści płynące z grupowego usprawniania dzieci z MPD,

Zajęcia 10.

Temat: Kolokwium

Problemy:

Zajęcia 11.

Temat: Teoria integracji sensorycznej cz. – II,

Problemy:

24. Charakterystyka bazowych systemów sensorycznych i ich wpływ na funkcjonowanie dziecka,
25. Główne zaburzenia procesów integracji sensorycznej

Zajęcia 12.

Temat: Teoria integracji sensorycznej cz. – II,

Problemy:

26. Przykładowe próby diagnostyczne,
27. Przykładowe ćwiczenia w terapii integracji sensorycznej,

Zajęcia 13.

Temat: Nauczanie matematyki i logicznego myślenia dzieci z niepełnosprawnością umysłową;

Problemy:

28.

29.

Zajęcia 14.

Temat: Seksualność osób z niepełnosprawnością umysłową

Problemy:

30.

31.

Zajęcia 15.

Temat: Zaliczenie

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Bogdanowicz M. (1999). *Metoda Dobrego Startu*, Warszawa: WSiP, s. 22-37.
2. Bogdanowicz M., Kisiel B., Przasnyska M. (1994). *Metoda Weroniki Sherborne w terapii i wspomaganiu rozwoju dziecka*. Warszawa: WSiP, s. 10-38.
3. Borkowska M. (red.) (1997). *Dziecko niepełnosprawne ruchowo*. Warszawa: WSiP, s. 85-89, 98-105.
4. Chojnacka- Szawłowska G., Szawowski K. (1994). *Rehabilitacja*. Warszawa: MAW-I, s. 163-174.
5. Dubalska T. (1997). *Uczenie komunikacji alternatywnej podczas planowania bliskich i odległych czynności oraz zdarzeń*. W: M. Piszczek (red.). *Metody komunikacji alternatywnej w pracy z osobami niepełnosprawnymi*. Warszawa: CMPP-P MEN, s. 64-80.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Dubalska T., Smoleńska J. (1997). *Słownik Makaton*. W: M. Piszczek (red.). *Metody komunikacji alternatywnej w pracy z osobami niepełnosprawnymi*. Warszawa: CMPP-P MEN, s. 27-32.
2. Kielin J. (1997). *Żywioły i pory roku*. W: M. Piszczek (red.). *Terapia zabawą. Terapia przez sztukę*. Warszawa: CMPP-P MEN, s. 81-91.
3. Knill M. Knill Ch. (1997). *Programy aktywności. Świadomość ciała, kontakt i komunikacja*. Warszawa: CMPP-P MEN, (rozdz. 1 i 2).
4. Kułakowska Z. (2003). *Wczesne uszkodzenie dojrzewającego mózgu. Od neurofizjologii do rehabilitacji*. Lublin: Folium, s. 347 – 359.
5. Lechowicz A. (1997). *Użytkownicy systemu komunikacji symbolicznej Blissa twarzą w twarz ze światem*. W: M. Piszczek (red.). *Metody komunikacji alternatywnej w pracy z osobami niepełnosprawnymi*. Warszawa: CMPP-P MEN, s. 21-27.
6. Michałowicz R. (red.) (1993). *Mózgowe porażenie dziecięce*. Warszawa: PZWL, s. 203-211.
7. Otrębska E. (2001). *Komunikować się inaczej. Dyrektor Szkoły*, 3, s. 6-9.

8. Smyczek A., Szwiec J. (2000). Metody nauczania alternatywnych sposobów porozumiewania się i techniki posługiwania się symbolami. *Rewalidacja*, 1 (7), s. 21-26.
9. Wnuk A. (2002). Metoda Petö – System Nauczania Kierowanego. W: M. Jagoda-Kordulska (red.), *Podstawy Nauczania Kierowanego*. Zamość: Wyd: SPDN, s. 35-48.

7.7. SPECJALIZACJA 3 PSYCHOLOGIA MARKETINGU, ZARZĄDZANIA I ŚRODOWISKA

7.7.1. WYKŁADY SPECJALIZACYJNE

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia reklamy

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku	Psychologia
(specjalność)	Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Paweł Fortuna
Wymagania wstępne	Uczestnictwo w ćwiczeniach z psychologii reklamy
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	Semestr I: 30
Liczba punktów ECTS	E/2
Prowadzący zajęcia	dr Paweł Fortuna

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest przybliżenie najistotniejszych pojęć związanych z psychologią reklamy, psychologicznych modeli wyjaśniających przetwarzanie komunikatów reklamowych oraz koncepcji, w ramach których można rozpatrywać reakcję konsumentów na tego typu przekazy. Punkt ciężkości jest położony na psychologiczne modele komunikacji perswazyjnej oraz na analizę aktualnych zjawisk i trendów w świecie reklamy.

Zamierzone efekty kształcenia.

Wiedza dotycząca historii reklamy, jej form, etapów tworzenia, wskaźników skuteczności, koncepcji perswazyjnych umożliwiających wyjaśnienie wpływu reklamy: w tym koncepcji perswazyjnej retorycznej i narracyjnej, nowych form reklamy, takich jak marketing szeptany, a także reklamy społecznej.

Umiejętności, które studenci posiadają pozwolą im analizować strukturę przekazu reklamowego, przewidywać perswazyjny wpływ komunikatu oraz wyjaśniać realne zmiany przekonań i zachowania zidentyfikowane wśród konsumentów.

Inne kompetencje, postawy: wykład kształtuje krytyczną postawę studentów w stosunku do przedmiotowego traktowania człowieka, jako konsumenta oraz pozytywną postawę wobec psychologicznych analiz przekazów reklamowych.

Metody i pomoce dydaktyczne

W trakcie wykładu wykorzystywany jest laptop i projektor. Wykład jest bogato ilustrowany przykładami kampanii reklamowych.

Forma i warunki zaliczenia

- obecność na wykładzie
- wynik egzaminu ustnego

Treści programowe

Zajęcia 1. Marketing MIX, Reklama – definicje, Zakazy prawne dotyczące reklamy, Historia reklamy, Stosunek Polaków wobec reklam

Zajęcia 2. Klasyfikacja reklam, tworzenie reklam, wkład artystów w kształtowanie komunikatu reklamowego

Zajęcia 3. Reklama jako komunikat perswazyjny. Postawy jawne i postawy utajone.

Zajęcia 4. Wyjaśnienie wpływu reklam w oparciu o model szans na rozpracowanie przekazu Petty & Cacioppo (1986)

Zajęcia 5. Wpływanie na motywację i zdolność konsumentów do analizy treści reklam.

Zajęcia 6. Peryferyjne oddziaływanie reklam: warunkowanie klasyczne, przetwarzanie heurystyczne - model heurystyczno-systematyczny Chaiken (1987).

Zajęcia 7. Poprzedzanie przedświadome: reklama podprogowa; poprzedzanie postświadome – model włączenia-wyłączenia (1992).

Zajęcia 8. Wykorzystanie technik perswazji narracyjnej w reklamie – model wyobrazeniowego przenoszenia się w narrację (2002).

Zajęcia 9. Ekspozycja komunikatów reklamowych: prasa, radio, telewizja, Internet

Zajęcia 10. Badanie oglądalności i słuchalności.

Zajęcia 11. Marketing szeptany – formy, pomiar efektów.

Zajęcia 12. Reklama komercyjna a reklama społeczna.

Zajęcia 13. Neuromarketing.

Zajęcia 14. Obrona przed wpływem reklam, efekt trzeciej osoby.

Zajęcia 15. Od postawy do zachowania – kształtowanie intencji zachowań.

Literatura podstawowa

Ajzen I. (2001a). Nature and operation of attitudes. *Annual Review of Psychology*, 52, 27-58.

Böhner G., Wänke M. (2004). *Postawy i zmiana postaw*. Gdańsk: GWP.

Chaiken S. (1987). The heuristic model of persuasion. W: M. P. Zanna, J. M. Olson, C. P. Herman (red.), *Social influence: The Ontario Symposium*, (Vol. 5, s. 3-39). Hillsdale, NJ: Erlabum.

Fortuna P. (2004). Perswazyjne oddziaływanie telewizji. Możliwości obrony. W: P. Francuz (red.), *Psychologiczne aspekty odbioru telewizji*, (s. 23-78). Lublin: TN KUL.

Petty R. E., Cacioppo J. T. (1986). The Elaboration Likelihood Model of persuasion. W: L. Berkowitz (red.), *Advances in experimental social psychology*, Vol. 19, (s. 123-205). New York: Academic Press.

Literatura uzupełniająca

Bless H., Schwarz N. (1998). Context effects in political judgment: Assimilation and contrast as a function of categorization processes. *European Journal of Social Psychology*, 28, 195-172.

Chaiken S., Eagly A. H. (1983). Communication modality as a determinant of persuasion: The role of communicator salience. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45, 241-256.

Chaiken S., Liberman A., Eagly A. H. (1989). Heuristic and systematic processing within and beyond the persuasion context. W: J. S. Uleman, J. A. Bargh (red.), *Unintended thought*, (s. 212-252). New York: Guilford Press.

Cialdini R. B. (1998). *Wywieranie wpływu na ludzi*. Gdańsk: GWP.

Doliński D. (1998). *Psychologia reklamy*. Wrocław: Agencja Reklamowa "Aida"

Falkowski A. (2002). *Praktyczna psychologia poznawcza: marketing i reklama*. Gdańsk: GWP.

Fortuna P. (2005). Zanieczyszczony umysł. *Charaktery*, 8(103), 45-46.

McGuire W. J. (1964). Inducing resistance to persuasion: Some contemporary approaches. W: L. Berkowitz (red.), *Advances in experimental social psychology* (Vol.1., s. 191-229). New York: Academic Press.

Petty R. E., Cacioppo J. T., Strathman A. J., Priester J. R. (1994). To think or not to think. Exploring two routes to persuasion. W: S. Shavitt, T.C. Brock (red.), *Persuasion. Psychological Insights and Perspectives* (s. 113-147). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.

Schwarz N. (1996). *Cognition and communication: Judgmental biases, research methods, and the logic of conversation*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Wegener D. T., Petty R. E. (1995). Flexible correction processes in social judgment: The role of naive theories in corrections for perceived bias. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 36-51.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia zachowań konsumenckich

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Oleg Gorbaniuk
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	Semestr II: 15
Liczba punktów ECTS	E/2
Prowadzący zajęcia	dr Oleg Gorbaniuk

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest przygotowanie teoretyczne i metodologiczne studentów do samodzielnego prowadzenia badań marketingowych i podstaw testowania reklam.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład wspomagany prezentacją multimedialną prowadzony metodą konwersatoryjną. Wykorzystywane pomoce w postaci przykładów kwestionariuszy.

Pomoce dydaktyczne: rzutnik multimedialny i laptop.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin ma formę ustną. O ocenie w 60% decyduje znajomość treści wykładu oraz w 40% opanowanie zagadnień zawartych w lekturach obowiązkowych

Treści programowe

Zajęcia 1. Wskaźniki skuteczności i efektywności reklamy. Etapy badań nad reklamą. Poszukiwanie koncepcji reklamy (czyli idei przewodniej w kampanii reklamowej). Wywiad grupowy (focus group). Techniki projekcyjne. Testowanie koncepcji reklamy.

Zajęcia 2. Przeprowadzanie pretestów (testów przed kampanią reklamową). Analiza odbioru reklamy prowadzonej w warunkach naturalnych. Ocena rezultatów działań reklamowych oparta na pomiarze skuteczności reklamy.

Zajęcia 3. Cele i funkcje metod badań marketingowych. Badania marketingowe a analiza rynku. Kiedy przeprowadza się badania marketingowe. Kryteria doboru wykonawców badań. Stowarzyszenia badaczy rynku.

Zajęcia 4. Metody komunikacji pośredniej: metody ankietowe. Podstawowe pojęcia. Funkcje ankiet. Ankieta pocztowa. Wskaźniki efektywności ekonomicznej ankiety pocztowej. Ankieta prasowa, telewizyjna, radiowa.

Zajęcia 5. Ankieta telefoniczna, Ankieta komputerowa, Ankieta opakowaniowa, Ankieta

audytoryjna, Ankieta ogólna, Ankieta bezpośrednia.

Zajęcia 6. Wywiad telefoniczny, wywiad indywidualny, wywiad uliczny.

Zajęcia 7. Postawy konsumenckie, Funkcje postaw, modele postaw. Moderatory i mediatory związku postawy a zachowania. Marketingowe strategie zmiany postaw konsumenckich. Wieloaspektowy pomiar postaw.

Literatura podstawowa

1. Maison, D., Noga-Bogomilski, A. (2007). *Badania marketingowe. Od teorii do praktyki*. Gdańsk: GWP.
2. Maison, D. (2001). *Fokusowe wywiady grupowe*. Warszawa: PWN.
3. Falkowski, A., Tyszka, T. (2001). *Psychologia zachowań konsumenckich*. Gdańsk: GWP (rozdział 4-12).
4. Doliński, D. (2003). *Psychologiczne mechanizmy reklamy*. Gdańsk: GWP (rozdział 7 "zachowania konsumenckie")
5. Wojciszke, B. (2003). Postawy i ich zmiana. (W:) Strelau, J. (red.), *Psychologia - podręcznik akademicki*, t.3., s.79-106. Gdańsk: GWP.

Literatura uzupełniająca

1. Maison, D. (2010). *Jakościowe metody badań marketingowych*. Warszawa: PWN.
2. Antonides, G., Van Raaij, F. (1998) *Consumer Behaviour an European Perspective*, John Wiley & Sons, Chichester, UK
3. Mazurek-Łopacińska, K. (1999). *Badania marketingowe: podstawowe metody i obszary zastosowań*. Wrocław: AES.
4. Kaczmarczyk, S. (1999). *Badania marketingowe: metody i techniki*. Warszawa: PWE.
·Z.Sawiński, P.B.Sztabiński, F.Sztabiński (2000). *Podręcznik ankietera*. Warszawa: Wydawnictwo IFiS PAN.
5. Mangione, T.W. (1999). *Ankietowanie pocztowe w badaniach marketingowych i socjologicznych*. Warszawa: PAN.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Zarządzanie personelem

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr Jacek Sobek
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	6
Prowadzący zajęcia	dr Jacek Sobek

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest na zapoznanie słuchaczy z teoretycznymi podstawami w zakresie szeroko rozumianego zarządzania zasobami ludzkimi organizacji. Wykład koncentruje się na omówieniu kluczowe problemów związane z doбором pracowników w organizacji, a następnie pełnym i podmiotowym wykorzystaniem ich zawodowego potencjału.

Zamierzone efekty kształcenia:

Po zakończeniu zajęć studenci będą potrafili: rozpoznawać etapy konstytuujące proces zarządzania zasobami ludzkimi w organizacji, oceniać przydatność różnych metod selekcji kandydatów do pracy, wskazywać modelowe procedury rekrutacyjno-selekcyjne, dobierać metody zgodnie z ich przeznaczeniem i wartością diagnostyczną, analizować zakres i dokładność narzędzi używanych do formalnej oceny pracowników, analizować systemy oceniające i motywacyjne przyjęte w określonej organizacji, definiować założenia konstrukcji systemów wynagradzania pracowników, szanować zasadę podmiotowości w procesie rekrutacji i selekcji pracowników, rozwijać potencjał społeczny organizacji.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład (prezentacja PPT, rzutnik multimedialny), Analiza przypadków (opisy sytuacji i rezultatów).

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny

Treści programowe

Zajęcia 1.

Przegląd różnych modele gospodarowania potencjałem społecznym organizacji. Znaczenie wyboru adekwatnej strategii zarządzania zasobami ludzkimi. Geneza i rys historyczny różnych podejść do zarządzania personelem.

Zajęcia 2.

Funkcje, zadania i wyzwania procesu kadrowego. Charakterystyka usługowej roli działu

personalnego w organizacji i jego umiejscowienie w strategii biznesowej firmy

Zajęcia 3.

Etapy procesu kadrowego i wynikające z nich funkcje oraz zadania. Zakres profesjonalnego przygotowania specjalistów ds. personalnych i współczesne wyzwania wynikające z okoliczności biznesowych działania organizacji.

Zajęcia 4.

Identyfikacja potrzeb rekrutacyjnych i metody planowania zasobów ludzkich organizacji. Szacowanie poziomu zatrudnienia w czasie - wyzwania i zagrożenia.

Zajęcia 5.

Metody rekrutacji wartościowych kandydatów na stanowisko pracy. Ocena przydatności i efektywności wykorzystania różnych kanałów komunikowania się z kandydatami do pracy.

Zajęcia 6.

Selekcja pracowników w firmie - od teorii do praktyki. Projektowania procesu selekcji w organizacji. Wykorzystanie różnych modeli wymagań zawodowych na stanowisko pracy.

Zajęcia 7.

Metody selekcji pracowników. Analiza wartości diagnostycznych i prognostycznych różnych metod selekcyjnych. Projektowanie baterii testowych w procesie selekcji – od wywiadu do ośrodków oceny

Zajęcia 8.

Cele i funkcje oceny okresowej w procesie zarządzania zasobami ludzkimi organizacji. Zasady doboru kryteriów oceny formalnej pracowników. Lista psychologicznych błędów oceny podwładnych przez przełożonych.

Zajęcia 9.

Metodologia projektowanie systemu ocen okresowych i konstrukcji narzędzi oceny formalnej pracowników. Zasady trwałości funkcjonowania systemu ocen okresowych. Zasady i modele prowadzenie rozmów oceniających w ocenie okresowej pracowników.

Zajęcia 10.

Sposoby diagnozowania potencjału zawodowego pracowników i metody rozwoju podległego personelu. Kształtowanie kultury samodoskonalenia i podnoszenia kwalifikacji wśród pracowników.

Zajęcia 11.

Kompetencje zawodowe pracowników – definicja i kierunki planowanego rozwoju. Pojęcie luki kompetencyjnej i metody uzupełniania obszarów rozwojowych u członków organizacji. Działania organizacji zorientowane na podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników.

Zajęcia 12.

Motywacja i przywiązanie pracowników – psychologiczna problematyka zaangażowania pracowników w proces pracy. Przegląd teorii motywacji do pracy. Analiza psychologicznych zasad reguły dystrybucji wzmocnień pozytywnych i negatywnych.

Zajęcia 13.

Zasady wynagradzania i tworzenia systemów premiowych. Metody wartościowania pracy. Psychologiczna rola systemów kafeteryjnych w zwiększaniu zaangażowania pracowników w proces pracy.

Zajęcia 14.

Pojęcie derekrutacji i psychologiczne wyzwania outplacementu. Metody łagodzenia psychospołecznych skutków derekrutacji. Współczesne kanony zachowania organizacji w sytuacji zwolnień pracowniczych.

Zajęcia 15.

Wyzwania zarządzania zasobami ludzkimi w korporacjach o zasięgu międzynarodowym. Rola specjalistów ds. zarządzania personelem w łagodzeniu różnic kulturowych w filozofii gospodarowania potencjałem społecznym organizacji.

Literatura podstawowa

1. Armstrong, M. (2000). *Zarządzanie zasobami ludzkimi*. Kraków: Oficyna Ekonomiczna.
2. McKenna, E., Beech, N. (1999). *Zarządzanie zasobami ludzkimi*. Warszawa: Wydawnictwo Felberg SJA.
3. Poczrowski, A. (2003). *Zarządzanie zasobami ludzkimi*. Warszawa: PWE.

Literatura uzupełniająca

1. Sidor-Rządkowska, M. (2006). *Kształtowanie nowoczesnych systemów ocen pracowników*. Kraków: Oficyna Ekonomiczna.
2. Hoffman, E. (2004). *Ocena psychologiczna pracowników*. Gdańsk: GWP.
3. Sedlak, K. (red.), (2002). *Jak skutecznie wynagradzać pracowników*. Kraków: Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu.
4. Szałkowski, A. (red.), (2002). *Rozwój pracowników*. Warszawa: Poltext.
5. Schultz G., Schultz, S. E. (2002). *Psychologia a wyzwania dzisiejszej pracy*. Warszawa: PWN.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia marketingu gospodarczego i politycznego

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	Wykład;
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	dr hab. Bohdan Rożnowski dr hab., prof. dr hab. Adam Biela
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15;
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr hab. Bohdan Rożnowski,

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Studenci w trakcie wykładu zapoznają się z wiedzą dotyczącą marketingu a szczególnie w aspekcie mechanizmów psychologicznych, które mają wpływ na konsumentów. Będą w stanie rozpoznać i opisać zjawiska wykorzystywane przez marketing. Dzięki temu nabiorą umiejętności ochrony swoich potencjalnych klientów przed manipulacją. Zamierzone efekty kształcenia:

Studenci będą w stanie wyszukać informację o metodach marketingu, analizować ich przydatność w różnych kontekstach sytuacyjnych oraz interpretować wyniki badań marketingowych.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład, rzutnik

Forma i warunki zaliczenia

egzamin

Treści programowe

Zajęcia 1. Definicja marketingu gospodarczego

Zajęcia 2. Historia marketingu

Zajęcia 3. Definicja marketingu politycznego

Zajęcia 4. Marketing społeczny

Zajęcia 5. Porównanie różnych typów marketingu

Zajęcia 6. Badania marketingowe narzędzia i techniki

Zajęcia 7. Badania jakościowe w marketingu - Fokus

Zajęcia 8. Interpretacja wyników badań źródeł wtórnych

Zajęcia 9. Marketing mix

Zajęcia 10. Segmentacja rynku

Zajęcia 11. Pozycjonowanie produktu

Zajęcia 12. Budowanie strategii marketingowej

Zajęcia 13. Public relation jako narzędzie oddziaływań marketingowych

Zajęcia 14. Marketing wirusowy

Zajęcia 15. Portale społecznościowe w marketingu

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Falkowski, A. (2002). *Praktyczna psychologia poznawcza: Marketing i reklama*. Gdańsk: GWP
2. Cwalina, W., Falkowski, A. (2005). *Marketing polityczny: perspektywa psychologiczna*. Gdańsk: GWP
3. Maison, D. (2001). *Zogniskowane wywiady grupowe. Jakościowa metoda badań marketingowych*. Warszawa: PWN.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Kotler P. (1999). *Marketing*. Warszawa: Felberg Sja
2. Kaczmarczyk, S. (1996). *Badania marketingowe. Metody i techniki*. Warszawa: PWE

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia szkoleń

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych, Instytut Psychologii
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Prof. dr hab. Adam Biela; dr hab. Mariola Łaguna
Wymagania wstępne	Równoległe uczestnictwo w ćwiczeniach
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	2
Prowadzący zajęcia	Dr hab. Mariola Łaguna

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest poznanie przebiegu procesu projektowania i realizacji szkoleń.

Zmierzone efekty kształcenia:

Po zakończeniu wykładu studenci będą: znali przebieg cyklu szkoleniowego, orientowali się na czym polega specyfika nauczania osób dorosłych, znali zasady prowadzenia analizy potrzeb szkoleniowych, wiedzieli jakie decyzje należy podjąć na etapie projektowania szkolenia, znali podstawowe metody szkoleniowe, wiedzieli na czym polega specyfika pracy z grupą osób dorosłych, orientowali się w metodach oceny szkoleń.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład z prezentacją Power Point.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny w formie pytań problemowych. Wymagana znajomość zagadnień objętych wykładem i lektur obowiązkowych.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Potrzeba szkoleń, ich rodzaje - przyczyny rosnącej potrzeby szkoleń, czym różnią się szkolenia od innych działań, trzy zasadnicze rodzaje szkoleń: zamknięte, otwarte, realizowane w ramach projektów społecznych, przebieg cyklu szkoleniowego w przypadku każdego z rodzajów szkoleń.

Zajęcia 2.

Specyfika nauczania osób dorosłych - idea kontynuowania edukacji przez całe życie, różnice między uczeniem się dorosłych a uczeniem się dzieci wg M. Knowlesa, koncepcja uczenia się przez doświadczenie D. Kolba.

Zajęcia 3.

Analiza potrzeb jako element przygotowania szkolenia - dlaczego jest potrzebna i czemu

służy analiza potrzeb, etapy analizy potrzeb w szkoleniach zamkniętych, badania rynku w szkoleniach otwartych, analiza potrzeb społecznych w przygotowywaniu projektów społecznych.

Zajęcia 4.

Projektowanie szkoleń - elementy projektu szkolenia, definiowanie celów szkoleniowych, dobór treści, wybór metod, dobór trenerów, decyzja co do miejsca szkolenia, projektowanie działań.

Zajęcia 5.

Metody nauczania - metody pracy z grupą: wykład, dyskusja, analiza przypadku, odrywanie ról, gry i symulacje; metody uczenia się na stanowisku pracy: uczenie się indywidualne, coaching, mentoring, active learning; metody e-learningowe.

Zajęcia 6.

Praca z grupą - tworzenie klimatu pracy grupowej, dynamika grupy, praca z grupą i podgrupami, aranżacja przestrzeni dla pracy grupowej, problemy etyczne w pracy trenera.

Zajęcia 7.

Ocena efektów i jakości szkolenia - model oceny szkoleń D.L. Kirkpatricka, schematy realizacji oceny efektywności szkoleń, działania po szkoleniu, kalkulacja kosztów i zysków ze szkolenia.

Literatura podstawowa

1. Boydell T. i Leary M. (2001). *Identyfikacja potrzeb szkoleniowych*. Kraków: OE, ABC.
2. Bramley P. (2001). *Ocena efektywności szkoleń*. Kraków: OE, ABC.
3. Łaguna M. (2004). *Szkolenia*. Gdańsk: GWP.
4. Łaguna M., Fortuna P. (2009). *Przygotowanie szkolenia*. Gdańsk: GWP.
5. Parsloe E. i Wray M. (2002). *Trener i mentor*. Kraków: OE.

Literatura uzupełniająca

1. Kossowska M. i Sołtysińska I. (2002). *Szkolenia pracowników a rozwój organizacji*. Kraków: OE.
2. Mayo A. (2002). *Kształtowanie strategii szkoleń i rozwoju pracowników*. Kraków: OE.
3. Rae L. (1999). *Planowanie i projektowanie szkoleń*. Kraków: ABC.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia kultury pracy i organizacji

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia (Psychologia marketingu organizacji i zarządzania)
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr Mariusz Wołońciej
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Mariusz Wołońciej

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest wprowadzenie studentów w problematykę różnorodności kulturowej oraz przedstawienie wybranych teorii, modeli i mechanizmów funkcjonowania człowieka w zróżnicowanym kulturowo środowisku pracy. Zagadnienia omówione na wykładzie mają na celu ułatwić słuchaczom opisywanie nowych trendów w kulturze pracy, wyjaśniać zachowania organizacyjne z uwzględnień kulturowych uwarunkowań ludzkiego myślenia, odczuwania i zachowań organizacyjnych.

Zamierzone efekty kształcenia:

Studenci zapoznają się z psychologią kulturową jako niezależną dyscypliną naukową. Studenci zdobywają wiedzę z zakresu wybranych teorii, siatki podstawowych terminów oraz technikami analizy potrzebnymi do opisywania, rozpoznawania oraz lepszego rozumienia zachowań organizacyjnych uwarunkowanych kulturowo.

Wykład ma służyć zwiększeniu otwartości na zachowania ‘innych’ oraz rozwojowi zarówno wrażliwości kulturowej jak i krytycznego wglądu w uwarunkowania skryptów kulturowych dotyczących między innymi zagadnień komunikacji, negocjacji, podejmowania decyzji, współpracy w wielokulturowych korporacjach.

Studenci nabywają umiejętności identyfikowania psychologicznych wymiarów kultury poprzez charakterystyczne skrypty zachowań oraz adekwatnej interpretacji ich genezy oraz znaczenia.

Dzięki znajomości mapy kulturowej, warunkującej określone zachowania w organizacji, studenci zapoznają się ze specyfiką sposobów postrzegania czasu, relacji, siebie, innych, radzenia sobie z niepewnością, traktowania uniwersalnych norm, oraz relacji do środowiska dla określonych obszarów geograficznych.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład, analiza przypadków, dyskusja

Rzutnik multimedialny i laptop, flipchart lub tablica, głośniki

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin ustny

Treści programowe

Zajęcia 1.

Przedstawienie tematyki wykładów oraz zagadnień organizacyjnych oraz warunków zaliczenia. Psychologia międzykulturowa w psychologii i zarządzaniu.

Zajęcia 2.

Jaka jest współczesna kultura pracy? Analiza współczesnych trendów oraz uwarunkowań kultury pracy.

Zajęcia 3.

C.d. Współczesne trendy kultury pracy w świetle statystyk MOP (ILO): praca a czas, praca a miejsce, praca a kapitał, praca a styl pracy i struktura zatrudnienia, praca a zdrowie).

Zajęcia 4.

Kultura organizacji: Czym jest i skąd się bierze kultura organizacyjna? Definicja kultury i kultury organizacyjnej, geneza kultury organizacyjnej. Relacja natury do kultury.

Zajęcia 5.

Czynniki kształtujące kulturę organizacji i jej przejawy. Artefakty kulturowe organizacji: bohaterowie, normy, rytuały, symbole, język w organizacji;

Zajęcia 6.

Kultura narodowa a kultura organizacyjna jej wymiary i poziomy.

Zajęcia 7.

Projekt GLOBE: Świat w dziewięciu wymiarach.

Zajęcia 8.

Modele kultury organizacyjnej. Model wartości konkurujących, góra lodowa, cebula, piramida

Zajęcia 9.

Związek kultury narodowej i organizacji?

Zajęcia 10.

Ile jest kultur organizacyjnych? Kategoryzacja kultur organizacyjnych.

Zajęcia 11.

Kultura organizacyjna w zarządzaniu zasobami ludzkimi (wybrane aspekty zachowań organizacyjnych: negocjacje podejmowanie decyzji, motywacja pracowników w różnych kręgach kulturowych).

Zajęcia 12.

Czy kultura organizacyjna może się zmienić? Kultura organizacyjna i jej zmiana.

Zastosowanie metafory kulturowej w kształtowaniu kultury pracy i organizacji.

Zajęcia 13.

Epistemologia kulturowa: omówienia wybranych metod badania kultury organizacyjnej oraz zasad prowadzenia badań międzykulturowych.

Zajęcia 14.

Przyszłość kultury pracy. W jakim kierunku zmierza kultura pracy.

Zajęcia 15.

Podsumowanie oraz powtórzenie materiału.

Literatura podstawowa

1. Boski, P. (2009). *Kulturowe ramy zachowań społecznych: Podręcznik psychologii międzykulturowej*. Warszawa: PWN

2. Cameron, K. S., Quinn, R. E. (2003). *Kultura organizacji i zmiana*. Kraków: OE;

3. Hofstede G., Hofstede, G. J. (2007). *Kultury o organizacje*. Warszawa: PWE;

4. Jo Hatch, M. (2002). *Teorie organizacji*. Warszawa: PWN;

5. Matsumoto, D., Juang, L. (2007) *Psychologia międzykulturowa*. Gdańsk: GWP;

Literatura uzupełniająca

1. Price, W. F., Crapo, R. H. (2003). *Psychologia w badaniach międzykulturowych*

2. Rifkin, J. (2003). *Koniec pracy. Schyłek siły roboczej na świecie i początek ery postrynkowej*. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie;
3. Kamprad, I (2005). *Historia IKEA*. Kraków: W@Media
4. R. E. Nisbett, (2009) *Geografia myślenia. Dlaczego ludzie Wschodu i Zachodu myślą inaczej*. Sopot: Smak Słowa;
5. Vise, D., Malseed, M. (2007). *Google Story, Opowieść o firmie, która zmieniła świat*. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie;
6. Jeffrey, L. (2007). *Toyota Culture: The Heart and Soul of the Toyota Way*. MCGRAW HILL BOOK CO;
7. Winkler, R. (2008). *Zarządzanie komunikacją w organizacjach zróżnicowanych międzykulturowo*. Warszawa: Wolter Kluwer
8. Sen, A. (2002). *Rozwój i wolność*. Poznań Zysk i S-ka;
9. Hall, E. T. (2003). *Ukryty wymiar*. Warszawa: Warszawskie Wydawnictwo literackie Muza SA;
10. Aluchna, M, Płoszajski, P. (2008). *Zarządzanie japońskie*. Warszawa: Wydawnictwo SGH.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Funkcjonowanie człowieka w warunkach ekstremalnych:
psychologia lotnicza

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia (psychologia marketingu, organizacji i zarządzania)
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr Janusz Ślusarski
Wymagania wstępne	-
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	1
Prowadzący zajęcia	dr Janusz Ślusarski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

W wyniku realizacji zajęć z przedmiotu student powinien definiować i scharakteryzować takie pojęcia i terminy specjalistyczne jak: czynnik ludzki (human factors), sytuacje trudne i ekstremalne; błąd człowieka, w tym błąd ludzki w warunkach niebezpiecznych, trudnych i ekstremalnych (złudzenia lotnicze, dezorientacja przestrzenna), zawodność i niezawodność działania człowieka w pracy, w której dominują sytuacje silne (operator informacyjno-decyzyjny); stres psychologiczny i traumatyczny, w tym lotniczy i bojowy oraz jego konsekwencje np. zjawisko stresu pourazowego (PTSD – Post Traumatic Stress Disorder); ryzyko i zarządzanie ryzykiem operacyjnym (ORM – Operational Risk Management) oraz świadomość sytuacyjna; bezpieczeństwo lotów; grupę zadaniową (zespół roboczy, załogę) oraz zarządzanie zasobami zespołu/załogi (CRM – Crew Resource Management) i współpraca w załodze wieloosobowej (MCC – Multi Crew Cooperation); rozwój zawodowy oraz awans i kariera zawodowa oraz analizy psychologiczne stanowisk pracy w firmach lotniczych.

Wykorzystując ww. pojęcia i terminy specjalistyczne student powinien umieć analizować, interpretować i samodzielnie prezentować różne aspekty i uwarunkowania funkcjonowania człowieka w warunkach ekstremalnych, w tym szczególnie pilota wojskowego tzn. zasadność selekcji i doboru psychologicznego osób do zawodów trudnych i niebezpiecznych; naturę psychologiczną błędów ludzkich popełnianych w warunkach niebezpiecznych, trudnych i ekstremalnych; zawodność i niezawodność działania człowieka w pracy, w której dominują sytuacje silne; specyfikę podejmowania decyzji w sytuacjach stresowych; występujące objawy, zaburzenia funkcjonowania człowieka w sytuacjach trudnych i ekstremalnych i ich przyczyny oraz sposoby radzenia sobie ze stresem i jego skutkami; psychologiczne problemy bezpieczeństwa pracy osób wykonujących zawody trudne i niebezpieczne; skłonność do ryzyka a zarządzanie ryzykiem w lotnictwie; gospodarowanie zasobami ludzkimi w firmach lotniczych (klimat organizacji i satysfakcja z pracy); analiza psychologiczna stanowisk pracy jako podstawa określania wymagań zawodowych stawianych personelowi lotniczemu oraz konstruowania programów kształcenia

i szkolenia lotniczego.

Zdobyta wiedza na temat funkcjonowania człowieka w sytuacjach trudnych i ekstremalnych oraz umiejętności analizowania, interpretowania i samodzielnego prezentowania różnych aspektów i uwarunkowań tego funkcjonowania pozwoli także na dodatkowe uwrażliwienie studentów na aspekty pracy pilota wojskowego tzn. jego zaangażowania na rzecz pełnienia szczególnie ważnej służby społecznej, a tym samym jego wysokiego poziomu morale.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład z wykorzystaniem pokazu (laptop, rzutnik multimedialny)

Forma i warunki zaliczenia

Esej na temat zaproponowany przez studenta i zaakceptowany przez wykładowcę – 30% udziału w ocenie końcowej; oraz egzamin pisemny – test – 70% udziału w ocenie końcowej

Treści programowe

Zajęcia 1.

Selekcja i dobór osób do zawodów trudnych i niebezpiecznych, w których dominują sytuacje silne.

Zajęcia 2.

Zawód pilota i pilota instruktora wojskowego – kluczowe zadania i konieczne cechy dobrego pilota i pilota-instruktora określone na podstawie analiz stanowisk pracy.

Zajęcia 3.

Błąd ludzki w warunkach pracy niebezpiecznych, trudnych, ekstremalnych.

Zajęcia 4.

Błędy lotnicze (percepcyjne, decyzyjne) pilota wojskowego.

Zajęcia 5.

Zawodność a niezawodność działania człowieka w pracy. Pilot i pilot-instruktor jako operator informacyjno – decyzyjny w warunkach pracy niebezpiecznych, trudnych, ekstremalnych.

Zajęcia 6.

Psychologiczna i ergonomiczna charakterystyka systemu pilot-statek powietrzny-środowisko.

Zajęcia 7.

Psychofizjologiczna charakterystyka działania człowieka w sytuacjach trudnych, niebezpiecznych i ekstremalnych. Działanie pilota i pilota-instruktora w sytuacjach stresowych (awaryjnych, traumatycznych).

Zajęcia 8.

Psychologiczny trening niezawodności działania pilota i pilota-instruktora.

Zajęcia 9.

Psychologiczne problemy bezpieczeństwa pracy osób wykonujących zawody trudne i niebezpieczne. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym (ORM – Operational Risk Management).

Zajęcia 10.

Świadomość sytuacyjna osób uczestniczących w lotach załogowych. Teorie bezpieczeństwa lotów. Kultura bezpieczeństwa w środowisku lotniczym.

Zajęcia 11.

Zarządzanie zasobami grupy/zespołu/załogi (CRM – Cockpit/Crew Resource Management). Współpraca w załodze wieloosobowej (MCC - Multi Crew Cooperation).

Zajęcia 12.

Klimat organizacji i satysfakcja z pracy w organizacjach o charakterze totalnym.

Zajęcia 13.

Rozwój zawodowy (kształcenie, szkolenie i doskonalenie zawodowe) osób wykonujących zawody trudne i niebezpieczne.

Zajęcia 14.

Analiza psychologiczna stanowisk pracy pilota i pilota-instruktora statku powietrznego (samolotu, śmigłowca) jako podstawa określenia wymagań zawodowych stawianych osobom zatrudnianym na tych stanowiskach.

Zajęcia 15.

Analiza psychologiczna stanowisk pracy pilota i pilota-instruktora statku powietrznego (samolotu, śmigłowca) jako podstawa konstruowania programów ich kształcenia i szkolenia lotniczego.

Literatura podstawowa:

1. Klich, E. (2010). *Bezpieczeństwo lotów w transporcie lotniczym*. Radom: Instytut Technologii i Eksploatacji – PIB.
2. Makarowki, R. (2010). *Ryzyko i stres w lotnictwie sportowym*. Warszawa: Difin.
3. Makarowki, R. (2008). *Granice ryzyka. Paradygmat psychologiczny*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
4. Jancelewicz, B. (red.) (, 2009). *Bezpieczeństwo i niezawodność w lotnictwie*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek (ss. 23-44; 53-110; 122-216).
5. Terelak, J.F. (2008). *Człowiek i stres. Koncepcje – Źródła – Reakcje – Radzenie sobie – Modyfikatory*. Bydgoszcz-Warszawa: Oficyna Wydawnicza „Branta”.

Literatura uzupełniająca:

1. Figley, Ch. R., Nash, W. P. (2010). *Stres bojowy. Teorie, badania, profilaktyka i terapia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN; Wojskowy Instytut Medyczny.
2. Goszczyńska, M., Studenski, R. (2006). *Psychologia zachowań ryzykownych. Koncepcje. Badania. Praktyka*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
3. Hartley, P. (2000). *Komunikacja w grupie*. Poznań: Zysk i S-ka Wydawnictwo.
4. Morawski, J.M. (1994). *Gospodarka informacją w układzie pilot-samolot*. Rzeszów: Wydawnictwo Politechniki Rzeszowskiej.
5. Sokołowska, J. (2005). *Psychologia decyzji ryzykownych. Ocena prawdopodobieństwa i modele wyboru w sytuacji ryzykownej*. Warszawa: Wydawnictwo SWPS „Academica”.
6. Strelau, J., Zawadzki, B., Kaczmarek, M. (red. naukowi) (2009). *Konsekwencje traumy. Uwarunkowania i terapia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”
7. Studenski, R. (2004). *Ryzyko i ryzykowanie*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
8. Szutowski, L. (2007). *Poradnik pilota samolotowego*. Poznań:
9. Trollip, S. R., Jensen R. S. (1991). *Human Factors for General Aviation*. Englewood: Published by JEPPESEN SANDERSON.
10. Uchnast, Z. (2009). *Synergia w relacjach interpersonalnych i w organizacjach. Wybrane Zagadnienia z psychologii kierowania*. Lublin: Towarzystwo naukowe KUL
Jana
Pawła
II.

7.7.2 IV ROK ĆWICZENIA SPECJALIZACYJNE SPEC. 3

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia reklamy

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku	Psychologia
(specjalność)	Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Paweł Fortuna
Wymagania wstępne	Uczestnictwo w wykładzie z psychologii reklamy
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	Semestr I: 15
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	dr Paweł Fortuna

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem ćwiczeń jest gruntowne przepracowanie wybranych zjawisk z zakresu komunikacji marketingowej. Ćwiczenia mają charakter uzupełniający w stosunku do wykładu. Dzięki nim studenci mogą aktywnie przepracować treści przekazywane na wykładzie, poddać je krytycznej analizie i wyprowadzać wnioski dotyczące koniecznych badań oraz wnioski aplikacyjne.

Zamierzone efekty kształcenia:

Wiedza dotycząca wybranych aspektów reklamy, ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmów zmiany postaw odbiorców reklam.

Umiejętności, które studenci posiadają pozwolą im lepiej analizować strukturę przekazu reklamowego, przewidywać perswazyjny wpływ komunikatów przekazywanych przez różne media oraz wyjaśniać realne zmiany przekonań i zachowania zidentyfikowane wśród osób obecnych w trakcie ćwiczeń (pełniących funkcję sędziów kompetentnych). Dodatkowo studenci mogą wykazać się przygotowaniem zajęć i samodzielną obróbką przekazanego materiału. Doskonałą dzięki temu umiejętności prezentacji, angażowania grupy i kierowania dyskusją.

Inne kompetencje, postawy: podobnie jak wykład ćwiczenia kształtują krytyczną postawę studentów w stosunku do przedmiotowego traktowania człowieka, jako konsumenta oraz pozytywną postawę wobec psychologicznych analiz przekazów reklamowych. Punkt ciężkości jest położony na wykazaniu sposobu, w jaki studenci zajmując się komunikacją marketingową mogą wykorzystywać wiedzę zdobytą na zajęciach dotyczących procesów poznawczych i emocjonalno-motywacyjnych.

Metody i pomoce dydaktyczne

W trakcie ćwiczeń wykorzystywany jest laptop i projektor oraz pomoce takie jak: flip-chart i

markery, szablony z instrukcjami oraz przykłady reklam prezentowanych w formie audiowizualnej, wizualnej i audio.

Forma i warunki zaliczenia

- obecność na ćwiczeniach: 10%
- ocena z Kolokwium nr 1: 30% - kolokwium jest pisemne, warunkiem zaliczenia jest odpowiedź na 50% pytań.
- ocena z Kolokwium nr 2: 30% - kolokwium jest ustne, warunkiem zaliczenia jest wykazanie się właściwym, krytycznym przepracowaniem przekazanego tekstu.
- przygotowanie zajęć: 30% - studenci są podzieleni na małe grupy, otrzymują przed zajęciami materiał, na podstawie którego przygotowują się do zajęć.

Treści programowe

Zajęcia 1. Zajęcia wprowadzające w tematykę reklamy, wyjaśniające związek między treścią wykładów, a treścią ćwiczeń.

Zajęcia 2. Jak twórcy reklam angażują uwagę konsumentów? Rola nagłówka w reklamie prasowej i w Internecie. Odróżnienie nagłówka od sloganu reklamowego.

Zajęcia 3. Jak konsumenci są motywowani do analizy treści przekazów reklamowych? Istotne znaczenie formy przekazu reklamowego: porównanie prasy, radia i telewizji.

Zajęcia 4. Jaka jest rola argumentacji w reklamie? Odróżnienie mocnych argumentów od słabych.

Zajęcia 5. Co to znaczy, że konsument przetwarza komunikat na centralnym torze perswazji? Możliwości i ograniczenia wpływu reklam na torze centralnym.

Zajęcia 6. Kolokwium nr 1. Jak konsumenci przetwarzają komunikat marketingowy na torze peryferyjnym? Rola heurystyk.

Zajęcia 7. Jak można kształtować postawy konsumentów na bazie efektu asymilacji i kontrastu? Rola poprzedzania postświadomego.

Zajęcia 8. Jak budowane są narracyjne przekazy reklamowe? Najczęściej stosowane typy narracji.

Zajęcia 9. Na czym polega wyobrazeniowe przenoszenie konsumentów w świat narracji? Znaczenie wizji konsumpcji dla zmiany postaw.

Zajęcia 10. Czym reklama komercyjna różni się od społecznej? Podobieństwa i różnice na poziomie produkcji i budżetu oraz na poziomie procesów psychicznych zaangażowanych w zmianę postaw.

Zajęcia 11. Jak przygotować skuteczną kampanię społeczną? Wyjście poza komunikaty reklamowe, wykorzystanie marketingu szeptanego i partyzanckiego.

Zajęcia 12. Jak konstruowane są przekazy reklamowe dla dzieci? Odrębność form

oddziaływania.

Zajęcia 13. Jak dzieci odbierają przekazy reklamowe? Specyfika przetwarzania przekazów marketingowych przez tę grupę docelową.

Zajęcia 14. Jak rozprzestrzeniają się plotki? Specyfika marketingu szeptanego.

Zajęcia 15. Kolokwium 2.

Literatura podstawowa

Łodziana-Grabowska J. (1996). *Efektywność reklamy*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne. Rozdział 2

Doliński D. (2005). *Psychologiczne mechanizmy reklamy*. Gdańsk: GWP, Rozdziały: 1, 5, 6

Heath, R. (2008). *Reklama. Co tak naprawdę wpływa na jej skuteczność*. Gdańsk: GWP

Literatura uzupełniająca

Caples, J., Hahn, F. (2000). *Skuteczna reklama*. Warszawa: ABC: Rozdziały 2, 3, 4, 5

Tokarz, M. (2006). *Argumentacja. Perswazja. Manipulacja*. Gdańsk: GWP (Wykład 5 i Wykład 8).

Bohner, G. Wanke, M. (2004). *Postawy i zmiana postaw*. Gdańsk: GWP, Rozdział 7

Fortuna, P. (2007). *Zmiana przekonań w wyimaginowanym świecie. Rola wyobraźni w perswazji narracyjnej*. W: P. Francuz (red.). *Obrazy w umyśle. Studia nad percepcją i wyobraźnią*, (s. 249-270). Warszawa: SCHOLAR.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Zarządzanie personelem

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr Jacek Sobek
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr Jacek Sobek

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć

Celem ćwiczeń jest przedstawienie studentom problematyki związanej z procesem zatrudniania i utrzymania pracowników w organizacji. Ponadto proponowane ćwiczenia koncentrują się na omówieniu systemów motywacyjnych funkcjonujących we współczesnych organizacjach oraz zasady integrowania tych systemów z systemami motywacyjnymi.

Zamierzone efekty kształcenia

Po zakończeniu zajęć studenci będą potrafili: zdefiniować proces kadrowego w organizacji, zastosować właściwe metody selekcyjne kandydatów na określone stanowisko pracy, analizować poprawność systemów ocen okresowych i systemów motywacyjnych, tworzyć narzędzia selekcji w postaci Assessment Center (AC), projektować systemy oceny formalnej pracowników, dyskutować o przydatności różnych systemów motywacyjnych w firmie, wskazywać przyczyny niskiej użyteczności niektórych narzędzi selekcyjnych, zabiegać o stosowanie wysokiej trafności narzędzi oceny potencjału kandydatów i pracujących członków organizacji.

Metody i pomoce dydaktyczne

Dyskusja grupowa, Analiza przypadków, Rozwiązywanie problemów, Arkusze i Kwestionariusze.

Forma i warunki zaliczenia

Obecności / aktywny udział na zajęciach – 25%

Sprawdzian 1 – 10%

Sprawdzian 2 – 10 %

Sprawdzian 3 – 10 %

Projekt własny typu „Rozwiąż problem” – 20 %

Kolokwium końcowe – 25%

Treści programowe

Zajęcia 1.

Strategia biznesowa firmy i jej wpływ na funkcje oraz zadania działu personalnego. Istota i wyzwania poszczególnych etapów procesu kadrowego w organizacji.

Zajęcia 2.

Sposoby poszukiwania właściwych kandydatów do procesu selekcji. Warunki brzegowe rekrutacji. Ocena różnych kanałów dotarcia do kandydatów z użyteczną informacją o planowanym zatrudnieniu .

Zajęcia 3.

Zastosowanie różnych modeli wymagań zawodowych w procesie rekrutacji i selekcji. Specyfikacja stanowiska pracy w koncepcji Rodgera oraz Frazera.

Zajęcia 4.

Analiza dokumentów aplikacyjnych i jej znaczenie w preselekcji kandydatów. Wykorzystanie danych biograficznych w ocenie przydatności kandydata do pracy na danym stanowisku.

Zajęcia 5.

Wykorzystanie narzędzi psychometrycznych w selekcji kandydatów. Projektowanie procesu i dobór metod tworzących baterię narzędzi ośrodków oceny.

Zajęcia 6.

Ośrodki oceny narzędziem obiektywizacji wielowymiarowej oceny przydatności kandydatów na stanowisku pracy. Budowa arkuszy obserwacyjnych wykorzystywanych w ośrodkach oceny.

Zajęcia 7.

Nietrafione decyzje selekcyjne – przyczyny i przykłady konstruktywnych reakcji w sytuacji ich zaistnienia. Sposoby prewencji chybionych decyzji selekcyjnych.

Zajęcia 8.

Ocena okresowa pracowników i jej znaczenie w procesie kadrowym. Metodologia budowy systemu i kwestionariuszy oceny formalnej pracowników. Rodzaje narzędzi i technik oceny.

Zajęcia 9.

Identyfikacja luk kompetencyjnych w optymalnym przygotowaniu pracowników do realizacji zadań stawianych w ramach określonego stanowiska pracy. Definiowanie wymiarów i projektowanie narzędzi oceny pracownika.

Zajęcia 10.

Kariera zawodowa przedmiotem odpowiedzialności kadr w procesie zarządzania personelem. Strategie budowania własnej kariery zawodowej wśród pracowników w różnych podejściach do karier w organizacji.

Zajęcia 11.

Metody doskonalenia zawodowego pracowników. Przykłady ‘best practice’ systematyzacji i doskonalenia kompetencji zawodowych.

Zajęcia 12.

Charakterystyka systemów premiowych stosowanych we współczesnych organizacjach. Zasady projektowania systemów bonusowych i praktyczne konsekwencje ich dopasowania do sytuacji rynkowej firmy.

Zajęcia 13.

Taryfikator płac i rozpiętość grup zaszeregowania podstawą efektywności systemu wynagradzania pracowników. Metodologiczne wyceny stanowisk pracy.

Zajęcia 14.

Wyzwania i zadania dla polityki personalnej organizacji w sytuacji konieczności restrukturyzacji zatrudnienia. Psychologiczne konsekwencje wysokiej kultury rozwiązywania stosunków pracy z członkami swojej organizacji.

Zajęcia 15.

Obszary odpowiedzialności zawodowej specjalistów ds. zarządzania personelem. Przyszłe wyzwania zawodowe i zakres doskonalenia zawodowego psychologów pracy.

Literatura podstawowa

1. Koziół, L. (1997). Doskonalenie systemu wynagradzania w firmie. W: K. Sedlak (red.), *Jak skutecznie wynagradzać pracowników*. Kraków: Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, s. 49-82.
2. Łukaszewicz, G. (2002). Rozwój kompetencji pracowników. W: A. Szałkowski (red.). *Rozwój pracowników*. Warszawa: Poltekx., s. 49-69.
3. Borkowska, S. (red.), (2004). *Wynagrodzenie – rozwiązywanie problemów w praktyce*. Kraków: Oficyna Ekonomiczna.
4. Oleksyn, T. (1997). *Praca i płaca w zarządzaniu*. Warszawa: Międzynarodowa Szkoła Menedżerów.

Literatura uzupełniająca

1. Armstrong, M. (2000). *Zarządzanie zasobami ludzkimi*. Kraków: Oficyna Ekonomiczna.
2. Ballantyne, I., Povah, N. (2000). *Ośrodki oceny i rozwoju*. Warszawa: ADS.
3. Rożnowski, B., Perdeus, W. (red.), (1998). *ABC Personalne menedżera*. Warszawa: Verlag Dashofer.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia zachowań konsumenckich

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku	Psychologia
(specjalność)	Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Paweł Fortuna
Wymagania wstępne	Uczestnictwo w wykładzie z psychologii zachowań konsumenckich
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	Semestr II: 15
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	dr Paweł Fortuna

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć;

Celem ćwiczeń jest analiza wybranych zagadnień prezentowanych w trakcie wykładów z psychologii zachowań konsumenckich. Szczególny nacisk zostanie położony na analizę niepokojących zjawisk związanych z szeroko rozumianym konsumpcjonizmem i tzw. makdonaldyzacją życia. Ćwiczenia mają dać studentom szerokie spojrzenie na problematykę kształtowania zachowań konsumenckich i rolę psychologa w formowaniu takich postaw konsumentów, które pozwolą im dokonywać wyborów nie stojących w sprzeczności z ideą harmonijnego rozwoju.

Zamierzone efekty kształcenia.

Wiedza umożliwiająca rozumienie znaczenia i mechanizmów kształtowania zachowań konsumenckich we współczesnym świecie, analizę procesu kształtowania potrzeb konsumentów i procesu podejmowania przez nich decyzji. Rozumienie znaczenia mechanizmów wywierania wpływu dla kształtowania zachowań konsumentów oraz na temat procesów infantyilizacji społeczeństwa i znaczenia tego dla rozwoju rynków globalnych oraz unifikacji potrzeb konsumentów.

Umiejętności, które studenci posiadają pozwolą im lepiej analizować sposoby kształtowania zachowań konsumenckich i naturę decyzji zakupowych. Ze względu na to, że ćwiczenia mają charakter interaktywny aktywność studentów jest dla nich okazją do doskonalenia umiejętności samodzielnego stawiania pytań i poszukiwania odpowiedzi. Poza tym wielu z nich będzie miało okazję ćwiczenia się w moderowaniu pracy zespołu oraz stymulowaniu procesu rozwiązywania problemu.

Inne kompetencje, postawy: ćwiczenia kształtują krytyczną postawę studentów w stosunku do traktowania konsumentów jako środka do zaspokajania potrzeb producentów i dystrybutorów.

Metody i pomoce dydaktyczne

W trakcie ćwiczeń wykorzystywany jest laptop i projektor oraz pomoce takie jak: flip-chart i markery, szablony z instrukcjami oraz opisy przypadków prezentowanych w formie filmów.

Forma i warunki zaliczenia

- obecność na ćwiczeniach: 10%
- ocena z Kolokwium nr 1: 30% - kolokwium jest pisemne, warunkiem zaliczenia jest odpowiedź na 50% pytań.
- ocena z Kolokwium nr 2: 30% - kolokwium jest ustne, warunkiem zaliczenia jest wykazanie się właściwym, krytycznym przepracowaniem przekazanego tekstu.
- przygotowanie zajęć: 30% - studenci są podzieleni na małe grupy, otrzymują przed zajęciami materiał, na podstawie którego przygotowują się do zajęć.

Treści programowe

Zajęcia 1. Zajęcia wprowadzające w tematykę zachowań konsumenckich – wyjaśnienie związku między treścią wykładów, a zagadnieniami podejmowanymi w trakcie ćwiczeń.

Zajęcia 2. Sprzedawca jako zawód, powołanie i styl bycia – rola psychologa w świecie zachowań konsumenckich – analiza treści filmu „Transakcja”

Zajęcia 3. Prorozwojowe i toksyczne podejście do sprzedaży – niebezpieczeństwa związane z zamazaniem granicy między tożsamością człowieka a rolą handlowca.

Zajęcia 4. Naiwna teoria skutecznej sprzedaży – intuicyjne wykorzystywanie wiedzy na temat natury procesów decyzyjnych w kontekście kształtowania zachowań konsumenckich.

Zajęcia 5. Źródła i formy oporu konsumentów przed manipulacyjnymi praktykami handlowców. Sprzedaż akwizycyjna i doradcza.

Zajęcia 6. Kolokwium 1. Galaktyka potrzeb i pragnień konsumentów – czy wszystko jest na sprzedaż? – analiza treści filmu „Wszystko za Everest”

Zajęcia 7. Zaspokajanie potrzeb konsumenckich a poczucie szczęścia i satysfakcji z życia – analiza wyników badań. Problem psychobiznesu.

Zajęcia 8. Przypadek McDonald’s – analiza treści filmu „Supersize me”

Zajęcia 9. Kto podejmuje decyzje konsumenckie? – niezwykle zasady funkcjonowania Fast foodów.

Zajęcia 10. Społeczeństwo konsumentów. Analiza treści filmu „Brand New world”

Zajęcia 11. Kult młodości, kultura przemocy, kultura instant – porównanie z wizją Aldousa Huxlaya.

Zajęcia 12. Infantylicyzacja społeczeństwa – główne trendy w kształtowaniu konsumentów nowego typu.

Zajęcia 13. Unifikacja potrzeb i zachowań konsumentów – uzależnienie od zakupów.

Zajęcia 14. Kolokwium 2.

Zajęcia 15.

Rola intuicji w podejmowaniu decyzji konsumenckich – pogląd Gerda Gigerenzera.

Literatura podstawowa

Falkowski, A., Tyszka, T. (2001). Psychologia zachowań konsumenckich. Gdańsk: GWP;

Rozdział: 6; 7; 8; 10;

Gigerenzer, G. (2009). Intuicja. Inteligencja podświadomości. Warszawa: Prószyński i S-ka

Literatura uzupełniająca

Barber, B.R. (2007). *Skonsumowani*. Warszawa: MUZA S.A.

Schlosser, E. (2001). *Kraina fast foodów*. Warszawa: MUZA S.A.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Metody statystycznej analizy danych w psychologii

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Anna Szalkowska
Wymagania wstępne	-
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	Semestr I 30
Liczba punktów ECTS	-
Prowadzący zajęcia	dr Anna Szalkowska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem ćwiczeń jest opanowanie praktycznych umiejętności zastosowania zaawansowanych metod statystycznych wykorzystywanych do analizy wyników badań psychologicznych w oparciu o pakiet statystyczny SPSS i STATISTICA.

Zamierzone efekty kształcenia.

Spodziewanym efektem ćwiczeń w obszarze wiedzy jest zapoznanie uczestników zajęć z zaawansowanymi metodami statystycznymi, służącymi do analizy wyników badań realizowanych w modelu eksperymentalnym i korelacyjnym. W ramach ćwiczeń studenci nabywają wiedzę umożliwiającą definiowanie problemów badawczych i dobór adekwatnych metod statystycznych do analizy uzyskanych wyników. Uczestnicy powinni trafnie identyfikować modele badawcze oraz rozpoznawać i porównywać odpowiadające im typy analiz statystycznych.

W zakresie umiejętności, uczestnicy ćwiczeń opanują samodzielne wykonywanie zaawansowanych analiz statystycznych przy pomocy programu statystycznego SPSS i STATISTICA. Studenci nabędą umiejętność analizy uzyskanych rezultatów badawczych i ich interpretacji w celu weryfikacji sformułowanych hipotez badawczych. Ponadto będą sporządzać prezentacje w oparciu o wykonane obliczenia statystyczne.

Inne kompetencje jakie będą doskonalone w ramach ćwiczeń to dbałość o projektowanie badań własnych zgodnie z zasadami metodologii oraz uwrażliwienie uczestników ćwiczeń na zasady poprawnego stosowania zaawansowanych metod statystycznych.

Metody i pomoce dydaktyczne

Metody: praca w grupach (dyskusja), realizacja projektu badawczego (forma warsztatowa) oraz wykonywanie obliczeń z wykorzystaniem programu statystycznego SPSS i STATISTICA (praca indywidualna). **Pomoce dydaktyczne:** pracownia komputerowa z zainstalowanym programem statystycznym SPSS i STATISTICA, laptop, rzutnik multimedialny.

Forma i warunki zaliczenia

Przygotowanie raportu z analizy statystycznej wyników przy zastosowaniu pakietu

statystycznego SPSS lub STATISTICA, testy pisemne, wykonywanie prac domowych związanych z wykonaniem określonych analiz statystycznych, aktywny udział w zajęciach.

Treści programowe

Zajęcia 1. Rzetelność statystyk i testowanie zależności: hipotezy i ich weryfikacja, testowanie istotności zależności.

Zajęcia 2. Testy parametryczne dla 2 grup: testowanie hipotez o kształcie rozkładu zmiennej i homogeniczności wariancji, testy parametryczne.

Zajęcia 3. Testy parametryczne dla wielu grup: 1-czynnikowa analiza wariancji dla grup niezależnych i z powtarzaniem pomiarem.

Zajęcia 4. Statystyki nieparametryczne oparte o skalę porządkową i nominalną.

Zajęcia 5. Wieloczynnikowa ANOVA/ANCOVA: założenia, etapy interpretacji wyników, testy *post-hoc*, kontrasty, analiza kowariancji.

Zajęcia 6. Układy wielowymiarowe: MANOVA/MANCOVA: układy złożone, najważniejsze przypadki zastosowań w pracach psychologicznych.

Zajęcia 7. Kolokwium z zakresu testów różnic.

Zajęcia 8. Analiza korelacji: współczynniki dla skal ilościowych, rangowych i nominalnych.

Zajęcia 9. Analiza regresji: ogólny cel, założenia, ograniczenia, rodzaje metod.

Zajęcia 10. Analiza czynnikowa: ogólny cel, metoda głównych składowych.

Zajęcia 11. Analiza ścieżek: podstawowa idea, tworzenie modeli teoretycznych i ich testowanie empiryczne, struktura danych wejściowych, analiza ścieżek a analiza regresji.

Zajęcia 12. Analiza skupień: ogólny cel i zastosowanie w psychologii, testowanie istotności statystycznej, aglomeracja, grupowanie metodą *k-średnich*.

Zajęcia 13. Analiza rzetelności i pozycji: ogólne wiadomości, klasyczny model testu, *Alfa Cronbacha*.

Zajęcia 14. Kolokwium z zakresu metod opartych na modelu korelacyjnym.

Zajęcia 15. Zaliczenie

Literatura podstawowa

1. Brzeziński J. (1996). *Metodologia badań psychologicznych*, Warszawa, PWN.

2. Ferguson, G.A., Takane, Y. (1999). *Analiza statystyczna w psychologii i pedagogice*. Warszawa: PWN.

3. Francuz, P., Mackiewicz, R. (2005). *Liczby nie wiedzą skąd pochodzą. Przewodnik po metodologii i statystyce. Nie tylko dla psychologów*. Lublin: Wydawnictwo KUL.

Literatura uzupełniająca

1. Górniak, J., Wachnicki, J. (2000). *SPSS for Windows. Pierwsze kroki w analizie danych*. Kraków: SPSS Polska.

2. Stanisław A. (1998). *Przystępny kurs statystyki w oparciu o program STATISTICA PL na przykładach z medycyny*. Kraków: StatSoft Polska.

3. Stanisław, A. (2007). *Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL na przykładach z medycyny. Tom 2. Modele liniowe i nieliniowe* Kraków: StatSoft Polska.

4. Stanisław, A. (2007). *Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL na przykładach z medycyny. Tom 3. Analizy wielowymiarowe*. Kraków: StatSoft Polska.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia szkoleń

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych, Instytut Psychologii
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia (specjalność Psychologia marketingu organizacji i zarządzania)
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr hab. Mariola Łaguna
Wymagania wstępne	Równoległe uczestnictwo w wykładzie
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr hab. Mariola Łaguna

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem ćwiczeń jest nabycie umiejętności projektowania i realizacji szkoleń.

Zamierzone efekty kształcenia:

Po zakończeniu ćwiczeń studenci będą: potrafili zastosować w praktyce zasady prowadzenia analizy potrzeb szkoleniowych, potrafili opracować projekt szkolenia, znali podstawowe metody szkoleniowe, potrafili praktycznie stosować wybrane metody szkoleniowe, potrafili zaprojektować metody oceny jakości szkolenia.

Metody i pomoce dydaktyczne

Dyskusja, dyskusja w podgrupach, analiza przypadku (w oparciu o samodzielnie zebrane materiały badawcze), autoprezentacja, praca zespołowa, samodzielne prowadzenie sesji szkoleniowej.

Forma i warunki zaliczenia

Warunkiem zaliczenia jest:

regularne uczestnictwo w zajęciach (10% oceny końcowej),

zaliczenie sprawdzianów pisemnych z zagadnień objętych lekturami obowiązkowymi (30% oceny końcowej),

zespołowe przygotowanie projektu szkolenia (30% oceny końcowej),

aktywne uczestnictwo w sesji szkoleniowej (30% oceny końcowej).

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wprowadzenie – cele i tematyka ćwiczeń, wymagania, zalecana literatura, forma i warunki zaliczenia. Podział na zespół, przydział zadań do pracy zespołowej.

Zajęcia 2.

Analiza potrzeb jako element przygotowania szkolenia – metody wykorzystywane na etapie analizy potrzeb, opracowanie własnych narzędzi analizy potrzeb dla projektowanego szkolenia.

Zajęcia 3.

Projektowanie szkolenia – opracowanie projektu szkolenia, zdefiniowanie celów szkoleniowych, dobór treści, wybór metod, wybór trenerów, decyzja co do miejsca szkolenia.

Zajęcia 4.

Metody pracy z grupą – wybór odpowiednich metod pracy z grupą, stosownie do założonych celów szkoleniowych.

Zajęcia 5.

Praca z grupą – prowadzenie i uczestnictwo w sesjach szkoleniowych. Tworzenie klimatu pracy grupowej, aranżacja przestrzeni, radzenie sobie z dynamiką grupy, praca z grupą i podgrupami.

Zajęcia 6.

Praca z grupą – prowadzenie i uczestnictwo w sesjach szkoleniowych. Tworzenie klimatu pracy grupowej, aranżacja przestrzeni, radzenie sobie z dynamiką grupy, praca z grupą i podgrupami.

Zajęcia 7.

Ocena efektów i jakości szkolenia - model oceny szkoleń D.L. Kirkpatricka, schematy realizacji oceny efektywności szkoleń, działania po szkoleniu, kalkulacja kosztów i zysków ze szkolenia.

Literatura podstawowa

1. Łaguna M. (2004). *Szkolenia*. Gdańsk: GWP.
2. Łaguna M., Fortuna P. (2009). *Przygotowanie szkolenia*. Gdańsk: GWP.
3. Rae L. (1999). *Planowanie i projektowanie szkoleń*. Kraków: ABC.

Literatura uzupełniająca

1. Boydell T. i Leary M. (2001). *Identyfikacja potrzeb szkoleniowych*. Kraków: OE, ABC.
2. Bramley P. (2001). *Ocena efektywności szkoleń*. Kraków: OE, ABC.
3. Kossowska M. i Sołtysińska I. (2002). *Szkolenia pracowników a rozwój organizacji*. Kraków: OE.
4. Mayo A. (2002). *Kształtowanie strategii szkoleń i rozwoju pracowników*. Kraków: OE.
5. Parsloe E. i Wray M. (2002). *Trener i mentor*. Kraków: OE.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia marketingu gospodarczego i politycznego

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	ćwiczenia;
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne;
Autor programu	Dr hab. Bohdan Rożnowski, mgr K. Ługowska
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	Mgr K. Ługowska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Studenci w trakcie ćwiczeń będą nabywać umiejętności tworzenia planu działań marketingowych a szczególnie umieć zastosować wiedzę o mechanizmach psychologicznych, które mają wpływ na konsumentów.

Zamierzone efekty kształcenia

Studenci będą w stanie zdefiniować problem, przeprowadzić kwerendę źródeł wtórnych, zaplanować i przeprowadzić badanie marketingowe i stworzyć plan działań prowadzący do realizacji postawionego celu marketingowego. Studenci wchodzić we współpracę z konkretną firmą, dla której realizują zadanie. Potrafią też zaprezentować w postaci prezentacji połączonej z dyskusją swój projekt marketingowy.

Metody i pomoce dydaktyczne

prezentacje, dyskusje grupowe, kwerenda wtórnych źródeł internetowych, badania terenowe, rzutnik, pakiety statystyczne,

Forma i warunki zaliczenia

przedstawienie projektu – plan działań marketingowych dla wybranej firmy.

Treści programowe

Zajęcia 1. Sprawy organizacyjne: forma zaliczenia, harmonogram pracy

Zajęcia 2. Definicja problemu marketingowego

Zajęcia 3. Analiza problemu – drzewo problemu

Zajęcia 4. Źródła wtórne i pierwotne przydatne w analizie problemu

Zajęcia 5. badania źródeł pierwotnych w analizie problemu

Zajęcia 6. Analiza SWOT w planowaniu działalności marketingowej

Zajęcia 7. Studium przypadku celu strategii marketingowej

Zajęcia 8. Formułowanie celu planu działań marketingowych

Zajęcia 9. Badania marketingowe: w poszukiwaniu skutecznych rozwiązań

Zajęcia 10. Planowanie działań marketingowych: (4P: produkt i cena)

Zajęcia 11. Planowanie działań marketingowych: (4P: promocja i miejsce)

Zajęcia 12. Narzędzia monitoringu i ewaluacji zaplanowanych działań marketingowych

Zajęcia 13. Prezentacja projektów i dyskusja

Zajęcia 14. Prezentacja projektów i dyskusja

Zajęcia 15. Zaliczenia ćwiczeń

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

6. Stafiej-Bartosik, A. (2007). Przygotowanie kampanii społecznej – krok po kroku. W: Wasilewski, P. (red.) Szlachetna propaganda dobroci czyli drugi tom o

- reklamie społecznej (s. 236-250). Kraków: Agencja Wasilewski.
7. Cwalina, W., Falkowski, A. (2005). *Marketing polityczny: perspektywa psychologiczna*. Gdańsk: GWP
  1. Maison, D. (2001). *Zogniskowane wywiady grupowe. Jakościowa metoda badań marketingowych*. Warszawa: PWN.
  2. Gazeta Wyborcza: *Kampanie polityczne*. Dostępne: <http://info.wyborcza.pl/temat/wyborcza/polityczne+kampanie>

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Kotler P. (1999). *Marketing*. Warszawa: Felberg Sja
2. Kaczmarczyk, S. (1996). *Badania marketingowe. Metody i techniki*. Warszawa: PWE
3. Maison, D., Maliszewski, N. (2008). *Co to jest reklama społeczna*. W: Maison, D., Wasilewski, P. (red.) *Propaganda dobrych serc czyli pierwszy tom o reklamie społecznej* (s. 9-16). Kraków: Agencja Wasilewski
4. Fundacja Komunikacji Społecznej (2010). *Kampania społeczna – definicja* [on-line]. Dostępne: http://www.kampaniespoleczne.pl/wiedza_definicje,2324,kampania_spoeczna_definicja_fundacji_komunikacji_spoecznej
1. Kolczyński M. (2008). *Strategie komunikowania politycznego*. Katowice: Wyd. UŚ.
2. Maison, D., Bruin R. (2008). *Wpływ badań na skuteczność społecznej kampanii reklamowej*. W: Maison, D., Wasilewski, P. (red.) *Propaganda dobrych serc czyli pierwszy tom o reklamie społecznej* (s. 148-169). Kraków: Agencja Wasilewski.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Funkcjonowanie człowieka w warunkach ekstremalnych:
psychologia lotnicza

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia (psychologia marketingu, organizacji i zarządzania)
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	Magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Janusz Ślusarski
Wymagania wstępne	-
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	0
Prowadzący zajęcia	dr Janusz Ślusarski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

W wyniku realizacji zajęć z przedmiotu student powinien definiować i scharakteryzować takie pojęcia i terminy specjalistyczne jak: czynnik ludzki (human factors), sytuacje trudne i ekstremalne; błąd człowieka, w tym błąd ludzki w warunkach niebezpiecznych, trudnych i ekstremalnych (złudzenia lotnicze, dezorientacja przestrzenna), zawodność i niezawodność działania człowieka w pracy, w której dominują sytuacje silne (operator informacyjno-decyzyjny); stres psychologiczny i traumatyczny, w tym lotniczy i bojowy oraz jego konsekwencje np. zjawisko stresu pourazowego (PTSD – Post Traumatic Stress Disorder); ryzyko i zarządzanie ryzykiem operacyjnym (ORM – Operational Risk Management) oraz świadomość sytuacyjna; bezpieczeństwo lotów; grupę zadaniową (zespół roboczy, załogę) oraz zarządzanie zasobami zespołu/załogi (CRM – Crew Resource Management) i współpraca w załodze wieloosobowej (MCC – Multi Crew Cooperation); rozwój zawodowy oraz awans i kariera zawodowa oraz analizy psychologiczne stanowisk pracy w firmach lotniczych. Wykorzystując ww. pojęcia i terminy specjalistyczne student powinien umieć analizować, interpretować i samodzielnie prezentować różne aspekty i uwarunkowania funkcjonowania człowieka w warunkach ekstremalnych, w tym szczególnie pilota wojskowego tzn. zasadność selekcji i doboru psychologicznego osób do zawodów trudnych i niebezpiecznych; naturę psychologiczną błędów ludzkich popełnianych w warunkach niebezpiecznych, trudnych i ekstremalnych; zawodność i niezawodność działania człowieka w pracy, w której dominują sytuacje silne; specyfikę podejmowania decyzji w sytuacjach stresowych; występujące objawy, zaburzenia funkcjonowania człowieka w sytuacjach trudnych i ekstremalnych i ich przyczyny oraz sposoby radzenia sobie ze stresem i jego skutkami; psychologiczne problemy bezpieczeństwa pracy osób wykonujących zawody trudne i niebezpieczne; skłonność do ryzyka a zarządzanie ryzykiem w lotnictwie; gospodarowanie zasobami ludzkimi w firmach lotniczych (klimat organizacji i satysfakcja z pracy); analiza psychologiczna stanowisk pracy jako podstawa określania wymagań zawodowych stawianych personelowi lotniczemu oraz konstruowania programów kształcenia i szkolenia lotniczego. Z kolei zdobyta wiedza na temat funkcjonowania człowieka w

sytuacjach trudnych i ekstremalnych oraz umiejętności analizowania, interpretowania i samodzielnego prezentowania różnych aspektów i uwarunkowań tego funkcjonowania pozwoli także na dodatkowe uwrażliwienie studentów na aspekty pracy pilota wojskowego tzn. jego zaangażowania na rzecz pełnienia szczególnie ważnej służby społecznej, a tym samym jego wysokiego poziomu morale.

Metody i pomoce dydaktyczne

Ćwiczenia z wykorzystaniem pokazu, analiz i interpretacji studiów przypadków (laptop, rzutnik multimedialny, opisy studiów przypadków katastrof, wypadków lotniczych oraz zachowań pilotów w załodze w trakcie wykonywania lotów, krótkie filmy przedstawiające sytuacje szkoleniowe w powietrzu i na ziemi - w symulatorach, wirówkach, trenerach, przyrządach służących do kondycyjnego przygotowania do lotów) oraz obowiązkowe, jednodniowe zajęcia praktyczne w lotniczej szkole oficerskiej w Dęblinie (praktyczne ćwiczenia na symulatorach lotniczych oraz przyrządach służących do kondycyjnego przygotowania do lotów, pokaz katapultowania i ratowniczego sprzętu lotniczego, uczestnictwo w praktycznym przygotowaniu do lotów pilotów-instruktorów i szkolonych przez nich uczniów oraz zapoznanie się z organizacją i przebiegiem szkolenia lotniczego, pokaz treningu lotniczego w powietrzu).

Forma i warunki zaliczenia

Przygotowanie referatów wraz z pokazami na określone przez wykładowcę tematy i przedstawienie ich na zajęciach – 80% udziału w ocenie ogólnej oraz aktywność na zajęciach - 20% udziału w ocenie ogólnej.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wymagania psychologiczne w doborze osób do zawodów trudnych i niebezpiecznych, selekcja zawodowa.

Zajęcia 2.

Znaczenie doboru i selekcji zawodowej w lotnictwie wojskowym.

Zajęcia 3.

Błąd człowieka jako kategoria psychologiczna. Błędy lotnicze (percepcyjne, decyzyjne) pilota wojskowego.

Zajęcia 4.

Istota powstawania złudzeń lotniczych ich rodzaje oraz sposoby radzenia sobie z nimi w lotnictwie wojskowym.

Zajęcia 5.

Człowiek - jego możliwości i ograniczenia. Czynniki ludzkie jako „nadmiarowe” i zarazem najsłabsze ogniwo systemu człowiek - statek powietrzny – środowisko.

Zajęcia 6.

Zawodność a niezawodność działania pilota wojskowego. Współczesny pilot wojskowy jako operator informacyjno – decyzyjny.

Zajęcia 7.

Charakterystyka działania pilota w sytuacjach stresowych (awaryjnych, bojowych, traumatycznych). Rodzaje sytuacji trudnych, ekstremalnych w lotnictwie wojskowym. Zasoby osobiste (higiena psychofizyczna, kompetencje zawodowe) i zasoby środowiskowe (wsparcie środowiskowe – rodzina, grupa zawodowa) pilota w procesie zmagania i/lub radzenia sobie ze stresem.

Zajęcia 8.

Model NCP (Nieokreśloność, Czas, Poznanie) wg Brecke jako sposób oceny trudności wykonywanego przez pilota zadania. Pasma wypadku, jako obszar określający granice zdolności wykonawczych pilota w trakcie realizowanych przez niego najtrudniejszych manewrów lotu – lądowania i startu.

Zajęcia 9.

Wpływ sytuacji ekstremalnych na psychikę człowieka oraz powstawanie stanów niebezpieczeństwa. Podejmowanie decyzji w sytuacji ryzyka. Skłonność do ryzyka.

Zajęcia 10.

Zarządzanie ryzykiem i zachowania bezpieczne. Zmęczenie lotnicze u pilotów jako efekt ich obciążenia psychofizycznego w trakcie wykonywania zadań w powietrzu. Karta szacowania ryzyka jako najistotniejszy element zarządzania ryzykiem operacyjnym (ORM – Operational Risk Management) i kształtowania świadomości sytuacyjnej personelu lotniczego.

Zajęcia 11.

Podmiotowość człowieka w sytuacji pracy. Zarządzanie (gospodarowanie) zasobami zespołu/załogi statku powietrznego (CRM – Cockpit/Crew Resource Management), współpraca w załodze wieloosobowej (MCC - Multi Crew Cooperation).

Zajęcia 12.

Dobór do grupy zadaniowej, załogi lotniczej. Wzajemne zaufanie w grupie zadaniowej jako podstawa efektywnego gospodarowania sprzężeniem zwrotnym oraz dobrego samopoczucia. Ogłupianie przez grupę - nacisk, presja grupy (deindywiduacja).

Zajęcia 13.

Zajęcia praktyczne w lotniczej szkole oficerskiej w Dęblinie (praktyczne ćwiczenia na symulatorach lotniczych oraz przyrządach służących do kondycyjnego przygotowania do lotów, pokaz katapultowania i ratowniczego sprzętu lotniczego).

Zajęcia 14.

Zajęcia praktyczne w lotniczej szkole oficerskiej w Dęblinie (zapoznanie się z organizacją i przebiegiem szkolenia lotniczego – naziemne przygotowanie przedlotowe do ćwiczeń w powietrzu, praca w układzie szkoleniowym instruktor-uczeń).

Zajęcia 15.

Zajęcia praktyczne w lotniczej szkole oficerskiej w Dęblinie (pokaz treningu lotniczego w powietrzu i spotkanie z pilotami-instruktorami i pilotami-uczniami po wykonanych ćwiczeniach lotniczych w powietrzu).

Literatura podstawowa:

1. Klich, E. (2010). *Bezpieczeństwo lotów w transporcie lotniczym*. Radom: Instytut Technologii i Eksploatacji – PIB.
2. Makarowki, R. (2010). *Ryzyko i stres w lotnictwie sportowym*. Warszawa: Difin.
3. Makarowki, R. (2008). *Granice ryzyka. Paradygmat psychologiczny*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
4. Jancelewicz, B. (red.) (, 2009). *Bezpieczeństwo i niezawodność w lotnictwie*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek (ss. 23-44; 53-110; 122-216).
5. Terelak, J.F. (2008). *Człowiek i stres. Koncepcje – Źródła – Reakcje – Radzenie sobie – Modyfikatory*. Bydgoszcz-Warszawa: Oficyna Wydawnicza „Branta”.

Literatura uzupełniająca:

1. Figley, Ch. R., Nash, W. P. (2010). *Stres bojowy. Teorie, badania, profilaktyka i terapia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN; Wojskowy Instytut Medyczny.
2. Goszczyńska, M., Studenski, R. (2006). *Psychologia zachowań ryzykownych. Koncepcje*.

- Badania. Praktyka.* Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
3. Hartley, P. (2000). *Komunikacja w grupie*. Poznań: Zysk i S-ka Wydawnictwo.
  4. Morawski, J.M. (1994). *Gospodarka informacją w układzie pilot-samolot*. Rzeszów: Wydawnictwo Politechniki Rzeszowskiej.
  5. Sokołowska, J. (2005). *Psychologia decyzji ryzykownych. Ocena prawdopodobieństwa i modele wyboru w sytuacji ryzykownej*. Warszawa: Wydawnictwo SWPS „Academica”.
  6. Strelau, J., Zawadzki, B., Kaczmarek, M. (red. naukowci) (2009). *Konsekwencje traumy. Uwarunkowania i terapia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”
  7. Studenski, R. (2004). *Ryzyko i ryzykowanie*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
  8. Szutowski, L. (2007). *Poradnik pilota samolotowego*. Poznań:
  9. Trollip, S. R., Jensen R. S. (1991). *Human Factors for General Aviation*. Englewood: Published by JEPPESEN SANDERSON.
  10. Uchnast, Z. (2009). *Synergia w relacjach interpersonalnych i w organizacjach. Wybrane Zagadnienia z psychologii kierowania*. Lublin: Towarzystwo naukowe KUL Jana Pawła

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia kultury pracy i organizacji.

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Prof. dr hab. Adam Biela; dr Mariusz Wołońciej
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	Dr Mariusz Wołońciej

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Założeniem ćwiczeń jest umożliwienie studentom zaobserwowania na przykładach różnic w postrzeganiu, rozumieniu zjawisk społecznych, różnych skryptów behawioralnych zakotwiczonych w określonych kulturach oraz doświadczenie w ćwiczeniach różnic funkcjonowania w określonej kulturze.

Celem jest budowanie postawy otwartości, nieoceniania, poznania mechanizmów i procesów wobec inności kulturowej. Uwrażliwienie na znaczenie różnic kulturowych w lepszym rozumieniu ludzi o innym podłożu kulturowym oraz tego, w jaki sposób kultura jest nabywana i jaki wpływ ma kultura organizacyjna na osobę w organizacji

Zamierzone efekty kształcenia:

Ćwiczenia indywidualne oraz grupowe mają na celu dostarczenie studentom podstawowych umiejętności opisu, rozumienia i diagnozy oraz tworzenia możliwych strategii kształtowania pożądanych zmian kultury pracy i organizacji. Studenci zapoznają się z przykładami zjawisk oraz systemem pojęć i narzędzi do rozumienia kultury pracy i organizacji. Studenci zapoznają się ze znaczeniem ukrytych i jawnych norm, rytuałów, symboli dla kultury pracy oraz organizacji.

Podczas ćwiczeń studenci zapoznają się z wybranymi współczesnymi zjawiskami kultury pracy i organizacji. Rozwijają umiejętność analizy oraz poszukiwania rozwiązań aktualnych problemów szeroko pojmowanej kultury pracy, jak również zjawisk dotyczących kultury organizacyjnej poprzez posługiwanie się danymi statystycznymi,

Studenci zapoznają się z zasadami oraz strategiami badań i analizy zjawisk społecznych stosowanymi w psychologii zarządzania i psychologii międzykulturowej.

Poprzez ocenę jakości przygotowanych przez studentów projektów poświęconych wybranym zjawiskom kultury pracy i organizacji studenci nabywają umiejętności krytycznej analizy zjawisk społeczno-kulturowych w obszarze zarządzania i kultury pracy.

Studenci nabywają umiejętność głębszego rozumienia psychologicznych uwarunkowań oraz konsekwencji kultury organizacyjnej poprzez zastosowanie trefnie dobranych teorii zaczerpniętych z nauk społecznych.

Studenci nabywają umiejętności poszukiwania związków pomiędzy zjawiskami

kulturowymi a różnymi koncepcjami i podejściami w zakresie psychologii międzykulturowej i zarządzania.

Metody i pomoce dydaktyczne

Ćwiczenia wykonane indywidualnie i grupowo, prezentacje, dyskusje, symulacje funkcjonowania w kulturze organizacyjnej (o różnym dystansie władzy, poziomie indywidualizmu, unikaniu niepewności, różnej orientacji czasowej, różnym nastawieniu do środowiska, odgrywanie ról, analizy przypadków wspomagane nagraniami (audio/wideo) ilustrującymi różne przejawy kultury pracy i organizacji.

Forma i warunki zaliczenia

Kolokwium (50%);

Przygotowanie w parach własnej analizy wybranego zjawiska kultury organizacyjnej (25%);

Obecność i aktywność na zajęciach (25%)

Treści programowe

Zajęcia 1.

Zajęcia wprowadzające: przedmiot oraz forma pracy, warunki zaliczenia; Czym jest i skąd się bierze kultura organizacyjna? Analiza przykładów i przejawów kultury organizacyjnej.

Zajęcia 2.

Dlaczego kultura organizacyjna jest ważna? Komunikacja międzykulturowa w biznesie.

Analiza incydentów krytycznych, nieporozumień kulturowe i ich uwarunkowań.

Zajęcia 3.

Czym jest kultura pracy, czym jest kultura organizacyjna? Ćwiczenia: 'Czym się różnimy?' i 'Charakteryzujemy nasz dom'; Modele kultury organizacyjnej i kategoryzacja kultur organizacyjnych na przykładzie wybranych kultur narodowych

Zajęcia 4.

W czym przejawia się kultura organizacyjna? Powtórzenie definicji kultury organizacyjnej z wykładu; Przykłady artefaktów kulturowych w filmie, bohaterowie, normy, rytuały, symbole, język w organizacji na konkretnych przykładach polskich firm; Ćwiczenie: Charakterystyka kultur organizacyjnych największych polskich korporacji;

Zajęcia 4.

Kultura narodowa a kultura organizacyjna jej wymiary i poziomy: analiza przypadków:

IKEA, Google, Toyota.

Zajęcia 6.

Kultura organizacyjna w zarządzaniu zasobami ludzkimi (wybrane aspekty zachowań organizacyjnych: analiza przypadków negocjacji, podejmowania decyzji, motywacji pracowników w różnych kręgach kulturowych (Furhnam 1997, Matsumoto 2007 Boski 2009)

Zajęcia 6.

Jaka jest współczesna kultura pracy? Cywilizacyjne przemiany kultury pracy. Analiza, dyskusja i przedstawienie konkretnych przejawów współczesnej kultury organizacji;

Zajęcia 7.

Przedstawienie zasad do przygotowania (w parach) projektu analizy wybranego zjawiska kultury pracy i organizacji do wyboru z następujących przykładowych zagadnień:

3. Kultura pracy a miejsce pracy: Analiza zjawisk kultury pracy związanych z miejscem zatrudnienia na przykładzie takich zjawisk jak: *freelancers*, *nomad workers*, telepraca, charakterystyka uwarunkowań kulturowych pracy na otwartym rynku pracy, migracje zarobkowe;
4. Kultura pracy a kapitał: Marka jako nośnik kapitału i przejaw kultury. Skąd płynie siła logo – rola reklamy w kulturze organizacji. Kultura 'No logo';
5. Kultura pracy a czas: statystyki ILO, Przemiany w organizacji czasu w nowej kulturze

pracy (implikacje psychologiczne i demograficzne): *Work – Life Balance*, 'bezrobotność', *freeters* jako przejaw nowej kultury pracy, atypowe formy zatrudnienia, pracoholizm vs bezrobocie;

6. Kultura pracy a korporacje: funkcjonowanie pracownika w kulturze korporacyjnej: analiza przypadków: IKEA, McDonalds, Google itp.
7. Kultura pracy a struktura zatrudnienia i styl pracy: ewolucja struktury zatrudnienia. Wpływ technologii informacyjnych na styl pracy: automatyzacja pracy, intelektualizacja pracy, robotyzacja pracy
8. Kultura pracy a zdrowie: przemiany stylu pracy, stres w pracy zawodowej, otyłość, *Karoshi*

Zajęcia 8.

Kultura organizacyjna i jej zmiana. Jak zmieniać kulturę organizacji? Ćwiczenie: 'Zmieniamy kulturę firmy'

Zajęcia 9.

Powtórzenie materiału i Kolokwium

Zajęcia 10.

Co jest nośnikiem kultury organizacyjnej? Zastosowanie metafory kulturowej w opisie i kształtowaniu kultury pracy i organizacji. Ćwiczenia: Metafora w kulturze firmy

Zajęcia 11.

Prezentacja projektów studentów dotyczących wybranych zjawisk kultury pracy oraz analiza przedstawionych zjawisk. Kultura pracy a miejsce pracy Zob. Zajęcia 7 (1)

Zajęcia 12.

Prezentacja projektów studentów dotyczących wybranych zjawisk kultury pracy oraz analiza przedstawionych zjawisk. Kultura pracy a kapitał. Zob. Zajęcia 7 (2)

Zajęcia 13.

Prezentacja projektów studentów dotyczących wybranych zjawisk kultury pracy oraz analiza przedstawionych zjawisk. Kultura pracy a czas. Zob. Zajęcia 7 (3)

Zajęcia 14.

Prezentacja projektów studentów dotyczących wybranych zjawisk kultury pracy oraz analiza przedstawionych zjawisk. Kultura pracy a korporacje. Zob. Zajęcia 7 (4)

Zajęcia 15.

Prezentacja projektów studentów dotyczących wybranych zjawisk kultury pracy oraz analiza przedstawionych zjawisk. Kultura pracy a zdrowie. Zob. Zajęcia 7 (5)

Podsumowanie i zaliczenia

Literatura podstawowa

1. Boski, P. (2009). *Kulturowe ramy zachowań społecznych: Podręcznik psychologii międzykulturowej*. Warszawa: PWN
2. Cameron, K. S., Quinn, R. E. (2003). *Kultura organizacji i zmiana*. Kraków: OE;
3. Hofstede G., Hofstede, G. J. (2007). *Kultury o organizacje*. Warszawa: PWE;
4. Jo Hatch, M. (2002). *Teorie organizacji*. Warszawa: PWN;
5. Matsumoto, D., Juang, L. (2007). *Psychologia międzykulturowa*. Gdańsk: GWP;

Literatura uzupełniająca

1. Aluchna, M, Płoszajski, P. (2008). *Zarządzanie japońskie*. Warszawa: Wydawnictwo SGH.

2. Artykuły z czasopism o problematyce społecznej dotyczących wymienionych i wybranych przez studentów przejawów kultury i organizacji pracy itp
3. Hall, E. T. (2003). *Ukryty wymiar*. Warszawa: Warszawskie Wydawnictwo literackie Muza SA;

Jeffrey, L. (2007). *Toyota Culture: The Heart and Soul of the Toyota Way*. MCGRAW HILL BOOK CO;

4. Kamprad, I (2005). *Historia IKEA*. Kraków: W@Media
5. R. E. Nisbett, (2009) *Geografia myślenia. Dlaczego ludzie Wschodu i Zachodu myślą inaczej*. Sopot: Smak Słowa;
6. Rifkin, J. (2003). *Koniec pracy. Schyłek siły roboczej na świecie i początek ery postrykowej*. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie;
7. Sen, A. (2002). *Rozwój i wolność*. Poznań Zysk i S-ka;

Vise, D., Malseed, M. (2007). *Google Story, Opowieść o firmie, która zmieniła świat*. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie;

8. Winkler, R. (2008). *Zarządzanie komunikacją w organizacjach zróżnicowanych międzykulturowo*. Warszawa: Wolter Kluwer.

8. Syllabusy: ROK V

Lp	Nazwa przedmiotu	Semestr				Prowadzący
		I		II		
		Liczba godz. w sem.	Forma zał./ Punkty ECTS	Liczba godz. w sem.	Forma zał./ Punkty ECTS	
1.	Zaliczenie praktyki wakacyjnej obowiązującej na IV roku	4 tyg./ 160 godzin	Zbo/16	-	-	Dr D. Musiał
2.	Zaliczenie praktyki pedagogicznej dla specjalizacji 2 (<i>Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji</i>)	150 godzin	Zbo/2	-	-	Dr D. Musiał
V rok Praca dyplomowa magisterska						
5.	Praca dyplomowa magisterska	-	-	-	Zbo/24	Promotor
V rok Seminarium magisterskie (jedno do wyboru spośród podanych poniżej)						
1.	Psychologia ogólna (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr A. Januszewski
2.	Psychologia procesów poznawczych (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	<i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
3.	Psychologia emocji i motywacji (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	<i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
4.	Psychologia rozwojowa (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	<i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
5.	Psychologia kliniczna dorosłych (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr K. Janowski

6.	Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr M. Oleś
7.	Psychologia osobowości (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr T. Jankowski
8.	Psychoterapia i psychologia zdrowia (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	<i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
9.	Psychologia rodziny (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	<i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
10.	Psychologia wychowawcza (semin.)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	<i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
11.	Psychologia rehabilitacji (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	<i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
12.	Psychologia różnic indywidualnych (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	O dr. W. Klinkosz
13.	Psychologia organizacji i zarządzania (seminarium magisterskie)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr hab. M. Łaguna
14.	Psychologia zachowań konsumenckich (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	<i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
15.	Psychologia społeczna i religii (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr hab. J. Śliwak, prof. KUL
16.	Psychoprofilaktyka patologii społecznej (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr hab. I. Niewiadomska, prof. KUL
17.	Psychologia kliniczna młodzieży (seminarium)	30	Zbo/1	30	Zbo/3	Dr hab. S. Steuden, prof. KUL
SPECJALIZACJA 1 – Psychologia kliniczna, osobowości, zdrowia i psychoterapii						
V rok Wykłady specjalizacyjne spec. 1						
1.	Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży (wykład)	30	E/8	-	-	Dr. E. Januszewska
2.	Psychoterapia integralna i nooterapia. Część II: Metoda analizy konceptów egzystencjalnych (wykład)	15	E/5	-	-	Dr. L. Suchocka

V rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 1						
1.	Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Dr E. Talik
2.	Psychoterapia integralna i nooterapia (ćwiczenia)	15	Z	-	-	Mgr P. Mamcarz

SPECJALIZACJA 2 – Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji							
V rok Wykłady specjalizacyjne spec. 2							
1.	Niepełnosprawności sprzężone (wykład)	15	E/4	-	-	Dr G. Wiącek	
2.	Metody rehabilitacji (wykład)	30	E/3	-	-	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL	
3.	Dydaktyka (wykład)	30	E/3	-	-	o. dr W. Klinkosz	
1.	Niepełnosprawności sprzężone: diagnoza i program rewalidacji (ćwiczenia)	15	Z	-	-	Dr G. Wiącek grupa	1
2.	Metody rehabilitacji (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Mgr M. Machowski grupa	1
3.	Emisja głosu (ćwiczenia)	30	Zbo/1	-	-	Dr A. Seweryn grupa	1
4.	Dydaktyka (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Mgr B. Cichy grupa	1

SPECJALIZACJA 3 – Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska						
V rok Wykłady specjalizacyjne spec. 3						
1.	Psychologia organizacji i zarządzania (wykład)	30	E/7	-	-	Dr J. Sobek

2.	Doradztwo karier (wykład)	15	E/6	-	-	Dr Cz. Noworol
V rok Ćwiczenia specjalizacyjne spec. 3						
1.	Psychologia organizacji i zarządzania (ćwiczenia)	30	Z	-	-	Dr J. Sobek 1 grupa
2.	Doradztwo karier (ćwiczenia)	15	Z	-	-	Dr hab. M. Łąguna 1 grupa

Wykłady monograficzne (do wyboru wg preferencji studentów – dla IV i V roku)						
1	Klasyfikacja zaburzeń zachowania dzieci i młodzieży	30	E/3	-	-	Dr E. Januszewska
2	Psychoterapia grupowa	30	E/3	-	-	Dr K. Ciepłiński
3	Psychologia bólu i cierpienia	30	E/3	-	-	Dr L. Suchocka
4	W pułapce Ja? Problematyka procesów samoregulacji związanych z koncepcją siebie	-	-	30	E/3	Dr T. Jankowski <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
5	Developmental and social neuroscience	-	-	30	E/3	B. Mania-Farnell <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
6	Cognitive neuroscience	-	-	30	E/3	J. Norden <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
7	Poznawcza psychologia Ja. Struktura Ja, samoocena i samoregulacja	-	-	30	E/3	Dr W. Bąk <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
8	Emocje w działalności sportowej	30	E/3	-	-	Dr D. Borek-Chudek <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
9	Motywacyjne i poznawcze mechanizmy w działalności sportowej	-	-	30	E/3	Dr D. Borek-Chudek <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
10	Charakter człowieka w badaniach empirycznych	30	E/3	-	-	Dr A. Celińska-Miszczyk <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
11	Jakość życia w okresie adolescencji – implikacje dla diagnozy, terapii i promocji	30	E/3	-	-	Dr M. Oleś <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>

	zdrowia					
1 2	Nieśmiałość – teorie, badania, terapia	-	-	30	E/3	Dr E. Chmielnicka-Kuter <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
1 3	Osobowość człowieka dorosłego: integracja – transgresja – ciągłość - zmiana	30	E/3	-	-	Prof. dr hab. P. Oleś <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
1 4	Muzykoterapia	30	E/3	-	-	Dr E. Masiak <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
1 5	Positive psychology	30	E/3	-	-	Dr hab. M. Łaguna <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
1 6	Psychologia dziecka odrzuconego przez rodzinę	30	E/3	-	-	Dr E. Trubiłowicz
1 7	Psychopatologia i religia	30	E/3	-	-	S. dr B. Zarzycka <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
1 8	Zachowania prospołeczne	30	E/3	-	-	Dr hab. J. Śliwak, prof. KUL <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
1 9	Psychologiczne problemy umierania i żałoby	-	-	30	E/3	O dr. F. Buczyński <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
2 0	Psychologia sportu	-	-	30	E/3	Dr J. Sobek <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
2 1	Psychologia komunikacji perswazyjnej	-	-	30	E/3	Dr P. Fortuna
2 2	Podstawy komunikacji interpersonalnej: style funkcjonowania koherentnego	-	-	30	E/3	Dr A. Januszewski <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
2 3	Psychologiczne opiniodawstwo sądowe sprawach karnych cywilnych	30	E/3	-	-	Dr M. Ledwoch

Studenci IV i V roku mają możliwość wyboru ćwiczeń fakultatywnych spośród niżej

podanych:

Lp	Nazwa przedmiotu	Semestr				Prowadzący
		I		II		
		Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	Liczba godz. w sem.	Forma zal./ Punkty ECTS	
1.	Diagnoza rozwoju w cyklu życia (ćwiczenia)	30	Z/3	-	-	Dr D. Musiał <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
2.	Elementy psychoterapii dzieci (ćwiczenia)	30	Z/3	-	-	Dr A. Kulik <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
3.	Psychologia sportu (ćwiczenia)	-	-	30	Z/3	Dr N. Żukowski <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
4.	Przygotowanie prezentacji z użyciem metod multimedialnych (ćwiczenia)	30	Z/3	-	-	Dr A. Błachnio <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>
5.	Psychologiczna pomoc w działalności sportowej (ćwiczenia)	-	-	30	Z/3	Dr D. Borek-Chudek <i>Zawieszony w roku ak. 2010/2011</i>

8.1 SPECJALIZACJA 1 Psychologia kliniczna i osobowości

8.1.1 Wykłady specjalizacyjne

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna i osobowości
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Elżbieta Januszewska
Wymagania wstępne	zaliczone ćwiczenia z przedmiotu (j.w.) oraz znajomość podstaw w zakresie: psychologii klinicznej, psychologii rozwoju człowieka, teorii osobowości, diagnozowania inteligencji i osobowości
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	8
Prowadzący zajęcia	dr Elżbieta Januszewska

Założenia i cele przedmiotu:

Cel zajęć:

Przygotowanie do pracy diagnostyczno-terapeutycznej z dziećmi i młodzieżą leczonymi z powodu zaburzeń psychicznych i innych chorób wieku rozwojowego oraz nabycie umiejętności planowania, przeprowadzania badań i formułowania opinii psychologicznych dla celów orzecznictwa i terapeutycznych.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Student ma ogólną wiedzę z zakresu psychologii klinicznej dziecka, definiującą rozwojowo-społeczne ujęcie zaburzeń psychicznych okresu dzieciństwa i adolescencji.

Umiejętności: Student potrafi porównać psychologiczne problemy choroby dziecka i nastolatka; wskazywać formy pomocy psychologicznej w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych. Ma wykształcone podstawowe umiejętności diagnozowania trudności rozwojowych oraz możliwych form pomocy w wybranych instytucjach.

Postawy: Student jest uwrażliwiony na zagadnienia etyczne związane z rolą i działalnością psychologa na pograniczu psychologii i medycyny, ma ukształtowaną postawę współpracy i współdziałania z szeroko rozumianym środowiskiem świadczącym opiekę medyczną, mającym wpływ na powstawanie problemów o podłożu również psychosomatycznym.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Wykład jest prowadzony z wykorzystaniem metod aktywizujących, wzbogacony prezentacją slajdów, filmów dokumentalnych prezentujących przypadki kliniczne (diagnoza, formy terapii), z analizą studium przypadków, prezentacją aktualnych osiągnięć diagnostyczno-terapeutycznych; zaplecze techniczne: rzutnik pisma, projektor multimedialny

klasy HD z opcją audio, notebook.

Forma i warunki zaliczenia:

Egzamin pisemny – 100%

Treści programowe:

Zajęcia 1. Specyfika przedmiotu psychologii klinicznej dzieci i młodzieży. Czynniki wpływające na rozwój psychiczny dzieci i młodzieży oraz powstawania zaburzeń. Czynniki biologiczne (genetyczne) – rodowody, dziedziczenie, zaburzenia związane ze zmianami w wielu genach

Zajęcia 2. Charakterystyka wybranych chorób psychicznych w aspekcie związanych z nimi genów: schizofrenia, choroba dwubiegunowa, autyzm, anoreksja, bulimia, dysleksja

Zajęcia 3. Czynniki psychospołeczne wywierające wpływ na zaburzenia. Klasyfikacja zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży według ICD-10 oraz DSM-IV

Zajęcia 4. Całościowe zaburzenie rozwojowe – autyzm dziecięcy – definicja, klasyfikacja DSM-IV, ICD-10, epidemiologia, wariantowość koncepcji genetyki autyzmu, obraz kliniczny autyzmu

Zajęcia 5. Zaburzenia emocjonalne rozpoczynające się w dzieciństwie: lęk przed separacją oraz zaburzenia lękowe w postaci fobii w dzieciństwie – definicja, epidemiologia, etiologia, obraz kliniczny, różnicowanie, rokowanie, leczenie

Zajęcia 6. Zaburzenia funkcjonowania społecznego rozpoczynające się w dzieciństwie lub w wieku młodzieńczym: mutyzm wybiórczy, reaktywne zaburzenia przywiązania w dzieciństwie oraz zaburzenia selektywności przywiązania w dzieciństwie – definicja, rys historyczny, epidemiologia, etiologia, obraz kliniczny, rozpoznanie, rokowanie, leczenie

Zajęcia 7. Zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się w dzieciństwie oraz w wieku młodzieńczym: moczenie mimowolne (*enuresis*) nieorganiczne, zanieczyszczanie się kałem (*encopresis*) nieorganiczne, zaburzenia odżywiania w niemowlęctwie i dzieciństwie, *pica* w niemowlęctwie lub w dzieciństwie – definicja, epidemiologia, etiologia, obraz kliniczny, różnicowanie, rokowanie, leczenie

Zajęcia 8. Zaburzenia rozpoczynające się w wieku szkolnym. Zaburzenia hiperkinetyczne – neuropsychologia ADHD, przebieg, zaburzenia towarzyszące i rokowanie, rozpoznanie i diagnostyka różnicowa, postępowanie, psychoedukacja, psychoterapia

Zajęcia 9. Zaburzenia w wieku adolescencji. Zaburzenia psychotyczne w okresie adolescencji. Schizofrenia w okresie dorastania – kryteria diagnostyczne, epidemiologia, obraz kliniczny i przebieg, rokowanie, neurorozwojowa hipoteza etiologii schizofrenii, leczenie

Zajęcia 10. Zaburzenia afektywne u dzieci i młodzieży: depresja, dystymia – epidemiologia, etiologia, obraz kliniczny, przebieg, leczenie zaburzeń depresyjnych

Zajęcia 11. Choroba afektywna dwubiegunowa – mania (cyklotymia), diagnoza różnicowa, leczenie choroby afektywnej

Zajęcia 12. Zaburzenia pograniczne (*borderline*) w okresie adolescencji – kryteria diagnostyczne wg klasyfikacji ICD-10 oraz DSM-IV, przebieg, etiologia, rokowania, formy terapii

Zajęcia 13. Zaburzenie psychosomatyczne: astma (dychawica) oskrzelowa – przyczyny, objawy kliniczne, sposoby terapii psychologicznej

Zajęcia 14. Atopowe zapalenie skóry – kryteria diagnostyczne, epidemiologia, etiologia i formy pomocy psychologicznej

Zajęcia 15. Bóle głowy u dzieci i młodzieży. Objawy bólowe głowy w chorobach toczących się w obrębie czaszki. Objawy bólowe głowy w chorobach narządów wewnętrznych. Samoistne bóle głowy – przyczyny, objawy kliniczne, leczenie, pomoc psychologiczna w diagnozowaniu i terapii

Literatura podstawowa:

1. Bomba, J., Namysłowska, I., Orwid, M. (2002). Zaburzenia zachowania i emocji

- rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym. W: A. Bilikiewicz, S. Pużyński, J. Rybakowski, J. Wciórka (red.), *Psychiatria*. Wrocław: Urban & Partner.
2. Januszewska, E. (2001). Psychosomatyczne aspekty choroby skóry (*neurodermitis*) (s. 79-96). W: L. Szewczyk, A. Kulik (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej i osobowości. Psychosomatyka*. Lublin: TN KUL.
  3. Januszewska, E. (2009).1 Organizacja Osobowości Pogranicznej (O-O-P) a dolegliwości somatyczne: męczliwość. Psychologiczne badania młodzieży (s. 75-97). W: K. Janowski, A. Cudo (red.), *Człowiek chory. Aspekty biopsychospołeczne*, T. 2. Lublin: Centrum Psychoedukacji i Pomocy Psychologicznej w Lublinie.
  4. Kendall, P.C. (2004). *Zaburzenia okresu dzieciństwa i adolescencji. Mechanizmy zaburzeń i techniki terapeutyczne*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
  5. Namysłowska, I. (2000). *Zaburzenia psychiczne dzieci i młodzieży*. Kraków: Biblioteka Psychiatrii Polskiej.

Literatura uzupełniająca

1. Bogdanowicz, M. (1985). *Psychologia kliniczna dziecka w wieku przedszkolnym*. Warszawa: WSzIP.
2. Borkowska, A.R., Domańska, Ł. (2006). *Neuropsychologia kliniczna dziecka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
3. Januszewska, E. (1996). Osobowość dzieci z moczeniem dziennym i nocnym (s. 21-43). W: E. Januszewska (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej dzieci i młodzieży*, T. 3. Lublin: TN KUL.
4. Januszewski, A. (2001). Podstawy i charakterystyczne elementy terapii psychoanalitycznej w chorobach skóry (s. 97-117). W: L. Szewczyk, A. Kulik (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej i osobowości*. Lublin: TN KUL.
5. Januszewska, E. (2009).2 Uwarunkowania strategii regulacji emocji złości, lęku i smutku u młodzieży (s. 251-281). W: L. Szewczyk, E. Talik (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej i osobowości. Psychologia kliniczna nastolatka*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
6. Januszewska, E. (2009).3 Konfirmacyjne modele strategii regulacji emocji negatywnych. Badania eksploracyjne młodzieży (s. 283-312). W: L. Szewczyk, E. Talik (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej i osobowości. Psychologia kliniczna nastolatka*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
7. Januszewska, E., Januszewski, A. (2009).4 Stres sytuacji żałoby doświadczanej przez dzieci i młodzież. Analiza psychologiczna procesu radzenia sobie (s. 67-89). W: S. Steuden, S. Tucholska (red.), *Psychologiczne aspekty doświadczania żałoby*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
8. Jaworska-Frańczak, J. (2001). Zaburzenia nerwicowe w okresie młodzieńczym i profilaktyka. W: M. Rybakowa (red.), *Medycyna wieku młodzieńczego*. Kraków: Wydawnictwo Medyczne.
9. Orwid, M., Pietruszewski, K. (red.). (1996). *Psychiatria dzieci i młodzieży*. Wyd. 2. Kraków: CM UJ.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychoterapia integralna i nooterapia. Część II: Metoda analizy konceptów egzystencjalnych

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna, osobowości, zdrowia i psychoterapii
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/stacjonarne
Autor programu	dr Lilia Suchocka
Wymagania wstępne	-
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Lilia Suchocka

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z wiedzą dotyczącej metod z zakresu psychoterapii integralnej. Program zajęć jest oparty o autorski program K. Popielskiego - twórcy Noo-psychoterapii.

Zamierzone efekty kształcenia i umiejętności:

Osoby uczęszczające mają nabyć umiejętność wykorzystania wiedzy psychoterapeutycznej i praktycznej w stosowaniu konkretnych metod w pracy z pacjentami z problemami natury egzystencjalnej. W zakres programowy wchodzi wielowymiarowe rozumienie człowieka, jego problemów oraz integralne poszukiwanie pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Formą zajęć jest wykład. Pomoce dydaktyczne stosowane to: prezentacje multimedialne, plansze, materiały audiowizualne. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wykład wprowadzający w problematykę psychoterapii integralnej, określenie wymagań i oczekiwań wobec uczestników.

Zajęcia 2. Kategorie egzystencjalne funkcjonowania człowieka: muszę, chcę, powinienem, mogę. Norma, problem, terapia

Zajęcia 3. Propozycja pracy z pacjentem wg zasad noo-psychoterapii – z szczególnym

uwzględnieniem doświadczeń egzystencjalnie znaczących (negatywnych oraz pozytywnych),
uczuc egzystencjalnie ważnych cz. 1.

Zajęcia 4. Propozycja pracy z pacjentem wg zasad noo-psychoterapii – z szczególnym
uwzględnieniem doświadczeń egzystencjalnie znaczących (negatywnych oraz pozytywnych),
uczuc egzystencjalnie ważnych cz. 2.

Zajęcia 5. Nerwice cz1.: definicje nerwic, objawy osiowe

Zajęcia6. Nerwice cz2.: Zaburzenia w nerwicach: zaburzenia somatyczne, zaburzenia
przeżywania oraz zaburzenia zachowania

Zajęcia 7. Nerwice cz3.: Klasyfikacja nerwic: objawy, rokowania, terapia

Zajęcia 8. Nerwice noogenne: symptomy, rodzaje, przyczyny, terapia

Zajęcia 9. Techniki noo-logoterapeutyczne cz.1: derefleksja, intencja paradoksalna

Zajęcia 10. Techniki noo-logoterapeutyczne cz.2: modulacja postaw, dialog sokratejski

Zajęcia 11. Pojęcie i symptomy: pustki egzystencjalnej, frustracja egzystencjalna, nuda, utrata
poczucia sensu życia.

Zajęcia 12. Metody autorskie K. Popielskiego do pracy z pacjentami cz.1: Metody analizy
konceptów egzystencjalnych

Zajęcia13. Metody autorskie K. Popielskiego do pracy z pacjentami cz.2: rozwój i integracja

Zajęcia14. Metody autorskie K. Popielskiego do pracy z pacjentami cz.3: dziedziczenie i
rozstrzygnięcie

Zajęcia 15. Metody autorskie K. Popielskiego do pracy z pacjentami cz.4: błędne koło lęku.
Podsumowanie materiału.

Literatura podstawowa

1. Frankl V.E. (1998). *Homo patiens*. Warszawa: Pax.

2. Popielski K. (1989). Koncepcja logoteorii V. E. Frankla i jej znaczenie w poradnictwie
psychologiczno – pastoralnym. W: Z. Chlewiński (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii
pastoralnej*. Lublin, s. 69 – 101.

3. Popielski K. (1993/I, 1994/II). *Noetyczny wymiar osobowości*. Lublin: RW KUL.

4. Popielski K. (2008). *Psychologia egzystencji. Wartości w życiu*. Lublin KUL.

Literatura uzupełniająca

1. Frankl, V. E. (1978). *Psychoterapia dla każdego*. Warszawa: PAX

2. Popielski K. (red.) (1987). *Człowiek – pytanie otwarte*. Lublin RW KUL.

3. Popielski K. (red.) (1996). *Człowiek – wartości – sens*. RW. KUL. Lublin

8.1.2. Ćwiczenia specjalizacyjne

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia kliniczna i osobowości
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Elżbieta Talik
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr Elżbieta Talik

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem ćwiczeń jest przygotowanie studentów do diagnozowania wybranych zaburzeń okresu dzieciństwa i dorastania. Studenci poznają kryteria diagnostyczne zaburzenia (wg ICD-10), jego etiopatogenezę oraz formy terapii i oddziaływań profilaktycznych. Celem jest również przygotowanie studentów do sporządzania opinii psychologicznych.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Student zna kryteria diagnostyczne zaburzeń okresu dzieciństwa i dorastania (wg ICD-10), co przygotowuje go do rozpoznawania i różnicowania psychopatologii okresu rozwojowego.

Umiejętności: Dzięki poznaniu różnych metod terapii student potrafi dostosować odpowiednie techniki terapeutyczne do problemu. Jest przygotowany do pisania opinii psychologicznej w oparciu o dane z różnych metod diagnostycznych (wywiad, obserwacja, metody kwestionariuszowe, metody projekcyjne).

Postawy: Student ujawnia pozytywną i empatyczną postawę wobec problemów klinicznych dzieci i młodzieży.

Metody i pomoce dydaktyczne

Dyskusja studiów przypadków, praca w grupie. Wykorzystywany sprzęt – laptop, rzutnik multimedialny.

Forma i warunki zaliczenia

Dwa pisemne kolokwia teoretyczne. Obecność na zajęciach (maks. 2 nieobecności, pozostałe – odrobienie w postaci referatu n/t. wybranej formy terapii dziecięcej).

Treści programowe

Zajęcia 1. Specyfika psychologii klinicznej dzieci i młodzieży w aspekcie diagnozy, terapii i profilaktyki zaburzeń.

Zajęcia 2. Zaburzenia hiperkinetyczne

Zajęcia 3. Zaburzenia zachowania

- Zajęcia 4. Zaburzenia funkcjonowania społecznego (mutyzm wybiórczy)
- Zajęcia 5. Depresyjne zaburzenia zachowania, próby samobójcze.
- Zajęcia 6. Kolokwium teoretyczne
- Zajęcia 7. Zaburzenia lękowe (w tym – lęk separacyjny, fobie)
- Zajęcia 8. Tiki głosowe i ruchowe. Zespół Tourette’a
- Zajęcia 9. Mimowolne moczenie się i zanieczyszczanie się kałem
- Zajęcia 10. Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, otyłość).
- Zajęcia 11. Zaburzenia mowy (jąkanie)
- Zajęcia 12. Specyficzne zaburzenia umiejętności szkolnych
- Zajęcia 13. Kolokwium teoretyczne
- Zajęcia 14. Pisanie opinii psychologicznych w oparciu o dane z różnych metod diagnostycznych (wywiad, obserwacja, metody kwestionariuszowe, metody projekcyjne)
- Zajęcia 15. Zaliczenie ćwiczeń

Literatura podstawowa

1. Geldard, K., Geldard, D. (2005). *Jak pracować z dziećciami grupami terapeutycznymi*. Gdańsk: GWP
2. Kendall, P. (2004). *Zaburzenia okresu dzieciństwa i adolescencji*. Gdańsk: GWP
3. Namysłowska, I. (2005). *Psychiatria dzieci i młodzieży*. Warszawa: PZWL.
4. Radziwiłłowicz, W., Sumiła A. (2006). *Psychopatologia okresu dorastania. Wybrane zagadnienia*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
5. Szewczyk, L. (1996). Nieprawidłowości rozwoju emocjonalnego w relacji do okresów rozwojowych dziecka. W: E. Januszewska (red), *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej dzieci i młodzieży*. Lublin: TN KUL.

Literatura uzupełniająca

1. Bomba, J. (1981). Psychopatologia i przebieg depresji u młodzieży. *Psychoterapia*, 39, 3-11.
2. Hallowell, E.M., Ratey, J. (2004). *W świecie ADHD. Nadpobudliwość psychoruchowa z zaburzeniem uwagi u dzieci i dorosłych*. Poznań: Media Rodzina.
3. Januszewska, E. (1996). Osobowość dzieci z moczeniem dziennym i nocnym. W: E. Januszewska (red), *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej dzieci i młodzieży*. Lublin: TN KUL.
4. Józefik, B. (1996). *Anoreksja i bulimia psychiczna*. Kraków: Collugium Medicum UJ.
5. Orwid, M. (1981). *Zaburzenia psychiczne u młodzieży*. Warszawa: PZWL
6. Radoszewska, E. (2002). Odmowa jedzenia u małych dzieci. *Nowiny Psychologiczne*, 3, 5-16.
7. Ranschburg, J. (1980). *Lęk, gniew, agresja*. Warszawa: WSiP.
8. Stern, R. (2001). *Fobie*. Poznań: Dom Wydawniczy REBIS.
9. Tarkowski, Z. (1999). *Jąkanie*. Warszawa: ZSL.
10. Złotkowski, P., Wiśniewski, A. (2001). Psychologiczne, psychiatryczne i społeczne aspekty moczenia mimowolnego u dzieci. *Pediatrics Polska*, 12, 889-896.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychoterapia integralna i nooterapia

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia kliniczna
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	mgr Piotr Mamcarz
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	0
Prowadzący zajęcia	mgr Piotr Mamcarz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć: Osoby uczęszczające mają nabyć umiejętność tworzenia własnych sposobów pomocy w różnych przypadkach zaburzeń psychicznych. Omawiany jest szeroki zakres problemów natury noo-psycho-somatycznej. Nauka odbywa się poprzez analizowanie przypadków (wywiady, charakterystyki, zapisy video) i dobieranie odpowiednich strategii terapeutycznych. Analiza odbywa się na płaszczyźnie wielowymiarowej i korzysta z bogatego dorobku wielu szkół psychoterapeutycznych (poznawczo-behawioralne, egzystencjalnej, psychoanalitycznej, integralnej, psychodynamicznej itd.).

Zamierzone efekty kształcenia

Student potrafi definiować pojęcia charakterystyczne dla logoterapii i noologoterapii. Potrafi porównać między sobą różnego rodzaju szkoły psychoterapeutyczne. Potrafi rozpoznać zaburzenia nerwicowe, seksualne, egzystencjalne. Potrafi podsumować założenia podejścia integracyjnego w psychoterapii. Student potrafi analizować opisy przypadków osób z zaburzeniami psychicznymi. Potrafi tworzyć model wsparcia psychologicznego dla danej osoby. Potrafi zaprezentować własne formy terapii podanych przypadków. Jest w stanie interpretować zjawiska dotyczące wymiaru noetycznego. Student nabywa otwartości na poznawanie szerszej rzeczywistości dotyczącej osób z problemami psychicznymi. Nabywa umiejętności postępowania zgodnie z podejściem psychoterapeutycznym. Jest wrażliwy na problemy dotyczące duchowości człowieka.

Metody i pomoce dydaktyczne

1. Laptop
2. Rzutnik multimedialny

Forma i warunki zaliczenia

1. Ocena z omówienia przypadku -45%
2. Frekwencja – 25%
3. Aktywność na zajęciach – 30 %

Treści programowe

Zajęcia 1. Przegląd szkół psychoterapeutycznych – ujęcie eklektyczne

Zajęcia 2. Logoterapia – znaczenie poczucia sensu życia w terapii osób z problemami natury noo-psycho-somatycznej

Zajęcia 3. Noologoterapia - analiza fenomenologiczna, nerwica noogenna, techniki terapeutyczne

Zajęcia 4. Patologiczne mechanizmy radzenia sobie z trudnościami - samookaleczenia,

Zajęcia 5. Patologiczne mechanizmy radzenia sobie z trudnościami - próby samobójcze, nałogi

Zajęcia 6. Przestępstwa na tle seksualnym – analiza przypadków

Zajęcia 7. Zaburzenia tożsamości seksualnej – analiza przypadków

Zajęcia 8. Hezychastyczna metoda uzdrawiania człowieka – konstrukt teoretyczny oraz zastosowanie praktyczne

Zajęcia 9. Opętania demoniczne – analiza przypadków, wsparcie psychologiczne i jego zakres,

Zajęcia 10. Zaburzenia nerwicowe – kwalifikacja, teoria i praktyka,

Zajęcia 11. Interwencja kryzysowa – formy wsparcia, terapii oraz oddziaływań,

Zajęcia 12. Analizowanie przypadków osób z różnymi postaciami nerwic – tworzenie modeli ułatwiających pomoc psychologiczną (aktywność studencka)

Zajęcia 13. Analizowanie przypadków osób z różnymi postaciami nerwic – tworzenie modeli ułatwiających pomoc psychologiczną (aktywność studencka)

Zajęcia 14. Analizowanie przypadków osób z problemami w wymiarze noetycznym – tworzenie modeli ułatwiających pomoc psychologiczną (aktywność studencka)

Zajęcia 15. Zaliczenie

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Grzesiuk, L., Suszek, H. (2010). *Psychoterapia. Integracja (tom IV)*. Warszawa: Eneteia.
2. Aleksandrowicz J.W. (2009). *Psychopatologia zaburzeń nerwicowych i osobowości*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
3. Kubacka-Jasiecka D. (2010). *Interwencja kryzysowa Pomoc w kryzysach psychologicznych*. Wydawnictwo WAIp.
4. Frankl V.E. (2009). *Człowiek w poszukiwaniu sensu*. Warszawa: Wydawnictwo Czarna Owca.
5. K.Popielski (2008). *Psychologia egzystencji - wartości w życiu*. Lublin: Wydawnictwo KUL.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Leśniewski K. (2009). Nie potrzebują lekarza zdrowi... Hezychastyczna metoda uzdrawiania człowieka. Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski.
2. Lew-Starowicz Z. (2000). *Seksuologia sądowa*. PZWL - Wydawnictwo Lekarskie.
3. Polender A. (2008). *POJEDYNEK Z NERWICĄ. O nerwicy optymistycznie*. Historie osób, które przezwyciężyły kryzys. Gdańsk: GWP.
4. Kokoszka A. (2004). *Zaburzenia nerwicowe*. Wydawnictwo Medycyna Praktyczna.
5. Pospiszyl K. (2009). *Przestępstwa seksualne*. Warszawa: PWN.

8.2. Specjalizacja 2 Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji

8.2.1. Wykłady specjalizacyjne.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Niepełnosprawności sprzężone (wykład)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL; dr G. Wiącek
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	4
Prowadzący zajęcia	Dr G. Wiącek

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie studentów ze specyfiką celowego i świadomego oddziaływania psychologicznego i rehabilitacyjnego na osoby z niepełnosprawnością sprzężoną.

Zamierzone efekty kształcenia:

Po zakończeniu wykładu student definiuje niepełnosprawność sprzężoną. Odnosi się krytycznie do istniejących ujęć tego zjawiska na terenie różnych gałęzi wiedzy. Porównuje oraz analizuje atuty i problemy w funkcjonowaniu osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności sprzężonej (powstałej na tle: autyzmu, mózgowego porażenia dziecięcego, uszkodzenia wzroku i słuchu, zespołów uwarunkowanych genetycznie). Student wyodrębnia głęboką niepełnosprawność wieloraką jako specyficzny przykład niepełnosprawności sprzężonej. Osobę uczestniczącą w wykładzie cechuje otwartość na różne postacie sprzężenia niepełnosprawności. Dbą ona o precyzyjne rozpoznanie uwarunkowań funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością sprzężoną oraz o postępowanie zgodne z aktualnym stanem wiedzy naukowej w tej dziedzinie.

Metody i pomoce dydaktyczne

Podczas zajęć wykorzystywane są różne metody dydaktyczne w tym zwłaszcza: wykład, wykład konwersatoryjny, prezentacja. Wśród stosowanych środków dydaktycznych znajdują się: komputer i rzutnik do przedstawiania prezentacji multimedialnych oraz filmów, rzutnik pisma do przedstawienia slajdów na folii, środki słowne (podręczniki i inne środki drukowane i elektroniczne).

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny

Treści programowe

Zajęcia odbywają się co 2 tygodnie w jednostkach 90-minutowych.

Zajęcia 1.

Temat: Wprowadzenie do zagadnień z zakresu niepełnosprawności sprzężonych

Problemy:

1. omówienie obszarów zagadnień psychologii rehabilitacji, które będą realizowane w tym semestrze
2. zapoznanie z wymaganiami programowymi, kryteriami oceny

Zajęcia 2.

Temat: Zagadnienia teoretyczne i definicyjne niepełnosprawności sprzężonej

Problemy:

3. definiowanie niepełnosprawności sprzężonej w różnych dziedzinach nauki i praktyki
4. określenie niepełnosprawności sprzężonej w szerszym kontekście teoretycznym

Zajęcia 3.

Temat: Autyzm dziecięcy, jako zaburzenie sprzężone

Problemy:

5. przywiązanie w relacji dziecka autystycznego i rodziców
6. zachowania trudne u dzieci z autyzmem i sposoby radzenia sobie z nimi

Zajęcia 4.

Temat: Zaburzenia sprzężone związane z mózgowym porażeniem dziecięcym (MPD)

Problemy:

7. dysfunkcje współtowarzyszące objawom osiowym MPD – problemy diagnozy i funkcjonowania osoby
8. rehabilitacja osób z MPD i zaburzeniami sprzężonymi

Zajęcia 5.

Temat: Sprzężone zaburzenia sensoryczne – osoby głuchoniewidome

Problemy:

9. porozumiewanie się osób głuchoniewidomych — metody uniwersalne i specjalne, cechy dobrej metody komunikacji dla osoby głuchoniewidomej
10. poruszanie się w przestrzeni osób głuchoniewidomych — samodzielne i z przewodnikiem

Zajęcia 6.

Temat: Zespoły uwarunkowane genetyczne jako przyczyna niepełnosprawności sprzężonej

Problemy:

11. obraz kliniczny zespołu i funkcjonowanie osoby z zespołem Angelmana, zespołem MECP2, zespołem Cornelli de Lange
12. rehabilitacja osób z opisywanymi zespołami uwarunkowanymi genetycznie

Zajęcia 7.

Temat: Głęboka niepełnosprawność wieloraka jako szczególny przypadek zaburzenia sprzężonego

Problemy:

13. terminologia zjawiska
14. przyczyny i formy ekspresji głębokiej wielorakiej niepełnosprawności

Zajęcia 8.

Temat: Podsumowanie wykładu i zaliczenia

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Fröhlich A. (1998). Stymulacja od podstaw. Warszawa: WSiP.
2. Kosakowski Cz., Zaorska M. (2002, red.). Edukacja i rehabilitacja osób głuchoniewidomych — modelowe rozwiązania. Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.
3. Pisula E. (2003). Autyzm i przywiązanie. Gdańsk: GWP
4. Randall P. i Parker J. (2002). Autyzm – jak pomóc rodzinie. Gdańsk: GWP.
5. Cytowska B. (2008). Dziecko z zespołem Angelmana. W: B. Cytowska, B. Winczura, A. Stawarski (red.), Dziecko chore, niepełnosprawne i z utrudnieniami w rozwoju (s.

217-231). Kraków: Wydawnictwo „Impuls”.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Bobkowicz-Lewartowska L. (2005). Autyzm dziecięcy – zagadnienia diagnozy i terapii. Kraków: Wydawnictwo „Impuls”.
2. Dykcik W., Twardowski A. (2004) (red.). Wspomaganie rozwoju i rehabilitacja dzieci z genetycznie uwarunkowanymi zespołami zaburzeń. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego.
3. Matusiewicz K., Stawarski A. (2008). Dziecko z zespołem Cornellii de Lange. W: B. Cytowska, B. Winczura, A. Stawarski (red.), Dziecko chore, niepełnosprawne i z utrudnieniami w rozwoju (s. 131-144). Kraków: Wydawnictwo „Impuls”.
4. Pisula E. (2005). Małe dziecko z autyzmem: diagnoza i terapia. Gdańsk: GWP.
5. Twardowski A. (2008) (red.). Wspomaganie dzieci z genetycznie uwarunkowanymi wadami rozwoju i ich rodzin. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego.
6. Wiącek G. (2010). Problemy definiowania niepełnosprawności sprzężonej. W: A. I. Brzezińska, R. Kaczan, K. Smoczyńska (red.), Sytuacja i możliwości pomocy dla osób z rzadkimi i sprzężonymi ograniczeniami sprawności (s. 71-88). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Metody rehabilitacji (wykład)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	Dr hab. W. Otrębski

Założenia i cele przedmiotu

Wykład rozpoczyna część specjalizacyjną, realizowanego wcześniej w kursie podstawowym, programu z zakresu psychologii rehabilitacji. Jego głównym celem jest prezentacja aktualnie dostępnych na rynku krajowym metod diagnozy i rehabilitacji dzieci, młodzieży i dorosłych osób niepełnosprawnych. Szczególną uwagę zwraca się na specyfikę przebiegu procesu diagnostycznego oraz rolę i zadania psychologa w realizacji diagnozy i rehabilitacji tych osób.

Zamierzone efekty kształcenia (do 15 zdań, z wykorzystaniem - active verbs)

Student potrafi, z wykorzystaniem odpowiednich narzędzi, technik i procedur opisywać poziom funkcjonowania psycho-społecznego dzieci, młodzieży i dorosłych z niepełnosprawnością. Rozpoznaje prawidłowo potrzeby rehabilitacyjne, diagnozuje problemy, ustala zakres mocnych i słabych stron.

Student potrafi umiejętnie, adekwatnie do stanu psychofizycznego osoby niepełnosprawnej zaprojektować proces diagnostyczny oraz zebrać materiał niezbędny do opracowania indywidualnej formy rehabilitacji i wsparcia osoby.

Student wykazuje postawę dużej odpowiedzialności w trakcie realizacji procesu diagnostycznego, poprzez odpowiedni i adekwatny dobór narzędzi, technik i procedur do możliwości diagnozowanej osoby niepełnosprawnej. Unika zbędnego etykietowania osoby jednostkami nozologicznymi. Zawsze prowadzi diagnozę pozytywną, w równym stopniu skupia się na poszukiwaniu mocnych i słabych stron badanego.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykładowa, dyskusyjna; rzutnik pisma, rzutnik multimedialny, komputer, pomoce do omawianych metod

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny, wcześniej znane tezy do egzaminu

Treści programowe

Zajęcia 1.

Temat: Diagnoza psychologiczna dla potrzeb rehabilitacji.

Problemy:

1. Specyfika procesu diagnostycznego w rehabilitacji,
2. Relacje między diagnozą i programem pracy rehabilitacyjnej,
3. Kontrola efektywność metod rehabilitacji

Zajęcia 2.

Temat: Gromadzenie danych o badanych.

Problemy:

4. Zasady konstrukcji i wykorzystanie *Karty Indywidualnej dla Osób Niepełnosprawnych*,
5. Źródła informacji i sposoby ich analizy

Zajęcia 3.

Temat: Metody wykorzystywane w opisie psychospołecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych – cz. I.

Problemy:

6. *Inwentarz HPI* – zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,
7. *Skale LNU, MPD, URK, PON, PCH, ONS* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

Zajęcia 4.

Temat: Metody wykorzystywane w opisie psychospołecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych – cz. II.

Problemy:

8. *Skala Akceptacji Inwalidztwa (S.A.I.)* – kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,
9. *Test GT* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,

Zajęcia 5.

Temat: Metody wykorzystywane w opisie psychospołecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych – cz. III.

Problemy:

- *Skala Aktualizacji Siebie (AS-5)* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,

Zajęcia 6.

Temat: Metody wykorzystywane w opisie psychospołecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych – cz. IV.

Problemy:

10. *Kwestionariusz Poczucia Jakości Życia (QLQ)* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,
11. *Skala Postaw Wobec osób Niepełnosprawnych (SPWON)* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,

Zajęcia 7.

Temat: Metody wykorzystywane we wczesnej interwencji i wczesnej stymulacji rozwoju dzieci niepełnosprawnych – cz. I.

Problemy:

12. *Test Denver* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,
13. *Profil Ucznia* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

Zajęcia 8.

Temat: Metody wykorzystywane we wczesnej interwencji i wczesnej stymulacji rozwoju dzieci niepełnosprawnych – cz. II.

Problemy:

14. *Profil Psychoedukacyjny* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza

wyników,

Zajęcia 9.

Temat: Metody wykorzystywane we wczesnej interwencji i wczesnej stymulacji rozwoju dzieci niepełnosprawnych – cz. III.

Problemy:

15. *Skala Callier – Azusa* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

Zajęcia 10.

Temat: Metody opisu funkcjonowania społecznego (poziomu kompetencji i adekwatności osobowej) osób wielorako niepełnosprawnych – cz. I.

Problemy:

16. *Karta Oceny Postępu (PAC)* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,

Zajęcia 11.

Temat: Metody opisu funkcjonowania społecznego (poziomu kompetencji i adekwatności osobowej) osób wielorako niepełnosprawnych – cz. II.

Problemy:

17. *Skala Osobowej oceny (PAS)* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,

Zajęcia 12.

Temat: Metody wykorzystane w diagnostyce i rehabilitacji osób niewidzących i słabowidzących

Problemy:

18. *Test Williams* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

19. *Inwentarz ŻUN* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

Zajęcia 13.

Temat: Metody wykorzystane w rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych – cz. I.

Problemy:

20. *Inwentarz Zainteresowań* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,

21. *Kwestionariusz Samooceny Osób Niepełnosprawnych* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

Zajęcia 14.

Temat: Metody wykorzystane w rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych – cz. II.

Problemy:

22. *Inwentarz Preferencji Zawodów* - kontekst teoretyczny, konstrukcja, wykorzystanie, analiza i interpretacja wyników,

23. *Inwentarz Zainteresowań Zawodowych* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

Zajęcia 15.

Temat: Metody wykorzystane w rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych – cz. III.

Problemy:

24. *Skala Kompetencji Zawodowej* - zasady konstrukcji, zakres wykorzystania, analiza wyników,

25. Próby pracy,

26. Zatrudnienie wspomagane.

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Fröhlich A. (1998). *Stymulacja od podstaw*. Warszawa: WSiP.

2. Katarńczyk-Mania L. (2002). *Wybrane elementy terapii w procesie edukacji artystycznej*. Zielona Góra: Wyd. UZ.

3. Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E. (2000). Wspomaganie rozwoju umysłowego trzylatków i dzieci starszych wolniej rozwijających się. Warszawa: WSiP.
4. Kowalik S. (2005). Modele diagnozy psychologicznej, W: Sęk H. (red.), Psychologia kliniczna t. I. Warszawa: PWN.
5. Kwiatkowska M. (1997). Dzieci głęboko niezrozumiane. Warszawa: Wyd. „Pod wiatr”.

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Lovas O. I. (1993). Nauczanie dzieci niepełnosprawnych umysłowo. Warszawa: WSiP.
2. Obuchowska I. (2002). Osoby niepełnosprawne: diagnoza dla rozwoju. W: D. Lotz, K. Wenta, W. Zeidler (red.), Diagnoza dla osób niepełnosprawnych. Szczecin: AW Kwadrat, s. 40-44.
3. Otrębski W. (2001). Osoby z upośledzeniem umysłowym w sytuacji pracy. Lublin: TN KUL.
4. Schopler E., Reichler R.J., Bashford A., Lansing M., Marcus L.M. (1995). Profil psychoedukacyjny PEP-R. Gdańska: SPOA.
5. Witkowski T. (1997). By podnieść poziom społecznego funkcjonowania osób z upośledzeniem umysłowym. Lublin: FŚCEDs.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Dydaktyka

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	ks. dr Waldemar Klinkosz
Wymagania wstępne	równoległe uczestnictwo w ćwiczeniach
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	ks. dr Waldemar Klinkosz

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Wykład ma na celu zapoznanie z celami i zadaniami dydaktyki oraz istotą procesu kształcenia i zasadami kształcenia. Szczególną uwagę zwrócono na podstawy psychologiczne sytuacji uczenia, właściwości ucznia (zdolności ogólne i kierunkowe, dojrzałość emocjonalną i społeczną, motywację osiągnięć, szczególne zainteresowania i ponadprzeciętne zdolności) oraz na wymagane predyspozycje nauczycieli uczestniczących w procesie nauczania i wychowania. Określono rolę psychologa w diagnozie powodzeń i niepowodzeń szkolnych uczniów oraz niepowodzeń dydaktycznych nauczycieli.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza. Rozpoznawanie i opisywanie sytuacji szkolnej mającej wpływ na powodzenie i niepowodzenie procesu dydaktycznego. Dostrzeganie i definiowanie istotnych problemów w nauczaniu i uczeniu się, związanych z sytuacją środowiska szkolnego. Porównanie tradycyjnego systemu oceniania osiągnięć ucznia z alternatywnymi sposobami oceny. Pozwalająca na wspomaganie motywacji do nauki

Umiejętności. Przybliżenie technik badania i analizy systemów dydaktycznych, metod, form organizacyjnych i środków pracy dydaktyczno-wychowawczej. Umiejętność diagnozowania niepowodzeń szkolnych uczniów i rozpoznawania zachowań. Przygotowanie u psychologa szkolnego umiejętności kreatywnego oddziaływania na uczniów, rodziców i nauczycieli, podczas godzin wychowawczych i zajęć pozaprogramowych. Kształcenie ustawiczne jako zasada kształcenia organizująca nowy proces aktywnego poznania oraz stałego rozwoju intelektualnego i kulturalnego dzieci i młodzieży. Uwrażliwienie na sytuację ucznia szczególnie uzdolnionego i konieczność wspomaganie rozwoju talentu w pracy indywidualnej. Ukazanie nieskuteczności procesu dydaktycznego w odniesieniu do uczniów mających trudności szkolne i wskazanie na potrzebę udzielania mu szczególnego wsparcia psychologicznego i pedagogicznego w indywidualnej pracy z uczniem.

Inne kompetencje, postawy. Prezentacja osobowości nauczyciela kompetentnego oraz znaczenia postawy humoru w procesie dydaktycznym. Uwrażliwienie na znaczenie komunikacji i meta-komunikacji dla skutecznego oddziaływania dydaktycznego. Otwartość ma twórcze zachowania uczniów w procesie edukacji szkolnej a także troska i dbałość o wspomaganie ich twórczej aktywności.

Metody i pomoce dydaktyczne

Forma zajęć ma charakter wykładu. Pomoce dydaktyczne: prezentacja multimedialna i materiały audiowizualne

Pomoce dydaktyczne:

laptop, rzutnik multimedialny, film szkoleniowy pt.: „*Nauczyciel z klasą. Jak radzić sobie z agresją uczniów*”. Gdańsk: SYNERGIA.

Forma i warunki zaliczenia

forma zaliczenia: egzamin pisemny;

warunki uzyskania zaliczenia: uczestniczenie w zajęciach.

Treści programowe

Zajęcia 1. Wykład wprowadzający. Zapoznanie z podstawowymi pojęciami dydaktyki, przedmiotem jej zainteresowań, elementami procesu dydaktycznego, analizą czynności nauczania i uczenia się.

Zajęcia 2. Przybliżenie technik badania i analizy systemów dydaktycznych, metod, form organizacyjnych i środków pracy dydaktyczno-wychowawczej.

Zajęcia 3. Omówienie zagadnienia przyczyn niepowodzeń szkolnych dzieci i młodzieży oraz roli psychologa w diagnozie możliwości intelektualnych i wspieraniu rozwoju społeczno-emocjonalnego oraz poznawczego w klasie szkolnej.

Zajęcia 4. Przedstawienie cech dobrego nauczyciela, jego kompetencji dydaktycznych oraz znaczenia humoru w procesie dydaktycznym.

Zajęcia 5. Zapobieganie przemocy w szkole oraz rozpoznawanie zagrożeń używania środków psychoaktywnych przez uczniów.

Zajęcia 6. Wspomaganie motywacji do nauki uczniów.

Zajęcia 7. Modele dyscypliny kierowania klasą.

Zajęcia 8. Modele dyscypliny kierowania klasą - kontynuacja.

Zajęcia 9. Kontrola osiągnięć w procesie dydaktycznym (praca domowa ucznia; klasówki, odpowiedź ustna, prezentacja; formy i kryteria oceny; błędy w ocenianiu, przedmiot i dziedzina kontroli).

Zajęcia 10. Prezentacja filmu i dyskusja na temat zachowań agresywnych i przemocy w szkole oraz metod radzenia sobie z nimi przez nauczycieli.

Zajęcia 11. Osiągnięcia szkolne uczniów a ich zdolności i osobowość.

Zajęcia 12. Edukacja i zaspokajanie potrzeb uczniów szczególnie uzdolnionych a także przygotowanie nauczycieli do pracy z uczniem zdolnym.

Zajęcia 13. Wspomaganie zdolności twórczych uczniów. Edukacja artystyczna - formy aktywizacji twórczej i rozwoju talentów.

Zajęcia 14. Rola psychologa w sytuacji szkolnej w diagnozowaniu możliwości intelektualnych i wspieraniu rozwoju społeczno-emocjonalnego oraz poznawczego uczniów. Formy oddziaływania na uczniów, rodziców i nauczycieli.

Zajęcia 15. Kształcenie ustawiczne. Praca nad rozwojem zdolności i osobowości podczas zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych.

Literatura podstawowa

1. Brophy, J. (2004). *Motywowanie uczniów do nauki*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
2. Edwards, C. H. (2006). *Dyscyplina i kierowanie klasą*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
3. Kupisiewicz, Cz. (2005). *Podstawy dydaktyki*. Warszawa: WSiP.
4. Obuchowska, I. (2004). *Problemowe zachowania uczniów*. W: K. Kruszewski (red), *Sztuka*

nauczania. Czynności nauczyciela, s. 375-409. Warszawa: PWN.

5. Sękowski, A., Klinkosz, W. (red.). (2010). *Zdolności człowieka w ujęciu współczesnej psychologii*. Lublin: TN KUL.

Literatura uzupełniająca

1. Chruszczewski, M. H. (2009). Profile uzdolnień. Intelktualne i osobowościowe składniki uzdolnień plastycznych i muzycznych. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
2. Klinkosz, W. (2007). Metodologiczne problemy badania motywacji osiągnięć na różnych kierunkach studiów. W: R. Stachowski, W. Zeidler (red.), *Opisowa metodologia badań psychologicznych. Studia i przykłady*, s. 162-189. Warszawa: Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania.
3. Limont, W. Cieślukowska, J. (2005) (red.). *Wybrane zagadnienia edukacji uczniów zdolnych*. Tom 2. Uczeń – Nauczyciel - Edukacja. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
4. Limont, W., Didkowska, B. (2008). *Edukacja artystyczna i metafora*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
5. Mietzel, G. (2002). *Psychologia kształcenia*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
6. Sękowski, A., Siekańska, M., Klinkosz, W. (2009). On Individual Differences in Giftedness. W: L. Shavinina, L.V. (red.), *International Handbook on Giftedness*, pp. 467-485. New York: Springer Verlag.
7. Szmidt, K. J., (red.) (2003). *Dydaktyka twórczości. Koncepcje – problemy – rozwiązania*, Kraków: Oficyna Wydawnictwo „Impuls”.

8.2.2. Ćwiczenia specjalizacyjne

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Niepełnosprawności sprzężone diagnoza i program rewalidacji (ćwiczenia)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL; dr G. Wiącek
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	Dr G. Wiącek

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie studentów ze specyfiką celowego i świadomego oddziaływania psychologicznego i rehabilitacyjnego na osoby z niepełnosprawnością sprzężoną.

Zamierzone efekty kształcenia:

Student po zakończeniu zajęć opisuje problemy doświadczane na co dzień przez osoby głuchoniewidome, osoby z autyzmem i członków ich rodzin. Rozpoznaje potrzeby rehabilitacyjne grupy osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności sprzężonej. Projektuje plan postępowania diagnostycznego w celu opisania sytuacji oraz mocnych i słabych stron funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością sprzężoną. Weryfikuje przebieg procesu diagnozy i sporządza adekwatny opis funkcjonowania wraz z programem wsparcia rehabilitacyjnego dla takiej osoby. Po zakończeniu zajęć studenta cechuje dbałość o praktyczne zastosowanie przygotowywanej diagnozy i jej użyteczność dla osób zainteresowanych (osoba diagnozowana bądź jej opiekunowie prawni, specjaliści z różnych dziedzin prowadzący oddziaływanie względem tej osoby).

Metody i pomoce dydaktyczne

Podczas ćwiczeń wykorzystywane są różne metody dydaktyczne w tym zwłaszcza: pogadanka, miniwykład, ćwiczenie symulacyjne, praca indywidualna, praca z tekstem, dyskusja, „burza mózgów”. Wśród stosowanych środków dydaktycznych znajdują się: komputer i rzutnik do przedstawiania prezentacji multimedialnych oraz filmów, pomoce do symulacji uszkodzenia wzroku i słuchu, środki słowne (podręczniki oraz inne środki drukowane i elektroniczne).

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie zajęć na ocenę. Ocena końcową stanowi ocena z pracy pisemnej „Diagnoza i program rehabilitacji osoby z niepełnosprawnością sprzężoną”. Ponadto wymagana jest

obecność na zajęciach, przygotowanie do zajęć i aktywność w czasie zajęć.

Treści programowe

Zajęcia odbywają się co 2 tygodnie w jednostkach 90-minutowych.

Zajęcia 1.

Temat: Prezentacja tematyki i organizacji zajęć; wprowadzenie do pracy zaliczeniowej

Problemy:

8. diagnoza i program rehabilitacji osoby z niepełnosprawnością sprzężoną – etapy realizacji
9. struktura pracy zaliczeniowej

Zajęcia 2.

Temat: Symulacja sytuacji osoby z równoczesnym uszkodzeniem wzroku i słuchu

Problemy:

10. doświadczenie problemów spotykanych w codziennym życiu przez osoby głuchoniewidome
11. omówienie potrzeb i zakresu wsparcia w tej grupie osób

Zajęcia 3.

Temat: Realizacja diagnozy osoby z niepełnosprawnością sprzężoną

Problemy:

12. prezentacja osiągnięć realizowania etapu wstępnego diagnozy osoby z niepełnosprawnością sprzężoną
13. omawianie problemów pojawiających się w trakcie realizacji diagnozy

Zajęcia 4.

Temat: Spotkanie z osobą głuchoniewidomą

Problemy:

14. poznanie praktycznej sytuacji, trudności i radzenia sobie z nimi osoby głuchoniewidomej
15. odniesienie wiedzy rehabilitacyjnej do praktyki potrzeb osoby z równoczesnym uszkodzeniem wzroku i słuchu

Zajęcia 5.

Temat: Realizacja diagnozy osoby z niepełnosprawnością sprzężoną (kontynuacja)

Problemy:

16. prezentacja osiągnięć realizowania etapu zasadniczego diagnozy osoby z niepełnosprawnością sprzężoną
17. omawianie problemów pojawiających się w trakcie realizacji diagnozy

Zajęcia 6.

Temat: Spotkanie z rodzicem osoby z autyzmem

Problemy:

18. poznanie praktycznej sytuacji, trudności i radzenia sobie w wychowaniu osoby z autyzmem
19. odniesienie wiedzy rehabilitacyjnej do praktyki potrzeb osoby z zaburzeniem autystycznym

Zajęcia 7.

Temat: Zakończenie diagnozy osoby z niepełnosprawnością sprzężoną

Problemy:

20. prezentacja indywidualnych diagnoz i programów rehabilitacji wypracowanych na ćwiczeniach
21. omawianie mocnych i słabych stron przygotowanych prac zaliczeniowych

Zajęcia 8.

Temat: Zakończenie diagnozy osoby z niepełnosprawnością sprzężoną (kontynuacja); zaliczenia

Problemy:

22. prezentacja oraz omawianie diagnoz i programów rehabilitacji wypracowanych na ćwiczeniach (kontynuacja)
23. zaliczenia

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Białek M. (2009) (red.). Małymi krokami do wielkich celów: w świecie osób głuchoniewidomych. Warszawa: Towarzystwo Pomocy Głuchoniwidomym.
2. Majewski T. (1995). Edukacja i rehabilitacja osób głuchoniewidomych. Warszawa: Towarzystwo Pomocy Głuchoniewidomym, Polski Związek Niewidomych.
3. Paluchowski W. (2001). Diagnoza psychologiczna. Podejście ilościowe i jakościowe. Warszawa: Wyd. Naukowe SCHOLAR.
4. Randall P., Parker J. (2002). Autyzm. Jak pomóc rodzinie? Gdańsk: GWP.
5. Zaorska M. (2002). Głuchoniewidomi w Polsce: specjalna pomoc, edukacja i rehabilitacja. Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Metody rehabilitacji (ćwiczenia)

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Dr hab. W. Otrębski, prof. KUL; mgr M. Machowski
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	Mgr M. Machowski

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zajęcia te mają za cel zapoznanie studentów z współcześnie znanymi i dostępnymi w naszym kraju metodami rehabilitacji psycho-pedagogicznej i psychomotorycznej wykorzystywanymi we wczesnej interwencji i wczesnej stymulacji rozwoju, oraz z metodami pracy stosowanymi w rehabilitacji społecznej dorosłych osób niepełnosprawnych

Zamierzone efekty kształcenia:

Student potrafi, zastosować odpowiednie narzędzia, techniki i procedury do opisu poziomu funkcjonowania psycho-społecznego dzieci, młodzieży i dorosłych z niepełnosprawnością.

Student potrafi umiejętnie, adekwatnie do stanu psychofizycznego osoby niepełnosprawnej zaprojektować proces diagnostyczny oraz zebrać materiał niezbędny do opracowania indywidualnej formy rehabilitacji i wsparcia osoby.

Student wykazuje postawę dużej odpowiedzialności w trakcie realizacji procesu diagnostycznego, poprzez odpowiedni i adekwatny dobór narzędzi, technik i procedur do możliwości diagnozowanej osoby niepełnosprawnej. Unika zbędnego etykietowania osoby jednostkami nozologicznymi. Zawsze prowadzi diagnozę pozytywną, w równym stopniu skupia się na poszukiwaniu mocnych i słabych stron badanego.

Metody i pomoce dydaktyczne

Warsztaty, prezentacje multimedialne, wykonywanie pomocy przez studentów, wizyta w poradni terapii integracji sensorycznej.

Komputer, rzutnik multimedialny; rzutnik pisma, wyposażenie gabinetu logopedy szkolnego w zakresie IT

Forma i warunki zaliczenia

Obecność na zajęciach, kolokwia

Treści programowe

Zajęcia 1.

Temat: Alternatywne systemy porozumiewania się osób niepełnosprawnych.

Problemy:

24. Co to jest komunikacja alternatywna, systemy komunikacji alternatywnej,

25. Metodyka i techniki posługiwania się symbolami w alternatywnych systemach

porozumiewania się - film,

Zajęcia 2.

Temat: Metody kontaktu i komunikacji z dzieckiem głęboko wielorako niepełnosprawnym.

Problemy:

26. *Poranny krąg* jako metoda stymulacji polisensorycznej według pór roku – cel i struktura zajęć - film,
27. Programy Aktywności – Świadomość ciała, kontakt i komunikacja – M. Knill i Ch. Knill (założenia i wykorzystanie) - film,

Zajęcia 3.

Temat: Metoda Dobrego Startu (MDS) w terapii psycho-pedagogicznej.

Problemy:

28. Zakres wykorzystania w profilaktyce i terapii *Metody Dobrego Startu*,
29. Struktura zajęć prowadzonych według MDS - film,

Zajęcia 4.

Temat: Wykorzystanie metody Ruchu Rozwijającego w terapii dzieci niepełnosprawnych.

Problemy:

30. Założenia i cel metody,
31. Kategorie ruchu w *Metodzie Ruchu Rozwijającego* W. Sherborne - film,

Zajęcia 5.

Temat: Kolokwium

Zajęcia 6.

Temat: Usprawniania (rehabilitacja, leczenie, nauczanie, terapia) dzieci z uszkodzeniem centralnego układu nerwowego.

Problemy:

32. Wczesna opieka nad dzieckiem z grupy ryzyka okołoporodowego – zasady organizacji i przebieg.

Zajęcia 7.

Temat: Metody rehabilitacji niemowląt i małych dzieci z uszkodzeniem CUN.

Problemy:

33. *Metoda NDT-Bobath* -film,
34. *Metoda Vojty* - film

Zajęcia 8.

Temat: Metody usprawniania dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym z uszkodzeniem CUN.

Problemy:

35. *Metoda Domana-Delacato* - film,
36. *System Nauczania Kierowanego* – Petö - film

Zajęcia 9.

Temat: Rola psychologa w procesie usprawniania dzieci z uszkodzeniem CUN.

Problemy:

37. Usprawnienia jakich funkcji wymaga dziecko z MPD,
38. Wiedza z jakich dziedzin jest nieodzowna w nauczaniu kierowanym,
39. Podobieństwa i różnice w usprawnianiu dzieci małych i starszych,
40. Korzyści płynące z grupowego usprawniania dzieci z MPD,

Zajęcia 10.

Temat: Kolokwium

Problemy:

Zajęcia 11.

Temat: Teoria integracji sensorycznej cz. – II,

Problemy:

41. Charakterystyka bazowych systemów sensorycznych i ich wpływ na funkcjonowanie dziecka,
42. Główne zaburzenia procesów integracji sensorycznej

Zajęcia 12.

Temat: Teoria integracji sensorycznej cz. – II,

Problemy:

43. Przykładowe próby diagnostyczne,
44. Przykładowe ćwiczenia w terapii integracji sensorycznej,

Zajęcia 13.

Temat: Nauczanie matematyki i logicznego myślenia dzieci z niepełnosprawnością umysłową;

Problemy:

45. Charakterystyka wybranych metod nauczania matematyki dzieci z niepełnosprawnością umysłową
46. Przykładowe ćwiczenia wspomagające procesy poznawcze
47. Zapoznanie się z pomocami dydaktycznymi i zabawkami edukacyjnymi wykorzystywanymi do nauczania matematyki

Zajęcia 14.

Temat: Seksualność osób z niepełnosprawnością umysłową

Problemy:

48. Rozwojowe ujęcie seksualności osób z niepełnosprawnością umysłową
49. Społeczne podejście do seksualności osób niepełnosprawnych

Zajęcia 15.

Temat: Zaliczenie

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

1. Bogdanowicz M. (1999). *Metoda Dobrego Startu*, Warszawa: WSiP, s. 22-37.
2. Bogdanowicz M., Kisiel B., Przasnyska M. (1994). *Metoda Weroniki Sherborne w terapii i wspomaganiu rozwoju dziecka*. Warszawa: WSiP, s. 10-38.
3. Borkowska M. (red.) (1997). *Dziecko niepełnosprawne ruchowo*. Warszawa: WSiP, s. 85-89, 98-105.
4. Chojnacka- Szawłowska G., Szawowski K. (1994). *Rehabilitacja*. Warszawa: MAW-I, s. 163-174.
5. Dubalska T. (1997). *Uczenie komunikacji alternatywnej podczas planowania bliskich i odległych czynności oraz zdarzeń*. W: M. Piszczek (red.). *Metody komunikacji alternatywnej w pracy z osobami niepełnosprawnymi*. Warszawa: CMPP-P MEN, s. 64-80.
6. Gruszczyk – Kolczyńska E., Zielińska E. (2007). *Dziecięca matematyka. Książka dla rodziców i nauczycieli*. Warszawa, WSiP, s. 5-13, 44-55, 176-179.
7. Odowska-Szlachcic, B. (2010). *Metoda integracji sensorycznej we wspomaganiu rozwoju mowy u dzieci z uszkodzeniami ośrodkowego układu nerwowego*. Gdańsk: Wydawnictwo HARMONIA

Literatura uzupełniająca (do 10 pozycji)

1. Dubalska T., Smoleńska J. (1997). *Słownik Makaton*. W: M. Piszczek (red.). *Metody komunikacji alternatywnej w pracy z osobami niepełnosprawnymi*. Warszawa: CMPP-P MEN, s. 27-32.
2. Gruszczyk – Kolczyńska E. (2004) *Intensywne wspomaganie rozwoju dziecka: ważniejsze hipotezy i możliwości realizowania* W: Dykcik W., Twardowski A. (red.).

Wspomaganie rozwoju i rehabilitacja dzieci z genetycznie uwarunkowanymi zespołami zaburzeń. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, s. 67-82.

3. Kielin J. (1997). Żywioły i pory roku. W: M. Piszczek (red.). *Terapia zabawą. Terapia przez sztukę*. Warszawa: CMPP-P MEN, s. 81-91.

4. Knill M. Knill Ch. (1997). *Programy aktywności. Świadomość ciała, kontakt i komunikacja*. Warszawa: CMPP-P MEN, (rozdz. 1 i 2).

5. M. Koscielska (2004). *Niechciana seksualność* Warszawa : Wydawnictwo Jacek Santorski & Co.

6. Kułakowska Z. (2003). *Wczesne uszkodzenie dojrzewającego mózgu. Od neurofizjologii do rehabilitacji*. Lublin: Folium, s. 347 – 359.

8. Lechowicz A. (1997). *Użytkownicy systemu komunikacji symbolicznej Blissa twarzą w twarz ze światem*. W: M. Piszczek (red.). *Metody komunikacji alternatywnej w pracy z osobami niepełnosprawnymi*. Warszawa: CMPP-P MEN, s. 21-27.

9. Michałowicz R. (red.) (1993). *Mózgowe porażenie dziecięce*. Warszawa: PZWL, s. 203-211.

10. Otrębska E. (2001). *Komunikować się inaczej. Dyrektor Szkoły*, 3, s. 6-9.

11. Smyczek A., Szwiec J. (2000). *Metody nauczania alternatywnych sposobów porozumiewania się i techniki posługiwania się symbolami. Rewalidacja*, 1 (7), s. 21-26.

12. Wnuk A. (2002). *Metoda Petö – System Nauczania Kierowanego*. W: M. Jagoda-Kordulska (red.), *Podstawy Nauczania Kierowanego*. Zamość: Wyd: SPDN, s. 35-48.

13. Maas, V. (2005). *Uczenie się przez zmysły. Wprowadzenie do teorii integracji sensorycznej*. Warszawa: WSiP.

14. Emmons, P.G., Anderson, L. (2007). *Dzieci z zaburzeniami integracji sensorycznej*. Warszawa: Liber

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Emisja głosu

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji i komunikacji
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Agata Seweryn
Wymagania wstępne	Brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	Agata Seweryn

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem ćwiczeń jest opanowanie przez uczestników umiejętności operowania głosem tak, by mowa była nie tylko bezpieczna dla aparatu głosotwórczego, ale też estetyczna i zrozumiała. Rozwijanie umiejętności mówienia w sposób, który nie będzie obciążający dla krtani ani – dzięki opanowaniu technik oddechowo-głosowych - męczący dla mówiącego. Studenci poprawiają też sprawność swoich artykulatorów i kształcą słuch fonetyczny i fonematyczny pod kątem ortofonii języka polskiego, dzięki czemu nabywają umiejętności mówienia wyraźnego i prawidłowego. Akcent położony jest na praktykę, umiejętność wykonywania zaprezentowanych przez prowadzącą ćwiczeń.

Zamierzone efekty kształcenia:

Znajomość zasad higieny głosu, umiejętność świadomego i ekonomicznego operowania głosem. Zautomatyzowanie prawidłowych zasad mówienia dynamicznego (właściwe oddychanie, miękkie nastawienie głosu we właściwej studentowi średnicy, mocny rezonans) oraz mówienia ekspresyjnego (eliminacja tzw. „monotonu intonacyjnego”).

Umiejętność odróżnienia wymowy patologicznej lub błędnej od wymowy prawidłowej, znajomość zasad poprawnej artykulacji, zdolność do samodzielnego ćwiczenia artykulatorów. Znajomość podstaw fonetyki języka polskiego oraz zasad ortofonii, umiejętność mówienia z zachowaniem norm poprawności.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Forma zajęć: ćwiczenia, elementy wykładu i konwersatorium. Pomoce dydaktyczne: skrypt przygotowany przez prowadzącą, prezentacje multimedialne. Sprzęt: laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD.

Forma i warunki zaliczenia

Aktywna obecność na zajęciach, sprawdzian praktyczny: wygłoszenie przez uczestnika przygotowanego wcześniej wystąpienia.

Treści programowe

Zajęcia 1.

Higiena głosu mówcy, choroby zawodowe narządu głosu.

Zajęcia 2.

Wybrane zagadnienia z zakresu anatomii i fizjologii aparatu głosowego i aparatu mowy.

Zajęcia 3.

Prawidłowa postawa mówcy.

Zajęcia 4.

Techniki oddechowe (oddychanie torem całościowym, podparcie oddechowe, wydłużanie fazy wydechu).

Zajęcia 5.

Techniki fonacyjne (miękkie nastawienie głosu, rezonans).

Zajęcia 6.

Impostacja głosu ((odnajdywanie optymalnej średnicy głosowej, modulacja, intonacja).

Zajęcia 7.

Zasady prawidłowej artykulacji.

Zajęcia 8.

Ćwiczenia na poprawienie motoryki poszczególnych artykulatorów.

Zajęcia 9.

Zasady ortofonii języka polskiego: poprawna wymowa samogłosek ustnych i nosowych.

Zajęcia 10.

Zasady ortofonii języka polskiego: poprawna wymowa spółgłosek i połączeń spółgłoskowych.

Zajęcia 11.

Zasady ortofonii języka polskiego: akcent.

Zajęcia 12.

Utrwalanie prawidłowych nawyków oddychania dynamicznego, mówienia na miękkim nastawieniu, we właściwej średnicy, z prawidłowym rezonansem. Ćwiczenia artykulacyjne.

Zajęcia 13.

Utrwalanie prawidłowych nawyków oddychania dynamicznego, mówienia na miękkim nastawieniu, we właściwej średnicy, z prawidłowym rezonansem. Ćwiczenia artykulacyjne.

Zajęcia 14.

Wystąpienia uczestników – wygłoszenie przygotowanego tekstu, prezentacja praktycznych umiejętności.

Zajęcia 15.

Omówienie z każdym uczestnikiem jego wystąpienia.

Literatura podstawowa

1. B. Tarasiewicz, *Mówię i śpiewam świadomie. Podręcznik do nauki emisji głosu*, Kraków 2006.
2. B. Toczyska, *Głośno i wyraźnie. 9 lekcji dobrego mówienia*, Gdańsk 2007.

Literatura uzupełniająca

1. K. Gawęda, J. Łazewski, *Uczymy się poprawnej wymowy*, Warszawa 1995.
2. B. Toczyska, *Elementarne ćwiczenia dykcji*, Gdańsk 2004.
3. B. Toczyska, *Ruch w głosie. Ćwiczenia nie tylko dla dziennikarzy*, Gdańsk 2008.
4. M. Walczak-Deleżyńska, *Aby język giętki... Wybór ćwiczeń artykulacyjnych od J. Tennera do B. Toczyskiej*, Wrocław 2001.
5. M. Zaleska-Kręcicka, T. Kręcicki, E. Wierzbicka, *Głos i jego zaburzenia. Zagadnienia*

higieny i emisji głosu, Wrocław 2004.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Dydaktyka

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia edukacji, twórczości, rodziny i rehabilitacji
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Ks. dr. Waldemar Klinkosz, mgr Barbara Cichy
Wymagania wstępne	równoległe uczestnictwo w wykładzie
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	0
Prowadzący zajęcia	mgr Barbara Cichy

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć

Celem ćwiczeń z dydaktyki jest poznanie oraz zrozumienie uczenia się i nauczania jako upodmiotowionego procesu poznania, organizowanego w sposób świadomy, systematyczny i planowy. Podczas zajęć ważne jest nabycie wiedzy odnośnie osobowych i rzeczowych uwarunkowań procesów kształcenia, a także elementów procesu dydaktycznego takich jak: cele, treści, zasady, metody, formy organizacyjne kształcenia, a także stosowane środki dydaktyczne.

Zamierzone efekty kształcenia

Wiedza: Rozpoznawanie i opisywanie elementów procesu dydaktycznego. Rozpoznawanie i definiowanie wybranych problemów istniejących w środowisku szkolnym. Porównanie tradycyjnego systemu oceniania osiągnięć ucznia z alternatywnymi sposobami oceny. Opisywanie zasad hospitacji zajęć.

Umiejętności: Sporządzanie planów dydaktycznych uwzględniających analizę poszczególnych elementów procesu kształcenia. Umiejętność prowadzenia godzin wychowawczych i zajęć psychoedukacyjnych zgodnie z poznanymi zasadami. Samodzielne projektowanie i prowadzenie warsztatów połączonych z analizą oraz poszukiwaniem kreatywnych rozwiązań wybranych problemów szkolnych. Analizowanie i weryfikowanie skuteczności stosowania poszczególnych wzmocnień i kar w sytuacji lekcji szkolnej.

Inne kompetencje, postawy: Dbałość o dobór odpowiednich metod dydaktycznych wspierających realizację celów kształcenia. Wyrażanie sądów w sprawie kształtowania autorytetu nauczyciela we współczesnym systemie edukacyjnym. Postępowanie zgodne ze stosowaną analizą zachowań, w celu utrzymywania dyscypliny klasowej. Dbałość i troska o stosowanie adekwatnych metod oceny osiągnięć ucznia.

Metody i pomoce dydaktyczne

Forma zajęć ma charakter zbiorowy. W ćwiczeniach wymagających metod praktycznych

i aktywnych stosuje się grupową formę organizacji zajęć.

Metody dydaktyczne:

- dialogowe: dyskusja, wykład problemowy;
  - pokaz i prezentacja z wykorzystaniem środków złożonych- film i multimedia;
  - zajęcia praktyczne- warsztatowe;
  - metody aktywne- metody arteterapeutyczne, szarady, rozsypanki, praca w parach i w grupach, gry dydaktyczne (drama), aktywne metody problemowe (burza mózgów, metoda przypadków);
  - prace z tekstem (materiałem źródłowym);
- Środki dydaktyczne:
laptop, rzutnik multimedialny, głośniki, film: „Szkoła podstawowa” reż. Jan Svěrák;
artykuły papiernicze i biurowe.

Forma i warunki zaliczenia

1. kolokwium (forma pisemna) (50% oceny końcowej)
2. prowadzenie warsztatu łącznie z przygotowaniem planu dydaktycznego danych zajęć (30% oceny końcowej)
3. przygotowanie oferty zajęć psychoedukacyjnych (10% oceny końcowej)
4. aktywność w dyskusji (10% oceny końcowej)

Treści programowe

Zajęcia 1. Dydaktyka jako nauka. Zapoznanie z przedmiotem i zadaniami dydaktyki. Zasady prowadzenia zajęć psychoedukacyjnych wg McClellanda. Treści, formy organizacyjne i zasady kształcenia.

Zajęcia 2. Aparatura terminologiczna dydaktyki. Cele dydaktyczne- taksonomia klasyczna, Blooma oraz Sternberga. Zasady pisania planów dydaktycznych. Zapisy na warsztaty.

Zajęcia 3. Prezentacja metod dydaktycznych. Miejsce działań arteterapeutycznych w procesie kształcenia wielostronnego.

Zajęcia 4. Warsztaty arteterapeutyczne

Zajęcia 5. Projekcja filmu. Autorytet nauczyciela- zmierzch czy renesans?

Zajęcia 6. Warsztaty psychologiczne dla uczniów: program profilaktyczny odnoszący się do problematyki agresji.

Zajęcia 7. Kara i nagroda w środowisku szkolnym i domowym. Stosowana analiza zachowań w procesie utrzymywania dyscypliny klasowej.

Zajęcia 8. Warsztaty psychologiczne dla uczniów: stres- wróg czy sprzymierzeniec?

Zajęcia 9. Psychologia oceniania.

Zajęcia 10. KOLOKWIUM

Zajęcia 11. Savoir- vivre w szkole? Jak nauczać sztuki zachowania? Warsztaty dla uczniów.

Zajęcia 12. Zaburzenia socjalizacji w szkole a udział psychologa/ nauczyciela w procesie ich rozpoznawania i przeciwdziałania. Warsztaty dla nauczycieli.

Zajęcia 13. Wybrane problemy, z którymi spotyka się psycholog szkolny.

Zajęcia 14. Zasady hospitacji zajęć. Obserwacje zajęć przez psychologów.

Zajęcia 15. Zaliczenie ustne. Wpisy.

Literatura podstawowa

1. Limont, W., Cieślukowska, J. (2005). *Wybrane zagadnienia edukacji uczniów zdolnych*. Kraków: Impuls.
2. Mietzel, G. (2002). *Psychologia kształcenia. Praktyczny podręcznik dla pedagogów i nauczycieli*. Gdańsk: GWP.
3. Miluska, J. (red.). (2001). *Psychologia rozwiązywania problemów szkoły*. Poznań: Bonami.

Literatura uzupełniająca

1. Merecz, D. (2005). *Jak zwiększyć swój potencjał, by lepiej radzić sobie ze stresem*. Łódź: Oficyna Wydawnicza Instytutu Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera.
2. Sternberg, R., Grigorienko, E. (2000). *Teaching for successful intelligence. To increase student learning and achievement*. Illinois: SkyLight.

8.3 Specjalizacja 3 Psychologia marketingu, zarządzania i środowiska

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia organizacji i zarządzania

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr Jacek Sobek
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	7
Prowadzący zajęcia	dr Jacek Sobek

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest dostarczenie słuchaczom wiedzy o koncepcjach i badaniach nad zachowaniami organizacyjnymi. Treści podejmowane w wykładzie koncentrują się na analizie tych systemów indywidualnych i grupowych, które stanowią filary konstrukcyjne poprawnie (lub nie) funkcjonującej organizacji.

Zamierzone efekty kształcenia:

Po zakończeniu zajęć studenci będą potrafili: rozumieć istotę problematyki, którą zajmuje się psychologia organizacji i zarządzania, definiować strukturalne i formalne elementy organizacji, biegle opisać kluczowe zachowania w organizacji, wyjaśniać przyczyny niskiej efektywności organizacji, rozpoznawać zagrożenia dla efektywnego funkcjonowania jednostki w organizacji, wyjaśniać i oceniać koncepcje oraz wyniki badań w zakresie psychologii organizacji i zarządzania, interpretować zjawiska obserwowane w funkcjonowaniu człowieka w organizacji, przedstawiać użyteczne modele różnych procesów organizacyjnych, dyskutować na temat złożonych problemów psychologicznych w obliczu których stają współczesne organizacje, z odwagą piętnować patologie organizacyjne generujące nieuzasadnione obciążenie psychiczne funkcjonowania jednostki w organizacji, zabiegać o poprawność procesów, które wpływają na właściwe funkcjonowanie jednostki w organizacji.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład (prezentacja PPT, rzutnik multimedialny), Analiza przypadków (opisy sytuacji i rezultatów).

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny

Treści programowe

Zajęcia 1.

Organizacja i jej otoczenie – strategia, struktura, konkurencja. Strategie budowania przewagi

konkurencyjnej. Strukturalne i formalne elementy konstrukcji organizacji.

Zajęcia 2.

Misja, wizja, cele i zadania organizacji. Definiowanie celów długo i krótko terminowych. Obszary społecznej odpowiedzialności organizacji.

Zajęcia 3.

Funkcjonalne i dysfunkcjonalne zachowania w organizacji – przyczyny niskiej efektywności organizacji. Wybrane patologie organizacyjne obniżające jakość życia zawodowego pracowników.

Zajęcia 4.

Rozwój organizacji vs. organizacja ucząca się. Ewolucyjne i rewolucyjne etapy naturalnego procesu rozwojowego organizacji. Założenia modelu organizacji uczącej się.

Zajęcia 5.

Zarządzanie zmianą w organizacji - etapy procesu zmian, czynniki wspierające proces zmian w organizacji, agenci zmian. Zewnętrzne i wewnętrzne czynniki wywołujące zmiany w organizacji. Warunki efektywnej implementacji zmian w firmie.

Zajęcia 6.

Postawy pracowników wobec zmian – źródła oporu i postawy obronne. Psychologiczne metody pokonywania oporu. Kształtowanie właściwej kultury dokonywania zmian w organizacji.

Zajęcia 7.

Przywództwo w organizacji – koncepcje zdolności przywódczych i stylów kierowania. Poziom dojrzałości pracowników determinantem wyboru stylu kierowania.

Zajęcia 8.

Modele kompetencji menedżerskich. Definicje kompetencji w psychologii pracy. Przyczyny występowania mnogości modeli kompetencji menedżerskich.

Zajęcia 9.

Podejmowanie decyzji menedżerskich – modele, reguły, błędy. Wpływa warunków podejmowania decyzji menedżerskich na ich trafność i efektywność.

Zajęcia 10.

Budowanie i kierowanie zespołami w organizacji – grupy zadaniowe i wirtualne, efektywność zespołu pracowniczego. Czynniki konstytuujące zespół pracowniczy. Role grupowe. Próżniactwo grupowe i syndrom grupowego myślenia.

Zajęcia 11.

Psychologiczne mechanizmy zaangażowania organizacyjnego. Czynniki kształtujące przywiązanie organizacyjne. Zachowania organizacyjne

Zajęcia 12.

Mechanizmy regulacyjne zachowania jednostki w organizacji – znaczenie kontraktu psychologicznego. Zakres zobowiązań pracownika wobec firmy i firmy wobec pracownika.

Zajęcia 13.

Poczucie satysfakcji z pracy – determinanty i efekty organizacyjne. Obszary budowania satysfakcji pracowników. Badanie poziomu zadowolenia w organizacji.

Zajęcia 14.

Konflikty w organizacji – typologie i sposoby kierowania. Źródła konfliktów w organizacji. Rola właściwej komunikacji w sytuacji konfliktu. Kształtowanie właściwej kultury rozstrzygania postępowania w sytuacjach konfliktowych.

Zajęcia 15.

Współczesna odpowiedzialność i zadania psychologów pracy.

Literatura podstawowa

1. Chmiel, N. (red.), (2003). *Psychologia pracy i organizacji*. Gdańsk: GWP.

2. Robbins, S., P. (2004). *Zasady zachowania w organizacji*. Warszawa: PWE.
3. Strykowska, M. (red.), (2007). *Funkcjonalne i dysfunkcjonalne zjawiska organizacyjne*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
4. Tatajczak, Z. (2007). *Psychologia organizacji i zarządzania*. Warszawa: PWN.

Literatura uzupełniająca

1. Micklethwait, J., Wooldridge, A. (2005). *Szamani zarządzania*. Warszawa: Zysk i S-ka.
2. Obłój, K. (2001). *Strategia organizacji*. Warszawa: PWE.
3. Raven, J., Stephenson J. (Eds.), (2001). *Competence in the Learning Society*. New York: Peter Lang Publishing, Inc.
4. Riggio, R., E. (2000). *Introduction to Industrial / Organizational Psychology*. New Jersey: Prentice Hall, Inc.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Doradztwa karier

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia: Psychologia marketingu organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	Magisterskie wieczorowe
Autor programu	prof. dr hab. Czesław Noworol
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	5
Prowadzący zajęcia	prof. dr hab. Czesław Noworol

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Poznanie podstaw teorii karier, praktycznych zagadnień stosowania doradztwa kariery w praktyce psychologa i doradcy zawodowego oraz metod psychometrycznego pomiaru stosowanych w doradztwie kariery.

Zamierzone efekty kształcenia

Student po wykładzie i pozytywnym zdaniu egzaminu: zna podstawy teorii karier, w ujęciu historycznym i holistycznym począwszy od klasycznego poradnictwa zawodowego i wczesnych teorii Parkinsona, Supera, Roe, Hollanda i in. aż do współczesnych teorii całościowego doradztwa kariery; rozumie istotę całościowego doradztwa kariery i jej współczesną definicję oraz rolę psychologa w świadczeniu usług doradczych; potrafi stosować w praktyce doradczej poznane aspekty całościowego doradztwa kariery oraz narzędzia psychometrycznego pomiaru

Metody i pomoce dydaktyczne

3. metody
  1. wykład
4. pomoce

Kwestionariusz Uzdolnień Przedsiębiorczych
Miasteczko Zainteresowań Zawodowych
Repertorium Kompetencji
Skala Motywacji Osiągnięć
Kwestionariusz do Opisu Obszaru Pracy

Forma i warunki zaliczenia

egzamin

Treści programowe

Zajęcia 1.

Geneza poradnictwa zawodowego

Zajęcia 2.

Geneza współczesnego doradztwa kariery

Zajęcia 3.

Podstawy teorii karier

Zajęcia 4.

Główne kierunki rozwoju myśli psychologicznej leżące u podstaw współczesnych teorii karier

Zajęcia 5.

Całozyciowe doradztwo kariery, definicja, założenia, cele i zadania

Zajęcia 6.

Całozyciowe doradztwo kariery w rezolucjach, rekomendacjach i innych dokumentach Rady Europy i Komisji Europejskiej

Zajęcia 7.

Problematyka całozyciowego doradztwa kariery dla młodzieży uczącej się

Zajęcia 8.

Problematyka całozyciowego doradztwa kariery w procesie tranzycji młodzieży na rynek pracy, w tym młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym i niepełnosprawnej

Zajęcia 9.

Problematyka całozyciowego doradztwa kariery dla osób dorosłych, w tym bezrobotnych,

aktywnych i nieaktywnych zawodowo oraz osób starszych

Zajęcia 10.

Problematyka całościowego doradztwa kariery w kontekście osiągnięcia benchmarków 2010 i 2020

Zajęcia 11.

Rola i zadania Narodowego Forum Doradztwa Kariery

Zajęcia 12.

Metodologia budowania Indywidualnego Planu Kariery dla osób młodych

Zajęcia 13.

Metodologia budowania Indywidualnego Planu Działania dla osób z doświadczeniem zawodowym

Zajęcia 14.

Metody psychometrycznego pomiaru stosowane w doradztwie kariery

Zajęcia 15.

Rola i zadania psychologa - doradcy kariery w świetle Europejskiego Vademecum Doradztwa Kariery

Literatura podstawowa

1. Banka A., (2007). *Psychologiczne doradztwo karier*. Poznań: Print-B, Warszawa: Narodowe Forum doradztwa Kariery.
2. Biela A., (red., 2007). *Nauka pracy, doradztwo zawodowe i przedsiębiorczość młodzieży*. Warszawa: Komisja Nauki i Edukacji Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelaria Senatu.
3. Ertelt B.-J., Schulz W. E., Ivey A. E., (2010). *Podstawy doradztwa kariery*. Warszawa-Kraków: Narodowe Forum doradztwa Kariery.
4. Noworol Cz. (red., 2010). *Nowoczesne doradztwo kariery, pośrednictwo pracy, formy szkolenia młodzieży*. Podręcznik programowy. Część 1. Warszawa: Ochotnicze Hufce Pracy Komenda Główna.

Literatura uzupełniająca

1. Council Resolution, (2004). *Council Resolution on strengthening policies, systems and practices in the field of guidance throughout life*. Brussels, 28 May 2004.

2. Härtel P., Noworol Cz., Bańka A., Kremser R., (eds., 2005). *Transition from the World of Education to the World of Work*. Krakow: Jagiellonian University.
3. Härtel P., Freibergova Z. Kasurinen H. Schiersmann, Ch., Noworol Cz., (eds., 2007). *Lifelong Guidance for Lifelong Learning. Comments, Concepts, Conclusions of the Joint Acctions Poject "European Guidance Forum"*. Kraków, Graz: Styrian Association for Education and Economics, Jagiellonian University.
4. Noworol Cz., (2003). *Transnacionalne poradnictwo zawodowe wobec planowania karier*. (w): *Nowe trendy w poradnictwie zawodowym u progu XXI wieku*. (t. 23). Warszawa: Departament Rynku Pracy Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej.

Noworol Cz., (2006). *Mobility and Education*. (w): *Mobility in Europe. Guidelines for guidelines practitioners*. ERGO-IN-NET Handbook. Bologna: ASTER Scienza Tecnologia Impresa.

8.3.2 Cwiczenia specjalizacyjne

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia organizacji i zarządzania

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia Psychologia marketingu organizacji i zarządzania
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	prof. dr hab. Adam Biela; dr Jacek Sobek
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	dr Jacek Sobek

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem ćwiczenia z psychologii organizacji i zarządzania jest praktyczne przygotowanie studentów specjalizacji do udziału w przeprowadzaniu planowanych zmian oraz rozwoju potencjału społecznego organizacji w oparciu o przedstawione praktyczne doświadczenia różnych organizacji.

Zamierzone efekty kształcenia:

Po zakończeniu zajęć studenci będą potrafili: porównywać poprawność funkcjonowania różnych organizacji, definiować obszary niskiej efektywności organizacji, analizować wpływ procesów organizacyjnych na poszanowanie społecznego potencjału organizacji, posługiwać się wybranymi narzędziami diagnozującymi stan organizacji, sugerować kierunki rozwoju organizacyjnego zwiększające poziom zaangażowania pracowników, analizować psychologiczne bariery rozwoju organizacji, poprawnie projektować zmiany organizacyjne i doradzać w implementacji tych zmian, z dbałością badać zachowania organizacyjne, występować w obronie poprawności teoretycznej działań organizacji skierowanych wprost lub pośrednio na członków organizacji, troszczyć się o skuteczność procesów determinujących poprawne funkcjonowanie jednostki i zespołów w organizacji.

Metody i pomoce dydaktyczne

Dyskusja grupowa, Analiza przypadków, Rozwiązywanie problemów, Kwestionariusze diagnostyczne typu papier-ołówek.

Forma i warunki zaliczenia

Obecności / aktywny udział na zajęciach – 25%

Sprawdzian 1 – 10%

Sprawdzian 2 – 10 %

Sprawdzian 3 – 10 %

Projekt własny typu „Rozwiąż problem” – 20 %

Treści programowe

Zajęcia 1.

Formułowanie misji organizacji. Znaczenie misji i strategii w działaniach rynkowych firmy. Powody zróżnicowania misji organizacyjnych. Przyczyny niepowodzeń psychologicznych w budowaniu identyfikacji pracowników z misją i wartościami wyznawanymi przez organizację.

Zajęcia 2.

Typy struktur organizacyjnych i przyjmowane strategie organizacyjne. Zalety i patologie różnych struktur organizacyjnych. Organizacyjne strategie ofensywne i obronne.

Zajęcia 3.

Czynniki niskiej efektywności organizacji – badania Ashridge Management College. Wpływa zawężonej perspektywy wśród pracowników. Grzechy centralizacji, biurokracji i samozadowolenia. Zagrożenia tolerancji wobec niekompetencji.

Zajęcia 4.

Model rozwoju organizacji wg. Greinera – kwestionariusz diagnostyczny. Naturalne etapy rozwoju i wieńczące je kryzysy. Charakterystyka procesów organizacyjnych w ewolucyjnych i rewolucyjnych fazach rozwoju organizacji.

Zajęcia 5.

Zarządzanie zmianą w organizacji – wykorzystanie modeli zmian planowanych. Obszary kontraktu konsultingowego w doradztwie organizacyjnym zorientowanym na projektowanie zmian planowanych.

Zajęcia 6.

Rola agentów zmian w skutecznej implementacji zmian organizacyjnych. Typy agentów zmian i zadania przez nich realizowane. Niebezpieczeństwa organizacyjne płynące z utrzymywania w organizacji zawodowych agentów zmian.

Zajęcia 7.

Przyczyny psychologicznych barier adaptacji do zmian w organizacji. Przejawy oporu wobec zmian organizacyjnych. Metody pokonywania oporu wobec zmian w organizacji. Etyczne aspekty stosowania różnych metod przełamywania oporu.

Zajęcia 8.

Ewolucyjna koncepcja stylów kierowania. Charakterystyka i typowe zachowania właściwe dla poszczególnych stylów. Siatka stylów kierowania Hersey'a i Blanchard'a – test diagnostyczny. Definiowanie poziomu dojrzałości pracowników.

Zajęcia 9.

Aplikacyjne właściwości modelu kompetencji menedżerskich wg. Ravena. Podstawy teoretyczne modelu. Ograniczenia organizacyjne w efektywnym i twórczym wykorzystaniu koncepcji.

Zajęcia 10.

Decyzje menedżerskie i ich znaczenie dla organizacji i jej członków. Podejmowanie decyzji w sytuacji niepewności i ryzyka. Reguły decyzyjne wykorzystywane przez menedżerów. Powszechne błędy w podejmowaniu decyzji przez menedżerów. Bariery podejmowania decyzji.

Zajęcia 11.

Tworzenie zespołów pracowniczych. Znaczenie norm dla efektywności działania zespołu. Metody budowania zwartości zespołów. Rola relacji interpersonalnych w pracy zespołowej.

Zajęcia 12.

Zaangażowanie organizacyjne i jego znaczenie w efektywnej realizacji celów organizacyjnych. Aplikacyjne właściwości modelu przywiązania organizacyjnego wg. Mayera

i Allen. Metody badania poziomu zaangażowania organizacyjnego.

Zajęcia 13.

Kształtowanie polityki wzajemnej odpowiedzialności między organizacją a jej członkami. Struktura kontraktu psychologicznego między pracownikiem a organizacją i odwrotnie.

Zajęcia 14.

Organizacyjne znaczenie zadowolenia z pracy członków organizacji. Wymiary satysfakcji pracowników. Źródła niezadowolenia członków organizacji. Badanie poczucia satysfakcji z pracy – przegląd metod.

Zajęcia 15.

Zatrudnienie psychologów pracy w organizacji – analiza potrzeb rynkowych.

Literatura podstawowa

1. Chmiel, N. (red.), (2003). *Psychologia pracy i organizacji*. Gdańsk: GWP.
2. Clarke, L. (1997). *Zarządzanie zmianą*. Warszawa: Gebethner i Ska.
3. Griffin, R., W. (2001). *Podstawy zarządzania organizacjami*. Warszawa: PWN.
4. Makin, P., Cooper, C., Cox, Ch. (2000). *Organizacje a kontrakt psychologiczny*. Warszawa: PWN.
5. Rakowska, A., Sitko-Lutek, A. (2000). *Doskonalenie kompetencji menedżerskich*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Literatura uzupełniająca

1. Conniff, R. (2006). *Korporacyjne zwierzę*. Warszawa: Wydawnictwo CiS.
2. Obłój, K. (2007). *O zarządzaniu refleksyjnie*. Warszawa: MT Biznes.
3. Tatajczak, Z. (2007). *Psychologia organizacji i zarządzania*. Warszawa: PWN.
4. Raven, J., Stephenson J. (Eds.), (2001). *Competence in the Learning Society*. New York: Peter Lang Publishing, Inc.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Doradztwo karier

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych, Instytut Psychologii
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia (specjalność: Psychologia marketingu organizacji i zarządzania)
Status przedmiotu	Ćwiczenia
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Prof. dr hab. Adam Biela; dr hab. Mariola Łaguna
Wymagania wstępne	Równoległe uczestnictwo w wykładzie, znajomość języka angielskiego
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	15
Liczba punktów ECTS	
Prowadzący zajęcia	Dr hab. Mariola Łaguna

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie z przebiegiem ze specyfiką psychologicznego doradztwa karier.

Zamierzone efekty kształcenia:

Po zakończeniu zajęć studenci będą: znali specyfikę doradztwa karier; potrafili elastycznie posługiwać się metodą IPD oraz APO; znali zasady prowadzenia rozmowy doradczej; posiadali zgromadzone własne portfolio wraz z opracowanym arkuszem IPD, cv itd.

Metody i pomoce dydaktyczne

Dyskusja, dyskusja w podgrupach, odgrywanie ról, analiza przypadku (w oparciu o samodzielnie zebrane materiały badawcze), autoprezentacja, praca indywidualna.

Forma i warunki zaliczenia

Warunkiem zaliczenia jest:

1. regularne uczestnictwo w zajęciach (10% oceny końcowej),
2. zaliczenie sprawdzianów pisemnych z zagadnień objętych lekturami obowiązkowymi oraz z metod diagnostycznych (40% oceny końcowej);
3. wykonanie badania jednej osoby oraz opracowanie jego wyników w formie opinii psychologicznej (40% oceny końcowej);
4. przygotowanie i prezentacja własnego portfolio kariery (10% oceny końcowej).

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wprowadzenie – cele i tematyka ćwiczeń, wymagania, zalecana literatura, forma i warunki zaliczenia.

Zajęcia 2.

Specyfika doradztwa karier - porównanie z doradztwem zawodowym, idea doradztwa

całozyciowego, polityka europejska w odniesieniu do doradztwa karier.

Zajęcia 3.

Pojęcie kariery - metafory kariery jako narzędzie poznawania i modyfikacji sposobu podejścia do własnych perspektyw rozwoju.

Zajęcia 4.

Metody diagnozy psychologicznej wykorzystywane w doradztwie karier - metodologia Indywidualnych Planów Działania, jej zastosowanie w doradztwie karier, portfolio kariery.

Zajęcia 5.

Metody diagnozy psychologicznej wykorzystywane w doradztwie karier – metodologia Analizy Projektów Osobistych, jej zastosowanie w doradztwie karier, sposób prowadzenia badania i jego interpretacji.

Zajęcia 6.

Rozmowa doradcza - zasady prowadzenia rozmowy doradczej, kompetencje doradcy.

Zajęcia 7.

Własne plany zawodowe - analiza własnych planów zawodowych, opracowanie Indywidualnego Planu Działania, skompletowanie portfolio kariery, autoprezentacja przed grupą.

Literatura podstawowa

1. Bańka, A. (2005). Kapitał kariery - uwarunkowania, rozwój i adaptacja do zmian organizacyjnych oraz strukturalnych rynku pracy. W: Z. Ratajczak, A. Bańka, E. Turska (red.), *Psychologia pracy i organizacji w okresie zmian systemowych* (s. 59-117). Katowice: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Śląskiego.
2. Inkson, K. (2004). Images of career: Nine key metaphors. *Journal of Vocational Behavior*, 65, 96-111.
3. *Metodologia tworzenia Indywidualnych Planów Działania* (2003). Warszawa: IMC Consulting Limited.
4. Stemplewska-Żakowicz, K. i Paluchowski, W.J. (2008). Podstawy diagnozy psychologicznej. W: J. Strelau, D. Doliński (red.), *Psychologia*, t.2, s. 23-95. Gdańsk: GWP.

Literatura uzupełniająca

1. Bańka A. (2007). *Psychologiczne doradztwo karier*, Rozdz. 4: Działania praktyczne w doradztwie karier. Poznań: Stowarzyszenie Psychologia i Architektura.
2. Bańka A. (2007). *Psychologiczne doradztwo karier*, Rozdz. 5: Działania diagnostyczne w doradztwie karier. Poznań: Stowarzyszenie Psychologia i Architektura.
3. Guichard J. i Huteau M. (2005). *Psychologia orientacji i poradnictwa zawodowego*. Kraków: Impuls, Rozdz. 4.1 Rozmowa doradcza, s. 217-252.
4. Noworol Cz. (2007). Polityka Komisji Europejskiej w zakresie tworzenia narodowych forów całozyciowego doradztwa karier. W: A. Biela (red.). *Nauka pracy, doradztwo zawodowe i przedsiębiorczość młodzieży*, s. 66-74 . Warszawa: Kancelaria Senatu.

9. Wykłady monograficzne

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Klasyfikacja zaburzeń zachowania dzieci i młodzieży

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład monograficzny
Stopień i tryb studiów	magisterskie/stacjonarne
Autor programu	dr Elżbieta Januszewska
Wymagania wstępne	znajomość podstaw w zakresie psychologii: (a) klinicznej, (b) rozwoju człowieka, (c) osobowości
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Elżbieta Januszewska

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Umożliwienie studentom zgromadzenia i poszerzenia wiedzy na temat rodzaju, przyczyn i uwarunkowań zaburzonego zachowania jednostki. Pokazanie mechanizmów powstawania zaburzeń; klasyfikacja, zakres leczenia i formy pomocy psychologicznej.

Zamierzone efekty kształcenia:

Wiedza: Student uzyskuje wiedzę dotyczącą rozpoznawania zwiastunów problemów klinicznych. Posiada orientację w zakresie możliwości zastosowania prostych form pomocy psychologicznej. Posiada wiedzę odnośnie podstaw teoretycznych i praktycznych w zakresie szczegółowych zagadnień z psychologii klinicznej dzieci i młodzieży (tj. rola sytuacji traumatycznych, przepracowanie traumy, zaburzenia funkcjonowania, adaptacyjne i nieadaptacyjne sposoby radzenia sobie ze stresem), a także diagnozowania i implikacji dla wyboru terapii.

Umiejętności: Student ma wypracowane podstawowe umiejętności w zakresie diagnozowania zespołów psychopatologicznych z perspektywy psychologiczno-psychiatrycznej. Projektuje badania, weryfikuje wyniki badań, wyszukuje symptomy osiowe, formułuje diagnozę psychologiczną, w tym mechanizmy psychologiczne, symptomatologię, zasady, jak i główne teoretyczne założenia, dotyczące pomocy psychologicznej osobom z diagnozą różnych zaburzeń psychicznych, zna ujęcie tradycyjne i współczesne wg DSM IV i ICD-10.

Postawy: Student jest merytorycznie przygotowany do współpracy zawodowej z personelem medycznym w sytuacji pomocy człowiekowi ze zróżnicowanym poziomem zaburzeń psychopatologicznych w zakresie diagnozy i interwencji psychologicznej.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Wykład jest prowadzony z wykorzystaniem metod aktywizujących, z prezentacją slajdów, filmów naukowych prezentujących przypadki kliniczne (diagnoza, formy terapii), z analizami przypadków; prezentacją aktualnych osiągnięć diagnostyczno-terapeutycznych; zaplecze techniczne: rzutnik pisma, projektor multimedialny klasy HD z opcją audio, notebook.

Forma i warunki zaliczenia:

Egzamin pisemny – 100%

Treści programowe:

Zajęcia 1. Rozwój procesów psychicznych u dzieci i młodzieży; etiologia i patogeneza zaburzeń: rozwój ruchowy, rozwój procesów poznawczych, tj. rozwój mowy, myślenia; rozwój emocjonalno-społeczny, rozwój uczuć

Zajęcia 2. Zasady rozpoznawania zaburzeń psychicznych w wieku rozwojowym: dane dotyczące rodziny, dziecka, przebyte choroby – rodzaj, przebieg, powikłania, urazy, hospitalizacje

Zajęcia 3. Specyficzne zaburzenia rozwojowe: zaburzenia mowy, mutyzm wybiórczy – definicje, rys historyczny, epidemiologia, etiologia, obraz kliniczny, rozpoznanie różnicowe, rokowanie leczenie

Zajęcia 4. Całościowe zaburzenia rozwojowe – Autyzm dziecięcy – definicja, klasyfikacja DSM-IC i ICD-10, epidemiologia, obraz kliniczny autyzmu

Zajęcia 5. Autyzm atypowy. Zespół Retta – epidemiologia, etiologia, obraz kliniczny. Zespół Aspergera – definicja, epidemiologia, obraz kliniczny, rokowanie

Zajęcia 6. Zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym. Moczenie mimowolne (*enuresis*) nieorganiczne; zanieczyszczanie się kałem (*encopresis*) nieorganiczne – definicja, epidemiologia, etiologia, obraz kliniczny, różnicowanie, rokowanie, formy terapii

Zajęcia 7. Zaburzenia snu u dzieci – lęki nocne, somnambulizm – klasyfikacja DSM-IV, ICD-10, epidemiologia, obraz kliniczny, etiologia, terapia

Zajęcia 8. Specyfika zaburzenia funkcjonowania młodzieży w okresie adolescencji – osobowość pograniczna (*borderline*). Symptomatyka zaburzenia pogranicznego u młodzieży. Etiologia zaburzenia pogranicznego

Zajęcia 9. Style reagowania na stres przez młodzież z zespołem pogranicznym. Psychoprofilaktyka zespołu pogranicznego. Terapia młodzieży z zespołem pogranicznym. Charakterystyka Kwestionariusza-Organizacji-Osobowości-Pogranicznej (KOOP – aut. Elżbieta Januszewska)

Zajęcia 10. Zaburzenia odżywiania – wiek dorastania. Jadłowstręt psychiczny (*anorexia nervosa*) – kryteria diagnostyczne DSM-IV, ICD-10, etiologia i patogeneza, obraz kliniczny i przebieg, rozpoznanie różnicowe. Leczenie zaburzeń odżywiania

Zajęcia 11. Żarłoczność psychiczna (*bulimia nervosa*) – kryteria diagnostyczne DSM-IV, ICD-10, etiologia i patogeneza, obraz kliniczny i przebieg, rozpoznanie różnicowe. Leczenie zaburzeń odżywiania

Zajęcia 12. Zaburzenia depresyjne u dzieci i młodzieży. Wymiar biologiczny, wymiar psychologiczny. Epidemiologia, etiologia, obraz kliniczny, przebieg, leczenie zaburzeń depresyjnych. Cele psychoterapii i relacja psychoterapeutyczna

Zajęcia 13. Zaburzenia kompulsyjno-obsesyjne: epidemiologia, etiologia, genetyka, obraz kliniczny, przebieg, leczenie zaburzenia obsesyjno-kompulsyjnego

Zajęcia 14. Zaburzenia hiperkinetyczne – ADHD. Klasyfikacja DSM-IV, ICD-10. Rozpoznanie i diagnostyka różnicowa, postępowanie, psychoedukacja

Zajęcia 15. Zaburzenia ADHD – psychoterapia. Tiki: definicja, epidemiologia, etiologia, zaburzenia neuroprzewodnictwa, obraz kliniczny. Przewlekłe tiki ruchowe lub głosowe

(wokalne). Zespół tików głosowych i ruchowych (zespół Gilles de la Tourette'a).
Różnicowanie i leczenie

Literatura podstawowa:

1. Januszewska, E. (1996). Osobowość dzieci z moczeniem dziennym i nocnym (s. 21-43). W: E. Januszewska (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej dzieci i młodzieży*, T. 3. Lublin: TN KUL.
2. Januszewska, E. (2001). Psychosomatyczne aspekty choroby skóry (neurodermitis) (s. 79-96). W: L. Szewczyk, A. Kulik (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej i osobowości. Psychosomatyka*. Lublin: TN KUL.
3. Januszewska, E. (2009).5 Organizacja Osobowości Pogranicznej (O-O-P) a dolegliwości somatyczne: męczliwość. Psychologiczne badania młodzieży (s. 75-97). W: K. Janowski, A. Cudo (red.), *Człowiek chory. Aspekty Biopsychospołeczne*, T. 2. Lublin: Centrum Psychoedukacji i Pomocy Psychologicznej w Lublinie.
4. Januszewski, A. (2001). Podstawy i charakterystyczne elementy terapii psychoanalitycznej w chorobach skóry (s. 97-117). W: L. Szewczyk, A. Kulik (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej i osobowości*. Lublin: TN KUL.
5. Namysłowska, I. (2000). *Zaburzenia psychiczne dzieci i młodzieży*. Kraków: Biblioteka Psychiatrii Polskiej.

Literatura uzupełniająca:

1. Januszewska, E. (1997). Przymus jedzenia jako syndrom autodestrukcji w okresie wczesnej adolescencji (s. 145-161). W: P. Oleś (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii osobowości*. Lublin: TN KUL.
2. Januszewska, E. (1998). Osobowość *borderline*. Historia pojęcia i diagnoza zaburzenia (s. 87-118). W: P. Francuz, P. Oleś, W. Otrębski (red.), *Studia z psychologii w KUL*, T. 9. Lublin: RW KUL.
3. Januszewska, E. (2000). Nieśmiałość a poziom lęku u dzieci w młodszym wieku szkolnym. *Przegląd Psychologiczny*, 43(4), 481-497.
4. Januszewska, E. (2001). Style reagowania na stres przez młodzież z zespołem pogranicznym Diagnoza i psychoprofilaktyka (s. 115-138). W: Cz. Cekiera, I. Niewiadomska (red.), *Wolność od uzależnienia fundamentem rozwoju pełnej godności ludzkiej*. Lublin: TN KUL.
5. Januszewska, E. (2009).6 Uwarunkowania strategii regulacji emocji złości, lęku i smutku u młodzieży (s. 251-281). W: L. Szewczyk i E. Talik (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej i osobowości. Psychologia kliniczna nastolatka*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
6. Januszewska, E. (2009).7 Konfirmacyjne modele strategii regulacji emocji negatywnych. Badania eksploracyjne młodzieży (s. 283-312). W: L. Szewczyk, E. Talik (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej i osobowości. Psychologia kliniczna nastolatka*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
7. Januszewska, E., Januszewski, A. (2009).8 Stres sytuacji żałoby doświadczanej przez dzieci i młodzież. Analiza psychologiczna procesu radzenia sobie (s. 67-89). W: S. Steuden, S. Tucholska (red.), *Psychologiczne aspekty doświadczania żałoby*. Lublin: Wydawnictwo KUL.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychoterapia grupowa

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład monograficzny
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Krzysztof Ciepliński
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Krzysztof Ciepliński

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Zapoznanie słuchaczy z podstawową wiedzą na temat psychoterapii grupowej, w oparciu o najnowszą literaturę przedmiotu oraz doświadczenia z własnej praktyki klinicznej autora.

Zamierzone efekty kształcenia:

Nabywanie przez słuchaczy wiedzy umożliwiającej zdefiniowanie pojęcia psychoterapii grupowej, rozpoznanie i opis podstawowych kategorii klinicznych, zjawisk, procesów oraz mechanizmów oddziaływania tej formy pomocy psychologicznej. Uczestnik/czka zajęć zdobędzie aktualną wiedzę na temat zastosowań i praktycznej organizacji psychoterapii grupowej, kryteriów i trybu doboru pacjentów do grupy oraz ich przygotowania do rozpoczęcia psychoterapii, którą będzie mógł/ła wykorzystać w różnych rolach zawodowych: osoby świadczącej pomoc psychologiczną, diagnosty, konsultanta, popularyzatora wiedzy psychologicznej, organizatora systemu opieki zdrowotnej. Nabyta wiedza teoretyczna dotycząca czynników terapeutycznych, faz procesu psychoterapii grupowej oraz zadań i umiejętności terapeuty grupowego wpłynie na wzrost trafności podejmowania decyzji dotyczących dalszego kształcenia podyplomowego w zakresie psychoterapii i innych form grupowej pomocy psychologicznej, podniesie efektywność przyszłego kształcenia podyplomowego oraz praktyki psychologicznej odbywanych w warunkach klinicznych. Wiedza nabyta w trakcie wykładu wpłynie na wzrost dbałości o najwyższe standardy zawodowe oraz etyczne świadczonych w przyszłości usług psychologicznych.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład z wykorzystaniem komputera przenośnego oraz rzutnika multimedialnego

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny

Treści programowe

Wykład 1.

Prezentacja planu wykładu, przedstawienie i omówienie literatury podstawowej i uzupełniającej, zapoznanie słuchaczy z wymaganiami i warunkami zaliczenia przedmiotu.
Grupa terapeutyczna jako specyficzna forma psychoterapii.

Wykład 2.

Psychoterapia grupowa a psychoterapia indywidualna i systemowa.
Grupa psychoterapeutyczna a inne, grupowe formy pomocy psychologicznej.

Wykład 3.

Efektywność psychoterapii grupowej.
Warunki kliniczno-organizacyjne psychoterapii grupowej.

Wykład 4.

Kryteria różnicowania grup terapeutycznych.
Ogólne kryteria doboru pacjentów do psychoterapii grupowej.

Wykład 5.

Kryteria wykluczenia pacjentów z psychoterapii grupowej.
Problematyka *drop out*.

Wykład 6.

Procedura i metody selekcji pacjentów do grupy terapeutycznej.
Skład grupy a przebieg procesu psychoterapii.
Przygotowanie pacjentów do udziału w grupie psychoterapeutycznej.

Wykład 7.

Czynniki terapeutyczne w psychoterapii grupowej (cz. I)

Wykład 8.

Czynniki terapeutyczne w psychoterapii grupowej (cz. II)

Wykład 9.

Czynniki terapeutyczne w psychoterapii grupowej (cz. III)

Wykład 10.

Dynamika grupy psychoterapeutycznej jako małej grupy społecznej. Fazy rozwoju grupy terapeutycznej (cz. I).

Wykład 11.

Fazy rozwoju grupy psychoterapeutycznej (cz. II). Ocena efektów psychoterapii grupowej.

Wykład 12.

Wymiary funkcjonowania terapeuty grupowego.
Zadania i warsztat terapeuty grupowego. Prowadzenie grupy w koterapii.

Wykład 13.

Orientacja teoretyczna psychoterapeuty grupowego na przebieg i efekty psychoterapii.

Wykład 14.

Trudne sytuacje i "trudni pacjenci" w psychoterapii grupowej

Wykład 15.

Szkolenie i rozwój kwalifikacji zawodowych psychoterapeuty grupowego. Etyka postępowania terapeutycznego. Podsumowanie całości wykładu.

Literatura podstawowa

1. Bernard, H. S., MacKenzie, K. R. (red.). (2000). *Podstawy terapii grupowej*. Gdańsk: GWP.
2. Schneider Corey, M., Corey, G. (2002). *Grupy. Metody grupowej pomocy psychologicznej*. Warszawa: IPZ.
3. Tryjarska, B. (2006). Psychoterapia grupowa, W: L. Grzesiuk (red.), *Psychoterapia. Praktyka* (s. 17-72). Warszawa: Eneteia Wyd. Psychologii i Kultury.
4. Vinogradov, S., Yalom I. D. (2007). *Psychoterapia grupowa. Krótki przewodnik dla terapeutów*. Warszawa: IPZ PTP.
5. Yalom, I., Leszcz, M. (2006). *Psychoterapia grupowa. Teoria i praktyka*. Kraków: Wydawnictwo UJ.

Literatura uzupełniająca

1. Ciepliński, K. (2010). Wskazania, zasady i możliwości korzystania z pomocy psychoterapeutycznej. *Roczniki Nauk o Rodzinie*, 2(57), 95-108.
2. Bielańska A. (red.). (2009). *Psychodrama. Elementy teorii i praktyki*. Warszawa: Wydawnictwo Psychologii i Kultury.
3. Leder, S., Karwasarski, B. B. (red.). (1983). *Psychoterapia grupowa*. Warszawa: PZWL.
4. Pawlik, J. (red.). (2008). *Psychoterapia analityczna. Procesy i zjawiska grupowe*. Warszawa: Eneteia Wydaw. Psychologii i Kultury.
5. Rogers, C. G. (1991). *Terapia nastawiona na klienta. Grupy spotkaniowe*. Wrocław: Thezaurus-Press.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia bólu i cierpienia

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład monograficzny
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Lilia Suchocka
Wymagania wstępne	-
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Lilia Suchocka

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z wiedzą dotyczącą psychologii bólu i cierpienia, z przeżywaniem bólu i doświadczania cierpienia oraz ze sposobami radzenia sobie z bólem przewlekłym.

Zamierzone efekty kształcenia:

Umiejętność rozróżniania symptomów bólu ostrego i bólu przewlekłego, charakterystyka bólu z uwagi na jego kliniczną specyfikę, zapoznanie się z metodami badania bólu. Zdobyta wiedza posłuży rozpoznawaniu, opisywaniu, badaniu i udzielaniu pomocy psychologicznej osobom doświadczającym bólu ostrego, przewlekłego oraz cierpienia z nim związanym.

Umiejętności: Wykładane treści przyczynią się do poszerzenia wiedzy na temat klinicznej specyfiki bólu, umiejętności diagnozy miejsca postrzegania oraz miejsca doznań bólowych, przyczyn i schorzeń z nimi związanych. Zapoznanie z metodami badania doznań bólowych przyczyni się do zdobycia umiejętności badania bólu, jego natężenia i specyfiki oceny bólu u osób dorosłych jak i u dzieci.

Inne kompetencje: Uwrażliwienie na różnego rodzaju problemy związane z doznaniem bólu przewlekłego, umiejętność rozróżniania między bólem ostrym i bólem przewlekłym na podstawie symptomów. Rozwój właściwego stosunku do pacjentów cierpiących na ból i zdobycie umiejętności pomocy im.

Metody i pomoce dydaktyczne:

Formą zajęć jest wykład. Pomoce dydaktyczne stosowane to: prezentacje multimedialne, plansze, materiały audiowizualne. Sprzęt: rzutnik multimedialny, ekran, laptop, materiały dydaktyczne na płytach DVD.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny

Treści programowe

Zajęcia 1.

Wykład wprowadzający w problematykę bólu i cierpienia, określenie wymagań i oczekiwań wobec uczestników.

Zajęcia 2.

Zjawisko bólu w literaturze przedmiotu, modele bólu .

Zajęcia 3.

Anatomia i fizjologia bólu, klasyfikacja anatomiczna bólu.

Zajęcia 4.

Klasyfikacja bólu: ból ostry, ból przewlekły, różnice między bólem ostrym a przewlekłym, ból totalny.

Zajęcia 5.

Psychologiczne aspekty bólu (cz.I): natężenie bólu, czas trwania bólu, lokalizacja bólu, jakość bólu, reakcja bólu, wpływ wcześniejszych doświadczeń bólowych na przeżycie bólowe.

Zajęcia 6.

Psychologiczne aspekty bólu (cz.I): emocjonalność a doznania bólowe, osobowość jednostki a przeżycie bólowe, radzenie sobie z bólem.

Zajęcia 7.

Egzemplifikacja bólu w wybranych chorobach przewlekłych.

Zajęcia 8.

Rozumienie cierpienia w literaturze przedmiotu, definicje, rodzaje, cechy.

Zajęcia 9.

Metakliniczne wyjaśnianie sensu cierpienia wg V.E. Frankla

Zajęcia 10.

Cierpienie jako doświadczenie *egzystencjalnie znaczące*. Podejście K. Popielskiego.

Zajęcia 11

Cierpienie jako *sytuacja graniczna*. Ujęcie. K. Jaspersa.

Zajęcia 12.

Cierpienie w nauczaniu Jana Pawła II: *Salvifici Doloris*

Zajęcia 13.

Ból i cierpienie a możliwości rozwojowe człowieka

Zajęcia 14.

Ból i cierpienie – *Wielowymiarowy Model Podmiotowej-osobowej Transformacji*

Zajęcia 15.

Metody badania bólu i cierpienia

Literatura podstawowa

1. Dobrogowski J., Kuś M., Sedlak K., Wordliczek J. (1996). *Ból i jego leczenie*. Warszawa: PZWL

2. Dobrogowski J. Wordliczek J. (red.). (2002). *Ból ostry*. Kraków: UJ.

3. Dobrogowski J. Wordliczek J. (red.). (2002). *Ból przewlekły*. Kraków : UJ.

4. Suchocka L. (2007). *Psychologiczna analiza w chorobie przewlekłej*. Lublin: TN KUL

5. Suchocka L. (2008). *Psychologia bólu*. Warszawa: Difin.

Literatura uzupełniająca

1. Dobrogowski J. (2002). *Kliniczna ocena chorego z bólem*. W: Dobrogowski J. Wordliczek J. (red.). *Ból przewlekły*. Kraków: UJ. s.83-93

2. Dobrogowski J. Wordliczek J. (red.). (2004). *Medycyna bólu*. Warszawa: PZWL.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia dziecka odrzuconego przez rodzinę

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład monograficzny
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	Dr Elżbieta Maria Trubiłowicz
Wymagania wstępne	
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	Dr Elżbieta Maria Trubiłowicz

Założenia i cele przedmiotu

Wykład poświęcony problemom emocjonalnym społecznym dzieci osamotnionych oraz formom pomocy wychowawczej i terapeutycznej.

Cele: Zapoznanie z problemem sieroctwa biologicznego, społecznego, psychologicznego i duchowego pozwalające studentom na nabycie kompetencji poznawczych w zakresie wymienionej tematyki. Prezentacja istniejących form opieki zastępczej oraz roli psychologa w pomocy dziecku opuszczonemu. Ukazanie różnorodnych następstw traumy odrzucenia oraz sposobów przezwycięzania jej negatywnych skutków i powrotu do równowagi.

Zamierzone efekty kształcenia:

Studenci potrafią zdefiniować typy sieroctwa. Nabędą wiedzy pozwalającej na porównanie form opieki zastępczej. Zyskają kompetencje w rozpoznawaniu następstw przebytej traumy oraz poznają etapy pracy terapeutycznej z dzieckiem, które jej doświadczyło.

Studenci poszerzą swoje umiejętności praktyczne dotyczące wsparcia dla dziecka odrzuconego. Potrafią przeanalizować sytuację emocjonalno-społeczną dziecka i wyszukać najbardziej odpowiednią dla niego formę wsparcia. Zyskają sprawność w niesieniu pomocy dziecku po przebytej traumie odrzucenia. Zdołają zaprojektować dla niego program terapeutyczny i realizować kolejne jego etapy.

Wykład pogłębi wrażliwość psychologów na problemy dzieci, które doświadczyły zranienia w rodzinie. Uczy skutecznego a jednocześnie maksymalnie delikatnego postępowania w relacji z osobą, która doświadczyła urazu psychicznego. Kształtuje postawę szczególnej

subtelności wobec cierpień psychicznych zadawanych dzieciom.

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład z prezentacją multimedialną. Metody dialogowe.

Pomoce dydaktyczne: rzutnik multimedialny, laptop.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin pisemny z treści wykładu z uwzględnieniem lektur (25%)

Treści programowe

Zajęcia 1. typologia sieroctwa (naturalne, społeczne i duchowe)

Zajęcia 2 - konsekwencje emocjonalne i wychowawcze sieroctwa naturalnego, społecznego i duchowego

Zajęcia 3 - strata emocjonalna i proces żałoby

Zajęcia 4 - dzieci doświadczające przemocy domowej (fizycznej, psychicznej, seksualnej i zaniedbania) – następstwa psychiczne przemocy

Zajęcia 5 - problemy wychowawcze dzieci, których rodzice emigrują zarobkowo

Zajęcia 6 - budowanie przez psychologa relacji wychowawczej i terapeutycznej z dzieckiem osamotnionym

Zajęcia 7 - rola psychologa w placówkach opiekuńczych i interwencyjnych

Zajęcia 8 - wsparcie psychologiczne dla rodzin adopcyjnych

Zajęcia 9 - budowanie relacji w rodzinach zastępczych

Zajęcia 10 - pomoc terapeutyczna dla dzieci z urazem psychicznym - etapy terapii

Zajęcia 11 – praca z rodziną kazirodczą

Zajęcia 12 – przepracowanie traumatycznych wspomnień

Zajęcia 13 – przywracanie proporcji zdarzeń i powrót do równowagi

Zajęcia 14 – wzrost posttraumatyczny

Zajęcia 15 – podsumowanie wykładu

Literatura podstawowa (do 5 pozycji)

6. Dolle, C., Neuburger, R. (2006). *Po adopcji*. Poznań: W drodze
7. Glass, C. (2009). *Skrzywdzona*. Warszawa: Hachette Polska.
8. James, B. (2003). *Leczenie dzieci po urazach psychicznych*. Warszawa: PARPA.
9. Ostrowska, K., Milewska, E. (red.) (1999). *Adopcja – teoria i praktyka*. Warszawa: CMPP-P.

Literatura uzupełniająca

1. Badura-Madej, W., Dobrzyńska-Mesterhazy, A. (2004). Wpływ traumy na funkcjonowanie dziecka-świadka. *Dziecko krzywdzone*, 6, 115-126.
2. Braun-Gałkowska, M. (2008). *Psychologia domowa*. Lublin: Wydawnictwo KUL

3. Chudnicki, A. (2005). Samoocena wychowanków domów dziecka. *Problemy Opiekuńczo Wychowawcze*. 6, (441), 40-43.
4. Ciechanowski, J. (2004). Postępowanie wobec małoletnich ofiar wykorzystywania seksualnego- przypadek wychowanek domu dziecka w X. *Dziecko krzywdzone*, 6, 207-216.
5. Czerederecka, A., Jaśkiewicz-Obydzińska, T. (2004). Kazirodstwo czy „tylko” konflikt rodzinny- trudności diagnostyczne. *Dziecko krzywdzone*, 6, 154-171.
6. Paradis, J. (2005). *Wybaczyć rodzicom*. Poznań: W drodze.
7. Sajkowska, M. (red.) (2004). *Wykorzystywanie seksualne dzieci*. Warszawa: Fundacja „Dzieci Niczyje”.
8. Urban, B. (red.) (2001). *Dewiacje wśród młodzieży. Uwarunkowanie i profilaktyka*. Kraków: Wydawnictwo UJ.
9. Wszolek, J. (2004). Wspierać czy zastępować rodzinę? *Problemy Opiekuńczo Wychowawcze*. 4, (429), 34-38.
10. Zalewski, Z. (2004). *Klimat społeczny instytucji resocjalizacyjnych a poziom psychotyzmu u wychowanków*. Białystok.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia komunikacji perswazyjnej

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Paweł Fortuna
Wymagania wstępne	brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	Semestr II: 30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Paweł Fortuna

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest dostarczenie studentom gruntownej i szerokiej wiedzy z zakresu psychologii perswazji, obrony przed manipulacją oraz współczesnych badań dotyczących zmiany i korekty postaw.

Zamierzone efekty kształcenia.

Wiedza umożliwiająca rozróżnianie typów perswazji i czynników wpływających na efektywność oddziaływania, rozpoznawanie cech toksycznego nadawcy – problem guru, makiawelistów i doktrynerów, znajomość różnych form wywierania wpływu i sposobów obrony przed manipulacją, rozumienie założeń koncepcji perswazji retorycznej i narracyjnej, znajomość mechanizmów leżących podłoża obrony przed wpływem na różnych etapach kształtowania postawy i zachowania, znajomość procesów psychicznych zaangażowanych w zmianę postawy, rozumienie procesu zmiany zachowania intencjonalnego z uwzględnieniem poszczególnych etapów implementacji intencji.

Umiejętności, które studenci posiadają pozwolą im analizować strukturę przekazu perswazyjnego spotykanego w mediach, w trakcie debat naukowych i w codziennych konwersacjach.

Inne kompetencje, postawy: wykład kształtuje krytyczne podejście do „poradnikowej” wiedzy dotyczącej wywierania wpływu, wzbudza motywację do zgłębiania zasad „białej perswazji” – wywierania wpływu bez manipulacji

Metody i pomoce dydaktyczne

W trakcie wykładu wykorzystywany jest laptop i projektor. Wykład jest bogato ilustrowany przykładami oddziaływań perswazyjnych: w tym reklamy, indoktrynacji, „prania mózgu” – oddziaływania w sektach.

Forma i warunki zaliczenia

- obecność na wykładzie
- wynik egzaminu ustnego – obowiązuje materiał z wykładów oraz lektury.

Treści programowe

Zajęcia 1. „Współczesny nadczłowiek” – wywieranie wpływu jako pożądana kompetencja. Mapa wpływu społecznego.

Zajęcia 2. „*Vir bonus...* - Cechy nadawcy komunikatu perswazyjnego – osobowość makiaweliczna, świat doktrynerów i guru

Zajęcia 3. Odbiorca komunikatu perswazyjnego – Dziecko – Dorosły

Zajęcia 4. „Wyzwalacze uległości” – jednorazowa zmiana zachowania.

Zajęcia 5. „Pranie mózgu” – oddziaływanie w sektach.

Zajęcia 6. Obrona przed wpływem o charakterze profilaktycznym – unikanie kontaktu z nadawcą i przekazem oraz agresja

Zajęcia 7. Perswazja retoryczna – centralny tor perswazji - koncepcja Elaboration Likelihood Model (ELM).

Zajęcia 8. Perswazja retoryczna – peryferyjny tor perswazji – koncepcje: Elaboration Likelihood Model (ELM), Heuristic-Systematic Model Inclusion-Exclusion Model.

Zajęcia 9. Perswazja narracyjna – koncepcja Transportation Imagery Model (TIM).

Zajęcia 10. Odporność na perswazję – stabilność wcześniej ukształtowanych postaw, inercja (habituacja), kontrargumentacja.

Zajęcia 11. Odporność na perswazję – korekta postaw i neutralizowanie wpływu– koncepcja Flexible Correction Model.

Zajęcia 12. Związek między zmianą postawy a zachowaniem – kształtowanie intencji zachowania – Theory of Planned Behavior.

Zajęcia 13. Między intencją a zachowaniem – wyhamowywanie lub wzmacnianie efektów oddziaływania perswazyjnego

Zajęcia 14. Analiza przypadku: Kształtowanie postaci publicznych

Zajęcia 15. Analiza przypadku: Przykład korporacji.

Literatura podstawowa

- Böhner, G., Wänke, M. (2004). *Postawy i zmiana postaw*. Gdańsk: GWP. Rozdział 5,6 i 7.
- Fazio, R. H., Roskos-Ewoldsen, D. R. (2007). Działanie na podstawie odczuć: Kiedy i w jaki sposób postawy kierują zachowaniem. W: T. C. Brock, M. C. Greek (red.). *Perswazja. Perspektywa psychologiczna*, (s. 51-78). Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu

Jagiellońskiego.

Fortuna, P. (2007a). *Obrona przed wpływem telewizji*. Lublin: TN KUL.

Fortuna, P. (2007b). Zmiana przekonań w wymaginowanym świecie. Rola wyobraźni w perswazji narracyjnej. W: P. Francuz (red.). *Obrazy w umyśle. Studia nad percepcją i wyobraźnią*, (s. 249-270). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.

Petty R. E., Cacioppo J. T. (1986). The Elaboration Likelihood Model of persuasion. W: L. Berkowitz (red.), *Advances in experimental social psychology*, Vol. 19, (s. 123-205). New York: Academic Press.

Literatura uzupełniająca

Cialdini R. B. (1998). *Wywieranie wpływu na ludzi*. Gdańsk: GWP.

Fortuna P. (2005). Zanieczyszczony umysł. *Charaktery*, 8(103), 45-46.

Fortuna, P. (2007c). Rola nastroju w komunikacji perswazyjnej. *Kierunki badań*. W: A. Błachnio, A. Gózik (red.). *Bliżej emocji*. (s. 159-174). Lublin: Wydawnictwo KUL.

Wegener D. T., Petty R. E. (1995). Flexible correction processes in social judgment: The role of naive theories in corrections for perceived bias. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 36-51.

Witkowski, T. (2000). *Psychomanipulacje*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza UZUS – Wprowadzenie oraz Rozdział VII.

OPIS ZAJĘĆ (PRZEDMIOTU): Psychologia w prawie karnym i cywilnym

Nazwa jednostki	Wydział Nauk Społecznych
Nazwa kierunku (specjalność)	Psychologia
Status przedmiotu	Wykład fakultatywny
Stopień i tryb studiów	magisterskie/niestacjonarne
Autor programu	dr Marian Ledwoch
Wymagania wstępne	Nie dotyczy
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Liczba punktów ECTS	3
Prowadzący zajęcia	dr Marian Ledwoch

Założenia i cele przedmiotu

Cel zajęć:

Celem wykładu jest zapoznanie studentów z przedmiotem i podstawowymi działami psychologii sądowej oraz kierunkami jej rozwoju.

Zamierzone efekty kształcenia :

Po zakończeniu wykładów student: Wiedza: definiuje przedmiot psychologii sądowej; rozpoznaje związki psychologii sądowej z naukami prawnymi oraz opisuje podstawowe działy psychologii sądowej; opisuje procedury przesłuchiwania świadków.

Umiejętności: interpretuje przyczyny zjawiska przestępczości oraz weryfikuje wskaźniki wiarygodności w zeznaniach świadków; analizuje przyczyny rozpadu związku małżeńskiego; klasyfikuje prawne przesłanki zdolności do czynności prawnych

Postawy: wykazuje postawę otwartości na współpracę z przedstawicielami prawa;

demonstruje postawę wrażliwości społecznej w stosunku do osób uwikłanych w problemy prawne; ujawnia postawę szacunku wobec przepisów prawa

Metody i pomoce dydaktyczne

Prezentacja, wyjaśnianie, studium przypadku

Laptop, rzutnik multimedialny

Forma i warunki zaliczenia

1. forma zaliczenia: egzamin ustny

2. warunki uzyskania zaliczenia: uzyskanie pozytywnej oceny z egzaminu (znajomość zagadnień omawianych na wykładach)

Treści programowe

Zajęcia 1. Początki psychologii sądowej (rys historyczny)

Zajęcia 2. Przedmiot i zakres psychologii sądowej

Zajęcia 3. Biologiczne teorie przestępczości

Zajęcia 4. Socjologiczne teorie przestępczości

Zajęcia 5. Psychologiczne teorie przestępczości

Zajęcia 6. Wieloczynnikowe teorie przestępczości

Zajęcia 7. Elementy wiktymologii

Zajęcia 8. Psychologia zeznań świadków

Zajęcia 9. Charakterystyka przesłuchania

Zajęcia 10. Podstawy profilowania nieznanymi sprawców przestępstw

Zajęcia 11. Psychologiczne i prawne aspekty rozwodu oraz problematyki opiekuńczo-wychowawczej

Zajęcia 12. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego i jej prawno-psychologiczne aspekty

Zajęcia 13. Akt wyrażania woli i jego prawne oraz psychologiczne aspekty

Zajęcia 14. Mediacje sądowe

Zajęcia 15. Kierunki rozwoju psychologii sądowej

Literatura podstawowa

1. Błachut J., Gaberle A., Krajewski K. (2000). Kryminologia. Gdańsk: Arche.

2. Ciosek M. (2001). Psychologia sądowa i penitencjarna. Warszawa: PWN.

3. Gierowski J.K., Jaśkiewicz-Obydzińska T., Najda M. (red.). (2008). Psychologia w postępowaniu karnym. Warszawa: LexisNexis.

4. Gulla B., Niewiadomska I., Wysocka-Pleczyk M. (red.). (2010). Białe plamy w psychologii sądowej. Kraków: Wydawnictwo UJ.

5. Memon A., Vrij A., Bull R. (2003). Prawo i psychologia. Gdańsk: GWP.

Literatura uzupełniająca

1. Beisert M. (2004). Kazirodztwo. Rodzice w roli sprawców. Warszawa: Scholar.

2. Gierowski J.K., Jaśkiewicz-Obydzińska T. (red.). (2002). Zabójcy i ich ofiary. Kraków: Wydawnictwo IES.

3. Hołyst B. (2004). Psychologia kryminalistyczna. Warszawa: LexisNexis.

4. Kaczmarek B.L.J. (red.). (2009). Neuropsychologiczne uwarunkowania kontroli zachowania u dorosłych sprawców przestępstw. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

5. Majchrzyk Z. (2001). Nieletni, młodociani i dorośli sprawcy zabójstw. Warszawa: IPiN.

6. Lew-Starowicz Z. (2000). Seksuologia sądowa. Warszawa, PZWL.

7. Pastwa-Wojciechowska B. (2004). Naruszanie norm prawnych w psychopatii. Wydawnictwo UG.

8. Pasko-Porys W. (2007). Przesłuchiwanie i wywiad. Psychologia kryminalistyczna. Warszawa: Oficyna Naukowa.

9. Stanik J.M. (red.). (2007). Problemy profilaktyki oraz interwencji społecznej i prawnej wobec zjawisk paraprzestępczych i przestępczych. Warszawa: Wydawnictwo WSP TWP.

10. Vrij A. (2009). Wykrywanie kłamstw i oszukiwania. Kraków: Wydawnictwo UJ.